

JACOBI PIGNATELLI

E CRYPTALEIS IN SALENTINIS

Sacræ Theologiæ , ac J. U. Doctoris

CONSULTATIONES CANONICÆ,

IN QUIBUS

PRÆCIPUÆ CONTROVERSIÆ

Quæ ad Sanctorum Canonizationem , ac Sacros Ritus ; ad Sac. Concilium Tridentinum ; ad Episcopos , & Regulares ; ad Immunitatem, Libertatem, Jurisdictionem Ecclesiasticam, ac hujusmodi alia potissimum pertinent ; non solum ex utroque Jure scripto , sed etiam ex Sacrarum Congregationum Decretis , Rebus Judicatis , Placitis , atque Consultis , ex Prudentum Responsis , ex Moribus receptis , breviter , ac perspicue dirimuntur.

OPUS OMNIBUS UTRIUSQUE FORI JUDICIBUS, JURISCONSULTIS, ac Politici studii Mystis , imprimisque Summorum Pontificum & Rerumpublicarum Consiliariis , & Advocatis utile planè , ac necessarium.

Cum duplici Indice , altero Consultationum singulis Tomis præfixo , altero Rerum Notabilium ex pluribus in unum Generalem coacto , singularique Volumine comprehenso.

EDITIO ultima ab AUTHORE recognita , multis in locis aucta , & à mendis expurgata.

TOMUS TERTIUS.

COLONIÆ ALLOBROGUM,

Sumptibus GABRIELIS & SAMUELIS DE TOURNES.

M. DCC.

Cum Privilegio SACRÆ CÆSARÆ MAIESTATIS.

918888612

JACOBI

PIGNATELLI

CRYPTALIS IN VALENTIIS

2. de Theologic. ac PU. Doctoris

CONSULTATIONES

CANONICAE

RECIPIE CONSULTATIONES

... de ...

... de ...

... de ...

TOMUS TERTIUS

COLONIAE ALBANOUM

GABRIELIS & SAMUELE DE TORNABONE

M. DCC.

Com Privilegio SACRAE CAESARIS MAJESTATIS

INDEX ARGUMENTORUM CONSULTATIONUM TOMI TERTII.

CONSULTATIO I.

TRVM à Conservatoribus Regularium detur appellatio ad Delegatum Apostolicum in Regno Sardinia? Pag. 1.

CONSULTATIO II.

An, & quo pacto remedium adhibendum sit fraudibus Clericorum in suis immunitatibus à vectigalibus? Pag. 7.

CONSULTATIO III.

An Magistratui seculari competat locus, & quidem dignior intra Presbyterium? Pag. 13.

CONSULTATIO IV.

An Episcopi possint concordare cum Ministris laicae potestatis, praesertim in Regno Neapolitano, in iis, quae concernunt personas Ecclesiasticas absque facultate Sedis Apostolica? Pag. 15.

CONSULTATIO V.

De auctoritate Ordinarii in litterarum Magistros, etiam Grammaticae? Pag. 16.

CONSULTATIO VI.

An Episcopus vocatus à Rege, teneatur ex ejus præcepto Curiam adire? Et qua pœna ejus contumacia coerceri possit? Vbi etiam de civili Ecclesiasticorum potestate non pauca differuntur accuratè, ac solidè? Pag. 17.

CONSULTATIO VII.

An Clerici prima tonsura, aut minoribus tantum initiati, gaudeant privilegio fori, si non habeant omnes conditiones Concilii Tridentini? Vbi de habitu, & tonsura Clericali quoad privilegium fori, & cetera privilegia clericalia resolvuntur viginti sex dubia. Pag. 25.

CONSULTATIO VIII.

An Clericus malè promotus gaudeat privilegio fori, & immunitatis, aliisque privilegiis clericalibus? Pag. 38.

Pignat. Consult. Tom. III.

CONSULTATIO IX.

An Episcopus possit Regularibus prohibere, ne Missas celebrent in Ecclesiis secularibus, sed in Ecclesiis eorum Ordinum? Pag. 39. Et

An possit compellere Regulares ad exhibendum libros Sacristiae, in quibus adnotantur celebrationes Missarum, ad hoc ut ex iis constare possit de satisfactione obligationis debita ex legato pio, vel sufficiat sola fides Sacristae, Missas fuisse celebratas? Pag. 39.

CONSULTATIO X.

An concedi possint, ac debeant litterae remissoriales in materia Canonizationis Sanctorum ad effectum examinandi testes, ne pereant eorum probationes, antequam doceantur de continuatione, ac percrebrescentia fama sanctitatis, virtutum, ac miraculorum, atque devotione populi in genere tantum? Pag. 40.

CONSULTATIO XI.

An in causis Canonizationum probari debeat, quod fuerit adhibitus Notarius, creatus auctoritate Apostolica? Pag. 42.

CONSULTATIO XII.

An liceat Abbati regulari erigere suam umbellam, vulgò baldachinum, ac celebrare pontificalia, & Missam solemnem in casu, quo Canonici unà cum Capitulo cathedralis consueverant ab immemorabili supplicantes agmine composito accedere ad Ecclesiam ipsius Abbatis, ibique celebrare primas Vesperas, ac Missam solemnem in die festo Sancti Titularis Ecclesiae? Pag. 42.

CONSULTATIO XIII.

An Episcopus Clericum ratione originis, vel domicilii alteri Episcopo subditum, possit ratione beneficii, quod in Diocesi sua obtinet, ad sacros Ordines promoveri, quamvis beneficium ipsum ad congruam sustentationem sufficiens non sit, posito tamen, quod dictus Clericus ad titulum sufficientis patrimonii ordinetur?

An ordinandus ratione beneficii indigeat litteris testimonialibus Ordinarii originis, vel domicilii, de vita & moribus, aliisque requisitis, vel satis sit de

Index Argumentorum

illis constare Episcopo ordinanti per informationem in suo Tribunali legitimè assumptam? Pag. 43.

CONSULTATIO XIV.

An Episcopus, multoque magis Sac. Rituum Congreg. possit transferre jejunium à jure communi indictum, ab uno die ad alium? Pag. 46.

CONSULTATIO XV.

An quando non sufficiunt reditus Principatus, vel Regni pro illius defensione, ac custodia, aliisque hujusmodi, teneatur status Ecclesiasticus pecuniam conferre? Pag. 46.

CONSULTATIO XVI.

An Fratres Minores Observantes sint capaces legati siue in perpetuum, siue ad longum tempus pro celebratione Missarum? Et quid de legato fiduciario, siue confidentiali? Pag. 65.

CONSULTATIO XVII.

An liceat amplius facere convivium in Ecclesia? Pag. 67.

CONSULTATIO XVIII.

Cuinam competat jus porrigendi aspersorium aqua benedicta Episcopis, Archiepiscopis, Legatis accedentibus ad Ecclesias, etiam Regularium? Et quid de consuetudine immemorabili, hac in re, quidve de concessione remissoria ad illam probandam? Pag. 68.

CONSULTATIO XIX.

An dispensatus super aetate censeatur etiam dispensatus ad effectum percipiendi distributiones quotidianas?

An vigore Brevis ejusmodi dispensationis debeantur etiam distributiones illae, quae à testatoribus prohibita sunt dari absentibus?

Et quatenus judicetur deberi omnes distributiones, à quo tempore debeantur tum respectu temporis, quo dispensatus non fuit in Sacris, tum respectu distributionum, jam inter Canonicos, & Beneficiatos divisarum, & consumptarum? Pag. 70.

CONSULTATIO XX.

De Clerico primae tonsurae, qui dimisso habitu clericali, ac tonsura per plures annos in habitu laicali incesit, arma tractando, & enormitatibus se immiscendo, ut proinde in foro seculari pluries fuerit condemnatus &c. & adscriptus militia actu inseruit &c. an scilicet gaudeat fori privilegio? Pag. 74.

CONSULTATIO XXI.

An concursus, in quo cum Examinatoribus synodalibus interest aliquis, qui non est Examinator synodalis, isque post examen interrogat honoris causa tantum, nec dat votum, nec se subscribit, sit validus? Et an Examinatores synodales compelli possint ab Episcopo ad accedendum ad examen? Pag. 78.

CONSULTATIO XXII.

An Vicarius generalis Episcopi, qui durante officio

fuit creatus, & consecratus Episcopus, possit creatione, & consecratione non obstantibus, retinere dictum munus Vicarii generalis, dum se preparat, & expectat opportunam commoditatem conferendi se ad suam Ecclesiam, sintque valida per eum gesta tanquam Vicarius?

An poena contenta in Tridentino contra Episcopos non residentes, necnon in Constitutione Pii Quarti contra eos, qui absque legitima causa extra suas Ecclesias per spatium quatuor mensium immorantur, habeant locum contra praefatum Episcopum jam à quatuor mensibus consecratum, qui nondum adeptus est possessionem suae Ecclesiae propter distantiam iuineris, nec stat per ipsum, quin eam assequatur? Pag. 80.

CONSULTATIO XXIII.

An, & quatenus Ecclesiastici teneantur ad donativum Regium, siue Principis? Pag. 80.

CONSULTATIO XXIV.

An mulier vidua possit sibi eligere, & variare forum Ecclesiasticum? Pag. 82.

CONSULTATIO XXV.

Cur aliqua gabellarum species, quae rationem pretii debiti ac mercedis habent, ab Ecclesiasticis exigere nequeant. Vbi de contributione pro mercede Medicum Universitatum? Pag. 82.

CONSULTATIO XXVI.

An & quatenus Ecclesiastici, praecipue Regulares cogi possint ad subeundum onus collectarum? Vbi de eorum animalibus, quae dantur in societatem, ac de damnis datis, ex decretis Sac. Congregationis in compendium collectis? Pag. 82.

CONSULTATIO XXVII.

An & quatenus Clericus pulsans laicum apud Iudicem laicum, à laico pulsato reconventus in eodem iudicio, teneatur apud eundem Iudicem laicum respondere?

An hac reconventio permittatur tam in principio litis, quam post litis contestationem, vel per totum cursum iudicii, an etiam post sententiam?

Et quis exequi debeat decretum à Iudice laico emissum in Clericum reconventum? Pag. 84.

CONSULTATIO XXVIII.

An reus circa allegationem immunitatis, permittendo se pluries examinari à Iudice seculari etiam cum tormentis, valeat, postquam crimen confessus fuit, de illa opponere?

Et an supposita nullitate prima captura in loco immuni, facta ex eadem causa in loco non immuni ab altero Iudice, priusquam Ecclesia fuerit redintegrata ratione prima, sit etiam nulla? Pag. 87.

CONSULTATIO XXIX.

An si Iudex secularis, qui volens perquirere, & extrahere reum laicum latentem in privata domo Canonici, ex pietate, vel urbanitate imploret auxilium Episcopi,

Consultationum Tomi Tertii.

Episcopi, possit Episcopus ex se solo illud prestare, an verò adhibere debeat consilium, & consensum Coniudicum Capitularium?

Dato, quòd ad præmissa non sint adhibendi Coniudices, an si nihilominus illi de facto, & per vim se intromittant, turbando jurisdictionem Episcopi, possit ipse Episcopus procedere prout de jure contra eos tanquam turbatores suæ jurisdictionis?

Dato rursus, quòd Episcopus possit, ut supra procedere contra dictos Coniudices delinquentes, an adhibere debeat in dicto iudicio alios Coniudices à dicto Capitulo eligendos, vel possit ex se solo procedere?

An si constiterit, quòd supradicti Coniudices deliquerint de ordine, ac mandato capituli, possit solus Episcopus animadvertere in totum capitulum juxta juris regulas, & formam indulti capituli?

An supradictum iudicium impediri, vel retardari possit ab aliquo ex executoribus in litteris indulti nominatis post multi temporis cursum, vel potius in eventu gravaminis, recurri debeat ad Metropolitanum, vel ad Sedem Apostolicam? Pag. 88.

CONSULTATIO XXX.

An sit valida consuetudo divi dendi præbendas vacantium Canonicatum inter Canonicos superstites, exclusis noviter provisus Canonicatu? ubi posito, quòd sit invalida, à quo die earum fructus debeantur?

Et quid si hujusmodi consuetudo sit ex concordia inter Episcopum, & Canonicos per Sedem Apostolicam confirmata? Pag. 89.

CONSULTATIO XXXI.

Quæ portio annua sit à Regularibus assignanda Vicariis curatis perpetuis Ecclesiarum alias per ipsos possessarum?

An electio Prædicatorum in eisdem Ecclesiis parochialibus spectet ad Episcopos, an potius ad Regulares? Pag. 92.

CONSULTATIO XXXII.

An pro Capellania, seu Missa celebranda in Civitate debeatur major dos, sive taxanda sit major elemosyna, quàm pro Capellania in aliquo Castro? Pagina 92.

CONSULTATIO XXXIII.

De dispensatione matrimoniali facta ab Episcopo in casu proposito. Pag. 93.

CONSULTATIO XXXIV.

An jus conferendi habitum Tertii Ordinis Sancti Francisci personis secularibus in seculo existentibus, in domibus privatis extra Congregationem absque ullius voti obligatione &c. spectet ad Fratres Capucinos, an ad Fratres Tertiarios in Congregatione viventibus cum votorum obligatione &c. Pag. 95.

CONSULTATIO XXXV.

An Clerici pro sui Ordinis gradu vestibus sacris sepeliendi sint? Pag. 98.

CONSULTATIO XXXVI.

An & quatenus Canonico absenti causa litis debeantur distributiones quotidiana? Pag. 100.

CONSULTATIO XXXVII.

An Regularis prætendens professionem suam emississe per vim & metum, aliamve causam, possit etiam post quinquennium dare de nullitate suæ professionis? Pag. 101.

CONSULTATIO XXXVIII.

An Metropolitanus punire possit crimina notoria subditorum, præsertim officialium Suffraganeorum?

An inferatur à Suffraganeo concubinariis gravamen, dum eos monens sub pœna pecuniaria, & in juris subsidium excommunicationis, eos excommunicat?

An iuste Suffraganeus excommunicare possit tanquam contumaces eos, qui allegant non posse accedere ad Curiam Episcopalem ob non tutum accessum ad se examini subiiciendum?

An à sententia declaratoria excommunicationis ob prætentam Clerici percussorem, Metropolitanus rectè admittat appellationem? Pag. 102.

CONSULTATIO XXXIX.

An in casu necessitatis pro sacro viatico ministrando celebrari possit Missæ Sacrificium à simplice Sacerdote in domo privata?

Et quid si celebretur ab Episcopo etiam in aliena Diœcesi? Pag. 102.

CONSULTATIO XL.

An diebus Dominicis possint celebrari Missæ votivæ de sanctissima Resurrectione Domini? Pag. 104.

CONSULTATIO XLI.

An & quatenus deceat, Ecclesiam uti in suis divinis officiis harmonica musica? Pag. 104.

CONSULTATIO XLII.

An & quo pacto conjux adulter ingredi possit Religionem?

Quid de utroque conjuge innocente in Religionem ingressuro? ibidem. Vbi an ad hoc necessariò requiratur licentia Episcopi?

Quid de altero conjuge ad sacros Ordines promovendo?

Quid ad Episcopatum, vel Cardinalatum? Pag. 106.

CONSULTATIO XLIII.

Ex quibus præcipuè probentur confines unius Diœcesis? Pag. 112.

CONSULTATIO XLIV.

De jurisdictione Eminentissimi D. Cardinalis Protectoris Catechumenorum in ipsos Catechumenos delinquentes? Pag. 113.

Index Argumentorum

CONSULTATIO XLV.

An Iudices inferiores, sive simplices Gubernatores, non consulto prius supremo Magistratu, sive Principe, neque habito ejus oraculo, possint ex se ex praesumptionibus, indiciis violentis, & indubitatis imponere inquisitis pœnam corporalem triremium uti extraordinariam, si titulus causa sit capitalis? Pag. 114.

CONSULTATIO XLVI.

An, & quibus pœnis Regulares compelli possint ad processiones? Pag. 115.

CONSULTATIO XLVII.

An in compromisso, atque laudo in materia processionum inter Parochos, & Regulares, sive Sodalitates laicorum, requiratur autoritas Superioris? Pag. 122.

CONSULTATIO XLVIII.

An Parochis in associatione cadaverum defunctorum liceat ingredi Ecclesiam Regularium cum Cruce, superpelliceo, & stola, ibique assistere donec ab ipsis Regularibus officium peragatur? Vbi de eorum praecedentia? Pag. 123.

CONSULTATIO XLIX.

An Regulares ad funus accedentes convenire debeant in Ecclesiam Parochialem cum aliis pariter accessuris, & inde omnes unà cum Parocho ad domum defuncti efferendi processionaliter procedere?

An distributio candelarum occasione funeris inter Clerum secularem, & regularem debeat esse aequalis? Pag. 129.

CONSULTATIO L.

An Regulares possint concordare cum Parochis ut ii peragant officium in Ecclesiis Regularibus super cadavere defuncti Parochiani? Et quo pacto concordia probetur? Pag. 130.

CONSULTATIO LI.

An Canonici, & Prabendati, qui utuntur almutio, possint illud deferre dum uti singuli invitantur ad associandum funera, atque adeo praecedere Parochis?

Et quid si sub sua Cruce conveniant ad funera etiam cum Parochis juxta formam statuti synodalis? Pag. 131.

CONSULTATIO LII.

Cuinam competat praecedentia in funeribus inter Parochum proprium defuncti, & capitulum Cathedralis, vel Collegiatae in locis ubi non est Cathedralis? Pag. 132.

CONSULTATIO LIII.

An liceat facere Octavas pro defunctis, praecipuè inter Octavam omnium Sanctorum absque speciali Indulto Sedis Apostolicae? Pag. 132.

CONSULTATIO LIV.

An Episcopus possit pulvinar, & panum sternere, & sic orare in Ecclesiis alienae diœcesis, ac in iis habere

illas praeminentias, quae proprio Episcopo in sua Ecclesia, & diœcesi debentur? Pag. 133.

CONSULTATIO LV.

An, & quo pacto debeat praecedentia Canonicis Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, in Ecclesiis praecipuè, in quibus Prabenda non sunt distincta, tam in Choro, quam in capitulo, aliisque sessionibus, atque actibus? Pag. 133.

CONSULTATIO LVI.

An Clerici, sive Presbyteri, qui nullum obtinent beneficium, vel officium, residere cogantur, vel saltem à diœcesi non discedere sine licentia Ordinarii? Vbi etiam de eorum servitio? Pag. 137.

CONSULTATIO LVII.

An à decreto Episcopi, quod celebretur matrimonium, possit appellari ad Metropolitanum? Et quid si Episcopus procedat etiam uti Delegatus? Pag. 139.

CONSULTATIO LVIII.

An Parochi Religionis Hierosolymitanae curam animarum secularium exercentes, in iis, quae dictam curam, & Sacramentorum administrationem concernunt, subsint absolute visitationi, correctioni, & jurisdictioni Episcopi?

An Episcopus praefatorum Parochorum Ecclesias visitare possit, & ab ipsis procuracionem exigere?

An jus deputandi, & amovendi hujusmodi Parochos in Ecclesiis dependentibus, vel annexis Praeceptoris, sive commendae ejusdem Religionis, liberè competat ipsis commendatariis, seu Praeceptoribus, reservata solummodo Ordinario loci facultate eos examinandi, & approbandi?

An possit Episcopus presbyterum, quem tanquam idoneum ad curam alicujus ex praedictis Ecclesiis approbavit, iterum novo examini pro ejusdem Ecclesia cura subijcere?

An praedicti teneantur ad contributionem Seminarii, & Cathedralis, sive Synodalis, & charitativi subsidii? &

An teneantur accedere ad Synodum? Pag. 140.

CONSULTATIO LIX.

Quanam venatio Clericis prohibeatur? Vbi de eorumdem venandi libertate non pauca? Pag. 142.

CONSULTATIO LX.

De ordinatione Graecorum, ac Latinorum, ubi ad id genus effata varia, veluti Canones, Pag. 146.

CONSULTATIO LXI.

An Canonici, non obstante consuetudine, & quòd in fundatione non habeant onus celebrandi cum applicatione Sacrificii, possint diebus, quibus per turnum juxta tabellam Ecclesiae Missas celebrant, applicare sacrificium pro sibi elargientibus elemosynam? Pag. 147

CONSULTATIO LXII.

De Prabenda theologali multa, & varia ad praescriptum Sac. Concilii Tridentini, sess. 5. de ref. c. 1. Pag. 151.

CON-

Consultationum Tomi Tertii.

CONSULTATIO LXIII.

An cum heresim abjurantibus dispensari possit à Summo Pontifice in radice matrimonii, jam ante abjuratorem contracti cum impedimento dirimente? Pag. 154.

CONSULTATIO LXIV.

An, & quatenus Vicarius generalis Episcopi præcedere debeat Canonicis, & Dignitatibus Cathedralis? Pag. 154.

CONSULTATIO LXV.

An deceat Archidiaconum pluviali indutum, & Episcopo solemniter celebranti assistentem, præbere iconem, seu tabellam pacis Magistratui laico, vel potius hoc munus præstandum sit à Magistro Cæremoniarum, vel ab alio Mansionario?

An permittendum sit scamnum tapete ornatum, ac pulvinaribus Magistratui laico intra presbyterium?

An Vicarius generalis rocchetto, & mantelletto indutus, ceterique Canonici cum cappis, & rocchetto associantes Episcopum ad Ecclesiam accedentem cum cappa magna ad peragendas functiones sacras, debeant ipsum immediatè subsequi?

An liceat duobusthuribus eodem temporethurificari Canonici, & Magistratus à duobus Mansionariis, & à Diacono?

An ad Confessionem, & ad verba incarnatus est in Symbolo à Choro cantato, & ad benedictionem in Missa solemnè, Magistratus debeat genuflectere?

An deceat, stantibus Vicario generali, & Canonicis, Magistratum sedere capite tecto coram Episcopo in Presbyterio? Pag. 157.

CONSULTATIO LXVI.

Cùm Beneficiati, & Clerici cujusdam Ecclesie surgere, ac detecto capite salutare debeant Canonicos accedentes ad eorum Ecclesiam die S. Marci, quaritur an etiam debeant id observare cum Parochis, & cetero Clero saculari, & regulari ad eandem Ecclesiam eo die accedentibus? Pag. 157.

CONSULTATIO LXVII.

Quibus modis incendia contingere soleant? Vbi de hac re plura ex utroque jure? Pag. 157.

CONSULTATIO LXVIII.

An Abbates Casinenses benedicere, ac consecrare possint Altaria fixa, & portatilia quarumcumque personarum, & Ecclesiarum, quæ suæ Religionis non sunt. Et quid de consecratione Campanarum, vasorum, ac vestium? Pag. 159.

CONSULTATIO LXIX.

An permittendum sit Confratribus unius Sodalitatis, recens institutæ, suas habere supplicationes eodem tempore, atque eodem habitu, quo utuntur, atque eas facere solent Confratres alterius Sodalitatis antiquioris? Pag. 160.

Consultation Jacobine

CONSULTATIO LXIII

De rebus antiquis et monumentis...

CONSULTATIO LXIV

De rebus antiquis et monumentis...

CONSULTATIO LXV

De rebus antiquis et monumentis...

CONSULTATIO LXVI

De rebus antiquis et monumentis...

CONSULTATIO LXVII

De rebus antiquis et monumentis...

CONSULTATIO LXVIII

De rebus antiquis et monumentis...

CONSULTATIO LXIX

De rebus antiquis et monumentis...

JACOBI

JACOBI
PIGNATELLI
Sacrae Theologiae Doctoris,
CONSULTATIONUM
CANONICARUM
TOMUS TERTIUS.

CONSULTATIO I.

An à Conservatoribus Regularium detur appellatio ad Delegatum Apostolicum in Regno Sardiniae?

Negativè respondendum videtur. Nam à Conservatoribus privilegiorum non appellatur, nisi ad ipsum Pontificem, ita ut ne ad Legatum quidem de Latere detur appellatio, Anchar. *conf.* 132. Ruin. *conf.* 3. Fragol. *de regim. Reip. tom. 2. de Jud. Conservat. part. 2. lib. 4. disp. 12. §. 3. & 56.* ac prosequitur Monet. *de conserv. c. 9 n. 84. & 185.* Et in specie quod Delegatus Papæ non possit inhibere Conservatori, tradit *nu. 97.* ac conferunt deducta *c. 8. n. 166. & 169.* Quibus adde Barbol. *de potest. Episc. alleg. 106. n. 4.* & Pasqual. *in observat. ad Laur. de Franch. tit. de Conserv. q. 6. nu. 842. cum. seq.* Delegatus enim Papæ non est major Conservatore, quia etiam Conservator est Papæ Delegatus. Minor verò, vel par non potest inhibere majori, vel pari. Quinimò posse Conservatorem inhibere cuicumque Delegato Sedis Apostolicæ post Spec. & alios tradit Cochier. *de Conserv. p. 2. q. 11. n. 3.* & Barbol. *d. alleg. nu. 15. & 16.* Nam Delegatus Papæ, saltem in causis commissis Conservatori, est eo minor, *c. sanè 2. de offic. Deleg.* Idque non obstante quocunque privilegio in contrarium ejusdem Delegati Apostolici, quod tantum operatur in quibuscunque gravaminibus, ab omnibus aliis iudicibus Regni illatis, non verò in Conservatoribus, ut in fortioribus terminis Legati à latere, gerentis personam Summi Pontificis in Provincia sibi commissa, quod scilicet non possit impedire, jurisdictionem Conservatorum, firmat Anch. *conf. 3. libro quarto*, ac plenè Moneta locis allegatis.

Eoque præcipuè, quia Diploma deputationis dicti Judicis Delegati loquitur de appellationibus à sententiis Judicum ordinariorum, vel delegatorum, quorum nomine non comprehenduntur Conservatores, qui non sunt Judices. Non enim habent tribunal, nec servant iudiciorum formulas, sed solum defendunt à molestiis, & ab injuriis manifestis ad textum *in c. 1. & fin. de off. Deleg. in 6.* & S. Concilii Trid. *sess. de reform. c. 5.* cum aliis per Rotam coram Ubald. *decis. 239. aliàs 616. part. 2. rec. sub*

Tom. III.

init. Quod etiam declaravit S. Congregatio Concilii in Faventina die 17. Septembr. 1667. Quare procedunt magis de facto, & in forma extrajudiciali, quàm de jure, ac more iudiciorum, & proinde ipsi in eo diplomate non comprehenduntur. Ac præcipuè, quia cum in Constitutione prima Gregor. XIII. pro Patribus Jesuitis contineantur clausula, *appellatione remota*, profectò illa sublatà est, Doctores communiter *in c. Pastoralis, §. Prætereà, de offic. Deleg. Scacc. de appell. q. 16. lim. 1. n. 20.* Ad den. ad Buratt. *dec. 597. n. 9.*

Imò, quod Constitutio Gregor. XV. *de Conserv.* non tollat privilegia Regularium eligendi Conservatores, qui procedunt in omnibus causis, etiam iudicium legitimum, & solemne exposcentibus, docet Passerin. *in c. 15. de offic. Deleg. in 6. q. un. arr. 1. n. 64.* qui *n. 10* firmat, quod Conservatores isti, à Sede Apostolica in forma speciali concessi, non obligantur angustiis dicti textus, sed habent amplissimas facultates, per quas cognoscunt, etiam de injuriis, & molestiis occultis, addens in fine, quod licet ex dicta Constitutione Greg. XV. privilegium Conservatorum sit valdè restrictum, adhuc tamen in multis non subicitur illius formæ, ac dispositioni, quod repetit *§. 6. n. 46.* & clariùs *arr. 1. n. 60.* ubi agit de facultate Conservatorum ex jure novo: quo in loco, postquam recensuit varia Regularium privilegia, firmat *nu. 36* reducta quidem fuisse ad terminos Constitutionis Gregorianæ, sed adhuc vigere quamvis contraria sint Constitutionibus relatis *c. statutum de rescr. & citato c. 1. & fin. de off. Deleg. in 6.*

At nihilominus affirmativè tenendum est. Quod ut faciliùs probetur, præmitto, plures Conservatorum formulas à Sede Apostolica concedi, ad eò juxta eorum singulas facultates jurisdictionis cognitio habenda sit. Aliæ namque respiciunt favorem Capitulum Cathedralium, aliæ favorem Universitatum Studiorum, aliæ Religiosorum. Eas omnes refert Moneta *de Conserv. c. 2. n. 8.* Præ cæteris autem insignis est facultas Patribus Societ. Jesu an. 1573. per Greg. XIII. concessa eligendi Conservatores, ac Judices ordinarios, qui ab injuriis, gravaminibus, aut damnis Collegiorum, ac personas ipsas Societatis, necnon familiarium, clericali tamen caractere insignitas, à quibuslibet molestiis, injuriis, ac damnis præsentibus, & futuris tueantur, & in illis, quæ judicialem requirunt indaginem summarie simpliciter, ac de plano,

sine strepitu, & figura iudicii, in aliis verò, prout eorum qualitas exigeret iustitiæ complementum ministrarent. Verumtamen huiusmodi Regularium, aliorumque exemptorum privilegia, & facultates, tamquam excedentes terminos sacrorum Canonum, nempe Bonif. VIII. in c. 1. de off. Deleg. in 6. Joan. XXII. in extrav. de jud. Concilii Lateranensis sub Leone X. in extrav. un. de jud. Maris Magni Sixti IV. pro Mendicantibus, ac S. Concilii Trid. sess. 7. c. 14. de refor. Gregorius XV. in sua Constitutione 9. quæ incipit, *Sanctissimus*, restrinxit duntaxat pro manifestis injuriis, innovando Constitutionem Bonifacii in d. c. 1. de off. Deleg.

5 Itaque ad terminos hujus Gregorianæ Constitutionis privilegia quorumcumque Regularium, cæterorumque exemptorum circa Conservatores redacta esse, testatur D. Fagn. in c. si Clericus de for. comp. n. 23. S. Rota Rom. dec. 49. n. 15. p. 7. rec. & verbis conceptis idem Gregorius declaravit §. 13. ibi: *Non obstantibus omnibus, & c. quibuscumque litteris Conservatoribus, quas ad formam hujus presentis Constitutionis reduxit.* Quod firmant Barbof. de off. & potest. Epis. alleg. 106. n. 53. in fine, & in sum. Apost. dec. collect. 206. n. 10 ac Ventrigl. in prax. à n. 27. §. un. sub ini. 10. 1. nec dissimulavit Peyrinus, quamquam Regularis in addit. ad d. Const. Gregorii c. 11. Ut proinde displiceat Passerini, aliorumque clandestina sententia. Quod planè fit ex ipsis Gregorianæ Constitutionis verbis, ac probatissimis Authoribus, atque ex Sede ipsa Apostolica demonstratur. Nam à Regularibus, atque aliis exemptis faciendam esse electionem juxta formam, ac tenorem præfatæ Constitutionis, declaravit S. Congregatio Concilii in causa Angelopolitana, ad cujus declarationis præscriptum emanavit Constitutio 30. Innocentii X. incipiens, *Cum sicut* in Bullario §. 5. Quod tandem agnovit idem Passer. n. 69. in fin. ubi fatetur, Constitutionem Gregor. XIII. redactam fuisse ad terminos Constit. Gregorii XV. Quodque ex mente S. Congreg. Concilii declaravit sa. me. Innoc. X. in dicta sua Constit. 14. Maii 1684. subdens, quod postquam Gregorius XV. confirmavit Constitutionem Bonifacii, Conservatores n' amplius habere possunt, quàm in terminis dictæ Constitutionis illis est concessum. Atque hanc esse perpetuam, & illibatam mentem S. Congregationis Concilii in hac re pluries audivi ab Eminentiss. Cardinali Ginetto cui hæc mea studia debeo. Observanda igitur est Constitutio Greg. XV. quæ, cum nullum faciat verbum super appellationibus à Judice Conservatore ad ipsummet Papam corruit objectum, quia quod lex non dicit, neque nos dicere debemus, per textum in l. dissentientis, C. de repud. & l. illam, C. de collat. c. illa. ne sed. vac. Surd. conf. 219. nu. 21. eis decis. 195. n. 4. cum vulgaribus.

6 Imò dato etiam quod huiusmodi privilegium legeretur in literis Apostolicis, illud tamen non intelligeretur concessum in causis, formulas judiciorum requirentibus, sed tantummodo in causis manifestarum injuriarum, Religionis, & Religiosis illatarum, pro quibus solum conceditur facultas eligendi, ac deputandi Conservatores juxta præcipuam dispositionem Bonifacii VIII. in c. hac Constitutione, de ff. & pot. Jud. deleg. in 6. in qua expressè, etiam sub comminatione pœnæ, prohibetur Conservatoribus, ne aliquo modo causis judicialibus se ingerant. Quæ Constitutio est omninò servanda. Non solum quòd allegata omnia privilegia, & Conservatoriæ fuerunt à Greg. XV. revocata, sed etiam quod ipse Greg. §. 11. suæ Constitutionis eandem Bonifacii Constitutionem innovavit, c. innovamus, de treg. & pac. & c. innovamus, de censib. & utrobique; Glof. & in c. Novit, de jud. & in c. cum dilecta, de confir. util. vel inur. Lancel. de attent. in prax. n. 9. & innuit Rota coram Merlino dec. 743. n. 13. in fin.

7 Ac eo magis, quia, licet privilegium appellationis interponendæ solum coram Pontifice legeretur, ac intelligi deberet, non solum de causis manifestarum injuriarum, sed etiam de causis formulas judiciorum exigentibus, non idcirco, tamen sequeretur, quod causæ Regni

Sardinia, postquam in prima instantia fuerint coram Conservatoribus actitatae, non debeant subinde à Judice appellationis in dicto Regno constituto cognosci. Quia, quicquid dicendum esset in aliis Mundi Regionibus, certum est, quod in Regno Sardinia hoc militare non debet neque potest. Nam cum Civilibus illius Regni peculiari privilegio indultum sit, quod causæ quæ ad S. Sedem, & Curiam Romanam devolvuntur, cognosci debeant per suum Judicem ad id speciatim deputatum, huiusmodi speciali privilegio non fuit derogatum per privilegium generale postea Monasteriis Regularium concessum, ad text. in c. un. ordinem 6. de refor. Oldt. conf. 166. per tot. signatè n. 5. & 6. Gonz. ad reg. 8. gl. 9. §. 2. n. 6. Seraph. dec. 1293. n. 5. & S. Rot. in Beneventana Canonicatus 1. Mart. 1649. §. Neque Dominis, coram Peutingero, & in Vienn. Prioratus 12. Maii 156. §. Cum enim, coram Verolpio. Et præcipue cum huiusmodi privilegia possint esse inter se compatiblea, ut scilicet per privilegium Regno Sardinia concessum, non lædatur privilegium Regularium, cum illo in reliquis Monasteriis suarum Religionum uti valeant. Quo casu, data compatibilitate, posteriora privilegia non derogant anterioribus, Rota coram Verallo dec. 377. p. 2. & dec. 29. n. 33. p. 2. rec. & coram Put. dec. 83. lib. 3. in correct. & de 1. 29. nu. 33. p. 7. rec. & in Januen. privilegiorum, §. Nec subsistit. 24. Januarii 1648. coram Rotas. Tuncque duntaxat lex posterior abrogat priorem, quando illi contraria est, neque patitur explanationem. Quia si aliquo modo vitari potest contrarietas, correctio quoque legum, quoad fieri potest, vitari debet, l. ultima, C. de appell. & l. 1. C. de inoffic. dot. & c. cum dilectus, de consuet. & c. cum expediat, de elect. in 6. Bart. in l. constante, n. 39. ff. sol. matr. & alii, quos recenset, ac sequitur Tiraq. in prax. de retract. n. 62. Legum quippè mutatio damnosa est communitati. Ideoque neque censendum est abrogatum dictum privilegium, si explanationem admittere potest, sicut illam admittit.

Neque relevat, quod appellatio solum ad Sanctissimum interponi debeat. Nam Doctores, qui id asserunt, intelligendi sunt ad formam Constitutionum Apostolicarum, scilicet in causis manifestæ injuriæ, & in locis, ac Monasteriis, in quibus non est huiusmodi privilegium concessum Regno Sardinia. Præsertim quia privilegium generale, concessum Regularibus, non potest revocare hoc speciale, concessum Regno Sardinia. Nam cum fuerit concessum ex causa pietatis, & miserationis, debebat de eo fieri particularis mentio, ut illi derogaretur, Fel. in c. Nonnulli nu. 0. de refor. Alex. conf. 122. nu. 16. lib. 4. Dec. conf. 164. n. 5. lib. 1. Bero. conf. 145. n. 8. lib. 3.

9 Exceptio verò illa, quod Delegatus Apostolicus non possit inhibere Conservatori ex Moneta cit. c. 9. n. 97. qui etiam n. 99. declarat pro istis Delegatis intelligi Episcopos, & eorum Vicarios procedentes ex S. Concilio Tridentino, refellitur ex Constitutione Innoc. X. §. 1. & 2. in qua disponitur, Ordinarios locorum, procedentes, uti Delegatos ex S. Concilio Tridentino, non posse à Conservatoribus Regularium inhiberi, sed è contra.

10 Minus subsistit, quod Judices Conservatores non comprehendantur sub verbis appellationis Judicum ordinariarum, aut delegatarum, ac proinde neque sub facultatibus Judicis appellationum, & gravaminum. Nam si ve jurisdictio Conservatorum æquiparanda sit ordinaria, ut tradunt Auz. in addit. ad Capel. Thol. dec. 38. Gemin. in c. fin. n. 2. de off. deleg. in 6. Franch. ibid. Nav. conf. 3. n. 2. & 3. de off. deleg. Jo. Bapt. Costa tr. de re integr. dist. 64. n. 3. Confect. n. comp. priv. Mend. tit. 4. c. 7. Monet. de Conserv. c. 7. n. 37. Quia nimirum Conservatores sunt delegati ad universitatem causarum. Is enim dicitur delegatus ad universitatem causarum, cui sub uno universali verbo commissæ sunt causæ, l. 1. ff. quis, & à quo appell. ut si committantur causæ omnes mercatorum, aut Clericorum Civitatis, quemadmodum notat Glo. in cit. l. Jab. in l. à Judice, nu. 8. C. de Ind. Bald. & Salic. ibid. traditque Sauch. lib. 3. de matr. disp. 31. n. 4. & docuit Castr. in l. 2. n. 3. ff. de

ff. de offic. ejus. Soccin. sen. in l. more, nu. 41. de Jurisd. omn. Jud. item Jal. nu. 8. Franch. in c. cum causam nu. 27 de appellat. Curt. jun. conf. 2. n. 6.

11 Sive sint de jure novo, & speciali Judices ordinarii, ut notat Peyrin. *de priv. ad Const. Gregorii XV. nu. 2.* Quod etiam habetur ex declaratione Sacr. Congregationis *ad Conc. Trid. sess. 14 c. 5.* quæ est hujusmodi: *Conservatores sunt Judices ordinarii, sed illis committuntur cause, uti Sedis Apostolicæ delegatis.* Quod idè additum est à S. Congregatione, quia procedunt, ut Judices ordinarii in causis Regularium, ut delegati verò quando sit cisaliqua specialis commissio Quod autem sint Judices ordinarii, habetur ex Constitutione Greg. XIII. edita 8. Kal. Julii 1572 quæ incipit *Aequum reputantes,* & est prima hujus Pontificis in Bullario. Nam § 5 decernit, quod dicti Conservatores habeant perpetuam potestatem, & jurisdictionem. Quando autem jurisdictionis est perpetua, est ordinaria. Quia jurisdictionis illa est ordinaria, quæ non expirat morte concedentis, *l. & quia, ff. de Jurisd. omn. Jud. c. 2. de off. leg. in 6.* Etiam re integra. Quia, quantum est ex sua natura est perpetua. Contra verò delegata expirat, re integra, morte concedentis, *quamvis, de off. deleg. in 6.*

12 Deinde quando committitur universitas negotiorum per habentem potestatem dandi jurisdictionem ordinariam, censetur concessa jurisdictionis ordinaria; nisi in concessione exprimat, quod committitur jurisdictionis delegata, seu nisi exprimat, quod fiat delegatio, ut observant Bart. *tr. de Jurisd. q. 5. n. 9.* Bald. *conf. 90. vol. 1.* Alex. *in l. Prætor, ff. de Jurisd. omn. Jud. Marant. in spec. p. 4. dist. 5. tit. an sit Jud. ord. nu. 2.* Conservatoribus autem est commissio universitatis negotiorum ab eo, qui potest dare jurisdictionem ordinariam absque ulla expressione, ut constat ex citata Constitutione Gregorii XV. de Conservatoribus, edita sub die 20. Septembris 1621. *Ex certis, & rationabilibus,*

13 Rursus jurisdictionis, quæ est à lege, est ordinaria, nisi aliàs lex constituat delegationem, *c. à Judicibus 2. q. 6. ibi: Ordinarii verò sunt, qui ab Apostolico, ut Ecclesiastici, vel ab Imperatore, ut seculares legitimam potestatem accipiunt, & d. l. & quia, ff. de Jurisd. omn. Jud.* Conservatores autem Regularium accipiunt jurisdictionem à lege. Quia Summi Pontifices eam tribuunt per suas Constitutiones, ut constat ex præfatis Constitutionibus Gregorianis, quibus decernitur quam jurisdictionem habeant, & quando procedere possint.

14 Confirmatur ex eo, quod licet secundum jus antiquum, & commune non possint Conservatores suas vices alteri committere, *cap. fin. de Jud. deleg. secundum tamen jus novum, & speciale possunt illas committere, ut docent Monera d. c. 7. q. 2. num. 58. Sorb. in comp. priv. tit. Conservator, Rod. 10. 1. 99. reg. q. 65. ar. 10. Passarel. in not. ad priv. not. 32. Confect. in comp. priv. Mend. tit. 4. c. 7. Peyr. de priv. ad Const. 5. Greg. XV. §. 2. nu. 5. & habetur ex Const. Clementis VII. quæ incipit, *Conquestionem dilectorum,* edita sub die 19. Maii 1524. Ita enim habet §. 2. *Discretionem vestram per hæc scripta mandamus, quatenus, vel duo, aut unus vestrum per vos, aut alium, seu alios etiam si sint extra loca, in quibus deputati estis Conservatores, & Judices, &c.* Ex quibus patet, quod possit suas vices alteri committere. Nec quod ad hoc per Constitutionem Greg. XV. aliquid est innovatum. Imò supponit Pontifex, quod possit fieri subrogatio. Nam §. 2. *haber, Ut Judices Conservatores hujusmodi, sive principales, sive subrogati eligi, nominari, aut deputari non possint, &c.* Hæc autem mutatio ex jure novo non alia ratione est introducta, nisi quia mutata est jurisdictionis istorum è delegata in ordinariam.*

15 Sive sint Judices delegati, ut teneo cum communi, quam tradunt Gl. 2. *in c. de off. deleg. in 6.* Archid. *ibid. n. 1. Jo. Andr. n. 2. Franch. n. 3. Butr. n. 4. Gemin. n. 5. Anchar. n. 2. & conf. 132. n. 2. Jal. conf. 145. lib. 4. Ruin. conf. 3. lib. 4. Everard. loco à rubrica n. 5. Jo. Neviz. conf. 35. n. 9. D. Ant. 3p. Sum. tit. 9. c. 4. §. 2. & ex recentioribus Tholof. lib. 47.*

*synag. jur. c. 32 n. 23. Fusch. lib. 2. de v. sic. c. 23. nu. 3. Navat. conf. 3. n. 1. de off. deleg. Confect. in com. priv. tit. 4. c. 7. sub ini. Azor. p. 2. lib. 5. c. 34. Moner. d. c. 7. n. 36. Macerat. var. resol. lib. 1. resol. 16. n. 4. Quod desumitur ex eo, quia materia Conservatorum ponitur à Pontifice sub titulo, & rubrica de officio Delegati. Et quod sint delegari habetur ex c. 1. de off. del. in 6. Jurisdictionis autem, & officium Conservatorum quoad non incepta expirat per mortem concedentis, ut expressè statuitur *in c. fin. §. offic. autem, de off. deleg. in 6.* Imò jurisdictionem Conservatorum neq; æquiparandam esse jurisdictioni ordinariæ, tradunt quæplures, nempe Franch. *in c. cum causam nu. 17. de appell. Anchar. c. fin. n. 2. de off. deleg. in 6. Menoch. lib. 1. de arbit. q. 67. n. 63. Neviz. d. conf. 35. n. 13. Navat. conf. 1. n. 1. de offic. deleg.* Quia non sunt delegati ad universitatem causarum unius Territorii, sed tantum ad causas unius generis personarum. Quæ commissio, licet generalis, non repræsentat jurisdictionem ordinariam. Quoniam hoc tantum præstat Territorium, *arg. ex l. fin. C. ubi, & apud que m. Sive, ut rectè distinguit Passerin. in alleg. c. Hac Constitutio ar. 2. n. 69. & 70.* Judices Conservatores, qui ex vi Constitutionis Greg. XIII. eligebantur, Judices ordinarii nuncupabuntur, post verò editam Constitutionem Greg. XV. reformatoriam quarumcumque Constitutionum super Conservatoribus; ut ex mente S. Congregationis Concilii, & Innoc. X in Bullario novo ea Constitutione 30. § 5. sunt Judices delegati, planè comprehenduntur in Indulto Judicis delegati pro Regno Sardinie. Nam in eo legitur, quod hujusmodi *Delegatus possit cognoscere causas Judicis ordinarii, & delegati, seu cuiuscumque persona.* Item & illud: *Quique causas ecclesiasticas, tam beneficiale, quam aliarum quarumcumque appellationum, ac personarum in eadem Insula residentium, &c. audire, &c.* Itaque potest inhibere Conservatoribus. Nam si ii non comprehenderentur sub verbis Ordinariarum, aut Delegatarum, saltem comprehenduntur sub verbis, *quarumcumque personarum.* Nec oportuit fecisse de illis specialem mentionem. Quia dum Pontifex declarat, causas beneficiale huic Judici subiacere, præmissa hac proprietate, additisque postea verbis generalibus, *quàm aliarum quarumcumq; appellationum,* comprehenduntur sententiæ de gravaminibus, à conservatoribus illatis, quemadmodum fuit decisum in Ravennat. pensio- nis 5. Junii 1660. §. *Cui indulgio,* coram Albergato.*

Denique non refragatur Constitutio Gregor. XIII. in 16 qua dicitur, quod ad sit clausula, *Appellatione remota,* quæ revera ibi non legitur, sed tantummodo, *appellatione postposita.*

Quia, ultra quod litteræ omnes conservatoriæ fuerunt 17 revocatae à Gregorio XV. ut sæpè diximus, ac firmavit Rota *dec. 49. n. 15. par. 7. rec. clausula appellatione remota,* est intelligenda duntaxat ad effectum suspensivum, non autem devolutivum, pro quo appellatio est concedenda, Scacc. *de appell. lib. 3. c. 2. q. 16. l. 1. nu. 98. & 107.* Item intelligenda est de appellatione frivola, non autem justa; Rota in Montifalti beneficii 28. Junii 1645. §. *Quare,* coram Bichio.

Ad cujus tamen uberiores explicationem notari ve- 18 lim, dictam Constitutionem Gregorii XIII. duas sub §. 3. partes continere. Prima respicit causas super restitutione locorum, terrarum, domorum, possessionum, jurium, & bonorum, ac privilegiorum observatione. Et in his mandat simpliciter, de plano, & sine figura judicii procedi. Per quas clausulas licet solemnitates, inductæ à jure positivo sublatae videantur ex Vestrio *in prax. lib. 5. c. 1.* adhuc tamen citationes probationes, & termini ad probandum, & jura sua deducendum, tamquam de jure naturali, vel gentium, reo præfigendi sunt ad text. *in Clem. sæpè, de verb. signif. & tradit Alex. conf. 6. nu. 1. lib. 3. & luculenter Corn. conf. 243. n. 3. lib. 4.* qui, persistendo in verbis dictæ Clementinæ, refert adhuc sententiam esse necessariam per Judicem proferendam.

Alteram partem includit occupatores, & injurios, contra quos

quos mādāt procedi, *appellatione postposita*, quæ clausula multum differt ab *appellatione remota*, de qua agitur in commissione certæ causæ, à Summo Principe maturo consilio signata, & in hujusmodi appellatione idem solus procedit, & commissionem signat. Clausula igitur, *appellatione postposita*, cum sit adjecta post verba contradictores, & rebelles, comprehendit dumtaxat contradictores de facto, non de jure, qui potest nedum jura sua deducere, sed etiam debet audiri in suis exceptionibus, ut latè distinguit Rot. dec. 118. n. 5. coram Pegna, & apud Marchesan. de commiss. par. 1.

17 Eoque magis, quia fa. mem. Urbanus VIII. ex speciali rescripto articulum jurisdictionis inter Auditorem Cameræ Apostolicæ, & Delegatum in generalem in Regno Sardinia declaravit in causis appellationum cumulativam utrique competere, & locum esse inter ipsos præventioni, ut ex tenore literarum Apostolicarum. Cùmque Auditor Cameræ sit Auditor Papæ ex Constitutione Gregorii XIV. ad quem devolvuntur causæ appellationum à sententiis, seu gravaminibus illatis, etiam à Conservatoribus, eadem jurisdictio rectè tribuenda est Delegato Apostolico in dicto Regno.

18 Quinimodò, dato etiam, quod in dicta Constitutione adesset clausula, *appellatione remota* id tamen intelligendum esset quoad Judices ordinarios, non delegatos à Summo Pontifice. Nam certum est, quod in omnibus causis fori ecclesiastici liceat uncuque ad Apostolicam Sedem appellare, nec possit ab aliquo impediri. Quod desumitur ex c. si quis vestrum, cap. si quis putaverit, c. ad Romanam 2. c. ideo huic, c. arguta, c. si quis putaverit 2. q. 6. & ex Conc. Sardiceni c. 7. & Fabiano ep. 3. decret. c. 2. sancivitque Innocentius I. ep. 2. decret. c. 3. Quoniam appellatio tendit substantialiter ad Superiorem, l. i. §. si quis, ff. de appell. & notat. Card. rubr. de appell. nu. 20. Montan. de appell. lib. 2. c. 5. Castr. in l. adversas nu. 2. c. si adversus rem judicatam, Scacc. lib. 3. de appell. qu. 2. & 7. per tot. Ferret. conf. 292. n. 2. vol. 2. Rimin. in rubr. nu. 48. & 166. ff. de off. ejus, Franc. March. dec. 233. n. 4. & dec. 366. n. 24. & dec. 419. n. 3. & seq. par. 1. Valenz. de immun. par. 6. n. 75. & 77. Menoch. conf. 75. num. 23. Lopez in l. i. & 18. 23. par. 3. Rot. dec. 196. n. 3. par. 2. divers. Et proinde ubi est superioritas, ibi habet locum appellatio. Cùm autem Pontifex, ejusque Judex delegatus in Regno Sardinia sit superior respectu omnium Judicum, possunt omnes ad ipsum appellare, nec potest esse suprema potestas ipsius sine jure, quòd omnes ad ipsum appellare possint.

19 Atque ita est proprium Apostolicæ Sedis, quod omnes possint ad ipsam appellare, ut nequeat Pontifex per quodcumque privilegium facere, quod jura appellationis non habeant locum. Quia impossibile est, quod ab ipsius jurisdictione, & potestate sepatetur, ut universaliter de supremo Principe docent Jo. Andr. in c. cum Episcopus, de offic. Ordin. in 6. Monach. ibid. Plot. in l. si quando, n. 278. c. unde vi, Jaf. conf. 161. vol. 2. Covar. pract. q. 6. 4. n. 1. Mastrill. de Magistr. lib. 3. c. 8. n. 19. Lucas de Pen. in l. in sacris, c. de prox. sac. scrib. & loquentes de Summo Pontifice, tradunt Innoc. in c. bone 2. de postul. Prelat. ubi & ceteri, Abb. in c. 2. de Cler. non resid. & c. venientes de jurejur. Jo. Andr. in c. Ecclesia S. Mariae, de constit. Socin. conf. 275. volum. 2. Bald. in l. cum multa, c. de bonisque lib. & recentiores in cap. cum contingat, de for. compet. Franc. Varg. de Episcop. jurisd. cum Gloss. in cap. 1. de Cler. agrot. in 6. & loquens de appellatione ad Papam, Seraphin. decis. 615. num. 5. & D. Thom. in 2. dist. 44. in exposit. lit. in fin.

20 Ratio est manifesta. Quia non potest esse Princeps supremus, aut Pontifex sine suprema potestate respectu suorum subditorum, cùm suprema potestas sit forma, & substantia supremi Principatus. Alioquin Princeps supremus esset supremus Princeps, quia talis supponitur, & non esset, quia non haberet formam, per quam constitueretur Princeps supremus. Et proinde non posse supremam potestatem à Principe supremo separari, asserunt

Gloss. in cap. super quest. de off. deleg. Bart. in l. i. qu. 2. ff. de damn. infect. & in l. iudicium, ff. de jud. & in l. fin. c. de judic. Cyn. in l. un. c. qui pro sua jurisd. Bald. in feud. rit. Quid si invest. & in l. i. ff. de offic. Praef. Urb. Lucas de Penna in l. Quicumque, c. de omn. agr. desert. Gulielm. de Benedict. in cap. Raynuius, v. & uxorem, nu. 319. de testam. Carol. de Grassal. lib. 2. Regal. Franc. jur. 14. Covar. cap. 4. pract. q. 2. 1. Mastrill. lib. 3. de Magistr. c. 8. n. 18. Bellug. in Specul. Princip. rubr. 1. n. 9. & habetur ex l. Legatus, ff. de off. Praefid. Unde neque etiam separari possunt à Principe, quæ in suprema potestate includuntur, alioquin haberet supremam potestatem, & non haberet, quia non haberet ea, quæ sunt supremæ potestatis. Jus autem appellationum competit Principi in signum supremæ potestatis, & est aliquid de tali potestate, ut notant Doctores citati, & Cravera conf. 209. n. 9. vol. 2. & Petra de potest. Princ. e. 6. n. 96. Quia jus appellationum est jus superioritatis, & idè ubi est suprema superioritas, ibi est supremum jus appellationum.

Ex quibus sequitur, quod quando Princeps concedit aliquid alicui cum omnimoda potestate, id non intelligitur concedere cum illa omnimoda potestate, quæ est apud ipsum, ut tradunt Innoc. in c. Dudum, de elect. & in c. Interior Monasterium, de stat. Monac. Bald. in l. Testamenta. c. de testam. Ruin. conf. 104. n. 13. vol. 3. Rimin. jun. in l. i. n. 641. ff. de offic. ejus. Quia non potest abdicare à se supremam potestatem, atque adè nec jus appellationis. Unde quacumque potestate concessa, semper sibi majorem retinet, c. Dudum, de prob. in 6. ubi Gemin. n. 6. Bald. conf. 326. in fin. vol. 1. Anchar. conf. 28. Paris. conf. 83. nu. 15. vol. 4. Borell. conf. 86. n. 15. Natt. conf. 405. & 408. n. 7. & conf. 487. Jacob. Gal. conf. 105. n. 25. Alban. conf. 82. n. 17. & conf. 84. n. 87. Caphal. conf. 539. n. 51. Bero. conf. 74. n. 3. vol. 1. Giurb. conf. 59. num. 13. Chartar. decis. 68. nu. 2. Peregr. lib. 1. tract. var. num. 74. & conf. 1. num. 12. vol. 1. Quia concessa potestas est participatio potestatis, quæ est in Principe, atque adè pars illius, & aliquid minus, ac semper dependens à suo fonte.

Quod quidem ex præcipua ratione valet in Summo Pontifice. Nam suprema potestas ipsius est potestas Vicarii; unde principaliter est potestas Christi, ut capituli Ecclesiæ, cujus Pontifex est Vicarius in terris. Quia Vicarius habet eandem potestatem cum eo, cujus est Vicarius, c. 1. de offic. Vicar. in 6. ubi Gloss. ipsius, & c. 2. de consuet. & c. Romana, de appell. in 6. Quod speciatim verum est, quod ad judicialia, Abb. in reper. c. Si quis contra n. 3. de for. comp. Paris. conf. 89. vol. 4. Pavin. de potest. cap. Sed. vac. q. 10. nu. 14. Rot. dec. 371. in nov. Idèque offendens Vicarium Principis incidit in crimen læsæ majestatis, sicut si offenderet Principem ipsum, Bart. in Extrav. contra rebell. v. Rebellando nu. 4. Cardin. in Clem. Pastor. init. de re judic. Præpos. in c. In primis, §. De persona nu. 20. caus. 2. q. 1. Comenl. corf. 153. Gigas de crim. læs. majest. lib. 1. q. 6. Menoch. conf. 99. n. 49. Estque idem Consistorium Christi, & Summi Pontificis, tamquam Vicarii ipsius, ut notant Azor. par. 2. lib. 4. c. 7. Franc. March. dec. 456. n. 19. Cùm autem Pontifex habeat potestatem sibi à Christo commissam, tamquam Vicario, non potest in aliquo tali potestati præjudicare, neque à se abdicare cujuscumque respectu ea, quæ sunt talis potestatis, ut est jus appellationum. Quia, quando jus, & potestas propria est complicata cum jure, & potestate alterius, non potest quicquam illi detrahi. cùm hoc redundet in præjudicium illius, cum quo jus est complicatum, c. Cum tempore de arbit. & c. Cùm olim, §. Mos igitur, de privil. & tradunt Felin. in c. Cum dilecta, de rescr. Abb. in c. Significasti, n. 11. de for. comp. Tusc. lit. P. concl. 759. num. 3. Galpat Guillel. in apol. feud. c. 8. n. 31. Mandel. conf. 74. n. 3. Seraph. dec. 324. n. 5. Novar. in prax. elect. for. q. 7. num. 15. sect. 3. Et eloquentes de privilegio, Sylvest. v. Privilegium, qu. 10. Armill. n. 9. Sanchez lib. 4. Sum. c. 39. nu. 29. Sigismund. à Bononia par. 1. de elect. c. 2. dub. 25. n. 7. Lavor. in var. lucubr. iii. 4. c. 14. num. 87. Suarez lib. 8. de legib. c. 6. num. 2.

Diana part. 3. tr. 2. resol. 86. Tambur. de jur. Abb. tom. 1. di-
sp. 16. q. 15. nu. 3. aliique communiter. Nam habens jus
implicatum cum alio non habet ipsum ita proprium, ut
possit de illo ad libitum disponere sine injuria alterius.
Quod præcipue verum est in jure Romani Pontificis,
quod non solum est implicatum cum alieno, sed etiam
est jus alterius, nempe Christi, cujus ipse vices gerit.
Cumque non possit aliquis eximi à potestate Dei, &
Christi, ut capitis Ecclesiæ, ita ut non possit semper ha-
bere recursum ad ipsum, neque etiam potest eximi à po-
testate Papæ, ut notat Abb. in cap. cum instantia de cen-
sibus.

Accedit etiam, quod Princeps supremus non potest
alienare, quæ ad Regiam Coronam spectant, ut habetur
aperte in c. intellectum, de jure jur. ubi Jo. Andr. Innocent.
Panorm. & alii, & traduntque Cyn. in l. Digna vox, C. de
legib. Alber. & cæteri ibid. Bald. in c. licet, §. In generali,
si de feud. defunct. cont. sit inter Dom. & agnat. & in c. 1. v.
Possideant, de par. Constant. & in c. 1. Qui successor tenean-
tur, Item in c. 1. §. Præterea Ducatu, de probib. feud. alie-
nand. Oldrad. conf. 74. Valquez tib. 1. illustr. contro. c. 5. n.
25. ac Doctores in c. 1. de prob. & proem. & in l. Prohi-
bere, §. Planè, ff. quod vi, aut clam, & in l. Benè à Zenone,
C. de quadrien. præscripti. Quod etiam locum habet in
Pontifice ob eandem rationem. Unde nec jura Regiæ, &
Pontificiæ potestatis poterit alienare, quale est jus ap-
pellationum, nec facere, quod aliquis non possit ad ip-
sum appellare, quando appellatio est justa. Quia tenen-
tur omnia, quæ pertinent ad regiam, & pontificiam pote-
statem illibata servare, ex d. c. Intellecto, & c. Grandi, de
supplend. neq. l. x. in 6.

27 Neque dici potest, quod in Summo Pontifice sit jus
recipiendi appellationes, si velit, posse tamen in subditis
non esse jus appellandi, ut ait Bellarm. lib. 2. de Roman.
Pont. c. 24. object. 3. respondens hoc pacto ad can. 22. Con-
cilii Milevitani in quo prohibetur appellatio ad Trans-
marina. Quod tamen solvit difficultatem illius canonis.
Quare aliter solvenda est. Nam cum appellatio sit relati-
va ad eum, ad quem interponitur, connectit cum ipso
appellante, tamquam termino relativo, & facit, quod
non possit esse appellans, nisi sit is, ad quem appellatur;
neque is ad quem appellatur, nisi sit appellans. In relati-
vis autem, & connexis fit extensio de uno ad aliud; est-
que idem judicium de ipsis ita, ut quod dicitur de uno,
dicatur etiam de alio, c. si quis objecerit, c. si quis proban-
das 1. q. 3. & c. Præterea, de offic. Deleg. & c. Translatio, de
const. & l. quid ergo, §. Judicio contrario, ff. de contr. &
util. act. tutel. & l. Proinde, ff. ad l. Aquil. & l. cum actum,
ff. de neg. gest. Et explicat Marfil. singul. 251. Imò pro uno
eodemque reputantur, leg. Quod conclave, ff. de damn. in-
feli. & notant Aym. conf. 275. n. 4. & 5. & conf. 461. nu. 50.
Scacc. de appell. q. 17. limit. 21. n. 75. Surd. dec. 199. nu. 13.
Escobar. de ratioc. c. 15. n. 12. Et ideò non potest in Pon-
tifice esse jus recipiendi appellationes, nisi etiam in sub-
ditis sit jus appellandi.

28 Atque ex his liquet, quod non possint Regulares in
Regno Sardinia suo privilegio acquirere, quin possit ap-
pellari ad Summum Pontificem, ejusque Delegatum
quando adest justa causa appellandi. Quia cum privile-
gium contineat speciale beneficium, concessum à Ponti-
fice c. Privilegia d. 3. & in c. In his, de privil. & c. Abbate,
& c. olim, de verb. signif. potest tantum esse circa ea, quæ
à Principe concedi possunt, non autem circa abdicatio-
nem eorum, quæ concernunt supremam potestatem, ut
est jus appellationum.

29 Et profectò sicut ratio, quæ movit Summos Ponti-
fices ad constituendum Judices Conservatores Regula-
ribus, ea fuit, ne cogentur in suis causis passivis, vel
activis injuriarum à Provincia exire pro recursum ad Se-
dem Apostolicam, expensis, periculis, aliisque incom-
modis se exponendo, ut ex Constitutione Bonifacii
VIII. in c. fin. §. Conservatores, de offic. de leg. lib. 6. testan-
tur Flor. de Mena c. 3. à n. 20. & seqq. Monet. de Conserv.

d. c. 7. n. 446. cum seqq. Eadem quoque ratio movit san-
ctum Pium II. ad erigendum Tribunal Judicis appellationum
in Regno Sardinia, ne Incolæ dicti Regni, appel-
lantes tam ab Ordinariis, quam Delegatorum sen-
tentiis, aut gravaminibus à Regno egredi cum tot, tan-
tisque periculis cogentur. Quod & servatum est ab
Imperatoribus, ut in l. Cum post sententiam 26. C. de ap-
pell. ibi: si longinquitas regionis ad judicium suum litigantes
venire non possunt, judicio Rectoris Provincia, quem
ipse probaveris, negotium delegates. Quæ ratio & mens
Summi Pontificis compellit quoscumque ad subji-
cendum non solum inhibitionibus, sed & sententiis, atque
mandatis ejusmodi Judicis delegati in audiendis, & de-
cidendis causis gravaminum, & appellationum. Lex enim
extenditur ad terminos læ rationis l. His solis, v. Satis
etiam causè, C. de rev. don. & l. Illud, C. de Sacros. Eccl.
Calder. conf. 337. de testam. & alii communiter.

Atque ita declaravit S. Congregatio Concilii in una 30
Algarensi jurisdictionis, quæ semel ac iterum acerrimè
fuit discussa, patrono Raymundo Pannaro, cujus viri do-
ctrina, & probitas plenissimo Urbis testimonio com-
probata est. Tenor declarationis est hujusmodi.

Supplicem infra scriptum Libellum Sanctitati Suae à
Joanne Pinna, delegato Apostolico in Regno Sardinia
porrectum ad hanc Sac. Congregationem Concilii remisit
Sanctiss. Dominus Noster, Beatissimo Padre. Espone humil-
mente alla Santità Vostra il Dottor Giovan Pinna, Cano-
nico della Metropoli di Sassari nel Regno di Sardegna,
& Oratore devotissimo, come fin dall' anno 1459. fu dalla
S. M. di Pio Secondo creato in Sardegna un Tribunale
di un Giudice, il quale dovesse conoscere l'appellazioni da
tutte le sentenze, e decreti di qualunque Giudice ordina-
rio, o delegato, che fosse. Il qual Tribunale fu creato, accio-
che gli appellanti non dovessero venire alla Corte Roma-
na per evitare la cattività de' Turchi, & altri Corsari.
nella quale spesso incorrevano nel portar le cause d'ap-
pellazioni in Roma. Hora essendo stato honorato dalla
S. Vostra l'Oratore con questa Giudicatura, hà ritrovato
nell' esercizio molti, e molti pregiudicialissimi abusi, & uno
fra gli altri ne' Conservatori de' Regolari, i quali contro
ogni giustizia tentano introdurre, che dalle loro sentenze,
o non si dia appellazione, o pure che dandosi, debbano le
cause d'appellazione immediatamente venire alla Corte
Romana, ch'è un negare indirettamente l'appellazione,
mentre per li sopraccennati pericoli del viaggio restano
desertate le cause sopra di che sono nati disturbi gravissi-
mi; mentre havendo l'Oratore ricevuto nel suo Tribunale
l'appellazione d'una sentenza, e decreto fatto da uno de'
sudetti Conservatori, questo scandalosamente hebbe ardi-
re non solo di preceuar l'Oratore, Giudice dell' appella-
tione, che non s'ingerisse in detta causa, ma ancora di scom-
municarlo. Si che l'Oratore per questo delitto fu necessita-
to non solo di dichiarare scomunicato il Conservatore, ma
ad istanza del Fisco Ecclesiastico condannarlo in pena
di scudi mille d'applicarsi alla Reverenda Camera Apo-
stolica, della qual pena essendo stata principata in qual-
che parte l'esecuzione, il Conservatore avversario ricorse
à Giudici secolari per riscuotere detta esecuzione a viva
forza dalle mani degli Ecclesiastici, per lo che l'Oratore
per difesa della giurisdizione Ecclesiastica fu necessitato
con gran dispendii andare in Algheri, dove ritrovò molte
persone contro di lui armate, come di tutto il seguito pie-
namente consta in processo, che l'Oratore venuto à posta da
Sardegna porge à piedi della Santità Vostra. Supplica
commettere à qualche Congregazione tanto la cognizione
dell' articolo, se il Giudice Apostolico dell' appellazione
del Regno di Sardegna possa conoscere le cause di quel-
li, che s'appellano dalle sentenze, o decreti de' Conserva-
tori de' Regolari, quanto la cognizione del ricorso fatto al
Giudice laico. Che, &c.

Itaque citatis partibus, & presupposito tenore delegatio-
nis Apostolicæ, ac litterarum Conservatoriarum, aliisque por-
tatis

suis, quæ ab utraque parte in sumario ad facti seriem probandam circumferuntur per manus. Queritur.

Primo. An à Conservatore Collegii Algarensis detur appellatio ad Delegatum Apostolicum in Regno Sardinia?

Secundò. An idèo Conservator in prænarata controversia ritè, ac rectè processerit.

Die 24. Martii 1668. Sacra Congregatio Eminentissimorum S.R.E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum.

Ad primum respondit, dari.

Ad secundum, negativè respondit.

Et iterum Algaren. Jurisdictionis. De hujusmodi controversia actum est die 24. Martii proximè elapsi, & cum responsum tunc fuerit, à Conservatore Collegii Algarensis Patrum Jesuitarum dari appellationem ad Delegatum Apostolicum in Regno Sardinia, olim per litteras Apostolicas san. mem. Pii II. sub anno 1459. institutum. Et in casu de quo agebatur, ipsum Conservatorem minus ritè, minus ac rectè processisse.

Procurator generalis Societatis porrecto libello ad Sanctiss. Dominum Nostrum, & à Sanctitate Sua ad hanc S. Congregationem remisso, asserens ex prænaratis generalibus responsis, multas in die suboriri posse controversias, ac turbas, supplex petit sociatim declarari.

Primo. An à dicto Judice Conservatore detur semper, & quomodo appellatio ad dictum Judicem delegatum.

Secundò. Ac præsertim quando agitur de manifestis injuriis.

Tertiò. Et an in judicio, in quo nuper appellatum fuit, ageretur de manifesta injuria.

Die 19. Maii 1668. S. Congregatio Eminentiss. S.R.E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum.

Ad primum censuit, dari.

Ad secundum censuit, etiam dari ad formam cap. Pastoralis 53. de appellat.

Ad tertium Congregatio censuit, in presenti casu non constare de manifesta injuria.

Ac tandem declaravit, pro dicto Judice quæ sequuntur.

Turritana Censurarum. S. Congregatio Concilii habitis 2. Aprilis proximè præteriti censuit, censuras latas à Vicario Capitulari Turritano contra Delegatum Apostolicum Appellationum Regni Sardinia non sustineri. Et quia eadem est ratio de Subdelegato, Officialibus, ac Ministris Curia ipsius delegati, propterea supplicatur expresse ulterius declarari censuras latas à dicto Vicario contra Subdelegatum, Officiales, ac Ministros Curia Subdelegati non sustineri.

Die 17. Maii 1672. S. Congregatio Eminentiss. S. R. E. Card. Concilii Trid. Interpretum pariter censuit, dictas censuras latas à Vicario contra Subdelegatum, Officiales, ac Ministros ipsius Delegati, non sustineri.

Turritana Jurisdictionis. Occasione, quod Joannes Pinna, Canonicus Turritanus, Jdex Delegatus Apostolicus Appellationum in Regno Sardinia, ad Urbem se contulit ad se, sui que muneris jus propugnandum, ad submovendam præterea turbativam, quam inducunt Ordinarii locorum Sardinia ad turbandam Jurisdictionem Judicis Delegati à Sancta Sede ad Universitatem causarum, prætextu quòd Ordinarii ipsi de excessibus Judicium Delegatorum cognoscere valeant, per ea quæ tradit Barbola in Pastoralis part. 3. alleg. 106. nu. 16. & 27. supplex instat per S. Congregationem declarari.

Primo. An Ordinarii locorum possint de præteritis excessibus Judicis ad Universitatem causarum appellationum cognoscere, vel potius teneantur ad S. Sedem cognitionem remittere.

Secundò. An dictus Jdex appellationum in causis civilibus, aut aliis mixtis, aut criminalibus, sit exemptus à Jurisdictione Ordinariorum, & aliorum quorumcumque Judicum secularium, & Regis & sic ejus Officiales, Assessores, Fiscales, Notarii, Baiuli, & continuo Commensales.

Tertiò. An Ordinarii locorum possint adversus Judicem Delegatum prædictum implorare brachium Curia secularis, vel ad sanctam Sedem recurrere teneantur.

Quartò. An Jdex appellationum, cum sit Vicarius Papa in dicto Regno, possit pro servitio Curia habere familiam armatam.

Quintò. An in diebus audientia, & quoties informandis processibus, & suscipiendis informationibus de ordine S. Congregationis super negociis Episcoporum, & Regularium, ut passim accidit in dicto Regno, unde aliquo se conferre teneatur Jdex prædictus Canonicus Turritanus, possit consequi distributiones quotidianas ratione servitii personalis interessentibus dari consuetas, cum alias fructus Canonatus Turritani adèo tennes sint, ut sublatis distributionibus, vix annua scuta viginti supersint, & lucra quæ cum labore percipiuntur ex officio Judicis appellationum vix annua scuta centum excedant.

Sextò. An delinquentes, & confugientes ad dictum Judicem appellationum, possint impune ab aliis Judicibus ordinariis, aut delegatis, sive per Curiam secularem, sive ecclesiasticam extrahi ab ejus Palatio, in quo jus redditur, vel potius gaudeat immunitate, prout Palatia Nunciatorum, & aliorum Officialium sancta Sedis.

Septimò. An Protonotarii Apostolici alioquin exempti à Jurisdictione Ordinarii quoad causas excedentes summas ducatorum viginti quinque ex Bulla Leonis Decimi, ut refert Gavantus in man. Episcoporum, verbo Protonotarii, subjaceant in causis appellationum, si rei existant, Jdici delegato, ut supra, ad universitatem causarum.

Octavò. An ex eo, quòd Pius II. instituit Tribunal appellationum ad sublevandum incolas Regni à periculis pyratarum, & ab expensis, possint appellati cogere appellantes ad Judicem præfatum adeundum, etiam ex eo, quòd san. mem. Urbanus VIII. præventionem concessit inter A.C. & dictum Judicem.

Die 12. Martii 1672. S. Congregatio Eminentiss. S.R.E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, quoad primum, secundum, ac tertium distulit resolutionem. Ad quartum respondit: Nihil innovandum: Ad quintum Negativè: Ad sextum negativè: Ad septimum Affirmativè: Ad octavum negativè: Et die 2. Aprilis ejusdem anni, repositis dubiis, quorum resolutio dilata fuit, eadem S. Congregatio quoad primum censuit, non posse, sed recurrendum ad sanctam Sedem. Ad secundum quoad Judicem respondit Affirmativè. Quo verò ad officiales, & alios distulit resolutionem. Ac demum ad tertium respondit negativè, & ad sanctam Sedem recurrendum.

Turritana Censurarum Ioannes Pinna Canonicus Turritanus, & Jdex delegatus Apostolicus appellationum in Regno Sardinia, per supplicem libellum à Sanctissimo remissum instat adversus Gavinam Luguiam Vicarium Archiepiscopali Sede Turritana vacante deputatum, eò quia Oratoris, seu potius Apostolicam auctoritatem ausu temerario contempserit, laceraverit, ac conculcaverit, ut Orator probare intendit ex processu exhibitio, ex quo infra scripta facti series eruitur, nempe: De mense Decembris 1671. Didacus Accorrà ex causa civili convenit Ioannem Pinnam coram Vicario Capitulari. Pinna, quia exemptus, nisi Delegatus Apostolicus, dictarum appellationum cum protestatione de non consentiendo in Jurisdictionem, fori exceptionem declinatoriam opposuit, actaque coram eo gesta annullari instituit. Putans Vicarius ordinariam ejus Jurisdictionem exinde perturbatam, Pinnam citari fecit ad comparendum intra hora quadrantem ad videndum declarari se in censuras Bulla Cœna Domini incidisse. Comparuit Pinna, & à censurarum hujusmodi comminatione ad sanctam Sedem appellavit, pro actorum copia institui, & tamquam Jdex appellationum ad sanctam Sedem, Judicem subdelegavit, qui de instantiis contra ipsum factis per Promotorem Fiscalem Curia Capitularis ad instantiam dicti de Accorrà de jure cognosceret. Vicarius tamen appellatione contempta, ad declarationem, & ad cedulorum affixionem processit. Quare Pinna iterum Judi-

rem subdelegavit, qui de dictarum censurarum nullitate cognosceret, & dictus Iudex eas tamquam nulliter latis revocavit. Et ulterius dictum Vicarium in censuras dictæ Bullæ incidisse pronuntiavit. Sed Vicarius, & ipsum Subdelegatum, & Delegato adherentes in censuras incidisse declaravit. Propterea ipse Subdelegatus contra Vicarium & adherentes censuras aggravavit, & cedulaones affigere fecit. His indignatus Vicarius, Subdelegatum in carceres coniecit. Et cum Pinna ad Chorum accessisset, licet declaratio nullitatis censurarum contra ipsum relaxatarum præiudicata fuisset, Vicarius propter Pinnae adventum, à divinorum celebratione cessari iussit, aut Orator ad Populi tumultus vitandos domum secesserit. Ex his instat committi alicui Iudici criminali Romanæ Curie, qui adversus huiusmodi excessus animadvertat, ac petiti decerni.

Primò. An, & quæ censuræ sustineantur.

Secundò. An Vicarius propter incarcerationem dicti Subdelegati coercendus sit, & quibus pœnis.

Tertio. An Vicarius teneatur ad refectionem expensarum propterea factarum.

Quartò. An potius Iudici committendum, qui servatis servandis prout Juris fuerit procedat.

Die 2. Aprilis 1677. S. Congregatio Eminent. S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum Ad primum respondit Censuras latis à Vicario Capitulari contra Delegatum non sustineri. Et illas latis à Subdelegato sustineri. Ad secundum, tertium, & quartum remissi ad A. C. qui procedat prout de jure.

CONSULTATIO II.

An, & quo pacto remedium adhibendum sit fraudibus Clericorum in suis immunitatibus à vectigalibus?

Ita hodie corruptis moribus vivitur, ut neque honestatis amor ad rectè faciendum allicere, neque pœnarum timor à maleficio detertere possit, præsertim cum auri fulgor observatur depravatis mentibus admiratione divitiarum quas strenuè juxta, & ignavi concupiscunt, ubi quæ præmia virtuti, atque industriæ bonorum debentur, ea presentibus nummis vaneunt, & apud indignissimos esse comperiuntur. Cui malo ut Iudex Ecclesiasticus occurrat, optimum factu putat execrare penitus quicquid subest virtuti, ne secum integras partes in consensum morbi rapiat. Quod quidem consilium neutiquam reprehendum foret, si par animo eventus responderet. Sed usum magistro probatum est, intempestiva severitate, vel nihil profici adversus fraudes, ac versutias improborum, vel potius multum officii, dum ex ipsa difficultate gliscit peccandi cupiditas evanido legum auxilio, quæ vel aperta petitione palam oppugnantur, vel mille fallendi artibus per cuniculos subvertuntur. Id multis illustribus documentis confirmari potest. Unum hoc tempore in exemplum proponam, fraudes Ecclesiasticorum in Republicas sæculares.

2 Equidem parentes, qui plures liberos habent, uni ex illis Clericatum assumendi constituunt patrimonium pro Ordinibus suscipiendis super omnibus suis bonis, vel majori eorum parte; illi vero qui liberis carent, idem servant cum aliquo ex cognatis & quandoque etiam extraneis, & sub clypeo immunitatis huiusmodi colorati patrimonii bona, quæ in libro, quo tributa, & census æstimantur, sunt descripta, quem Catastrum videtur appellare Bart. in l. forma; §. si cum ego ff. de censib. æstimum Alciatus, eximunt ab eorum solutione.

3 Sunt qui emancipant ex suis liberis eum, qui Clericus est, donando eidem cum translatione actualis possessionis omnia bona sua, vel potiorem partem illorum, ut sint immunia, & in futurum absque ulla onerum solutione omnè ex eorum fructibus vivant. Quod parentibus, etiam demortuis, inservit cæteris fratribus eodem modo viventibus sub regimine Clerici, neque idèd curantibus opponere de inofficiosa donatione.

Frates quoque in divisione bonorum communium malitiosè dimittunt Clerico pro ejus rata quæcumque descripta sunt in catastro, accipientes in suam partem non descripta, sese tamen per scripturam privam, aut confidenter intelligentes, quod quisque, non obstante tali divisione re ipsa habeat commodum suæ congruæ portionis. Multi gravati oneribus non ferendis super suis bonis, ea donant alicui Ecclesiæ ad tempus determinatum, sub conditione, quod durante eo tempore, sibi locentur pro certa pensione annua, libera, atque immunia à quovis onere, quod genus donationum, S. Congregatio ipsa Immunitatis in una Oppidensi sub die 7. Septembris 1661. censuit, habendum esse pro fraudulento, & idèd non gaudere immunitate, scriptumque Episcopo, ut procedat, prout de jure.

Nonnulli simulant donationes, & venditiones bonorum in catastro descriptorum sub variis figmentis in Clericos, aut loca pia, vel ecclesiastica, reali possessione eis tradita, quæ tamen ipsi postea titulo locationis, livelli, seu emphyteusis ab huiusmodi donatariis, & emporibus accipiunt, vel cum eisdem conveniunt de fructibus correspondentibus, aut aliter per scripturas privatas, seu alibi celebratas, ut difficillimè si veritatem comperire causa solum fraudandi æstimum, ac evitandi onerum solutionem.

Aliqui de bonis, ut aiunt, allibratis fundant beneficia ecclesiastica cum reservatione juris patronatus pro se, suisque decedentibus, curando deinceps propriam, vel filiorum institutionem. Imò sæpè student eadem bona à beneficariis accipere titulo emphyteusis, libelli, seu locationis pro modica pensione. Quinimò plerique inferioris notæ in eis colorant titulum coloniarum patriarum, vel temporalis, vel perpetuæ, ut hisce artificiose, ac subdolis machinationibus, & cõmentis eludant æstimum, subque prætextu immunitatis ecclesiasticæ se ab oneribus, subtrahant.

Plures sunt, qui habitum clericalem assumunt, non quidem animo clericali, cum non incedant in habitum, & tonsuram, neque Ecclesiis deserviant, sed ut solo charactero contenti, sæcularia peragant.

Et quo nihil pejus est non possunt huiusmodi fraudes, ac elusiones dijudicari ob frequentes inhibitiones, quas prædicti omnes obtinere curant ab Auditore Camere Apostolicæ in executionem Bullæ, quæ quorannis publicatur die Cænæ Domini vel sub aliis prætextibus, ac titulis, quibus Ordinatio manus, & iudicium evincunt, atque eludunt.

Hinc non abs re multi Principes, ac præsertim Prorex Neapolis edicta emisit, tenoris sequentis. *PHILIPPUS Dei gratia, & c. D. Emanuel de Fonseca Comes de Monterey, & Fuentes, unus ex Consiliariis Status S. M. C. in supremo Italia Concilio Præses, Orator extraordinarius pro dicta Majestate apud Summum Pontificem, & in presenti Regno Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus generalis.*

Perche continuamente ci viene fatta istanza da diverse Università, e particolari delle Città, e Terre di questo Regno delle fraudi, che si commettono da' cittadini, & habitanti in esse per fuggire i pagamenti fiscali, & altri pesi universali, che sono obbligati pagare per le robbe, che da essi si posseggono, mentre le donano a' Chierici, e a' Preti, e ad altre persone ecclesiastiche, in maniera, che non solo ciò viene ad essere di pregiudicio, e interesse del Real patrimonio di S. Maestà, mà vengono di più aggravati gli altri poveri cittadini delle predette Città, e Terre. E convenendo che a questo si diano gli ordini necessarii per evitar tali frodi, essendosi nel Regio Collateral consiglio viste, e riconosciute le consulte fatte in questo particolare dalla Regia Camera della Summaria a S. Maestà in vigore di suo Reale ordine, e proprio dell'anno 1590. e ultimamente nell'anno 1628. nelle quali si contengono i seguenti, cioè,

Primo in quanto alle donationi, che si fanno da' laici a' figli, o parenti, preti, e chierici, restando in possessione esse medesimi laici delle robbe donate, e percependo i frutti,

e l'entrare, come prima delle donationi, si come sempre per questa Regia Camera sono spedite provisioni, si astringono i medesimi laici, e donanti a pagare per dette robbe donate, come pagavano prima delle dette donationi tutti pagamenti universali, non ostanti le dette donationi; perche si presume quelle fatte in fraudem, con eseguirsi contro detti laici donanti, e possessori di dette robbe donate similmente laici.

12. Secondo, quando dette donationi non sono in fraudem per le cause, come di sopra, dette robbe donate sono obligate a contribuire all' Università, dove sono situate alla Bonatenenzia, & anco a i debiti contratti per le dette Università, a tempo che quelle sono state possedute per detti cittadini, giusta il catasto del tempo delle donationi, secondo i decreti di d. Regia Camera, & osservanza continuata.

13. Terzo, a rispetto delle donationi, che si fanno ad titulum pair. monii per potere il Chierico pigliar gli ordini sacri, se le dette donationi sono fatte dagli ascendenti, e non si eccede la portione virile, mentre il Chierico non si promove ad ordine sacro, dette robbe sono obligate a pagare la Bonatenenzia, e a contribuire i debiti contratti secondo il catasto tempore donationis, andando però il Chierico in habito, e tonsura clericale, e servendo ordinariamente in divinis in conformità del S. Concilio di Trento, e dopo promosso il Chierico ad ordine sacro, sono franche di detta Bonatenenzia. E così anche dopo la morte del padre, e ascendente donante, havendo da contribuire allora solamente a i debiti contratti per l'Università, dove sono situate a tempo, che quelle sono state possedute per detti laici, la quale contribuzione di debiti contratti, si ha da esegere tanto pel tempo, che il Chierico non sarà promosso ad ordine sacro, quanto anche dopo promosso giusta il catasto del tempo della donatione, conforme all' osservanza antica continuata per il d. Tribunale della Cam.

14. Quarto, le robbe, che sono pervenute a' Preti, o a' Chierici per legitima successione di loro padri, e parenti sono franche da' pagamenti universali dal dì che pervengono in potere di detti preti, o Chierici, andando però i Chierici in habito, e tonsura clericale, e servendo ordinariamente in divinis, sono quelle solamente obligate a contribuire a' debiti contratti per l'Università a tempo, che sono state possedute da' detti padri, e parenti cittadini laici giusta il catasto del tempo della morte di detti padri, e parenti laici.

15. Quinto, in quanto alle robbe comprate da' Preti, o Chierici, andando i Chierici in habito, e tonsura clericale, e servendo ordinariamente in divinis secondo in S. Concilio di Trento, non haveranno da pagare come cittadini, ma come buonatenuti, & ancora contribuire a' debiti contratti per l'Università a tempo, che sono state possedute per cittadini laici, giusta il catasto del tempo della compra, con clausula, che essendo detti venditori primi possessori di dette robbe secolari, sono quelli obligati a contribuire a i detti debiti per il tempo della loro possessione, e non essendo secolari, sono obligate le medesime robbe.

16. Sesto, per l'esazione della Buonatenenzia, e debiti contratti ne' casi sopradetti con le clausule, & juxta catastum, ut supra, e lecito all' Università eseguire sopra le medesime robbe, frutti, & entrate di quelle.

17. Et essendo di ragione, che i capi predetti così ordinati, e le prenominate Consulte di detta Regia Camera si osservino, e si facciano osservare, ci è parso, e con voto, e parere dell' istesso Regio Collaterale, fare il presente Editto, da publicarsi in tutte le Città, Terre, luoghi di questo Regno, per lo che ordiniamo a tutti Officiali maggiori, e minori, tanto Regii, come de' Baroni, che in conformità di quel viene ordinato per li predetti presenti capi, e consulta di detta Regia Camera della Sommaria, debbano il tutto eseguire, e fare eseguire in modo tale, che quelli habbiano puntualmente in omnibus, & per omnia il loro debito effetto. Commandando di più a i predetti Officiali, che dell'

esecuzione del predetto Editto ne debbano dare avviso a i Regii Tribunali provinciali, a' quali sono sottoposti, a' quali similmente ordiniamo d' haver particular mira dell' osservanza predetta, con fare le debite relationi della publicatione del presente Editto in quelle Città, Terre, e luoghi, dove sarà publicato, con tenerci avvisati di quanto eseguiranno. Datum Neapoli die 27. Junii 1633.

El Conde de Monterey
Vid. Carol. de Tapia Reg.
Vid. Rovius Reg.
Vid. Enriq. Reg.

Parillus Secr.

His igitur aliisque exuberantibus malis pio quidem affectu mederi oportet ne locus sit fraudibus, c. 2. juncta Gloss. v. Fraudis, de rescripti. in 6. ne vè hæc agentes ex dolo suo malo lucentur adversus notata per Jurisconsultum in l. ne ex dolo, 13. ff. de dolo malo, aliisque, jurius congestis per Giurb. observ. 1. num. 25. tom. 1. Non enim debet quis ex dolo suo malo præmium ferre, clamante Ulpiano in l. ita demum 36. v. Ne quis, ff. de recept. arbitr.

Idèoque præcipuum remedium fore existimo, quod singuli Episcopi in suis Synodis diocæsanis statuunt certam, ac determinatam quantitatem patrimonii pro Clericis tam nobilis, quàm mediocris, ac inferioris notæ, decernendo, quod ea solùm, & non major gaudeat privilegiis patrimonii clericalis.

Nam etsi Glossa in c. Episcopus 7. v. Vitu 10. quæst. 2. dixerit, meliorem, vel pejorem victum dandum esse secundum qualitatem personarum, & Archid. in c. si Episcopus, n. 4. de præb. in 6. scripserit statuendum esse secundum qualitatem, seu conditionem ordinandi, cum largius agendum sit cum Clerico pro dignitate ipsius, quæ in tali provisione attendenda est. Idèoque receptum sit quod in taxanda quantitate patrimonii clericalis, fungentis vice tituli pro sacris Ordinibus suscipiendis, debeat attendi qualitas ordinandi, ut scilicet inspecta illius conditione, nobilitate, doctrina, gradu, & præminentia, major taxetur, quàm fieret perso. & inferioris notæ, sicut in specie tradunt Rebuff. in præx. benef. par. 1. tit. de præscripti. in form. com. num. 24. Caldas in l. si curatorem, v. Lajis n. 132. sub ini. C. de in integr. restit. in. Zerol. in præx. Episc. p. 1. v. Dimissoria. in 4. dub. & par. 2. eod. v. in fin. Salzedo ad Diaz. in præx. can. c. 18. addit. nova n. 4. Azor. in sist. mor. par. 2. lib. 3. c. 4. q. 8. in fin. Ugolin. de offic. Episc. c. 26. §. 3. n. 4. & §. 12. sub num. 1. Barbol. eod. argum. alleg. 11. 19. num. 12. Campanil. in divers. jur. can. rubr. 8. c. 2. nu. 3. Rodriq. in Summ. tom. 2. cap. 15. num. 9. Ricc. in præx. for. Eccles. part. 3. resol. 473. num. 2. & 3. Novat. in summ. Bullar. par. 1. rubr. de ordinand. tit. 9. num. 19. Candelabr. Aut. in expl. constitut. 29. Sixti V. notab. 11. Card. Bellarm. in observ. Concil. Trident. v. Honestè, pag. 211. colum. 2. aliique plures. Et in hanc sententiam S. Congregatio Concilii responderit in Portugallensi, quantitatem patrimonii, ad cuius titulum quis ordinatur, remittendum esse arbitrio Episcopi juxta conditionem ordinandorum. Ut proinde dixerit in Faventina 11. Maii 1689. resp. 2. quale sufficiens sit patrimonium, arbitrio Episcopi esse relictum, qui illud regionis more, & personarum qualitate, & conditione inspecta constituit. Ac etiam in Mutinensi 28. Maii 1641. donationes, quæ fiunt pro constituendo patrimonio ad Ordines suscipiendos, esse debere in ea quantitate, quam Episcopus arbitrio suo necessarium esse judicaverit ad vitam honestam sustentandam pro cibariis, vestitu, & habitatione juxta conditionem ordinandi. Idemque repetierit in Placentina 6. Julii 1652. ad secundum, & in aliis sæpè.

Attamen, cum receptissima omnium sententia sit, quod Episcopus, cuius est præscribere, aut determinare sufficiens patrimonium ad honestam sustentationem Clerici ordinandi, debeat suum arbitrium regulare, inspecta qualitate, & consuetudine locorum juxta illo-

rum diversitatem, cum quod sufficit in uno loco, in alio minime satis erit ex traditis à Menoch. *de arbit. lib. 2. cas. 206. num. 12.* Ugol. *de offic. Episc. d. c. 26. §. 10. in princ.* & Boss. *tom. 1. moral. tit. 3. de ordin. quoad titulum requisitum ad sacros suscipiendos. §. 9. n. 33. post med.* Asserantque propterea in iis diocessibus in quibus extant constitutiones Synodales, taxantes certam illius quantitatem, eam pro lege attendendam, & observandam esse Sanch. *consil. moral. lib. 7. c. 3. dub. 35. n. 6.* Boss. *d. num. 33. in fin.* ac etiam testentur in Civitate Neapolitana extare taxationem certam in annuo reddito ducatorum triginta sex, in aliis vero locis Regni ducatorum viginti quinque, Garz. *de benef. par. 2. c. 5. nu. 118.* ac Novar. *in sum. Bullar. p. 1. d. rubr. de ordin. tit. num. 20.* Non abs re videtur dicta justio, quod singuli Episcopi per decreta synodalia statuunt in suis Diocessibus certam quantitatem patrimonii ordinandorum, quæ sola gaudeat illius privilegiis, & fungatur vice tituli beneficalis.

22 Siquidem Concilium Tridentinum *d. sess. 21. de refor. cap. 2.* considerans, non decere eos, qui divino ministerio adscripti sunt cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, statuit duntaxat, quod Episcopus inspiciat, an patrimonium ordinandi sit tale, ut ei sufficiat ad vitam sustentandam. Quare Bellarminus *ibid. in observat. doctrine, v. Ordinis dedecore pag. 711. col. 1.* dixit, cujus statuit rationem finalem esse, ne ordinandus cogatur mendicare, sicque ignominiosè despiciatur, juxta verba D. Hieron. *de divers. Ordin. Eccl. c. 5.* relata in *c. Diaconi sunt c. 23. circa med. d. 93.* quibus etiam usa est Gloss. *c. 1. v. Neminem, d. 70.* in reddenda ratione statuti per Concilium Chalcedonense *cap. 6.* quod nemo sine titulo ordinetur in sacris.

23 Satis ergo ad terminos Concilii est, quod patrimonium sufficiat ad vitam sustentandam, ne Clericus cogatur mendicare cum dedecore sui status. Quo etiam respexisse Canones antiquos, constat ex verbis *c. 2. in fin. de preb. Det illis unde vivere possint, ex Alexandro III. in Concilio Lateranensi c. 5.* cujus mentio fit *eodem tit. in c. si Episcopus 4.* ibi: *Nisi talis de sua, vel paterna hereditate subsidium vitæ possit habere, ex Innocentio III. rescribente Episcopo Zamorensi in cap. cum secundum 16. post med. ibi: vitæ necessaria congruè subministret, & ex Bonif. VIII. in c. si Episcopus 37. eod. tit. de preben. in 6. ibi: Vitæ necessaria ministrare.* Quibus perpenſis Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 2. n. 24.* asseruit, hujusmodi patrimonium fungi vice tituli in ea parte, ut inde submoveatur periculum mendicitatis in Clerico.

24 Nec propterea desunt asserentes in illo taxando, solum desiderari sufficientes victui redditus juxta consuetudinem regionis, ne ipsi ordinandi cogantur mendicare, nec esse inspiciendam qualitatem, & conditionem singulorum, ad eod. ob illam augenda, vel minuenda sit quantitas patrimonii. Hi sunt Petrus de Ledesma *in sum. part. 1. de sacram. part. 7. de sacram. Ordin. conclus. 3.* iniquiens probabilior, Garz. *de benef. par. 2. cap. 5. num. 114. & infra,* negans contrariam opinionem servandam esse in praxi. Quia Concilium Tridentinum non exigit, quod ordinandus possit decenter vivere juxta qualitatem in particulari, hoc est inspecta nobilitate, doctrina, aliisque hujusmodi talis ordinandi, sed juxta qualitatem cuiuslibet Clerici in genere, itaut non cogatur mendicare, Bonacin. *tom. 3. de censur. in particul. disp. 3. q. 1. pun. 8. nu. 10.* ubi ramen observat, hanc quantitatem non esse definiendam juxta gradum, nobilitatem, & statum ordinandi, sed simpliciter, atque ita ut talis quantitas assignetur, qua quis sustentari possit, Bossius *loco citato n. 32.* testans de veriori; quia Concilium petit, ut cuilibet ordinando comparentur necessaria ad honestam sustentationem, habito respectu ad statum clericalem in genere, ne cogatur mendicare, non autem in particulari ad qualitatem, seu nobilitatem ordinandi, & Sanctatellus *variar. resol. c. 49. n. 32.* idem ponderat, quibus accedit Navarr. *de orat. miscell. 62. n. 3. in fin.* indistinctè habens pro sufficienti ad

Ordines factos, omne beneficium annui valoris aureorum triginta, vel quadraginta, testando de communi observantia *sub nu. 7.* Ideoque Rota coram Comitulo *dec. 70. sub n. 7.* solum negavit, sufficientem esse annum reddituum aureorum quindecim.

Ubi enim sufficiunt cuivis personæ ecclesiasticæ scuta quinquaginta, cur permitti debet exorbitans bonorum cessio, quæ luxum potius, quam honestam vitæ sustentationem pariat? Hincque certa simulatio resultat. Quippe hujusmodi pinguiorum patrimoniorum constitutio, quæ tam à parentibus, quam ab amicis in dies fit, dempra honesta clerici sustentatione, cedit in utilitatem eorum, qui patrimonium constituerunt. Proindeque nil mirum, si registra Communitatum deficiant, & scandala quotidie oriuntur. Et nihilominus Ecclesiastici Regia veſtigalia, & publica onera defraudantes tenentur ad severam restitutionem, quod docuit Covar. *var. lib. 1. tit. de restit. par. 2. §. 5.*

Atque idcirco justa, & S. Concilio conformis erit provisio, quod certa quantitas hujus patrimonii clericalis per decreta synodalia taxetur ab Episcopis in qualibet diocesi, eaque pro lege servetur, quoad omnes, ita ut in exuperantia non sit locus illius privilegiis.

Secundum remedium est, non admittere laicos ad clericatum sine defectu citra Ecclesiarum necessitatem, vel utilitatem, consideratam à Tridentino *d. cap. 2.* ibi: *Nisi illos, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum, ac propterea eisdem Episcopis præcipere, etiam sub pœnis Ecclesiasticis, quod omnino observent decretum ejusdem Concilii sess. 23. de refor. c. 16.* ut nullus ordinetur, qui illi Ecclesie, aut pio loco pro ejus necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi ejus fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus.

Porrò Sacerdotis utilitas, contemptus, & irreverentia apud populum, primum ex multitudine nimia, deinde ex indignitate, postremò ex vita palam scelerata, scandalosaque multorum hujus sacratissimi Ordinis mihi pendere videtur. Multitudo hæc nimia necessariorum contemptum, vilipensionemque ingerit, sicut contra raritas pretium, æstimationem, admirationemque rebus facit. Contemptum, vilipensionemque auxit sine discrimine, sine judicio, sine Ecclesiarum necessitate tam multorum ad tam sublimem gradum admissorum personalis indignitas, sive ætatem, sive prudentiam, eruditionem ceteraque spectes, quæ ad tuendam apud populum dignitatem, authoritatem, æstimationemque pertinent. Auxit denique stipendiorum in tam multos tenuitas, aliorum autem velut acquirendi victus causa, sine stipendiis promotorum, necessariorum quoque indigentia; quamobrem mendicare alios videmus, alios vero in indignam sacerdotibus servitute, officia, ac ministeria se abdicare laicis. Quod est contra decorum, & honestatem status clericalis, ut decernitur *in cap. Sacerdotibus ne Cler. vel Monach. & in Conc. Cath. 1. c. 6. in Credo 21. q. 3.* & sancitum in Concilio Provinciali Toletano celebrato sub anno 1565. c. 18. Non obstante contraria consuetudine, quæ tamquam irrationabilis non potest prevalere contra legem, atque ad eod. tamquam corruptela est extirpanda, ut etiam docent Diaz. *in pr. cap. 6. num. 3.* Farinac. *part. 1. fragm. v. Clericus num. 184.* Marth. *de jurisd. part. 4. cas. 116. num. 8.* Reginald. *lib. 30. pr. for. pœnit. tr. 3. num. 23.* ac Genuen. *in pr. cap. 62. num. 20 in addit.* Quæ res & optimorum quorumque, & verè Christianorum animos diu graviter cruciavit, & jamdudum operantur boni omnes huic velut capitali morbo seridè adhiberi efficacem remedium ab iis, ad quos hoc officium pertinet, quod in eo mihi consistere videtur, si raritate, ætate, eruditione quoque, & vita singulari, atque rerum externarum decenti splendore, & affluentia pro tanti Ordinis decore, Sacerdotes recuperarent, & tuerentur deinceps Sacerdotii dignitatem, authoritatem, æstimationem, & reverentiam apud populum, unde præcipue, nisi ego fallor,

fallor, pendet nostræ Religionis dignitas, vigor, & efficacia, revocata veteri, & publica disciplina Ecclesiæ, per quam hi deinceps continerentur in officio.

29 Tertium remedium est, statuetur, quod Clerici primæ tonsuræ, & minorum Ordinum non deferentes habitum, & tonsuram clericalem, nec insimul inservientes Ecclesiis, quibus in sua ordinatione adscripti fuerunt, postquam fuerint canonicè moniti à suis Episcopis, non potiantur beneficio immunitatis ab oneribus laicis pro suis bonis patrimonialibus, præsumendo etiam ex hoc, illos verè assumpsisse Clericatum in fraudem vectigalium gratia tantum sese ab illorum, solutione eximendi: quoniam licet sententia negativa, quod scilicet Clerici primæ tonsuræ, ac minorum Ordinum, non habentes dicta requisita Concilii *sess. 23. de reform. c. 6.* minimè sint immunes à vectigalibus, quam tenent Suarez *contra Regem Angliæ lib. 4. c. 27. num. 14.* Azor. *par. 3. lib. 5. c. 19. q. 6.* Filiucius *tom. 1. tract. 16. c. 11. num. 258.* Alterius *de censur. tom. 1. disput. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 10.* Molphesius *in summ. tom. 1. tract. 6. c. 10. nu. 65. & tom. 2. tract. 12. c. 12. num. 162.* Layman *theolog. moral. lib. 4. tract. 9. c. 6. nu. 3.* Homobonus *in exam. Eccles. par. 1. tract. 7. c. 29. q. 120.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 25. n. 376.* Coriolan. *in exposit. Bulla Cæne Domini exam. 18.* Cevallos *de cognit. per viam violent. in proem. c. 27. n. 22.* & Cutellius *de immun. Eccles. lib. 2. qu. 37 per tot.* non si per se constans, quamquam probabilis dicatur à Graffio *in aur. dec. p. 1. lib. 2. c. 125. n. 21.* Etenim contrarium docent Molina *de just. & jur. tom. 3. disp. 270. n. 2.* Lessius *eod. argum. lib. 2. c. 33. dub. 5. nu. 38.* Malderius *2. 2. tr. 5. c. 6. dub. 8.* Garzias *de benef. par. 2. 3. num. 5. in fin.* Torreblanca *in defens. lib. de Mag. c. num. 69.* & Diana *par. 1. tract. 2. resol. 36.* ac respondit S. Congregatio in epistola per Comitulum *respons. moral. lib. 6. qu. 20.* & declaravit sæpius S. Congregatio Immunitatis, præsertim in Penenti 21. Martii 1646. inquires, Clericos in minoribus esse exemptos à collectis, etiam si non inserviant Ecclesiæ. Et S. Congregatio super Episcopis 24. Januarii 1631. his verbis: *Clericos non inservientes Ecclesiis non potest Ordinarius immunitate à gabellis, & aliis oneribus laicalibus privare, sed idem Clerici, nisi inserviant, ac habitum & tonsuram Clericalem deserant, aut beneficium ecclesiasticum obtineant, privilegio fori non gaudent.*

30 Nec pariter scribentes conveniunt, utrum assumentes habitum clericalem in fraudem duntaxat vectigalium sint ab eis immunes, id absolutè negantibus Prospero de Augustino *in addit. ad Quarant. in sum. Bullar. 11. Vectigal. limit. 1.* auctoritate *l. qui sub prætextu, C. de sacros. Coriolan. in l. ex comm. 18.* & Cutell. *latè, d. lib. 2. c. 44.* sub distinctione verò Duard *in comment. add. d. Bullam Cæne lib. 2. d. can. 18 q. 7. ex n. 2.* nempe, quod sint immunes, dummodo serviant in divinis, licet non habeant intentionem perseverandi in Clericatu, nec suscipiendi Ordines sacros, secus autem si ipsum habitum clericalem assumpserint absque ulla intentione promovendi se ad clericatum; prout etiam si prima tonsura initiati nullo modo serviant in divinis, cum sint Clerici nomine tantum, non re, qui propterea non debent eorum privilegio gaudere, & simpliciter affirmante, quod tali immunitate gaudeant in omni casu *part. 1. tom. 2. resol. 43.* quia cum verior sententia sit ad huiusmodi immunitatem non esse Clericis necessaria requisita Concilii, loquentis de solo privilegio fori, eorum defectus non videtur attendendus.

31 Nihilominus, quia esto, illæsa veritate, novum jus Concilii loquatur solum de privilegio fori, adhuc urget jus antiquum ab Honorio III. expressum *in c. fin. de vit. & honest. Cleric.* quod si tales Clerici ter moniti à suis Ordinariis non respuerint sed prætermittis divinis officiis, laicalibus insisterint, subjaceant statutis, & consuetudinibus patriæ, cum privilegium clericale ipso facto abjiciant, & idcirco ejus clypeo defendi non debent. Idcircoque, trina monitione præcedente, non videtur dubi-

tandum de justitia hujus statuti provisionalis, cum certum sit, ter monitos non respicientes privilegium clericale simpliciter amittere quoad omnia, sicut novissimè docet Thomas Delbene *de immun. tom. 1. c. 5. dub. 3. sect. 2. nu. 7.* post alios, quorum meminit præcedenti *sectione 1. nu. 5.*

Et sanè ex clara dispositione S. Concilii Tridentini *d. sess. 21. cap. 2. de ref. ibi: Statuit S. Synodus, ne quis deinceps Clericus secularis quamvis aliàs sit idoneus moribus, scientia, & ætate, ad sacros Ordines promoveatur, nisi legitime constet eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat pacificè possidere & c. patrimonium verò, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum eo quoque prius perfecto patrimonium illud & c. verè ab eis obtineri, itaque esse, quæ eis ad viam sustinendam satis sint, & c. duo præscribuntur.* Primum versatur in qualitate personarum. Secundum in quantitate reddituum ad honestam sustentationem. Rursus primum requirit Ordinem sacrum. Secundum veram possessionem beneficii, vel patrimonii congruentis, quod Concilium ordinavit ea finali causa, ut dictum, ne qui divino ministerio adscripti sunt cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere cogantur. Quæ quidem causa finalis satis desumitur ex verbis præfationis *l. fin. ubi Bart. ff. de hered. Insti. Rot. coram Burat decis. 377. num. 3.* proindeque bona in patrimonium Clericis minoribus attributa non debeat esse immunita à collectis, & oneribus impositis ratione publicæ utilitatis. Quod etiam indicant instrumenta, quæ conficiuntur in huiusmodi patrimoniorum constitutionibus, nempe quo facilius ad sacros Ordines promoveri valeant. Ergo donec sacros Ordines susceperint, & est illis libera facultas statum ecclesiasticum, vel sæcularem eligendi, non convenit immunitas à publicis oneribus. Qualitas namque requisita per S. Concilium in personis constitutis in Sacris non est apta comprehendere eos, qui non sunt tales *ad text. in l. 3. §. filius, ubi Bart. sub. init. & nu. ff. de lib. & posth. Rot. in Romana concordia coram Cardinal. Pancirolo 16. Decembris 1636. §. non obstat.* Neque dispositum sub certa qualitate extendi debet ad diversa, Abb. *conf. 115 lib. 2. Roman. consil. in princip. Add. ad Seraphin. decis. 158. in fin.* Iniquum enim videtur sub ista electione, & status incertitudine illos cum aliena jactura locupletari.

Quartum remedium sit, quod nimirum Ordinarii in cognoscendis fraudibus, & abusibus commissis adversus æstimum nullatenus impediuntur per inhibitiones, quæ consueverunt concedi ab Auditore Cameræ, ac ut remedium præstò sit, potest alterum ex duobus fieri, vel dictis Ordinariis scribere, ut in ejusmodi causis procedant, non obstantibus inhibitionibus Auditoris Cameræ, sicut eisdem rescriptis Sacr. Congregatio Immunitatis anno 1652 ac aliàs sæpè, vel saltem ipsis inhibitionibus Auditoris Cameræ inferere hanc, vel similem declarationem, nempe: *Ita ut præsens inhibitiò non sufficiat in causis judicialiter introductis, vel introducendis coram Ordinariis in prima instantia juxta formam Concilii Tridentini.*

Nam cum etiam Auditor Cameræ sit comprehensus in decreto ejusdem Concilii *sess. 24. de reform. c. 20.* ne scilicet suis inhibitionibus impediatur cognitionem ordinariam in prima instantia, Ricc. *in prax. resol. 126. part. 2. & ante eum Diaz de Mena var. quæst. lib. 1. qu. 12. nu. 8.* consulendum profectò est altero ex modis prædictis quoad primas instantias. Quod verò ad appellationes persistendum in aliis decretis, quod Episcopi, quibus inhibetur, per suas literas reddant certiore Auditorem Cameræ de qualitate, ac momentis causæ non admittentis moram in executione iudicati missis exemplis inhibitionum, & Auditor Cameræ illis rescribat, quod in tali causa procedant ad executionem, non obstante sua inhi-

inhibitione in suspensivo, & solum firmo manente devolutivo, quod uti iustum, æquum, & honestum non poterit exemplo nocere. Quare S. Congregatio Immunitatis sub die 27. Febr. 1658. Nuncio Taurinensi in hunc modum scripsit. *Essendo si compiaciuta la Santità di Nostro Signore col parere della Sac. Congregatione deputata per provvedere ad alcuni supposti abusi di coestito Stato di dar gli ordini opportuni, che si contengono nell'accluse lettere sopra i patrimoni troppo eccedenti, che si assegnano a Chierici, dovra V. S. far capitare fidatamente alle mani di tutti gli Ordinarii di coestito Stato gli ordini accennati, accioche si conformino in eseguirgli con i prudentissimi sensi della Santità Sua, mentre a V. S. mi offero di cuore. Lettera autem circulares ejusdem S. Congregationis Ordinariis Status Sabaudia sub dicto die, & anno directæ, sunt hujusmodi: Per dare opportuno rimedio a i pregiudicii, che si presuppone ricevino le Comunità, e i laici di coestito Stato per i patrimoni troppo eccedenti, che molti assegnano a i loro figliuoli, fratelli, o altri parèti, col fine di sottrarre i beni assegnati a medesimi dal pagamento de' pesti pubblici, la Santità di Nostro Signore, in esò il parere di questa S. Congregatio, e, deputata per provvedere a simili abusi, hà ordinato, che s'incarichi a V. S. d' avvertire diligentissimamente per quanto spetta alle persone soggette alla sua giurisdictione, che i detti patrimoni ecclesiastici non eccedano la quantità sufficiente conforme al Sacra Concilio di Trento, cioè secondo il giudizio di lei, e la conditione, e la qualità delle persone ordinande. Eseguisca perciò con somma accuratezza, e priego a V. S. ogni bene. Quin Sanctissimus in Audientia sub die 10. Martii ejusdem anni iussit Secretario S. Congregationis Immunitatis, ut scriberetur Nuncio Taurinensi in hunc tenorem. *Volendo la Santità di Nostro Signore provvedere, che dagli Ordinarii si proceda, come di ragione sopra le fraudi, che si suppone commeterse nelle donationi, & altri contratti, che si fanno a favore di persone ecclesiastiche in pregiudicio delle Comunità, e de' laici, e che l'inhibitioni di Monsignor Auditor della Camera non habbiano da impedire, che gli stessi Ordinarii non procedano in prima istanza secondo la disposizione del S. Concilio di Trento nel cap. cause omnes 20. sess 24. de refor. in esò il parere della S. Congregatione deputata a provvedere a simili abusi, hà ordinato, che col mezzo di V. S. si faccia sapere agli stessi Ordinarii: che presentandosi così le sudette inhibitioni, anche in vigore della Bolla in Coena Domini, essi medesimi ne scrivano al sudetto Monsignor Auditor della Camera con l'aggiunta d'una copia semplice di dette inhibitioni, accioche senza tela giudiciaria, e spedimente egli possa dar loro opportuno rimedio. E così dovranno anche eseguire quando si presenteranno inhibitioni del medesimo Tribunale in grado d'appellatione delle loro sentenze nelle stesse cause per sospendere la loro esecuzione: poiche trasmettendo a Monsignor Auditor della Camera la copia di esse con una breve informatione de' meriti della causa, riceveranno da lui spedita risposta col dovuto provvedimento. Idem observatum, ac scriptum fuit Episcopo Comensi, & Nuncio Apostolico apud Helvetios sub die 13. Novembris 1668. & in una Alexandrina pro Clero Castellaccii die, & anno præfato.**

35 Quoniam verò honesta, ac utili consultatione devoluti sumus, placet paulisper huic rei insistendo alias resolutiones eodem per tinentes proponere, in quibus primo loco annumerabo casus in quibus haud dubiè debetur Ecclesiasticis immunitas à quibusvis oneribus. Secundò loco producam casus illos, in quibus Ecclesiastici jure concurrere debent cum laicis. Tertio afferam casus, qui ex opinionum varietate dubii sunt, ac sub Judice, ex quibus inferre liceat, quod sicuti Sedes Apostolica intendit præservare Ecclesiasticos ab oppressione laicorum, ita etiam juri consonum est, quod provideat justis eorumdem querelis contra Ecclesiasticos, alioquin nunquam perturbatio, atque confusio jurisdictionum evitari poterit.

Primò igitur personæ ecclesiasticæ sunt immunes à 36 cunctis oneribus merè personalibus, iisque præcipuè, qui ministerio immediato personæ absolvuntur non solum quia personæ ecclesiasticæ distrahi non debent à cultu divino, sed quia, deficiente in Principe sæculari jurisdictione ordinaria in personas ecclesiasticas, nullatenus cogi possunt à potestate sæculari ad illa onera subeundam

Secundò sunt pariter immunes ab omnibus iis oneribus, quæ non habent certam, ac determinatam præstationem, quæque imponuntur præcipuè personis in consideratione suarum facultatum, ac bonorum, ut sunt exempli causa, militaria, subsidia, focus & alia hujusmodi, quæ non imponuntur bonis in catastro descriptis, nec ratione solidi, aut libræ.

Hæc tamen propositio limitari debet, atque restringi in 38 casibus, in quibus agitur de communi ac publica utilitate, vel defensione, & quando facultates laicorum non suppetant, ita ut soli nequeant onera sustinere, cujus cognitio spectat ad Judicem ecclesiasticum illiusque est declarare, an utilitas, atque necessitas sit ejusmodi, quæ valeat obligare Ecclesiasticos ad contributionem.

Tertio sunt etiam immunes ab omnibus vectigalibus 39 pro se, suisque famulis, ac domesticis, qui eorum personis sunt necessarii. Idque cum limitatione primò in casibus necessitatis, & communis defensionis, durante necessitate. Secundò in vectigalibus impositis pro perpetua, & communi utilitate. Tertio, in illis vectigalibus, quæ ex antiqua consuetudine soliti sunt solvere.

Quartò Ecclesiastici sunt quoque immunes pro bonis 40 antiquis spectantibus ad suas Ecclesias, quæ bona non reperiuntur descripta in libris censualibus, neque obligata ad solutionem onerum realium, certorum invariabilium. Pro quibus bonis debent præservari immunes ab omnibus oneribus, tam ordinariis, quam extraordinariis cum limitatione tamen, & restrictione in casibus communis utilitatis, & necessitatis publicæ, & quando facultates laicorum non sufficient.

Quintò debetur immunitas Ecclesiasticis pro portione 41 bonorum patrimonialium, sive pro titulo patrimoniali, quo ab Episcopo ad Ordines sacros admissi sunt, ita ut à die ordinationis, & erectionis hujusmodi patrimonii sint immunes ab omnibus oneribus imponendis, atque impositis pro quacumque causa, exceptis duntaxat certis, & invariabilibus, ac illis, quæ proveniunt à debitis, aliisque contractibus ante erectionem patrimonii initis. Et in hac re, cum in dies committantur fraudes, observandum videtur primò, quod si fundati possit patrimonium super bonis non descriptis, non debeat Episcopus in iis illud instituire, nisi in casu, quo constaret, non posse æquè constitui in toto vel in parte, quin fundetur in bonis descriptis. Secundò, quod erectio patrimonii admittatur statim, atque ad primam tonsuram sint promoti, ut honestè vivere possint. Tertio, quod limitetur in qualibet Diocesi certus numerus Clericorum, ac Presbyterorum. Quartò, quod ordinatis ad titulum pensionis, vel beneficii ecclesiastici non possit deinceps patrimonium assignari. Quintò, quod ordinati ad titulum patrimonii in casu, quo provisum fuerint pensione, vel beneficio sufficienti, debeant pro bonis patrimonialibus concurrere ad bona eo modo, quo concurrunt laici, & patrimonium uniatur catastro, ut antea. Sextò, quod patrimonium taxetur juxta personarum qualitate, quæ in tres classes distingui poterit, in nobiles, in honestiores, in plebeios, qui inspecta conditione Regionis honestè vivent, maxime si, ut debent, inserviverint Ecclesiis, & Missæ sacrificium celebraverint. Septimò, quod Episcopi in erectione hujusmodi patrimonii procedant cum assistentia tantum Syndicorum illorum locorum, in quibus bona posita sunt, ne sequatur æquivocatio in qualitate personæ ordinatæ, & in æstimatione redditus bonorum assignatorum, neve indirectè filii, & fratres sæculares priventur ea portione, quæ à lege illis præservatur. Item curent publicè denunciari assignationem factam in patrimonium ecclesiasticum

cum, ut infra certum terminum quælibet persona cuius res agitur se opponere, atque suas rationes allegare libere possit.

42 Hactenus de immunitate bonorum, quæ spectat ad Ecclesiam, & Ecclesiasticos. Nunc contra adducam casus illos, in quibus Ecclesiasticos ad onera laicorum teneri aliqui volunt.

Et primò tenentur ad onera, & servitia feudalia quoties à Principe laico, vel ab aliis jurisdictionem, ac bona feudalia habent, ac possident. Idem dicitur de canonicis civilibus, sive præstationibus certis, & coherentibus bonis possessis. Secundò tenentur ad onera tam ordinaria, quàm extraordinaria quoties per modum contractus, vel ultimæ voluntatis bona ipsis pervenerint cum obligatione appositâ ab illis, qui ea acquisiverant dicta onera solvendi. Tertio tenentur Ecclesiastici, quibus ex quovis titulo bona in æstimo descripta pervenerint, ad solutionem onerum certorum, & invariabilium institutorum, antequam bona eidem solutioni obligata, pervenerint ad ipsos Ecclesiasticos. Quarto tenentur ad onera tam ordinaria coloni bonorum Ecclesiasticorum pro portione colonica tantum, ita tamen ut non aggraventur magis quàm coloni sæcularium. Quod intelligi debet quoad onera realia, sive mixta. Nam quoad onus servitii personalis verior opinio est, non posse à Principe laico evocari à cultura bonorum Ecclesiasticorum ad militiam aliaque munia, ex quibus notabiliter eadem cultura impediretur, atque aded gaudere immunitate ecclesiastica, exceptis tamen casibus absolutæ necessitatis. Quintò tenentur ad onera eo modo, quo dicebatur de colonis, conductores bonorum Ecclesiasticorum pro rata utilitatis, quam verisimiliter possint percipere à conductione bonorum, dummodo tamen non sint ad hunc effectum onerata à locatoribus bonorum laicalium. Sextò tenentur ad onera ordinaria, & extraordinaria possessores laici bonorum emphyteuticorum, & livellariorum Ecclesiæ, possuntque cogi ad illa assignandum catastro, si non fuerint in eo descripta, advertendo tamen quod debent in descriptione æstimari tantò minoris, quantò onus canonis, vel livelli, quod Ecclesiæ, vel Ecclesiastici solvitur, æstimeretur.

43 Has propositiones quod ad colonos, conductores, & emphyteutas bonorum Ecclesiasticorum aded veras esse aiunt, quod ne valeant quidem pactum appositum in eorum concessionibus, quo Ecclesiastici obligantur illis ab his oneribus relevaturos, etiam si iis cederent jura suæ immunitatis. Et licet hæc tres propositiones aliqui non infimæ notæ Doctores impugnent, nihilominus, accedente consuetudine universali Regionis, in illis est persistendum.

44 Restat nunc examinare casus, qui probabiliter controvertuntur in hac materia immunitatis, quique ex jam dictis ad unam quæstionem reduci possunt, nimirum. An bona perpetuò obligata catastro, quæ transeunt ad Ecclesiam, & Ecclesiasticos reddantur immunita ab oneribus incertis extraordinariis, & variabilibus, an verò transeant affecta obligatione dictorum onerum virtute hypothecæ contractæ, ac dependentis ab eorum descriptione.

45 Hæc controversia duas inspectiones principales amplectitur. Prima est quod ad bona descripta, quæ transeunt ad Clericos, aliaque personas ecclesiasticas. Pro cuius resolutione quatuor casus considerari possunt.

46 Primus est, quod ex consuetudine inductum est, quod ex bonis descriptis Ecclesia, & Ecclesiastici solvant, & contribuant eodem modo, quo contribuant laici. Et in hoc casu, quamvis non parva sit controversia, tamen non minus vera, quàm communis videtur esse illa opinio, quæ vult Ecclesiam, & Ecclesiasticos non teneri ad onera etiam variabilia, & incerta. Proindeque in iis locis, in quibus hæc consuetudo probatur, non possunt Syndici, & Communitates manuteneri in possessione

bona ejusmodi collectandi cogendo eos per sequestrationem fructuum, vel apprehensionem fundi descripti.

Secundus casus est, quando in locis adsunt statuta, 47 in quibus disponitur, quod omnia bona descripta sint hypothecata pro oneribus præsentibus, & futuris. Hic casus valde controvertitur à Doctoribus. Negari tamen non potest, quin si Doctorum numero innitatur, communior sit opinio, quæ favet immunitati ecclesiasticæ, licet ex rationum momentis contraria opinio sustineatur, præsertim ex auctoritate Bartoli, quem plerique sequuntur.

Tertius casus est, quando in actu registrationis ipsi 48 bonorum domine submiserunt pacto, & obligationi expressæ, ac perpetuæ hypothecæ. Casus autem iste minorem patitur difficultatem. Nam vinculum obligationis, quod provenit ex pacto appposito à privatis dominis in ipso actu registrationis rerum suarum est fortius illo, quod induci potest à lege, cujus vis sæpè imbecillis est defectu jurisdictionis in personam non subditam.

Quartus casus magis dubius est, quando sumus in pu- 49 ris terminis registrationis perpetuæ, vel consuetudinis, nec constat, an intervenerit pactum cum obligatione expressa. Et in hoc si sequi debemus communiorem opinionem, negari non poterit quin longè major sit numerus Doctorum sequentium opinionem, quæ favet immunitati ecclesiasticæ quoad onera incerta, & variabilia, supponentes, quod hypotheca legalis, quæ oritur à registratione bonorum, nequeat operari in hoc casu, nec radicari tamquam accessoria obligatio incerta, & secundum ipsos non emissa ante impositionem oneris. Attamen non videtur arduum ejusmodi fundamentum evertere, opinionemque contrariam ex principiis legalibus sustinere; idèoque hac in re desideratur concordia.

Secunda inspectio principalis concernit bona patri- 50 monialia Clericorum, intelligendo pro bonis patrimonialibus ea, quæ ab ipsis possidentur præter illa, quæ habent in titulum patrimonii. Hic casus apud laicos minorem difficultatem involvit. Nam plerique Doctores sustinent, quod personæ ecclesiasticæ non debeant gaudere immunitate pro suis bonis patrimonialibus regestis, cum non sint hæc bona perpetuò ecclesiastica. Et licet hæc opinio communiter reprobetur, nihilominus aiunt, teneri Ecclesiasticos ad onera in hoc casu, quando quoad eorum bona patrimonialia ex consuetudine semper observata, illa solverunt. Nec dici poterit hæc consuetudo interrupta ex actibus Episcoporum: quia cum non sustineatur in jure, non debet in ipsis aliquod fieri fundamentum legale ad excludendum jura tot pupillorum, viduarum, aliarumque personarum miserabilium, cum non possit imputari culpæ Syndicorum, ac Ministrorum Reipublicæ, si ad evitandas censuras ecclesiasticas contra eos fulminatas, tolerarunt aliquando, etsi non absque exclamationibus, ejusmodi gravamina, quorum remedio insistunt.

Addunt, quod cum Immunitas sit inducta, ut personæ 51 ecclesiasticæ possint decenter, ac honestè vivere sine dedecore status, cessat hæc consuetudo in bonis patrimonialibus, dummodo ipsis observetur Immunitas pro patrimonio, ad cuius titulum sunt Ordinibus initiati. Unde cum Clerici provideri debeant suo patrimonio, vel beneficiis ecclesiasticis, nequit dari casus, quo mendicent, & consequenter cum habeant unde honestè vivant, tenentur ex aliis bonis concurrere ad onera pauperum sæcularium, quorum facultates in dies infumuntur.

Hæc pro remediis ex bono, & æquo adduximus. 52 Quid autem de rigore juris sentiendum sit, alibi discussuimus.

CONSULTATIO III.

An Magistratui seculari competat locus, & quidam dignior intra Presbyterium?

- 1 Negativè respondemus, huiusmodique præfensionem judicandam esse irrationabilem, atque aded damnandam probavimus *tomo primo.*
- 2 Nec dici potest, quod id solum procedat respectu Episcopi, non autem Canonorum. Quia cum Capitulum unum corpus constituat cum Episcopo, *cap. Novit, & cap. Quanto, de his. qua sunt à Præl. sine conf. Capit. necessariò sequitur, quod Canonici sint etiam participes honoris, ac præcedentiæ, quia tamquam membra connectuntur suo capiti, Felin. in cap. Pastoralis n. 10. de offic. de leg. Rota in Casaraugustana Synodi 13. Februarii 1626. post Massobr. de Synodo n. 3. cum seqq. & in alia Casaraugustana præcedentiarum 29. Novembris 1627. coram Coccino post Tambur. de jur. Abbat. tom. 3. decis. 113. n. 3. & in terminis coram Gregorio XV. decis. 284. n. 3. & 4. ubi quod idcirco membra præcedere debeant eos omnes, quos eorum caput præcedit.*
- 3 Neque obstat, si Episcopus non sit præsens. Nam adhuc Canonici sunt membra ipsius, ut capitis, *d. cap. Novit.* Est autem inconveniens, & contra ordinem, quod membra disiungantur à capite, *c. 1. d. 12.* Et proinde nullus inter caput, & membra inferi potest neque ordine naturali, neque legali, ut notant Monach. *in cap. Romanus, n. 9. de sent. excomm. & Menoch. conf. 52. num. 140.*
- 4 Et ob hanc rationem, quia Cardinales dicuntur fratres Summi Pontificis, *cap. Fundamenta, de elect. & cap. Felicis, §. fin. de penit. in 6. & notant Menoch. conf. 257. n. 25. Paris. lib. 3. de resign. benefic. quest. 1. n. 71. & lib. 5. q. 6. n. 90.* Et quia sunt pars corporis Pontificis, sicut Canonici Episcopi, ut observant Monach. *in cap. Ad succedendos, n. 4. de schism. in 6. Abb. in d. c. Novit. & proinde sunt inviscerati Summo Pontifici, Hostien. in cap. Antiqua, nu. 5. de priv. Præpos. in cap. Quamquam, n. 13. 2. quest. 7. dicuntur habere identitatem cum ipso, Jo. Andr. in cap. Raynuius nu. 12. de testam. Jacobat. lib. 1. de Concil. nu. 122.* Idèdque præcedunt omnes Prælatos, etiam Patriarchas, etiam si non sint cum Summo Pontifice. Quia inter fratres non datur locus medius, nec inter membra & caput sit separatio, ut rectè animadvertit Menoch. *d. conf. 857. nu. 25. Homobon. de statib. hum. vit. par. 1. cap. 7. §. Sunt autem Dec. in cap. Ad præsentiam, de appellat. citans Abbatem, Cardinalem, & Andream Siculum, traditque Cassan. in Catalog. glor. mund. par. 4. consider. 10.*
- 5 Quæ ratio connexionis maximè in præfenti est, attendenda, ut evitetur deformitas, si à capite membra dividerentur, quod absurdum necessariò sequeretur, si Canonici non gauderent eodem jure præcedendi respectu laicorum, ac ipse Episcopus ex Felino citato, *& d. decis. 113. post Tamburin. n. 9.*
- 6 Neque solum majoritas dignitatis ecclesiasticæ, sed etiam natura ipsius loci resistit intentioni Magistratus. Nam in Presbyterio non toleratur, quod laici locum habeant inter Clericos, *cap. 1. & ibi Glos. de vit. & honest. Cleric. ibi: Quando sacra mysteria celebrantur, stare, vel sedere inter Clericos non præsumant: & cap. 1. de cohab. Cler. & mul. in fine, ibi: Prohibendum quoque est, ut nulla femina ad altare præsumat accedere, aut presbytero ministrare, aut infra cancellos stare, sive sedere.*

Idque etiam si mulier sit Princeps. Quia textus allegati universaliter loquuntur, & aliàs dignitas illa mulieri non dat aliquam præminentiam, quæ pertineat ad ordinem ecclesiasticum, aut quæ extrahat aliquo modo à statu laicali; ac proinde neque operatur, quod possit admitti intra locum, in quem convenit Clerus ad celebranda divina officia, cum sit aliquo modo communica-

te cum ipso in ordine hierarchico. Quin hoc observandum est etiam quoad Reginam ex eadem ratione, quod nimirum non debeat communicare cum ministris altaris in loco destinato pro ministerio ejusdem altaris. Et quia sublimitas dignitatis ipsius non concernit aliquo modo ordinem hierarchicum Ecclesiæ, idèdque non dat, unde ministris altaris associari possit in loco. Unde etiam in Ceremoniali Romano *lib. 1. f. et. 13. cap. 3.* ubi agitur de receptione Reginæ dicitur: *In Ecclesia fiat ei suggestum ornatum extra, & prope Capellam, ubi cum suis ancillis possint stare, & audire Missam, & cum Diaconus thuris suffini excipit Cardinales, Reginam Acolythus unus eodem modo excipiat.* Ex quibus constat, quod non detur ei locus, ubi existunt ministri Ecclesiæ, neque honor thuris ei exhibetur à Diacono. Quare generatim id laicis prohiberi, tradit Lotter. *de re benef. q. 13. nu. 20.* Daniel de Nobil. *dispur. 60. n. 26. & disponitur in Ceremon. Episcop. lib. 1. cap. 13.* ne scilicet Ordo ecclesiasticus pervertatur, utque evitetur confusio, ac deformitas, quæ resultat ex commixtione sæcularium cum Clericis, *c. ult. 89. q. Menoch. conf. 126. n. 5. Gratian. cap. 845. nu. 3. Daniel d. dispur. 60. n. 43. Rota decis. 310. n. 1. & 7. in fin. coram Greg. XV.*

Unde etiam patroni, quibus de jure debetur honorabilior locus in Ecclesia, admitti non debent intra presbyterium ex mente S. Congregationis, ut dixit Rota *in Valentina Capella 5. Martii 1599. coram Justo, & in Burgenfi sepultura de Villadiego 5. Maij 1603. coram Lancelloto.*

Minus obstat, quod hæc procedant, quando à Canonis, aliisve Clericis celebratur missa in altari, vel alia divina officia peraguntur, non autem si aliis actibus exercitium sacrarum functionum non impediuntibus laici intersint, ut si assisterent Legatis Apostolicis, illosque associarent, & id genus alia. Quo casu cum non vigeat ratio impedimenti divinorum, non habet locum prohibitio Canonum, ut probant post. Abb. & alios Lotter. *de re benef. lib. 1. cap. 13. nu. 27. Daniel de Nobil. disp. 60. nu. 37. Francisc. de Eccles. Cathedral. cap. 5. num. 43.* Ac præsertim quando locus, in quo stant, sedenque, verè non est illud Presbyterium, quod intelligunt textus *in cap. 1. de vit. & honest. Cler.* aliique Canones, loquentes de hac materia. Nam tempore, quo editi fuerunt, Altare majus ædificabatur ordine inverso. Respiciebat enim partem anteriorem Chori, & celebrans sacrificium agebat ad populum versus, sicuti adhuc visuntur altaria Basilicarum Urbis, & Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso, S. Marci, S. Mariæ Transtiberim, S. Clementis, S. Cæciliæ. Quæ pars Chori solebat claudi cancellis, & altera pars stabat post altare, quæ pariter cancellis multis in locis claudabatur, ut declarat Glos. *in dicto cap. 1. vers. sed pars illa, Hostien. n. 5. Butr. n. 1. Imol. nu. 8. Abb. n. 3. & ira dictum textum intellexit Rota in d. Valentina Capella, §. Quod si constaret, ubi per presbyterium intelligit Chorum.* Et idèd Canones vetantes laicis ingredi Presbyterium, intelliguntur de illa parte Presbyterii, quæ erat in Choro, clausa cancellis, in qua Clerici celebrabant, non autem de parte exteriori, quæ, licet esset & ipsa clausa cancellis, & prope altare, attamen non habebat hanc prohibitionem, & laici in ea stare, ac sedere poterant. Atque hinc patet, quod rigor Canonum, arcens laicos à Presbyterio procedit, ubi Presbyterium est in Choro juxta morem antiquum, in quo divina officia celebrantur. Idque vel maximè si accedat observatio diuturna, nempe si Magistratus laicus stat, vel sedet è conspectu solius Episcopi, ubi Altare est constructum eo modo, quo hodie construitur. Quæ observatio, quicquid sit, an possit tribuere jus sedendi in Presbyterio, potest haud dubiè deservire ad declarandum, quæ pars sit intelligenda pro Presbyterio celebrantium, & quinam sit locus non impediens functiones ecclesiasticas, ad notata post Alex. *conf. 8. num. 7. lib. 1. Crescent. decis. 1. de confite. Cravet. conf. 118. num. 2. Decian. conf. 51. num. 51. lib. 2.*

Rot. eoram Cavalerio *decif.* 497. n. 5. Burat. *decif.* 647. n. 11. & in *recens. d. 438. n. 3. par. 1. & decif.* 14. n. 5. par. 7. Et licet consuetudo, quando est irrationabilis, non attendatur, cum potius dicatur corruptela; nihilominus id non obtinet in Magistratu insigni; & de majoribus, ut censuit S. Rituum Congregatio in una Patavina, relata per Barbolam *apost. decif.* 462. n. 8. & docemur exemplis, dum in Capella Pontificia Oratores Regum alique Principes sæculares interfunt Presbyterio, & Oratores Ferrariæ, ac Bononiæ præferuntur Prælati Referendariis, & Auditoribus Rotæ in iustificatiombus, in distributione candelarum, & palmarum, ac in osculo pacis. Quod fortius, & absque dubio procedit, quando agitur de actibus particularibus, & non continuis, in quibus parum interest, quod minor majori præferatur, juxta distinctionem Rotæ 964. communiter receptam, & Add. ad Gregor. *decif.* 310. n. 10.

Hæc, inquam, minus obstant, quia commentitia sunt, siue consideretur ritus antiquus, siue recens Ecclesiæ, quæ semper hunc laicorum abulam suis censuris vel coercuit, vel damnavit. Authores autem aliquos recentes, qui aliter sentiunt, Ecclesiæ vetustis moribus apparet non interfuisse, nequidem legendo. Etenim Chorus, ait Augustinus *ad Psal.* 149. est consensus canentium, vel auctore Isidoro *lib. 1. de Eccl. offic. cap. 3.* est multitudo canentium, qui ab imagine dictus est corona, & ex ea ita vocatus. Quod planius, & apertius explicat Rabanus Maurus *lib. 1. de instit. Cleric. cap. 33.* & Amalari. Fortun. *lib. 3. de Eccl. offic. cap. 3.* his verbis. *Dictus est Chorus, quod in initio in modum corona circum aras starent, & ita psallerent.* Unde & ecclesiasticus liber scribit, stantem Sacerdotem ante aram, & in circuitu ejus coronam fratrum. Chorus igitur hac in parte pro loco, in quo Clerici psalmos, hymnos, & laudes divinas cantare & psallere solent, ut alibi sæpè, continens pro contento, & ab altari, necnon ab ea parte Templi, in qua populus adit, fecerunt solet, ut in Concilio Toletano 4. c. 17. eò videlicet ordine, ut Sacerdotes, & Levitæ ante altare communicent, in Choro Clerici, extra Chorum populus. Et in Concilio Turonensi 2. c. 3. pars illa, quæ à cancellis versus altare dividitur, choris tantum psallentium pateat. Clericorum locus iste Diaconium appellatur, eò quod Diaconus ibi ministrat, ut constat ex *cap. non oportet d. 23.* Dicitur etiam Sacrarium, *cap. In sancta, de consecr. d. 1.* advertitque Gloss. in *d. cap. 1. v. sed pars illa, de vit. & honest. Cler.* ac Presbyterium vocatur in *can. Sacerdotum, de consecr. d. 2.* Presbyterium enim ibi referri non potest ad Sacrarium, seu Altare. Nam ibi expressim agitur de loco, in quo Sacerdotes, & reliqui Clerici consistunt. Reliqui enim Clerici non ingredientur Altare, seu Diaconium. Solis enim Presbyteris, & Diaconis id concessum fuerat c. 21. Laodic. *Concil. can. Non oportet, d. 23.* Cæterum vetus mos fuit Clericos à laicis cancellis secernere in Ecclesia, *d. c. Sacerdotum,* qui S. Clementi adscribi solet, *Synod. Turon. 2. c. d. 4. cap. 1. de vit. & honest. Cler.* Burchar. *lib. 3. Decret. cap. 102.* Anselm. *lib. 1. c. 78.* Juo par. 2. *cap. 137. c. 69.* qui sub Synodi Trullanæ nomine circumfertur prohibet eos, qui sunt in laicorum numero in altare ingredi. Hieronymus item *lib. 15. ad Ezechiel. cap. 45.* enarrans verba illa, *fabricati sunt limen suum juxta limen meum,* addit, *ut nihil interesset inter sacrum & profanum, & postes suos juxta postes meos,* ut unus laicorum, & Clericorum esset introitus. Unde & Apostolus dicit: *Probet autem se homo, & sic accedat ad corpus & sanguinem Domini.* Et ut gravius faceret, quod dicebat, sequentem jungit versiculum: *Et murus erat inter me, & eos, ut sacerdotalia sacrificia, & loco Sacramentorum corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi unus brevissimus murus divideret.* Et postea: *Quid prodest habitationis vicinia, & medius inter cellulam nostram, & altare Domini paries?* Et Gregorius Nazianzenus in carmine ad Episcopos præclare & gravi-

ter enarrat, quid cancelli in Templo significent in hæc verba:

Hos quoque qui mundos dirimunt (quorum affluit alter, Alter at usque viget, stab. lisque in secula durat) Divosque atque homines discludunt limite certo Cancellis; talis nimirum erat hic locus olim. At nunc ridiculis contra discrimine nullo Cum quisque haud clausis irumpit ad intima portis; Ut in hi tam medio in cœtu ingentique corona Stans præco, hæc alta videatur dicere voce.

S. Clementis *lib. 1. Const. Apost. cap. 57.* sit solum Episcopi in medio positi, & ex utroque ejus latere sedent Presbyteri, & adstant Diaconi, succinctis & expediti sine multa veste. Et paulò post: *sit autem eorum cura, ut laici in altera parte, ordine, decore, & quiete sedent.* Verba autem hæc in altera parte intelliguntur de illa parte, quæ est extra altare, clausa cancellis. Quare etiam Martinus Polonus, qui Bonifacium secundum auctorem facit secernendi Clericos à laicis. Theodosius Imperator cum dona, uti solebat, obulisset, intra sacros cancellos permansit. Moris enim erat, ut Imperatores, dum sacris interesset, in Sacrario sederent. Quod & *can. 69. Trullana Synodus* approbat, ubi Balsamon. Hanc consuetudinem Ambrosius considerans vel ex assentatione, vel ex ordinis insuetudine esse natam, Imperatori in Ecclesia locum assignavit ante Sacrarii cancellos, ita ut populum Imperator, ais Sozomenus, Imperatorem Sacerdotes, sedis ordine antecederent. Nam purpura, dicebat Ambrosius, Imperatores, non Sacerdotes efficit. Hanc Ambrosii admonitionem excepit lubens Imperator felicissimus, cumque ordinem, ut optimum tum laudavit, posteaque confirmavit, idque inde usque ad hæc tempora servatur, Sozomen. *lib. 7. histor. Eccl. cap. 24.* Theodor. *lib. 5. cap. 17.* Nicéphor. *lib. 14. cap. 41.* Paul. *Diacon. lib. 13. rer. Roman.* Extra verò Chorum & Sacrarium est locus, ad quem patet aditus omnibus fidelibus, quem inquit S. Maximus *de Ecclesiast. mystagogia cap. 3.* Græci Naon appellant, quo loco mulieres à viris segregati, & fecerunt vetustissima Ecclesiæ consuetudine receptum fuit, Philo Jud. *de vit. contemplat. S. Clementis lib. 2. Const. Apost. cap. 57.* ibi: *Horum cura laici sedent cum omni quiete, & ordine, mulieresque quoque separatim sedent.* D. Augustinus *lib. 3. de Civit. Dei cap. 28.* Quia populi confluunt ad Ecclesias, casta celebritate, honesta utriusque sexus discretione, ubi audiant quam bene hic vivere ad tempus debeant. Reperitque *lib. 22. cap. 8.* S. Chrysostomus *hom. 74. in cap. 13. Matth.* in opere imperfecto: *Oportet, inquit, in interiore pariete à mulieribus viros separari. Verum quoniam non vultis, necessarium esse patres nostri putaverunt ligneis parietibus separari.* S. Cyrillus in præfat. *Cathecheseon: Si conclusa est Ecclesia, & vos omnes intus, separantur viri, ut sint cum viris, & mulieres cum mulieribus, ne studium salutis sit perditionis occasio.* Videat ut Augustinus *ad Psal. 50. & lib. homil. 50. hom. 21.* Amalar. Fortunat. *supra cap. 2.* Ordo Roman. *de offic. missæ, Micrologus de Eccl. obser. cap. 9.* & Rodolph. Tungst. *de canon. obser. proposit. 23.* Porro Balsamon *ad Synodum 6. c. 69.* Latinos arguit, quod apud eos non solum viri laici, sed & mulieres in sanctum sæpè tribunal ingrediuntur, & sedent. Et alibi *ad Synod. Laod. c. 44.* In Latinorum, inquit, regionibus mulieres sine pudore altaria quando volunt, ingrediuntur. Ex quibus constat non solum prohiberi laicis in Presbyterio functiones sacras & Ecclesiasticas peragere, sed etiam locum ipsum, & ut Amalar. Fortunat. inquit, non solum fecerunt debent officiis, sed etiam situ locali. Quare Ecclesiæ sua constitutione continebant porticum, ubi essent pœnitentes & alii, quibus intra Ecclesiam non pareret accessus. Atrium ad recipiendum populum. Sancta, ubi seorsum sederent Sacerdotes, ac demum Sancta Sanctorum ad oblationem incruenti Sacrificii, ut adhuc intuemur Romæ Ecclesias constructas temporibus Magni Constantini ex Eusebio *lib. 10. histor. Eccl.*

Eccles. cap. 4. & in vita Constantini lib. 3. cap. 34. ac refert Baronius anno 57. ubi Spondanus num. 32. & cernitur in insigni, ac pervetusta Ecclesia Collegiata clarissimi Oppidi Cryptaleatum in Salentinis.

9 Et licet quibusdam viris magnatibus permittatur, quod sedeant in Presbyterio, id tamen ex eo procedit, quod sunt Reges, vel Principes non recognoscentes superiorem, quibus jus non resistit, cum possent ministrare Episcopo, exercendo officium simplicis Subdiaconi, licet non habeant sacrum Ordinem, & idem non reputantur in hac materia merè laici, nec turbant hierarchicum Ecclesiæ ordinem, Chassan. *in catal. glor. mund. par. 5. consid. 24. n. 105. & notat. Lotter. d. q. 13. n. 28. & seq. lib. 1.* Idemque intra Presbyterium ponitur sedes regia, quia Rex ratione unctionis, de qua *in cap. 1. de sacr. unct.* ponitur inter personas sacras, ut advertunt Castald. *de Imper. q. 18 n. 6. Alber. de rubr. super. 1. Glor. n. 3. C. de nov. Cod. compon. Marc. Anton. Surgent. de offic. Præs. Prator. lib. 1. cap. 22. nu. 2.* Quæ ratio non habet locum quoad alios quantumvis Principes; immò semper iis obstat lex, qua prohibentur ministrare altari, & consequenter ingredi locum proprium ministrorum. Unde quoad alios laicos, & sæculares Magistratus adest omnimoda incapacitas, ut in puncto de Magistratibus, ac Principibus laicis decernit Cæremoniale *d. cap. 13. pag. 87. in fine*, ibi: *Sedes autem pro nobilibus, atque illustribus viris laicis, Magistratibus, ac Principibus quantumlibet magnis, & excelsis plus minusque pro cuiusque dignitate, & gradu ornatas decet extra Chorum, & Presbyterium collocari juxta sacrorum Canonum præscriptum, laudabilisque antiquæ disciplina documenta jam inde ab exordiis Christianæ Religionis introducta, & longo tempore observata.* Debet itaque servari quod in subjecta materia jura disponunt, & non sumi exemplum ab iis, quæ Summus Pontifex in sua Capella Pontificia tolerare solet.

10 Idque ita est sacris Canonibus dissentaneum, ut etiam si, permittente Clero, laici locum obtinuerint in Presbyterio, hujusmodi actus reputeretur merè voluntarius, aded ut ex eo nullum jus acquiri possit, nisi concurrat quadragenaria cum titulo, vel immemorabili, Rota in dicta Valentina Capellæ, quam refert, ac sequitur Lotter. *eaqu. 13. n. 27. Daniel. d. disput. 60. nu. 44.* Quinimò esse in præscriptibile jus laicorum ponendi sedes in Ecclesia, ac in eis sedendi, firmat Fusc. *de visu. cap. 27. num. 3. lib. 1.*

11 Quod validius procedit habito respectu ad dignitatem Capituli, & Canoniorum, quæ cum sit longè major, quàm dignitas Magistratus sæcularis per tex. *in cap. solita, de major. & obed.* ibique Buttr. *in princ. & Jo. Andr. n. 3. & 18.* Rota coram Gregorio *d. decis. 310. n. 4.* nullo temporis cursu potuit à Magistratu præscribi jus eidem Capitulo præcedendi, tenendique digniorem locum. Repugnat enim omni juri, ac rationi, quod minus dignus magis digno præcedat. Ac propterea talis consuetudo, etiam longi temporis, tamquam abusus, & corruptela extirpanda est per text. *in cap. 1. de consuet. in 6. Glor. in Clem. 1. v. Humilitatis, de Relig. domib. plenè Abb. conf. 21. n. 4. Ruin. conf. 155. n. 11. lib. 4.* in puncto Rota coram Gregorio *d. decis. 310. n. 5.*

12 Quatenus verò possint allegari aliqui Doctores, asserentes, quod valeat hujusmodi consuetudo, ut Paris. *conf. 149. n. 2. & seqq. lib. 4.* Franc. Marc. *decis. Delphin. 275. par. 1.* Giovagn. *conf. 8. per tot. lib. 2.* Genuen. *in prax. cap. 33. n. 24. & seqq.* Pellizat. *in man. Prælat. tom. 2. tr. 9. cap. 3. n. 265.* Ciatlin. *contr. 119. n. 8. & pluribus seqq. & n. 54. & per tot. tom. 2.* Gratian. *discept. 210. sub n. 34.* Adden. *ad Gregor. decis. 124. n. 2.* & alii, intelligendi sunt, quando præcedentia controversitur inter duas fulgentes æquali vel parum distincta dignitate, non autem inter duos, quorum unus gaudeat longè majori dignitate, quàm alius, ut optime ad rem Menoch. *conf. 123. nu. 32. vol. 2.* Rota coram Gregorio *d. decis.*

310. n. 6. Inter capituli atitem & Magistratus dignitatem tanta est differentia, ut una æquiparetur lumini Solis, altera Lunæ *in d. cap. solita, de major. & obed.*

Atque ita sæpè declaravit Sac. Rituum Congregatio, præsertim in una Auximana. Refertente enim Eminentiſſimo Pallotto petitionem Magistratus Civitatis Auximane circa sedem tenendam pro Magistratu, quando solemniter divinis interest. *Sacra Congregatio Rituum respondit, ponendam esse extra Presbyterium juxta planctam signandam per d. Eminentiſſimum. Die 2. Julii 1639.*

Idemque servari debet, etiam in aliis Ecclesiis, in quas occasione solemnitarum, vel processionum Canonici conveniunt, & interest quoque Magistratus, suadet necessitas ipsa. Quia Magistratus dum occupat Presbyterium à cornu Epistolæ, Canonici qui sunt plures numero, coguntur extendere sua scabella genualia extra Presbyterium inter mulieres, & reliquum populum vel acervatim stare sine commodo genuflectendi. Quod disponunt Decreta Sac. Rituum Congregationis, per quæ non in specie, sed in communi in quovis casu ita respondere solita est, etiam quod aliquando locus intra Presbyterium laicis permissus fuerit, & præcipuè, omiſſis aliis, in una Granatensi 1609. *Racru Rituum Congregatio juxta dispositionem Cæremonialis Episcoporum lib. primo cap. 13. & inbarendo decretis aliis in simili causa factis, declaravit, non licere, nec permitti debere laicis, dum divina officia in Ecclesia Metropolitana celebrantur, inter Canonicos, & alios in Ecclesia præbendatos, ac ministros in Choro, vel Presbyterio stare, vel sedere; neque licere Magistratibus, aut Judicibus laicis proprias Dignitatum sedes, aut Canoniorum in Choro, aut Presbyterio occupare, etiam si aliquando id eis permissum fuerit. Idque tam in Archiepiscopali Granatensi Ecclesia, quam etiam in processibus, & officiis, ac in aliis Ecclesiis, ad quas ires seu assistere Capitulum, & Canonicos ejusdem Ecclesiæ Granatensi contigerit, servandum esse censuit, & declaravit die 24. Octobris 1609.* Quod est juxta dispositionem dicti Cæremonialis eodem cap. 14. à quo sublata fuerunt omnes consuetudines contrariæ.

Quod verò ad alios Prælatos nullum est inconveniens. Quia tamquam Prælati ecclesiastici, & præcipuè si sint Episcopi, debent habere locum supra Canonicos, ut decernit idem Cæremoniale *d. cap. 13. circa finem*, ibi: *alii verò Episcopi hospites sedebunt in digniori loco supra omnes Canonicos.* Quod si contingeret dictos Prælatos esse diocæsanos, nec habere dignitatem ecclesiasticam ampliorem, utique non præcederent, ut in eodem Cæremoniali subjungitur, ubi: *Abbatès diocæsanì benedicti, habentes usum mitræ, & baculi, habebunt locum condecens, dummodo non supra, nec inter Canonicos.*

Accedit, quod ex eo non turbatur ordo Hierarchiæ, cum non solum Canonici, sed etiam Prælati se referant, ut membra ad Episcopum, tamquam ad caput, & cum ipso unum corpus efficiant, ut bene Abb. *in cap. Cum non liceat, n. 1. & 2. de præscript. & in fortioribus Lotter. d. quest. 13. n. 25. lib. 1.*

In quarum rerum confirmationem Sac. Congregatio Episcoporum sæpius decrevit, ut dum in Choro recitantur Horæ Canonicæ, vel Missæ solemnescantantur, nemo ex laicis ingredi in Chorum audeat, nisi ob penuriam Clericorum de licentia Superioris, qui tamen Presbyterium laicis commune facere nequeat. Ita *in Albinganensi 8. Novembris 1588. in Policastrensi 26. Februarii 1591. in Hydruntina 17. Januarii 1595. in Ulturnariensi 23. Junii 1598. in Savonensi 12. Januarii 1604.* Quod si Episcopus prohibeat, ne ullus laicus Chorum ingrediatur ad canendum sine habitu clericali cum superpelleo, Auditor Cameræ non debet illi inhibere. Quia hæc materia non admittit appellationem, eadem S. Congregatio *in Perusina 30. Julii 1613.*

CONSULTATIO IV.

An Episcopi possint concordare cum ministris laica potestatis, præsertim in Regno Neapolitano in his, qua

concernunt personas ecclesiasticas absque facultate Sedis Apostolica?

Respondendum est negativè. Quia in concernentibus personas ecclesiasticas non sufficit autoritas Episcopalis, sed præcisè requiritur, ut præcedat specialis autoritas Summi Pontificis, textus expressus in cap. *Adversus*, vers. *verum si quando*, juncto vers. *propter imprudentiam*, de *immun. Eccles.* Quod innovatur in *Clement. Quoniam*, & in *Extravag. 1. post. med. eod. tit.* ubi Doctores communiter. Cui dispositioni conciliari non potest Episcopalis autoritas derogare, cap. *omnia*, 25. q. 1. & notat *Glos. in cap. Cum dilectus*, 32. de *elect.* & in cap. *Dilectus*, de *tempor. Ordin.* traditque *Duard. in Bull. Cœn. can. 18. q. 3. in fine.*

2 Quod eò maximè dicendum est, quia cum eadem dispositione conciliari concordat *Bulla Cœnæ S. s. ibi: Ex speciali Sedis Apostolica licentia.* Necnon in Regno Neapolitano constitutio Capitularis Honorii Tertii col. 2. vers. *item quod Clerici*, & clarius in *Investitura Julii II.*

3 Et hæc sententia confirmatur ex assidua observatione in Regno Neapolitano, eum in hujusmodi conventionibus semper præcesserit autoritas Sedis Apostolicæ, ut ex *Apostolicis Indultis*, quæ extant apud Secretariam *Brevium*, & ad *Nuncium Apostolicum* missa. Quam uti veram approbarunt *Tribunalia Sedis Apostolicæ* cum executione, præsertim in *Florentina* die 27. Octobris 1634. & die 3. Septembris 1636. in *Zamorense* die 1. Septembris 1643. & die 26. Januarii 1644. in *Mutinesi* die 27. Aprilis 1643. in *Valentina* die 15. Decembris 1648. & in aliis sæpè.

4 Neque adversatur doctrina *Abbatis in cap. Non minus*, sub n. 2. de *immun. Eccles.* cum sequacibus. Nam, quicquid sit de hac opinione, certum quidem est, *Abbatem* loqui in casu, quo agitur de commo privato, & particulari *Clericorum*, de quo non loquimur, & eo casu tantummodo procedit, quando ex imminente necessitate nequit ad summum Pontificem haberi recursus, ut præ cæteris declarat *Duard. d. quæst. 3. col. fin.* *Maynard. de privil. Eccles. part. 2. art. 23. n. 33. & seq.* cum quibus consentiunt alii relati à *Diana par. 7. resol. 20.* & fuit dictum in *dicta Mutinesi*, ac in aliis supra allegatis.

5 Advertunt tamen *Suar. in Reg. Angl. lib. 4. cap. 32.* *Baldell. 10. 1. lib. 5. disp. 35. n. 17.* & alii, *Prælatos Pontificæ inferiores*, posse tantum convenire cum laicis, ut his concederent jura in aliquam executionem, aut ministerium facti, non jurisdictionem. Exempli gratia, ut possint impedire delictum imminens per capturam *Clerici* ad illud accincti, per ereptionem armorum, & similia, quæ per suos exequutores *Ecclesiasticus* exequi possent. Sicut enim potest in singulis casibus uti ministerio brachii sæcularis, & dare specialia mandata circa prædicta, eodem modo poterit generalem commissionem facere, si prudenti arbitrio cognoverit expedire, ut integrum sit laicis sine alia speciali commissione ad impedienda scelera, & publicæ pacis perturbationes, obviare media captura, ablatione armorum, & similibus. Debet tamen usus hujus ministerii subordinari, & subjeci authoritati *Prælati*, cujus nomine agitur, ut quando ipse noverit hujusmodi usum prohibendum, utpotè *Clericatu* indecentem, possit, aliàs enim acquireretur integrum jus, & non ministerium, quod dicit dependentiam ab eo, qui ministerium concedit, sicut instrumentum à principali movente. Ita siquidem est consentaneum, & expedit decenti *Clericatus* regimini, cujus oppositum esset immunitati nimis præjudiciale. Hinc *S. Congregatio super Episcopis in Castellanensi 13. Julii 1602. resolvit*, quod *Episcopus* non debet dare licentiam curiæ sæculari carcerandi *Clericos* noctu incedentes, nisi speciali mandato propter vagantium, etiam *Regularium* multitudinem, ut in *Ravennatensi 12. Septembris 1549.* Maximè si inventi fuerint in habitu sæculari, ut in *una S. Augustini 13. Septemb. ejusdem anni.*

CONSULTATIO V.

De auctoritate Ordinarii in literarum Magistrorum, etiam Grammaticæ.

Sacrum Concilium Tridentinum sess. 9. cap. 1. de reformatione. ne Principibus, vel populo, aut Reipublicæ quorundam calliditas imponeret, *Episcopos* voluit esse censores & approbatores *Magistrorum*. Quare, ne sub specie prætextus impieus disseminetur, statuit eadem sancta Synodus, neminem ad hujusmodi lectionis officium tam publicè, quàm privatim admittendum esse, quin prius ab *Episcopo loci* de viis, & moribus, & scientia examinatus, & probatus non fuerit. Quo in loco Concilii *Barbosa* asserit ad hoc examenteneri etiam *Ludimagistros*, qui privatim in domibus particularibus prima principia grammaticæ docent.

Hinc tanti *Pius IV.* eam rem fecit, ut *Episcopis* examinandorum *Magistrorum* etiam grammaticæ curam expressè demandarit, eisque injunxerit, ut in eorum manibus professionem fidei emitterent antequam docere incipiant Constitutione sua 88. quæ incipit, *In Sacrosancti.* Adedque ut *Sacra Congregatio Concilii* eam emitti præceperit cuidam *Ludimagistro* sub pœna transmissionis ad carcerem *S. Officii in una Tarracinesi* die 29. Augusti 1581. dixeritque *Ordinarios* negligentes ab eis hanc fidei professionem exigere, puniendos esse.

Hac etiam de re lex extat *Juliani Cæsaris l. Magistrorum. 7. de profess. & med. lib. 12. C. tit. 52. Nec repente*, inquit, aut temerè quis resiliere debet ad hoc munus docendi, sed vel à Principe probari debet. Quia verò Princeps singulis civitatibus adesse non potest, ex ejus jussu iudicio *Ordinis* probari debet, & decretum *Curialium* mereri debet optimorum conspirante consensu. Lex etiam erat *Sophoclis* apud *Diog. Laert. lib. 5. in Theophrasto*, ut non liceret ullum *Magistrum* scholis præficere, nisi id *Senatus*, ac *plebs* ita decrevisset. Qui secus faceret mors ei esset pro pœna. Hinc *David* cum ordinaret *Reipublicam* & officia, & ministeria *Regis* distribueret, inter cætera & curam habuit doctrinæ docendæ *1. Paralip. cap. 26. v. 29.* Et *Judæorum Pontifex* ut videretur fungi officio suo interrogavit *Dominum Jesum Christum* de doctrina, & de ejus discipulis, *cap. 18. v. 19.*

Et sanè prima *Reipublicæ* cura esse debet, ut idonei *Magistri*, ac præceptores ad pueros instituendos deligantur. Magnum enim, si quis hîc erret, periculum. Ego felicissimam *Reipublicam* arbitror, cui boni præceptores contingunt. Multo enim præstantius est, benè institui, quàm feliciter nasci. In *Magistrorum* enim mores ferè migrant adolescentium ingenia.

Itaque *Ordinarii* *Magistros* examinent, ac probent. Nam & *Episcopis* cura per *Synodum Eugenii Papæ II.* quæ refertur in c. 12. de quibusdam 37. d. demandatur. Quod etiam habetur ex *Concilio Maticensi in cap. Ut quisque 3. de vit. & honest. Cler. & in cap. 1. de Magistr.*

Quales ergo *Magistri* constituendi sunt? Respondeo, doctos, & probos. Ad doctrinam refero non modò scientiam, sed etiam docendi, interpretandique dexteritatem. Si ergo artium liberalium doctor vir eruditus, dexter, facundus, differendi artifex, honestæ vitæ, sobrius, severus, comis, vitiorum osor, & alienæ salutis amator, denique qui alieno consilio libenter utatur, & verbo, qui moribus primùm, deinde facundia præstet, d. l. 7. C. de profess. Pædagogia enim nil aliud est, teste *Clemente Alexandrino lib. 1. pædag. cap. 5.* quàm bona à pueris in virtute institutio, ex qua salus *Reipublicæ* pendet.

Episcopi verò, & inquisitores quotannis catalogum *Transmontanorum*, ipsorumque famulorum, & *Magistrorum* ad suas dioceses causa studii venientium habere debent, ut scire possint cujus sint loci, & an subditi *Principibus Catholicis*, aut hæreticis, ut illos observare animadvertant, curentque compertas habere domos,

domos, in quibus habitant, ut tam ipsi, quam ipsorum famuli, & alii ibi morantes circa eorum victum observentur. Possunt ipsorum curam viris doctis ac religiosis committere, ut intelligant quinam sint Catholici, & quinam hæretici. Curent ne Catholici cum suspectis de hæresi conveniant, neve simul habitent, sed ut Ecclesiam, seu Capellam propriam habeant. Agnoscant Confessarios, quibus ipsi confitentur, ut eos hortentur ad conversionem, quos sciunt esse hæreticos, ad fugam illorum familiaritatis, & ad denunciationem eorum, qui verbis, vel factis aliquid contra fidem agunt. Curent insuper, ut per dictos Transmontanos serventur capitula, quæ per discipulos ejusdem nationis fuerunt observata circa cultum divinum, utque nullus ipsorum ad officia nationis admittatur, nisi protectionem fidei coram se emiseric.

CONSULTATIO VI.

An Episcopus vocatus a Principe teneatur ex ejus præcepto Curiam adire? Et qua pœna ejus contumacia coerceri possit? Ubi etiam de civili Ecclesiasticorum potestate non pauca disseruntur accurate, ac solide.

1 **P**rimam hujusce quæstionis partem ex professo, nec obiter tantum tractant Diana par. 1. tr. 1. resol. 17. & tr. 3. resol. 23. & par. 2. tr. 1. resol. 6. & resol. 27. & Thom. Delbene de Immun. cap. 9. d. b. 9. sect. 1. sed an satis cautè alii viderint.

2 Pro negativa sententia primò militare videtur, quod in Clerici personam laicus nullam possit habere jurisdictionem, cap. Nullus, cum ibi notatis de for. comp. Auh. statumimus, C. de Episcop. & Cler. Unde neque Imperator ob delictum in personas Ecclesiasticas ullam habet jurisdictionem, Gail. de pac. publ. cap. 1. nu. 14. Et omnes causæ Clericorum tam civiles, quàm criminales ad forum Ecclesiasticum pertinent; adèd ut huic privilegio neque expressè, neque tacitè renunciare possint, textus in cap. si diligenti, de for. comp. & cap. At si Clerici, de judic. textus in §. Nos Fridericus, v. Item statumimus de stat. & consuet. in usib. feud. & §. Si Clericus, de pac. ten. & ejus viol. Mart. Uran. consil. 32. n. 1. & seq. per pulchras rationes, ut ibi vol. 2.

3 Deinde sicut statuta, & edicta laicorum non ligant Clericos, & personas ecclesiasticas, cap. Ecclesia de constit. Bart. in l. cunctos populos, C. de Sum. Trinit. Barbat. consil. 12. in fin. n. 33. ita neque præceptum Principis ligabit ipsum Clericum vel res Ecclesiæ per textum in auh. cassi, C. de sacros. Ecclesi. & ibi Bart. n. 2. Cynus, & communiter Doctores ibidem, estque textus notabilis in d. cap. Ecclesia, de constit. ubi exactissimè & latissimè hanc materiam prosequitur Panorm. in repet. sua n. 26. & 37. cum seq. dicens prædictam regulam usque adèd veram esse, ut non valeat statutum, etiam favorabile, & Clericis utile, si videlicet in specie disponderet aliquid de ecclesiasticis personis, vel earum rebus, nec sit ab Ecclesia, vel Pontifice approbatum secundum distinctionem ejusdem Panormitani in d. repet. n. 5. & 14. Felin. ibid. n. 76. & generatim Canonistarum.

4 Præterea in facti specie Principes procedentes contra Clericos hoc in casu excommunicationis censura innodari apertè testatur Guidop. q. 77. n. 3. per textum in cap. penult. de Immunit. Ecclesi. & ibi Apostillator scribit, tales incidere in pœnam, cap. si quis suadente, 17. q. 4. & firmat Jo. Andr. in cap. 2. glos. penult. de for. com. in 6. de quo vide Uran. consil. 26. per tot. tom. 2.

5 Postremò, licèt, ut tradunt Doctores contrariæ sententiæ, debeant Ecclesiastici obedire justis Principum mandatis, eorumque leges servare, quoniam partes Reipublicæ sunt; ad id tamen non tenentur vi coactiva, sed solùm directiva. Quare si iis non obediant, non possunt Principes illos punire. Quod præter Molinam, Vasquez, & alios, quos sequitur Bonacina apud Delbene loco cit.

tato de Immun. docet ex Juristis Valenziola apud Dianam ea resol. 27.

6 Sed pro contraria opinione statuenda concurrunt argumenta haud minoris ponderis. Cum enim Rex habeat universalem in suo Regno jurisdictionem, & ratione istius universalis jurisdictionis, & protectionis Regni, dominus omnium sit, ut de Imperatore Doctores loquuntur per textum in l. Deprecatio, ff. ad l. Rhod. de jact. & l. Bene à Zenone, C. de quadrienn. prescript. Glos. ibidem, v. Omnia, & textus in c. Adrianus, d. 63. & c. Quo jure d. 80. Glos. in l. Parbatius, v. Multo magis, ff. de offic. Prætoris, Bart. in l. si duas, §. 1. nu. 2. ff. de excus. iur. Idem in Extravag. Ad reprimendum, & l. 1. §. Per hanc rationem, n. 2. ff. de rei vindic. Ial. in l. Cunctos populos n. 2. & 8. cum seq. C. de Sum. Trin. & fid. Cathal. Ad eundem quoque pertinere debent omnia dependentia ab ipsa jurisdictione, & consequenter exactio pœnæ ob violatum præceptum vocationis.

7 Verùm hic per transennam adnoto, non exinde, quod Rex, sive Imperator, Mundi, aut Regni Dominus appellatur, sequitur quod sit dominus rerum in Mundo, aut Regno existentium. Idque argumento patrisfamilias, qui domum suam variis inhabitandam concessit, clarescit. Ipse quidem dominus ædium, at non rerum in illis contentatum est; manetque. Pensitandum igitur, dominium hoc sublime Imperatorium aut Regium non mensuram à Mundo materiali, quem Romani numquam tenuere, sed à majestate superlativa, officio, obedientiæ & reverentia, quæ omnes Mundi, aut Regni dominos, & Principes sæculares præcellit, accipere. Item vocatur Imperator, sive Rex dominus Mundi, aut Regni ratione protectionis, & administrationis, non verò respectu directi domini, & proprietatis rerum singularium, quæ habent dominos suos speciales juxta sententiam Bulgari glossatoris, cui reliqui subscribere in præmio Digesti veteris in princip. v. Sanctionem. Ubi tradunt, Romanum Imperium, & res contentas in eo esse sanè Imperatoris ratione solius jurisdictionis, administrationis, ac protectionis, non autem proprietatis Neque etiam Principes, vel Magistratus alii rerum ad subditos suos pertinentium quoad proprietatem, sed dumtaxat quoad protectionem, & jurisdictionem sunt domini, l. 1. §. Initio, vers. cum Urbem, de offic. Præf. Urb. quod eleganter declarat post Abb. Felin. Socin. & Curt. jun. Calvac. in addit. decis. 45. n. 63. Quare si subditorum bona usurpent, aut alteri concedant, injusti sunt, arque ad restitutionem tenentur, Molin. de just. & jur. tom. 2. dispnt. 28. Id quod eleganter etiam explicat Zoanet. in tract. de Rom. Imper. nu. 150. & Pacian. de probat. lib. 1. cap. 7. n. 49.

8 Deinde cum hæc vocatio potissimum à Rege fiat pro observatione, & manutentione possessionis, & in possessoriis Clerici forum sortiantur coram Iudice sæculari, ut notat Guidop. decis. 1. nu. 1. & decis. 83. Gail. lib. 1. observat. 30. n. 20. & Covarruv. pract. quæst. 34. consequitur, personas etiam ecclesiasticas in foro Regio ad contumaciæ pœnas exsolvendæ conveniri posse.

9 Denique hanc ipsam sententiam multi Iurisconsultorum sequuti sunt, nempe Rebuff. in l. ab iis n. 8. C. de navic. lib. 11. Neviz. consil. 83. n. 11. Chassan. in consuet. Burgund. tit. des Juges, §. 5. nu. 81. ubi in addit. probat, Clericos pro infractione Salvæguardiæ quotidie condemnari per Iudices sæculares ad emendam, & si non habeant immobilia, detineri in carceribus, idque ad satisfactionem emendæ. Quod ipsum etiam testatur Boer. decis. 2. n. 143. ubi affirmat, puniri Clericum in hujusmodi delictis pœna pecuniaria per Iudices Regios, sed pro corporali remitti ad suum Episcopum. Quos etiam sequitur Benedict. in cap. Raynuius, v. & uxorem. nu. 143. de testam.

10 Et quod teneatur Episcopus vocatus accedere, loquens de Parlamento, tradit Mastrill. de Magistrat. tom. 2. lib. 5. cap. 13. n. 36. & præter alios, quos ipse adducit, idem

etiam tenet Oliban. *de jur. fisco. cap. 10. n. 9.* Ut proinde contravenientes expelli posse à Regno, affirmant Bobadil. *lib. 2. polit. cap. 10. nu. 66.* Pereir. & alii apud Diamam *d. par. 1. tr. 3. resol. 23.* ac Authores apud Delbene *ca. dub. 9. sect. 1. c. 9. de Immun.*

11 Cæterum in hoc diversitatis conflictu ego assero, distinguendum esse cum Gratiano *in §. Ecce, v. sed notandum est, 23. quæst. 8.* inter Episcopum recognoscentem feuda ac temporalia à Rege, & Episcopum nihil à Rege habentem.

12 Primò casu Episcopus feudatarius, à Rege vocatus, tenetur coram illo comparere, itaut ejus contumacia possit coerceri per sequestrationem fructuum feudaliu, non autem per distractionem personalem, text. *in cap. si Episcopus, 18. d. ubi præceptio Regia excusat Episcopum non accedentem ad Synodum juxta mandatum sui Metropolitanum, quem Glos. v. Regia in 1. solui. dicit, loquitur de iis, qui habent feudum, & Turrec. n. 3. intelligit de illis, qui habent regalia à Principe. Isti enim ratione dignitatis, regaliu, & feudorum immediatè Regi subjecti sunt, ac considerantur in hoc casu, uti Principes politici, cum ratione bonorum feudaliu Regni, privilegioru, & regaliu ejusdem conditionis sint, & eadem superioritatis jura habeant, quæ Duces, Comites, & alii in suis territoriis, ut rectè observavit Gaill. *lib. 1. observ. 30. n. 2. & observ. 37. n. 10.* Unde & investiti solent, Gaill. *de pignorat. cap. 7. n. 1.**

13 Inde jurisdictio Principis, licet laicus sit, adversus Ecclesiasticos fundatur ratione bonorum feudaliu, privilegioru, & Regaliu, quæ à Principe habent, eorumque nomine forum Principis sortiuntur, & idèd præceptis Principis parere debent per text. *in d. cap. si Episcopus, ubi Glos. & in cap. cum parati, ibi Glos. & Pannot. nu. 8. cum seq. & in cap. Nimis, de jurejur. Glos. in cap. Reprehensibile, v. Orationibus, 23. qu. 8. Gaill. lib. 1. de pac. publ. cap. 8. n. 8. Franc. Marc. decis. 456. n. 9. ubi dicunt expressè ratione Regaliu, & feudorum temporalium Ecclesiasticos sæcularibus, à quibus ejusmodi Regalia & feuda recognoscunt, obedientiam præstare debere, forumq; sæcularem sortiri. Facit Glos. in cap. solita, v. suscipiunt, de major. & obed. Canonistæ *in c. Romana, §. debet, de appell. in 6. Franc. ibidem n. 2. pulchrè Guidop. cons. 72. n. 5. ubi ait, quod, licet Rex non possit Clericum in persona punire, tamen in patrimonio, quod Regi subest, eum multare possit per textum in l. de his, C. de Episcop. & Cler. Gaill. eo lib. 1. de pac. publ. cap. 1. n. 15.**

14 Hinc etiam Ecclesiastici, ut Principes Imperii onera Imperii portant, & collectas solvunt, Sixtin. *lib. 2. de Regal. cap. 14. n. 127.* Chassan. *in cathal. glor. Mundi par. 5. consid. 24. n. 162.* & in consuetud. Burgund. *d. iiii. des Juges, nu. 8. Cevallos commun. opin. quæst. 415. & 576.* Homagium, ut alii Imperatoris vasalli præstant. *d. cap. si Episcopus, d. 18. Gaill. eodem lib. 1. de pac. publ. cap. 8. n. 8. Alvar. Valasc. consul. 110. n. 6. Conveniunt, & conveniuntur in Camera, Gaill. lib. 1. observat. o. n. 1. & observ. 37. num. 10. Myfinger. centur. 5. observ. 58.* Unde Imperator Fridericus *epist. ad Adrianum Papam apud Nauclerum hac de re ita conqueritur: Ab Episcopis, qui Regalia nostra tenent, cur homagium, & Regalia sacramenta non exigamus? Aut igitur Regalia nostra nobis dimittant, aut qua Dei Deo, qua Cesaris, Cesari persolvant.* Aliter porro considerantur, ut Episcopi, aliter, ut Principes ac Barones Regni. Unde toties quoque in Aurea Bulla Caroli IV. Electores Sacri Imperii Principes Imperii appellantur, *cap. 1. in princip. §. 2. 3. 6. & seq. cap. 2. cap. 3. cap. 4. in princip. cap. 7. etiam in princip. cap. 10. in fin. & passim.* Cùm enim quis fungitur vice duarum personarum, tunc una illa persona consideranda venit, ac si essent revera duæ distinctæ personæ, Cavalean. *decis. 27. n. 15. par. 4. qualiterque solummodo spectanda respectu cujus ille actus geritur, l. si pariter, §. si duos, ff. de adopt. cum similibus,*

Porro Ecclesiastici habere possunt potestatem temporalem. Ita Leo Papa *epist. 88. D. August. in Psalm. 98. Dionys. cap. 1. de Eccles. Hierarch. & communiter Catholici contra Calvinistas, qui volunt, Pontificem non posse habere jurisdictionem temporalem Quod sic probatur. Civilis potestas non repugnat cum spirituali ex natura rei, neque ex institutione Christi. Quia temporalis inservit spirituali, & utraque est necessaria pro adæquato regimine. Cùmque tendant ad fines subordinatos, qui constituunt unicum finem adæquatum, non sunt incompatibiles ad invicem, atque adèd possunt esse simul. Hinc in pluribus Mundi partibus notorium est, quod Ecclesiastici à principio foundationis suarum Ecclesiarum, vel à tanto tempore, de cujus contrario non extat memoria, cum potestate spirituali, & ecclesiastica obtinuerunt, & adhuc obtinent Ducatus, Comitatus, Baronias cum jurisdictione temporali. Adèd ut Arnoldus quidam Brixianus, vel idèd, quod Episcopis Regalia competere negabat, anno 1139. in præsentia mille Antistitum hæresis damnatus sit, Carol. Sigon. *lib. 11. de Regn. Ital. exemplo Sacerdotum veteris Testamenti, quibus præter decimas, primitias, & oblationes concessit etiam Deus quadraginta octo Civitates, Num. 35. 1. Jos. 21.**

Nec rarum videri debet, aut potest, multò minus insolens, quod una eademque persona duos sustineat respectus. In Republica siquidem Romana licuit Sacerdotibus, & Religiosis in Republica versari, cum Regno quoque, & Sacerdotio quandoque conjunctum Imperium habere. Sic Numa Pompilius Rex fuit, & nihilominus ea sacrificia, quæ postea Flamini diali commissa, obivit, Liv. *lib. 1.* Unde in legibus Regiis: *Rex sacrorum Præses esto.* Ejectis Regibus penes Senatam fuisse constat, Liv. *lib. 15.* Mutata Republica, ut omnia, ita etiam quæ ad res divinas pertinebant in se transtulerunt Imperatores. Sic Octavianus Augustus Pontificatum Maximum Impetio adiecit. Majorum enim hæc erat consuetudo, ut Rex esset etiam Sacerdos & Pontifex. Unde & Romani Imperatores Pontifices dicebantur. Sunt verba Isidori *lib. 7. Etymol. cap. 14. relata in can. 1. dist. 12.* Egyptii dignitatem Sacerdotalem Regi adjungi voluerunt. Persarum Reges inaugurabantur, & cæremoniarum sanctarum Principes erant. Quare certum est jure naturali Sacerdotium, & Regnum, seu jurisdictionem civilem non pugnare. Nam in lege naturæ Deus voluit primogenitum Regno, & Sacerdotio esse præficiendum, *Gen. 49. 3. Idem & Reges & Sacerdotes erant, Genes. 14. Melchisedech, Moles Exod. 18. est Judex & Pontifex, & Heli Sacerdos & Judex, 1. Reg. 1. Hebræi Judeorum Regibus oleo consecrati magnæ religionis instar fuit, Euseb. lib. 1. hist. Eccles. Non tamen eodem modo postea Reges ac Sacerdotes uncti sunt in Ecclesia Christianorum, sed adhibita est distinctio, quæ etiam & cum mysterio differentiam potestatis sæcularis & spiritualis unctoru ostenderet Ungitur enim in capite Sacerdos, ungitur in humero Princeps. Quia imperium factum est super humerum ejus, & major potestas spiritualis temporali, ut explicat Innocentius Tertius *in cap. 1. §. Unde, & in veteri de sacra unct. lib. 1. decret. tit. 15.* Neque verò sacris tantu præerant, sed & ministros Ecclesiæ, ac Pontifices præficiabant. Immo Judæos & Reges & Sacerdotes eisdem habuisse, refert Justin. *de Judæor. Republ.* Post Moysen, inquit, ejus filius Arvas Sacerdos sacris Ægyptiis, mox Rex creatur, semperque exinde mos apud Judæos fuit, ut eisdem & Reges, & Sacerdotes haberent. & Judæis, inquit Tacitus *lib. 5. histor. Sacerdotii honos firmamentum potentæ erat.**

Neque in novo Testamento cautum lege aliqua est, ne idem Princeps sit, & Episcopus, seu jurisdictionem habeat civilem, & ecclesiasticam. Atque cogitationem conjungendi Impetii cum Pontificatu aliquando Maximilianus I. Imperator suscepit, Varemund. *cap. 1. n. 22. de subsid. Reg.* Hinc Aufonius Gratianum Imperatorem religione Pontificem dixit. Et extat in actis Concilii Calcedon.

cedonenſis edictum, quo illius decretâ approbantur cum præſcriptione: *Imperator Caſar, Flavius, Valentinianus, Pontifex inclitus &c.* In cujus Synodi acclamationibus non defuerunt eidem Marciano Auguſto hæc Patrum voces: *Pio & orthodoxo Imperatori, Pontifici Imperatori.* Legitur etiam inter Pontificum epistolâs Anastasii Imperatoris ſacra cum inſcriptione iſthac. *Imperator Caſar, Flavius Anaſtaſius, Pontifex inclitus &c.* Nec non in veteri quodam monumento antiquarum inſcriptionum *Dn. Caſar Juſtinus, Pius Felix, Victor, Triumphator, ſemper Auguſt. Pont. Max. Franc. Max. &c.* Inde aded mos ille innolevit, qui hodieque in Imperatoris inauguratione ſervari ſolet, ut Aquiligrani poſt conſecrationem, & præſtitum juramentum, alba veſtitus in album Canonicorum S. Petri accipiatur, hocque modo Canonicus fiat ac renunciatur. Unde Sigifmundus Imperator *in ſua reformat. cap. 61. §. 6.* ſive ejus interpres, ut Pontificalem in rebus etiam civilibus oſtendat authoritatem in hac verba edicit: *Primus Rex Melchifedech ſimul Sacerdos fuit. Imperator Indiarum Presbyter eſt, nec quiſquam ibi Imperator fieri poteſt, niſi ſit Presbyter. Sub eis omnis ſalus Chriſtianiſ apparuit, & ſunt in India etiamnum hodie optimi Chriſtiani. Quis ſcit quid Deus operari velit? Imperatorem oportet Evangelium annunciare, id ad ejus officium pertinet ex ordinatione chriſtianiſ. Quare ſi Presbyter eſt, eo beator eſt, & magis laudandus, quàm ſi non ſit &c.* Itaut hanc ob cauſam ſcripſerit Bernardus *lib. 4. ad Eugen. de conſid. In his ſucceſſiſti non Petro ſed Conſtantino.*

18 Quippe hæc duæ poteſtates inter ſe non pugnant, utraque bona, utraque à Deo, una alteri inſervit. Et ſi unus Princeps poteſt gubernare diverſos populos, lingua, moribus, & legibus differentes, cur non unum Principatum, & Episcopatum, in utroque regimine? Accedit, quòd ſicut optimi Principes temporalem juridiſtionem tradiderunt Romano Pontifici, ut Conſtantine, Carolo Magna, Ludovicus filius cognomento Pius, & alii, qui ab omnibus hiſtoricis laudantur, ut contra vituperantur, qui talem juridiſtionem auferre, aut minuere voluerunt, ut Aſtulphus Longobardorum Rex, Henricus IV. & V. Otho IV. atque Fridericus I. & II. ita pari ratione, qui eam receperunt Pontifices ſanctitate vitæ, & miraculis illuſtres fuere, ut Leo IV. & IX. Gregorius VII. & alii. Et multæ Civitates olim ſpeciati in Germania ſuis Episcopis utrumque regimen tradiderunt. Unde ut quidam ſcribunt, prima juridiſtio in fideles, etiam in cauſis civilibus, eſt Episcoporum. Nam Chriſtus fundamentum juridiſtionis in laicos jaciens, eos horratur, ut ſi ſe aliqua in re læſos putent, non ad Curiam, ſed ad Eccleſiam eant, *Matth. 18.* Et Paulus de examinandis in Eccleſia cauſis præceptum dat. *1. Cor. ut id fiat apud Episcopum, ut intellexerunt, & expoſuerunt olim veteres Patres, & Concilium Carthagenſe III. præſente Auguſtino. Magna Conſtantine juridiſtionem in Clericos Episcopis mandavit, & appellandi à civilibus judiciis ad Episcopos poteſtatem fecit, Sozom. lib. 1. cap. 9. Magna Theodoſius idem ſtatuit, ut etiam lite conteſtata liceret forum Eccleſiaſticum adire. Arcadius, & Honorius partem ſequuti actoribus, & reis dant optionem, ut cauſas ſæculares ad Episcopos deferant, *l. ſiquis, C. de Episcop. aud.* Carolus Magna Eccleſiaſticorum cauſas non apud ſæculares, ſed apud eccleſiaſticos Judices componi debere decrevit. Idem fecit Juſtinianus *§. Si quis contra 123. Novell.* Concilium Carthagenſe III. *can. 9.* prohibet, ne Clerici in judicio laicorum de re civili litigent, cum privatorum, hoc eſt laicorum cauſas Apoſtolus etiam Eccleſiæ deferri, & ibi determinari præcipiat. Qui ſanè locus eos omninò damnat qui contra ſentiant. Hinc eſt, quòd Auguſtinus multas multorum lites ſe audiviſſe ſcripſit, & Chryſoſtomus quartam officii partem in hoc poſitam eſſe, ait. Denique Clemens I. *epiſt. 1.* apud Eccleſiæ Presbyteros negotia fratrum, hoc eſt quorumcumque Chriſtianorum, quæcumque illa ſint,*

judicanda eſſe docuit. Huc etiam facit, quòd *lib. 2. Conſt. c. 47.* idem ſcriptum reliquit, ac etiam Anaſtetus *epiſt. 1.* Unde perperuam infamiam ſibi comparavit Petrus Cuperius Advocatus Regius in Senatu Pariſienſi, cum juridiſtionem temporalem eccleſiaſticam infringere conatus eſt, id quòd etiam hodie quidam Calvinitico veneno tincti facere non verentur, dùm Principibus adulari volunt. Addi etiam poteſt, quòd olim in veteri lege ad eccleſiaſticum tribunal fontes citabantur, *Deut. 17.* Quinimò nulla fiebant judicia, niſi duobus Levitis aſſiſtentibus, ut Joſephus *lib. 4. antiq. cap. 8.* ſcribit. Quam legem, ut idem refert, ſequutus eſt Joſaphat Rex optimus. Et Concilium, quòd Hebræi Talmudici Synedrion vocant, etiam temporibus Chriſti, ferè totum è Sacerdotibus conſtabat, *4. 3. Par. 10.* Et apud Paganos, etiam Sacerdotes ſuam habebant juridiſtionem, ut ex Tullio diſcimus *orat. pro dom.* Et nunc ſub Turcarum principe Græci Episcopos non nihil juridiſtionis habent.

At inquirunt hæretici noſtri temporis. Cùm ed Clericus dicatur, quòd de ſorte ſit Domini, ſortemque, id eſt hæreditatem à Domino conſequatur, ea tantum contenti eſſe debent. Quandoquidem ſtatuit Deus, ut Sacerdotibus, & Levitis nulla obveniret hæreditas, nulla bonorum poſſeſſio. Verba legis hæc ſunt: *Dixit Dominus ad Aaron, in terra eorum nihil poſſidebitis, nec habebitis partem inter eos, quia ego pars, & hæreditas tua in medio filiorum Iſrael, Num. cap. 18. v. 20.* Deus igitur Opt. Max. cui militat æther, cui panduntur, & fluunt immenſa maria, cui ſuas opes ſua ſpolia, frugesque terra concedit, cui ſummo jure, ſummo in omnia dominio debetur quicquid uſquam locorum habet hic Orbis aſpectabilis, tria tantum ſibi ſervata voluit, primitias frugum, decimas, & ſacrificia, ſive victimas, quæ in aris caderent. Ea deinde in Sacerdotes, ac Levitas effuſa liberalitate tranſtulit. Clericos itaque ſolis decimis contentos vivere oportere, divino jure omni hæreditate privari lex divina docet. Sed iſti advertiſſe debuerant, legem illam cæremonialem eſſe, & cum cæteris ejus generis aboleram penitus, atque è ſacrarum legum ſerie expunctam.

At iterum immurmurant, & ad antiqua, divinaque jura addunt humanas leges, Cæſarumque conſtitutiones, quibus Clerici prohibentur adire hæreditates, immò & legata pia capere. Eas Cæſarum ſanctiones, ac decreta non ſine magno animi ſenſu excepit olim, & legit Ambroſius, quòd viderentur ordini ſacro inſignem aliquam ignominia notam inuſſiſſe. Hæc ſunt D. Ambroſii verba contra Symmachum: *Soli ex omnibus Clerico jus commune clauditur, à quo ſolo pro omnibus vorum commune ſuſcipitur, officium commune deſertur, nulla legata, nil gravium viduarum, nulla donatio.* Has ubi querelas gravi, ut ſemper alias ſolet, modoſtoque ſtylo expoſuit ſanctus Doctor, tum ſubiicit animo ſuo, inſulataque ſententiam, qua Clericos omnes vel erigat, vel moveat: *Malo inquit, nos pecunia minores eſſe, quàm gratia.*

Et verò inſigni ſua munificentia jam inde à primis ſæculis retulerunt, probaruntque pii Cæſares, Regesque. Vix enim è ſacro fonte elatus Conſtantine abierat, cum in uberes, & inexhauſtos beneficentia fontes erupit, fontem illum, qui corpori, animoque ſaluti fuerat, ornavit, ditavit, beavit. Lege Baron. *ann. Chriſti 324.* Hujus æmuli Orbe toto fuere viri Principes, Orbis lumina, Reges potentiffimi. Habemus enim in Gallia Carolos, Dagobertos. In Hiſpania, Alphonſos, Ramiros, Petros, è quibus hic Aragonia Regnum Romano Pontifici veſtigale fecit. Habemus in Hungaria Stephanos, Ladislaos, Ludovicos, quorum aded effuſa liberalitas fuit, ut tertia Hungaria pars Eccleſiæ, Cleroque ceſſerit. Mitto alios Italia, Germania, Polonia, Bohemia, Dania, Norvergia fuſos Principes. Non tamen prætereire debemus, nec poſſumus Catholica quondam Anglia decora, Reges

- Reges inclytos, in primis Junam, quæ in purpura, sceptroque magnum suspexit Anglia, majorem posito diademate, in vili lacerna, & religioso pulvere. Ille ad cætera Regiæ munificentia, pietatisque decora hoc quoque adjecit, ut non ipse tantum Romano Pontifici, Cleroque tributum penderet, sed & Anglia tota B. Petro annuū etiam per domos singulas vectigal, & denarium, pæ servitutis pretium, exsolveret, Baron. ann. 740. Tenuit ea tributatio ad annum usque millesimum quingentesimum trigessimū tertium, quo Henricus VIII. & eam extinxit & suave Ecclesiæ matris jugum ecussit, unaque in gentem & Religionis & sacrarum Aedium ruinam traxit, adeo ut uno anno dicantur ad decem templorum, & cœnobiorum millia everfa, soloque æquata.
- 22 Certè etiam apud Ethnicos jura civilia permittebant hæredes institui Deos ipsos fictitios, modò vel Senatufconsulto, vel Principum constitutionibus Dii fuissent approbati ex Ulpiano *tit. 22. quæ gentium munificentia à Diis ipsis ad eorum quoque mystas est derivata.*
- 23 At etiam fateantur necessum est, pios deinde Cæsares ea decreta revocasse, ne aut in sacrum Ordinem injuriis, aut in superos minus pii viderentur. Legi potest super ea re Epo Boetius *lib. 2. de heroic. quæst.* legi potest & commendari pronunciatum illud Justiniani: *In Ecclesiis donandis optimam esse mensuram donatarum eis rerum immensuram, l. privilegia, C. de sacros. Eccles.*
- 24 Obijciunt *Matth. 20.* scitis, quia Principes gentium dominantur eorum; non ita erit inter vos. Ergo Christus prohibuit Ecclesiasticis dominium temporale. Nego consequens. Nam solum prohibuit dominari sicut dominabantur Principes gentiles, nempe tyrannicè.
- 25 Item & illud *Luc. 12.* ubi Christus, ait: quis me constituit Judicem? Ergo nec Pontifex potest esse Judex temporalis. Nego etiam consequens. Nam Pontifex est constitutus Judex, cum ipsi fuerit concessum dominium temporale.
- 26 Ac etiam & hoc: Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, ut ei placeat, cui se probavit 2. *ad Thimoth. 2.* Ergo. Nego itidem consequens. Quia verbum implicari importat ira vinciri, ut non possit militiæ Dei incumbere, alioquin nullus Christianus posset vacare negotiis sæcularibus, cum sit miles Christi ratione baptismi. De quo etiam infra.
- 27 Denique obijciunt *can. Cum ad bellum d. 96.* ubi habetur, quod post adventum Christi fuerint distincta jura Imperatoris & Pontificis. Ergo Pontifex non potest habere potestatem temporalem. Nego. Quia tantum intelligitur de potestate imperatoria, non autem de qualibet potestate temporali.
- 28 Bono igitur jure possideri illa tum hæc docent, tum verò Orbis Christiani consensus, quo ea defensa sunt. Romani siquidem cum pristina libertatis, & majestatis intempestivo desiderio omnia quondam suæ jurisdictionis Regna in suam potestatem redigere satagerent, etiam Pontificem in ordinem redigere, omniaque regalia adimere conari sunt. Sed eos Franci & Germani Imperatores, ut etiam Longobardos punierunt. Viderunt namque Pontifici Ecclesiam recturo sceptri, & principatus dignitatem esse opportunam. Quare bono jure sua possidere Pontificem, Barretus *lib. 2. cap. 1. docet*, quamquam alioqui Principum adulator.
- 29 Hinc patet, novum videri non debere si Ecclesiastici dignitatem Baronalem, aut Ducalem, non ut Clerici, sed ut sæculares cum suis Ducatibus ac dominiis teneant. Nam sicut prædia sibi donata à Principibus, aut aliis propria habere, & retinere possunt, ita & jurisdictionem, quæ cum prædiorum donatione transfertur. Quod si usu venerit, nemo dixerit, opinor, eum facultates, ac patrimonium suum deserere oportere. Quare nihil nos remoratur, quod nonnulli existimant, Clericum sæcularis simul Magistratus personam sustinere non posse, inter quos graviter Otho Frisingensis. Siquidem impudens foret disputatio scholastica, qua nec Ducatus, vel

dominia dari aut adimi possunt, Ecclesiasticis veteris dignitatis terminos pervertere velle. Hanc legitima, justam, usitatam, utilem Reipublicæ ostendit Ecclesiasticorum gubernandi, & jurisdictionis potestatem esse Adamus Gontzen *lib. 6. polit. cap. 9.* contra Scarpium *quæst. 6. de Antichristo.* Qua de re nos etiam alibi. Verum interim audiant Episcopi Petrum Blesensem *de vit. morib. & offic. Praesul. cap. 3.* Quidam, ait, Episcopi Regum munificentias, & eleemosynas antiquorum abusive Baronias, & Regalia vocant, & in occasione turpissima servituti seipfos Barones appellant, vereor de illis quereatur Dominus, & dicat: *Ipsi regnaverunt, & non ex me: Principes extiterunt, & ego non cognovi, Osea 8. 4.* Scias te assumpsisse Pastoris officium, non Baronis. Centè Joseph in *Agypto patrem suum, & fratres instruxit Gen. 46. 34.* ut dicerent Pharaoni, *viri pastores sumus. Malui eos profiteri pastoris officium, quàm Principis aut Baronis. Christus dicit: Ego sum pastor bonus. Joann. 10. 11.* tu verò constitutus es ab eo pastor, aut villicus, villicatio tibi commissa, & scias, quia villicationis rationem reddere te oportet. *Agricultura Dei tibi commissa est, opus est sarculo, ut agricolæ, baculo ut pastori. Sarculo, ut tamquam Propheta filius evellas & destruas, adifices & plantes, Ioan. 1. 10.* Baculo utere, lupos ab ovili coercendo, oves debiles sustentando, erigendo lapsas, erroneas reducendo. Noceant Præsules, si qui fortè etiam hodie malint audiri Principes, quàm Pastores. Illi utique, qui quæ sunt Principum, stenuè curant, at negligunt officium Pastoris. Nonne dignior vobis titulus, quem Spiritus sanctus tribuit, quem & ipse Christus usurpat?

Causæ cur id utile Reipublicæ sit multæ sanè fuerunt, hodieque manent. Primò, quod sincerius causæ tractentur à Domini Sacerdotibus, & ministris, quàm à profanis Judicibus. Nam justitiæ, æqualitatisque regulam appetiorem arctius custodiunt. Quare etiam causa est, ut populus ipse ad audientiam Episcopalem appellarit. Quemadmodum enim leges civiles debent ecclesiasticis attemperari, ita quoque Judices sæculares audire par est Episcopos & Sacerdotes. Constitutiones Imperatorum ac Regum vim legis obtinent, sed firmiorem Canones Apostolorum. Hinc factum, ut verè Innocentius dixerit: *Ecclesiam mundanis legibus non constringi.* Et Hieronymus in *epitaph. Fabioles & epist. 30. ad Ocean.* *Alie leges Caesarum, alie Christi. Aliud Papinianus, aliud Paulus præcipit.* Quo factum est, ut Constantinus sanciret, Præsidium sententias posse ab Episcopis rescindi. Quod à se factum testis est ipse Ambrosius *lib. 2. offic. cap. 29.*

Secundò. Minore sumptu apud Episcopos litigabatur. Nam erant Judices illi tum pietate & scientia insignes, tum verò plerumque divites, & in pauperes liberales, ut nullo modo probabile videretur, eos hoc agere, ut possessiones eorum ex litibus crescerent. Nunc quoque ex Ecclesia vivunt nec hæredes habent, quorum causa justitiam violent, sententiamque vendant. Nec obijciatur, quod multi abutuntur opibus Ecclesiæ. Nam id verum est. Sed abusus ad vitia hominum pertinent, non autem ad Ordinis confusionem. Multi divitum lasciviunt in luxuriis suis, non tamen idèd rerum suarum domini esse desinunt. Est igitur captio ab accidente. Quia vitia personæ vitiant officium. simile est: Judas fuit malus: ergo Apostolicum officium rejiciendum. Negatur sequi.

Tertidò. Civilis Ecclesiæ potestas in tanta hominum malitia, atrogantia, subtilitate, pertinacia ad errores compescendos necessaria videretur. Idèdque meritò concessa Episcopis. Ante Constantinum plures emerere hæreses, quia nulla vi comprimebantur, & sub blasphemis Imperatoribus hæreticarum blasphemiarum summa libertas erat, ut gravius domesticis dissidiis, quàm persecutione Ecclesia scinderetur. Quare dominium hoc olim à multis datum, acceptumque fuit, hodieque retinetur, nec ab illis tantum, quorum virtus in dubium vocari posset, sed omnibus omninò, qui eas Ecclesias adepti sunt.

sunt. De quibus eruditissime egit Joannes de Polemat, Archidiaconus Barchinonensis in Concilio Basiliensi.

Itaque si Episcopus in Regalibus subdit Principi, qui primò ac præventivè ei præcepit, ut eat secum in expeditione, tenetur illi obedire ratione Regalium, & si tali causa ad Concilium non iverit vocatus à Metropolitano, non punietur. Hujusmodi intellectum sequuntur Archidiaconus & Bellam in c. Quo ausu, vers. vel ibi præventus, 23. q. 8. Arque hoc casu mollienda est dura illa sententia, qua Oliban. de jur. fisco. cap. 70. n. 6. & Carol. Degraffal Regal. Franc. lib. 2. jur. 13. ausi sunt dicere, quod Episcopus habens feudum à Rege, priùs debeat obedire Regi, quàm Papæ, aut Metropolitano. Cujus contrarium docet Martha de jurisdict. par. 4. cent. 1. cas. 18. num. 13. & 22. inquit, in tali casu Episcopum teneri magis obedire suo Metropolitano, quàm Regis etiam directo domino feudi. Quia majus vinculum est spirituale, quàm temporale, per textum cap. solita, de major. & obed. nec obstat juramentum fidelitatis directo domino factum. Quia semper intelligitur excepta autoritas sui Superioris.

Idem & ego censeo, quia vassallus plurium Dominorum obligatus est priori, seu antiquiori domino ad præstanda servitia, etiam contra posteriores dominos, & in eorum offensam, ut expressè notant Alvar. & Præpos. post alios in cap. Imperialem, §. fin. & §. Illud quoque de prohib. feud. alien. per Frid. In omni enim juramento prior, seu antiquior dominus excipi debet per text. in cap. Contra omnes hic finit lex. Et ita etiam tenet Jacob. de S. Georg. in v. & promiserunt, n. 1. Nam episcopus primo Domino, idest Summo Pontifici juravit fidelitatem, quæ fidelitas extenditur contra omnes homines, etiam posteriores Dominos, per notata in cap. ult. hic finit lex. & in cap. 1. maxime, ibi: contra omnem hominem, de nov. form. fidel. & utrobique Doctores. Omnisque controversiæ expers est quod in juramento sentiantur excepta ea, quæ priùs quis jurato promisit, cap. Intellecto, de jurejur. cap. Licet mulier, eod. tit. in 6. Quodque propterea etiam vassallus, qui secundo Domino fidelitatem fecit, priorem Dominum, etiam si non exprimat, excipere intelligitur, cap. fin. hic finit lex. Ergo antiquior Dominus semper posteriori præferendus est.

Et primò hanc decisionem luculenter evincunt textus in l. 2. & in l. si fundum, 4. C. qui potior. in pign. hab. l. potior 11. ff. eodem, l. quoties 98. ff. de reg. jur. l. 9. §. 3. ff. de public. cap. eum extra, de prob. in 6. cap. qui prior est tempore 54. de reg. jur. in 6. aliaque similia jura, quæ expressim statuunt, quod ille jure prævaleat, qui secum contententem tempore prævenit. Et præallegatis his juriis nominatim etiam subscribunt Rom. consil. 47. in princip. Alex. cons. 3. & 24. vol. 5. Dyn. in d. cap. qui potior, aliique ab his adducti.

Secundò receptam habemus Interpretum doctrinam, quod prima obligatio præferatur secundæ, aut posteriori ita tradente Hieronymo Gigante de crim. las. majest. lib. 3. de plur. var. quæst. 9. 18. n. 2. allegans ad hoc Mart. Laud. de confœd. Princ. 9. 60. ubi voluit, quod cum Dux Mediolani confœderationem iniisset cum Januensibus primo, & secundo loco cum Rege Francorum, prima confœderatio secundæ præferenda sit per d. regul. qui prior. Ex prima enim confœderatione hic non secus, quàm in casu nostro causatur obligatio personalis ad faciendum. Ergo prioritas temporis prioris confœderati jura facit potiora, textus in l. in operis, ff. locat.

Hic consensum præbent & illi, qui disertè aiunt, quod si cum pluribus contracta sit amicitia, quæ defensionem importet, & illi invicem sibi moveant bellum, regulariter antiquiorem esse juvandum. Eo quod semper in confœderatione facta cum secundo jus primi exceptum intelligatur, Schrader. de feud. par. 6. cap. 5. num. 10. Jo. Andr. in cap. Recolentes, de stat. monach. in novell. ubi, notat, quod quando quis colligatus est duobus

insolidum, obligatus sit secundo, salvo jure primi, juxta notata per Hostien. & Canonist. in d. cap. Recolentes, & Everhar in top. in loc. de tamquam, seu respectivis n. 30.

Tertiò superfulcitur decisio, quod ex duobus jus circa idem prætendentibus, is præferendus sit, qui potentius jus habet, l. contra pupillum, §. Qui & majus, ff. de re judic. cap. si duobus, extr. de appell. facitque l. quaritur ff. de stat. hom. l. servis legatis, §. Si uni oprime, ff. de legat. 3. l. liberta, §. Cum si, ff. ad municip. Sed Summo Pontifici, aut Metropolitano jus est potentius ratione prioritatis temporis, ac spiritualitatis.

Quartò id manifestè ostenditur autoritate Doct. 39. rum, qui aliis quæstionibus in simili hunc casum deciderunt. In primis Bart. Muscul. in disp. de confr. seu pact. success. illustr. person. concl. 50. ubi in simili quærens, si quis cum pluribus fraternitatem contraxerit, & illi invicem bellum gerant, cui adesse oporteat, concludit, regulariter deferendum esse temporis, arg. d. l. in operis, 26. ff. locat. semper enim liga secunda sine præjudicio primæ censetur facta, cap. un. §. fin. de prohib. feud. alien. per Frid. & ibi Feudistæ, Canonistæ in d. cap. recolentes, de stat. monach. Et in jure pari potior conditio, quæ tempus occupat, Alex. cons. 118. Cæphal. cons. 115. pro qua decisione etiam est textus in cap. Brevis, & cap. veniens de jurejur. faciuntque notata per Specul. in tit. de Advocat. §. 1. Quod ipsum etiam latè disputat Jo. Andr. in regula contractus de regul. jur. in 6. & Bart. Brix. quem refert Alberic in l. 6. princ. in 6. ff. de postul. ubi dubium movent de Advocato, qui pro certo feudo, vel annuo salario convenit uni Monasterio præstare patrociniū, idemque postea contraxit etiam cum alio, & si contingat, ut illa duo Monasteria litigent invicem, cui patrocinari debeat, & decidunt illi Monasterio patrocinandum esse, cui primo promissa fuit defensio, Castr. in d. l. in operis, n. 2. Alex. in l. si filius familias, §. Si viri in quinquennium, v. 16. ff. solut. matrim. Rip. in l. privil. 56. ff. de privileg. credit. quos refert, ac sequitur Calvol. in concl. §. Advocatus, conclus. 5. n. 2. qui in prædictis locis indistinctè concludunt, istum Advocatum teneri solū patrocinari cui primo promisit, absque eo quod inveniat alium Advocatum illi, cui secundario advocationem pollicitus fuit. Eo quod secunda promissio facta intelligatur sine præjudicio primæ, cum operæ non possint præstari simul eodem tempore diversis personis, ut notatur per supra allegatos Doctores.

Quintò ad idem inducitur quæstio de vasallo duorum, aut plurium Dominorum, ut si vassallus habeat plura diversa feuda à duobus, vel pluribus, & diversis dominis, qui duo domini sibi mutua moveant bella, & uterque Dominus vasallum requirat, ut sibi servitium, opemque vasallariam exhibeat, cui teneatur succurrere? Et communiter tenent Feudistæ, quod de rigore juris eum juvare debeat, cui primo fecit fidelitatem per textum expressum in d. cap. Imperialem, §. Illud quoque, & ibi Belvis. Ifern. nu. 61. Raven. Afflict. nu. 8. Jo. Raynaud. nu. 1. & 7. Frid. Schenk. n. 3. & omnes de prohib. feud. per Frid. Laud. in cap. omnes filii, nu. 14. si de feud. defunct. contr. fuer. Ludov. Rom. in leg. si quis in gravi, §. si cum omnes, n. 1. ff. ad S. C. Syllan. Zal. de feud. par. 7. nu. 29. Pistor. 9. 47. nu. 37. par. 2. lib. 2. Schrader. par. 6. cap. 6. n. 20. ubi hanc sententiam communiter approbatam, & verissimam esse ait. Adeo posteriorem Dominum licet in servitio antiquioris sui domini offendere queat, neque ab eo propterea feudo privari possit per textum in cap. contra omnes hic finit lex. Cum lege permitte, ac jubente id fiat, ideoque pœnam non mereatur, Ardiz. cap. 62. circa fin. arg. l. sed. si unicus, 17. §. 1. ff. de injur. l. Gracch. C. ad leg. Jul. de adult. idem Ardiz. cap. 69. vers. excusatur etiam. Immo potest antiquiorem Dominum juvare contra posteriorem. Iisdem verbis Afflict. in d. §. Illud. quoque, num. 8. Pistor,

Pistor. d. q. 47. nu. 36. Rom. d. conf. 47. nu. 3. & 21. E contra autem, si relicto primo Domino assistat secundo, feudum, quod ab illo tenebat, amittit. Ita omnes Feudistæ scriptum reliquerunt in d. cap. Imperialem, §. fin. & §. Illud quoque, & Afflict. in cap. satis bene, n. 3. de prohib. feud. non alien. per Frid. & est textus in d. §. Illud quoque, eod. tit. ubi casus est, quod vasallus offendens Dominum sui Domini privetur feudo, & revertatur ad Dominum, à quo feudum recognoscebat, nisi ipsa offensa fuisset facta per vasallum, seivendo licitè alteri Domino suo antiquiori, à quo aliud feudum tenebat.

41 Sextò enim decisio nostra confirmatur ex quæstione, quam disputando decidit Bald. & plenè refert in l. in adoptionem, C. de adopt. scilicet de captivo duorum secundum consuetudinem gentis armigeræ, qui simul ab utroque vocatur, cui potius parere teneatur. Et decidit, quod si literæ capientium simul captivo præsententur, illius litteris obediendum sit primò, quæ prius apertæ sunt, quasi per aperturam inducta fuerit præventio, aut juri præoccupatio. Si autem jus unius ex captivantibus prævenerit jus alterius tempore, jus primi est potentius, & illi parendum erit, per textum nobilem in d. l. in operis, cum aliis præallegatis.

42 Septimò hoc manifestè deducitur ex glossa singulari in l. Cives, C. de incol. lib. 10. ubi latè disputans de subdito plurium Civitatum, si eodem tempore vocetur ab illis ad munera realia, vel personalia, cui parendum sit. Et decidit, quod habenti jus potentius tempore præventionis, aut origine, vel nobilitate, ut superioribus rationibus deductum est, & pluribus similibus eleganter illustrat Jacob. de Franch. in præalud. feud. n. 217. & seq.

43 Hoc ipsum probat textus in cap. si vobis eod. caus. & §. 9. ubi prohibetur, ne Episcopi ad Comitatum accedant, nisi fortè ii, qui à religiosis Imperatoribus vel invitati, vel vocati fuerint. Quod verbum *vocati* æquipollet verbo *citati ad comparandum* per textum in l. si quis ex aliena. jurisdictione, ff. de judic. Maximè contradistinctum per alternativam verbi *invitati*. Idè rectè illum interpretantur, qui dicunt, ita demum Episcopos ab Imperatore vocatos ad Comitatum ire debere si Regalia habuerint. Quem sensum ibidem referunt Archid. Turrecrem. & Bellamer. *vers. sed secundum alios*.

Idem quoque ex textu in d. c. Cum parati, 19. de appell. notat glos. v. in legatione Regis, ubi opponendo contra textum præallegatum c. si Episcopus cum similibus, objectum ita solvit. Si mandatum Regis præveniat mandatum cujuslibet Prælati, post Dominum Papam, tum Regi obtemperandum est, si ab ipso teneat Regalia. Et licèt Innocentius ibi nu. 1. v. non credimus, indistinctè dicat, quod si Archiepiscopus vocat aliquem Episcopum, vel aliquem Prælatum ad Concilium, vel ad causam, & Rex sive ante, sive postea eundem vocaverit, licitè potest ad eum venire, & mandatum Archiepiscopi intermittere. Quoniam est Regi honor deferendus. Tamen Hostiensis nu. 2. hoc intelligit si Episcopus à Rege teneat Regalia, & nu. 3. inquit, Innocentium intelligendum esse, quando Prælati tenet temporalia ab illo Rege, qui eum vocat pro consilio, vel auxilio in bello, vel aliis negociis, illi imminentibus impartiendo. Quam mentem ibidem sequuntur Jo. Andr. n. 7. circa fin. Burr. nu. 6. Abb. sub nu. 8. Ancharan. nu. 5. Præposit. & Imol. sub n. item. 5. & Alex. de Nevo n. 21. in fin. Verba autem glossæ de tenente Regalia ibidem intelligunt de habente feudum, sive feudalia à Principe sæculari, Abb. num. 2. in princ. Præpos. sub num. 15. & Alex. de Nevo n. 18.

45 Ex quibus opponit Archid. in cap. 1. sub n. 3. de Cler. conjug. in 6. quod Episcopi, & alii Clerici tenentur venire ad vocationem Regis, si tenent ab eo temporalia. Quod ibi reperunt Jo. Andr. n. 2. Gemin. in §. 1. nu. 6. & Anchar. n. 7. qui expressè dicit hoc intelligi ratione feudi, Bald. de pac. Constant. §. Hoc quod nos, num. 6.

quærit. Virum Episcopi, qui habent civitatem, & jurisdictionem temporalem ab Imperatore, vel à Rege, teneantur coram illis comparere, non solum quoad consilium, sed etiam quo ad auxilium, si sive ini vocati? Et respondet affirmativè, non tamen posse distringi personam literè, juxta notata in d. cap. 1. per Jo. Andr. nu. 2. Gemin. in d. §. 1. nu. 6 & Anchar. nu. 7. in fin. de Cler. conjug. in 6. & nos alibi.

Quod verò dictum est, Episcopum feudatarium tene-⁴⁶ri vocatum à Rege ad Curiam accedere, non eum seu sum recipit, ac si ille impedimentis legitimis detineatur, nequeat per Procuratorem eam adire. Si enim privati, qui, ut Ulpianus ait, rebus suis superesse ipsi vel nolunt, vel non possunt, per alios vel agere, vel conveniri possunt in l. 1. §. 2. ff. de procur. sanè id Episcopis, quibus vel temporis momento à curis, & summis negociis animus non est, minimè denegari debet. Magna imperia, ait Seneca suas. 5. nunquam otiosa sunt. Exempla sanctissimorum ac laboriosissimorum Episcoporum vel in judiciaria potestate nobis ostendunt Gregorius Nyssenus orat. de virt. Gregorius Thaumaturgi, & Augustinus de occupat. 5. Ambrosii lib. 3. confess. cap. 3. Atque huc spectat querela Synesi, qui ad Episcopatum compulsus, est epist. 57. Otio, ait, opus est ei, qui cum philosophia sacerdotio fungitur. Non condemno Episcopos, qui in rerum negociis versantur, sed magis miror eos, qui utrumque possunt. Mea facultas non est duobus dominis servire. Si verò sunt aliqui, qui neque à condescensu leduntur, poterunt sanè & Sacerdotio fungi, & Civitatum Præfecti esse. Radius enim solis si cum turo versabitur, purus manet, non inquinatur. Ego verò cum idem hoc fecero, fontibus, & mari opus habeo. Et idè cum puncto temporis variæ, magnæque difficultates, multa impedimenta in eorum licet salutari, & placita gubernatione improvisa sapientiæ humanæ atque Episcopi præsentiam exposcentia obtinere possunt, nil mirum si illi per Nuncium, vel Procuratorem contumaciæ pœnam purgare concessum sit. Adde, quod cum Episcoporum residentia sit de jure divino, ut ex Trid. sess. 23. c. 1. de ref. & Doctores communiter, præcipuè Turtian. de resid. qui pag. 7. contrariam opinionem esse alienam à scientia sacrarum scripturarum, & earum virtute; idè non potest Episcopus, etiam feudatarius, à Rege vocatus, ad Curiam accedere absque expressa licentia Summi Pontificis, cujus est hic & nunc jus divinum interpretari.

Secundo casu, si Episcopus non habet regalia, idè⁴⁷ feudalia à Rege, teneo, posse quidem invitari, non cogi, ut ad Curiam accedat. Quoniam illi, ut Gratianus inquit in d. §. Ecce, nihil est commune cum Principibus sæculi. Idè non potest ab eis compelli, ut deserat propriam Ecclesiam, & veniat ad Curiam. Ipsum etiam ex Juristis docent Mastrull. de Magistrat. tract. 2. lib. 5. cap. 13. nu. 36. Oliban. de jur. fife. cap. 10. nu. 9. & alii, quos ipse citat. Hoc enim modo aliquem vocare ad Comitata, sive ad Curiam, est vocare illum ut Judicem, qui in Comitibus, aut Curia habeat judicare, & definire inter Regem, & Regnum. Quare ex hoc infertur præjudicium statui Ecclesiastico. Idem quoque ex Theologis tenent Azor. par. 1. lib. 5. cap. 14. q. 1. Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 14. & tom. 5. disp. 1. q. 16. sect. 1. pun. 5. n. 1. Pelantius tr. de immun. Eccles. disp. 21. quos sequitur Delbene de Parlam. tr. 6. dub. 22. Nam Reges & Principes sæculares ratione sui muneris & officii non habent jus convocandi Episcopos, eisque præcipiendi, ut hoc, vel illud faciant. Quia de jure divino sunt exempti à Principum sæcularium jurisdictione ac potestate. Possunt tamen Reges pro negotiis Reipublicæ communibus rogare Episcopos, non quidem præcipiendo, sed solum monendo, vel rogando.

Hæc autem distinctio videtur posse desumi ex d. cap. si vobis 23. q. 8. ibi: Nisi fortè ii, qui à religiosis Imperatoribus vel invitati, vel vocati fuerint. Nam cum dictio⁴⁸ vel,

vel, de sui natura soleat poni inter diversa, igneus in athen. ex causa n. 7. C. de lib. & prater. Roland. cons. 99. n. 57. vol. 4. Et ex industria ibi alternativè dictum fuit, vel invitari, vel vocari, ut patet, non omnes Episcopos posse ab Imperatore vocari, sed tantum eos, qui feudalia ab ipso obtinerent, ceteros verò invitari, idest verbis suavibus alluci juxta proprietatem dicti vocabuli à Nizoilo relatum ex Tullio, non autem cogi. Idem Gratianus in §. fin. 23. quæst. 6. utitur verbo invitandi ad significandum effectum contrarium verbo cogebantur.

49. Et quod Glossa in d. cap. Cum parati, v. in legatione Regis, de appell. in effectu velit, quod si Episcopi non tenent regalia, idest bona feudalia à Rege, non sit ei necessarium parandum, quando Episcopos vocat ad Curiam, ibidem dixit Alex. de Nevo n. 22. subdens pro hoc facere, quod Clericus, quantumvis sit in minoribus, etiam si habeat tantum clericalem tonsuram, non subicitur Principi sæculari, & quod sacerdotalis ordo excedit omnem dignitatem sæcularem, vi in c. Duo 96. dist. Quæ de re late Jul. Clar. in pract. crimin. §. fin. q. 36. per. ior. & Gail. lib. 1. de pac. publ. cap. 11. nu. 7. & nos in Consultat. de crim. las. Majest. tom. 1.

50. Quinimò idem sensisse videntur Archid. Turrecrem. & Bellam. in d. cap. Quo ausu, & d. cap. si vobis 23. q. 8. quatenus, relata prius opinionem afferentium, quod Episcopi debent ire, quando vocantur causa pacis componendæ vel consultandi de rebus Regni, aut quotidianis orationibus Deo commendandi exercitum, subneunt aliam dicentium, ita demum id obtinere, si Episcopi Regalia habuerint. Quam, ut novissimè relatum, videntur sequi ad tradita per glol. in l. qui filium 74. §. Fabius, v. & illas ff. ad Trebell. & in l. ea lege 3. C. de condit. ob caus. Bald. in auth. ex testamento col. 2. de coll. Angel. in l. si idem cum. cod. ff. de jurisd. om. jud. Bolognet. in auth. habita n. 259. C. ne filii pro patre. Fatinac. in repert. judic. qu. 14. n. 39. ubi alios refert. Nam communiter Doctores solent ultimo loco referre opiniones, quas amplectuntur. Et quia recensitis opinionibus ultimo loco fertur judicium de ipsis. Unde quando judicium non fertur explicitè, censetur ferri implicitè in sententia ultimo loco posita.

51. Atque de voluntario accessu loquitur Præpositus in d. c. si Episcopus n. 4. dicens quod Episcopus, vocatus à Rege, potest deserere Ecclesiam suam, & Regem adire. ac propterea cessante hujusmodi necessitate, non debere sua voluntate Curias Principum frequentare, & Ecclesiam suam deserere. Et Innocentius in d. cap. Cum parati n. 1. de appell. ibi: licet potest ad eum venire. Quæ sunt verba facultativa. Atque in his terminis intelligitur d. c. si Episcopus.

52. Planè Episcopi, quia Principes, quia status Regni sunt ad deliberationes politicas forsitan quis non gravatè admittet, de aliis verò Ecclesiæ Episcopis, num & illis politicis actionibus interesse conveniat, non usque adèd expeditum est. Quippe inter contradictoria sunt, qui putent esse, unum tenere pedem in profano, alterum verò in ecclesiastico, quæ sunt verba Baldi cons. 23. vol. 3. Et idem Salvator noster numquam se mundanis negociis inquinari passus fuit, noluitque arbitrium dividendæ hæreditatis inter fratres suscipere, severè interpellantem corripiens: Homo quis me constituit judicem, aut divisorem super vos? Lucæ 12. v. 14. Jo. 6. v. 15. & 8. v. 11. Idem rectè Chrysostomus homil. 42. in Joan. ait: hos fecit, ut admoneret de humanarum dignitatum contemptu, & ostenderet, se nullis sæcularibus rebus indigere.

53. Verùm respondeo primò, nihil hæc consueverunt contra politicum regimen Episcoporum, eorumque jurisdictionem temporalem. Christus enim divisionem illam rejecit, non quia judicare non potuit, sed quia legitimam ob causam noluit. Nam primò habebant illi suam Magistratum. Deinde ex illa divisione Pharisæis calum-

niandi; Magistratum sciendi occasio dari potuit. Denique non venerat ad agellos dividendos. Fugit Christus Regnum; quia honores fugiendos exemplo docuit. Fugerunt Regna, & Episcopatus viri multi sancti, & prudentes; alii tamen eadem sine fraude, sine culpa acceperunt.

Respondeo secundò. Si Episcopos assidue politicis actionibus adesse velit, minimè id probarem; cum mens terrenis dedita, cælestia illa, quod tamen officii ratio ipsis imponit, dispensare haud tirè possit. At si in Episcopo qualitates magis qualificatæ, puta ad pacem reducendam, extant, rectissimè tunc pro bono ejus obtinendo, negotio tanti momenti se onerari parietur. Si enim Salvatoris nostri monitu sectatores ejus pacem domui; multò magis toti Provinciæ ac Regno precari debent, precantur non cum verbis, sed facto eam provehunt. Siquidem pietatis laus non in verbis, non in prædicatione, sed in actione consistit. Et ille demum sacras Scripturas rectè legit, qui verba in opera convertit. Deinde ad quos pertinet prædicatione concordie & pacis, ad eosdem similiter omnia illa media, sine quibus effectu rei potiri non possumus, pertinere debent. At fat abesse partes dissidentes, utique ad concordiam earum, quia verba penetrare non possunt, opus est præsentia, & professione necessaria. Insuper cogitandum, omnes cives in una Republica vivere, eidem omnes ex æquo obstrictos esse, ita ut qui boni civis, & patriam amantis partes implere velit, Republicæ quo potest modo inservire, & ut pax ei vel conservetur, vel restitatur amicitia obstrictus sit. Qui pacem cordis, oris, & operis non habet, Christianus dici non debet, ait Augustinus.

Quin si præteriti temporis acta, gestaque; unde in futurum consilia à prudentibus peti solent, evolvamur, in negotio pacis mittendorum ingenia, non ordinè, aut personarum prudentiam magis, quàm eloquentiam; idoneitatem magis, quàm dignitatem consideratam fuisse. Quo spectat illud Syrac. cap. 37. v. 18. Anima Sancti enunciat aliquando vera; quàm septem circumspectores sedentes in excelsis ad speculandum. Ecclesiasticorum enim ingenia; utpotè à turbis hujus Mundi segregata, magis apta creduntur esse ad studium pacis; quàm eorum, qui se violentis affectibus abripi patiuntur, & nihil nisi respectus & despectus ostendere possunt. Nec credibile est, ipsos ab intentione bona hamatis donis, quibus alii non raro cum damno suorum principium inescantur, in sequiorem partem abituros. Quod & bonus ille Bernardus ad Eugenium suum lib. 4. ab illis summo opere requirit. Missi post aurum non eant, ait; sed Christum sequantur. Nec questum legationem astiment; nec requirant datum, sed fructum. Et paulò post; Qui redeant fatigati quidem, sed non suffarcinati; simul & gloriantes, quod non curiosa; seu pracirosa quæque terrarum attulerint, sed quod reliquerint pacem Regnis; legem barbaris; quietem Monasteriis; Ecclesiis ordinem; Clericis disciplinam; Deo populum acceptabilem; sectatorem operum. Quin illis propter opinionem Religionis, qua vel maximè animos dissidentium in sui complacentiam captivitate solent, majore cum efficacia; & successu pleniore sese quàm sæculares exhibere possunt. Nam etsi duo idem dicant, idem faciant, non tamen eodem modo, eodem sensu, eodem affectu accipi solet. Unde D. Bernardus eundem monet, ut Legatos in negotio religioso eos mittat, Quorum sermo edificatio; quorum vita justitia; quorum præsentia grata, quique se amabiles præbent; non verbo; sed opere, reverendos exhibeant; sed actu non fastu.

Hinc autem factum esse arbitror, ut in electione Imperatoris, Ecclesiastici sæcularibus adderentur. Et quidem illi præteriti non poterant, quia consueverunt, eos à tempore Caroli Magni semper Comitibus interfuisse. Quod inter alios ostendit Guntherus lib. in Ligurin. de elect. Frider. Imper. & Guilhelmi Brito lib. 3. Philippid. Conf.

Consilium verò hujus conjunctionis fuisse existimo, ut Ecclesiastici præcipuè res sacras tractando, administrandoque, & Christianæ Religionis puritatem tuendo simulque consulendo, Politici & consiliis, & armis Rempubliam juvent, & amplificarent. Firmissima quidem Christianæ politicæ præsidia, & fundamenta sunt Sacerdotium, & Regnum, maximaque Dei dona, *Novell. 6. sub princ. p. ac Dominationis arcanum*. Nihil enim est, unde facilius amorem sui apud populum concitet Princeps quam per pietatem. Rationem affert Aristoteles *lib. 5. politic. cap. 11*. Quod nimirum indigenæ minimè sperent aliquid injustum ab eo Principe pati, quem religiosum, Deique verentem arbitrantur, minusque in eum insurgent, qui Deum etiam habeat adiutorem. Quare tanta veterum Principum in Religionem devotio fuit, ut sine Sacerdotibus, & Episcopis nihil magnum feliciter absolvere se posse sperarent, & ita demum omnia rectè processura crederent, si Religionis Antistites suis consiliis præsentibus haberent, adèdque zelo Religionis in tantam eos evexerunt potentiam, ut non solum amplissimarum ditionum domini sint, verum etiam Archiepiscopi Electores omnibus privilegiis, consuetudinibus, & singularibus honoribus, quibus ceteri Principes sæculares in electione Regis, seu Imperatoris Romanorum jus habentes, perfrui, ac gaudere noscuntur. Ac ita demum in porta consistere putarunt Imperium si ex togata & armata militia Senatus secretior constaret. Et hinc putatum, quod Imperium Romanum *Sacrosanctum* dicatur. Ex quibus luculenter exploditur illud, quod nec nisi calumniandi libidine effutivit Sleidanus *in orat. ad Ord. & Princ. Imper.* Constat enim quod antequam Gregorius V. de hoc enim ipsi sermo est, Pontificatum inierit, non solum res illi Archiepiscopi Electores Comitibus illis, quibus Imperatores electi fuere, sed & aliis communis salutis causa institutis, unà cum Episcopis, & aliis Clericis honoratioribus interfuerint. Hincmar. *ep. 3. cap. 29. 31. & 35*. Nec ob id Christiano Principi in sacra jus aliquod tribuo, sed inspectionem quandam idque ut tueatur magis, quam cognoscat, ut vim, fraudes, turbas, & externa hæc mala ab ea arceat, & quod in ipso est pacata sacra præter & quæta. *Oportet principem, ait Aristoteles 5. c. 11. res divinas videri curare serio, & ante omnes*. Quod non solum debet, quia Christianus, sed ut Princeps: qui aliter sentiunt, scilicet nihil esse Imperatori cum Ecclesia, incidunt in errorem Donati Hæresiarum, damnatum jam olim, *Opat. Milevit. lib. 3*. Sunt enim Reges, ac Principes Religionis, & Ecclesiæ protectores. Et quoniam sine Religione salva esse Respublica non potest, Principum est florentem Religionis ubique cultum procurare, quorum est Rempubliam omnino curare.

57 Illud itaque certissimum sit ac firmamento firmius, quod Regi non permittitur vocare Episcopos ad Curiam, nisi ut consulent de publicis negociis Regni, ut tenet *Glof. in d. c. si Episcopus, v. Regia*, inquit: Et quilibet deberet venire, si vocaretur propter negocium Regni, *Archid. in d. cap. Quo ausu*, dicens, præallegatum *c. si Episcopus* loqui ubi vocatur à Principe, non ad expeditionem, sed ad consulendum super Regni negociis. Quæ verba ad amissam ibi repetunt *Turrecremata & Bellamera*, ac idem *Archid. in d. c. si vobis, in princ.* quatenus ait, quod Episcopi ab Imperatoribus vocati debeant ire ad Comitatum, esse verum causa pacis reformandæ, vel consilii dandi, vel orandi, cujus verba ibidem repetunt *Turrecremat. v. Vocati*, & *Bellamer. sub princ.*

58 Quod etiam voluere *Archid. in d. cap. 1. sub n. 3. Jo-Andr. n. 2. & Gemin. in §. 1. n. 6. de Cler. conjug. in 6. respondentes textui in dict. c. si Episcopus*, quod Clerici tenentur comparere ad dandum consilium, & auxilium, non ad litigandum. Et in his terminis procedit decisio *Franc. March. 436. n. 9. par. 1.*

Idèdque facultas vocandi Episcopos ad Curiam, *Re-59* gi solum permittitur in casu utilitatis, vel necessitatis totius Regni, non debet extendi, vel trahi ad alios casus diversos, nempe ut Episcopus reddat rationem, vel aliàs justificet ea, quæ jure sui officii fecit, etiam contra voluntatem, & placitum Officialium Regis. Quia tunc obstatet autoritas D. Ambrosii *relata in c. Convenior, §. Utinam 23. q. 8. dicentis: Non congruere Sacerdotis officio, ut vocatus accedat ad palatium Imperatoris. Quia in Consistorio Christus non solet esse reus, sed Judex. Idèdque causas Ecclesia in ipsamet Ecclesia, non in palatio agendas esse.*

Quare sententiam illam, quod omnes in jus vocati se se iudicio sistant, *Angel. & Fulgos. ad l. 2. ff. de in jus voc. in Pontificibus non admittunt*. Sacra enim turbari ista in jus vocatione, aut alia qualibet te vetat *Constitutio cap. Decet, de immun. Eccles. lib. 6. Angel. & Fulgos. in d. l. 2. quæ omnem item iudiciorum sæcularium strepitum à Templis abesse jubet*. Animadverto tamen ædi sacræ non habitum hunc honorem, sed Dei majestati, cujus sacris vacare Episcopos oportet, *l. Nam distinguimus, §. Sacerdotio, ff. de recept. & qui arb. recep.* Nolo itaque lex importuno litigatori Magistratus auctoritate licere intempestivè in jus vocatione animum sacrificantium Episcoporum à Numinis contemplatione avèrtete. Quod Religionis privilegium est, *l. Jun. persona, ff. de relig.* Quod etiam sequitur *Paul. de Castr. d. l. 2. n. 3. & alii, & Modestinus in l. generaliter, ff. de in jus voc. in genere tradit, eas personas, quibus reverentia præstanda est sine jussu Prætoris in jus vocari non posse, l. 1. C. eod.* Ergo non Episcopus sine licentia Pontificis.

Unde non nisi in subsistentiæ, & assentationis vitio laborat assertio *Solorzani*, quam ponit *lib. 3. cap. 7. n. 56. de Indiar. jur.* quod scilicet ratione Regiæ superioritatis in temporalibus, Episcopi ad illos accedere debent, quoties contigerit ab ipsis Regibus vocari, & allegat *c. Petimus 11. quest. 1. c. Principes, c. Administratores, c. Regum 2. quest. 5*. In tantum, ut si contingat eodem tempore, vel causa Episcopum vocari à Rege, & ab Archiepiscopo, ad Regem prius, quam ad Archiepiscopum accedere debeat.

Hæc doctrina eadem planè est cum prætensione, quam Michael Imperator Orientalis Imperii sub Pontifice S. Nicolao primo habuit adversus Theognostum, & alios Ecclesiasticos, qui pro Ignatio stabant, quos sibi destinari, & tradi à S. Pontifice petebat, ipse verò Summus Pontifex eidem Michaeli respondendo *epist. 8. lib. 3. epist. decret.* præmittit historiam de vase è cælo submisso, in quo B. Petro fidelium omnium Rectori cunctorum ostensa sunt animantium genera, quo vase Catholicam Ecclesiam, atque Sedem Apostolicam Romanam designari, ait, & proinde petitam Ecclesiasticorum virorum traditionem negando, sic ait: *Putasne ergo Imperator, justum esse, ut tradamus aliquem eorum, quos nunc commemoramus Principibus, quorum Aulas, dignitates, honores, & beneficia contempserunt? Absit. Et infra. Denique cum quidam Antecessorum vestrorum quandam venerabilem virum ab Agarenorum Principe multis oblati muneribus sibi mitti proposuerit, non solum minimè impetravit & c.* Quare, ut Imperator ipse Michael persuasus, & edoctus remaneret, ira concludit orationem. *Quamvis, Deo gratias, & per principalem Beatorum Apostolorum Petri & Pauli potestatem, & jus habemus non solum Monachos, verum etiam quoslibet Clericos de quacumque diocesi, cum necesse fuerit, ad nos convocare, hoc quidem nostrum. Vestrum autem, & piorum Imperatorum non est ullum penitus querendi Monachos ministerium, nisi ad miserendum, & orationes eorum submisisse poscendum. Idque adèd verum esse addit, ut etiam pro colligendis Conciliis, ac proferendis sententiis pii Imperatores non imperaverint, sed precati, & hortati solum fuerint, scilicet Ecclesiasticos, & quæ illi decre-*

deceverunt, ipsi scilicet pii Imperatores, consenserint, & quæ illi damnaverunt, ipsi respuerint. Quæ omnia inculcando latè prosequitur epistola sequenti videnda.

63 Constat igitur ex hujusmodi sacrorum rituum historia, atque Sedis Apostolicæ determinatione, Solorzani doctrinam nullo modo subsistere, & assentionem sæcularis potestatis continere. Jura autem quæ adducit, talem Regum activam, & Episcoporum subjectivam obligationem non somniant, sed solum dicunt, quod Reges tenentur Ecclesiam defendere adversus oppressores, & rebelles, ut quos non valet in officio continere disciplina ecclesiastica, eosdem compescat sæcularis potestas. Et Archidiaconus in c. duo sunt 96. d. quem sub eodem n. 58. allegat ad propositum debiti Episcoporum osculandæ Regiæ manus in Hispania, talem obligationem, & consuetudinem enixè detestatur expressa dispositione ejusdem c. duo sunt, & aliis juribus, quæ ibi adducit. Solum illam admittit, ubi Episcopus esset Comes, & feudatarius Regis, qui deosculando manus Regis, uti talis Comes fecisse dicendus est, cum ex consuetudine alii Magnates hoc faciant. Et dum num. 59. & seqq. ex aliis defendit hujusmodi prærogativam Regum Hispaniarum, ut scilicet eorum manus deosculentur Ecclesiastici, & ex altera parte refert, quod Reges pro sua in Ecclesiam veneratione tale osculum non permittunt, sed sola genuflexione Prælatorum, & Presbyterorum sunt contenti, utique facit, quod in se est, ut Reges retrahat ab eorum in Ecclesiam veneratione quantum ad istam partem. Quod adversatur æternæ pietati Regum Hispaniarum.

64 Atque ex his alta voce aio, concludoque Reipublicæ singulari emolumento fieri, ut Episcopis, & Sacerdotibus magna judicandi, gubernandi, consulendique potestas permittatur. Fructus esse debet, ut facilius verbum Dei audiant, audito obtemperent, mores corrigant illi, qui emendabiles sunt, contumaces terreatur, si non ab invalido, & contemptibili Sacerdote, sed Regio Pontifice mysteria tractentur, doctrina explicetur. Illam Constantinus causam ipse donationis suæ adducit, ut non vilescat Pontificalis apex, sed magis quam terreni Imperii dignitas, gloria, & potentia decoretur. Non tamen honor ille finis primarius est, sed Reipublicæ salus. Unde enim Judices, & Consilarii peritiores, æquiores, pecuniæ minus egenes, minus appetentes munus haberi possunt, quam in Episcoporum honoratissimo cœtu, in Prælatorum Ecclesiæ multitudine? Hoc nunc in præcipuis Europæ partibus, Germania, Gallia, Hispaniis obtinet, quæ Episcopis in rerum civilium administratione utuntur. Hoc enim solum medio, & remedio Christiana Respublica adversus hæreticorum molitiones, & alias ejusmodi lites, & malitias publicas semper conservabitur. Atque ita prædixit Deus de Ecclesia, ac vera Religione futurum per Isaiam c. 49. v. 29. *Et erunt Reges nutriti mi, & Regina nutritia tua. Vultu in terra dimisso adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent.*

CONSULTATIO VII.

De habitu, & tonsura clericali quoad privilegium fori, & cætera privilegia clericalia, ubi hæc disputantur.

Primò. **A**N Clerici prima tonsura, aut minoribus tantum initiati gaudeant privilegio fori, si non habeant omnes conditiones Concilii Tridentini sess. 23. c. 6. de reform.

Secundò. An beneficiatus ante ætatem quatuordecim annorum gaudeat privilegio fori, etiamsi non incedat in habitu & tonsura, nec alia servet, quæ Tridentinum præscribit?

Tertiò. An in beneficiatis ad gaudendum privilegio fori sine illis aliis conditionibus, sufficiat habere titulum, & collationem, etiamsi possessio adhuc habita non fuerit?

Quartò. An gaudeat privilegio fori, ut beneficiatus, is

in quem facta est beneficii collatio, sed invalida defectu habilitatis, vel alterius requisiti, quia scilicet erat illegitimus, irregularis, excommunicatus, suspensus, aut interdictus, ordinatus ante legitimam ætatem, vel per simoniam, vel extra tempora, &c.

Quintò. An habens Capellaniam dicatur habere beneficium?

Sextò. An, qui habet beneficium non in titulum, sed in commendam, dicatur beneficiatus ita, ut gaudeat privilegio fori, etiamsi non observet dictam dispositionem Tridentini?

Septimò. An habens hospitale dicatur habere beneficium?

Octavò. An qui resignavit beneficium gaudeat post resignationem tamquam beneficiatus privilegio fori?

Nonò. An is Clericus in minoribus beneficiatus tunc saltem post resignatum beneficium gaudeat privilegio fori, si incedat in habitu & tonsura?

Decimò. An is qui habet pensionem dicatur habere beneficium ita, ut sine cæteris conditionibus gaudeat privilegio fori?

Undecimò. An servitium Ecclesiæ, quod præscribitur Clericis non beneficiatis in minoribus, debeat esse spirituale in divinis officiis, & muneribus templi, vel sufficiat, si temporale sit, puta circa prædia, aut bona Ecclesiæ, vel in officio Notariatus, &c.

Duodecimò. An Clericus non inserviens illi Ecclesiæ, cui deservendum mandavit Episcopus, vel degens in Seminario, Schola, vel Universitate alia ab ea, de qua Episcopus licentiam dedit, gaudeat nihilominus privilegio fori?

Tertiodecimò. An mandatum, vel licentia prædicta debeat esse in scriptis, vel sufficiat oretenus; debeat esse expressa vel sufficiat tacita?

Quartodecimò. An quælibet non delatio tonsuræ, & habitus, vel quælibet omissio servitii, aut scholæ privet Clericum.

Quintodecimò. Qualem habitum & tonsuram quis deferre teneatur, ut gaudeat privilegio fori?

Decimosexto. An post omissionem habitus & tonsuræ, vel servitii, aut scholæ, statim quis excidat à privilegio fori?

Decimosextimò. An adsit aliqua causa excusans Clericum à delatione habitus & tonsuræ, ut sine his incedens, adhuc non excidat à privilegio fori?

Decimooctavò. An Clericus non habens has conditiones Tridentini, ita excludatur à privilegio fori, ut non possit per Judicem ecclesiasticum judicari, si Judex laicus renitatur, vel potius sub utroque Judice possit conveniri, nec alter alterum impedire valeat?

Decimononò. An ubi consuetudine inductum est, ut Clericus prædictis requisitis licet carens, attamen à solis Judicibus ecclesiasticis judicetur, Tridentinum suffragari possit Judici laico nihilominus trahenti talem Clericum ad suum Tribunal?

Vigesimò. An consuetudo aliqua non deferendi habitum possit excusare, ut non excludatur à privilegio fori qui ei adhærens consuetudini non deferret? Sicuti etiam generaliter quæri potest de aliis Clericis beneficiatis, vel in majoribus Ordinibus constitutis extra terminos Tridentini, & an aliqua juris permissio, vel privilegium circa hoc reperiat?

Vigesimoprimum. An etiam Clerici beneficiati, vel in sacris constituti, & non obligati ad illa prærequisita Tridentini, ex non delatione habitus & tonsuræ priventur privilegio fori, & quomodo?

Vigesimosecundò. An qui sine habitu & tonsura commisit delictum, cum tamen consuetudinem deferendi haberet, exciderit quoad illud delictum privilegio fori?

Vigesimotertio. An, & quando resumens tonsuram, & habitum clericalem notabiliter omissum, aut etiam servitium, & scholam, juxta Tridentinum, recuperet

privilegium fori? Ubi quid si resumatur in fraudem? Et quando præsumatur assumere, vel resumere in fraudem? Quidve etiam si Judex laicus prævenit iudicio contra Clericum?

Vigesimoq. vario. Quid censendum quando habitus esset dubius, nec videatur omnino clericalis? Quidve quando dubium esse possit, an quis sit Clericus, vel gaudeat privilegio fori, necne? ubi de his remissivè.

Vigesimoquin. o. Quid de Clerico deprehenso in delicto sine tonsura & habitu?

Vigesimosexto. An, ut Clericus etiam filiusfamilias in prima tonsura, vel in minoribus ordinibus constitutus gaudeat privilegio canonis, immunitatis à vestigialibus, cap. Odoardus, de solut. facultate liberè testandi per l. Presbyteros, & l. Sacrosanctæ 32. C. de Episcop. & Cleric. & cap. Quia nos, de testam. aliisque privilegiis clericalibus, debeat servare easdem conditiones, quæ à Tridentino d. cap. 6. l. 23. de reform. requiruntur ad hoc, ut gaudeat privilegio fori?

QUoad primum ita disponit Tridentinum loco allegato: *Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere. Is etiam fori privilegio non gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui Ecclesie ex mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur.*

2 Ex hac dispositione certum est, nihil esse innovatum quoad Clericos in Sacris constitutos, vel habentibus beneficium cum ætate quartidecimi anni, qui sufficit quod sit inceptus. Unde licet aliqui velint, hos etiam Clericos, si habitum, & tonsuram non deferant, aut non inserviant ex mandato Episcopi alicui Ecclesie, vel ex ejusdem licentia versentur in Seminario, aut Schola, non gaudere privilegio fori, id tamen in vigore Tridentini non potest esse satis fundatum.

3 Item certum est, in Clerico minore non beneficiato requiri copulativè simul habitum & tonsuram. Quia Concilium non loquitur cum disjunctione *Vel*, sed conjunctione *Et*. Ita ex l. hac verba, ff. de verb. signif. docent Doctores, quos sequitur Barbos. de potest. Episc. par. 2. alleg. 12. num. 14. Gavant. in Enchir. v. fori privilegium num. 8. Cutell. de immunit. lib. 2. quæst. 33. Bellet. in disquisit. cler. par. 1. tit. 3. §. 8. num. 7. Delben. de immunit. cap. 4. dub. 8. Ricc. par. 4. decis. 154. num. 8. referens Sac. Congregationis declarationem, Guaz. ad defens. Inquis. defens. 20. cap. 9. num. 35. Viv. decis. 512. num. 18. Sperell. decis. 26. num. 4. Rota in Romana Testamenti 4. Aprilis 1672. coram Bourlemont, S. Quod Adrianus, Clericalis namque habitus non ex solis vestibus constituitur, sed copulativè ex vestibus, & tonsura, juxta textum in cap. si Judex laicus 12. ibi: *tonsuram, videlicet, & vestes deferens clericales, de sent. excomm. in 6.* Lotter. de re benefic. lib. 3. quæst. 36. num. 74. & apprime ex tonsura, quæ est primarium, & essenziale illius constitutum; Sanchez lib. 7. consil. moral. cap. 1. dub. 49. num. 1. & Rot. in d. Romana Testamenti, S. eodem. Quicquid sine fundamento dixerit Mar. Antonin. lib. 3. var. resolut. 48. num. 5. alterutrum sufficere, & Capo blanc. de offic. Baron. pragmat. 8. cap. 3. nu. 28. & Danza cap. 1. de Cleric. num. 15. si cætera concurrant, dimissionem tonsuræ non esse censendum defectum multæ solemnitatis. Eodemque pacto reicitur idem Mar. Antonin. qui n. 14. arbitratur sufficere delationem habitus & tonsuræ sine servitio Ecclesie, aut versatione in Seminario, vel Schola de licentia Episcopi. Nam ex Concilio requiruntur copulativè habitus, & tonsura, & servitium, & ex declaratione S. Congregationis tradit Bellet. loc. cit. num. 8. Barbos. in collect. ad d. loc. Concilii num. 20. & Carol. de Grass. eff. 1. num. 166. & 1168. & alii cum Sperello d. decis. 26. numer. 4. ac Rot. in d. Romana

Testamenti 12. Decembris 1672. coram Bourlemont, S. Immo.

Certum insuper est, hujusmodi Clericum in minoribus non beneficiatum, vel nec habentem prædictas conditiones excidere à privilegio fori, etiam nulla prævia monitione, ut per Suarez in Reg. Anglia cap. 27. num. 22. Ricc. par. 2. dec. 154. qui testantur, ita declaratum fuisse à S. Congregatione Concilii, cujus declarationes in primo tomo adduxi, Mar. Antonin. loc. cit. num. 7. Prosp. de August. ad Quar. v. habitus, Squil. privil. Cler. 7. numer. 8. Diana par. 2. ir. 2. resol. 33. Beller. d. §. 8. num. 6. Delben. de Immunit. cap. 4. dub. 8. num. 14. & Bonacin. cap. 15. Bull. Cœn. punct. 6. num. 27. Quia cum Concilium aliquid innovaverit circa jus commune, quo in omnibus Clericis requirebatur monitio, ut videre est in c. 1. & in fin. de vit. & honest. Cler. & in cap. un. eod. tit. in 6. cap. in audientia, & cap. contingit, de sen. excomm. & expressè sæpius declaratum esse à S. Congregatione aliàs dixi, atque observavit Ricc. in prax. decis. 606 non potest dici, in alio innovasse, nisi in eo, quod nunc in prædictis Clericis minoribus non beneficiatis non requiritur hæc monitio. Et quanquam regulare sit, quod cum quis expoliatur privilegio in pœnam, prærequiratur monitio, aut declaratio, optimè tamen respondet Suar. hujusmodi Tridentini dispositionem non esse per se primò pœnalem, aut expoliativam privilegii, sed potius constitutivam formæ necessariæ, seu conditionis requisitæ ad gaudendum privilegio fori, etiam si aliquando causa sit, quod quis in hac forma deficiat, ac proinde propria culpa à privilegio excidat. Deficiente igitur forma, ipso jure absque aliqua declaratione, vel monitione locus desinit esse privilegio.

Denique certum est, in servientibus Ecclesie, vel versantibus in Schola, aut Seminario de licentia, & mandato Episcopi adhuc simul requiri ad hoc, ut privilegium participant, quod habitum, & tonsuram deferant. Ita enim loquitur Tridentinum, & ita declarasse S. Congregationem testis est Gallemart in dictum locum Concilii. Et licet Scholam, vel Ecclesiam frequentare recusaverint, si tamen spes probabilis sit profectus, privilegio fori privari eos non posse, declaravit S. Congregatio in Marianensi sub die 12. Augusti 1631. apud Delben. de Immunit. cap. 4. dub. 9. n. y.

6 Igitur Clerici hujusmodi, nisi priùs Concilii Tridentini dispositioni obediisse doceant, quod intelligitur post declarationem sui Ordinarii, in qua declaratur tales Clericos non satisfecisse conditionibus Concilii in præcitato loco, non poterunt privilegio fori gaudere. Quia cum non nisi cum hac conditione, si scilicet habitum, & tonsuram deferentes inserviant Ecclesie, hoc privilegium illis concedatur, idèd nisi de impleta conditione doceant, eo privilegio gaudere nequeunt. Condicio enim in forma specifica implenda est, maximè suspensiva, sine qua non, l. cum ab eo. ff. de contrah. empr. & l. That. 41. §. Stichum ff. de fideicom. liber. & docent Barr. in l. quibus, §. Terminus, ff. de condit. & demonstr. Castr. ac Socin. ibidem, & Canonistæ communiter in cap. 4. de condit. appof. cum adductis à Delben. d. cap. 4. dub. 8. num. 14.

7 Ad secundum. Affirmativè. Nam de eo, qui beneficium habet cujuscumque sit ætatis, nihil est innovatum. Dicitur enim disjunctivè, *nisi beneficium habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens, inserviat Ecclesie, &c.* Igitur qui beneficium habet cujuscumque sit ætatis remanet sub dispositione juris antiqui. Et est communissima & vera sententia, quam tradunt Roderic. in summ. tom. 1. cap. 155. conclus. 2. Gutier. præct. quæst. 7. lib. 1. Regens de ponte lib. 1. consil. 24. Mar. Antonin. lib. 3. resol. 48. numer. 22. Ceval. tract. de cognit. per viam violenti. in proœm. cap. 8. numer. 14. & par. 2. quæst. 45. num. 2. Ricc. p. 4. dec. 357. num. 1. Bonac. de legib. disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 4. numer. 10. Azeved. lib. 1. leg. 1. tit. 4. numer. 9. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glof. 5. §. 5. Farinae.

Farinac. *quest. 8. num. 60.* Salzed. *in prax. ad Diaz cap. 62. nu. 9.* Nevia *in Cur. Philipp. p. 7. §. 1. num. 3.* Bobadil. *in poli. tom. 1. lib. 2. cap. 18. n. 102.* Cened. *in quest. can. 4. nu. 29.* Novar. *in nov. jur. Pontific. cancl. 1. 7. nu. 6.* Squillan. *de privil. Cler. cap. 6. dub. 1. num. 23.* Dian. *par. 4. ir. 1. resol. 89.* Barbol. *ad dictum locum Concilii, & de potest. Episcop. par. 2. all. g. 12. num. 6.* Delben. *d. cap. 4. dub. 7.* Carol. de Grass. *eff. 1. nu. 340. & 1195 Bellet. tit. de fav. Cler. pers. §. 8. num. 7.* Laym. *lib. 4. ir. 9. cap. 6. n. 2.* Genueul. *in prax. cap. 7. num. 7.* & Garz. *de benef. par. 2. cap. 2. num. 4. & 5.* asserens, id etiam procedere stante Constitutione 30. Sixti V. de habitu, & tonsura, dum de facto non est privatus, sed retinuit beneficium. Malè reclamantibus Mauro Burg. *de mod. proced. ex abrupt. cent. 1. quest. 65. num. 23.* Cutellio *de immun. Eccles. lib. 2. quest. 29.* Ambrosino *eodem tract. cap. 13.* ac Suar. *de censur. disput. 22. sect. 1. num. 11.* dum ait, Clericos in minoribus non deferentes habitum & tonsuram non gaudere privilegiis, nisi sint beneficiati, & inserviant Ecclesiæ. Sed perperam hic adducitur. Agit enim eo loco Suarez de privilegio canonis. Item Torrelanca *lib. de Mag. cap. 9. num. 40.* cujus expositio communiter rejicitur, dum ex particula *Is* antecedentium relativa, infert, Concilium ad participandum de privilegio fori, vel ea requisita loqui tantum de Clerico, qui beneficium ante annum quattodecimum obtineret, de quo in antecedentibus locutum fuerat, non autem generaliter de omnibus aliis Clericis in minoribus. Rejicitur, inquam ex sequenti contextu, ubi iterum inter beneficiatos, & non beneficiatos distinguitur.

8 Quoad beneficiatos ergo nihil est innovatum, circa quos observandum, gaudere privilegio fori, etiamsi beneficium sit valde tenue, ut per Bonac. *in can. 15. Bull. Cœn. pun. 6. n. 22.* Immo etiamsi nullum redditum habeat, ut per Ricc. *in prax. par. 3. resol. 312. & par. 2. dec. 189. & par. 4. dec. 128.* Dian. *resol. 29.* & Carol. de Grass. *d. effect. 1. nu. 1224.* Dicitur enim absolute: *Nisi habeat beneficium ecclesiasticum*, cujus substantia non tollitur per hoc, quod de facto redditus, & proventus non tribuat, Covar. *lib. 3. var. cap. 16.* & Genueul. *in prox. cap. 7. n. 10.* Squill. *d. privil. 7.* Garz. *de benef. p. 1. cap. 6. nu. 27. & par. 2. cap. 2. num. 9.* Barbol. *de potest. Episc. par. 2. alleg. 12. num. 7. & ad Trid. d. sess. 23. cap. 6. num. 16.* Cutell. *de Immun. lib. 2. q. 30. num. 16.* & Delben. *d. cap. 4. dub. 3. n. 2.* Respondit que S. Congregatio Concilii in Januarii 18. Martii 1628. quod prometus cum collatione unius beneficii redditus duorum scatorum annorum fori privilegio gaudet. Id tamen limitandum, nisi hujusmodi beneficia exigua sint procurata in fraudem, ut declaravit S. Congregatio Episcoporum, & Regularium negociis præposita in Tropienſi 13. Januarii 1623.

9 Ad tertium. Negant. Clar. *in §. fin. q. 36. num. 21.* ibique Baiard. *num. 14.* Maltrill. *decis. 113.* Cutell. *de immun. lib. 2. q. 30.* Mascard. *de probat. concl. 302. num. 16. & 17.* Menoch. *cons. 159. num. 6. & seq. Tulch. liti. B. concl. 78. nu. 8.* Scacc. *de judic. lib. 1. cap. 11. numer. 82.* Carol. de Grass. *de effect. 1. num. 1187.* Lopez *par. 1. cap. 288.* Ricc. *in prax. resol. 327. num. 1.* Farinac. *de inquis. quest. 8. num. 6. & 45.* alios referens, & asserens, ita judicatum fuisse in Romana Curia. Quod etiam vocat probabilissimum Bonacina, probabile Squillans, & non improbabile Delbene mox citandi. Et ratio esse potest. Tum quia possessio complet collationem, & sine illa non videtur perfecta, cum secundum communem non teneatur quis ante possessionem ad onera beneficii, tamquam beneficiatus. Regulare est enim, ut qui non sentit onus, nec commode fruatur. Tum quia licet titulus, seu collatio beneficii, verum jus in beneficium conferat, non tamen sine possessione firmum jus confert, cum multis modis possit illud impediri. Tum quia alioquin si nullus titulus ad tale privilegium obtinendum sufficeret, pluribus, instituto scilicet, & possidenti ratione unius beneficii illius competere.

Affirmant tamen Paril. *de resignat. lib. 7. c. 1. num. 47. 19.* Cened. *lib. 1. pract. qu. 4. num. 22.* Ricc. *in prax. benef. 388.* Garz. *de benef. par. 2. cap. 2. nu. 14.* Gigas. *de pension. cap. 49. nu. 11.* Bonac. *de legib. disp. 10. qu. 2. par. 1. §. 4. n. 12. & d. can. 15. Bull. Cœn. punct. 6. n. 24.* Squill. *d. cap. 7. n. 16.* Delbene. *d. cap. 4. dub. 5. à n. 1.* Diana. *d. resol. 29.* Portoles. *in schol. ad Medin. iii. de compet. per 101. ubi num. 9.* refert, ita fuisse decisum in Prætorio Regni Aragoniæ die 13. Maii 1586. Covar. *lib. 3. var. c. 16. sub insi. Rebuf. in prax. par. 3. tit. de simon. in resignat. n. 25. & seqq. Mil. in reperi. v. dicitur quis obtinere beneficium.* Germon. *lib. 3. c. 15. n. 59.* & Barbol. *de jur. Eccles. lib. 1. c. 39. §. 2. n. 14. & in rem. ff. ad Trid. d. sess. 23. c. 6. n. 5. & 8.* ubi subdit, sic declaratum fuisse à Sac. Congregatione Concilii die 16. Julii 1587. testibus etiam Riccio & Parisio *lic. cit.* cujus declarationis verba sunt hujusmodi. *Sacra & c. censur. Clericum prima tonsura presentatum ad capellam Sacerdotalem, qui super eadem presentationem obtinuit à Papa novam provisionem, etiam in vim motus proprii, posse in suis causis civilibus gaudere privilegio fori, quamvis possessionem beneficii non habeat propter alium intrusum, contra quem litem movit.* Idem declaratum in Lycienſi 20. Aprilis 1621. Unde arguit Delbene. *n. 5. in fin.* quod etiam officiales S. Inquisitionis ante adeptam possessionem officii sibi collati privilegio fori gaudeant.

Ratio autem est. Quia propriè quis beneficium habere dicitur etiam sine possessione, ut colligitur ex *cap. fin. ubi Anchar. Gemin. & Franch. de conc. præb. in 6.* & habet glossa communiter recepta in *cap. pen. v. collatio, de præb. eodem, Roman. cons. 350.* Covar. *lib. 3. var. c. 16. in princ.* Modo tamen collatio sit valida, ut per Squil. *d. n. 16.* ubi alii, sitque accepta, quod secundum omnes existimatur necessarium ex *cap. si tibi absenti*, ubi Doctores *ead. tit. & Covar. loc. cit.* Tum quia, etsi non aded propriè ante possessionem diceretur quis habere beneficium, cum tamen Tridentinum sit correctivum juris antiqui, debemus illud interpretari cum minori præjudicio gaudentium de jure privilegiis clericalibus, ac proinde ita, ut non excludat habentes beneficium sine possessione.

Huic posteriori sententiæ, tamquam meliori assentior. Quamvis etiam ardeat aliquorum distinctio, quod gaudeat is per quem non stetit, quominus acciperet possessionem, non verò ille, qui culpabiliter, vel neglexerit penitus, vel fuit in mora notabili à collatione. Et hunc sensum præfert declaratio S. Congregationis superius adducta, prout ex Riccio transumpsit Bonacina.

Secus est de eo, qui tantum habet beneficium in spe, seu puram expectationem, vel etiam actionem ad ipsum beneficium sine præcedente expressa & legitima collatione, Card. in *Clem. 1. §. 1. de vit. & honest. Cler. Bertach. in reperi. v. Clericum.* Ricc. *in prax. tom. 3. resol. 319. n. 5.* & Carol. de Grass. *cit. n. 1128.* Non enim quis dicitur beneficiatus sine reali & expressa collatione, quæ sola jus dat juxta *cit. cap. fin. de concess. præb. in 6.* Nec obstat, quod secundum jura, præsertim civilia quæ refert Riccius, res dicatur esse alicujus per hoc, quod habeat actionem ad illam. Nam id dicitur secundum juris fictionem, non autem secundum rei veritatem, ut bene ostendit ipse Riccius. In præsentem rei veritas, & propria locutio attendenda est.

Ad quartum. Gaudere. Ita judicatum fuisse in Magna Curia Vicariæ, testatur Franch. *dec. 189. lib. 3.* & tradunt Carol. de Grass. *d. effect. 1. num. 340. & 1194.* Mascardus *de probat. concl. 302. num. 20.* Squill. *de privil. 7. n. 22.* Delbene *dicto cap. 4. dub. 4.* Diana *par. 4. tract. 1. resol. 26.* aliique relati à Thor. *in comp. decis. Neapol. verb. Clericum*, dissentientibus Diaz, Rolando, & Chaffaneo apud Pereiram *de man. reg. par. 2. cap. 29. numer. 18.* Ea quidem ratione, quia taliter ordinatus est verè, ac validè ordinatus ita, ut verè characterem receperit. Unde ante declarationem invaliditatis, quæ hoc casu ad Judicem Ecclesiasticum spectat, non esse procedendum cum Clerico tamquam cum non gaudente privilegio

ecclesiastico, quia semper præsumitur de validitate actus, donec contrarium probetur, docent de Grassis numer. 1195. & Franch. d. decis. numer. 2. Post declarationem verò, nisi accedat dispensatio, quæ collationem convalidet, non gaudet privilegio, nisi ordinetur in sacris, vel habitum, & tonsuram deferens, inserviat Ecclesiæ, vel versetur in Seminario juxta præscriptum Tridentini.

15 Ad quintum. Distinguendum est. Aliæ sunt Capellanæ perpetuæ, quæ à Pontifice, vel Episcopo in titulum, vel quasi titulum conferuntur, & hæc reputantur inter beneficia ecclesiastica, & secum ferunt privilegium fori, juxta ea, quæ habet Navar. de hor. can. cap. 20. n. 17. Salzed. ad Diaz cap. 2. nu. 12. Azor. instit. mor. tom. 2. lib. 10. cap. 3. q. 5. Duard. quæst. 3. nu. 16. Cutell. de immun. lib. 2. quæst. 32. Barbof. part. 2. allegat. 12. nu. 10. Squill. d. priv. 7. nu. 18. Delbene d. cap. 4. dub. 3. nu. 6. pro qua facit Glossa communiter recepta in Clem. 2. v. si beneficium, de decim. & in Extravag. execrabilia, v. quæ aliàs de præb. ac Decius conf. 210. nu. 4. Aliæ sunt Capellanæ amovibiles, seu simplices, ut ajunt, officiatuæ Missarum, & has non ferre secum privilegium fori, quia non sunt propria beneficia rectè, ut notarunt Ricc. in rit. 37. Cur. Archiep. Neap. Squillans, & Delbene locis allegatis, ac Diana part. 1. tract. 2. resol. 31. ubi idem addit de præstimoniiis, nisi habeantur in titulum perpetuum, & aliquod spirituale annexum ferant, citans ad idem Azevedum, Menochium, Parisium, Gonzalem, & Bonacinam, quibus addo Salzed. cap. 61. n. 11. Cutell. d. q. 32. ac Delbene ubi supra nu. 5. Idemque dicendum de Clerico, qui, ut dicunt, habet frantiam pro associandis cadaveribus defunctorum, si habeat requisita essentialia beneficii, sufficitque quod sit modici valoris, ut per Genuens. cap. 7. num. 9. Ricc. resolut. 329. par. 2. & in collect. dec. 540. Barbof. d. par. 2. alleg. 12. n. 11. Squill. dicto priv. 7. n. 19. ac Delbene cit. dub. 3. num. 5.

16 Ad sextum Glossa in cap. Qui plures 21. qu. 7. videtur inficiari, quatenus ait, Commendatarium non esse Prælatum, sed Procuratorem, & Depositarium beneficii. Verùm si loquamur de Commenda perpetua beneficii, respondendum est affirmativè cum Riccio par. 3. prax. resol. 311. & Carolo de Grass. cit. effect. 1. n. 1236. Quia Commenda perpetua est titulus canonicus juxta Gloss. & Doctores in cap. Nemo, v. commendare, de elect. in 6. Rota par. 3. dec. 765. n. 5. Gomez in regul. trien. & alios plures, quos allegat Riccius, ac sententiam latè firmans. Quamobrem contraria sententia Glossæ locum habet in beneficio commendato ad tempus, sicut ex textibus, quos citat, apparet, hanc esse illius intentionem. Cæterùm Commendatarius perpetuus dicitur propriè Prælatum, ut per Rotam dec. 346. n. 2. par. 3. divers. Nec est solum Procurator, aut Depositarius, sed est dominus fructuum, sicut alii titulares juxta formam commendationis, de qua Rebuff. in prax. benef. tit. de commend. n. 28. & de pacif. possess. num. 43.

17 Ad septimum. Respondetur, Hospitalia, exceptis religiosiis, & militaribus, in beneficium conferri prohibitum esse in Clem. Qui contingit, h. Ut autem, de relig. domib. Idèd data tantum in administrationem juxta formam in ea Clementina præscriptam, non dicuntur beneficia. Nam fructus Hospitalis in charitatis usus, ob quos erectum est, insumi debent, ut ibidem dicitur, & habet Glossa in Clem. per litteras, de præb. Permittitur autem posse dari in beneficium, si in eorum fundatione ita constitutum fuerit, vel si Rector solitus esset assumi per canonicam electionem. Hæc enim arguit beneficium ecclesiasticum ratione paupertatis, atque hoc casu locus erit privilegio fori.

18 Idemque est, si Hospitalis habeat annexam Capellam, vel quid simile, quod in titulum dari contueverit, etiamsi divisim ab administratione Hospitalis. Tunc enim locus erit privilegio ratione illius, licet non ratione Hospitalis. Quo in casu non obstat textus in citata Clem. per litteras,

juncta Glossa, v. Ecclesias, de præb. ubi habetur sub litteris beneficialibus super provisione Clericorum non comprehendi Hospitalia, etiamsi Ecclesias, vel Capellas, aut alia jura spiritualia noscantur habere, ex quo putat Glossa, quod si Ecclesia sit accessoria ad Hospitalis, ea non possit venire nomine beneficii.

Nam responderetur, beneficium reputari, etiamsi sit accessoria, non solum respectu illius, qui solam Capellam haberet sine administratione Hospitalis, sed etiam quoad eum, qui simul haberet administrationem, dummodo de hoc titulo, tamquam de beneficio ecclesiastico, facta sit specialis mentio in collatione administrationis, & data ei, qui beneficii ecclesiastici sit capax. Non enim textus absolutè negat, Ecclesias, & Capellas Hospitalium esse beneficia ecclesiastica, sed tantum declarat, deinceps litteras Apostolicas super provisione beneficiorum, quæ litteræ regulariter omnia beneficia comprehendebant, non comprehensuras Capellas, & Ecclesias Hospitalium, nisi illud in ipsis caveatur expressè. Et juxta hanc sententiam intelligendus est Carol. de Grass. loc. cit. numero 1125.

Ad octavum. Tenendum est, non gaudere. Quia Tridentinum dicit, nisi habeat beneficium ecclesiasticum. Non ergo sufficit, habuisse. Qualitas enim adjuncta verbo, verificari debet secundum tempus verbi, ut firmando hanc sententiam assumunt Carol. de Grass. n. 1231. & Ricc. dec. 308. alios referendo. Nec ullum legi opinantem contrarium.

Ad nonum. Respondeo, necessarium esse ulterius, quod de mandato Episcopi inserviat Ecclesiæ, vel sit in Seminario, aut Schola, defectu cujus non gaudebit. Quia cum non sit amplius beneficiatus, censetur instar aliorum Clericorum in minoribus non beneficiatorum, in quibus Tridentinum requirit præfatas condiciones servitii, aut studii. Confirmatur, quia sicuti cessat in eo omnis obligatio, & onus quod habebat, beneficii, ita etiam commoda, & privilegia congruum est cessare, ut per Carol. de Grass. n. 1129. cum aliis, quos allegat, & Ricc. resol. 308. qui sæpè ejus non solum sensum, sed etiam verba è vestigio sequitur.

Ad decimum. Si sermo est de pensione, quam quis habet, ut laicus, indubitatum est, non gaudere. Aliquarum quippè pensionum etiam laici sunt capaces, ex cap. cum M. Ferrariensis, ubi Glossa v. receperunt, de consti. Jo. de Selva tract. de benef. pur. 1. q. 3. n. 4. & par. 3. q. 5. n. 27. cas. 17. ac Sarn. de expect. n. 42.

Si verò sermo est de pensione, quam quis habet, ut Clericus, negat pensionarium inter beneficiatos reputari Carol. de Grass. eodem effect. 1. num. 1205. Barbof. in remiss. ad d. cap. 6. sess. 23. de reform. num. 4. Garz. de benef. par. 1. cap. 5. num. 70. Paris. de resignat. lib. 1. quæst. 11. num. 70. & lib. 7. quæst. 15. numer. 15. Conzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. 5. numer. 6. Hojed. de incompat. benefic. par. 1. in præfat. num. 5. & par. 2. cap. 7. num. 4. Marcscott. lib. 2. cap. 18. varior. Genuens. cap. 7. prax. numer. 7. Cened. lib. 1. quæst. 4. num. 34. & seqq. Ricc. decis. 71. numer. 11 par. 2. & decis. 192. numer. 10. Beller. disq. Cleric. par. 1. nu. 11. Squill. d. priv. 7. numer. 20. Azeved. tom. 1. recapit. lib. 1. leg. 1. tit. 4. numer. 5. Bonac. de leg. disp. 10. quæst. 2. punct. 1. num. 11. & de censur. in par. d. sp. 1. quæst. 16. sect. 1. pun. 6. num. 23. Et ita declarasse Sac. Congregationem Concilii, testantur Gonzalez, Carolus de Grassis, Parisius, Gallimart. Marzilla, & Garzia de benef. par. 1. cap. 5. num. 70. Quia pensio non est beneficium ecclesiasticum, ut plures, apud de Grassis, & Salzedum in pr. cap. 62. num. 10. firmanunt. Ergo, qui habet tantum pensionem, non exit è numero cæterorum Clericorum, qui non gaudent privilegio, nisi habeant requisita per Tridentinum. Vide, si vacat, de Grassis, & Salzedum. Hisque adjiciunt, quod in cap. quamvis 1. de præb. in 6. ex mandato, quod quis provideatur de beneficiis, non potest ex vi talis mandati provideri de pensionibus. Et in cap. ad audientiam 2. de rescript. pensio à beneficio distingui videtur.

Et in Tridentino *sess. 21. cap. 2. de reform.* nullus permittitur sacris initiati ad titulum pensionis, nisi necessitas, vel commoditas Ecclesiæ arbitrio Episcopi illud luadeat. Item quod pensionis, non autem beneficii capaces sunt minores septennes, ut per Gig. *q. 13. & Gratian. discept. 347. num. 18.* ubi refert, ita declarasse S. Congregationem Concilii, Narbon. *annal. cas. an. 1. q. 15. Ricc. in prax. de cis. 430. Gonzal. d. glos. 5. §. 3. num. 26. & Novat. in singul. can. concl. 15. num. 10. & seqq.* Et quod pensio obtineri potest illegitimis Sacerdotum filiis super beneficio paterno Garz. *de benef. par. 7. cap. 3. num. 95. Armend. ad l. 1. num. 9. de fil. presbyt. & Barbol. ad cap. 15. sess. 25. de reform. numer. 33.* Quodque privatus, & incapax effectus beneficii citra hæresis causam, remanet capax pensionis, etiam si generaliter, scilicet quocumque beneficio privatus, & incapax effectus sit, Navar. *consil. 12. in fin. num. 15. de res.ript. Crescen. decis. 14. num. 2. de sent. & re jud. & Gratian. d. discept. 397. num. 14.* Et quod pensio laico conferri potest ut quid temporale, Valq. *in opusc. de benefic. cap. 2. §. 4. dub. 2. cap. 177. Selv. de benef. q. 2. num. 4. & par. 3. q. 5. num. 27. cas. 17. Sarn. de expect. nu. 41. & Marth. de jurisd. par. 2. c. 72. num. 12.* Ac demum quod pensionis, non autem beneficii capax sit illegitimus, Rota, & Gratian. *cit. discept. 397. n. 11.*

23 At ego affirmo cum Zerola *in prax. Episc. v. Clericus §. 2.* & si requirat, quod pensionarius habeat aliquem ordinem ultra primam tonsuram, testaturque hujus opinionis fuisse multos Doctores, & ita fuisse servatum in Magna Curia Vicariæ Regni Neapolitani, Marth. *de jurisd. par. 2. cap. 32. num. 45.* inquit, & ipse, ita multoties fuisse declaratum Neapoli, Salzed. *loc. cit.* asserens ita se consuluisse in Academia Complutensi, & fuisse receptum in supremo Consilio Regis Hispaniæ, Duard. *in cit. qu. 11. num. 64. Lassart. de decim. vend. cap. 19. num. 34. Rodriq. in summ. tom. 1. cap. 115. numer. 11. & inclin. Suarez d. lib. 4. in Reg. Angl. cap. 26. num. 11.* inquit, de declaratione Sac. Congregationis in oppositum dubitare, an fideliter sit descripta, cum adsit alia, quæ declarat pensionem sub beneficio comprehendere, edita in puncto hujus *cap. 6. sess. 26.* quo prohibetur quis beneficium habere ante annos quatuordecim ætatis, sub quo prohiberi etiam pensionem declaratum est. Immo Nicolius *Lucubr. can. lib. 5. tit. 39. num. 107. ampl. 3.* testatur dictam declarationem, quam Adversarii comminiscuntur, non potuisse invenire, sed bene sæpius contrariam. Moventurque alii in hanc sententiam ex eo, quod sustinent, pensionem esse propriè beneficium, sicuti revera est pars beneficii. Alii verò, quia, & si in rigore non esset talis, amplo tamen, & favorabili nomine beneficium reputatur. Quod sufficit. Quia cum dispositio Concilii sit correctoria juris antiqui, quo omnes Clerici sine alia conditione gaudeant privilegio fori, accipienda est, ut minus corrigat, ac proinde pauciores sint qui beneficio priventur.

24 Unde in favorabilibus Ecclesiæ sub nomine beneficii comprehendere etiam pensionem, & pensionem datam in titulum esse jus perpetuum percipiendi fructus, cum donec duret vita non finiatur, quæque pro tota vita dantur, perpetua dicuntur, docent Abb. *in cap. Conquerente, de Cler. non resid. & in cap. Dudum, de presump. Felin. in capit. Postulasti sub ini. numer. 8. in 3. declarat. de rescript. Cardin. & Imol. in Clem. 2. de vir. & honest. Cler. Suarez de censur. disput. 13. sect. 1. num. 11. & de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 22. num. 4. Sanchez. lib. 2. consil. cap. 2. dub. 63. num. 4. Sebast. Cæsar. de Eccles. Hierarch. par. 3. disput. 14. num. 14. Crescent. *diel. decis. 14. de sentent. & re jud. Armendat. in addit. ad recopil. leg. Navar. lib. 1. tract. 19. de for. comp. num. 5. & seqq. Dian. par. 1. tract. 2. resol. 30. de Ponte tom. 1. conf. 34. num. 33. & tom. 2. consil. 36. numer. 24. Gigas de pension. questio. 28. numer. 18. Delben. *diel. capit. 4. dub. 4. à num. 1. Barbol. decis. alleg. 12. numer. 8. & remiss. ad Concil. dec. cap. 6. sess. 23.* Et ita declaravit Sac. Congregatio Concilii sub die 18. Decembris 1595.**

dicens, quod pensionem obtinens habetur pro Clerico beneficiato ad effectum gaudendi privilegio fori. Et sub die 18. Decembris 1576. Summus Pontifex, audita relatione S. Congregationis, declaravit, pensionarium censeri beneficiatum ad effectum gaudendi privilegio fori Ecclesiastici, de quo Concilium loquitur. Primò, quia Cancellaria habet pensionarium pro beneficiario, quare vult exprimi in Bullis pensiones, sicut & beneficia. Secundò, quia B. Pius V. Bulla sua coegit pensionarium ad recitandum officium saltem B. Mariæ Virginis. Unde postea, S. Congregatione Consultata, an Clericus primæ tonsuræ, qui in habitu non incedit, habetque tamquam Clericus pensionem, sed non beneficium, nec Ecclesiæ jussu Episcopi deservit, gaudeat privilegio fori, censuit gaudere ad instar obtinentium beneficium, referente D. Fagiano *in car. Ad audientiam, de rescript. num. 131. & seqq.* Et referentibus die 19. Julii 1577. Cardinalibus Morono, & Alciato, Sanctitas Sua non habuit pro bono argumento, quod Cancellaria ita exprimat; id enim fit ad majorem declarationem. Tamen dixit in materia favorabili, ut illa privilegii fori, appellatione beneficii venite pensionem. Unde sub die 18. Augusti 1577. Congregatio generalis, cum hæc essent relata, dixit servandam esse hanc distinctionem; & ita rescribendum. Et sub die ... Junii 1630. declaravit Clericum habentem pensionem gaudere privilegio fori, licet ex dispensatione Apostolica non incedat in habitu clericali. Et sub die 20. Aug. 1633. declaravit, Clericum pensionarium quamvis Religionem militarem ingrediatur, ac profiteatur, non privari ipso facto neque pensione, neque privilegio fori, licet incedat ense accinctus, habituque militari indutus. Ac ita demum declaravit S. Congregatio Immunitatis in Perusina 20. Februarii 1652. inquit, Clericum pensionarium censeri beneficiatum, & gaudere privilegio fori.

Non obstant, quæ adduximus pro contraria sententia 25 Nam ea vera sunt quatenus probant, pensionem sub nomine beneficii non venire in iis, quæ Ecclesiæ, vel alteri sunt odiosa, secus autem in iis, quæ sunt favorabilia, ut per Delbene *d. dub. 4. num. 11.*

Hic tamen non omitto insinuare sententiam Belletti *disq. Cler. part. 1. titul. 3. §. 8. numer. 11.* concordantem duas contrarias opiniones, ut prima locum habeat quando pensio non ascendit ad summam sexaginta ducatorum auri de Camera juxta Bullam Xisti X. quæ incipit, *Pastoralis.* Secunda verò, quando ascendit. Habetque apud Scortiam *epit. 148. & 149. & Quarantam Summ. Bullar. v. Clericorum habitus.* Sed in hoc Belletus non est bonus Conciliator. Nam Xystus *dicta Bulla §. 2.* non loquitur quoad privilegium fori, sed tantum declarat, ut non contineantur in illius pœna, & præcepto habitum gestandi habentes pensionem non excedentem sexaginta ducatos auri de Camera. Aliam sententiam habet Cuch. *lib. 5. instit. jurisd. canon. titul. 8. numer. 17.* quod secunda opinio procedat quando pensio datur in titulum loco beneficii, juxta Trident. *sess. 21. capit. 2. de reformat.* prima autem quando datur simpliciter. Verum si attenditur titulus, prout ad suscipiendos sacros Ordines necessarius est, jam non erimus in terminis quæstionis. Quia ordinatus in sacris aliunde gaudet, etiam secluso titulo pensionis. Unde non est audiendus hac in re Delbene *dicto dub. 4. num. 14.* vocans probabile id, quod dicit Cuchus, & Belletus, quos etiam refert Diana *par. 1. tr. 2. resol. 30. & sequi videtur Squill. d. privil. 7. num. 20.*

Ad undecimum. Respondit Riccius *in prax. part. 3. 27. resol. 309. sub ini. Diana par. 1. tract. 2. resol. 34. Carol. de Grass. num. 1167. Bonaciti. punct. 6. num. 4.* qui omnes unus post alium malè citant pro se Covarruv. *lib. 2. var. resol. cap. 1. num. 9.* eo loco nihil tale asserentem, Delben. *diel. cap. 4. dub. 8. num. 35.* servitium debere esse spirituale. Cujus ratio esse potest, quod servitium temporale, cum à quolibet laico valeat præstari,

non potest addere aliquid Clerico in minoribus constituto, ob quod dignus sit privilegio fori. Et idem debet inservire in spiritualibus, hoc est in exercitio sui Ordinis, & ut ait Trident. *d. capit. 6. sess. 23* quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versari debet. Quod profecto non fit in servitio temporali. Hinc si solum in accendendis lampadibus, & aperiendis portis Ecclesie deserviat, privilegio fori non gaudere declaravit Sac. Congregatio super Episcop. die 28. Januarii 1603. ut alibi dixi. Quibus addendum puto sub hac obligatione servitii spiritualis non comprehendi Prælatos Romanæ Curie solis minoribus initiatos. Habenda est enim ratio & dignitatis, & servitii Apostolicæ Sedis quaecumque ab his ei præstetur. Additque etiam Diana loco citato, sufficere si servitium sit in Oratorio Confratrum, etiam si id non sit propriè Ecclesia, & ita declarasse Sac. Congregationem, testis est Riccius *part. 4. decis. 154. num. 2.* Ac subdit Delbene *dict. dub. 8. num. 36.* non requiri, ut inserviat Ecclesie in certo aliquo ministerio ex speciali Episcopi præfixione ad illud obeundum, ut dixit Pereir. *de man. reg. par. 2. cap. 26. num. 7.* Tum quia id nullo pacto colligitur ex verbis Tridentini. Tum quia est contra consuetudinem.

28 Ad duodecimum. Quod primum Carol. de Grass. *effect. 1. numer. 1170.* Menoch. *consil. 512. numer. 23. lib. 10.* Ambros. *de immun. Eccles. cap. 17. num. 13.* Pereir. *de man. reg. par. 2. qu. 35. num. 6.* & seqq. ac Bonacin. *de legib. disp. 10. questio. 2. punct. 1. §. 4. numer. 10.* & 15. ac in *Bull. Cœn. disp. 1. quest. 16. sect. 1.* tenent partem negantem. Ratio esse potest, quia non facit de mandato, qui mandati fines egreditur. Atque hæc opinio de jure vera est. Nam Concilium id expressè requirit, atque aded tamquam de forma inductum, servari debet, ut proinde non sufficiat actus æquipollens, Bart. in *l. 1. de lib. & posthum. Decian. consil. 468.* Becc. *consil. 12. numer. 16.* & Suid. *conf. 361. num. 71.* sed debent omnes qualitates Concilii servari ab iis, qui dicti Concilii privilegio gaudere volunt ut per Bartol. in *l. quod constitutum, ff. de testam. mili. & in l. 1. §. Quod autem ait, ff. ne quid in flum. publ. ex l. Prator. §. Hac autem, ff. de vi bon. rapt. Becc. *cit. consil. 12. num. 24.* & *conf. 259. num. 11.* Tiraquell. *de retrahat. part. 1. §. 36. gloss. 1. numer. 29.* ac in specie tuetur Delben. *d. cap. 4. dub. 8. numer. 39.* & 40. Quod confirmo ex Tridentini decreto *capit. 11. ejusdem sess. 23.* ubi decernitur, quod hujusmodi Clerici in unoquoque munere juxta præscriptum Episcopi se exercent, idque in ea, cui adscripti erunt Ecclesia, nisi fortè ex causa studiorum absint. Ex *cap. 16. sessionis ejusdem*, in quo statuitur, ut nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesie, aut pio loco pro cuius necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus.*

29 Et nihilominus gaudere fatendum est ex pluribus declarationibus Sac. Congregationis Concilii, præsertim in Arianen. 13. Augusti 1622. in Valentina 29. Julii 1628. & in Materanensi 2. Augusti 1631. Præsertim si inserviat Cathedrali, ut in Consentina 10. Martii 1587. quas nedum sequi, sed etiam venerari debemus, prout sequuntur Barbol. in *remiss. ad d. capit. 6. sess. 23. num. 12.* Sell. in *select. cap. 18. num. 22.* Genuens. in *pract. capit. 9.* Prosper. de August. ad Quarant. *v. habitus clericalis*, Diana *part. 1. tract. 2. resolut. 34.* Squill. *d. cap. 7. numer. 13.* Capoblanc. *de offic. Baron. pragmat. 8. par. 3. num. 3.* Joan. Franc. à Ponte apud Quarant. *dec. v. habitus clericalis circa initium*, Anton. de Marin. *quot. resolut. capit. 58. numer. 12.* Marc. Anton. *var. resolut. lib. 3. resolut. 48.* Ricciul. *de jur. person. lib. 7. cap. 6. num. 15.* ac Ricc. *part. 4. decis. 111. & 154.* ubi ita etiam refert etiam decisum à Curia Archiepiscopali Neapolitana, sicque obtinuisse à Magna Curia Vicariæ, testatur Novar. in *pract. concl. juris Pontif. concl. 6. numer. 5. de for. compet.* Et ratio suadet, quia accidentalis variatio loci non videtur posse mutare substantiam actionis, quam Tri-

dentium præcipuè requirit, quæ est servitium Ecclesie, licet aliunde Clericus inobediens compellendus sit obedire mandatis. Ex his colligitur responsio ad secundam partem dubitationis, immeritò reclamante Delbene *dict. dub. 8. num. 39. & 40.*

Ad decimum tertium. Primam partem quod attinet 30 probabilius in puncto juris videtur requiri licentiam, sive mandatum in scriptis, ut possit illud probari, & via fraudibus præcludi. Etenim in *cap. significavit, de testib.* praxis redigendi ad acta, quæ verbo disposita sunt idcirco à Pontifice inducta est, ne veritas varietur, neve falsis probationibus via aperiatur. Ita in simili de redigenda ad acta donatione, verbo facta, licet verbo fieri possit, annotavit Rebuff. *de insinuat. donat. in princip. num. 5.* & Gratian. *discopl. 887. num. 12.* Unde quamquam ab initio non opus esset scriptura, cum tamen Concilium ad id fraudes evitandas induxisse videatur, licentia, vel mandatum Episcopi, cum sit actus, in quo probatio qualitatis à Tridentino requisitæ fundatur, debet esse in scriptis, *argum. l. si ve apud acta, C. de testib. leg. curet, ff. de fid. instrument. & l. emancipatione, de fid. instrument. ac docet Bald. per text. in l. 2. numer. 15. C. de eden. Boer. decisio. 171. numer. 25.* Salzed. ad Diaz. in *pr. cap. 62. num. 16.* Farinac. *quest. 8. num. 44. tit. 7. capit. 13. num. 2. & 6. ac tom. 1. ad pragmat. Sard. & Gloss. in cap. Inter quatuor, v. argumenta, C. de Cler. peregr. ac Delben. decisio. capit. 4. dub. 8. numer. 40.* dicens id esse probabilius.

Alii tamen tradunt, mandatum, vel licentiam Episcopi 31 non requiri, ex praxi, quod sit in scriptis, sed sufficere, quod sit oretepus. Ita Ricc. in *prax. resol. 125. & par. 4. dict. decisio. 111.* qui testatur, sic declarasse Sac. Congregationem, Cened. *can. quest. 24.* Barbol. *dicta alleg. 12. num. 14.* Squill. *dict. privit. 7. num. 5.* Diana *cit. resolut. 34.* ac ipse Delbene *dict. num. 4.* His Doctoribus adstipulor, dummodo tamen licentia, vel mandatum, oretenus concessum, probari possit.

Quod verò attinet ad secundam partem, Menoch. 32 *de presump. lib. 6. quest. 76. num. 41.* Cened. *en prax. lib. 1. quest. 4. num. 24.* & seqq. Barbol. *dict. alleg. 12. numer. 13.* & in *remiss. ad Concil. dict. cap. 6. sess. 23. de reform.* Delbene *dict. num. 4.* Riccius, Cenedus, & Squillans *loc. cit.* requirunt mandatum expressum, ita ut non sufficiat implicitum in ordinis scilicet susceptione, alioquin frustra Concilium expressisset hoc requisitum. Et confirmatur, quia Episcopus debet cognoscere, an servitio vel studiis Clericus aptus sit, & qualibus, ut judicet, an sit in via ad majores Ordines juxta mentem Tridentini.

At ipse oppositum esse verum censeo. Quia regulare 33 est, taciti, & expressi eandem esse rationem, *l. cum quid, ff. si certi. per.* Et militat hic ratio, quod hæc dispositio accipienda sit, ut minus ac sit possibile, corrigat universale Clericatus privilegium. Nec obstat conjectura allata in contrarium. Quia etiam virtuali, seu tacito mandato, ac licentia approbatur Clericus ad servitium, seu studium assumptum, cum possit Episcopus expressè prohibere, si velit, aut necessarium judicet. Atque ita etiam declaravit Sac. Congregatio Concilii sub 5. Martii 1618. ad 2. Quæ licet alias sub 14. Martii 1621. declaraverit, si constet, licentiam ab Episcopo, quamvis oretenus, fuisse concessam Clerico, ut studeret in aliqua publica Schola, vel universitate, utique gaudere fori privilegio, non tamen sufficere permissionem, vel licentiam tacitam, non idem videtur obstare. Quia hæc secunda declaratio intelligitur, quando licentia de tacita non constet, secus autem quando aliquo modo constet, puta quia Episcopus dedit Clerico absentis causa studii aliquod subsidium, vel concessit dimissorias, vel commendatitias, vel aliud hujusmodi.

Quinimò mandatum Episcopi, sufficit esse generale, 34 quod Episcopus facere solet cum aliquem ad primam tonsuram promoveret, eumque alicujus Ecclesie servitio adscribit. Quæ adscriptio faciendâ est ab Episcopo dimitt-

dimittente, non ab ordinante, quando ordinans non est Episcopus proprius ordinati. Neque hodie requiritur amplius adscriptio, vel mandatum, sed solum servitium sufficit, quamvis interruptum; quia mandatum, & adscriptio censentur præcessisse, saltem virtualiter ex Sacra Congregatione Concilii 23. Februarii 1631. quæ etiam sub 18. Martii 1629. declaravit, quod fori privilegio gaudet Clericus incedens in habitu, & tonsura, descriptus in catalogo Clericorum, quique in Synodo diœcesana obedientiam præstitit Episcopo, & per paucas vices in choro, & processionibus interfuit, attentis circumstantiis, quamvis nec alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviat, nec beneficium ecclesiasticum habeat. Quod enim tradunt Ricc. *d. decis. 111. num. 5.* Prosper. de Augustin. ad Quarant. *cit. v. Habitus, Capoblanc. in tract. de offic. Bar. pragm. 8. par. 3. numer. 32.* Novar. *dict. conclus. 6.* Mar. Anton. *var. resol. lib. 3. d. resol. 48.* Ricciul. *dict. cap. 6. num. 15.* Barbol. *de jur. Pontif. lib. 1. cap. 39. §. 2. numer. 35.* Squill. *dict. cap. 7. num. 13.* Sell. *in select. can. cap. 18. num. 22.* & Diana *par. 1. tract. 2. resolut. 34. & par. 4. tract. 1. resolut. 18.* licet Thomas Delbene in hac re sit verè Didymus, non credens declarationibus Sac. Congregationis *d. dub. 8. n. 28.*

35 Ad quartum decimum. Affirmat Maurus Burgius *de mod. proced. ex abrupt. centur. 1. quest. 65. num. 29.* & vult, quod debeat Clericus in prima tonsura, vel in minoribus constitutus ad hoc, ut gaudeat privilegio fori continuo singulis quibuscumque diebus Dominicis, & festis cum superpelliceo divinis interesse. Idque confirmat ex quadam pragmatica Regni Siciliæ, quæ hoc disponit, quæ cum adjuyet dispositionem Concilii Tridentini, sustineri potest ac debet.

36 Verum negativè respondendum est cum Suarez *lib. 4. in Reg. Angl. cap. 27. numer. 12.* Ricc. *in prax. decis. 606. & par. 4. decis. 154. num. 5.* testantibus id declaratum per S. Congregationem, Bonacina *cit. punct. 6. num. 20.* Laym. *lib. 4. theol. moral. tractat. 3. cap. 6. numer. 2. assert. 1.* Prosp. de August. *in addit. ad Quarant. d. v. habitus clericalis,* Diana *par. 1. tractat. 2. resolut. 34.* Cutell. *de immunit. Eccles. lib. 2. quest. 35. num. 5.* Gratian. *tom. 3. disput. 440. num. 6.* Capoblanc. *de offic. Baron. pragm. 8. part. 3. num. 30.* Mastr. *tom. 1. decis. 115. num. 13.* Squill. *d. cap. 7. num. 11.* Genuen. *dict. cap. 9.* Delbene *cit. dub. 8. num. 31.* Probatum tum ex *cap. Contingit 2. de sent. excomm.* ubi non statim ex qualibet non delatione habitus, & tonsuræ Clericus expoliatur privilegio canonis, sed post trinam monitionem, licet non dicamus, etiam in præsentia monitionem necessariam esse. Tum ex eo, quod communiter non dicitur habitum non deferre, qui aliquando dimittit: Necessè est igitur, quod omisso delationis habitus, & tonsuræ talis sit, ut attentis vicibus, quibus Clericus non defert, & quantitate temporis, censetur notabiliter in hoc defecisse. Non enim videtur requiri, quod ut plurimum deferat, vel quod consuetudinem habeat non deferendi in tantum, ut publicè existimeretur laicus, vel dicatur habitualiter, & permanentè sine illis incedere, ut loquuntur aliqui Doctores. Nam Tridentinum absolutè necessariam dicit delationem habitus. Qui ergo notabiliter in ea deficit, excidit à mente Tridentini, etiam si frequenter. Alioquin parum innovasset Tridentinum, cum repertus ambulare frequenter sine habitu, & tonsura, censeretur etiam ante Tridentinum expoliandus privilegio fori, ut inferius. Id, quod deducitur ex iis juribus, in quibus post trinam monitionem super non delatione habitus dicunt, declarari Clericum à privilegio excidisse, quandoquidem ad trinam monitionem videtur sufficere trina non delatio, quæ tamen non est sufficiens, ut quis dicatur, ut plurimum non deferre habitum. Hæc eadem ad omissionem servitii, vel scholæ applicanda sunt. Et ita declaravit Sac. Congregatio Concilii in Leodiensi 19. Novembris 1630. nempe: *Qui per modicum tempus habitum clericalem dimittit, licet reperiat in habitu lai-*

cali, non amittit privilegium fori. Quod antea declaraverat, Sac. Congregatio super Episcopis in Papiensi 8. Decembris 1597.

Et similiter è converso non qualibet delatio habitus, & tonsuræ, nec quodlibet servitium Ecclesiæ factum, aut qualibet versatio in Seminario, Schola, vel Universitate sufficit, sed talis, ut quis dici possit permanentè deferre, servire, & versari juxta communem existimationem. Intentum enim Tridentini est indagare in hujusmodi Clericis conjecturas animi permanenti in Clericatu. Quare sicut in aliis Clericis permanentiam arguit ex susceptione beneficii, vel Ordinum sacrorum, ita in his arguendum vult ex delatione, ut plurimum facta, habitus, & tonsuræ, ex frequenti servitio, vel permanentia in Seminario, aut Schola. Unde verba deferendi, inserviendi, ac versandi, quibus utitur Concilium, moraliter significant permanentiam, & frequentiam. Non enim dicitur communiter deferre habitum aut tonsuram, qui semel tantum, aut bis defert. Idemque est de aliis. Unde hæc verba civili modo intelligenda sunt, *l. si cui, ff. de servit. & assidue quid fieri dicitur, quod pro majori parte temporis fit, Abb. & Felin. in proœm. decretal. §. Sanè.*

Confirmatur. Quia sicut privilegium est quid permanentè, seu permanentè participatur, ita etiam causa ipsius, quæ hoc loco consistit in prædictis conditionibus, debet esse permanentè, *argum. eorum, quæ Gloss. Abb. & ceteri tradunt in cap. Laiores, de Cler. excomm. ministr. & in l. qui sub prætextu, C. de sacros. Eccles.* firmantque in specie Menoch. *consil. 912. num. 30. & 31. lib. 10. & lib. 6. præsumpt. 76. num. 38.* Carol. de Grass. *dict. effect. 1. num. 1183.* Ricc. *in prax. decis. 87. num. 5.* Cened. *lib. 1. quest. 4. num. 25.* Barbola *ad d. cap. 6. Concilii in fin. & par. 2. allegat. 12. num. 14.* Delbene *dicto cap. 8. nu. 31.* Gallet. *in marg. cas. v. Clericus pagin. 42. col. 2.* Squill. *dict. privileg. 7. num. 18.* ac Bonacin. *eodem punct. 6. num. 26.* inquit, quoad servitium, non debere esse, ut plurimum intermissum, sed moraliter perseverans, saltem pro majori parte.

Ex quibus facile diluitur, quod voluit Maurus. Ad 38 cujus confirmationem responderetur, pragmaticam illam esse irritam defectu jurisdictionis, eamque reiicit Guazzin. *tom. 2. defens. 20. cap. 9. num. 35.* Trentacinq. *consil. 12. nu. 75. vol. 2.* Anton. de Ball. *variar. lib. 5. pragm. 1. tit. 10. nu. 5.* ac Delben. *cit. cap. 8. nu. 37.* qui *num. subseq. cum de Grass. num. 1177. & Barbol. dict. num. 14.* ait, servitium debere esse de præsentia. Alioquin non est inservire, sed inservisse, tametsi ii, quos adducit, ac sequitur Diana *dict. resolut. 34.* id satis probabiliter intelligi velint de præsentia temporis morali ita, ut sufficiat, si ante mensem, quo fuit commissum delictum servitium præsterit. Quod ex dictis facile probatur.

Ad quintumdecimum. Quamquam in jure reperiat 39 Clericis interdictus certarum vestium usus, ut in *cap. Clericus, de vit. & honest. Cler. & in Clem. 2. eodem titul.* cum aliis per Diaz *in pr. cap. 75.* & per Menoch. *de arb. lib. 2. cap. 393.* nihilominus non reperitur certus, & determinatus habitus, quem ipsi Clerici necessarid teneantur induere, sed solum ex declaratione Sac. Congregationis Concilii apud Suarez *in Reg. Angl. lib. 4. cap. 27. numer. 12.* habetur, quod debeat esse decens, & usque ad talia. Sed quia videmus hoc posterius non ab omnibus, & omni loco receptum, ut in itinere, & ruri, ubi vestis non est talis, idè melius dicimus, eas vestes esse Clericis decentes, quæ à communi usu, & consuetudine Provinciæ, in qua commoratur, receptæ sunt, ut per Gloss. *in c. penult. v. de auratis, de vit. & honest. Cler. & in Clem. 1. v. secularis, de elect. & in cap. Si quis virorum 30. d. & in cap. In summa 24. quest. 1.* Cardin. *in dict. Clem. 2. ad fin. de vit. & honest. Cler. Abb. in cap. 1. de apost. Roland. consil. 4. num. 27. lib. 1.* Covarr. *pr. quest. 5. cap. 31. sub num. 7.* cum aliis copiosè relatis à Farinac. *tom. 1. quest. 8. numer. 69.* quibus addendus est

Suarez à Paz in *pr. can. & secul. tom. 2. pralud. 2. num. 7.* Ambrosin. *de immunit. cap. 2. num. 13.* Sanchez de *matrim. lib. 7. disput. 46. numer. 5.* Valasch. *alleg. jur. tom. 1. allegat. 11.* Camill. Borell. in *addit. ad Bellug. in specul. Princip. rubr. 11. §. Videamus litt. D. Vivald. in candel. par. 3. inexpl. Bull. Xysti V. num. 9.* Rendin in *prompt. jur. tom. 1. tit. 17.* Bonacina ubi *supra num. 30.* Notandumque habitum clericalem ita deferri debere, ut appareat: cum idem sit occultare, ac non deferre. Neque attendendus est habitus interior, qui sit sæcularis, vel etiam indecens, & prohibitus Clerico, sed vestis superior, quæ magis apparet, Unde quamvis per eam appareat aliqualiter habitus interior, non ob hoc decidit Clericus à privilegio contra Carolum de Grassis *dict. effect. 1. num. 1186.* qui ait, quod si vestis laicalis interior incedendo appareat, Clericus non dicitur incedere in habitu. Idemque est de tonsura, quæ etiam diversa esse possit, & major, vel minor juxta locorum consuetudines, & Prælatorum permissiones, talis tamen semper esse debet, quæ appareat.

40 Ad sextumdecimum. Dubium potest procedere tam de eo, qui notabiliter omittit, sed sine animo relinquendi penitus habitum, vel servitium, sed cum intentione resumendi post aliquod tempus, (nam de eo, qui aliquando tantum, nec notabiliter omittit modò dicebamus *dub. 14.*) quàm de eo, qui penitus vult relinquere.

41 Et quidem Riccius in *prax. par. 3. resol. 309.* loquens de servitio omisso, ait, ejus effectum durare per mensem ita, ut de præsentis dicatur servire Ecclesiæ, & per consequens ex hoc capite gaudeat adhuc privilegio fori, qui per mensem antea Ecclesiæ servivit, ut ex communi doctrina, quod ille dicitur possidere de præsentis, qui per mensem antea probat se possedisse. Quod expressè Riccius transtulit ex Carolo de Grassis *d. effect. 1. numero 1180.*

42 Sed melius censo respondendum, eum, qui animo abiiciendi Clericatum prædicta omittit, statim excidere ab omni privilegio clericali, etiam canonis secundum probabiliorum, Coninch. *de censur. disp. 14. dub. 15. num. 163.* Suarez *de censur. disp. 22. tit. 1. num. 11.* Farinac. *quæst. 8. num. 50.* Quia ex nulla ratione, aut jure habetur, quod Ecclesia velit, quoad hos, manuteneat privilegium pro aliquo tempore post dimissum clericatum, de quo mox dicemus. Unde id procedit, etiam si aliqua clericalia teneat, puta tonsuram, vel habitum. De iis autem, qui notabiliter omittunt, sed sine animo deferendi omninò Clericatum, idem videtur ferendum judicium, etiam si aliqua Clericatus retineant. Loquendo enim in terminis Concilii, istud in conditionibus prædictis requirit præsentiam, quæ non videtur moraliter durare per mensem post, siquidem mensis non censetur breve tempus. Permittitur autem aliquando tamquam breve tempus in probationibus, quia cursus ipse legitimus probationum potest requirere tempus notabile. Unde ex eo, quod quis minore tempore probare non potuit possessionem nuper habitam, non debet in ejus præjudicium vergere mora unius mensis à possessione, & id convincunt ea, quæ affert Riccius. Quare si ex consuetudine non deferat habitum, & tonsuram, vel non servit actu Ecclesiæ, amittit privilegium fori ex Trident. *dict. sess. 23. cap. 6. de reform.* non tamen privatur privilegio canonis, si non in perpetuum dimittat habitum clericalem, sed ad aliquod tempus, nisi ter monitus non resumatur, ut dicam inferius.

43 Addecimumseptimum. Respondeo quoad utrumque excusare justum metum, justamque causam sine propria culpa, ut periculum mortis vel gravis damni in locis infidelium, vel hæreticorum, in quibus ea liberè deferri nequeant. Non præsumitur enim Ecclesiæ delationem præcipere cum tanto periculo deferentis, vel eam punire expoliatione privilegii, si omittatur, quando est sine culpa *argum. cap. Clerici*, ubi Gloss. *de vit. & honest. Cleric. Clement. fin.* ubi Gloss. *v. Rationabilis*, & Imol. *eodem*

titul. Carol. de Grass. numer. 1174. & alii apud eum, Specialiter etiam à delatione habitus excusat paupertas ex *textu in dict. cap. Clerici*, Decian. in *tractat. crimin. par. 1. lib. 4. capit. 9.* Ugolin. *de offic. Episcop. capit. 12. numer. 3.* Barbol. *part. 2. allegat. 9. numer. 12.* Ricc. *part. 4. decisio. 154. numero. 5.* Squill. *dict. priv. 7. numero 7.* & alii. Item in occultatione frigus, aut pluvia. Et à delatione tonsuræ excusat periculum infirmitatis, atque impossibilitas, quæ est in calvis, Farinac. *de inquis. quæst. 8. num. 67.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disput. 46. num. 9.* Squill. *loc. cit. num. 6.* Aut depilatis morbo gallico, Capel. Tolos. *decis. 104.* Farinac. *cit. quæstio. 8. Clar. dict. quæst. 0. 36.* & Carol. de Grass. *num. 1171.* iniquiens, hunc esse casum, in quo infirmitas, propria licet culpa, prodest. Sed ab isto prodelle, subdit, libera nos Domine.

Eademque causa poterit excusare à servitio Ecclesiæ, 44 vel ingressu in Seminarium, aut universitatem, seu Scholam. In quo etiam observandum, quod non videtur excludendus à privilegio Clericus pro eo tempore, quo assumpto habitu, tonsura, & ordine, non adhuc actualiter inservit Ecclesiæ, nec in Seminario, vel Schola versatur. Sufficere quippè debet, quod ad hæc sit in via, vel expectet opportunitatem, seu occasionem servitii, vel ingressus. Vel potius iste casus censendus est per epikeiam exceptus, cum non adhuc sit in culpa, qui prædicta omittit, nec sine culpa quis debeat privilegio cedere. Concilium autem in eo solum videtur supponere culpam, qui animum permanendi in Clericatu habens, eum non ostendit palam in prædictorum observatione.

Non tamen hinc puto inferri posse, quod videtur in-45 ferre de Grassis *dict. effect. num. 1188* cum, qui obtinuit beneficium ante Ordinis susceptionem gaudere privilegio pro eo tempore, quo non adhuc est ordinatus. Discrimen enim est, quod ille prior, de quo modò dicebamus est verè Clericus, & idèd non impeditur illi privilegium nisi accedat propria culpa. At verò hic beneficiatus non est propriè Clericus ante primæ tonsuræ, vel Ordinis susceptionem. Et idèd deficit id, in quo fundatur participatio privilegii.

Ad decimum octavum. Videtur in praxi, non posse 46 Prælatos Summo Pontifice inferiores, renitente Principe laico, Clericos ejusmodi judicare. Nam Concilium expressè negat, gaudere privilegio fori, qui prædicta, quæ præcipit, non observat. Qui autem privilegio non gaudet remanet sub dispositione communi laicorum, ac proinde hoc casu Clericus censendus est instar laicorum, qui non ab Ecclesiasticis, sed à laicis cum exclusione Ecclesiasticorum, judicantur. Alioquin jurisdictiones sibi invicem essent impedimento, & daretur occasio rixarum, cum teneatur laicus ex una parte morem gerere Ecclesiastico, ex alia autem juri alterius præjudicandum non sit. Nec satis est occurrere, privilegii expoliationem se tenere ex parte Clericorum, qui expoliantur, verum non debere præjudicari Judicibus ecclesiasticis, qui in personas, alioquin subjectas, possunt procedere. Obstat enim, si stemus in terminis Tridentini, tum quod ipsum noluit acquiri ecclesiasticis jus forense in Clericos eas conditiones non habentes. Unde per hanc dispositionem non expoliantur, saltem quoad eos Clericos, qui nunquam conditiones illas habuerunt, cum nullus dicatur expoliari eo, quod nunquam possedit. Tum, quod superioritas, & subjectio sunt correlativa, ita ut si Clericus non subditur defectu privilegii non subditus Ecclesiastico, non eximendo à laico, Judex ecclesiasticus non habeat superioritatem. Atqui per Tridentinum talis Clericus non eximitur à laico. Ergo non subditur Ecclesiastico. Tum quod si virtute Tridentini mixtæ tantum subjectionis esset hic Clericus, illud nil aliud permisisset, quàm præventionem, & tamen verba, ac mens ad amplius videntur extendi.

At nihilominus tenendum est cum Carolo de Grassis 47 *numer. 2289.* loquente generaliter, & cum Bonacina *de legib.*

legib. disp. 10. qu. 2. punct. 1. §. 4. num. 19. quem sequitur Delbene *d. c. 4. d. 8. n. 42.* loquente in terminis Tridentini, & asserentibus, posse sub utroque Iudice conveniri. Tum quia cum isti remaneant Clerici, & consequenter maneat fundamentum subjectionis erga Iudicem ecclesiasticum, non videtur, quod integrum iis sit ecclesiasticum iudicium effugere, aut quod laicus possit impedire Ecclesiasticum, quo minus utatur jure suo. Licet enim exclusio à privilegio respectu Clerici exclusi sit pœna, seu habeat rationem pœnæ, tamen respectu Ecclesiæ non est abdicatio potestatis, quippe quæ Clericis esse posset aliquando gratiosa, sed permissio quædam laicæ auctoritati, ut possit se ingerere contra eos, contra quos antea non poterat. Tum quia ita declarasse Congregationem, testatur Riccius *in prax. decis. 607. num. 7.* & Gallimart. *in declarationibus præmissis ad illud c. 6. Trident.* quando tamen Iudex ecclesiasticus prævenit, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii in Leodiensi 9. Novemb. 1630. in Valentina 17. Maii 1627. in Nuscana 12. Julii 1628. ac alibi sæpius, & nos alias fusè.

48 Ad decimum nonam. Bonacina *de censur. in part. disp. 1. quest. 16. sect. 1. d. pun. num. 20.* ait, illam consuetudinem legitimam, & præscriptam servandam esse. Ex quo videtur inferri, quod qui non servat, obnoxius fiat pœnis, & censuris. Et rationem reddit, tum quia hujusmodi consuetudo vergit in favorem ecclesiasticæ libertatis. Tum quia hæc exemptio potuit legitimo tempore contra laicos præscribi. Tum quia Tridentinum non annullat contrariam consuetudinem.

49 Sed vel sermo est de consuetudine jam præscripta tempore editi Concilii, in quo sensu videtur loquutus Bonacina, ut conicitur ex suo tertio argumento: & tunc arbitrator, Tridentinum suffragari posse trahenti talem Clericum ad forum laicum. Quia nova lex, & dispositio, quod deinceps Clericus ejusmodi gaudeat privilegio fori, debet veterem legem, & consuetudinem posse tollere, etiam si earum mentionem non faciat. Non enim semper mentio necessaria est, alioquin omnis observatio Tridentini revocari posset in dubium pro eo, in quo non habet mentionem consuetudinis contrariæ. Immo cum præsumatur non latuisse Concilium, quod hujusmodi Clerici essent in possessione privilegii fori conformiter ad jus antiquum, inaniter permisisset eos à laicis deinceps iudicari, si permitteret, tantum in casu, quo non sit consuetudo in contrarium.

50 Vel sermo est de consuetudine inducta post Tridentinum, & tunc non est probabile à Principibus laicis inductam esse, seu permissam, etiam cum renunciatione favoris Tridentini, ita ut eo amplius uti non possint, præsertim cum Tridentinum dicatur esse in viridi observatione. Unde iste non dicetur trahere præter juris canonici dispositionem. In grave enim sui præjudicium, quod hic intervenit ratione incurrendæ excommunicationis, non censetur quis favori suo renunciare, nisi manifestè appareat.

51 Ad vigesimum. Quoad consuetudinem affirmat Carolus de Grassis *dict. effect. 1. num. 914.* inquit, quod quando extaret consuetudo, quia Clerici certi gradus, ut sunt Scholares, incederent absque habitu clericali, tunc ob abjectionem habitus non amittitur privilegium fori. Et idem est, si extaret consuetudo, ut certo tempore, puta messium, vel vindemiarum Clerici incederent sine habitu.

52 At hoc posterius fortè posset concedi, si dimissio habitus non esset continua, aut publica, sed tantum pro tempore laboris, vel assistentiæ. Generaliter enim omnimodam consuetudinem admittere, videtur periculosum: quia censetur potius corruptela, cum sit contra determinationem sacrorum Canonum, & laudabilem usum totius Ecclesiæ. Specialiter autem pro Clericis non beneficiatis constitutis in minoribus, & pro Clericis conjugatis haberetur in fine *dict. cap. 6. Tridentini*, nemini quoad hoc (sermo est de delatione habitus) con-

suetudinem, etiam immemorabilem suffragari. Quod licet aliquibus sumatur, ut referendum ad solos Clericos conjugatos, de quibus ultimo, & proximiori loco in eo capite disponitur, revera tamen potest ad totam capitis dispositionem referri, maxime cum novæ dispositiones, ut dicebamus, semper sint contra inductas in contrarium consuetudines.

Quoad permissionem verò, seu privilegium, in dicta Constitutione Sixti V. quæ incipit, *Pastoralis* data sub anno 1589. permittitur impunè, & licitè uti habitu laicali Clericis, qui pensiones, fructus, aut prædia vel bona ecclesiastica habent, ex quibus fructus percipiunt non ascendentes ad valorem sexaginta ducatorum auri de Camera, & familiaribus Pontificis deservientibus in inferioribus ministeriis, & commensalibus Palatii Apostolici, & tandem Clericis omnibus, antequam pensiones, & fructus cum effectu exigant, nisi per ipsos steterit, quominus exigent. Vbi tamen advertendum Sixtum loqui ad moderandam aliam suam Constitutionem, quam antea ediderat, incipientem, *Cum sacrosanciam*, in qua sub pœna privationis officiorum, beneficiorum, & dignitatum delatione n habuit, & censuræ omnibus Clericis præcipiebat. Per illam autem declarationem eximit à prædictis pœnis Clericos illos præexpressos; sed an debeant gaudere privilegio fori, per eam non est liquidum, cum de hoc privilegio nullus sit sermo. Unde quoad hoc videntur tales Clerici remanere sub dispositione juris communis, & eorum, quæ hucusque dicta sunt.

Obiter notandum pro dicta Constitutione Sixti, *Pastoralis*, quod etiam ex vi verborum Constitutionis videatur pœna privationis beneficiorum, & pensionum ligare etiam pro foro conscientie ante declaratoriam, quia inferretur defectu conditionis, seu modi requisiti ab initio, & quia videtur pœna merè privativa non requirere factum hominis positivum ad sui consummationem, & ita Garzias *de benef. par. 1. cap. 5. n. 14.* ac Filiuc. *tract. 47. cap. 7. nu. 5.* Nihilominus alii tenent probabile esse, illam pœnam privationis non habere locum in foro conscientie ante declaratoriam, neque teneri ad restitutionem fructuum ante declaratoriam, quia est pœna privans jure quæsito, & possesso. Ita Azor. *tom. 2. lib. 8. cap. 10. qu. 3.* Navarr. *conf. 3. de vit. & honest. cleric.* Ledesm. apud Garzias *loc. cit. num. 14* & Garzias *par. 7. cap. 1. num. 24.* ait, forte non esse usu receptam eam Constitutionem quoad pœnam privationis, vel incapacitatis ob non delationem habitus, & censuræ in tanto rigore. Alii autem dicunt, ad eam pœnam privationis requiri monitionem, & contumaciam pro foro conscientie, ut Castropal. *tom. 2. tract. de benef. disp. 1. punct. 11. §. 10. num. 10.* & Azor. *loc. alleg.* Alii tandem putant eam pœnam ligare in foro conscientie. Certum est, quod beneficiatus poterit denegare pensionem excipiendo ex hac Bulla, ubi sit usu recepta in hoc rigore. Quod est intelligendum quando incipit pensionarius publicè sine habitu incedere, Garz. *dict. par. 7. c. 1. num. 19.* Nam ex verbis dictæ Constitutionis §. 3. statim est locus denegationi pensionis, cum jam à lege pensionarius sit privatus, & lex excludat ministerium Iudicis, & ex se ipsa sortiatur effectum. Quare Pensionarius conveniendus est coram Iudice, non in ordine ad privationem pensionis, aut declarationem privationis, sed in ordine ac justificandum, quod inceserit sine habitu, & ut possit se defendere, & allegare si quid habet, quod possit, se tueri, quod non incidat in pœnam legis. Quia dicta Constitutio supponit factum, quod pensionarius incedat sine habitu, & super ipso disponit, puniendo ipso jure, & absque ministerio Iudicis; atque aded supponit, quod factum sit in eo statu, in quo sit capax pensionis ita ut excludendo citationem, & ministerium Iudicis solum excludat in ordine ad punitionem. Siquidem excludit in ordine ad id, quod ipse Pontifex præstat de plenitudine potestatis, ut satis declarant verba dictæ Constitutionis *cit. §. 3.*

- 55 Cum ergo nullum factum sit in statu, in quo possit puniri, nisi de ipso legitime constet aut in iudicio, aut saltem ipsimet supremo Principi, & quod delinquenti nulla competat excusatio, adhuc requiritur, ut pensionarius remaneat privatus pensione, quod legitime constet, quod dimiserit habitum clericalem, & quod nulla ei suppetat excusatio iusta. Posset enim allegare aut dispensationem, aut casum aliquem, qui ex mente Legislatoris non comprehenderetur sub lege secundum ea, quae tradunt Gloss. in Clem. 2. v. *rationabilis, de vii. & honest. Cler.* Mitalin. nom. 5. Cardin. num. 4. Imol. num. 1. notab. 2. Ancheran. num. 10. Capr. num. 2. per textum d. *Clemen.* & ideò Constitutio Sixti recipit interpretationem à dicta Clementina per l. 2. ff. de noxal. & l. *quamvis, ff. de in ius voc.* Et idcirco antequam subeat poenam, debet audiri, ne indefensus condemnatur. Quod non potest facere Pontifex, nec de plenitudine quidem potestatis. Quia non potest derogare defensionem, cum sit de iure naturali divino, l. *ut vim vi, ff. de iust. & jur. l. 1. C. Unde vi, c. ius naturale d. 1. c. secundo requies, §. 3. de appell. cap. cum inter, de except. & Clement. Pastoralis, §. Caterum, de re iudicat. & docent communiter Doctores.*
- 56 Item notandum, quod si pensionarius deferat habitum, sed sine tonsura, adhuc locum habere praedictam Constitutionem, ac poenam privationis. Quia Pontifex Sixtus loquitur copulativè de habitu, & tonsura clericali, ut constat ex verbis §. 2. *Tonsuram, & habitum clericalem, vestes scilicet talares.* Et rursus: *In futurum autem non nisi actu Clericis, in habitu clericali, & tonsura incenditibus.* Nec obstat, quod §. 3. & seq. ubi imponit poenas, loquatur tantum de habitu, & non de tonsura. Quia loquitur de habitu relativè ad expressum, ibi: *Qui quoad gestandum habitum clericalem, & militarem, supradictum.* Et proinde intelligit de habitu conjuncto cum tonsura. Nam habitus clericalis consistit copulativè in veste talari, & tonsura, ut observat Io. Andr. in d. cap. si Iudex laicus num. 1. de sent. excomm. in 6. Bald. in l. si qua per calumniam num. 3. C. de Episc. & Cler. Guidopap. decis. 138. num. 1. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 34. nu. 25. Garz. de benef. d. par. 7. cap. 1. num. 20. & alii superius adducti. Pendet enim habitus huiusmodi ex institutione Ecclesiae, & ideò secundum mensuram institutionis attendi debet.
- 57 Denique notandum, quod etsi dubitetur, an si pensionarius, durante lite super pensione, non incedat in habitu clericali, possit, sententia lata in ejus favorem, praetendere pensiones decursas, & affirmativè videatur resolvendum. Quia non tenetur deferre habitum clericalem, nisi quando exigit pensionem, aut per ipsam non stat, quin exigit. Dum autem pendet lis super pensione neque exigit, neque per ipsum stat, quominus exigit; nihilominus oppositum tenendum est. Quia ex dicta Constitutione Sixti Quinti, ut quis sit capax pensionis, & possit eam exigere, & facere suam, nedum requiritur Clericatus, sed etiam habitus clericalis. Et ideò, si non defert, pendente lite, non acquirit jus ad pensiones, quae interim decurrunt.
- 58 Ad vigesimum primum. Respondetur in corpore juris nullam reperiri dispositionem, quae ex sola non delatione habitus, & tonsurae privet Clericum beneficiatum, vel in sacris constitutum privilegio fori, & tamen Doctores communiter iure supponunt expressam huiusmodi privationem. Scio & in iure, & extra praceptum esse delationem ejusmodi saepius, sed ubi contraveniens privilegio fori expolietur, ignoro. Igitur non deficientibus, qui sentiant, etiam, nulla praevia monitione, non deferentem expoliari, communis est sententia, quod expolietur trina praecedente monitione. Siquidem haec praescribitur iure communi in cap. contingit 2. cap. in audientia, cap. si verò 2. de sent. excomm. & alibi, quibus in locis si monitio praerequitur ad expoliandum privilegium, qui, ultra promissionem habitus, & tonsurae, delinquit in alio, tanto fortius praeneccessaria erit ad expoliandum cum, qui in sola omissione habitus, & tonsurae, culpabilis est. Et hanc sententiam tenent plurimi, quos refert, ac sequitur Carol. de Grass. d. effect. 1. num. 888. Clarus in prax. crim. §. fin. quest. 36. Farinac. cum pluribus de inquis. d. q. 8. n. 60 Bonacin. loc. supra cit. n. 27. Quare debet praecedere trina monitio nominatim, & in personam facta, ita ut nec unica, nec generalis sufficiat per textum in d. Clem. 1. & ibi notat Gloss. v. *Tertio*, quam probant Card. & Imol. de vii. & honest. Cler. Abb. in d. cap. cum contingat, de sent. excomm. Marfil. singul. 259 incip. *Generalis*, Rubeus conf. 76. n. 2. Boer. conf. 79. nu. 13. Grammat. voc. 33. n. 12. Covar. pract. q. 31. n. 1. Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 105. aliique.
- Quam trinam monitionem unicam esse posse, si fiat in Synodo, etiam per generalem comminationem omnibus non deferentibus, quia tunc vim habet constitutionis, quae semper movet juxta cap. 2. de const. in 6. cap. 1. de locat. tenent Clarus, Farinacius, & de Grassis n. 900. alios plures citando contra Abbatem. Qui Carolus de Grassis cum communi sentit, alioquin oportere monitiones esse particulares, & personaliter ac nominatim factas, & cum plurium dierum intervallo, arbitrio licet Iudicis quoad quantitatem, nec possit esse trina unico contextu, assignando semel exempli gratia quindecim dies, ita ut primi quinque sint pro prima monitione, alii quinque pro secunda, & reliqui pro tertia. Item quod monitio debeat fieri per Iudicem Ecclesiasticum, qui si negligat monere, non tamen per hoc spectabit ad Iudicem laicum monere, vel censere Clericum factum sui juris; sed recurrere debet ad alium superiorem Ecclesiasticum. Quae omnia videntur admittenda, cum simus in odiosis Clericatu, licet non desint, qui tantam solemnitatem non requirant. Nullo tamen modo placet, quod idem Carolus habet numero 908. sufficere ad hoc, ut quis gaudeat privilegio, quod post monitionem alterum resumit, tonsuram nimirum, vel habitum. Cum enim à Tridentino requiratur utrumque, non est cur alterutrum sufficiat.
- Ad 22. Respondetur negativè. Quia accepimus de claratum à S. Congregatione, teste Riccio in prax. dec. 606. Clericum, qui relicto Clericali habitu, homicidium commiserat, & sine eo à laica potestate captus fuerat, remittendum fuisse ad forum Ecclesiasticum. Quia non praesumitur dimisisse habitum animo illum relinquendi, sed ut commodius delictum perpetraret. Ac ita etiam declaravit Sac. Congregatio Concilii in Leodiensi 19. Novembris 1630. nempe: *Clericus non amittit privilegium, si per modicum tempus habitum Clericalem dimittat, licet reperiat in habitu laicali.* Idem quoque S. Congregatio Episcoporum 8. Decembris 1596. Et ratio est, quia diximus supra, ex modica omissione quem non excidere à privilegio. Et regula, quod generaliter quis praesumitur talis, qualis reperitur, non habet locum, quando est praesumptio in contrarium, ut habetur in dict. cap. Si Iudex laicus, de sent. excomm. in 6. unde regula illa desumpta est. Quae praesumptio in praesenti supponitur, cum loquamur de eo, qui communiter habetur Clericus, & solitus est deferre habitum, Bald. in l. si quia n. 2. C. de Episc. & Cler. Imol. & alii in cap. 1. De apostatis, Farinac. d. q. 8. n. 68. Ricc. ubi supra Bonac. num. 26. Carol. de Grassis alios citans n. 909.
- Neque obstat cap. ex par. 3. de privil. cum similibus, ubi dicitur equanimiter tolerandum, si laicus iurisdictionem exerceat in Clericos, qui sine habitu, & tonsura fuerint in delicto deprehensi. Quoniam patet ex illius contextu, sermonem esse de iis, qui ex rarissima delatione habitus, & tonsurae laici communi habebantur existimatione, ut observavit Gloss. v. in delicto, de quo alibi.
- Ad 23. Aliqui, quos tacito nomine refert Suarez lib. 4. 62 in Reg. Angl. cap. 27. n. 17. absolutè negant unquam recuperari. Quia privilegium à Superiore semel ablatum non recuperatur propria auctoritate, sed est necesse, quod iterum

iterum à Superiore concedatur. Id, quod in casu nostro loquendo in terminis Concilii Tridentini, non præstatur. Quod multò magis verum erit, quando in hoc iudicatum sit per Iudicem ecclesiasticum, aut etiam spontè quis dimisit Clericatum. Hoc enim casu censetur quis ex tunc renunciaisse privilegio.

62 Nihilominus dicendum est cum eodem Suarez, & cum Carolo de Grassis *num. 123*. in re assumptione prædictorum locum esse privilegio. Quæ est etiam sententia Glossæ in *d. Clem. 1. v. quamdiu, de vit. & honest. Cler. & in cap. fin. ubi Abb. numer. 8. eodem tit. ejusdem Abbatis in cap. Ioannes num. 4. de Cler. conjug. Angel. in sum. v. excommunicatio §. nu. 23. citantis ad idem Io. Monachum, Archidiaconum, & Lignanum, Sylvestri eod. verb. 6. num. 4. D. Antonini 3. p. tit. 24. cap. 2. Zerolæ in prax. Episc. v. Clerus, §. 13. & aliorum. Tum quia est id ad mentem S. Congregationis, quæ de beneficiato post dimissum habitum, & beneficium, aliud beneficium obtinente, declaravit, gaudere iterum exemptionis à foro, ut testatur Suarez. Ac consequenter tenere debet Covar. *pr. qu. cap. 32. & Clar. §. fin. q. 36. numer. 38.* alique apud Bonac. *de legib. disp. 10. q. 2. p. 1. §. 1. num. 18.* distinguendo, aut resumit habitum sine fraude, & gaudere hoc privilegio, ut communiter tenent Doctores, teste Plaza *lib. 2. delict. cap. 35.* aut in fraudem, & tunc gaudere quoad personam, non autem quoad bona, prout etiam refert Camil. de Larata *consil. 101.* & clarius declaravit S. Congregatio Concilii in Papiensi 23. Maii 1626. & S. Congregatio Immunitatis in Reatina 10. Septembris 1629 & in Civitatis Castellane 18. Februarii 1631. ac sæpè alibi his verbis, *Clericus reassumens habitum in fraudem gaudet privilegio fori quoad personam tantum, non autem quoad bona,* tametsi hæc distinctio pluribus ex Cardinalibus dictæ S. Congregationis non placuerit, sicuti non placuit Genuensi in *prax. cap. 9. num. 5.* Nam, exempta persona Clerici, non potest in pecunia, vel aliis rebus molestari juxta textum in *c. un. de Cler. conjug. in 6.* ne per unam viam concedatur Iudicibus laicis, quod per aliam denegatur. Generaliter tamen in assumptibus, vel resumptibus habitum in fraudem servandum est *cap. ex parte 3. de privileg. ex Sac. Congregatione super Episcopis in Neapolitana 11. Aprilis 1620.* scilicet possunt ii recuperare privilegium, exceptis causis, in quibus Iudex sæcularis prævenit. In illis enim licere Iudici laico causam absolvere procedendo quoad bona ex dicta Sac. Congregatione Concilii in Gallien. 7. Septembris 1624. Et hoc est, quod intendere debet Mascard. *de probat. conclus. 122.* Et procedit tam si resumatur ante delictum, ut facilius committi possit, seu ne Iudex laicus valeat circa illud procedere, quam si assumatur post delictum, ut declinetur forus laicus. Quod intendit Carolus de Grassis *num. 912.* alios citans. Secus autem est, si non adsit fraus.*

63 Est igitur communissimè receptum in casu, quo Iudex laicus pro delicto valeat trahere Clericum ad suum tribunal, non posse devenire ad restrictionem personalem, sed tantum procedere pœna pecuniaria, & super bonis, ut per Farinac. *de inquis. qu. 8. num. 107.* Marth. *de jurisd. pag. 4. cas. 121. num. 21.* Covar. *loc. cit. conclus. 3.* Clar. *ibid.* Molin. *tom. 4. de just. cap. 49. num. 22.* Carolus de Grassis *numer. 1129.* Filiuc. *tom. 1. qu. mor. tr. 16. cap. 17. num. 265.* Cened. *colleçt. jur. can. pag. 1. colleçt. 3. num. 13.* Bellet. *disq. cleric. p. 1. tit. 3. §. 4. num. 3. loc. cit.* & alii apud prædictos. Quia privilegium exemptionis à foro est generale, nullam habens circa hoc in toto jure exceptionem, atque adèd generaliter debet accipi. Præsertim cum attendatur consecratio personæ, quæ consecratio viget non minus in eo, qui delictum ante comisit, & eadem est indecentia trahi Clericum ad tribunal pro delicto ante Clericatum commissò, quam pro commissò post. Qua etiam de re alio in loco. Quod recipiendum est non solum quoad punitionem per sententiam, sed etiam quoad detentionem ad custodiam, quia in hoc præjudicatur privilegio

canonis, quod non amittit Clericus, etiam per hoc, quod in fraudem, vel præventus à Iudice sæculari, Clericatum assumpserit. Et licet Filiucius *loc. cit.* asserat, posse procedi etiam personaliter quoties ante Clericatum delinquens fuerat carceratus, vel non est audiendus, vel est intelligendus tantum quoad illam personalem restrictionem, quæ consistit in carceratione, ita ut possit profecti detentionem, etiam si assumeret statum ecclesiasticum, dum est in carcere, quamvis de hoc etiam possit esse aliqua difficultas.

Potèd improbabilis hoc loco apparet aliquorum distinctio, qui explicantes quid sit assumere Clericatum in fraudem, dicunt, non esse absolute assumere ex motivo effugiendi iudicium sæculare, sed tantum ad hunc finem assumere ad tempus sine animo permanendi, transacto periculo punitionis. Cæterum qui permanendi animo Clericatum assumit, etiam si ad id inducatur à fuga fori laici, cum utatur jure suo, inquit, nec peccat, non est privilegiis Ecclesiasticis fraudandus. Hoc enim habet Ecclesia ut miserabilium sit asylum, sicut recipit in protectionem recurrentes ad Ecclesiam materialem, etiam si animo declinandì vires Iudicis effugiant. Præterquam quod delictum commissum ante Clericatum assumptum in fraudem, per Ecclesiam puniri potest, ac debet juxta Carolum de Grassis *cit. effect. 1. num. 1134.* cum pluribus per eum. Quamobrem dicunt in praxi, eum videri existimandum assumpsisse Clericatum in fraudem, ac proinde non gaudere immunitate quoad illud delictum, qui tantum tonsuram, & minores Ordines assumit, & multò magis qui ita jam ordinatus assumit habitum, & tonsuram, cum prius eam non gestaret. Secus est de eo, qui ordinatur in sacris. Hic enim permanentè & immutabiliter assumit statum Clericalem, atque adèd sine fraude, quæ in fictione consistit. Ita Suarez in *Reg. Angl. lib. 4. cap. 15. n. 17.* Genuens. in *pr. cap. 8. num. 5.* Carol. de Grassis post alios, quos citat *num. 1075.* qui addit, etiam in minoribus constitutum gaudere, si certum sit, non assumpsisse Clericatum causa declinandì forum, & sequitur tamquam probabile Bonacina *pun. 5. num. 9.*

Sed apparet, ut dicebamus, improbabilis hujusmodi distinctio fraudis, quia potius generaliter tenendum est, illum accipere Clericatum in fraudem, ita ut non gaudeat immunitate quoad illud delictum, qui assumit causa declinandì forum. Nam Ecclesiæ mens est, ut ex prædicta dispositione Tridentini habetur, aliisque similibus, pro quo etiam facit *cap. Proposuiti, de for. comp.* ut quis ad assumendum Clericatum non moveatur duntaxat, vel principaliter animo effugiendi forum laicum, vel gaudendi Ecclesiasticis privilegiis, apertè enim in hoc reluctatur. Et idèd cum ipsius consensus non possit præsumi, quandoquidem eos tantum vult complecti, & protegere, qui animo inserviendi Deo Clericatum petunt, sequitur, quod nulla ratione gaudeant. Igitur, etsi ita assumens Clericatum, fortè non peccet, utaturque jure suo, defectu consensus Ecclesiæ in illo saltem delicto non participat de privilegio ipsius Ecclesiæ saltem quoad bona. Quod manifestè declaratur ex Constitutione Sixti V. *Cum de omnibus,* contra criminosos assumentes monachalem habitum, quos concedit, posse puniri quomodolibet per laicos, eo quia assumptio præsumitur facta in fraudem. Ex quibus deducitur non esse eandem rationem de confugio ad Ecclesiam materialem. Hoc enim expressè admittit, & præcipit Ecclesia salvos esse, qui ad Tempia confugiunt. At illud non admittit, sicuti non recipit ad privilegia servum ordinatum in fraudem domini sui, *cap. 2. cum simil. de serv. non ordin.* Vult enim unicuique facta tectaque jura sua. Nec audiendus est Marthæ, qui *cas. 25. num. 19.* absolute sentit, assumptum Clericatum in fraudem quovis modo, adhuc pro delicto antecedente non posse judicari à Iudice laico, quia, fraude non obstante, hic Clericus effectus est, cum in ordinatione semper imprimatur character, etiam si suscipiens sit criminosus, irregularis, aut alio modo inha-

inhabilis. Quamvis fateatur oppositum recipi posse, si-
curi nos omnino recipiendum putamus, quoad bona tan-
tum, ut sæpè diximus.

66 Quia autem quod fraus intercesserit in assumptione,
vel resumptione Clericatus, vel habitus, non potest sa-
tis evidenter apparere, nisi fortè præcesserit diffamatio
delicti, vel inquisitio, nec regulariter dolus supponatur,
sed probatione indigeat, l. 1. ff. pro socio, cum vulgè aliis,
& ex multis testatur Menoch. lib. 6. præsumpti. 78. nu. 3. &
lib. 4. præsumpti. 82. nu. 10. & præsumpti. 81. nu. 9. & Mal-
card. de probat. concl. 814. & propterea communior opi-
nio, quod discussio, an Clericatus assumptus sit in frau-
dem, institui debeat apud Iudicem ecclesiasticum; quan-
doquidem ecclesiasticus forus ob assumptum Clerica-
tum est in possessione jurisdictionis in hunc Clericum,
ut per Car. de Grass. cum aliis ab eò citatis num. 1079. &
declaravit sapius S. Congregatio tum Episcoporum, & c.
tum Immunitatis. Illa in Ianuensi 21. Julii 1621. his ver-
bis: *Probatio, quod habitus clericalis sit sumptus in frau-
dem, fieri debet coram Iudice ecclesiastico.* Ita in Civita-
tis Castellanzæ 18. Februarii 1631. per hunc modum: *Cog-
nitio fraudis, qua dicitur, quem assumpsisse habitum cle-
ricalem post delictum commissum occasione gaudendi pri-
vilegio fori, ad Iudicem ecclesiasticum spectat.* Idè non
est opus immorari in explicando, ex quibus præsumatur,
vel probetur, Clericatum fuisse assumptum in fraudem,
de quo latè idem Carolus de Grassis. Si enim in dubio
pertinet ad ecclesiasticum Iudicem examinare, an fraus
intercesserit, malè faceret laicus trahendo ejusmodi Cle-
ricum, antequam esset declaratum circa fraudem, ac
proinde, cum traheret præter juris dispositionem, inno-
daretur censura can. 15. Bullæ Cœnz Domini.

67 Vberioris tamen doctrinæ causa si quis putaret proba-
bile, vel fraudem præsumi posse, etiam si non probetur,
vel ad Iudicem laicum pertinere posse cognitionem de
fraude, quod nos reiicimus, breviter dicimus ex his duo-
bus maximè præsumi clericatum assumptum fuisse in
fraudem. Primò, si quis assumat statim post patratum
delictum. Nam ex vicinitate actus gravis sumitur con-
jectura, nisi aliunde corruar, ut docet Malcard. de probat.
tom. 2. concl. 815. & tenet in hac specie Bartol. in l. 1. nu. 3.
de pœn. Bald. in l. officiales nu. 2. C. de Episc. & Cler. alii-
que quos citant, & sequitur Covar. pr. quæst. cap. 3. Ca-
rol. de Grass. num. 1144. Bonac. punct. 5. num. 10. Secundò,
si quis assumat cum fuerit de delicto diffamatus, vel de-
latus ad Iudicem, etiam si non adhuc Iudex inceperit pro-
cedere, Bonac. loc. cit. & Carol. de Grass. cum pluribus
nu. 1077. Præsumebatur enim, quod Iudex fuisset proces-
surus, ac proinde quod Clericatus fuerit assumptus ad fu-
giendum hujusmodi processum.

68 Illud addendum videtur, fraudis præsumptionem non
habere locum quoties constat, quem ante delictum vo-
luisse Clericatum, vel Religionem. Tunc enim assum-
ptio status ecclesiastici non tribuitur animo declinandi
forum, sed adimplendi votum, ad quod tenetur, Carol. de
Grass. plures citans num. 1097. Duard. in Bull. Cœn. v.
can. 15 q. 11. nu. 7. Quomodo autem constare possit de vo-
to, ait de Grassis, plurima ad id efficaciter congerens, suf-
ficienter probari juramento ipsius voventis. Quæ enim
sunt in animo, ut est votum, nequeunt alia via ostendi.
Et addit num. 1126. quod hæc probatio voti, & juramen-
tum instituendum est coram Iudice ecclesiastico. Covar-
tuyas autem cap. 32. præf. quæst. negat cum aliis, jura-
mentum sufficere, nisi alia conjectura juvetur assumens,
quod ubi agitur de gravi præjudicio tertii, ut in præsentia,
de præjudicio laicæ potestatis non statatur juramento asse-
rentis, præsertim cum tantus sit declinandi fori laici affe-
ctus, ut delinquens facile ad jurandum, etiam falsum, pos-
sit induci. Vnde opinionem hanc Covartuyæ censet
probabiliorē Bonacina de censur. in partic. disp. 1. qu. 16.
pun. 5. num. 9.

69 Quando autem nulla est fraus, nullave præventio,
Clericus coram Iudice ecclesiastico conveniendus est,

Franch. decis. 299. per totam, Aloyf. de Leon. in l. officia-
les num. 7. C. de Episc. & Cler. Carol. de Grals. cit. effect.
1. numer. 1145. Clar. d. 9. fin. quæst. 36. numer. 39. Duard. d.
quæst. 11. numer. 6. Bonacin. & alii apud eum dict. punct. 5.
num. 10. Quia jurisdictione center perpetua in Iudice
laico per præventionem, estque textus in cap. proposui-
sti, & ibi Doctores, de for. comp. Non dicitur tamen
præventia, aut incepta causa antequam sit admisa accu-
satio, vel instituta juridica inquisitio, aut citatus reus,
etiam si præcesserit diffamatio. Et ex hoc, quod ob præ-
ventionem potest Iudex laicus prosequi iudicium, se-
quitur, non posse procedere circa aliud delictum, de
quo ante Clericatum non cognoscebat, etiam si fuerit
annexum delicto, super quo iuceperat iudicium. Hæc
namque, quæ limitant privilegium clericale, cum sint
odiosa, & restrictiva juris communis, debent strictè, ac ri-
gorosè accipi, ut latè probat in his terminis Carol. de
Grals. n. 1080 cum seqq. Si igitur hoc casu sola præventio
est, quæ dat jurisdictionem, non est jurisdictione admit-
tenda, nisi quoad delictum præventum, non autem quoad
reliqua. Et quoad delicta connexa affert idem de Grassis
exemplum, iniquis vulnerantem lethaliter, etiam se-
quuta morte, conventum tamen ante Clericatum de so-
lo vulnerare, non posse quoad mortem iudicari. Quod in-
telligendum videtur non solum si mors sequuta sit post
assumptum Clericatum, sed etiam ante. Quia vulnus est
delictum satis distinctum ab homicidio, & jura loquentia
de occidente, non vindicant sibi locum in vulnerante le-
thaliter, juxta Martilium in præf. §. quia nu. 28. in fin. Vnde
accusatus de vulnere, si postea sequatur mors, iterum
accusatur, & iterum capiuntur informationes, seu captæ
reperuntur. Et sic in facti contingentia testatur, fuisse
decisum Panormi, ut ad Curiam ecclesiasticam remitte-
retur Clericus occisor, puniendus pro morte, qui ante
Clericatum apud Regiam Curiam de solo vulnere fuerat
accusatus.

Quod si non appareat, quidnam præcesserit, inchoa-
70
tione iudicii, an assumptio Clericatus, videtur potius
præsumendum, quod prius sit assumptus Clericatus. Quia
cæteris paribus, standum est pro persona, quæ cum sit in
possessione Clericatus, non est censenda carere privilegiis
illius, nisi constet de opposito. Ita Scacc. de iudic. par. 1.
cap. 12. num. 6. & 7. contra Carolum de Grassis num. 1137.
ubi ait, Iudicem, vel partem asserentem prius portectam
fuisse accusationem, quam fuerit assumptus Clericatus,
habere præsumptionem pro se, ac proinde onus proban-
di contrarium transferri in Clericum.

Ad vigesimum quartum alibi copiosè respondimus. 71

Ad vigesimum quintum. Quoad istos dicitur in d. cap.
ex parte 3. de privil. æquanimiter est tolerandum, si Iudex
laicus in eos suam jurisdictionem exerceat. Per quæ verba
certum est, significari eos excidere à privilegio fori. Et
licet dubium esse possit, an sit sermo tantum quoad illud
delictum, vel etiam ut generaliter exciderint à privilegio
fori, sistendo in contextu, illud prius asseverandum est.
Dubitatur item, an necesse sit, quod ultra deprehensionem
in delicto sine habitu, & tonsura tales pro laicis ab om-
nibus haberentur, vel potius id non sit necesse. Et simili-
ter illud prius receptius est. Quia etsi in dispositione di-
catur tantum, æquanimiter ab Ecclesia tolerandum, si
Iudex laicus procedat in deprehensos in delicto sine ton-
sura, & habitu, tamen in antecedenti contextu narratio
casus erat de iis, qui pro laicis ab omnibus habebantur,
Vnde & dispositio sequens videtur esse de iisdem. Quæ
conjectura in jure valida est.

Quoad monitionem, non præscribitur hoc cap. ex par-
72
te 2. tamquam necessaria. Communissimè tamen tenent
Doctores prærequiri, monentes hæc jura, utpotè odiosa,
strictè interpretationem accipere, & restrictionem à simi-
libus esse petendam. Præscribi autem monitionem in c.
fin. de vi. & honest. Cler. & in c. 2. ne Cler. vel Monach.
Sed observa casus esse diversos. Item quoad crimen,
in quo deprehenduntur, non potuisse præcedere trinam
monitionem.

monitionem. Quia textus loquitur de qualibet deprehensione, & crimine, etiam primo. Unde gratis assumunt aliqui apud Clarum in *pr. crim. lib. 5. §. in qu. 36. n. 19.* ad excidendum à privilegio fori necesse esse, quod tales Clerici in crimine diu perseveraverint. Si autem dicatur, monitionem prærequiri quoad omissionem habitus, & tonsuræ, nec id videtur admittendum. Quia in iis, qui communiter pro laicis habentur, vel non est, quod admoneas ex inveterato usu non deferendi, vel præsumitur non monitio jam præcessisse. Et sic monitionem non esse necessariam, observavit Glossa, ibi, *vers. In de li. lo.*

75 Et licet Diana *par. 1. tract. 2. resol. 129.* cum Butrio, Suarez, & Covarruvia dicat, hunc textum de solis Clericis in minoribus esse accipiendum, cum sit odiosus. Id tamen textus non distinguit, nec major Interpretum pars. Deinde subdit, hanc & similes constitutiones, editas in particularibus casibus, non esse ad alios trahendas. Sed vel intelligit, dispositionem latam in particulari rescripto non esse ad omnes casus ejusdem speciei extendendam, & sic rueret totum jus canonicum, quod hujusmodi dispositionibus constat. Vel intelligit, dispositionem generaliter acceptam, quoad eosdem casus non esse trahendam ad alios diversos, & nihil contra prædicta deducitur.

76 Ad ultimum Affirmant, quod privilegium Canonis, & immunitatis à vectigalibus Bannez *2. 2. qu. 12. art. 1. ad fin.* Suarez *de censur. disp. 22. sect. 1. n. 11. & in Reg. Angl. lib. 4. c. 27. n. 14.* Coninch *disp. 14. dub. 15. n. 163.* Azor *par. 3. lib. 5. c. 19. qu. 6.* Reginald. *tom. 1. lib. 9. c. 25. nu. 376.* Filiuc. *tom. 1. tract. 16. c. 11. n. 298.* Corialan. *in Bull. Cæn. can. 18. Cutel. de immunit. Eccles. lib. 2. quæst. 24. num. 1.* Alter. *de censur. tom. 1. disp. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 10.* Molles. *in summ. tom. 1. tr. 6. cap. 10. num. 65. & tom. 2. tract. 12. cap. 23. nu. 162.* Graff. *part. 1. lib. 2. c. 115. num. 21.* Laym. *lib. 4. tract. 9. cap. 6. num. 3.* Homobon. *in exam. Eccles. par. 1. tract. 7. cap. 29. qu. 120.* Menoch. *lib. 6. præsumpt. 76. nu. 12.* Barbol. *in collectan. tom. 1. lib. 3. tit. 49. c. 7. n. 7.* Ceval. *tract. de cognit. per viam viol. in præm. cap. 27. num. 21 & Delben. de immunit. cap. 4. dub. 9. num. 1.* Tum quia licet Tridentinum loqui solum videatur de privilegio fori, inde tamen colligi videtur, idem sensisse de privilegio canonis, & immunitatis à vectigalibus. Quia privilegium fori majori cum difficultate deperditur, quam privilegium canonis, ut ait Abb. *in cap. 1. de apostat. num. 6. & in cap. perpendimus, de sent. excomm. Angel. v. excommunicatio 5. num. 23.* Sylvelt. *eodem v. 6. num. 4.* Suar. *d. cap. 27. num. 24.* Nam privilegium canonis provenit ex humano jure, privilegium autem fori ex divino, ut per Delben. *loc. cit. num. 3.* Tum quia cum ex Tridentino privetur privilegio fori, eodem modo privati videtur privilegio immunitatis circa bona. Quia hæc immunitas, vel subiectio juris tributorum, & vectigalium consequitur ad exemptionem, vel subjectionem personæ, fori, seu jurisdictioni laicali. Et ita de consuetudine testatur Less. *de just. & jur. lib. 2. cap. 33. nu. 34.* Covar. *pr. quæst. cap. 31. num. 9.* Gutier. *lib. 1. pr. quæst. 7. ac alii, quos allegat Dian. tom. 1. tract. 2. de immunit. resol. 36. & Castropal. tom. 2. de relig. tr. 12. disp. un. pun. 9. num. 13.*

77 Et de privilegio *cap. Odoardus, de solut. ac l. Presbyteros 11. Sacrosancta, C. de Episcop. & Cler. & cap. Quia nos, de testam.* idem decidit Sacra Rota Romana tum alibi, tum præsertim in Romana testamenti 26. Novembris 1668. coram Priolo, §. *Pariter non adversatur*, confirmata 4. Aprilis 1672. coram Boutlémont. 12. Decembris ejusdem anni, & 16. Januarii 1673. coram eodem. Justum enim, ac satis æquum putavit, sine qualitatibus S. Concilii Tridentini filium familias Clericum, sub patria potestate manentem, ad testandum non admittere, ne multitudinem eorum, qui ad primam tonsuram, minoresque ordines promoventur, patria potestas penitus eludatur. prout ad istum effectum eas exigunt Cald. *in l. si curatores, v. lafis post num. 106. C. de restit. in integr. Add. ad Dec.*

in cap. In prasentia num. 25. l. in. C. de probat. Molin. de de just. & jur. tom. 1. tract. 2. disp. 138. num. 4. & disput. 231. num. 4. Boslius *de patr. potest. cap. 8. num. 138.* Spin. *de testam. in rubr. glos. 4. post n. 23.* Bellet. *desq. Cler. tit. d. bon. Cler. §. 7. num. 26.* Barbol. *in auct. presbyteros num. 3. in fin. C. de Episc. & Cler. tom. 1. ubi refert, ac rejicit contrarium tenentes, Mart. de success. legal. par. 3. quæst. 13. art. 5. num. 5.* Cardof. *in prax. Indi. & Advoc. v. Clericus numer. 79.* Fragof. *de regimin. Christ. Reipubl. om. 3. lib. 1. disp. 2. num. 234.* Mattienz. *lib. 5. recopil. tit. 8. lib. 3. gloss. 2. sub numer. 4.* Fulgin. *de solut. can. quæst. 12. num. 6. in fin.* Michalor. *de fratr. par. 1. cap. 11. numer. 57.* Carleval. *de un. & alter. quar. par. 4. cap. 1. num. 242. cum seqq. Valasch. allegat. jur. tom. 1. alleg. 29. numer. 123.* Adden. *ad Gratian. decis. March. 49. numer. 10. & aliàs Rota in Maceraten. alimentorum 28. Mail 1668. §. Super addebat, cum seq. coram Taia.*

Additque Rota, quod contraria sententia eas qualitates restringens ad solum privilegium fori, de quo Concilium loquitur, fuit à se pothabita, non solum ex proximè firmatis, verum etiam quia Doctores illam sequentes, vel loquuntur de privilegio canonis, Si quis suadente 17. q. 4. quo Clerici petuntur, etiam si sint destituti requisitis Concilii juxta declarationem S. Congregationis Cardinalium, de qua testatur Bellet. *disq. Cler. tit. de feud. Cler. per son. §. 8. num. 22. & Gonz. ad re. 1. 8. Cancell. gl. 1. §. 1. num. 7.* Aut quia non animadvertunt, quod requisita ista fuerunt à sacris Canonibus determinata longè ante celebrationem Concilii *in c. prohibere 21. c. non liceat 32. d. in cap. Clerici 15. de vit. & honest. Cler. ac non obscure ad effectum testandi in d. Sacrosancta 32. C. de Episc. & Cler. ibi: I: eodem Clericatus gradu, locoque viventes.* Unde est, quod Clerici his requisitis destituti non fruuntur privilegio, c. Odoardus, de solut. quamvis illud à Concilio non dependeat, sed à sacris Canonibus indultum sit, prout tradunt Neviz. *conf. 59. num. 19.* Covar. *var. resol. lib. 2. cap. 1. num. 9.* Gutier. *de juram. confir. par. 1. cap. 17. num. 10. & post num. 11.* Menoch. *de arb. lib. 2. cas. 19. num. 3.* Carol. de Graff. *de effect. Cler. effect. 7. nu. 4.* Molin. *de just. & jur. disp. 571. num. 20. tom. 2.* Fab. de Ann. *consil. 124. numer. 5. 6. & 7. lib. 2.* Genuent. *in prax. Archiep. Neapol. cap. 3. numer. 3.* Gratian. *cap. 222. num. 39. & 40.* Scannarol. *de Visitat. Carcer. lib. 3. §. 9. cap. 3. nu. 6.* Reverendiss. Roias *dec. 475. num. 5. & in Baren. seu nullius pecuniariæ 28. Januarii 1654. §. fin. coram Eminentissimo Cerro, impressa apud Mel. ad Castil. de alim. decis. 76. num. 8. & alii quos refert Barbol. in collect. d. c. Odoardus num. 8.*

At nihilominus contrarium omnino tenendum est 79 quoad privilegium canonis, & immunitatis à vectigalibus per ea, quæ docent Navar. *lib. 5. consil. 24. de privil. edic. 2.* Molin. *tract. 3. de just. disp. 54. nu. 9.* Avil. *de censur. par. 2. cap. 1. disp. 2. dub. 9. conclus. 3.* Clar. *lib. 5. sent. §. fin. qu. 36. num. 19.* Less. *de just. & jur. lib. 2. cap. 33. dub. 5. num. 38.* Malder. *in 2. 2. tr. 5. cap. 6. dub. 8.* Garz. *de benef. tom. 1. cap. 3. par. 2. num. 5. in fin.* Comitol. *in respons. moral. lib. 6. qu. 20.* Gonzal. *d. glos. §. 5. num. 7.* Bellet. *loc. cit. par. 1. tit. 3. §. 8. num. 59.* Dian. *par. 1. tr. 2. resol. 34.* Torreblanc. *de Mag. cap. 6. num. 69.* Suarez *de legib. lib. 8. cap. 38. num. 1.* Salas *disp. 17. sect. 4. num. 73.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. dub. 19. num. 20.* Pontius *de matrim. lib. 8. cap. 19. num. 16.* Palaus *tom. 1. tr. 3. disp. 4. punct. 21. §. 4.* Portell. *in dub. Regul. v. Privilegium num. 7. & 67.* Tum quia sic declaravit sapius S. Congregatio, ut apud Doctores citatos, & nos aliàs. Tum quia privatio privilegiorum clericalium est odiosa, & ided restringenda. Cum enim Sacrum Concilium Tridentinum eas condiciones ad solum fori privilegium retinendum petierit, non est id extendendum, ut necessariæ sint ad retinendum cætera privilegia. Tum quia ubi textus alia privilegia voluit auferre, id exprimit, ut *in cap. un. de Cler. conjug. in 6.* quod confirmat Tridentinum eodem *cap. 6. sess. 23. de reform.* ubi expressit Clericos conjugatos nullis aliis Clericorum privilegiis

gaudere, præter canonis, & fori, & his tantum, servatis quibusdam conditionibus. Atqui eas conditiones Concilium pro solo privilegio fori expressit. Atque adeò non requiruntur quoad alia, cum nullus alius textus eas requirat. Tum etiam quia privilegium fori restrictum est ob maximam Regum instantiam, ne fraudaretur eorum jurisdicção. Quod in reliquis privilegiis locum non habet.

- 80 Idem quoque, ac per easdem rationes quoad facultatem testandi Clerico filiofamilias concessam, tradit Sanchez cum pluribus in *Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 13. n. 35.* cum quibus rectè transiverit Rota in citata Romana Testamento 13 Junii 1670. coram Bourlemont, firmant quod ea requisita sint tantum necessaria ad privilegium fori, de quo loquitur Concilium, etsi postea sententiam mutaverit in aliis decisionibus pro dicta causa. Et ita tandem declaravit sapius S. Congregatio Concilii, cujus declarationes in hisce rebus, quæ sunt tamquam leges, prosequi debemus, non autem decisiones Rotæ, quæ semper & ipsa veneratione illas prosequuta est. Eæ sunt hujusmodi.
- 81 Pennensis. *Illustrissimi, & Reverendissimi Domini. In dubium revocatur, an disposita in Concilio Tridentino sess. 23. de reform. cap. 6. circa qualitates Clericorum prima tonsura initiatorum, sive in minoribus Ordinibus constitutorum quoad privilegium fori procedant etiam quoad privilegia Canonis, & immunitatis, itant non deferentes clericalem habitum, & tonsuram, nec inservientes Ecclesie, cui ex mandato Episcopi sunt adscripti, gaudere non possint privilegio Canonis, sive etiam non sint immunes à collectis laicorum, & aliis privilegiis ex jura communis dispositione ante Concilium Tridentinum competentibus, privetur.*
- 82 Die 2. Novembris 1604. Cum in Congregatione Concilii de hoc dubio dictum esset, Congregatio unanimiter censuit, cetera privilegia non esse decreto d. cap. 6. Clericis ablata.
- 83 Tudertina. *Illustrissimi, &c. An Clericus prima Clericali tonsura insignitus, & qui postea uxorem unicam, & virginem, accepit, illaque defuncta reassumpsit habitum, & cum eo, & tonsura incedit, licet non inserviat alicui Ecclesie, gaudeat beneficio cap. Odoardus, de solut. & cap. per venit, de fidejuss.*
- 84 Die 16. Martii 1616. Congregatio censuit, gaudere.
- 85 In Tudertina. *Illustrissimi, &c. Achille Palemonio da Todi, Chierico di prima tonsura, humilissimo oratore delle SS. VV. Illustrissime, le supplica à fargli gratia di dichiarare, se esso Oratore per non esser andato in habitio, e tonsura, habbia perduto il privilegio concesso à Chierici di prima tonsura dalla legge Sacrosanta. C. de Episcop. & Cler. di poter testare, & acquistare, etiam quoad usumfructum, vivente patre, ovvero habbia perduto il privilegio del foro solamente, del quale parla il Concilio Tridentino sess. 23. cap. 6.*
- 86 S. Congregatio Concilii censuit, decretum ejusdem Concilii c. 6. sess. 23. non ademisse Clericis non habentibus qualitates, quæ ibidem exprimuntur, nisi privilegium fori, cetera vero remanere in dispositione juris communis, die 20. Februarii 1616.
- 87 Actum est rursus, an Protonotarii Apostolici honorarii gaudeant privilegio fori, si beneficium ecclesiasticum non habeant, neque habitum, & tonsuram deferentes alicui Ecclesie de mandato Episcopi inserviant, juxta decretum Concilii c. 6. sess. 23. Et omittis, &c. Posthæc singulorum sententiis ita, ut proponitur, relatis, reque diligentius discussa. Omnes Patres censuerunt simpliciter Protonotarios honorarios Apostolicos gaudere privilegio fori, etiam si beneficium ecclesiasticum non habeant, neque habitum, & tonsuram deferentes alicui Ecclesie de mandato Episcopi inserviant juxta decretum cap. 6. sess. 23. Decisionem tamen non esse generaliter edendam, sed in specie tantum Protonotario in habitum clericali incedenti, quæ nunc Congregatione consulti. Primum tamen referendum Sanctissimo D.N.

& præsertim, an velit, ut quoad Ordinem Subdiaconatus à Protonotariis suscipiendum, innovetur decretum Martini V.

Itaque ut Clericus non habens qualitates Concilii Tridentini privetur cæteris privilegiis, requiritur trina monitio, & declaratoria Judicis juxta dispositionem juris communis in d. Clem. de vit. & honest. Cler. cum aliis superius relatis, cui à Tridentino in hac re non fuit derogatum.

CONSULTATIO XIII.

An Clericus malè promotus gaudeat privilegio fori, & immunitatis, aliisque privilegiis clericis?

IN Sac. Concilio Tridentino sess. 7. c. 10. de reform. habetur Clericum in minoribus nullo gaudere privilegio clericali, si sit ordinatus ab Episcopo non suæ diocesis cum litteris dimissoriis sui Capituli, sed vacante infra annum à die vacationis, excepto si ordinatus fuisset arctatus occasione habitus, vel præparati beneficii. Ad quod non censo, requiritur aliam declarationem; quia Concilium non privat privilegio jam possessio, sed resistit solummodo, ne participetur ad quod non est necessaria aliqua sententia, & ideo sicuti ex eadem clausula, non gaudeant interpretati alibi sumus dispositionem ejusdem Conc. sess. 23. c. 6. de reform. tamquam ipso jure statuentem, nec indigentem alia declaratione, ita non est diversimodè in præfenti sentiendum. Unde non erat cur Bonacina in Bulla Cæn. c. 15. punct. 3. n. 6. & de suspens. in partic. qu. 1. punct. 11. n. 21. ex eo modo loquendi non gaudeant, inferret, pœnam hanc non esse ipso jure inflictam, sed esse necessariam sententiam Judicis, cum ipse punct. 6. n. 27. loquens de cit. c. 6. sess. 23. neget ob eadem verba, aliam declarationem requiri. Neque Authores, quos pro se citat, pro eo sentiunt. Quippe Navar. conf. 19. de temp. ordin. non loquitur de Tridentino, sed de Constitutione Pii II. Cum ex sacrorum imponente suspensionem malè promotus ad Ordines Sacros. Nec Garolus de Crasus cum Baiardo, aliisque apud eum num. 634. de Tridentino verbum fecerunt.

Item Tridentinum sess. 23. c. 10. de reform. decrevit, ut promoti litteris dimissoriis obtentis à quovis in jurisdictione Episcopi loco Capituli sede vacante succedente, in eadem pœnas incidant, contentas in d. c. 10. sess. 7. Concedentes autem dimissorias contra formam decreti ab officio, & beneficio, per annum sint ipso jure suspensi.

Quæ decreta ampliuntur, quod Capitulum, vel ejus Vicarius non potest dare dimissorias intra annum, ut supra, arctato alia causa, quàm beneficii, ut si necessarii essent Ordines ad obtinendum gradum Theologiæ, Sanchez lib. 7. opusc. cap. 1. dub. 1. num. 38. Item quod Vicarius Capitularis non potest dare dimissorias tam intra, quàm ultra annum, sede vacante, nisi ei fuerit hæc facultas specialiter mandata à Capitulo. Secus est in Vicario Apostolico, nisi ei fuerit restricta facultas in litteris suæ commissionis, Gutier. can. quæst. lib. 2. cap. 12. nu. 22. cum Panvinio, & Mandosio. Denique quod pœna illa interdicti contra Capitulum lata in d. c. 10. sess. 7. est latæ sententiæ, Henric. lib. 13. cap. 43. num. 5. Sanchez dub. 20. num. 36. Vivald. de interdict. num. 18. & Sayr. lib. 5. de censur. cap. 12. num. 15. Quia verbum subiaceat, est latæ sententiæ, ut per Tiraquel. in l. si unquam, v. revertatur, num. 148.

Non est tamen vetitum per hæc decreta Capitulo, 4 vel Vicario concedere commendatitias de vita, & moribus ad effectum Ordines recipiendi, verbi gratia vigore Brevis à Papa obtenti, Navar. d. conf. 19. num. 1. Sanchez d. dub. 20. n. 37. & dub. 26. Et interdicti illius personalis genericè absolutio nemini est reservata, ideo poterit Episcopus successor absolvere ex cap. nuper, de seni. excommun. Coninch de cens. disp. 17. n. 76. Nec ordinati in minoribus in hoc casu incurrunt suspensionem tamquam ordinati sine licentia sui Episcopi. Quia facta est communicatio in hanc

hanc pœnam privationis privilegii clericalis, Suar. *de cens. disp. 31. sect. 1. n. 20.* Sanch. *loc. cit. dub. 28. n. 5 & 14.* Ubi verò Tridentinum non est receptum, servabitur jus commune, de quo *cap. cum nullus de temp. ordinat. in 6.* ut possint etiam intra annum à Capitulo dimissoria concedi, Tolet. *lib. 1. cap. 49.* Sanchez *d. dub. 20. num. 37.* cum Salzedo.

4 Bene verum est ex prædicta dispositione Tridentini, aliique juribus, quibus inhibetur assumi, vel dari Ordines Prælato non suo sine licentia, vel dimissoria proprii, ut *cap. nullus Episcopus, de temp. ordin. in 6.* cum similibus, inferri ab aliquibus magis generali illatione, eos non gaudere privilegio fori, qui ab Episcopo non suo sine debita licentia sunt ordinati. Cujus sententiæ est Mascard. *de probat. concl. 1140. n. 2.* Purpur. *conf. 408. lib. 2.* Paris. *de resignat. benef. lib. 4. qu. 2. n. 85.* Callan. *in consuet. Burg. rubric. 1. §. 5. in fin.* Rebuff. *n. tract. nomin. qu. 14. n. 32.* Salzed. ad Diaz *præd. crim. cap. 26. vers. secundo, quando Episcopus* licet aliqui horum de solis Ordinibus minoribus, vel etiam de sola tonsura loquantur. Et fundantur præcipuè in eo quod putant ad talem ordinationem nullam esse, eò quod per sacros Canones & prohibetur, & nulla dicitur *c. 1. 2. §. 6. caus. 9. q. 2. §. illud quoque, c. si quis ausus cum similibus 71. d.* Nulliter autem ordinatus non est Clericus, sed laicus.

5 Sed non est hæc extensio admittenda. Etsi enim prohibita sit ordinum collatio, & susceptio à Prælato non proprio, & conferentes, suscipientesque gravibus pœnis subdantur, tamen non habemus unde suscipientes ipso facto priventur privilegio clericali, seu à participatione illius excludantur præter id, quod statuit Tridentinum, quod non est in consequentiam trahendum ad alia, *arg. l. Papi- nianus, ff. de miner.* Præsertim cum sit odiosum. Aliunde autem compertissimum est, ac receptum valdè, Ordinem conferri etiam à Prælato non suo, ita ut non sit necessaria nova collatio, *c. Lugdunensis, ubi Archid. Gemin. Præpos. & alii 9. q. 2. Gloss. & Doctores in cap. eos, qui u. statuumt, de temp. ordin. in 6 & omnes Theologi, ac Summistæ.* Et licet Salzedus conetur dicto *can. Lugdunensis* respondere quintupliciter qua id faciat probabilitate considerandum relinquatur ex collatione responsionum cum textu. Fateor, Canones pro contraria sententia citatos plurimum nostræ refragari, cum sapiùs dicant, talem ordinationem inanem, & irritam esse. Sed cum in contrarium sit veritas intelligendi sunt cum Glossa *in d. cap. eos, qui,* & cum Rota apud Caputaquenlem *dec. 106. lib. 1.* & nobiscum alibi quoad executionem, & usum Ordinum, non autem quoad susceptionem.

6 Igitur ordinati ab Episcopo non suo tam sine dimissoria, quam cum dimissoria Episcopi non sui, sed alius, dummodo non sit talis, qui successerit in jus Episcopi defuncti, vel dummodo non sint ordinati cum dimissoria falsis ex Constit. Urbani VIII. *Secretis,* de quo alibi, non excluduntur à privilegiis clericalibus. Quod verum est etiam de ordinatis ab Episcopo impedito Ordines conferre, puta excommunicato, hæretico, schismatico, degradato *cap. 2. de ordin. ab Episcop. qui renunc.* Quia, quamvis denunciatus in excommunicatione, seu non toleratus amittat jurisdictionem, tamen quæ ordinis sunt, & non solius jurisdictionis, sunt inamissibilia. Eiusmodi autem est consecratio, seu collatio Ordinum. Ubi verò confertur Ordo clericalis, & clericale privilegium, nisi aliud obstet, locum habet. Jura autem *caus. 9. q. 1.* quatenus probare videntur nullam esse ordinationem ab excommunicato, vel hæretico factam, intelligenda sunt similiter, quoad executionem, ut clarè colligitur *ex cap. 1. juncta Gloss. & cap. 2. de ordin. ab Episcop. qui renunc.* Carol. de Grass. *de effect. Cler. effect. 1. num. 634. & 640.* cum aliis

7 Verum est, multos quoad primam tonsuram opinari, esse invalidè ab his collatum, ac proinde Clericos tantum tonsuratos non gaudere, eos nimirum, qui tenent, primam tonsuram non esse verum Ordinem, in quam sententiam

præ cæteris descendit Bonac. *de censur. in partic. disp. 3. quest. 1. punct. 11. num. 20* immemor eorum, quæ convenient nobiscum dixerat ad *Bullam Cœn. disp. 1. qu. 16. punct. 3. num. 5.* Ait enim *eo num. 20.* tonsuratum sine licentia sui Episcopi ab alio carere privilegio clericali. Quia collatio tonsuræ pertinet ad jurisdictionem. Jurisdictio autem nulla est in alienum subditum. Unde & nullus effectus collationis tonsuræ: Sed cum apud Canonistas exploratissimum sit, *ex cap. cum contingit, de at. & quali. primam tonsuram esse verum Ordinem,* asserendum est consequenter ejus collationem non ita esse jurisdictionis, quin potius sit Ordinis ac proinde inamissibilem. Et esto etiam si non esse: propriè Ordo, quia tamen ad illum propiùs accedit, & est personæ consecratio quædam, utitur Episcopus eam conferendo potius potestate Ordinis, quam jurisdictionis. Igitur etiam si eam conferat sibi non subdito, confert tamen, ac proinde sic tonsuratus est verus Clericus.

8 Quæ autem hætenus dicta sunt de malè ordinatis ex prædictis defectibus recipienda sunt de ordinatis cum inhabilitate ad Ordines, ut sunt servi irregulares, & de aliis omnibus utcumque malè promotis, dummodo Ordinem, seu characterem susceperint. Hi enim non excluduntur à privilegio clericali, non obstante inhabilitate, *argum. cap. 2. de serv. non ordin. ubi servus ordinatus, renuente domino, dicitur prius deponendus, quam domino. estituatur.* Excipe, ut diximus, casum *dicti cap. 10. sess. 7. & cap. 10. sess. 23. de reform. & Constitutionis Urbanæ.* Et ita declaravit Sacra Congregatio Concilii, ut ex adjectis declarationibus.

9 *S. Marci susceptionis ordinis. Clericus Carolus Corbellus Terra Mausollonis narrat, sibi fuisse alias concessas à Vicario tunc existentis Episcopi S. Marci litteras dimissoriales, ut promoveri posset ad duos primos minores ordines à quodam Abbate Cisterciensi, uti reipsa fuit ab ipso Abbate promotus. Non verò cupiens Orator ad alios ordines accedere, renuente moderno Episcopo illum promovere, eo quia dictus Abbas sibi non subditus ordines conferendi facultatem nullatenus habebat, supplicat declarari, an ipse orator fuerit validè promotus in casu, de quo agitur.*

10 *Die 1. Decembris 1668. Sacra, & c. respondit Oratorem validè quidem fuisse promotum, sed non licitè.*

11 *In Hydruntina Clericatus, in qua agebatur de Clericis ordinatis cum dimissoria Episcoporum titularium ratione præfensa familiaritatis absque dimissoria Ordinarii Hydruntini, de quo Tridentinum sess. 14. c. 2. de ref. questum fuit.*

12 *Primo, an essent validè, & licitè ordinati?*

13 *Secundo, an gaudere debeant privilegio fori, & immunitate ab oneribus laicalibus?*

14 *Die 16. Decembris 1637. Sacra, & c. ad primum respondit, esse validè, & non licitè ordinatos, sed esse suspensos.*

Ad 2. respondit affirmative.

CONSULTATIO IX.

An Episcopus possit Regularibus prohibere, ne Missæ celebrent in Ecclesiis secularibus, sed in Ecclesiis eorum Ordinum? &

An possit compellere Regulares ad exhibendos libros Sacristiæ, in quibus adnotantur celebrationes Missarum, ad hoc ut ex iis constare possit de satisfactione obligationis debiti ex legato pio, vel sufficiat sola fides Sacristæ, Missæ fuisse celebratas.

AD primum. Negativè videtur respondendum. Quia præceptum dirigi solum potest ad subditos, *cap. Vi animarum, de const. in 6.* Regulares autem sunt exempti, & non subiiciuntur Episcopis. Et quia Pius V. in sua Constitutione *41. tom. 2. Bullar. S. 2. num. 3.* decernit, quod *fratribus mendicantibus non solum prohiberi non possit, ne Missas, & alia divina officia faciant in eorum Ecclesiis, verum etiam in quibuscumque aliis, ubi celebrari Missas solum est, & etiam ipsis non vocatis, sed ad id requi-*

scilicet, celebrare valeant. Atque aded videtur hæc prohibitio præjudicare libertati, & immunitati Regularium, qui facultatem habent ubique liberè celebrandi.

2 At verò tenendum est, posse Episcopum iustis de causis prohibere Parochis, aliisque Rectoribus Ecclesiarum sæcularium, ne in suis Ecclesiis permittant Missas celebrari à Regularibus, nisi ii ab Episcopo licentiam haberent. Tum ut rixarum materia inter ipsos Regulares, & sæculares Sacerdotes impediatur. Cum enim multi sunt Sacerdotes sæculares pauperes, non debent cum eorum incommodo admitti Regulares ad partem stipendii, quod pro Missis in eorum Ecclesiis celebrandis fideles contribuere velint. Tum ne detur occasio vagandi. Tum ne propriæ Ecclesiæ destituantur Missæ Sacrificio.

3 Rationem etiam affert Eminentiss. doctrina, & dignitate Joannes de Lugo *in respons. lib. 5. respons. 25. per tot.* Quia facultas celebrandi non datur cogendi dominum. ut, eo invito, possint Regulares in ejus Ecclesia celebrare. Possunt itaque celebrare vel in suis locis, vel etiam in alienis, permittentibus loci dominis. Cum ergo Ecclesiæ sæculares sint sub dominio, vel libera administratione Cleri sæcularis, non videntur habere Regulares jus, ut Clero sæculari invito, possint adhuc in ejusmodi alienis Ecclesiis celebrare.

4 Hoc ipsum manifestè probat n. 3. ex argumento à contrario. Quia ipsi Regulares non tenentur admittere in suis Ecclesiis ad celebrandum omnes Clericos sæculares, qui ibi celebrare voluerint, nec possent Parochi jure conqueri, quod à Regularibus non permittantur, quoties volunt, in eorum Ecclesiis celebrare. Effet ergo odiosa inæqualitas, si quod Clerici sæculares non possent in Ecclesia regulari facere sine Regularium licentia, id possent Regulares in Ecclesia sæculari sine Clericorum consensu, immò ipsis repugnantibus, & contradicentibus. Atque ita testatur decrevisse S. Congregationem Concilii, ac respondisse in favorem Episcoporum anno 1648. Cui decreto adjicio aliam declarationem ejusdem S. Congregationis in Senonensi sub die 18. Aprilis 1654. tenoris sequentis. *Sacra, &c. censuit, &c. Archiepiscopum prohibere non debere, quin Regulares Missas celebrare possint pro devotione in Ecclesiis sæcularibus de consensu Rectorum, non tamen eos suscipere debere in dictis Ecclesiis onus celebrandi ratione stipendii, invito Episcopo.*

5 Non obstat prima ratio in contrarium. Quia Episcopus non prohibet Regularibus, sed Parochis, ac Rectoribus Ecclesiarum sæcularium, ne admittant Regulares ad celebrandum in suis Ecclesiis, nam ad ipsum spectat recognoscere, quæ in sua Diocesi circa spiritualia geruntur. Et ita dirigit suum præceptum ad subditos, pro locis sibi subiectis juxta d. cap. *Ut animarum de consti. in 6.* Sic etiam, quia Regulares non possunt admittere ad celebrandum in suis Ecclesiis, nisi qui facultatem habent celebrandi, idèd possunt Episcopi prohibere, ne exteri Sacerdotes admittantur sine sua licentia. Quia hæc prohibitio afficit ipsos Sacerdotes. Ex quo resultat, quod Regulares nequeant admittere tamquam non habilitatos. Quod etiam declaravit S. Congregatio Episcoporum 21. Octobris 1586. & 14. Januarii 1625 & S. Congreg. S. Officii 11. Augusti 1649.

6 Minus obstat secunda ratio. Tum quia Episcopus in hoc procedit tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus vigore decreti Tridentini *in cap. un. sess. 22. de observ. & vit. in celebr. Miss.* Tum quia, ut ait idem Eminentissimus de Lugo n. 4. facilis est responsio, dicendo, Constitutionem illam Pii V. reductam fuisse postea ad terminos juris communis, & Concilii Tridentini à Gregorio XIII. in Bulla, quæ incipit, *In ianua*, quæ est 9. inter Bullas Gregorii. Quare cum de jure communi non possent cogi Parochi aliique Rectores Ecclesiarum sæcularium ad admittendos Regulares, volentes in eorum Ecclesiis celebrare, non poterunt etiam nunc ad id compelli ex vi prædictæ constitutionis. Additque, quod ibi fortasse, immò & certè, non est sermo de hoc casu, sed de eo, quod Parochi

prætendebant, Regulares non posse celebrare pro mortuis, vel facere eorum officia in propriis, vel aliorum Ecclesiis, nisi ipso Parocho vocato, decernitur, posse non solum in Ecclesiis propriis, sed in aliis, non vocato Parocho. Quare hoc ultimum videtur intelligendum suppositis terminis habilibus, hoc est, si ii, ad quos alia Ecclesiæ spectant, non contradicant, sed consentiant, ut si esset Ecclesia regularis alterius Ordinis, vel Hospitalis, aut alius locus, ubi solent divina celebrari, & cujus Administratores id gratum habeant. Aliud verò est cogere Parochum, aliosque Rectores, ut in propria Ecclesia sinant Regules divina celebrare, quod esset nimis violentum, neque unquam Capitulum Ecclesiæ Cathedralis permetteret, ut Regulares venirent ad suam Ecclesiam ad celebrandum solemniter, vel canendum divinum officium, nisi quando ad id vocantur in casu speciali, ut in Exequiis Regum, quo casu solet singulis Religionibus una Capella designari, ut ibi pro anima defuncti canant solemniter Missam, & Officium defunctorum.

Ad secundum quod attinet. Affirmant Manriquez p. 1. qu. *Vicariat. q. 63. n. 6.* citans Pialecium *in prax. p. 2. c. 3. nu. 47.* Ricc. *in pr. iii. Praxis Regularium resol. 654. n. 7.* Campanil. *in divers. jur. Can. rubr. 12. c. 13. n. 30. & seq.* qui alios adducit. Nam agitur de operibus piis, & de executione ultimæ voluntatis, è qua Regulares non eximuntur à potestate Episcopi, sed subiant illius visitationi, & judicio ex dispositione Concilii Tridentini *sess. 22. c. 8. & 9. de reform. &* potest punire Regulares delinquentes circa executionem ultimarum voluntatum. Quæ omnia confirmantur ex *Clem. un. de testam.*

7 Nihilominus tamen negativè tenendum est. Præcipua ratio ea est, quia Regulares sunt omninò exempti à jurisdictione Episcoporum, ut palam est, & nos alibi sapiùs tradidimus. Tum quia celebratio Missarum non pertinet ad executionem ultimæ voluntatis, sed ad executionem obligationis assumptæ à Regularibus, quæ est obligatio alterius generis, nempe justitiæ, & ibi incipit, ubi desinit executio ultimæ voluntatis. Atque ita declaravit S. Congregatio Concilii in Urbinate 10. Martii 1663. ad d. c. 8. *sess. 23. de ref. scilicet, non posse ad id compellere Regulares, si non habet privilegium speciale.*

8 Non obstat, quod adductum est. Quia Tridentinum in citatis locis non loquitur quoad Regulares, sed quoad alia loca pia exempta. Quando enim Concilium constituit Episcopos Delegatos Sedis Apostolicæ, etiam quoad Regulares, id exprimit. Quod autem non veniant nomine exemptorum, sed sint specialiter exprimendi ex eo provenit, quia sunt plenè exempti, habent suos immediatos Superiores, visitantur à propriis Prælati. Et idèd adest specialis ratio, cur non omnia, quæ statuuntur circa exemptos, censeantur statuta etiam circa Regulares, nisi de ipsis fiat expressa mentio.

9 Minus obstat d. *Clem. un. de testam.* Primò, quia dispositive tantum quoad Regulares, qui sunt executores ultimarum voluntatum. Regulares autem assumptes obligationes circa Missas celebrandas virtute executionis ultimarum voluntatum, non sunt executores ultimæ voluntatis alicujus, sed ab ipsis executoribus obligationem accipiunt. Secundò, quia d. Clementinam habere dicitur locum in Regularibus non plenè exemptis, non autem in iis, qui sunt plenè exempti, & non possunt conveniri nec ratione contractus, nec ratione delicti coram Ordinario, docent Glos. *in d. Clem. v. Tales*, Richard. *in 4. d. 45. q. 2. n. 5.* Angel. *v. executor n. 20.* Sylv. *v. testamentum 2. num. 2.* Rodriguez p. 2. *sum. c. 156. n. 8. & tom. 3. q. regul. 70. ar. ult.* Veg. *in sum. c. 114. c. 5.* Molfes. *tom. 2. sum. 17. 13. c. 11. n. 29.* Facund. *lib. 6. de contract. c. 5. nu. 5.* Vvading. *cod. tit. disp. 4. dub. 13. §. 6. n. 5.* Carpius *de executor. testam. lib. 1. cap. 5. num. 41.*

CONSULTATIO X.

An concedi possint ac debeant licentia remissoriales in

materia canonizationis Sanctorum ad effectum examinandi testes, ne pereant eorum probationes, antequam doceatur de continuatione, ac percrebescencia fama sanctitatis, virtutum, ac miraculorum, atque devotione populi in genere tantum?

1 **N**egativè respondendum videtur. Nam, etsi, quando timeatur de morte testium, dicatur, posse illos examinari, etiam ante litem contestationem, ne probationes pereant ad textum in *c. Quoniam frequenter* 5. *ut lit. non concess.* ubi à regula negativa Innocentius III. excepit, *nisi forte de morte testium timeatur, vel absentia diuturna; in quibus casibus cum civiliter est agendum, ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis casibus subtrahatur, senes, & valetudinarii, & alii testes, de quibus ex aliqua rationabili causa timeatur, etiam lite non contestata, admittendi cum copiosè relatis à Farinac. de testibus qu. 76. p. 2. n. 82. & à Didaco de Narbona in annual. tract. jur. anno 61. n. 1. qui etiam anno 70. p. 2. n. 3. ad 9. dixit, septuagenarium esse debere testem, ut propter mortis timorem ad examen recipi valeat ante litem contestatam, rejeta opinione Innocentii in dicto cap. Quoniam frequenter n. 3. aliorumque ejus sequacium de quinquagenario, utpotè nullo juris, seu naturalis fundamento innixa.*

2 Non tamen dicta exceptio admittenda videtur in causa Beatificationis, & Canonizationis, cum textus consultò dicat, *cum civiliter est agendum*, ideòque Glossa ibi communiter accepta v. *Notet*, hoc idèd dici, *quia in criminalibus numquam recipiuntur testes, lite non contestata*. Ibi enim probationes strictissimè recipiuntur. Quare Farinac. d. *quæst.* 76. p. 4. n. 114. id specificè negavit in senibus, valetudinariis, ac diu abfuturis ex mente communiter omnium Doctorum in eodem cap. Quoniam, præsertim Bald. num. 7. Burr. num. 2. Anchar. post num. 5. & Marian. Socin. num. 9. Florian. in l. In lege Aquili. num. 11. ff. ad leg. Aquil. Clar. s. *fn. quæst.* 44. in princ. & Gomez. in l. Tauri 76. num. 4. Nam causæ Canonizationis ob earum gravitatem æquiparantur criminalibus ex ponderatis à Jacobo Castellano de Canoniz. Sanct. qu. 7. sub S. Quæro. Quia negotium canonizationis justorum non solum est arduum, verùm etiam unum ex majoribus inter Christianos proponitur, juxta Gloss. in c. 1. de reliq. & venerat. Sanct. in 6.

3 Ideòque non videtur recedendum à praxi præscripta in novissimis decretis fel. rec. Urbani VIII. ut scilicet antea fiat, & discutatur processus super non cultu, mox absolvatur inquisitio in genere super fama tantum, nec ante illius discussionem deveniatur ad alteram inquisitionem in specie secundum antiquissimam Ecclesiæ praxim, relata ab Hostiensi in cap. 1. de reliq. & venerat. Sanct. & ab iis omnibus, qui de hac materia hucusque scripserunt.

4 Verùm tenendum est, quod licet ante progressum ad ulteriora ex præscripto, tam novorum decretorum pag. 11. quàm novissimorum pag. 20. §. Particularis docendum sit de partitione decretorum per Urbanum VIII. in Congregatione Sanctissimæ Inquisitionis super non Cultu editis anno 1625. ac publicatis postmodum anno 1634. & juxta formam requisitam ab Hostiensi in dicto cap. 1. antequam deveniri possit ad inquisitionem specialem docendum quoque sit de continuatione, ac percrebescencia famæ sanctitatis, virtutum, & miraculorum, ac devotione populi in genere duntaxat; nihilominus, ne hujusmodi probationes pereant, potest concedi facultas examinandi in specie testes, adhuc in humanis degentes, optimè de vita, & moribus servorum Dei de visu, ac certa scientia informatos.

5 Nam de jure certum est, ante litem contestatam regulariter posse examinari testes abfuturos, valetudinarios, ac senes, præsertim quando imminet periculum mortis, ne veritas occultetur, & probationis copia subtrahatur ad textum expressum in adducto cap. Quoniam, *ut lit. non concess.* ubi Gl. v. Regulariter in princ. Innoc. n. 1. Hostien.

n. 3. ac 6. n. 26. Zabarel. col. 1. sub initio, & n. 2. in l. & 2. opposit. ubi responderi contrariis. Idemque notant communiter cæteri Canonistæ, ac tradunt Bart. in d. lege Aquilia col. 2. in fin. & col. 4. post princip. & ibi Alber. n. 4. ff. ad leg. Aquil. Bald. in auth. sed & si quis nu. 10. in fin. C. de testib. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 683. num. 2. ubi de communi, & concl. 1367. n. 4. lib. 3. ac cæteri, quos magno numero adducit Farinac. de testib. d. quæst. 76. n. 82. cum pluribus seqq.

Immodò licitum est hujusmodi testes examinari, etiam à Judice, à quo fuit appellatum, tamen nihil debeat coram eo, lite pendente, attentari, cap. Non solum 2. de appell. in 6. Abb. post Burr. in d. cap. Quoniam num. 13. in fin. ibique Felin. sub num. 4. Vestr. in prax. lib. 6. cap. 2. rubr. de testib. & eorum inductione num. 4. & Farinac. d. q. 76. num. 24. ac seqq.

Idque sanè potiori jure procedit in casu, quo lis jam dicitur contestata per appositionem manus Pontificis, prævia commissione, ejus manu signata, & in actis Congregationis Sacrorum Rituum exhibita cum citatione exequuta in Illustrissimum Fidei promotorem ad dicendum contra. In cujus vim S. Congregatio exercitium jurisdictionis acquisitum, & causa dicitur introducta. Ut proinde petita remissoria sit concedenda pro quibuscumque locis à Postulatoribus specificandis cum hisce tamen conditionibus.

Quod scilicet legitimus Procurator in Curia juret, testes examinandos super assertis miraculis esse senes, ac valetudinarios, adedut de illorum morte valeat timeri. Item quod hujusmodi depositiones servantur seorsim, ponanturque ad partes non faciendæ de actis, nisi articulo desuper discussio in Congregatione Sacrorum Rituum. Rursus quod citetur pars ad dicendum contra articulos, videntur illos, ad probandum admitti, testes jurare super articulis, ac tota causa juxta Vestr. d. lib. 6. c. 2. n. 1. & seq. Ridolphin. in prax. p. 1. cap. 11. n. 16. Ac denique erit per testes juramento de veritate dicenda alterum addendum in fine examinis de non patefaciendo suum testimonium antequam publicetur, ut inquit Vestr. d. cap. 2. num. 20. ibique Gravat. in addit. num. 33. & Ridolphin. d. cap. 11. num. 116.

Atque ita censuit S. Rituum Congregatio in causa Majoricen. Servæ Dei Catherinæ Thomasiæ monialis S. Augustini, in qua pro examinandis testibus in specie resolutum fuit die 4. Martii 1665. concedi posse quascumque literas remissoriales, & compulsoriales pro inquisitione speciali, etiamsi hætenus deventum non fuerit ad inquisitionem generalem. Idem censuit die 21. Aprilis 1668. in Romana Beatificationis, & Canonizationis Venerabilis servi Dei Josephi à Matre Dei, fundatoris Clericorum Scholarum piarum.

Porrò hanc dicere possimus anticipatam testium senio, aut morbo caulariorum testificationem, quæ sæpè fit antelitem institutam diplomatica venia, fidem obtinere inquisitionis factæ, judicio jam constituto in formam conjecturæ duntaxat, quod attinet ad eos testes, qui iterùm interrogari nequeunt. Examen verò in futurum, hoc est testimonia representata vocant.

Nec obstat, quod testes, ut dicatur senes, debeant excedere annum sexagesimum primum, ac etiam septuagenarium. Nam id ex cõmuni Doctorum placito Iudicis arbitrio remittitur. Quàdo enim senex existit in septuagesimo anno, tunc nõ potest arbitrari, eum non esse senem. Quare Judex arbitrium suum profert à septuaginta annis infra usque ad quinquaginta, & non supra, cum tunc indistinctè senex dicatur, ut per Abbat. in d. c. Quoniam n. 18. cæterosq; cumulatòs à Farin. d. q. 76. p. 3. n. 84. Prout etiã Judicis arbitrio remittitur quando dicatur absentia diuturna, & quando dicatur valetudinarii, & de morte eorum timeatur, ut per eundem Farin. ubi supra n. 85. & seq. Quin in omnem casum sufficit de morte prædictorum testium timeri, etiam si non essent senes, vel abfuturi, ut valeant examinari ante litem contestatam secundum Innoc. in d. c. Quoniam n. 3.

12 Minus obstat, quod in criminalibus non recipiantur testes, lite non contestata, & causæ Canonizationum ob eadem gravitatem equiparentur causis criminalibus. Quoniam de jure id profus negatur, solumque parificantur omnino causis civilibus, licet ob eorum gravitatem sint arduæ, ac de majoribus, quæ inter Christianos proponantur, & maxima enim diligentia in iis procedatur per textum in *c. Venerabilis, de testib. ibi: Discretionem vestram mandamus, quatenus testes, & c. super vita, & miraculis duxerunt procedendo examinare singillatim curetis, ubi Glossa v. examinare singillatim, asserit, testes secretò, & separatim in causis Canonizationum esse examinandos, ne unus instruat alterum, & veritas facilius haberi nequeat, & adducta per Malvet. post Aretin. *de Canoniz. Sancti. dub. 3. n. 65. tract. 10. fol. 101. col. 2.* Panvin. *in relat. S. Bonaventuræ registrata in princ. 10. 2. Opusculor. p. 2. ar. 4. prope princip. & Contilor. cod. tract. cap. 18. num. 25.* explosa opinione Jacobi Castellani. Nam in causa Canonizationis non agitur de præjudicio certæ, vel incertæ personæ, vel animæ, seu fidei, sicuti in causis hæresis, ut fusiùs per dictum Malvet. *ubi supr. 10. 68. fol. 102. col. 1. sub principio.* Id quod fortius procedit, quando causa fuit introducta in S. Congregat. per commissionem manu Sanctissimi signatam, & in actis exhibitum cum citatione contra Illustrissimum D. Promotorem, ut dixi. Quare cum Sedes Apostolica apposuerit manum, Ordinarii, tamquam inferiores, nequeunt amplius in eam se intrōmittere.*

13 Neque id adversatur praxi novissimorum decretorum, in quibus pag. 27. *S. Verum, ne pereant probationes*, fel. record. Urbanus VIII. iussit, quod nulla habita ratione quinquaginta annorum, qui elabi debent ab obitu Servorum Dei priusquam Congregatio S. Rituum procedat ad eorum Canonizationem, processus in specie compleri possint, & de eorum validitate in ea cognosci.

CONSULTATIO XI.

An in causis Canonizationum probari debeat, quod fuerit adhibitus Notarius, creatus auctoritate Apostolica.

1 **R**espondeo affirmativè, ita ut hujusmodi qualitas post novissima decreta Urbani VIII. omnino requiratur. Quod etiam antea servabatur ea ratione, quia causæ Canonizationum sunt de majoribus Ecclesiæ, non autem de respicientibus temporalia, in quibus solum posse adhiberi Notarium, creatum auctoritate laica, inquit Hostien. *in cap. Quia propter 42. sub n. 32. & seq. de elect. licet Contilor. etiam de canoniz. c. 25. n. 34.* qui suum tractatum edidit decennio ferè ante novissima decreta, fateatur id non esse necessarium, sed magis conveniens, & ita resolutum fuit in relatione S. Raymundi. In aliis verò causis Ecclesiasticis de jure verior videtur opinio, quod Notarii creati auctoritate laicali possint adhiberi, Abb. *in cap. sicut, ne Cler. vel Monach. reddes rationem*, quia id respicit nudum ministerium, quod laicis non prohibetur, & hanc opinionem servari de consuetudine, quicquid sit de rigore juris, testatur idem Abb. *nu. 19. in fin. cum seq.* Atque ita concordat opiniones Gabr. *comm. concl. tit. de fid. Instrum. concl. 5. n. 9.* Quod verò ad ejus commissionem satis constat per attestationem propriam, ut tenet Rot. coram Verall. *dec. 245.* & alibi, ac S. Rituum Congregatio in relatione S. Hyacinthi, & præcipuè in processibus de partibus, in quibus consuetudo observatur.

CONSULTATIO XII.

An liceat Abbati regulari erigere suam umbellam, vulgo baldachinum, ac celebrare Pontificalia, & Missam solemnem in casu, quo Canonici unà cum Capitulo Cathedralis consueverant ab immemorabili supplicantes agmine compositio accedere ad Ecclesiam ipsius Abbatis, ibiq; celebrare primas Vesperas, ac Missam solemnem in die festo Sancti Titularis Ecclesiæ?

Affirmativè resolvendum videtur. Quod enim ad baldachinum attinet certissimum est, Abbates Congregationis Casinatis posse illud erigere in tribus anni festivitibus ex declaratione S. Rituum Congregationis edita anno 1628. ab Urbano VIII. sub die 21. Julii 1629. confirmata, de qua Bullar. *Casinense Constit. 230.* Barbof. *de jure Eccles. lib. 1. c. 17. n. 59. & in summ. Apostol. dec. collect. 53. n. 8. & de potest. Episc. alleg. 50. n. 19.* Novar. *in lucer. Regul. v. Baldachinus num. 5.* Tambur. *de jur. Abbat. 10. 1. d. sp. 21. qu. 10.* Donat. *in prax. com. 1. p. 2. 11. 13. qu. 74. num. 8.* Palqualig. ad Laurent de Franch. *q. 3. nu. 390.* & alii.

Nec facit, quod dies Sancti Titularis, in quo celebratur hæc solemnitas non sit dies festus. Quia dies festus, de quo in dicta declaratione, non intelligitur dies festus de præcepto, sed dies, qui in ordine ad Ecclesiam, ubi celebratur, sit festus. Nullus autem dies festus solemnior est, quam festus Sancti Titularis Ecclesiæ. Est enim primæ classis, & celebratur sub ritu duplici, ut notant Gavant. *in rubr. Brev. sect. 3. c. 12.* Castald. *in prax. caremon. lib. 3. sect. 1. nu. 3. & lib. 2. sect. 5. c. 1. n. 9.* & Carena *resol. 231. nu. 12.* Maxime quia S. Congregatio habuit solum intentionem restringendi potius vices usus dicti Baldachini, quam respicere in quibus præcisè diebus erigatur. Hincque Doctores, qui super eadem declaratione scripserunt, non de tribus festivitibus, sed de tribus vicibus sermonem habet, ut videre est apud Gavant. *in man. Episc. v. Abbates n. 6.* & Palqualig. *loc. cit.*

Non obstat, quod sicuti non licet Abbati Baldachinum erigere, præsentè Episcopo, ita etiam illud erigere nequeat, quando Canonici, absente Episcopo, capitulariter ad dictam Ecclesiam accedunt. Quoniam privilegium concessum Episcopo, ne in ipso præsentè, per Abbatem Baldachinum erigatur, est personale, & talis honor debetur dignitati Episcopali, ideòque non debet extendi ad favorem Capituli, cui deest dignitas prædicta. Deinde dubitari multum potest de hac prærogativa Episcopi, ne, ipso præsentè, possit Abbas retinere suum baldachinum erectum, cum satis superque videatur satisfactum decreto Apostolico in hac re edito 10. Maii 1630. si Regulares non impediunt Episcopo, accedenti ad ipsam Ecclesiam usum baldachini, ut ex ejusdem decreti tenore manifestò liquet. Et ideò, si accedente Episcopo unà cum Capitulo, vel ut celebret solemniter, vel ut intersit primis Vesperis, & Missæ solemnè in dicta Ecclesia die festo ejusdem Sancti Titularis, Abbas non erigit baldachinum, id facit ex urbanitate, & in honorem gradus, ac dignitatis Episcopalis, per quam concessum est Episcopis dumtaxat, ut in Ecclesiis Regularium possint erigere baldachinum, ut patet ex præmio dicti decreti Sac. Congregationis super Episcop. & Regul. eod. die 10. Junii 1603. ibi: *Decet Episcopus, pro eo quod in Ecclesia Dei excellunt dignitatis gradu,* traditque Gratian. *discept. 467. numer. 7.* Lezan. *in sum. 10. 3. v. Baldachinum num. 40.* Barbof. *de jur. Eccles. lib. 1. cap. 7. numer. 131.* Et propterea quod competit Episcopo ratione dignitatis, Capitulo nullo modo competere potest, cap. *Quia sapè, de elect. lib. 6. Clemen. statutum cod. tit. Fermosin. de potest. Capitul. Sede vac. quest. 4. numer. 4. & 17.* Michael Fer. *de præced. quest. 1. num. 27.* Ubi quod ille honor, & reverentia, quæ debetur Episcopo, adeò illius ossibus hæret, ut nequeat transire ad alium. Ideòque resolutum fuit à S. Congregatione Rituum in Casinensi 10. Junii 1621. non posse Vicarium Episcopi, ipso absente, erigere baldachinum in Ecclesiis Monasteriorum Congregationis Casinensis, ejus resolutionis meminit Novar. *loc. cit. num. 7.* Barbof. *d. collect. 53. num. 6.* ac Lezan. *ubi supr. num. 6.* Et in specie, quod privilegia, quæ competunt Episcopo, non communicentur Capitulo, nisi quando interest cum eodem Episcopo ad ejus personam integrandam, probat Frances *de Cathedral. cap. 39. num. 38.* Quia tunc Capitulum censetur pars corporis Episcopi, quando incedit cum suo capite, sacus autem si solus

solus incedat. Tunc enim non consideratur, ut pars corporis Episcopi, sed ut Collegium separatum, sicuti deducitur ex textu in *cap. Capitulum, de rescriptis*, & in *cap. dilecta*, & ibi *Glof. de excus. Pral.* ac tradit *Fermos. de potest. Cap. Sede Vac. pag. 3. qu. 6. num. 5.* Vbi quod Canonici possunt considerari quatenus repræsentant Ecclesiam Cathedralē, & tunc non constituunt unum corpus sine Episcopo. Ubi autem absens est Episcopus, non consideratur tamquam Capitulum, sed tamquam Collegium, & hoc casu Episcopus non est pars Capituli, nec è contra, *cap. Irrefragabili, v. excessus de offic. Ord. Abb. in cap. Cum te, de rescriptis. Anguian. de legib. lib. 2. concerti. 4. num. 4.*

4 Nullaque videtur subesse repugnantia, quod possint eodem tempore manere in Ecclesia duo baldachina. Unum in loco nobiliori pro Episcopo. Alterum in loco inferiori pro Abbate. Idque deducitur ex eo, quod Doctores dicunt, hoc privilegium Episcopi non posse præjudicare Abbati, ut præ aliis latè Pasqualig. ad Laurent. de Franch. *tit. de usu Baldach. q. 4. n. 395. cum seq. advertens num. 393. in fine*, quod idem decretum habet clausulas præservativas. Maxime dum Abbas non præten dit concurrere cum Episcopo in exercitio Pontificalium, & in usu baldachini, eo præsentē. Et sanè si hoc permittitur Principibus secularibus, non recognoscantibus Superiorem, quod utinam non toleraretur etiam Baronibus, ac Principibus vasallis contra dignitatem Episcopalem, ac ritum ecclesiasticum, multò magis permitti debet Abbati mihirato, qui retinet primam dignitatem post Episcopum, *Lap. alleg. 84. n. 11. Abb. in cap. Ex ore n. 3. not. 4. de privil. Pacian. de prob. lib. 2. cap. 27. n. 87.* Nullibi enim reperitur jure cautum, quod Abbas illud non possit erigere, manente in superiori loco baldachino Episcopi, cum possit, immò teneatur Abbas in prædicto die festo solemniter celebrare ex vi Regulæ, *Gavant. in rubr. Miss. d. p. 3. tit. 11. n. 4. & Pasqual. de S. cr. Miss. qu. 877. n. 1.*

5 Quo verò ad Vesperas, & Missam solemnem, non est illicitum Abbati seorsim à Capitulo, & postquam ipsum recessit, canere primas Vesperas, & Missam solemnem cum Pontificalibus, cum in rubricis minimè prohibita reperiatur hæc reiteratio, nec ullam repugnantiam involvat. Nam aliquando præcipitur celebratio duarum Missarum, *Gavant. ad rubr. Missal. p. 3. tit. 11. n. 9. cum seqq. & pag. 4. tit. 11. q. 15. Quart. in ead. rubr. q. 1. tit. 4. Pasqualig. de Sacrif. Miss. q. 343. num. 1. cum seqq.* Et servatur Mediolani in Ecclesia S. Ambrosii, Papie in Ecclesia S. Augustini, & Romæ in Ecclesia D. Petri. Altera enim decantatur, intercescente summo Pontifice, & altera à Canonicis. Immo valde conveniens est, quod Abbas, uti Prælatas Ecclesiæ in festivitate adedò solemnem Missam celebret Pontificalem ea majori, qua potest solemnitate, ut docet praxis universalis Ecclesiæ, & quod in ea impediri nequeat ab Episcopo, & multò minus à Capitulo, probat *Céspedes de exempt. Regular. cap. 13. dub. 222. num. 2. Donat. in prax. p. 2. tit. 13. q. 76. & Pasqualig. d. tit. de usu baldach. q. 3. nu. 391.* Et ita videtur declarasse S. Rituum Congregatio in *Ravennatensi* 20. Aprilis 1668.

6 At nihilominus negativè resolvendum censeo. Quamvis enim Abbates ex consuetudine approbata per Sacram Rituum Congregationem possint uti Baldachino, cum solemniter celebrent in suis Ecclesiis in tribus duntaxat festivitatibus, ut decreto adducto, confirmato ab Urbano VIII, apud Tambur. *de jure Abbat. tom. 1. disp. 21. q. 10. n. 10.* Non tamen eo uti possunt in hoc casu. Quia cum celebratio hujusmodi Vesperarum, ac Missæ solemnem spectet ad Canonicos, accedentes capitulariter ad Ecclesiam Abbatis, utique idem munus non potest exerceri per eundem Abbatem. Quoniam Vesperæ, ac Missa solemnem unica tantum vice de uno eodemque die festo celebrari possunt, ac debent præcipuè in Ecclesia regulari. Nam Missa solemnem est illa, quæ repræsentat celebritatem diei, seu solemnitatem officii, quodcumque illud sit. Hæc autem decantatur à Canonicis. Ergo alia

Missæ non erit solemnem. Atque idedò cessante solemnitate ac usu Pontificalium in Vesperis, & Missa solemnem, præsentē Capitulo, & celebrante, non potest Abbas uti baldachino, quod sibi licitum est tantummodo, quando solemniter celebrat juxta dictam resolutionem S. Congregationis.

7 Et quemadmodum non licet Abbati Pontificalia exercere, atque erigere baldachinum in Ecclesia sua præsentē Episcopo, *Tamburin. loco alleg. q. 3. n. 7.* neque in primis Vesperis, & Missa solemnem, sed postea tantum, ut resolvit S. Congregatio Rituum in dicta *Ravennatensi* anno 1655, ita pariter id ei licere nequit, quando Canonici, absente Episcopo, capitulariter ad illam accedunt, quia repræsentant Ecclesiam Cathedralē, & dicuntur pars corporis Episcopi, præcedantque Abbates, atque alios Prælatos inferiores, habentque sedem digniorem, ut ex *Cæremionali Episcoporum lib. 1. cap. 20. & cap. 31.* quod refert, ac sequitur *Ferr. de præcedent. qu. 1. nu. 6. & 7. Barbosa. de Canon. & dignita. cap. 18. n. 52. Grat. dissep. forens. cap. 11. n. 3. cum pluribus seq. ac Rot. dec. 111. num. 8. par. 5. recent.* Quare, licet Abbas præcedat Canonicos, uti singulos, quia in quibusdam æquiparatur Episcopo, *cap. fin. de offic. de legat. in 6. & notant Mantic. tr. de consil. numer. 121. Alberic. in dict. v. Abbas,* unde utitur insigniis Episcopalibus, mitra, baculo, & confert Ordines Minores, ac est in culmine dignitatis per *Glof. in cap. 2. de prob. in 6. Villadieg. tract. de leg. quest. 7.* Non tamen præcedit Canonicos collegialiter intervenientes, ut docent *Dec. cons. 161. Rip. lib. 1. resp. 23. n. 3. Io. Sylv. de benef. p. 1. qu. 2. num. 81. & seq. quos citat, & sequitur Menoch. cons. 52. n. 137.*

8 Neque obstat, quod Episcopus non sit præsentē. Nam adhuc Canonici sunt membra ipsius, ut capitis, *cap. Novit. de his, que sunt à Pral. cum aliis, que alibi adduximus.* Immo Capitulum tamquam corpus, & collegium est in dignitate constitutum per *Glof. in cap. si Canonici, de off. Ord. in 6. & habet etiam jurisdictionem à jure, ut notat Menoch. d. cons. 52. n. 86.*

9 Minusque obstat exemplum Ecclesiæ S. Ambrosii Mediolanensis, & aliarum. Tum quia est Ecclesiæ duplex, quæ officiat à duobus Capitulis diversi ritus, quorum alterum officiare debet ex ritu proprio, & quoad Ecclesiam S. Petri, aliter illud Magistri Cæremonarum assentunt, nempe unam Missam solemnem duntaxat decantari, assistente Pontifice. Quod etiam observatur in Basilica Lateranensi. Tum etiam quia licet ex causa rationabili celebrari possit Missa votiva solemnem in duplicibus, & etiam in festo de præcepto ex *Gavanto, Quarto, ac Pasqualigo citatis, iidem tamen excipiunt dies festos majores, seu primæ classis, inter quos connumeratur dies festus Sancti Titularis Ecclesiæ.* Quod etiam excipit *Tambur. opus. de Sacrif. Miss. lib. 2. c. 6. d. 1. nu. 4. & constat ex praxi Ecclesiæ.*

CONSULTATIO XIII.

De sue potestatis limites, ac modus in Sacris Ordinationibus habendus religiose valeant Episcopi servare, quaritur.

Primo, *An Episcopus Clericum, ratione originis, vel domicilii, alteri Episcopo subditum, possit ratione beneficii, quod in diocesi sua obtinet ad Sacros Ordines promovere, quamvis beneficium ipsum ad congruam sustentationem sufficiens non sit, postuo tamen, quod dictus Clericus ad titulum sufficientis patrimonii ordinetur?*

Secundo, *An ordinandus ratione beneficii indigeat literis testimonialibus Ordinarii Originis, vel domicilii de vita, & moribus, aliisque requisitis, vel satis sit de illis constare Episcopo ordinanti per informationem in suo Tribunati legitime assumptam?*

10 Quod ad primam partem primi dubii aliqua diximus *ro. 1. Sit regula, quod ad utrumque dubium: Episcopus diocesanus potest ordinare sine alterius licentia, habentem in sua Diocesi beneficium, vel dimissorias*

illi concedere, ut ab alio Episcopo ordinetur. Ita Glof. in *cap. Cum nullus, de temp. ordinat. in 6.* ubi Io. Andr. sub princip. Archid. Ancharan. & Butr. num. 1. Gemin. num. 5. & seqq. Franch. nu. 3. ac tradunt Garz. de benef. p. 2. cap. 4. num. 1. Burg. de Paz. l. 3. Tauri num. 398. Campanil. in *divers. jur. rubr. 9. cap. 8. num. 11.* Vgol. de pōest. Episcop. cap. 26. §. 3. Bonac. de Sacram. disp. 8. q. un. pun. 4. nu. 14. Sanch. Opusc. lib. 7. cap. 23. num. 15. Narbon. num. 204. Piafecius, Mar. Anton. Armendar. Ricc. Homobon. Molfes. Squillan. Scipio de Rub. quos refert, ac sequitur Barbof. de offic. Episcop. alleg. 4. num. 42. Tom. Velasch. tom. 1. alleg. 5. à n. 26. Quarant. v. Ordo, Pax. Jordan. Elucubr. lib. 3. tit. 6. num. 73. Fermosin. in cap. Quod translationem, de temp. ordin. q. 6. num. 1. Trullench. de Sacram. lib. 6. cap. un. dub. 7. num. 15. aliique.

2 Quoniam habens in diœcesi beneficium, ibi residet quandiu illud possidet, sitque diœcesanus ac civis, contrahitque domicilium ex Bartol. in l. hæres absens, §. proinde, ff. de judic. & l. 1. num. 13. ff. de nunc. Abb. in cap. postulasti, de for. comp. Campan. num. 17. Boer. dec. 260. num. 20. Cardos. in prax. iudic. v. Domicilium num. 6. Velasch. d. alleg. 5. num. 29. Pax. Jordan. ubi supr. num. 47. Fermosin. numer. 2. & concinuat Doctores in cap. fin. de for. compet. Sylvest. v. Civitas quest. 4. Io. Andr. in cap. Statutum, §. Cum autem, de rescript. in 6. Turcrem. in cap. extra provincias 3. quest. 6. num. 2. Sanch. loco citato cap. 1. dub. 23. num. 3. & alii apud Carol. de Grass. de effect. Cler. in prax. numer. 368. Idque etiam si beneficiatus actu abesset à loco beneficii, quia necessitas juris residendi facit sortiri domicilium, Panorm. & Butr. in dict. cap. Postulasti num. 4. de foro comp. Diaz in prax. cap. 20. Sanchez dict. dub. 23. numer. 4. Domicilium enim acquisitum ratione beneficii finitur dimisso beneficio, Sanch. ibid. num. 15. qui numer. 16. subdit ex Felino in cap. Dilectus 2. de rescript. & Rota dec. 70. eod. tit. in antiq. quod si quis impetrans narret, se esse Clericum diœcesis, in qua habet domicilium, satis est, etiam si de alia diœcesi sit oriundus. Immo id locum habet etiam si beneficium non requirat residentiam, neque in illo resideat, neque in illius diœcesi, cum textus in dict. cap. Cum nullus simpliciter loquatur. Ita Doctores ad dict. textum, Add. ad Quar. v. Ordo, Ricc. in pr. for. Eccles. resol. 258. Vgol. dict. cap. 26. §. 3.

3 Quod quidem procedit etiam si beneficium sit tenue, immò tenuissimum. Est contra Quarantam in d. v. Ordo, ac ibi Prosperum, Augustinum, Piafecium pag. 1. cap. 2. art. 2. num. 1. Marantam, Riccium, Squillantem, & Molfesium apud Fermosinum. Nam, quamvis verum sit, quod ad titulum beneficii tenuis non possit quis ordinari ex Tridentino sess. 21. c. 2. de refor. non tamen ex hoc habetur, quod habens beneficium, etiam tenuissimum, in diœcesi, non sit diœcesanus, asque subiectus Episcopo diœcesis, ac proinde quod non possit ab eo ordinari ad titulum patrimonii, & beneficii simul. Textus enim in dict. cap. Cum nullus, de temp. Ordin. absolutè decernit, Ordinarium ratione beneficii existentis in sua diœcesi, posse beneficiatum ad Ordines promovere, vel illi dimissionarias concedere, nulla facta distinctione. In iure autem, quæ de beneficio disponuntur, locum habent in quocumque beneficio, etiam tenuissimo, ita ut quod decernitur in Tridentino sess. 23. cap. 6. de reform. scilicet Clericum possidentem beneficium gaudere privilegio fori tam in civilibus, quam in criminalibus, comprobetur in quocumque beneficio, Navar. de Hor. canon. cap. 21. num. 11. Azor. pagin. 1. lib. 10. cap. 3. Garz. p. 1. cap. 3. num. 37. & p. 7. cap. 2. num. 3. & Sac. Congregatio, quæ in una Ianuensi die 18. Martii 1628. declaravit, gaudere privilegio fori promotum ad Ordines cum collatione beneficii redditus duorum scutorum annuorum, qui incedens in habitu laicali, dum caperetur à lictoribus unum ex illis occidit, & ad carceres laicales adductus fuit. Et hanc sententiam tuentur Glof. in d. cap. Cum nullus, v. Ecclesiasticum, Mar. Anton. var. resol. lib. 1. post resolut. 112. cas. 28. ubi

quod diceretur divinatio, si quis assereret, quod textus in d. cap. Cum nullus, sit intelligendus de beneficio qualificato per curam, aut residentiam, Fagnan. in c. Omnis num. 98. de pœnis. & remiss. Garz. loc. alleg. nu. 8. Pax. Jordan. ubi supr. nu. 74. Fermosin. etiam supr. num. 12. & seqq. Palaus tract. 27. pag. 15. num. 5. Leander tom. 2. de Sacram. Ordin. disp. 8. q. 14. & Sanch. eo dub. 24. num. 7. & fuit resolutum à S. Congr. Concilii die 20. Maii 1594. teste Barbof. in collect. Bull. v. Beneficium nu. 3. & Nicolio in fisco. v. Ordo n. etiam 3. Et communiter si ordinandus adiceret beneficio tenui patrimonium sufficiens, possit ab eo Episcopo ordinari, ut per Vgol. Ricc. & alios cum Campan. n. 12. qui etiam fateatur Episcopum, qui conferret ordines subdito ratione tenuis beneficii, & non habenti supplementum patrimonii non incurrere pœnam contra promoventem alienum subditum, sed adversus promoventem absque sufficienti titulo.

4 Si tamen Episcopus conferret beneficium extero in fraudem, ut illi conferat ordines, non posset ei ordines conferre juxta Piafec. in pr. Episc. p. 1. c. 1. Ricc. resol. 262. Molfes. in summ. tr. 2. de Sac. Ord. c. 2. Novar. concl. 2. de Ord. n. 21. & Campanil. rubr. 9. c. 8. n. 17. Minusque posset quis ordinari ab Episcopo beneficii, quando esset tenuissimum, ratione præsumptæ fraudis, ut tradunt Barbof. p. 2. alleg. 4. nu. 45. & Camp. d. c. 8. n. 12. qui etiam refert à S. Congregatione Concilii responsum fuisse, promotum ab alieno Episcopo ratione beneficii tenuissimi, esse malè promotum, ipsumque propterea suspensum ab executione, & Ordinatorem à collatione per annum. Quod tamen non ausim credere, nisi adfuerit.

5 Quale autem sit beneficium tenuissimum, Sot. de iust. lib. 10. q. 5. art. 3. ait esse illud, quod non attingit ducatos octo. Quod placuit Barbofæ d. num. 45. Auctor verò prax. Episc. v. beneficium, §. 3. p. 1. & Piafecius in pr. c. 1. num. 10. volunt esse redditus annui quatuor ducatorum, quibus adhæret Campan. loc. alleg. ex sententia Pauli de Eleazar in Clem. 2. de decim. quem sequitur Menoch. de arb. lib. 2. cas. 216. adedut usque ad ducatos septem inclusivè dicatur tenue, ut proinde ipse Campanilis existimaverit posse conferri ab Episcopo ordines Clerico extero tamquam suo subdito, possidenti in sua diœcesi beneficium annui redditus ducatorum tredecim unâ cum patrimonio adjuncto.

6 Id quod, ut dixi, locum habet etiam in beneficio simplici nullam omninò requirente residentiam, vel respectu loci, in quo est, vel respectu diœcesis, text. in d. cap. Cum nullus, qui indistinctè loquitur, prout indistinctè illum intelligunt Io. Andr. Archid. & Butr. num. 1. ac Gemin. numer. 6. Quamvis ex Innocentio dicant, Episcopum urbane agere, si huiusmodi beneficiatum non ordinet sine prioris Episcopi licentia. Hanc autem licentiam non requiri absolutè, docent locis citatis Garz. num. 9. Pax. Iord. numer. 75. Fermos. num. 8. & apud ipsum Mar. Anton. Aversa, Machad. Riccius, ac tradit Piafec. pag. 1. cap. 1. art. 3. numer. 3. Velasch. 10. 1. alleg. 4. num. 30. Palaus numer. 5. Leand. d. disp. 8. quest. 13. Sanchez d. dub. 23. num. 7. malè refragante Genuensi in prax. cap. 48. num. 3. ac malè limitante Bonacina num. 14. ad beneficium, quod sufficiat ad sustentationem beneficiati. Nam, licet habens beneficium, non requirens residentiam, non dicatur ex hoc habere propriè domicilium in loco beneficii, dum Doctores dicunt, Clericum habere domicilium ubi habet beneficium, exigens residentiam, ut Innoc. Archid. Jo. Andr. Mar. Socin. Rebuff. Mascard. & Tuck. quos refert ac sequitur Farinac. in fragm. crim. p. 1. num. 126. Quoniam habitatio, vel habitandi necessitas à iure inducta, inducit domicilium, hic autem non habitat, nec à iure cogitur habitare, Angel. v. Civis in princ. Sylvest. v. Civitas quest. 4. Felin. in cap. dilectus 2. de rescript. num. 1. Butr. Imola, & alii, Innoc. & Panorm. in cap. ex eo, de privil. quos sequitur Sanchez d. lib. 7. opusc. cap. 1. dub. 23. num. 2. Nihilominus habens beneficium merè simplex, si non ratione domicilii, ratione tamen beneficii, quod

quod possidet in diœcesi, est diœcesano subiectus, ab eo potest ordinari ex d. cap. *Cum nullus*, ubi distinguitur subiectio ratione domicilii à subiectione beneficii, & originis.

7 Immò Garzias de benef. p. 4. cap. 4. num. 3. id extendit ad beneficium manuale, & ad nutum amovibile. Nam licet ad illius titulum quis promoveri non possit, ut tradunt communiter Doctores, ratione tamen illius poterit ad alium titulum ordinari ab Episcopo, in cuius diœcesi est beneficium, ut docent Gemin. & Franch. in d. cap. *Cum nullus*, & Rebuff. in pr. iii. de Cler. & à quib. num. 21. quos sequitur idem Garzia loc. cit. Ampliantque, ut locum obtineat etiam si non habeat beneficium in titulum, sed in commendam perpetuam ad utilitatem Commendatarii. Nam ista reputatur titulus canonicus, sive habet vim tituli, ad tradita per Garz. ubi supra numer. 10. Barbof. p. 2. alleg. 4. num. 50. Novar. concl. 2. de Ord. num. 15. & per Burrel. in su. n. dec. iii. de Commenda, & commendatariis tom. 1. Et quamquam Franchus aliter sentiat, intelligi tamen debet, ut ait Garzia ibidem num. 11. de commenda temporalis, vel ad Ecclesiæ utilitatem, ut in terminis cap. *Nemo, de elect.* in 6. quæ non est titulus canonicus, neque vim tituli habet. Quod approbat Rebuff. cit. loc. num. 21.

8 Item ampliant, ut locum habeat sive sit beneficium, propter quod recipit ordinem, sive non, cum textus in dicto cap. *Cum nullus* generaliter, & indistinctè loquatur, ut ait Glof. ubi v. *Ecclesiasticum*. Vnde si beneficium haberet certum Ordinem annexum, puta Subdiaconatus, poterit ab eodem Episcopo ratione talis beneficii, etiam ad alios Ordines promoveri, ut docent Vgol. de potest. Episc. d. c. 26. §. 3. Barb. eod. argum. p. 2. alleg. 4. num. 50. & Ricc. in d. pr. resol. 258. n. 2.

9 Ac tandem inquirunt, quod non solum possit eum ordinare Episcopus beneficii, sed etiam cum eo dispensare in interstitiis, & in illegimitate ad Ordines minores. Ita Garzia cap. 5. num. 14. Barbof. cit. num. 454. Nam cum sit illius subditus ratione beneficii quoad ordines, est quoque subditus quoad omnia concernentia dictos Ordines, & illis annexa, juxta l. 2. ff. de jurisd. omni. Jud. Quod non obtinere, aiunt Navar. conf. 12. & 13. de temp. Ord. Rodriq. tom. 2. sum. cap. 14. num. 10. Camp. d. rubr. 9. cap. 8. num. 29. Gengen. in pr. cap. 83. Ricc. pag. 3. collect. dec. 596. & alii relati à Sanch. de matrim. disp. 1. num. 25. in familiari Episcopi triennali, aliàs non subdito, cum quo fatentur, ipsum Episcopum non posse dispensare in interstitiis, neque in defectu natalium ad Ordines minores, ut posset proprius Episcopus, ea quidem ratione, quia, uno impedimento sublato, alterum sublato non censetur, cap. *Ex iua, de us. & auct. pall.* In hoc autem casu duplex concurrens impedimentum. Alterum defectus subiectionis ad Ordines; alterum irregularitatis. Sublato igitur priori per initiandi licentiam, non auferitur posterius, cum potestas initiandi, & dispensandi sit separata. A separatis autem non fit illatio, vulg. l. *Papinianus, ff. de minor.* Ipse verò Sanchez aliaratione censet, posse Episcopum cum suo familiari dispensare in interstitiis, & in quacunque irregularitate. Quod ad id habitatio majoris partis annis sufficiat, ut etiam tenet Sanch. v. *Episcopus* n. 36.

10 Observat tamen Garz. d. p. 2. cap. 4. n. 15. quod Episcopus, in cuius diœcesi est beneficium, poterit ordinare, vel dare litteras dimissorias, etiam si beneficium esset subiectum alteri Episcopo quoad provisionem, id est etiam si spectaret ad provisionem alterius Episcopi; sed si esset alteri Episcopo subiectum quoad jura Episcopalia, tunc ille deberet id facere, quia tunc in illius diœcesi esse videtur, ut per Franc. 2. in d. c. *Cum nullus*, Prosp. ad Quar. v. *Ordo*. Ricc. d. resp. 258. Novar. concl. 2. num. 18. de Ordin. & Campanil. d. cap. 8. n. 16.

11 Notandum item est, quod ad hunc effectum requiritur possessio pacifica beneficii ita, ut non sufficiat sola collatio, seu titulus. Nam ad hoc, ut quis efficiatur de

foro, necessarium est, quod habeat beneficium cum effectu juxta dispositionem Tridentini sess. 11. c. 2. d. ref. & tenent etiam Ricc. d. resp. 258. Novar. cit. num. 20. Cened. pr. q. c. 4. num. 23. Campan. in div. rubr. 8. c. 3. Quamvis Garzia dicat, solam possessionem absque titulo sufficere, d. cap. 4. num. 16.

Atque ita censuit S. Congregatio Concilii cum alijs, tum novissimè in una *Castrensi* Ordinum sub die 24. Martii 1668 ad cap. 8. & ad cap. 13. sess. 23. de reform. quæ cum sibi proposita fuissent hæc eadem dubia, ad primum respondit, *affirmative, nisi ad sit fraus*, & ad secundum etiam *affirmative*, iussitque dari declarationem. Nam sufficit, quod promovendus sit notus Ordinanti, ut illum ordinare possit etiam sine literis testimonialibus, Ciarlin. in contr. for. cap. 46. num. 24. & Gratian. discept. 430. numer. 1. & 2. Quæ testimoniales semper debent concedi ab eo, qui est melius edoctus de vita & moribus ordinandi, ita ut si quis nullius diœcesis sit ordinandus, licet dimissorias ab Episcopo viciniori accipiat, tamen testimoniales dantur à Prælate inferiori, tamquam melius edocto, ut tradit Novar. in sum. Bull. tom. 1. iii. de Ordin. extratemp. num. 6. Hinc literæ testimoniales, sive commendatitiæ dicuntur litteræ Prælati testimoniales, & commendationem facientes de vita, & moribus subditi, qui postulat ad ordines promoveri ex *Trid. d. sess. 23. c. 8.* & distinguuntur à dimissoriis, quibus datur licentia à proprio Episcopo, ut ab alio quis possit ordinari.

Obtinens autem litteras, seu privilegium à Sede Apostolica, ut promoveri possit à quocumque Antistite catholico, seu alias ab Episcopo non suo, non potest uti tali indulto, nisi habeat commendatitiæ sui Ordinarii. Si secus fiat, ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à susceptorum ordinum executione, quantum proprio Ordinatio promoti videbitur expedire, est suspensus, ex loco cit. Itaque in isto casu non requiruntur dimissorias, sed solum commendatitiæ proprii Ordinarii, ut Tolet. lib. 1. cap. 49. §. quarta, Quaranta ver. *Ordo* §. suspensionis poenam. Bonac. de susp. in pari. 9. pun. 11. num. 22. & Ciarlin. d. cap. 46. num. 23. Quod decretum limitat Tolet. loc. alleg. cum declaratione S. Congregationis, ut non habeat locum in collatione primæ tonsuræ; quia hoc loco non continetur ordinum appellatione. Vide Sanchez opusc. lib. 7. c. 1. dub. 23. n. 13. ubi notat non satis esse beneficium proximè habendum, ut ratione illius possit quis ordinari ab Episcopo, de cuius diœcesi non est, e.g. quidam, qui est de diœcesi Cordubensi, non est prima tonsura initiatus, presentatur à patrono ad Capellaniam quandam Granatæ existentem, & ad eam obtinendam vult prima tonsura initiari, ab Archiepiscopo Granatensi, nullatenus posse, asserit, quia cum ratione beneficii fiat incola, non est talis, dum beneficium non habet. Sicque Iurisperitus admodum doctus, quem ipse Sanchez consuluit, & tradunt Doctores ferè omnes, dum aiunt Episcopum diœcesis posse ordinare sine alterius licentia, vel dimissorias concedere habenti in sua diœcesi beneficium, quos refert Passarin. in d. cap. cum nullus num. 53. Quod supponit Concilium Trid. sess. 21. cap. 2. de ref. ubi ad hoc, ut quis possit ordinari ad titulum beneficii, requiritur, quod pacificè beneficium possideat. Vbi igitur quis non habet neque possidet beneficium, non est subiectus Episcopo ratione beneficii, atque aded non potuit ratione beneficii ordinari ne quidem ad primam tonsuram, idque tandem elicitur ex textu ipso cap. *Cum nullus*, illis verbis: *Cum nullus Clericus parascia aliena præter superioris ipsius licentiam debeat ordinari, &c.* Præsupponit ergo Clericatum, sive primam tonsuram in ordinando ad titulum beneficii, ut fiat subditus Episcopi diœcesis, in qua possidet beneficium. Vnde non potest ei prius conferri beneficium, & deinde prima tonsura, nam beneficium, non potest conferri subiecto incapaci, nempe laico, ad beneficium enim ecclesiasticum requiritur saltem prima tonsura, cap. *Deus de vis. & honest. Cler. & Clem. 1. de elect.* Et quamvis

quamvis Geminianus, & Franchus *in d. cap. nullus* addant, quod etiam postulatus ad beneficium possit ordinari ad titulum illius beneficii, ad quod postulatur, & quod si postulantes postea non elegerint, teneantur illi ad sufficiens beneficium *cap. pastorales de jure par.* non obstante, quod ut quis ordinetur ratione Beneficii non sufficiat presentatio, sed requiratur, quod beneficium actu sit collatum, ut per Dian. *p. 8. r. 2. resol. 24. Pax Iord. tit. 6. num. 101.* & alios, quos sequitur Passar. ubi supra *n. 72.* immò quod habeatur illius pacifica possessio, atque adeò quod non possit ordinari extra diocesim suam, quia in aliena solum est postulatus ad beneficium, quia in prima tonsura id non potest verificari, cum non possit conferri beneficium, nisi Clerico, & ex consequenti nisi jam tonsurato. Unde ratione beneficii tunc poterit laicus tonsurari, quando à patrono presentatur pro beneficio intra diocesim existente.

Nihilominus ait Passerin. *in d. cap. Cum nullus 4. nu. 5.* quod in hoc casu Episcopus laicum alienæ diocesis, vel non potuit ordinare sine ejus Episcopi licentia, cum ratione presentationis ad beneficium laicus non fiat subditus Episcopi, in cujus diocesi beneficium existit, vel saltem Episcopus id facere non poterit, nisi dum actu confert illi beneficium, ut non sit dabilis casus, in quo tonsura insignitus actu non obtineat beneficium, ratione cujus promovetur ad Clericatum. Sed quoad hoc ultimum an rectè, alii judicent. Ego autem assero, id esse contra mentem ac verba *d. cap. cum nullus*, & præter fores abusu tam latè apertas, ut nullius consilio nec vi aut minis occludi possint, & aperiretur via longè, ac latè patens novis fraudibus in hac materia ordinationis, ut proinde ob quotidiana scandala, quæ ex abusu *d. cap. Cum nullus* obveniunt pluries cogitatum sit remedium aliquod, ac moderationem restrictionemque, ne Episcopi sint ita faciles, atque effrenes ad conferendos ordines alienis subditis titulo emendicato, ac sæpius ementito beneficii.

CONSULTATIO XIV.

An Episcopus, multoque magis S. Rituum Congregatio, possit transferre jejunium, à jure communi inductum, ab uno die in alium?

Respondeo, posse ex rationabili causa. Desumitur *ex cap. Consilium, de obser. jejun.* ubi jejunium incidens in Dominicam, anticipatur in Sabbato, ex Constitutione Leonis X. de qua Navarrus *cap. 21. Manual. nu. 11.* & ex Urbano VIII. sua Constitutione edita die 13. Octobris 1638. quæ incipit, *Cum evenire*, docentque Doctores apud Leandrum *tract. 5. in præcept. Eccles. disp. 10. qu. 39.* & 42. ac Bossium *tom. 3. moral. tit. 21. §. 3. num. 163.* Quia licet teneatur Episcopus exequi, quæ statuuntur in jure Canonico, quando executioni sunt demandanda, potest tamen mutare aliquam circumstantiam concernentem executionem, quando ita exigit prudentia, & proinde exequi in uno tempore, quod esset in alio exequendum. Quod præsertim habet locum quando talis mutatio circumstantiæ est conformis jure canonico, ut in hac specie de translatione jejunii in alium diem ex rationabili causa. Hoc enim præstat ipsum jus Canonicum *in dicto cap. Consilium.*

Atque ex hoc inferitur, ut notat etiam Caietanus *in Sum. v. Jejunium cap. 3. in fin.* Sylvius *2. 2. qu. 147. art. 4.* & Trullench. *lib. 3. in decal. cap. 2. dub. 5. num. 19.* quod si in aliqua Ecclesia, aut loco alicujus diocesis contingat celebrari aliquod festum solemne, ut esset festum Titularis, aut Patroni, & eodem die incidat jejunium indictum à jure communi, poterit pro iis, qui sunt illius loci, vel illius Ecclesiæ transferre jejunium in alium diem Neque obstat, quod causa non sit universalis. Quia sicut lex non requirit causam universalem, ut concedi possit dispensatio, sed tantum in iis, cum quibus dispen-

satur, ita neque ut fiat immutatio in executione legis quoad aliquam circumstantiam requiritur, quod causa sit universalis, sed sufficit, si habet locum in iis, pro quibus fit in mutatio. Ita Franciæ pluribus in locis, in quibus colitur festum S. Quintini, quod accidit in vigilia Omnium Sanctorum, transfertur jejunium in antecedentem diem Vigiliæ. Messanæ in festo S. Christinæ, quod semper contingit in Vigilia S. Iacobi Apostoli, comeduntur carnes, dummodo non accidat feria sexta, vel Sabbato, & S. Rituum Congregatio in una *Cyemonensi* Oppidi Carravagii die 9. Junii 1668. transulit Vigiliam S. Laurentii in diem antecedentem, in qua contigit Vigilia Sanctorum Martyrum Firmi, & Rustici, Tutelarium dicti Oppidi, ubi magno totius Provinciæ concursu venerantur. Idem fuit concessum die 24. Septembris 1638. & 26. Maii 1659. ut refert Lantusca *in suo Theatro.*

CONSULTATIO XV.

An, quando non sufficiunt redditus Principatus, vel Regni pro illius defensione, ac custodia aliisque hujusmodi, teneatur Status Ecclesiasticus pecuniam conferre?

ET quidem certum videtur in casu communis & æqualis utilitatis Ecclesiasticorum ac sæcularium, ipsos Ecclesiasticos ad hoc teneri, idque sine discussione bonorum sæcularium. Quia obligatio conferendi est eadem in omnibus. Hanc opinionem sequuntur, atque approbant Auctores, quos adducit Delbene *de Imm. Eccles. p. 1. cap. 5. dub. 16. & dub. 20.* Flores de Mena *lib. 2. qu. var. jur. q. 21. & num. 214* & D. Fagnan. *in cap. Non minus, de imm. Eccles. num. 51.* fatetur esse probabiliorē ab extrinseco ratione auctoritatis.

Esse autem communem utilitatem utriusque Status illud, quod est necessarium pro defensione ac custodia præcisa Regni, sive Principatus, dubitari non potest. Nam cum status Ecclesiasticus innitatur sæculari & sæcularis defensioni Principatus, sive Regni, tandiù ille durabit, quandiù hic est duraturus; atque respectu ejusdem Status Ecclesiastici universalis ita est immediata hæc utilitas, ut est respectu particularium ejusdem Status ripam munire, ne excrescens flumen agros occupet. Quo exemplo utuntur ii, qui de immediata Ecclesiasticorum utilitate sermonem habent. Unde Urbanus Octavus in Indulto pro Statu Mediolanensi, ut Ecclesiastici conferrent sumptibus munitionum, inter cætera illud quoque adduxit. *Quod ex munitione hujusmodi totius Status tam Cleri, quam populi securitati prospiceretur.* Et Flores de Mena loquens de collatione Cleri Hispaniarum pro millionibus *lib. 2. var. quæst. 21. num. 219.* affirmavit, quod directè & principaliter utramque utilitatem sæcularium & Clericorum respiceret. Præter quod differentia, quam Doctores assignant considerando num utilitas sit communis æquè principaliter utrique Statui, ut Ecclesiasticus conferre teneatur, non extenditur ad casum, quando sæculares ex se nequeunt necessitati prospicere, quamvis sit illis immediata & proxima, Ecclesiasticis verò remota.

Et sicut in dubium revocandum non est, quod si sufficiant redditus Principatus, non possint imponi vectigalia, multòque minus in Ecclesiasticos gravari, ut rectè notant cum aliis Carol. de Grass. *de effect. Cleric. eff. 3. numer. 244.* Larrea *alleg. fiscal. 59. numer. 27. ex l. neminem in fin. C. de Sacros. Eccles.* Valquez, & Menchaca *cap. 6. contro. lib. 1.* Quia cum, ut vectigal sit justum, requiratur potestas, causa, proportio, si desit causa, nempe præmens & cogens necessitas, & finis, ad quem Regnum, & Principatus constitutus est, nimirum ad servandam communem utilitatem, & ad injurias hostium à populo propulsandas, tyrannicum esset, fraus, & rapina, ut docet Caietan. *v. Vectigalia*, & consentiunt cæteri Doctores, immo & concussio, ut loquitur Richardus *in 4. d. 25. artic. 3. quæst. 2. ex D. Augustino de verb. Domini*

Domini ser. 19. relato in c. Militare 23. q. 1. ibi, Quicumque sibi stipienda publice decreta consequitur, si amplius querit, tamquam calumniator, & concussor Ioannis sententia Luc. 3. condemnatur. Ita quoque certum esse debet, quod quando non suppetunt facultates secularium, debent ob bonum publicum Ecclesiastici conferri.

3 Ut autem id comprobetur, duo notanda sunt. Primum non sufficere, quod inrer seculares sit unus, vel alter dives, ut dici possit, ipsos generatim pollere facultatibus. Quia prospicere publicæ necessitati non est hujus, vel illius in particulari, sed omnium, vel majoris partis. *Nam quod debet Vniuersitas, singuli debent, l. 7. §. 1. ff. Quod cuiusque Vni.* Quod observat Cardinalis de Lugo de *just. & jur. disp. 36. sect. 8. nu. 125.* Alterum est, quod, ut dicatur, facultates secularium non suppetere, non est necesse eas omnes consumptum iri. Id enim nunquam contigerit. Itaque statum impotentiae Doctores explicant, quando linguli cives non possunt sine amissione decentiæ sui status, vel sine magno incommodo suis solis sumptibus communi necessitati, vel utilitati providere, ut ex Martha, Megala, & Marchino inquit Delbene *d. dub. 10. num. 1. ac 3.* Et D. Fagnanus, loquens de hac utilitate utriusque Status, ac obligatione Ecclesiastici, utitur terminis commoditatis, & facilitatis, non autem extremæ necessitatis. Sunt ejus verba: *Ut sine Clericis non possint commodè mœnia custodiri per laicos.* Et mox: *Ut sine auxilio exceptorum locus facile custodiri non possit.* Ita in *cap. Peruenit. num. 13. de immun. Eccles. Vel ut singuli nequeant sine magno gravamine suis solis sumptibus occurrere necessitati,* ceu explicat Suarez ad *Reg. Anglia lib. 4. cap. 36.* quem alii sequuntur, quos citat Diana *p. 4. tr. 1. de Immun. resol. 11. & Cardinal. de Lugo d. num. 125.* qui ad majorem explicationem subdit: *Quod aliqui ita explicant, ut laici solvendo gabellam illam sine Clericorum auxilio cogentur se eis privare, qua quotannis necessaria eis sunt ad vivendum secundum convenientiam sui status.* Id, quod intelligi debet de fructibus non de valore honorum, ut benè advertit cum antiquioribus Natta *consil. 280. nu. 6.* & juxta modam excussionis reddituum Ecclesiasticorum pro reedificatione Ecclesiarum antequam deveniatur ad contributionem secularium ut notat Frances de *Eccles. Cathedr. cap. 13. numer. 33. cum 45. & 63.*

4 Quod autem Regna, & Principatus in hoc miserimo rerum statu reperiantur, nemo est, qui ambigat, etiam ex ipsis Ecclesiasticis. Cum enim pars major nobilium vivat ex redditibus fiscalium, vel locorum montium qui valdè diminuti sunt ex publica necessitate, cumque sumptus pro victu notabiliter sint aucti, mercatores, atque opifices ob populorum paupertatem, ac penuriam, motæ alterationem, ac grave onus vectigalium vix sustentari possint, in diesque necessitas excreseat, & præcipue quia tributa integra juxta locorum distributionem exigere non possunt, cum pagi, oppida, civitates ita tenues, ac pauperes factæ sint, ut earum bona censu, & æstimatione sint habita indigna, nisi quis caput & vitam censere veller, cum nihil præter vitam, & corpus cives habeant, immò nihil aliud sint, quam effigies, immò umbræ hominum fame, frigore, illuvie, squalore enecti, contusæ debilitati inter saxa, rupesque ad hæc perusti artus, nive rigentes nervi, membra torrida gela, ut ait de milicibus Annibalis P. Scipio apud Livium *lib. 1. belli Pun. 2.* & nihilominus sæpè bellorum, & negociorum magnitudo cogit Principes, ordinarios Reipublicæ proventus augere, & indictiones, superindictiones, ac vectigalia nova, & inusitata extraordinaria imponere, non tam ad sui, quam populi utilitatem, maxime ubi ærarium, & Fiscus jam exhausta sunt, & urget necessitas, quæ legem non habet communem, sed suas habet amarissimas, & populus ægrè ferre non debeat, sibi imponi onera contributionum, quibus vita, & salus, bonorumque reliquorum consecratio, paretur. Quod cum sit notorium,

& moraliter certum, profecto necessaria non est physica discussio secularium facultatum, quæ sanè difficillima, & quodammodo impossibilis est, ut proinde, ea ommissa, teneri Ecclesiasticos ad contributionem asseruit Bartolus Capycius, Author Capellæ Tolozanæ, Martha Soufa, & Afflictus, quos refert Delbene *decis. dub. 20. num. 9.* Et ita praxi servatum fuisse in casu illo Indulti Florentinis à Clemente VIII. concessi, notat cum cum Afflicto idem Delbene, cum in hac re magna præstanda sit fides Principibus Catholicis, religiosis, ac immunitatis Ecclesiasticæ zelatoribus.

Atque hinc non oportet petere consensum Clerici, sed sufficit recursus ad Sedem Apostolicam, qui illi æquivaleret cum sit penè dixerim impossibile, quod resolutio totius Cleri unius Regni, vel Principatus in forma legitima congregati huic necessitati vel saveat, vel se conformet, cum constet tot opinionibus, suamque se dissentire, & consilium pro moribus cuiusque capere, dum physicus quidam facultatem secularium defectus ipsi demonstrari non poterit sitque verum, quod tantum ex publicis malis sentimus, quantum ad res privatas pertinet, nec in eis quidquam acruis, quam pecunia damnum stimulat, ut appositè Annibal apud Livium.

6 Ex his autem rationibus, & quia experientia docemur, Clerum hujusmodi contributionibus se opponere, idè tamquam ab ejus dissensu appellatur ad Sedem Apostolicam. Nam sicuti quando Clerus obstitit, certum est, sufficere consensum Episcopi ex Grasso *ubi supra effect. 3. num. 241.* ita quoque à resistentia totius Cleri recurritur, ad Pontificem, Judicem supremum, ut ex Abb *in capit. non minus de immun. Eccles.* notat Gutier. *lib. 1. practico. quest. 9. num. 8.* & Marth. *de jurisdict. par. 4. cent. 1. cas. 10. num. 18. & seqq.* ac proinde illius regulæ generalis, quod scilicet Ecclesiastici non tenentur ad vectigalia, una ex limitationibus hæc est, *quando vectigalia, seu collecta imponuntur, & solvuntur de licentia Summi Pontificis.* Atque ita id intellexerunt, ac in praxi observarunt ii Pontifices qui Regibus Catholicis Hispaniarum Indulta Subsidii, Excusati, ac Milionum hucusque concessere.

7 Nec juribus desunt motiva æquitatis, & congruentiæ. Primum est, quod agitur de contributione ab omnibus Provinciis unitis suo Regi, ac Principi propter necessitatem eroganda. Ex quo inferitur, esse justam, non violentam, ut ex *l. 1. tit. 7. lib. 6. Recopil. legum Hispaniarum* advertit Larrea *allegat. fiscal. 59. num. 9.*

8 Secundum est suavitas exigentiæ, ut si non exigatur major quantitas in pretio rerum comestibilium, nec auferatur pars fructuum ab ipsis Ecclesiasticis, sed solum mensura rerum comestibilium sit minor, quemadmodum est *Sisa* Hispaniarum.

9 Tertium est, quod probabilis est opinio, quæ affirmat, non lædi immunitatem ecclesiasticam, quando onus, sive vectigal imponitur secularibus, & ex illis eveniat præter intentionem Principis aliqua læsio Ecclesiasticis. Estque communis inter Theologos, præsertim Hispanos, quam comprobatur cum Sylvestro, Henriquez, Lopez, Maldero, Rodriguez, Molina, Sanchez, Laymano, Thomas Delbene *par. 1. de immun. cap. 5. num. 7. sect. 1. ex nu. 20. & sect. 4.* quibus in locis probabilem censet. Quia id attenditur, quod principaliter agitur, non quod in consequentiam venit, *l. qui exceptionem, de condit. indeb. eamque communem vocat Cardinalis de Lugo 2. p. de just. & jur. disp. 36. sect. 9. numer. 142. & numer. 133.* sub initio sectionis, adducens exemplum, quod possit exigi vectigal, vel decima rerum omnium, quæ venduntur, quæ hispanè dicitur *Alcavala* ab eo, qui vendit, vel emit à Clerico, licet inde eveniat, eventurumque sit, quod vendat majoris, vel minoris pretii emat. Et examinans exactè quicquid dici posset quod indirectè ageretur contra Immunitatem, ut id evitetur juxta sacros Canones, qui hoc idem reprobant docet, quod nec indirectè agit contra Immunitatem is, qui

non eo animo vectigal, ut graventur Clerici imponit. Quod exemplo confirmat. Si enim Princeps imponeret vectigal. iis, qui introducerent libros ecclesiasticos, gravaret indirectè statum Ecclesiasticum, nam præsumeretur, ejusmodi fuisse suam intentionem. At verò si illud generaliter imponeret super libris, contrarium censendum est, quamvis ex hoc eveniret quod Ecclesiastici pluris illos emerent. Nemo enim addubitat quin possit Principes vectigalia mercibus exportandis, vel importandis imponere, licet præjudicium Ecclesiasticis obveniat. Quod etiam non diffidetur Delbene eo cap. 5. dub. 7. sect. 4. & approbat in omnibus aliis vectigalibus, quæ imponuntur super actu, qui est distinctus à contractu emptionis, in quo Ecclesiastici sunt immunes, n. dub. 7. sect. 10. num. 5.

11 Quartum est. Quia sunt qui arbitrentur casus esse, quibus utroque jure divino, & humano, Ecclesiastici & eorum bona, Ecclesiæ, locaque pia tributis, collectis & vectigalibus, oneribusque, & personalibus, ac realibus, seu patrimonialibus, onerari possint à Principibus laicis. Et in primis in casu necessitatis urgentis dicunt, eos posse bona Ecclesiæ capere, quemadmodum Joas Rex Israel 4. Reg. 14. cap. v. 14. 16. Item exemplo Ezechia Regis Juda 4. Reg. cap. 18. 14. & seqq. Quare & 1. Reg. cap. 8. inter jura Regnum est tributorum impositio, maxime in casu necessitatis, quamvis aliis quam Regibus non concedatur, cap. super quibusdam, de verb. signif. Scriptum enim est, omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit, idcirco enim præstatur tributum, ut subjectio probetur, ex D. Paulo ad Rom. cap. 13. habeturque c. 2. de censib. apud Gregorium.

12 Facit quod ex D. Ambrosio adfertur in c. si tributum 27. & seqq. Magnum quidem 11. quest. 1. ibi: si tributum petit Imperator, non negamus, agri Ecclesia solvunt tributum. Si agros desiderat Imperator, potestatem habet vendicandorum. Tollat eos, si libitum est. Imperatori non nego, sed non dono. Rursus; Magnum quidem est, & spirituale documentum, quod Christiani viri sublimioribus potestatibus docentur debere esse subjecti, ne quis constitutionem terreni Regis putet esse solvendam. Si enim censum Filius Dei solvit, quis tu tantus es, qui non putes esse solvendum? Et Urbanus Papa in cap. Tributum 22. sub 23. quest. 8. Tributum in ore piscis, piscante Petro invenit, quia de exterioribus suis, quæ palam cunctis apparent, Ecclesia tributum reddit. Non autem totum piscem jussus est dare, sed tantum staterem qui in ore ejus inventus est. Quia non Ecclesia dari Imperatori, non Pontificali apex, qui in ore capitis Ecclesiæ præminet subijci potest Regibus, sed sanè, ut diximus quod in ore piscis invenitur pro Petro & Domino dari jubetur. Quia de exterioribus Ecclesiæ quod constitutum antiquitus est, pro pace & quiete, quia nos tueri & defendere debent, Imperatoribus persolvendum est. Iterum D. Ambrosius ad Marcellinam sororem epist. 33. quæ habetur in capit. 21. Convenior 23. quest. 8. Convenior ipse, ait, à Comitibus & tribuitis, ut Basilica fieret matura traditio, dicentibus Imperatorem jure suo uti eo, quod in potestate ejus essent omnia. Respondi, si à me peteret quod meum esset, id est fundum meum, argentum meum jus hujusmodi meum, me non refragaturum, quamquam omnia, quæ mea sunt essent pauperum. Verum ea, quæ divina sunt, Imperatoris potestati non esse subjecta. D. Augustinus tr. 6. cap. 1. Ioan. relatus in cap. 1. Quo jure 8. decis. docet, jure humano, & Imperatorum, & Regum etiam Ecclesiæ, ut alios quoslibet possidere temporalia, & dicere hoc meum, hoc tuum. Quare, inquit, nolite dicere quid mihi & Regi. Nam quid tibi ergo, & possessioni? Aliter nolite dicere, possessiones tuas, quia ipsa jura humana renunciaſti, quibus possidentur possessiones.

13 Hinc non omnia, quæ Ecclesiæ sunt, censentur immunita à censibus, & tributis, sed tantum mansus, domus, & horti, quæ juxta Ecclesiam sunt. Ita enim ha-

betur in c. 1. de censib. quod est sumptum à Concilio Vormaciensi cap. 50. cujus verba in cap. 25. Sancitum est 29. q. 8. leguntur in hunc modum: Sancitum est unicuique Ecclesiæ unus mansus integer absq; ullo servitio iribuat; & presbyteri in eis constituti non de decimis, atq; oblationibus fidelium non de domibus, neque de agris, vel de hortis juxta Ecclesiam positus, neque de præscriptio manso aliquod servitium faciant, præter Ecclesiasticum, & si aliquid amplius habuerint, inde majoribus suis, vel alias senioribus debitum servitium impendant.

Idem probari videtur ex Gregorio I. in cap. 1. de Im- 14 mun. Eccles. ubi Pontifex Tricenti Episcopo scribit: Fratertitas tua nullum per nostra vel Ecclesiæ suæ nomen, vel alio modo, excusari à murorum vigiliis patiatur, sed omnes ad hoc generaliter compellantur, quatenus cunctis vigilantibus melius valeat Civitatis custodia procurari. Quod existimant aliqui, & ut ferè omnes, ac Panormitanus intelligi de Clericis Ecclesiæ, ut in casu necessitatis urgentis possint compelli ad custodias, & vigiliis Urbis tempore imminenti belli, si necessitas imminet Ecclesiæ, aliisque. Ita si respiciat communem utilitatem & necessitatem.

Et quod in casu necessitatis ad contributiones pro utilitate Reipublicæ Ecclesiarum bona, & ecclesiasticarum 15 personarum vocentur, colligitur ex eo, quod bona Ecclesiæ, sunt addita, ut oppressos & captivos redimat, pauperes juvet, c. Sacrorum, c. sicut, c. Aurum, c. Gloria Episcopi 12. quest. 2. l. Sancimus, C. de Sacros. Eccles. Multò ergo magis pro defensione patriæ, ex qua prospicitur, & præca vetur, nō captivi fiant & pauperes. Satius enim est damnum prævenire, quam post vulnus acceptum remedium quærere, l. fin. C. in quib. caus. in integr. rest. non est necess. l. 1. C. quando liceat sine Jud. se vind. Sic Cæsares quoque certos casus proposuerunt, in quibus & voluerunt ad Collectas ipsas Ecclesias, & domus Augusti & Augustæ, eorumque bona contribuere, ut si quando sternendæ essent viæ publicæ, aut pontes novi instituendi, aut instituti reficiendi essent, si quid habent in ea civitate, aut loco ubi talia opera fiunt in §. Ad hæc Sancimus Novel. 131 in l. Ad i. strucliones. 7. C. de Sacros. Eccles. Quæ & trahuntur ad muros Civitatis, puteos publicos & similia per Glossam ibidem, & ita pronunciatum sapè in Senatu Parisiensi, ut refert Paponius lib. 5. Rapsod. Arrest. tit. 11. Arrest. 16. 17. 18. & 19. Sic subijciuntur & naves Ecclesiarum tranvectio- nibus publicarum specierum sine exceptione Religionis à Theodosio, & Valentiniano in l. Tubemus nullam 10. C. de Sacros. Eccles. l. 2. C. de navib. non excus. Item angariis, & perangariis, & aliis oneribus expeditionis plaustrorum præbendorum in l. Neminem ab angariis 11. de Sacros. Eccles. Simul & canonicæ illationi in l. Placeat 5. C. de Sacros. Eccles. Muneribus quoque patrimonialibus, quæ ratione possessionum præbentur, dicuntur obnoxii Imperatori, & Regibus, & prædiorum possessionibus Clerici in c. si qua causa 26. §. fin. 11. cui ad stipulatur c. si tributum, ead. 11. quest. 1. Acceditque Gratiani resolutio in cap. Sancitum 25. §. fin. 23. quest. 8. cujus verba, Hinc datur intelligi, quod de his quæ imperiali beneficio, vel à quibuslibet pro beneficio sepulturæ Ecclesia possidet, nullius juri, nisi Episcopi teneatur obstricta; de his verò, quæ à quibuslibet emerit, vel vivorum donationibus acceperit, Principibus consueta debet obsequia, ut & omnia eis persolvat tributa, & convocato exercitu, cum eis proficiatur ad castra. Quod tamen hoc ipsum non sine consensu Romani Pontificis fieri debet.

Ut proinde referantur à Joanne Paponio l. 5. Arrest. tit. 16. 5. arrest. 1. arresta aliqua hac de re, quorum uno Senatus statuit per provisionem anno 1388. ut Decanus, & Capitulum Novioduni, & Curiones ejusdem Civitatis conferrent ad reparaciones Civitatis, non autem Episcopus. Alio quo etiam adversus Ecclesiasticas personas Cæsarem idem dictum, & pronunciatum. Ec-
ultra

ultra quod etiam tenerentur ad contributionem, non solum reparationis dictorum, sed etiam ad stipendia Præfetti militibus seu Capitanis ibi positi Et rursus id ipsum statutum anno 1394. contra Decanum, & Capitulum Aulercorum ratione murorum, fortificationum, & prædictorum stipendiorum Præfetti militaris.

17 Sunt, & alia arecta apud eundem Paponium *lib. 5. arest. tit. 11. arest. 15.* quibus statuitur, compelli posse, & teneri personas Ecclesiasticas ad contributionem stipendiorum prædii, seu militum, qui sunt in prædio Urbis, & ad necessaria pro victu Urbis, in qua resident, & ob id posse cogi per captionem suorum temporalium. Sicque iudicatum contra Capitulum Ecclesiæ Lugdunensis 28. Maii 169. & iterum pro Consulibus Sanctiflorii Alvernæ contra Episcopum & Ecclesiasticos ejusdem Civitatis propter *l. fin. C. de quib. muner. vel præst. liceat se excus. lib. 10. tit. 48.* ex verbis, *nulla personali dignitate excepta* omnesteneri ad instructionem pontium, & ad comparationem frumenti, aliarumque specierum. Quæ tamen verba non pertinent ad personas Ecclesiasticas, de quibus nulla ibi mentio, quamquam exprimentur in citata *l. Ad instructiones de sacros. Eccles. & in l. Absit, de privil. dom. August.* Fueruntque condemnatæ 7. Octobris 1550. personæ Ecclesiasticæ Civitatis Biturigum ad contributionem restaurationis murorum pontium, itinerum, hospitalium pauperum, & peste affectorum, & salariorum doctorum regentium, & necessariorum Academicæ ejusdem Civitatis; declaratæ tamen immunes & exemptæ à contributione stipendiorum Præpositi, & Satellitum ejus, negotiorum politicorum, horologiorum publicorum, & aliorum superius non expressorum, ut refert idem Paponius eo loco *arest. 19.* Et in casu necessitatis ac bellorum contributum olim etiam à Sacerdotibus, alioquin immunitatem habentibus, indicat Livius *lib. 33. Plutarchus in Camillo, & Appian. lib. 2. de bell. civil.* Unde Arcadius Jurisconsultus ait in *l. fin. §. patrimoniorum autem, de muner. patrimoniorum munera duplicia esse, quæ sumptibus patrimonii, & damno administrantis expediuntur. Nam quædam ex his muneribus, possessionibus, sive patimoniis indicuntur, veluti agminales equi, & mulæ, & angariæ, atque veredi; quæ obsequia, qui neque municipales, neque incolæ sunt, agnoscere coguntur, si habent bona ubi petuntur, & ab hujusmodi muneribus, neque primipilarem, neque veteranum, aut militem, aliumve, qui privilegio aliquo subnixus sit, neque Pontificem excusari.*

18 Consentit Paulus Jurisconsultus in *l. Ab his oneribus. 10. de vocat. & excusat. muner. Ab his oneribus, inquit, quæ possessionibus, aut patrimonio indicuntur, nulla privilegia præstant vacationem. Et Hermogenianus Jurisconsultus in *leg. sunt munera 11. eodem tit. ait: Sunt munera, quæ rei propria coherent, de quibus neque liberi, neque aias, nec merita militia, nec ullum aliud privilegium jure tribuit excusationem, ut est prædiorum collatio, via sternendæ, angariarumve exhibitio, hospitiumque suscipiendi munus. Nam nec hujus quævis excusationem, præter eos, quibus principali beneficio concessum est, habet. Et si qua sint præterea alia hujusmodi. Additque Glossa ad verbum Pontifex in *d. l. fin. §. patrimoniorum; Ergo neque Clericus, neque Ecclesia immunes sunt ab his muneribus, & collectis patrimonialibus. Quia ut prædia possideant à lege humana est. Sed quod Ecclesia, & pro ea Clericus jus decimationis, & primitiarum habet, hoc est à lege Dei. Et ideo Principi pro suo Episcopo subsit, ut hic, & C. de Sacros. Eccles. leg. Ad instructiones, leg. Sacrosancta & c. de Episcop. & Cleric. de his, & in auct. alien. & emphyt. §. Si verò quis, collect. 9. & de Ecclesiasticis tit. 1. Ad hoc, ead. collat. & in decreto 11. q. 1. can. sicque, & ca. Cum ergo, & c. si tributum, & can. Magnum quidem.***

19 Potest accedere quod ejus est legem interpretari, cuius est condere, lege prima, & fin. C. de legibus. Princeps autem condidit legem, qua licet Ecclesiæ relicta tem-

poralia retinere, & ei legare, lege prima, C. de Sacros. Eccles. cap. Constantinus 96. dist. Confertque quod in negotiis, quæ ad communem utilitatem pertinent, æquum sit ut personæ Ecclesiasticæ, ad quas pertinet quoque commodum, contribuant, ut expressè videtur decisum contra personas Ecclesiasticas, ea ratione in *cap. Pervenit, de immunit. Eccles. & juxta regulam generalem, quod non sit ferendus is, qui lucrum quidem amplectitur, onus autem subire recuset, leg. un. §. Pro secundo, C. de caduc. tollend. leg. fin. §. sed cum, C. de furt. cum similibus.*

Ultimum est prudentiæ. Nam res ac redditus Ecclesiarum in dies augentur in fabrica Ecclesiarum, Conventuum, Monasteriorum, in fundatione Capellaniarum, in legatis pro anniversariis, aliorumque piorum operum; facultates verò sæcularium permultum diminuantur, ac ipsi sæculares, & cives deficiunt ob devastatas à necessitatibus publicis, justis ac novis vestigalibus Civitates, ex quibus diminutio Majestatis Principis, ita sanè ut tempus evenire possit, in quo jus naturale obliget Principem, qui Rempublicam administrat, ad curandum ut suum quisque teneat, neque de bonis privatorum publicè diminutio fiat, & ad coercendam hanc damnosam inæqualitatem cum aliquo præjudicio Immunitatis Ecclesiasticæ. Quod nonnulli Principes fecerunt.

Et profecto si mens, atque intentio decernentium, rectè consideretur, planè perspicuum erit, hujusmodi decreta, sive statuta non esse usque aded exorbitantia, neque contra libertatem Ecclesiasticam, sed magis ad publicam utilitatem, & conservationem familiæ, atque agnationis spectare, *text. in l. 1. §. fin. C. de cad. toll. text. notabil. in l. Utilitas, C. de primipil. lib. 12. & in leg. act. §. Labeo ff. pro socio. Et ita per multas rationes concludit Signor. de Homod. conf. 11. incip. statuto Civitatis Mediolani, dicens num. 19. quod dispositio illa non sit censenda contra libertatem Ecclesiæ, cujus auctoritate aggravatur persona Ecclesiastica, publica utilitate hoc exigente. Imò non gravatur persona Ecclesiastica, sed potius subditorum potestas limitatur. Facit ad hoc textus in *l. ad instructiones, C. de Sacros. Eccles. text. in c. Pervenit extract. de immunit. Eccles. Socin sen. conf. 241. num. 1. vol. 2. Bald. in cap. Ecclesia S. Maria, nu. 8. ubi dicit, valere statutum factum in favorem Reipublicæ, etiamsi sit contra Clericos, & ad rubr. eod. tit. de constit. num. 10. & in l. ea lege, C. de condit. ob caus. num. 12. Hippol. in pract. crim. §. Aggrediar, n. 72. Multa enim in favorem Reipublicæ conceduntur, quæ aliàs non concederentur, d. leg. utilitas, & l. Ita vulneratus, ve multa autem, ff. ad leg. Aquil. & d. l. 1. §. fin. C. de caduc. tollend. cum similibus. Sicque ob necessitatem publicam potest Clericis indici collecta, d. l. Ad instructiones, Jas & Doctores in l. Placet, C. de Sacrosanct. Eccles. Patil. conf. 68. num. 14. & 22. vol. 1. Alex. conf. 30. per tot. vol. 5. Hippol. in dict. §. Aggredior num. 61. cum seqq. ubi multa exempla de prærogativa utilitatis publicæ notatu digna refert, quem ad hoc omnino vide, & Roman. conf. 310. per totum. Hujusmodi autem statuta, aut decreta non censentur fieri contra libertatem Ecclesiasticam, cum principaliter concernant utilitatem, ne immobilia transcant ad Ecclesias, & non possint postea, publica necessitate exigente, alienari, nec publicis functionibus gravari, neve minuantur vires Regni, transcantibus rebus jure perpetuo ad personas, quæ vivere censentur perpetuo. Et ideo Principes privantur juribus, quæ acquiruntur ex morte, vel delictis possessorum, vel ex mutatione Dominorum, immò quod res eximantur à commercio hominum, quod fiant inalienabiles, ut religione perpetua ejus patrimonium sit perpetuum, ut ait *l. jubemus nulli 14. C. de Sacros. Eccles. c. Nulli, de reb. Eccles. non alien. c. non liceat Papa, & sine exceptione 12. quest. 2. Statutum enim, contra Clericos fieri non posse quoad acquisita, Doctores in dict. cap. Ecclesia S. Maria, sed quoad acquirenda, ne Civitas, vel***

Respublica jurisdictionem super bonis immobilibus subditorum amittat. & subsidio collectarum careat, atque sic onera realia sustinere nequeat, merito valet, Bald. ad d. rubr. de constit. num. 10. & in d. cap. Ecclesia S. Mariae, num. 22. & in c. Quae in Ecclesiarum, num. 8. eod. tit. Jaf. in d. l. filiusfamilias §. Divi, num. 75. cum seq. quem vide Hinc quoque est, quod valent statuta, quod res subiecta jurisdictioni statuendum, manere debeat tributaria, etiam si ad Clericos, vel Ecclesiasticas personas perveniat, quia respiciunt quærenda, ne Civitas perdat tributum, Bartol. in l. rescripto, §. fin. num. 5. ff. de mun. & honor. Bald. in d. l. Placet, numer. 4. C. de Sacros. Eccles. latè Jaf. ibidem num. 21. cum seq. & in d. §. Divi, num. 78. Quia res transit cum suo onere, text. in l. 2. & in l. fin. C. sine censu, vel reliq. & in l. Alienatio, ff. de contrah. empti. & in l. fin. §. Lucius ff. de donat. latè Panorm. in cap. fin. numer. 12. de vit. & honest. Cler. Quemadmodum enim Ecclesia vult, sibi sua jura intacta servari, ita etiam Respublica in quærendis potest statuto sua jura illæsa conservare ne res tributariæ ex privilegio personarum immunes fiant. Et quemadmodum pacto quilibet rei suæ legem imponere potest, l. Si ita quis, §. Eo lege, ff. de verb. obligat. text. notab. in leg. fin. C. de pact. inter. empti. & vendit. compos. ita etiam Respublica singulari statuto in acquirendis facere potest. Ita præclarè docet Bald. ad d. rubr. de constit. num. 10. & in d. cap. quae in Ecclesiarum, num. 8. & in d. cap. Ecclesia S. Mariae, num. 22. eodem tit. Atque ita etiam docent Molin. de just. & jur. tom. 1. tract. 2. disput. 140. num. 10. Graff. in decis. part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 233. Dried. de libert. Eccles. lib. 2. cap. 3. Ortiz. de Immunit. Eccles. parte 3. dub. 3. fund. 1. Pereira de manu Reg. parte secunda, cap. 38. 39. & 67. Cutellius ad leg. Friderici cap. 24. no. 26. & capite 85. no. 90. & de libert. Eccles. libro secundo, quæst. 58. & complures Juristæ ut Salycetus & Barbatia. & alii in dict. cap. quae in Ecclesiarum, de constitut. & in cap. Clericis, de judic. quos refert ac sequitur Anguianus de legibus tom. 1. lib. 1. controu. 15. num. 33. & seqq.

22 At verò, quæ hætenus dixi, speciosa magis sunt, quam vera. Nam licet conclusio sit, quod si Rex, Princeps, Respublica haberet urgentissimas necessitates communes Clericis atque laicis, & bona laicorum non suppetere ad remedium necessarium adhibendum, tunc Clerici tenerentur contribuere ad hujusmodi necessitates, ut perspicuè constat ex cap. Non minus, & c. Adversus de immunit. Eccles. Quia secundum jus naturæ est, eum pati damna, quem sequuntur commoda. l. secundum, ff. de reg. jur. c. qui sentit, de reg. jur. in 6. & ratio naturalis dicitur, ut in his necessitatibus omnes Respublicæ subveniant propter bonum commune, Panorm. in c. sicut 3. de jurejur. in fin. Anchar. in d. c. Non minus n. 8. ubi postquam dixerat, Clericos teneri ad refectionem pontium, & c. subdit hæc: Unde possumus dare generalem doctrinam, quod ubi tractatur de generali utilitate laicorum & Clericorum tenentur Clerici. Quam doctrinam approbat Senatus Pedemont. decis. 68. num. 10. referens Ripam lib. 2. resp. cap. 20. & Bald. in conf. post illam decisionem typis excuso num. 6. tenetque Richard. quodlib. 2. qu. 30. art. 4. Gulielm. de Bened. in cap. Raynuius, de testam. nu. 469. Perez. lib. 1. ordin. tit. 2. l. fin. Hippol. in pract. §. Aggredior. num. 63. Speculat. par. 4. tit. de Clericis conjugatis §. 1. num. 3. Bald. in l. fubemus nullam, C. de Sacros. Eccles. in 1. & 2. notab. verba autem legis sunt ejusmodi: Propter publicam utilitatem concessio cujusvis prærogativæ intuitu dignitatis, Religionis, vel personæ cessat. Quod etiam habetur ex l. nu'as, C. de curs. publ. lib. 12. Publica enim utilitas est cuilibet privilegio præferenda, privilegiumque immunitatis generaliter concessum non includit casum publicæ utilitati contrarium, nec generalis concessio immunitatis ab oneribus extenditur ad casum supervenientis novæ necessitatis, Paul. de Cast. in d. l. Ad Instructiones, C. de Sacros. Eccles. in fin. Alex. in l. 51. ex tot.

etiam in fin. ff. de legat. 1. ibique Dynus, Albericus, Salycetus, & Jason, qui alios refert à n. 7. estque communis, ut testatur hoc non improbens Felinus in c. Nonnull. de rescr. nu. 16. in fin.

Opòrte tamen, ut observetur forma d. c. Non minus, 23 & cap. Adversus, & Extrav. Quod olim, de immunit. Eccles. ex quibus Doctores communiter regulam constituunt pro contributione status Ecclesiastici esse necessarium, quod concurrant requisita horum textuum, quod scilicet facultates Regis sive Principis ac laicorum publicæ, ac evidenti utilitati non sufficiant. Quod Clerus contributioni consentiat. Ac tandem quod obtineatur confirmatio Sedis Apostolicæ, ut post innumeros docent Carolus de Grass. de effect. Cler. eff. et. 3. num. 226. & seqq. & nu. 238. & 239. Bellett. disquis. Cler. part. 1. de exempt. Cler. à mun. publ. §. 2. num. 5. & seqq. præcipuè num. 10. & præ omnibus D. Fagnanus in d. cap. Non minus, num. 51. & disputat Panorm. ad dict. cap. Non minus, & in conf. 3. vol. 1. Chassan. ad §. 4. in princ. num. 17. & seq. in consuetud. Burgund. & Guidopap. q. 376. incip. de Clericis.

Quibus juribus consentit Concilium Lateranense hæc 24 bitum sub Leone X. sess. 9. iii. de reform. Cur. §. c. cum à jure, & aliud Concilium Lateranense sub Innoc. III. in c. 46. cujus verba referuntur in c. Adversus 7. de immunit. Eccl. Item Concilium Toletanum c. 2. relatum in c. 69. Ecclesiarum servos 12. qu. 2. Alexander IV. in c. 1. de immunit. Eccles. in 6. cujus constitutionem innovavit Bonifacius VIII. in c. Quamquam, eodem tit. & adjecit ut obtineret, non obstantibus contrariis Constitutionibus, quas improbat, ut corruptelas, statuitque Clemens V. in Concilio Viennensi in Clem. fin. de censib. id, quod fecerunt Galli in suis Druidis, Ægyptii in suis Sacerdotibus, Jul. Cæsar lib. 6. commun. de bell. Gallic. Dioscor. Sicul. lib. 1. biblioth. c. 6. Quare & terra Sacerdotalis in Ægypto libera fuit ab omni tributo imposito terris ob penuriam venditis, quod erat quintæ partis frugum Gen. c. 47. v. 6. & Rex Assyriorum in lib. 1. Esdr. c. 7. v. 23. scripsit subditis, Vobis quoque notum facimus de universis Sacerdotibus, & Levitis & cantoribus, & janitoribus, Nabineis, & à ministris domus Dei, (id est Esdra) ut vectigal, & tributum, & annonas non habeatis potestatem imponendi super eos. Et quando Deus jusse numerari populum, & capitationem pro singulis dari in usum Tabernaculi, Exod. cap. 30. num. 12. Levitæ non fuerunt numerati ea ratione, ut capitationem solverent, sed alia, ut ministeria tabernaculi juxta domos, & familias suas exequerentur circa cultum Dei, & loco primogenitorum Israel fuerunt Domino consecrati, & onera in tabernaculo, & postea in templo Dei subierunt, Num. cap. 1. v. 2. & 7. & sequentibus & cap. 2. v. 33. & c. 4. Itaque Nicolaus III. ad Ludovicum, & Carolum Reges in cap. 19. reprehensibile, 23. quæst. 8. reprehendat Principes, quod in muneribus, & oneribus militaribus noctu, diuque dicerent & piscopos detentos, etiam contra pyratas, quod hoc alienum sit ab officio Ecclesiasticarum personarum, & quod personæ Ecclesiasticæ non debeant prætextu militiæ temporalis amoveri à militia cælesti, quam orationibus debent excolere, juxta id, quod scriptum ad Timoth. c. 3. Nemo Dei militans implicare se debet negotiis militaribus Referaturque lib. 2. Machab. c. 3. vindicta de Heliodoro, quod ex mandato Regis veller aurum, etiam creditum, seu depositum intra septa Templi, acciperet multò magis vindicta est expectanda à Deo in Principes, qui non solum deposita in Ecclesia, sed bona ipsius Ecclesiæ tollere velint. Nam in eo magis Templi sanctitas violatur, & in propriis magis, quam in alienis. Ac tandem excommunicantur nomina in Bulla pronunciata in Cæna Domini, qui tributa, collectas, & onera Ecclesiæ, & Ecclesiastici imponunt absque Pontificis assensu.

Ratio prior adferri potest ex parte personarum 25 Eccle-

Ecclesiasticarum, quæ sunt honorandæ, & non gravandæ à quoquam, *cap. Ecclesias 28. in fin. 23. quæst. 8.* Alia, quia personæ laicorum cujuscumque sint potestatis, nullam potestatem habent in personas aut res Ecclesiæ. Ideoque nec de illis legem ferre, aut disponere possunt *cap. fin. de reb. Eccles. non alien.* Concil. Lateranense sub Innoc. III. *cap. 44. Ecclesia S. Mariae, & cap. quæ in Eccles. de const. Auth. Cassa, C. de Sacrosanct. Eccles.* Item constitutiones Regum, Imperatorum, aliorumque Principum legibus sunt postponendæ Ecclesiasticis, in his maxime, quæ ad personas, & res Ecclesiæ pertinent, *cap. 1. cum quinque sequentibus 10. d.*

26 Nec est invidendum Ecclesiæ & personis Ecclesiasticis, si aliis laicis pugnantibus, tributis & vectigalibus ad Reipublicæ munera oneratis, ejusmodi Ecclesiasticæ res & personæ sua immunitate, & libertate potiantur, quamquam & ipsi in eadem Republica sint, in eodemque loco, & quamvis in privilegiis & utilitatibus publicis ex contributionibus succedentibus participant, & commoditate, defensione, ac beneficio, quæ per tributa, & vectigalia indicta & superindicta eveniunt, fruuntur. Siquidem quemadmodum Ecclesia & personæ Ecclesiasticæ immunes sunt ab oneribus laicorum, & sunt participes nihilominus commodi, & utilitatis illorum; sic è contra personæ laicorum immunes sunt ab oneribus, militia, laboribus, & muneribus Ecclesiasticis, & nihilominus participes sunt cultus divini, orationum, & ministeriorum earum. Sic nutritur corpus Reipublicæ per temporalia corporalibus necessariis; per spiritualia verò verbo, in anima; & ita onera compensantur. Hinc Clerici Deo Domino, ac quotidie pro se, prove populo inserviunt, & ministerium impendunt. Laici in corporalibus onera contra soli sustinere debent, ne Ecclesiastici duplici onere, & ministerio corporali & spirituali graventur, *c. quoniam idem mediator 8. 10. d. Quare personæ Ecclesiasticæ utuntur privilegiis loci, ubi degunt, dilecti 17. de form. comp.* Neque est absurdum, quod Clerici gaudeant beneficiis statutorum populi, licet non supportent onera temporalia, quæ alii ferunt. Quia sufficit, quod subeant onera spiritualia, ut scribit Paul. Castr. *conf. 300.* & dicebat D. Paulus Corinthiis 1. 9. v. 11. & 2. & ad Roman. 15. v. 27.

27 Ex parte verò rerum constat, Deo dicatum non esse ad usus humanos transferendum, *cap. semel Deo dicatum 51. de reg. jur. in 6. leg. In tantum, §. Sacra, de rer. divis. §. Sacra, eodem titul. apud Justin. leg. ad es Sacra ff. de contrahen. empt.* Idque sive de personis, sive de rebus Ecclesiæ agamus, Joan. Andr. *ad d. semel, Panorm. ad cap. Ex publico, de convers. conjug.* Sic in lege Dei, Levit. *cap. 27. v. 28. Omne quod Domino consecratur, sive homo fuerit, sive animal, sive ager, non veniet, nec redimi poterit. Quidquid semel fuerit consecratum Sanctum Sanctorum erit Domino.*

28 Accedit, ut, quemadmodum Clericus non tenetur ad pedagia, guidagia, & collectas pro rebus Ecclesiæ, ita nec pro rebus suis, vel sui patrimonii, ut liquet ex iuribus ante citatis, & *ex c. fin. de fin. de vit. & honest. Cler. & ibi Panorm. v. 4. d. Clem. Presenti, de censib. c. Quamquam de immun. Eccl. in 6. Panorm. conf. 6. vol. 1.* Idem dicitur, si aliquid donatur, vel relinquatur Ecclesiæ, ut non teneatur solvere certum quid pro libra secundum statuta quorundam laicorum juxta *c. Tributum, §. quamvis 23. qu. 8. cum duobus seqq. & idem inquit Panorm. d. cap. fin. nu. 4. de vit. & honest. Cler. si donatio facta fuerit Clerico. Vide ultionem Dei in Principes hac de causa in libris Reg. 4. c. 11. v. 17. & seqq.*

29 Rursus bona Ecclesiarum destinata sunt publico usui spirituali, & reservata non solum in alimoniam pauperum, sed etiam Clericorum, & ad restituendum cultum divinum, si quando contingeret à tyrannis opprimi, *c. futuram, & c. videntes 12. quæst. 1.* Quare alienari non possunt ab ipsis etiam Præpositis, *cap. nulli liceat 12. quæst.*

fin neque deputata ad certum usum divinum aliis usibus debent applicari sine autoritate Summi Pontificis, *c. Quia contingit, de relig. domib. Adi Christum Dominum de tributo solvendo ab Ecclesiasticis differentem apud D. Matthæum c. 17. num. 24.* Certè ab alienis non subditis non potest peti tributum, & census, quia cum arguatur inde subjectio, *cap. primo, de censib.* non subditus non tenetur. Ecclesiasticæ autem personæ non sunt subditæ potestatibus temporalibus, sed Summo Pontifici, & ab eo commissæ Episcopis, & Præpositis, *l. Cum clerici 25. & Constitutio Statutus. C. de Episcop. & Cler. tot. tit. de for. comp. c. Cleros 21 d. novell. Ut Clerici apud proprios Episcopos conveniantur.* Solvitque Christus tributum, non ex debito, sed ne scandalizaret alios, *Glof. in c. Magnum 28 ad verb. solvit 11. q. 1. & eo c. lam nunc 28. q. 1.* Habent enim & res Ecclesiæ sua onera, à quibus laici liberantur, ut non mirum si Ecclesia ab oneribus laicis imminentibus liberanda sit. Debet enim alere Clericos, fabricas, & ædificia Ecclesiarum curare, suum Præpositum nutrire, & prædicatores verbi Dei honorariis donare, pauperes nutrire, *c. quatuor. c. de redditibus, c. Vulturna 12. q. 2. cultum divinum suis sumptibus facere, quod pertinet e iam ad luminaria, & alia, c. Nemo, de consecr. d. 1. Annatas, decimas, & procuratores Superioribus dare, c. Conquerente, de offi. Ordin. c. Cum secundum Apostolum, de prob.* Sic ut Levitæ solvebant Sacerdotibus olim partem decimatum, nunc Clerici ut *in c. 1. & 2. in fin. de decim.*

Neque desideratur jus civile. Nam Honorius, & Theodosius *in l. Placet 5. C. de Sacros. Eccles.* tributariæ usurpationis contumeliam depellit, & statuit, ne prædialibus usibus cælestium secretorum dicata, sordidorum munerum fæce vexentur, & ne extraordinarium quippiam ab eo tempore, superindictumve ab Ecclesia flagiteret, nullaque translatione fatigaret. Immunitasque personarum datur *in l. omnes 33. de Episcop. & Cler.* ut nullus Ecclesiæ, vel monasteria propria, quæ Religionis intuitu Clerici habitant, relinquere miserabili necessitate jubeatur. Justinianus secundus in novella Constitutione 131. *§. Ad hæc, sancimus, inquit, ne ullarum Sacrosanctarum Ecclesiarum, & aliarum venerabilium domuum possessiones sordida munera, & extraordinarias descriptiones sustineant.* Arque ita submoverunt onera lucrative descriptionum à largitis Ecclesiæ ex bonis curialium, ad quæ alii tenentur, *l. sancimus 18. C. de Sacros. Eccles. & dist. novel. 131. §. quod si res, junge l. unic. C. de impon. lucrati. descript.* Latior deinceps constitutio in favorem Ecclesiæ Friderici II. Cæsaris *in §. Item quæcumque Communitas, de statut. & consuet. in collat. 10. post l. feud. relata in l. Item nulla Communitas, C. de Episcop. & Cler.* Item innuit, nulla communitas, vel persona publica, vel privata collectas, vel collectiones, angarias, vel perangarias Ecclesiis, vel aliis piis locis, aut Ecclesiasticis personis imponere, aut invadere Ecclesiastica bona præsumant. Quod si fecerint, & requisiti ab Ecclesia, vel Imperio, emendare contempserint, triplum refundant, & nihilominus bona imperiali banno subjiciantur, quod absque satisfactione debita nullatenus remittatur. Idem Imperator in Constitutione novella, *Cassa. C. de Sacros. Eccles.* statuit cassa & irrita statuta omnia denunciari, omnesque consuetudines contra libertatem Ecclesiæ, ejusque personas, & in contemptores ejus Novellæ voluit bona eorum per totum Imperium impune ab omnibus occupari.

Arque ex his facile diluuntur quæ contra deduximus. Ad tria enim capita reduci possunt, nempe considerata potestate Principis, necessitate, ac rerum temporalium qualitate. Principi temporalia & res temporales subjæctæ sunt, & dispositio in potestate Principis, & aliunde sæpè necessitas quod non est in lege licitum, efficere potest licitum, *cap. Quod non est, de reg. jur. apud Gregor. cap. 2. de observ. junior. cap. Quanto, de consuetud.*

Quamobrem & non erit forsan alienum à Dei permissione propter urgentem necessitatem imminentis hostis, jam obsidentis civitatem, & mox ingressuri, si & bona Ecclesiæ, & personæ quædam defensionibus accommodæ rogentur, & adhibeantur, & quo calu non patitur tempus consilium deferri, & arque à Summo Pontifice peti auctoritatem, & forsan impossibile est Superiores in hac parte intercluso itinere adire. Hic enim verè non est contemptus nec Dei, nec Ecclesiæ, quia eo animo non fit, ut injuria cultui divino inferatur, & ejus bonis, quæ certè, si fieri possit, restitui ei debent. Et si fieri etiam posset consulendum esset etiam in summis illis necessitatibus, & periculis, ut personæ Ecclesiasticæ, dum alii arma tractarent, orationibus, & lacrymis in Ecclesia vacarent, cum à Deo vera, cita, & certior haberi possit victoria, & facilis liberatio.

32 Non itaq; impugnantur leges Imperatorum ac Regum ex eo capite, quod injustæ dici mereantur ob causas, ex quibus ad contributionem dicunt teneri Ecclesias, illarumque personas. Illæ enim sunt justissimæ, sanctissimæque, & quæ movere debent Summum Pontificem ad subventionem laicorum in iis necessitatibus: sed rejiciuntur eo, quod disponant laici de rebus Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum, ac leges de illis constituent, bonas quidem, sed sine potestate, qua destituuntur in rebus & personis Ecclesiæ, quæ alterius sunt potestatis, & jurisdictionis, c. *Benè quidem* 96. d. cap. fin. de reb. Eccles. non alien. Nec major est defectus quàm potestatis. Et jurisdictioni extra territorium impunè non paretur, l. fin. ff. de jur. omn. judic. Unde in casu necessitatis, quo facultates laicorum exhaustæ sunt, posse ex consensu personarum Ecclesiasticarum aliquid exigi auxilii nomine jam placuit Concilio Lateranensi generali, quod quamvis prohibuerit propria laicali auctoritate exigi, vel imponi, tamen ex consensu Episcopi permisit alibi in c. *Non minus* 4. de immunitat. Eccles. tribus concurrentibus, ut notat. Panormit. *ibidem*.

33 Primum requisitum ponitur his verbis: *Ubi laicorum non suppetunt facultates*. Itaque prius discutiendæ sunt facultates, non solum communes Republicæ, sed singulorum civium, non physicè, sed moraliter. Id quod est consentaneum juri Canonico, habetque majus rationis fundamentum ex sententia Abbatis, quem multi sequuntur, præsertim Fagnan. numer. 26. estque conforme menti Pontificum expressæ in eorum Indultis, quæ in hujusmodi necessitatibus concesserunt, ut videre est in Indulto Urbani VIII. pro Ducatu Mediolanensi apud Marchin. de peste parte 4. c. 4. nu. 29. & pro civitate Panormitana apud Delbene de immunit. cap. 5. dub. 20. numer. 7. & Clementis VIII. pro Florentinis apud Martham de jurisdict. parte 4. cent. 1. cas. 1. nu. 49. In quibus Pontifices mandant Nunciis, & ordinariis, & discussis prius facultatibus Communitatum, ac Universitatum & hominum, sive laicorum, & his inventis non sufficere, cogant Ecclesias, & Ecclesiasticos ad contributionem faciendam. Alioquin esset nimia relaxatio ad inducendum in Clericis subsidia, cum ferè semper tenerentur, dictas contributiones præstare. Nam ferè semper Civitates in communi non sunt ita divites, ut possint ex communibus redditibus publicæ necessitati, vel utilitati providere, ut profectò privilegium Clericorum frustraretur, cum & laici quando bona Civitatis communia non sufficerent ad contributiones non tenerentur. Ac proinde hujusmodi contributio regulanda est instar charitativi subsidii, quod à suis subditis exigere possunt Papa, Cardinales, Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, cap. fin. de dilat. cap. Ad deliberandum de juda. & Clem. de decim. cap. Conquerente, de Official. Ordin. cap. Cùm Apostolus, §. Prohibemus, de censibus cap. Quia plerique, de immunit. Eccles. clem. frequens, §. In exigendo, de excess. Prælat. Quod sanè ex mente ipsorum jurium non nisi ex necessitate urgentissima debet imponi, aut exigi, & quando exigens aliunde sibi consulere non po-

test. Qua de re fuscè Nicol. Boer. decis. 133. cum tribus frequentibus.

Secundum requisitum est, ut contributio non fiat nisi Episcopus, & Clerus, re inspecta, & considerata, existiment, esse faciendam. Ita habetur in dict. cap. *Non minus*, & expressus in cap. *Aversus*, ibi: *Episcopus simul cum Clericis*. Unde constat, non posse Episcopum solum contributionem approbare, vel jubere etiam juxta dispositionem dict. cap. *Non minus*, quia concursus Cleri simul postulatur pro forma. Sub nomine verò Cleri, ac Clericorum venit non solum Capitulum Ecclesiæ Cathedralis sed etiam totius diœcesis. Quia illis omnibus contributio est imponenda, atque aded omnes, vel saltem major illorum pars, contributionem approbare debent. Quod enim omnes tangit, ab omnibus particulatim approbati debet, cap. *Cum omnes*, de constitut. & cap. *Quod omnes*, de reg. jur. in 6. Et tenet Bellet. in disq. cler. par. 1. tit. de exemp. Cler. & eor. bon. §. 2. num. 5. Megal. par. 2. lib. 2. cap. 17. quest. 6. num. 124. Bonacin. in Bull. Cæna dist. 1. quest. 19. pun. 3. §. 3. num. 15. Marchin. de peste par. 4. cap. 4. num. 11. Et quia neque Episcopi ex arbitrio possunt onerare sibi subditos, clem. 2. in fin. de censibus. Ex quo occurritur collusioni quorundam Episcoporum, qui cum Principibus, & laicis avidis ad colligenda, vel melius ad rapienda bona ecclesiastica, possent temere auxilia illa Principibus, vel Communitatibus contra Clerum permittere. Sed & in eo consulitur ipsorum Episcoporum securitati, qui alioquin si ex illorum solo consensu hæc contributio penderet, non auderent potestatis armatis illa subsidia ita facile negare, prout facient, cum ab ipsis solis non pendere docebunt, sed à toto Clero, cui indulta sunt jure divino, & humano illa privilegia immunitatis. Sicque anno 1624. practicum fuit Novariæ, & Mediolani, dum Ecclesiastici ex decreto Urbani VIII. contributiones præstare cogentur, ac firmavit Rota in illa celebri dec. *Brundusina Gabella die* 13. Februarii 1604. coram Pegna. Quod est contra Suarez, & alios libro quarto, capite 25. numero 16. *Apolog. in Reg. Anglia*. Et licet id relinquatur arbitrio Cleri, non tamen hoc intelligitur ad decernendum, an debeant contribuere, cum ad id teneantur, sed ad videndum, an evenit casus, scilicet necessitas communis, in qua tenentur contribuere, ita sanè ut non intelligatur de libera voluntate Cleri, sed de arbitrio à jure & ratione regulato. Verbum enim *existiment* positum in dict. cap. *Non minus*, ibi: *Nisi Episcopus, & Clerus subsidia per Ecclesias existiment conferenda*, non refertur ad placitum voluntatis, sed ad arbitrium boni viri, ratione regulatum, leg. *fideicommissio*, §. *quemquam*, ff. de legat. 3. & docent Guier. libro primo, præf. quest. 3. numero septimo, Senat. Pedemont. decis. 68. numero 18. & 19. Bart. in Extravag. *Ad reprimendum*, v. *Videbitur*. Quod si Episcopus & Clerus justæ contributioni consensum denegaverint, vel rationabile dubium sit, illum denegaturum, tunc poterit recurri ad Summum Pontificem, ad quem spectat adjudicare, an tales contributiones justè Clericis imponantur non tantum generatim, sed etiam in particularibus eventibus, in quibus solent non minus excessus, & violentiæ committi, quàm irrationabiliter dissentire, Sylvest. v. *Immunitas* 1. q. 5. d. 4. Angel. d. v. n. 39. Lopez p. 1. instruct. nov. c. 190. Panorm. in d. c. *Non minus* nu. 20. & alii.

Quam praxim Augustissimi Reges Hispaniarum religiosissime hujusque observarunt. Nam Philippus II. Caroli V. Imperatoris Filius, Austriacus, Hispanicus, Africanus, Belgicus, cunctarum Gentium Pius Parens, inter totius Orbis Monarchas potentissimus, Numine Dei electus ad sparsa Imperia congreganda, catholicamque fidem longè latèque propagandam per Comitum de Olivares, legatum suum sub anno 1591. ablegatis contrariis opinionibus Doctorum, Indultum Apostolicum humillimè à Summo Pontifice exposulavit. Cujus Regis obedientia, & pietas erga Sedem Apostolicam, & Ecclesia-

Ecclesiasticos vivit etiamnum non modò superstes historiæ beneficio, quo quicquid ex illo miramur, manet, mansurumque est in animis hominum, in æternitate temporum, fama rerum; sed etiam in inclita sua posteritate vivit, & quidem in Serenissimo præcipuè Carolo II ejus pronepote, qui vocato subinde ad contemplationem virtutum ejus animo, sic ejus memoriam veneratur, ut omnia facta, dictaque sua secum revolvat. Proindeque minimè permittitur esse videatur, se circumventum artibus pseudopoliticis, sed illius ipsius libertatis Ecclesiasticæ propugnatorem, religiosissimumque Summi Pontificis mandatorum adversus ipsos libertatis oppressores vindicem & exequutorem extitutum. Præterquam enim quod respectu suarum necessitatum nihil in Ecclesiasticos iniquum parandum sibi putabit, utpotè quibus tam religiosè ac piè connexus est, ut iis hostis esse non possit, nisi sibi sit. Etiam illud cogitabit, non posse se opinionis contrariæ administrum esse, nisi una tectam salutis publicæ involucto doctrinam cum omnibus Sacris Conciliis non consentaneam, tum ab Aravo suo, suisque Majoribus quondam explosam, asserendam suscipiat. Ut propterea hoc anno 1668. stante præcisâ necessitate, ac potissimum quia licet cessaverunt bella pro custodia Regnorum Hispaniarum, adhuc tamen durant eorum effectus, atque ex aliis rationibus in supplici libello per Majestatem suam sa. me. Clementi XI. expositis, Sanctissimus, etiam in ordine ad conservationem pietatis in ipsis Regnis, nec non in signum paternæ benevolentia, qua Regem pupillum prosequabatur ac fovebat, pericam contributionem, sive potius subsidium ad aliud sexennium concessit, Cleri consensu minimè accedente.

35 Tertium requisitum est, ut, propter imprudentiam quorundam, Romanus Pontifex consulatur, cujus interest communibus utilitatibus providere. Ita Innoc. III. in d. c. *Adversus*. Hoc autem requisitum esse quoque extendendum ad illas actiones, quæ frequenter necessariæ sunt, & habent quasi innatam naturalem æquitatem, ac pietatem evincitur. Nam Innocentius de eisdem exactionibus, vel tributis cum Alexandro III. loquutus est, ac proinde hoc requisitum ad omnia tributa, in quæ propria requisita cadunt, extenditur. Ideoque licet difficile, videatur, tamen servandum est, quia sic vult, ac potuit illud imponere, sive expedire propter vitanda, incommoda, quæ frequenter occurrunt. Nam tanta est hodie audacia, & invidia, & ut textus loquitur in d. c. *Adversus, imprudentia*; sive ut alibi legitur *impudentia*, sive ut aliter *impertinentia* laicorum, ut facile vel minis, vel coactione, Clerum ad consentiendum compellere possent, etiam sine necessitate urgente, & proinde sub pœna excommunicationis, ne id fiat, inconsulto Pontifice, vetitum est. Alia ratio quod hoc privilegium immunitatis toti Clero & in favorem Ordinis fuit concessum, & proinde à singularibus Clericis, etiam in sui præjudicium renunciari non potest, *c. si diligenti, de for. comp.* Ideoque requiritur consensus Summi Pontificis, qui causa cognita ex justo potest dispensare. Quare si Episcopus, & Clerus consentirent, inconsulto Summo Pontifice non solum male facerent, & puniri possent, sed etiam factum non teneret, quia non est servata forma à jure canonico præscripta. Neque reverajus Canonicum supponit rem præsumptam, in qua funderetur, sed solum morale periculum, & occasionem frequentis mali, & nocuenti. Hoc autem satis est, ut lex universaliter feratur, ac obliget etiam in particulari casu, licet in eo negativè cesset finis, seu ratio legis. Nam tunc non cessat finis legis, & ratio ipsius adæquatè, ac proinde non cessat obligatio legis. Quia solum cessat ex quibus postea resultet publica utilitas, sed per se primò obtinetur in actione, vel casu universali concernente immediatè esse universale; idèque non potest adæquatè cessare ex eo, quod cessat in casu particulari.

Tom. III.

Atque hanc sententiam tenendam esse, docent Gloss. in cap. *Non minus vers. Tantum*, ubi Panorm. num. 18. Gregor. Lopez l. 54. tit. 6 par. 1. Sylvest. d. num. *Immunitas l. quæst. 5, dict. 4.* Angel. ead. v. num. 37. do Ludov Lopez d. part. 1. Instr. non cap. 190. Azebedo l. 11. tit. 2 lib. 1. recop. num. 7. Calder tit. de censib. conf. 2. num. 3. Dec. in d. cap. *Non minus*. Blas. Navar. de vestigal. cap. 10. post princip. Gaspar. Steph. de defens. Immunit. fol. 113 & 63. D. Antonin. 3. par. tit. 12 cap. 3. §. 2. Tabien. v. *Excommunicatio 5. cas. 8. num. 4* Gutier. lib. 1. tract. quæst. 3 nu. 6. Senat. Pedemont. de cis. 68. num. 20 & seq. Medin. C. de restit. quæst. 15. Ortiz. de polu. immunit. Eccles. par. 3. fol. 322. Maximilian Faust. de Arar. claus. 17. conf. 42. Fragol. de regim. Reipub. par. 7. lib. 1. disp. 4. num. 334. Maynard. de privi. leg. Eccles. par. 2. artic. 24. num. 30. & 31. Tambur. de jur. Abbat. tom. 1. p. 15 q. 20 n. 5. Baun in theol. moral. p. 1. tr. 11. q. 33. Marchin. de peste p. 4. cap. 4. n. 14. Borrin in tract. de Cavalcatia seu servitiis vasallor. p. 3. c. 6. Card. Baron. tom. 4. anno 387. Valboa de Negrovejo concl. 11. num. 136. & seq. & Valentin. potest. Summ. Pontif. cap. 2. Delbene de Immunit. cap. 5. dub. 18. sect. 1. num. 9. & ante ipsum Suarez d. c. 26. num. 18. Constatque ex Extravag. 1. de Immunit. Eccl. ubi districtè præcipitur Episcopis, ut nullo modo, vel titulo concedant laicis hanc contributionem absque Romani Pontificis licentia. Idem habetur ex Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 9. sub fin. §. *Et cum à jure*, quod innovavit decretum Bonifacii VIII. in Clericis, de de immunit. Eccles. in 6. jam revocatum à Benedicto XI. & Clemente V. illud reducens ad terminos *c. non minus & c. Adversus Bellett. p. 1. tit. 5. §. 2. n. 11.* & Sperell. dec. 37. num. 83. ubi subdit, ita declarasse S. Congregationem Immunitatis approbante Urbano VIII. & explicant Joan. Andr. Gemin. & Anch. in d. c. Clericis, ac tenet Riminald. conf. 2. num. 20. tandemque innovatur à Concilio Trident. sess. 25. c. 10 de reform. ac definitur cap. 18. Bullæ in Cœna Domini, quæ super hoc innovat omnes Canones, etiam in d. Lateranensi Concilio novissimo editos cum suis censuris & pœnis

Qui Pontificis consensus postulandus est etiam si necessitas, vel utilitas publica concernat æquè principaliter Clericos atque laicos, ut firmant Narbona in 3. p. recop. lib. 2. tit. 4. leg. 57. glof. unio. nu. 24. Marchin. de pest. p. 4. c. 4. Castill. de veri. tom. 7. c. 9. num. 32. & seq. Gurier. de gabel. qu. 92. per 101. Peyrin in Privil. Minim. tom. 1. consil. 2. Julii II. §. 33. nu. 24. Medin. de restit. q. 15. Gigo de penson. q. 90. Gutier. 99. pract. lib. 1. qu. 3. Azeved. in l. 11. tit. 3. lib. 1. num. 7. Avel in cap. 27. Prætor. glof. de ordin. num. 7. & Dian. par. 5. tr. 1. resol. 11. favetque Rot. in Leodiens. gabella 19 Martii 1604. coram Atrebatensi, ac servatur omnino in praxi ut videre est in Indulto Civitatis Florentinae anno 1600. à Clemente VIII. concessio pro imponenda contributione Clericis ad reparandum flumen Arni, apud quod bona Clericorum erant. In Indulto Civitati Panormitanæ anno 1634. ad Urbano VIII. similiter concessio pro expensis factis tempore pestis. In Indulto dato à Gregorio XV. toti Etruriæ, & ab Urbano VIII. Ducatui Mediolanensi etiam pro peste, illud die 25. Februarii 1622 hoc die 10. Maii 1624. Item in Indulto Maximiliano I. & Carolo V. Imperatoribus ab Alexandro VI & Paulo III. concessio ad obtinendum subsidium ad Ecclesiasticis pro bello contra Turcas, & Hereticos, prout etiam exoptulavit, & obtinuit Emanuel Rex Lusitanæ à Leone X. pro bello contra Mauritanos, & Respublica Veneta contra Turcas, teste Bembo lib. 5. sue Historiæ.

Atque ita etiam nuperrimè sub die 26. Novembris 1692. *Al Vescovo di Piacenza. Essendo state riferite alla Santità di Nostro Signore le istanze di cotesti Magistrati secolari che espongono di venire obligati anco per il presente anno di somministrare le contributioni, e i quartieri alle truppe Alemane, e che i Laici sono impotenti à poter soli sopportare tutto il peso, si è la Santità sua*

beni-

benignamente contentata, che per via di questa S. Congregazione dell' Immunità Ecclesiastica si commetta à V. S. di fare eleggere, e congregare i Deputati del Clero tanto secolare, quanto regolare de' luoghi di questa diocesi, che sono sottoposti alle dette contribuzioni per ricevere da essi il consenso, e poi trattare co' Ministri Ducali sopra i repartimenti, e contribuzioni per quella rata, che in supplemento della facoltà de' laici consentiranno i medesimi Ecclesiastici per questo presente anno di contribuire. Volendo però Sua Beatitudine, che non debbano concorrere à cosa alcuna i beni, che si possiedono da' Signori Cardinali, quei delle Chiese Parochiali, che non accedono la congrua conveniente all' onesto sostentamento de' Parochi, quei delle Commende de' Cavalieri di Malta, e nè anco i benefici vacanti, i frutti de' quali debbono pervenire alla Camera Apostolica, ne i beni spettanti al S. Officio. Doverà però V. S. avvertire, che l'esattioni stabilite nella sudetta forma non si possano fare, se non da persone deputate da medesimi Ecclesiastici, e inoltre di conformarsi in tutto alla presente necessità, alla disposizione de' Sagri Canonici, e specialmente del cap. non minus, & cap. adversus de Immun. Eccles. In questa forma doverà V. S. comenersi, e Iddio la prosperi.

Et die 10. Martij 1693. Eidem Episcopo Placentino. Essendo pervenuto à notizia della Santità di nostro Signore, che i Clerici di Parma, e di Borgo S. Donino habbiano nelle correnti necessità stabilita la somma, la quale consentono di contribuire per le truppe Cesaree in supplemento delle facoltà de' Laici e apprendendo Sua Beatitudine, che dalla dilazione in aspettare la risposta di quanto s'è ordinato con lettera di questa S. Congregazione dell' Immunità Ecclesiastica sotto li 4. del corrente mese, possano risultarne nello stato presente delle cose gravi pregiudizij, ha comandato, che per via di questa stessa S. Congregazione s' imponga à V. S. di significare à questo Clero esser mente di S. B. che l' medesimo concorra senz' altra replica al pagamento di dette contribuzioni à quella medesima proportione, che hanno concordato gli accennati Clerici. E quando costesti Ecclesiastici si mostrassero à ciò renitenti ò morosi, ella vegli constringa senza ritardo nelle forme dovute. Non manchi però Vostra Signoria di prontamente eseguire gli ordini della Santità Sua son ragguagliare successivamente di quanto anderà seguendo, Iddio la feliciti.

Eidem Episcopo die 14. Aprilis 1693. La Santità di Nostro Signore doppo aver sentito il parere di questa S. Congregazione dell' Immunità Ecclesiastica, nella quale è stato maturamente ponderato tutto ciò, che si contiene nella lettera scritta da questo Clero à S. B. e lo stato presente delle cose, ha giudicato, che nella violenza, con la quale costesti stati, benchè feudali di questa Santa Sede sono con suo grave sentimento forzatamente astretti à dar quartierij, e contribuzioni à truppe d' altro Principe, sia expediente, che il Clero sovvenga à Laici con qualche onesto sussidio per redimere i beni non solo laicali, ma anco i proprii, da quei danni, à quali potrebbero essere esposti se si eseguissero le minacciate esecuzioni militari, ha però ordinato la Santità Sua, che per mezzo di questa S. Congregazione s' imponga à Vostra Signoria, come si fa con la presente, di dar piena esecuzione à quanto le fu scritto colla Lettera de' 10. Marzo passato con far non solo sollecitamente la riscossione à quella proportione, che è Clerici di Parma, di Borgo S. Donino si sono e s'ibbi volontariamente di pagare, ma con farne senza altra replica, & potrebbe esser troppo dannosa nelle presenti circostanze, seguire la consegna in mano de' Ministri Publici. Così doverà Vostra Signoria fare ottimamente eseguire, e Iddio la feliciti. Patet igitur lapsus contrariæ opinionis exemplis manifestis. Ratio autem est, quia Summi Pontificis interest communibus utilitatibus providere, ut exprimitur ab eodem Innocentio in dict. cap. Adversus. Unde quamvis demus justum & rationale esse, ut Clerici ad hæc opera contribuant; inde tamen non sequitur

dicta jura canonica non loqui de contributionibus, quæ necessitatem, vel utilitatem publicam concernunt æquè ac principaliter Clericorum, & laicorum; quia illas non prohibent, sed modum & formam in illis servandam statuunt, quæ non servata, corrumpit actus. Quare causa contributionis prodesse potest ad obrinendum Episcopi, ac totius Cleri consensum; ac Summi Pontificis approbationem, non autem ut illam potestas secularis propria auctoritate ab Ecclesiasticis exigere valeat, ut deciditur in d. c. Non minus, ibique Gloss. v. Tantam necessitatem, & in d. cap. Adversus exrr. de immun. Eccles. docetque Surd. conf. 301. sub num. 66. & seqq. Rot. in Valentina Cabella 9. Decembris 1598 coram Orano, S. Proinde, & in d. Brundusina Cabellæ sub num. 2. & seqq. Traduntque Gutier. de Cabell. q. 92. sub num. 4. & seqq. Alter. de censur. Eccles. tom. 1. lib. 5. dispn. 19. c. 6. § Quarta dubitatio. Gratian. discept. 390. nu. 17. & alij relati per Leon. in thesaur. for. Eccles. par. 3. c. 7. à nu. 123. & per Carol. de Grass. effect. 3. n. 205. & 229. & seqq. & à n. 247. ac firmavit novissimè Rota in Barchinon. exemptionis 13. Junii 1646. S. Quæ sane, coram Cardinali Corrado. Quare licet videatur æquum, ut qui sentiunt commodum, sentiant quoque partem operis, id tamen verum est, primum si via ordinaria Ecclesiasticæ personæ convocentur cum laicis, ut de ipsa re constituerent.

Vel si laici vellent, jure Pontificio utentes, interpellare Clericos coram suo Episcopo. At propria autoritate velle judicare, & onerare bona & personas Ecclesiarum, hoc non est ullo jure receptum. Neque necessaria omnis defensio, quæ confert utilitatem Ecclesiarum, exigere debet ab Ecclesia auxilium de bonis, aut personis. Siquidem laici tenentur ex officio defendere Ecclesiam, bona ejus & personas, tamquam filii Ecclesiarum, quemadmodum & Ecclesiastici, qui bona habent Ecclesiastica, & munus deserviendi cultui divino tenentur orare, & Deum interpellare pro salute communi, & animarum laicorum, etiam si novis non juventur largitionibus. Quod est contra Molin. de just. tom. 3. disp. 672. num. 5. conc. 3 Hippol. in pract. §. Aggredior, num. 63. Gulielm. de Bened. in relect. cap. Raynurtus decisi. 5. num. 470. Catoc par. 4. de collat. num. 37. Gratian. in discept. for. tom. 2. cap. 390. num. 19 Decian. conf. 51. num. 63. volum. 2. Megal. par. 3. l. b. 2. cap. 17. quest. 6. num. 121. & conf. 72. num. 8. Ledesm. in sum. tom. 4. iract. 7. cap. 2. conc. 27. Lopez par. 2. ap. 40. Rodrig. in sum. tom. 2. cap. 75. num. 13. Jo. de la Cruz par. 1. pr. 7. ar. 3. dub. 1. Bobadil. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 8. nu. 291. Garz. de nobil. Hispan. gloss. 9. num. 53. & alios; præsertim Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 1. quest. 8. Bonacin. in Bullam. Cæno. disput. 11. quest. 19. fun. 3. §. 3. numero 16 Rabard. sect. 3. fol. 56. & seqq. & Cutell. lib. 2. de immun. quest. 39. num. 55. & qu. 13. num. 1.

Atque hinc non sunt audiendi Doctores illi, qui vocantur in casibus communis utilitatis non requiri consensum Cleri, neque beneplacitum Apostolicum, ut constat ex Paponio lib. 5. Arrestor. tit. 11. arrestor. 15. & seqq. usque ad 19. Castillum lib. 6. conrov. cap. 9. nu. 34. Quorum opinio duntaxat locum habere poterit, vel in casu urgentis necessitatis, quando est periculum in mora, & Princeps Summum Pontificem adire nequit. arg. cap. per venit, de immun. Eccles. Tunc enim Princeps repente invasus, necessitate compulsus, ac imminente periculo Regni potest sine auctoritate Summi Pontificis, dum tempus non patitur dilationem petere subsidium ab Ecclesia, & Ecclesiasticis, si modò sit Princeps, qui non habeat superiorem, ut tradit Lucas de Penna ad l. 2. de quib. mun. nem. lic. se excus. Roman. in l. f. viro, ff. solut. matrim. Tum quia eo eventu adest præsumpta Pontificis voluntas. Tum quia necessitas caret lege. Tum quia subintrat jus naturale, quo Respublica jus habet in eo casu ad se protegendum, etiam contra Ecclesiasticos, ubi Ecclesiastici id renuunt. Non enim lex sive positiva, sive divina sit, obligat, quando urget vis præcepti naturalis, atque divini, D. Thom. parte secunda, quest. 94. arti. 5. Azor. tom. 1. in f. s. s.

instit. libro quinto, capite 13. & 14. & parte secunda, lib. 4. capite 18. Nam lex positiva iis casibus consulere voluit, quibus jure naturali, atque divino non est aliquid in specie dispositum, sed relicta est Ecclesie facultas disponendi, idem D. Thom. loco allegat. in corp. & ad 1. & quest. 85. & sequentibus. Nec exempla necessitatis urgentissimæ constituunt regulam, sed potius exceptionem regulæ, cap. quod est licitum, de regul. jur. Hanc limitationem addidit Panormit. in dist. cap. non minus, numero decimo nono, ubi ait: *Putarem tamen, quod ubi tanta necessitas immineret, quod non posset sine aliorum scandalo, & periculo haberi prius recursus ad Papam, quod sufficeret tunc deliberatio Episcopi, & Clericorum, argument. 1. Tutor qui reperiendum, de adm. tut. ibi: Tutor, qui reperiendum non fecit, quod vulgò Inventarium appellatur, inquit Ulpianus, dolo fecisse videtur, nisi forte aliqua necessaria, & iustissima causa allegari possit cur id factum non sit.* Quod prosequuntur Gregor. Lopez loco allegato, Sylvest. d. v. Immunitas numero vigesimo, Gutier, supra, qui alios refert, & approbat Gigas de pens. quest. 90 in fin. Medin. de restitu. quest. 5. Narbon. ad lib. 2. recopil. tit. 4. l. 57. glo. un. numero vigesimo quarto, Frago-fius, Maynardus, Bannius, Baronius, Valboa, Valentinus, & alii superius adducti, Delbene ibidem num. 15. & 16. & Suarez numer. 18. Qui rectè addunt, quod hæc necessitas maximè potest contingere in exactione, quæ ad unum actum, vel ad breve tempus fit. Nam si longiori tempore sit duratura, licet in casu necessitatis possit inchoari, inconsulto Summo Pontifice, ut tamen longiori tempore protrahatur, consulendus erit, quia potest quoad hanc partem lex impleri, necessitate non obstante, & hoc modo illi sufficienter subvenire. Quamvis Gutier libro primo, tract. quest. 3. num. 6. & 10. etiam in hoc casu neget posse sæcularem cogere, sed appellandum esse. Et ob hanc necessitatem excusari forsitan poterit factum Joas, & Ezechie. Quamvis Joas malè perierit necatus à servis 4. Reg. cap. 14. Ezechias autem præsumitur reddidisse quæ acceperat à Templo Domini Paral. cap. 31. & 32. Neque etiam quod per perturbationem factum est, imitandum est, cap. quod artic. 14. d. Vel poterit locum habere in casu, quo constat de privilegio à Sede Apostolica verè concessò, & non revocato, quod concessisse fertur Bonifacium VIII. Philippo Pulchro Galliarum Regi.

38 Cujus privilegii, & constitutionis facit mentionem Guliem. Benedicti ad cap. Raynuius, in verbo, & uxorem nomine, numero 136. de testament. Diploma verò Bonifacii extat insertum, & transcriptum in libro Lilliorum, cujus tenorem refert Feraut in juribus, & privilegiis Regni. Et licet ipse Bonifacius revocaverit hoc privilegium, aliaque similia in cap. Clericus, §. fin. de immunit. Eccles. in 6. tamen postea Clemens V. in Concilio Viennensi expressè revocavit illam decretalem Bonifacii incipientem Clericis in Clem. un. de immunit. Eccles. propter scandala, quæ inde oriebantur, & restituit Concilium simpliciter Lateranense, quo non licet exactiones ullas Ecclesiis imponere sine autoritate Summi Pontificis, & consequenter restituit, aut conservavit privilegium concessum Regi Galliarum propter singularia beneficia, quæ collata sunt à Regibus Francorum, seu Gallorum in Sedem Apostolicam, quæ meruerunt majora privilegia, concessa aliquando non solum in bona ecclesiastica, & beneficia, & investituras, sed etiam in ordinationem Sedis Apostolicæ eis concessa, cap. Hadrianus in utroque 63. d. cum similibus. Quin & liberales Summi Pontifices in auxilium Regni permiserunt Regibus aliquando colligere auxilia ex beneficiis ipsis, quæ decimarum nomine appellantur. Sed & habet Rex Galliarum ex speciali privilegio Martini V. ut possit subvenire per se, vel suos Judices Ecclesiis, in causis possessorum rerum temporalium, & beneficiorum Ecclesie, cujus Bullæ verba refert Guido Papæus decis. 1. ex quibus apparet antiquam consuetudinem Regni Gal-

liarum, quæ habet cognitionem interdictorum de possessione etiam rerum Ecclesie, & beneficiorum, fuisse confirmatam ad petitionem Caroli VII. & Regis. Quod & refert idem Papæus decis. 551. numero octavo. Regi itaque Galliarum aliquando, maximè ex necessitate singulari jure & nova subsidia imponere rebus temporalibus Ecclesie poterit, aliis utique non privilegiatis non licebit, neque Ducibus, Comitibus, aut aliis Principibus in Regno Galliarum etiam constitutis, cum & hoc jus imponendi novum vestigal regio juri adhæreat per cap. quibusdam, de verb. signif. cap. un. quæ sint regal. in usib. feud. Hujus etiam privilegii meminerunt Doctores, quos citat Diana part. 7. resol. 21. Sanchez tom. 1. opuscul. lib. 3. cap. 4. dub. 55. num. 30 & Maximil. Faust de erar. claus. 17. conf. 44. Quamvis de usu ejusmodi privilegii valdè dubitet Chassan. in consuet. Burgundia tit. de justitiis, §. 4. num. 34. & seq. qui num. 28. observat anno 1522. Ecclesiam Gallicanam se opposuisse Francisco I. Ecclesie tributum imponenti. Quin usum dicti privilegii similiter improbat Jo. Arias Maldonatus de contribut. Eccles. urgente necessit. nu. 111. & non omnino abs re, saltem propter Concilium Lateranense relatum, & Bullam Cœnæ Domini, quæ quotannis revocat quæcumque privilegia concessa.

Nec obstat, quod ad jus Regis pertinet vestigalia & onera rebus imponere, ac personis, & quod omnis anima potestatibus sublimioribus debeat esse subjecta. Nam hæc vera sunt quidem, & potestas Regibus data hæc est, sed in personas tantum sibi subjectas, non in alias, puta alterius Regni, & subjectionis. De idoneis enim dispositio intelligitur, in gradatim, ff. de muner. & honor. Sublimior potestas Imperatoris & Regis dicitur inter eos, qui temporalia ab illis suscipiunt, at excellentior in spiritualibus ordo ecclesiasticus, qui Imperatori non subijcitur in cap. Illud. 5. cap. solita 6. de major. & obed. Imò omnes Principes subijci debent Sacerdotibus, & Episcopis, ut dicebat D. Petrus in ca. omnes Principes 4. eod. tit.

Reliqua verò quæ dicebantur, in temporalibus Principem sæcularem potestatem habere imponendi, & exigendi tributum, etiam si ab Ecclesia, vel Ecclesiasticis possideantur, egent distinctione. Non enim possident Ecclesie, aut Clerici bona unius generis, aut eodem modo, aut jure. Sunt enim quædam possessa ab Ecclesia jure divino assignata, ut primitivæ decimæ, oblationes. Possidet autem nomine Dei, cui offeruntur, præcipuè in signum superioritatis, & ipse usum personis, quæ illis deservivunt concessit, ca. omnes decima 15. quest. 7. c. una nobis de decim. Levit. 27. v. 30. Num. 18. v. 21. Deut. 14. 28. Quæ omnia interdiciuntur in distributione, & dispositione potestati sæculari sub pœna sacrilegii, cap. causa carpensis 13. de verb. signif. c. quia Sacerdotes 13. & c. penult. & fin. 10. Alia sunt temporalia immobilia, & mobilia, eaque aut sacra, vel consecrata, alia nequaquam. Quæ sacra sunt, extra commercia quoque hominum, multoque magis, & locutum sunt, in inter stipulantem 83. §. sacram rem, ff. de verb. oblig. Item & divini juris sunt. Quod autem divini juris est, id in nullius bonis est, Caius in l. 1. & Martia in l. in tantum 6. §. sacra res, ff. de rer. divis. Justinia in §. Universitatis, vers. nullius, de rer. divis. in instit. jur. civil. semelque Deo consecratum non debet in profanos usus converti.

In temporalibus verò aliis non consecratis, sed oblationibus & relictis Ecclesie, vel possessis ab ipsis personis ecclesiasticis jure patrimonii, à non uxoris tamen, munerum & indictorum, seu exactionum observatur distinctio, ut si prædia, quæ ad Ecclesiam, & Ecclesiasticos pervenerint, sint tributaria, aut obnoxia oneri reali purè, ac certo, & perpetuo, quod rem invariabiliter sequatur, & non exigatur ratione personæ. dicuntur hæc prædia transire cum suo onere antiquo, quo onerata erant, antequam pervenirent ad Ecclesiam, aut ad Ecclesiasticos, secundum Bartolum ad l. rescripto, de muner. & honor. & ad l. pla-

oet, de sacros. Eccles. Facit l. Imperatores, ff. de public. & veilig. l. fin. C. de exact. tribut. l. forma, ff. de censib. cum simul. & resolvit Rota Romana sæpius, præsertim coram Pegna, Merlino, Corrado, & Celio, quarum decisiones per ora virorum peregrinantur. Qua de re nos alibi. Sic agri Ecclesiarum, Ecclesiasticorumque dicuntur solvere tributa, & non Ecclesia, neque Ecclesiastici, in cap. si tributum, cap. magnum 11. quest. 1. Quamobrem quando Principes non recognoscentes superiorem donationes exercuerunt in Ecclesiam pleno jure, ex eo sine aliquo onere, dominia in eam transtulerunt irrevocabiliter, si nulla est retentio specialis, argument. l. quidquid 10. ff. comm. pr. ad. & Paul. in l. si quis ades, de servit. urb. pr. ad. Neque idèd opus est Ecclesiam petere immunitatem aliam in illis, à Principibus donantibus, quam vocant amortizationem, seu facultatem retinendi donata. Quando verò Ecclesia acquirit ab aliis quàm à Rege prædia tributaria, aut quæ feudalia, & onere servitii, vel tributii onerata sunt, an possit tunc Ecclesia, quæ justitiæ cultrix est, in præjudicium onerum Reipublicæ, & alterius talia sine onere retinere tradidi in peculiari consultatione hac de re. Hinc pendet ratio resolutionis, quam affert Panorm. ad c. non minus, in fin. quod Clerici quidem hodie non tenentur ad gabellas, quæ imponuntur in vino, & similibus per jura allegata ex jure Pontificio, & per auth. Item nulla Communitas, C. de sacros. Eccles. tamen si gabella fuisset imposita pro oneribus, ad quæ tenetur Ecclesia, teneri, quia tunc succedit loco oneris ut ait Butr. ad l. ad instructiones, vide Felin. ad c. quæ in Ecclesiarum, vers. de gabellis, de constit.

42 Quod si agatur de tributis, & oneribus, seu vestigialibus imponendis rebus jam incorporatis Ecclesiæ, vel quæ sunt effectæ personarum ecclesiasticarum non uxoratarum, vel dominii earum, dicendum est, nullas collectas, aut onera extraordinaria, qualia sunt indictiones, & superindicta ob bellum, vel aliam necessitatem publicam postulata, imponi posse si sint munera personalia, si mixta, quæ personis imponuntur pro rebus, etiam si res antequam pervenerit ad Ecclesiam, vel ad personam ecclesiasticam fuissent in libro censuali, quem Catastum vocant, descripta. Et sic resolutum, & judicatum tradit Guidopapæus decis. 381. & seipsum corrigit, quod ante contrarium respondit in dec. 79. Idque etiam defendit Bald. ad l. placet, de sacros. Eccles. Excepi conjugatos, qui uti tamen dicuntur privilegio clericali in duobus tantum, nempe in decisione c. si quis suadente diabolo 18. q. 4. & cap. un. de Cler. conjug. n. 6.

43 Lex verò illa Ad instructiones, & similes, quæ volunt contribuere debere bona Ecclesiæ ad murorum, itinerumque refectionem, ad translationem exercitus, angarias, & similia non sordida, ut dicunt munera, sunt abrogatæ. Tum quia, ut sæpè dixi, Reges, Imperatores, alique Principes non possunt imponere legem Ecclesiasticis personis, aut rebus, cap. Ecclesia S. Marie, cap. Que in Ecclesiarum, de constit. Tum etiam, quia per novellam FridERICI postremam expressè hoc videtur prohibitum, seu contra libertatem, & privilegia Ecclesiæ, auth. Item nulla Communitas, C. de Episcop. & Cler. Et ita nominatim se respondisse, & juxta consilium suum judicatum fuisse tradit Panorm. ad d. cap. Non minus num. 17. & seq. & cons. 8. vol. 1. Neque aliter consuli tutò posse ait, cum summa sit ratio, quæ pro Religione facit, l. sunt persone ff. de relig. & sumpt. fun. Sed & non recipi dictam l. Ad instructiones Glossa ibi notat, & Glossa ad c. Generaliser, §. novarum 10. q. 1. Jo. Andr. & Panorm. ad d. c. Non minus, de immun. Eccles.

44 Quod si certum est, Deo dicata ab ejus cultu subtrahat, in profanos quantumvis publicos usus transferre nequeunt, cum sacrilegium sit, certum quoque esse debet, ipsas personas Ecclesiasticas ad custodiam portarum, ac murorum revocari, & ad excubias inter perditissimos milites ordinari non posse. Quod existimo

nunquam Gregorium primùm in c. 2. de immun. Eccles. permisisse, neque de illis loquutum. Hoc enim mihi repugnans videtur Ecclesiasticæ dignitati, & functioni, quidquid caesentur, & exultationem quantumvis in peccato quærant quidam ex necessitate. Quocirca quidam dixerunt, quod nec Summus Pontifex potuerit ita statuere, aut contra libertatem Ecclesiæ, quæ de jure divino est, venire, aut dispensare per cap. Literas, de rebus, & ibi Glossa juxta textum in cap. A nobis, de decim. & ibi per Abbatem, & alios, cap. Cum ad Monasterium, de stat. regul. tenetque Richard in 4. sent. d. 28. art. 4. Alens in 3. p. quest. 50. n. emb. 9. art. 2. Neque dico, se, & sua defendere esse prohibitum, contra invadentes, imò & permissum asserto, neque ullam irregularitatem Ecclesiasticam personam inde incurrere, aut homicidii reatum, c. 2. de homicid. cap. unic. eod. tit. in 6. Sed dico, indignum esse tanto ministerio Clericis commisso, ut ipsi huic muneri custodiæ, & potestate laicali compulsi adjudicentur. Bona enim est defensio Reipublicæ, & omnibus communis, nec ex eo capite reprobari forsan posset in extrema necessitate; sed bona definit esse, dum à laicis personis, Ecclesiasticis, vel Ecclesiæ imperatur, cap. Bene quidem 99. d. Unde ad cap. 2. Pervenit, de immun. Eccles. afferuntur à Panormitano dict. cons. 3. volum. 1. quatuor intellectus. Primùm, quod illud Caput intelligatur obtinere in teris in temporalibus Ecclesiæ subjectis. Secundò, quod loquatur secundum illa tempora, quibus Civitas Trecentis opprimebatur ab infidelibus, & inimicis, ut ibi notat Innocentius, & imminabat timor subitaneus, & improvisus. Item tertio, quod non loquatur de personis Ecclesiasticis, sed de earum servis, de quibus in c. Ecclesiarum servos 12. q. 2. qui gaudent, alioquin sine urgente necessitate, immunitate, l. 2. C. de Episc. & Cler. Quartò esse jussu Summi Pontificis, & Episcopi, ut liquet ex textu, nec id factum auctoritate laicali fuisse.

Minusque refragatur, quod bona Ecclesiæ dicantur 45 esse & pauperum, & redemptionis captivorum. Hoc enim verum est, quando necessitas Ecclesiastica urget, & deficiunt facultates omnino pro redimendis pauperibus, non aliter. Sed hinc non sequitur etiam, ut possit cogi ad contributiones communitatis à laicis, vel Principibus sine auctoritate Summi Pontificis, & nisi etiam cum deficient facultates laicorum, ut superius docebamus. Sed & bona Ecclesiæ non sunt tantùm dicata pro pauperibus principaliter; sed pro cultu divino conservando, & si tolleretur à tyrannis, postea restabiliendo, & pro alimentis eorum, qui Deo ibi inserviunt e. Nemo, de consecrat. d. 1. Num. c. 1. §. v. 1. & 24. Deut. c. 10. vers. 9. & 18. Josue 13. v. 14. c. Vulcerrana, c. Quatuor, c. de redditibus 12. q. 2.

Ac si quis objiciat, aliquando Principes exegisse à 46 personis, & bonis Ecclesiasticis & vestigialia, & munera personalia, patrimonialia, & mixta, nihil moror, vel miror. Neque ea constituunt id quod fieri debet, nec discutimus num factum sit, vel num de facto fieri possit. Nam hoc, & tyranni poterunt sibi arrogare injustè, qui etiam aliquando conati sunt ipsam Religionem opprimere, & ministros ejus oppresserunt, & ferro, igne, suppliciis crudelissimis persecuti sunt. Sed quæstionis nostræ cardo versatur, num de jure fieri ita possit, ac liceat.

At non ita Principes verè Catholici, quibus ex licen- 47 tia Summi Pontificis etiam permittæ fuerunt aliquando exactiones aliquarum decimarum ab Ecclesiasticis, ut tradit Tholos. lib. 2. synt. agm. jur. c. 20. Ut anno 1500. quo tempore Cæsar Maximilianus primus de bello Turcarum Imperii conventum agebat Augustæ, decretum fuit mittendam esse legationem ad Pontificem Alexandrum VI. ut Reipublicam ope, consilioque adjuvaret, Sleiden. libro quarto. Sic Davidi Brusto, Scotorum Regi magna vi auri redempto à suis, & in Scotiam

reverso Summi Pontificis, ac Prælatorum consensu, Ecclesiasticorum reddituum decima pars liberaliter donata est, Hector Boeth. *libro decimo tertio*, Refert Mutius *libro undecimo chron. German.* anno Domini 1282. Honorium Papam pro inferendo bello in Turcas laborasse, & misisse Cardinalem Episcopum Tusculanum in Germaniam, qui Herbipolim convocavit omnes Prælatos, & Magistratus Ecclesiasticos, & sæculares; adfuisse quoque Rodolphum, ibique tractasse de subsidio ad id bellum, & petiisse Legatum quartam partem proventuum Ecclesiasticorum ad quatuor annos, nemineque resistente unum solum nomine Probum Episcopum Tullensem, denegasse, & multa loquutum de officiis Ecclesiasticis, bonisque Ecclesiarum, & usu illorum effecisse, ut uno consensu negaverint universi Prælati, se id quod postulabatur duros. Tamen factum esse, ut hic Probus paulò post ab Episcopatu deturbatus, reversus fuerit ad fratres suos mendicantes Divi Francisci, ex cujus Ordine erat. Tempore, quo Veneri gesserunt bellum contra Baiazetem Regem Turcarum, Alexander VI. omnium proventuum quibus Sacerdotes in Imperio Reipublicæ foverentur partem plus tertiam Veneris concessit, Cardinalium Sacerdotiis exceptis, *lib. 5. hist. Vener.*

49 Quum etiam Solymanus Turcarum Tyrannus Pannoniam repeteret anno 1531. exhausto Pontificii Imperii æratio in Senatu Cardinalium decretum est, ut quinque decimæ Sacerdotiis imponerentur, immunitate concessa Sacerdotiis Cardinalium, quæ res minores Sacerdotes, sacratasque Virgines, & sacras hospiales domus vehementer affixit. Nam exactores cum imperio in Provincias emissi, dum privato quæstui studerent, incredibili acerbitate humana, & divina perturbabant, adeo ut plerique Sacerdotes Templâ defererent, & passim sacrata vasa, & antiqua donaria conflarentur. Erant qui prædica dicata Altaribus vendicarent, ut decima solverentur. Neque honestissimum sacri belli prætextus, neque extrema prope necessitas invidiam leniebat. Quoniam Cardinales, qui optima sacerdotia possiderent, immunes evaserant, quasi illis, inquit Jovius *lib. 3. histor.* ad tuendam Romanæ aulæ amplitudinem de solito vitæ splendore nihil remittere, moderarique liceret, cum ex adverso plerisque egentibus ultima vitæ alimenta raperentur.

Idem Alexan. VI. in usum belli Gallici pecuniam omnem Sedis Apostolicæ autoritate in Hispania, belli sacri nomine, quàm Cruciatam appellavit, coactam Neapolitano Regi concessit; quam tamen pecuniam, nisi contra Religionis Christianæ hostes, nefas consumere, Guicchiard. *lib. 1.*

50 Permisit Francisco Primo ejus nomine Gallorum Regi Leo X. Florentiæ congressus, ut in Gallia citeriori, & ulteriori Sacerdotiorum redditus binis decumationibus decumaret, ut scribit Sabell. *lib. 6. supplement. ex Paulo Jovio.*

51 Paulus Tertius in bello Germanico contra Protestantibus anno 1546. permisit Carolo V. Imperatori dimidiam partem bonorum Ecclesiæ sumere per Hispaniam, & ex annuis provenibus Monasteriorum Hisp. dividere, donec auctorum millia quingenta conficeret, ea lege tamen, ut de suis bonis tantumdem illis invicem oppignoraret, Sleidan *libro 17.* Tristanus à Cugna Legatus Emanuelis Portugalliæ Regis sub anno 1516. obtinuit à Leone X. ut tertiæ, ac decimæ partes proventuum Sacerdotum in commodum Regis cederent ad bellum prosequendum, quod Emanuel cum Mauris gerebat, utque iis, qui vellent pecunia hoc bellum Africanum juvare, cœlestia beneficia è Christi thesauris deprompta largè tribuerentur.

52 Et anno 1546. cum Hariadenus Barbarussum impunitate, ac sævitia odium sui pro meritum Muleassem expelleret Regno Tunetano latèque dominaretur per Africam, atq; esset formidolosus tum Siciliæ, ac Sardinia,

tum etiam Italiae, & Hispaniæ littoribus, cùmque ejus vires dissiparentur. Imperator Carolus V. expeditionem Tunetanam suscipere decrevit, concedente ei Paulo III. Pontifice ad hoc bellum decimas Sacerdotiorum totius Hispaniæ.

Idipsum & nos factitatum vidimus ab Alexandro VII. pro bello contra Turcas.

Illud verò quod Cardinalis de Lugo inculcat, & prolixè probare conatur, nimirum non lædi immunitatem ecclesiasticam, quando onus vel gabella imponitur sæcularibus, & ab ea præter intentionem Principis aliqua læsio Ecclesiasticis eveniat, valde à veritate abhorret. Scio cum ipso & alios consentire etiam inter antiquos. At præjudicata opinio occupans credulitatem nostram, tamquam longo usu, & familiaritatis jure sibi devinctam obstreperit, atque ita quandoque obstitit, ut ne latum quidem unguem à consuetis recedamus. Nimirum nihil est difficilius quam evellere animis opiniones, quæ jamdudum invaluerunt. Quorum è numero Sanchez in primis est, qui præjudicium de vectigalibus sine animo lædendi Ecclesiasticos impositis latè propagavit.

Ut igitur eluceat apertissima fraus hujus præjudicatæ opinionis, tenendum est cum S. Rota in d. Barchinonen. exemptionis coram Card. Corrado. Primò scilicet, quod laici non possunt directè imponere, neque exigere hujusmodi vectigalia ab Ecclesiasticis ratione rerum, quas inducunt, extrahunt, vel emunt in proprios & familiarium usus, ut decidunt Sacra Concilia, Sacri Canonnes, & S. Rota Albanen. Gabellæ, seu onerum 28. Junii 1630. coram Merlino *decis 339. parte sexta.* ubi innumeri referuntur. Tum quia hoc pacto illas ab eis indirectè exigenter mediante persona mercatorum, ne laicorum ipsa bona vendentium, qui onus prædictum in emptores retorquent, & ab eis repetunt catori pretio vendentes, itaut re ipsa, & in effectu ab emptore pendatur, ut notat Emil Ferrer. in *annot. ad Tacit. libro tertio.* *Annal. sub numero decimo quarto.* Lafart. *de Gabell. capite 15. sub numero tertio.* Quod quidem communis juris regulis adversatur, ut proinde admitti non debeat, *cap. Quanto extr. de privileg. cap. Statutum. de heret. in 6. cap. Cum quod una via, de regul. jur. eodem lib. 1. Cum ii. §. Transactiones. ff. de transact. l. Scire oportet, §. 1. ff. de iur. & curat. dat. ab his, l. Seim, & Agerius, ff. Ad leg. falcid. l. fin. in princ. & §. 1. ff. de usur. rei judic. & in proximis terminis de hac ipsa materia loquentes plene probant Calder. *inter conf. Anchar. conf. 12. & ibidem Collegium Bononien. conf. 13. ac latius ipse Anchar. conf. 155 per 101. quos sequuntur, rejecta contraria opinione. Felin. in cap. Ecclesia S. Mariæ sub num. 104. extra de constit. Decian. conf. 48. sub numero quinto, ad fin. Laderch. conf. 103. sub numer. 9. & 10. Surd. dict. conf. 301. numero 75. & seq. & numer. 80. 81. & 86. Menoch. consil. 136. à numero septimo, Gratian. dict. discip. 390. per 101.* Tum etiam quia Ecclesiastici, qui laicorum onera subire non debent eo utique modo per hujusmodi exactionem gabellarum, eorum ratione indictarum, illa in effectu promiscuè cum laicis supportare cogentur. Quod expressè prohibendum est in d. c. Non minus, & d. d. c. Adversus, cum aliis supra citatis.*

Secundò, quod id prohibetur verbis Bullæ Cœnæ 56 Domini in §. 18. ibi: *Et diversis, etiam exquisitis modis exigunt, &c. Nec non qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare non verentur, &c.* ubi specialiter ad rem nostram hæc verba ponderat Ugol. *de censur. part. 2. cap. 18. §. 1. sub num. 1.* Francisc. Leo in *thes. for. Eccles. p. 3. c. 7. n. 113.* alique mox citandi.

Tertiò tenendum est, quod id reprobatum communiter à Doctoribus, præsertim ab Abb. *conf. 20. lib. 1.* ubi respondit, quod statutum Civitatis Senarum, cujus vigore tenebantur mercatores exteri deferentes pannos ad quæcumque loca illius Territoriiolvere pro eis gabellam

in ingressu, non comprehendebat illos, qui pannos introduxerant in oppidum Planistangii, cujus incolæ erant immunes, ea ratione, quia carius vendidissent oppidanis propter onus gabellæ, & sic indirectè ipsi fuissent gravati ac evanuisse eorum immunitas. Quod prosequitur Laderch. *d. conf. 103. sub num. 8.* Atque idem in specie de hujusmodi gabellis per laicos impositis super pane, vino, oleo, panno, & aliis ad victum, & vestitum necessariis, quæ immediatè solvuntur à mercatoribus, & per eos deinde reperuntur ab eminentibus minutatim eo carius illis vendendo easdem res, probant post Navarr. in *man. cap. 17. sub num. 202.* Alter. *de censur. tom. 1. lib. 5. discept. 19. cap. 6.* Portell. *in dub. regul. v. Tributum sub num. 7. & 8.* Rodriq. *in comp. qq. resol. 63. sub num. 32.* Megal. *in Instruct. par. 2. lib. 2. c. 17. q. 6. n. 107. dicens nu. 112.* laicos hoc casu non excusari auctoritate Doctorum contrarium sentientium, stantibus verbis præfata Bullæ Cœnæ Domini in *d. §. 18.* quos sequitur Dian. *p. 1. resol. 45. n. 15.* Gemin. *de Gonnis de charit. subsid. qu. 60. nu. 4.* Ugolin. *de cens. p. 2. c. 18. §. 1. sub num. 1.* Gutier. *de gabell. quaest. 92. sub num. 36.* Grat. *d. discept. 390. num. 16.* passimque alii.

55 Et ex his patet, non suffragari, quod ex hujusmodi vectigalium impositione, facta per sæculares nullum principaliter, ac immediatè fiat præjudicium Ecclesiasticæ immunitati, sed illud contingat per accidens, quatenus scilicet Ecclesiastici res illas per laicos introductas velint emere in Civitate. Quia, cum ea, quæ usui humano sunt necessaria, ejusmodi oneri fuerint subjecta, quocumque se Ecclesiastici vertant, vel aliò se transferendo, vel in Civitate emendo, præjudicium evitare non possunt. Utrumque enim Ecclesiasticæ libertati, ac Sacrorum Canonum dispositioni prorsus repugnat. Nam illis apprime convenit, ut in eadem Civitate, in qua ipsi seminant spiritualia, metant temporalia, ut legitur *1. ad Corinth. 9. & in cap. Cum ex officio ad fin. extr. de præscr.* Et in qua dum laicis sæcularia subeunt onera, ipsi quoque Deo in spiritualibus ministrantes, in hoc illis retribuunt quidquid pro eorum pace, & sustentatione laboris impendunt, ut inquit D. Thom. *in ep. ad Rom. c. 13. lect. 1. col. fin. & habetur in c. In qualibet 23 q. 8.* Atque idèd hujusmodi commodo ac plena libertate neque directè, neque indirectè privari debeant juxta notata in *d. c. Quanto*, ubi præ cæteris Anchar. *sub nu. 1. & seq. extr. de privil. & in c. fin. de immun. Eccl. in 6.* ac latius probat idem Anchar. *d. conf. 155. num. 1. & seqq. dicens sub num. 5.* quod Respublica temporalis non potest etiam indirectè præjudicare Reipublicæ spirituali in ea communione, quam debet habere cum laicis in rebus temporalibus pro usu dictarum rerum.

56 Et quidem in hac materia non adèd est inhærendum literæ, ac verbali interpretationi, quin magis attendatur vera ratio, & mens Sacrorum Canonum, ut admonet Honorius III. *in d. c. Quanto*, & Imperator *in l. Non dubium; C. de legib. ac in l. 3. in fin. C. de liber. præter.* & Jurisconsult. *in l. contra legem ff. de od.* Qui in eo verè tendunt, ut Ecclesiastici pura, plena, & illibata in prædictis omnino gaudeant immunitate; ideoque illorum dispositio, quæ favorabilis est, subtilioribus interpretationibus non est restringenda, ut probatur ex dictis *c. Non minus, & c. Adversus extr. de immun. Eccl. & c. Quamquam, de censibus in 6. ac in l. Sarcinus 2. C. de Sacros. Eccl.* Sed quaecumque immunitati, ac libertati prædictæ fiat præjudicium sive indirectè, sive principaliter, sive in consequentiam, sive ea intentione, sive præter intentionem, illud convenit tollere, ac reparare, idque magis, quod grave est ac notabile præjudicium infert, ut, rejectis præfatis distinctionibus, concludunt Calder. *d. conf. 12. num. 3.* Anchar. *d. conf. 155. sub num. 7. & 8. & in d. c. Quanto nu. 1. & seqq. de privil.* Dec. *d. conf. 48. sub num. 5.* Riminal. *sen. conf. 435. num. 23.* Riminald. *jun. conf. 81. num. 17.* Surd. *d. conf. 301. num. 76.* Franc. Leo *in thesaur. for. Eccl. p. 3. c. 7. num. 113. & 118. & 132.* Carol. de Grass. *effect. 2. à num. 65.*

Quia ratio finalis factorum Canonum est libertas Ecclesiastica, quam intendunt illæsam servare, ideoque extenduntur ad terminos suæ rationis, præsertim quando ratio finalis est expressa in lege, ita ut tanta sit amplitudo legis, quanta ejusdem rationis, ut desinitur *e. l. regula §. fin. ff. de jur. & fac. ign. & l. 2. §. si maior, ff. ad Tert. & l. Cum pater, §. Dulcissimis ff. de leg. 2.* traduntque communiter Doctores, Gloss. *in cap. 1. v. Italia, de temp. oram. in 6. Bart. Bald. & alii in dict. l. Regula, Abb. in cap. fin. numero decimo, de rescript.* Franc. *in cap. Pro humani, de homic. in 6. Imola & Gemin. ibidem Lap. allegat. 101. num. 24.* Burlat. *conf. 76. num. 9.* Curt. *jun. conf. 185.* Cott. *in memorab. v. Ratio generalis, Cardin. in Clem. 1. de elect. Roland. conf. 27. num. 7. vol. 1.* Menoch. *conf. 1. nu. 10. & 19. & de recu. poss. re. u. ed. 6. nu. 20.* Iraquell. *plures afferens, tr. Cessante causa p. 1. n. 139 & limit. 1. nu. 64.* Gutier. *pract. q. 17. nu. 90. lib. 3.* Villagut. *de ext. leg. in rubr. de ext. leg. non correct. n. 1. & in rubr. de ext. leg. pæn. resp. mer. pæn. n. 22.* Gomez. *lib. 1. var. c. 5. nu. 11.* Vinc. de Franch. *de eis. 18. nu. 3.* Molin. *lib. 1. de primog. c. 5. n. 10. & Rot. dec. 234. nu. 2. p. 2.* aliique plures. Ratio enim finalis sicut mover legislatorem ad disponendum; ita etiam extendit mentem ipsius ad comprehendendam totam materiam, quæ subternitur eidem rationi finali. Et eo ipso quod concipit rationem finalem, tamquam eam, ex qua moveretur ad disponendum, concipit etiam implicite totam materiam, quæ sub ipsa continetur.

Ita sanè ut non oporteat animum ac intentionem disponentium sollicitè investigare, quando ex qualitate facti, & re ipsa resultat effectus adèd præjudicialis, & destructivus dictæ immunitatis, quem illi etiam moniti ac requisiti emendare contendunt ad *l. Julianus, §. Proinde. ibi. Sed nisi ab initio non sic accepit, verum postea in rem pariter vertit, cessare Senatusconsultum, & c. Julianus ait, intelligendumque esse ab initio sic accepisse, ut in rem pariter verteret, ff. ad Maced. i. ubi Gloss. v. Intelligendum* notat, hanc esse præsumptionem juris & de jure, *l. Quedam, ff. de reb. dub. & in specie tradit Calder. d. conf. 12. nu. 4.* cum aliis relatis à Menoch. *presumpt. 35. nu. 20. & seqq. lib. 6.* Quando enim ratio legis est expressa in lege, est mensura infallibilis obligationis. Quia lex non potest obligare, nisi intra terminos justitiæ, atque adèd solum secundum mensuram rationis. Quod procedit etiam si ratio non esset expressa in lege, & unica tantum posset assignari, adhuc est mensura obligationis. Quia quando unica ratio potest assignari, est adæquata ipsi legi. Quare is violat legem, qui servans verba, facit contra mentem ipsius, ut habetur *ex l. Non dubium, C. de legibus.* Quia tunc non servatur verè lex, cum non servetur quod intendit servari. Itaut proinde libertas Ecclesiastica non pendeat ex intentione operantis, sed operis. quod moraliter æquivalet directis præjudiciis. Quia leges non habent in consideratione propositum, sed solum actum externum exequutivum propositi *leg. Cogitationis, ff. de pæn. & l. 1. §. Inde sola cogitatio, ff. de fur. & c. Felix de pæn. in 6. & notant communiter Doctores in l. Quisquis, C. ad l. Jul. Majest.*

Hanc veritatem agnovit Delbene *de Immunit. cap. 5. §. dub. 7. sect. 3. numero 3.* ubi cum Laderchio, Mandello, & Regente à Ponte, multisque aliis concludit, onus quod imponi non potest Ecclesiasticis, neque imponi posse laicis, qui cum illis contrahunt, quia illud redundat in Ecclesiasticos, quodque quando statuitur contra laicos, & gravamen infertur Ecclesiasticis, statutum sit contra libertatem Ecclesiasticam. Et *sect. 21. num. 4.* luculentissime ait quod libertas, sed immunitas Ecclesiasticorum non pendet ex bono, vel malo animo statuentium, sed ex natura rei, & ex privilegiis, quæ illis absolute comperunt de jure divino, & humano, alioquin potestas laica in præjudicium & destructionem Immunitatis Ecclesiasticæ serper affereret, statuta sua facere, non ex odio, sed propter bonum publicum, quod est maximè absurdum. Idem docet cum Suarez *cap. 8. dub. 14. sect. 5. num. 2.* probatque

barque vulgari exemplo. Sic enim lætio justitiæ non pendet ex bono, vel pravo animo operantis, sed ex eo, si operatio sit realiter contra justitiam, id est ex se alteri realiter inferat injustum damnum. Id quod dixerat *de parlam. dub. 30 n. 2.* ubi ait, quod est magnum absurdum, & nemo dixerit ex viris sensatis. Idem repetit cum Guevara *sect. 21. n. 4* & alibi pluries. Non itaque est probabile, ut dixit eo *c. 5. de Immun. dub. 7. sect. 1. n. 20. & sect. 4. nu. ult.* Vel sibi ipsi adversatur ut sæpissimè. At si probabile, non certum tamen

61 Ex hactenus inspectis patebit etiam fraudulenter egisse Doctores illos, qui suis ambagibus eludant nos & chymistis haud absimiles tegunt omnia suo Mercurio, hoc est, bono publico, ne bona iniquum transeant ad Ecclesias, & Ecclesiasticos. Et quamvis obsoletam hanc quæstionem viri pietate, ac doctrina insignes jam dudum exploserint; nihilominus quia inveni hujus opinionis pertinaces aliquot populares, illam paulò fufius declarabo. Principio tale statutum, vel decretum explicite prohibet Ecclesiis, & Ecclesiasticis, quod nec naturali, nec divino jure iis prohibitum est, quinimodò jure humano tam civili, quàm canonico concessum. Etenim in *l. 1. l. generali, l. jubemus 2. & l. fin. C. de sacrosanct. Eccles.* conceditur, quod Ecclesiasticis liberè à laicis sua bona, tam causa mortis, quàm inter vivos, alienari possint. Id quod etiam barbari agnoverunt. Idem enim in *lege prima, titul. 1. libro tertio*, legum Visigothorum statuitur, & decernitur in *cap. Futurum Ecclesiam, & c. Videntes 12 quæst. 1.* Quia, inquit Pontifex, Plus utilitatis conferri poterat fidelibus, si hereditates, & agros, quos prius vendebant, traderent ipsis Ecclesiis habendos, ut ex fructibus eorum fidelibus provideretur, quàm si solum precium consignarent. Item habetur expresse in *cap. fin. de immun. Eccles.* in 6. ubi dicitur, quod hujusmodi statuta in derogationem libertatis ecclesiasticæ præsumantur. Unde, cum lex id præsumat, & super præsumpto disponat, est præsumptio juris ac de jure, quæ non admittit probationem in contrarium, *capite decimo quinto, qui fidei*, ubi Gloss. v. contra præsumptionem, de sponsal. & tradit Felin. in *cap. Quanto, de præsumpt. numero tertio*, Bald. in *l. si ve possideis, C. de probat. numero 6. Roman. conf. 350. num. 18. in fin. Alex. conf. 91. numer. 9. volum. 6. Gabr. conf. 31. num. 22. volum. 1. & Alciat. de præsumpt. in prælud. par. 2. nu. 5. & 6* Vel præsumantur, non quidem à jure, sed ab iis, qui talia facere, vel præcipere præsumunt.

62 Deinde, licet Princeps habeat jus imponendi onera super bonis suorum subditorum, hoc tamen jus coarctatur ad bona quatenus manent bona subditorum. Non autem habet jus, quod illa bona non fiant bona personæ ecclesiasticæ, sed manuteneantur sub ipsius dominio. Unde non tenentur subditi ea conservare sub dominio Principis laici. Alioquin Clerici subtrahendo proprias personas à jurisdictione illius, non subtraherent secum bona. Quod est perabsurdum. Nam subtrahendo personam, subtrahunt etiam bona tamquam cohærentia personæ, atque aded non lædunt aliquod jus Principis laici, sed utuntur jure suo. Quare quemadmodum subditi non tenentur proprias personas conservare subditas, cum possint se dicare Deo, mutare domicilium, & fieri subditæ alterius Principis. Quia homo nascitur liber, & proinde potest eligere quem statum maluerit, & habitare ubi voluerit. Ita etiam habent jus eximendi propria bona à jurisdictione laica, ea secum trahendo tamquam sibi adhærentia, vel Ecclesiis, & Ecclesiasticis alienando, donando, alioquin persona non esset plenè libera, nisi etiam libera essent illius bona. Princeps itaque non habet proprium dominium, vel jus aliquod peculiare, dominio æquivalens, ratione cujus ei debeatur tributum, sed solum ratione jurisdictionis illud exigere potest, quia sub ejus superiori administratione est res ipsa, vel ejus dominus. Nulla autem ratio justitiæ obligat ad conservandam rem illam sub jurisdictionem

temporalis Principis, quia dominus ejus potest de ipsa liberè disponere. Maximè verò potest eam Deo dicare, seu donare, per quam donationem talia bona fiunt ecclesiastica, nec est necessarius consensus Principis, ut bona sæcularia fiant ecclesiastica. Quod & jure canonico cautum est, & in jure divino, naturali factis videtur fundari. Etenim Principes sæculi qui immediatè expresso, aut tacito populi consensu præficiuntur, quibusque præfectis naturali, ac divino jure debetur honor, reverentia, subjectio, obedientia, & tributum, *Exod. cap. 22. 1. Reg. cap. 10. Proverb. 29. Sapient. 6. Matth. cap. 17. & 22. Luc. 2. Joann. 19. ad Roman. cap. 13. 1. Timoth. cap. 2. ad Tit. cap. 3. ad Hebr. cap. 13. 1. Petr. cap. 2. S. Clemens Roman. lib. 4. Constit. Apostol. cap. 12. & lib. 7. cap. 17 & cap. 84. S. Dionys. Areopag. cap. 12. de div. nom. S. Ignat. in epist. ad Smyrnenses, & in epist. ad Antiochenos, S. Justin. in arat. ad Antonium Pium, S. Irenæus lib. 5. cap. cap. 24. Theophyl. Antiochen. lib. 1. & 3. ad Antiochicum, Origen. lib. 9. in epist. ad Roman. Euseb. Cæsar. lib. 4. hist. Eccles. cap. 14. S. Basil. Magn. in moral. c. 79. Didym. Alexandrin. enarrat. in 1. epist. S. Petri, S. Gregor. Nyssen in orat. adversus eos, qui agr. fer. apprehens. S. Chryostom. hom. in psalm. 184. & hom. 23. ad cap. 13. ad Roman. S. Cyril. Alexandr. de recta in Deum fide ad Theodos. Imperat. Isidor. Pelus. lib. 2. epist. 16. Theodor. ad cap. 13. epist. ad Roman. Epiphani. Constantinop. in epist. ad Hormisd. Pap. Procop. Gazæus ad cap. 12. Exod. S. Maxim. serm. 9. de Magistr. Rom. 13. S. Damasc. erat. 2. de Imag. Phor. & Theophylac. ad cap. 13. ad Roman. Simeon Metaph. de S. Melan. Oecum ad c. 13. ad Roman. Euthym. ad ps. 148. S. Martial. in epist. ad Thelof. cap. 8. Tertullian. ad Scapul. cap. 2. in Apolog. cap. 30. & 31. & de Idololatr. c. 15. S. Cyprian. de baptis. Chr. & manifest. Trin. & lib. 3. de testim. ad Quirin. c. 38. S. Ambros. ad c. 5. Luc. S. Hieron. ad c. 3. epist. ad Tit. S. Augustin. in epist. 48. & 54. in exposit. quar. propos. ex epist. ad Roman. c. 72. & 74. & lib. 3. confess. c. 8. Innoç. primus in epist. ad Exuper. cap. 12. S. Leo Magn. in epist. 82. ad Julian. Episcop. Coens. Sedul. ad c. 13. epist. ad Rom. S. Prosper. in epigr. 34. Salon explic. in parab. Salomon. Symmach. Pap. in apolog. advers. Anast. Imper. Hormisd. Pap. in epist. 22. ad Justin. August. S. Primal. in e. 13. epist. ad Roman. S. Gregor. Magn. in l. 1. Reg. c. 10. lib. 4. epist. 52. & lib. 7. c. 120. Isidor. Hispal. lib. 3. de summ. bon. c. 49. Bed. ad c. 12. Marc. Alcuin. præf. in lib. de Trinit. de Carol. Magn. Haymo ad c. 13. ad Roman. Remig. Antistod. ad psal. 88. Petr. Damian. in epist. ad Carol. S. Anselm. ad c. 13. ad Roman. S. Bruno ad c. 13. ad Roman. Ivo Carnot. in epist. 241. ad Ludov. Franc. Reg. & in epist. 250. Hugo Victor. de Sacramen. fid. lib. 2. c. 8. & 9. S. Bernard. in epist. 170. Petr. Blesen. in epist. 30. Alens. par. 3. quæst. 137. membr. 3. Albert. Magn. lib. 2. sentent. d. 44. S. Thom. lib. 1. de regimen Princ. c. 8. & lib. 2. cap. 15. S. Bonau. in lib. de Eccles. Hierarch part. 2. recipiunt facultatem in iis quæ ad politicum, & temporale regimen spectant, ut tranquillam, & quietam possint populi ducere vitam, quæ ex discordia civium seu maleficiorum & bellis, quæ ab exteris excitantur, impediti cum possit, Principis prudentia, & virtute, ut hæc repellantur populorum consilium, & intentio fuit. At non sibi auferre voluerunt, aut rationabiliter poterant gentes, potestatem, seu libertatem eligendi statum, quem magis, & ad alia bona, & ad vitam præsertim æternam, conducere sibi arbitrentur.*

Non igitur est injuria Principis, si libertate ac facultate, quam sibi reservarunt in electione status, utantur, etiam si ab ejus subjectione subtrahantur. Quare nullo suo proprio jure privantur Principes, dum ii, qui sunt de populo juxta sacras sanctiones eligunt statum, quem sibi magis proficuum existimant. Nec enim subsidio in iis, quæ ad civile regimen spectant, privantur. Precibus namque ac orationibus adjuvant, dum proprium sibi & populis, qui in sortem Dei vocati sunt, datorem, atque Regnorum conservatorem reddere student, pietatisque

tatisq; studio plus subsidii afferunt civitati, quàm bellorum, aut cujuslibet temporalis negocii, ac sæculi cura.

64 Postremò quia licet Princeps laicus possit statuere de iis, quæ sunt suæ jurisdictionis, non tamen potest afficere ecclesiasticos, eorumque bona, vel alio modo infringere libertatem ecclesiasticam. Quapropter ejusmodi dispositio defectu potestatis esset nulla, & iniqua, si non ratione materiæ, utpotè forsan justæ, saltem ratione usurpationis jurisdictionis ecclesiasticæ. Quod docent non solum Theologi, nempe Suar. *de censur. disp. 4. sect. 1. num. 5.* ubi alii, sed etiam Juris interpretes communiter, ceu Bart. *in l. filiusfamilias, ff. de l. 1. n. 12.* ibique Angel. *n. 4.* Fulgos. *n. 7.* Alex. *n. 11.* Jal. *n. 71.* & *seqq.* Rip. *nu. 81.* Soccin. *nu. 166.* & Jo. Croc. *nu. 88.* aliique cum Surdo *conf. 301. n. 45. vol. 3.*

65 Est igitur hujusmodi statutum contra libertatem ecclesiasticam. Ita in hac specie uno calamo docent inter Canonistas Host. *in c. fin. de reb. Eccl. non alien.* Jo. Andr. *ibid. nu. 1.* Abb. *in c. Ecclesia S. Maria, de constit. n. 23.* Felin. *ibid. nu. 69.* Dec. *nn. 6. & Imol. nu. 11.* Butr. *conf. 40.* Anchar. *conf. 155.* Lap. *allegat. 92. nu. 2.* Jo. Lup. *tract. de libertat. Eccles. parte 2. qu. 10. nu. 1. & 16.* Gemin. *in d. c. fin. de immun. Eccles. in 6. num. 4.* Zabarell. *conf. 66. nu. 2.* Vigian. *tract. de immun. Eccles. disp. 3. conclus. 2.* Bellet. *in disquisitioni. Cler. par. 1. tit. 4. §. 4. num. 1. & 4.* Fagnan. *tract. de jur. censur. Pauli V. part. 2. fol. 42. & seqq.* Genuef. *tricen. 13. q. 379. nu. 5.* Maynard. *de privileg. Eccles. par. 2. art. 22. nu. 67. & seqq.* Ugolin. *in respons. ad jurisconf. gymnas. Patav. c. 6. §. 1. & 2.* Quæ sententia cum fuerit omnium penè veterum Canonistarum, tum est recepta, dictataque à Principe veritatis Innocentio *in c. Novitius, de sent. excommun. num. 2.* Ex Juristis verò Alberic. *tract. de statut. part. 2. qu. 2. nu. 20. & seqq.* Paul. de Castro *conf. 89. num. 1. lib. 2.* Alex. *conf. 210. num. 1. & conf. 211. num. 3. vol. 2.* Curt. sen. *conf. 62. & 72. num. 13.* Barthol. Soccin. *conf. 14. nu. 55.* Vulp. *conf. 5. num. 1. & conf. 71. num. 34.* Marian. Socin. *conf. 76. nu. 30. lib. 3.* ubi communem appellat, Roland. à Vall. *conf. 22. num. 19.* Calder. *conf. 12.* Jal. *conf. 161. num. 16. lib. 2. & in d. l. filiusfamilias §. Divi, ff. de legat. 1. numer. 72.* Boss. *in prax. crimin. tit. de Principe, num. 539. & tit. de pæn. num. 43.* Bald. *conf. 132. lib. 3. & in l. fin. C. de sacros. Eccles. num. 17.* Bartol. *in citat. leg. filiusfamilias, & in l. fin. C. de exact. lib. 1. & in l. cunctos populos, C. de sum. Trinit. num. 26.* Ripa *conf. 2. num. 5. lib. 2. in cit. §. Divi nu. 81.* ubi asserit communem Juristarum, & Canonistarum, Angel. de Perus. *d. §. Divi, Clar. in pract. crimin. quest. 82. §. Statutum 5. num. 2.* ubi etiam communem fatetur, Michael Craff. *in commen. lib. 2. v. statutum quest. 12.* Tiraquell. *ad leges connub. gloss. 8. num. 172.* Butsat. *conf. 93. nu. 23. lib. 11.* Riminald. *conf. 11. num. 10. volum. 2.* Surd. *d. conf. 301. num. 67.* Regens de Ponte *in respons. pro censura Veneta fol. 104.* Luc. de Pen. *in l. 21. C. de nav. non excus. lib. 11. numer. 5.* Cagnol. *in l. fin. C. de pact. num. 186.* Grammat. *decis. 100. num. 13.* Bertrand. *lib. 1. conf. 50. num. 2.* Colleg. Bonon. *in respons. pro libert. Eccles. numer. 18. & 19.* Marth. *de jurisd. part. 4. cent. 1. cas. 6. num. 16.* Menoch *libro 9. conf. 878. num. 10. in fin. Afflict. in commun. Constit. Regn. Neapol. lib. 3. const. 26. num. 12.* Ubi ait, quod ejusmodi constitutio fuit tamquam iniqua revocata per *cap. Regis Caroli II.* quod etiam testatur Regens de Ponte supra & Guevar. *in propugn. libert. Eccles. §. 6. assert. 1. nu. 20.* subditque omnem aliam similem constitutionem tamquam contra libertatem ecclesiasticam revocatam etiam esse, ac revocari per *auth. Cassa & irrita, C. de sacros. Eccles. & ex tom. 3. Concil. ad fin. Constantiens. Concil.* Quod & tradit Joan. Imbertus Rupellan. *forens. instit. lib. 4. c. 6.* Item & Summistæ, scilicet D. Anton. *3. par. tit. 24. c. 18.* Tabien. *v. Excommunicatio 5. cas. 20. num. 5. ad 4.* Rosell. *eodem v. 33. num. 3.* Sylvest. etiam eodem *§. 9. numero trigesimo.* Nec desunt Theologi, & præ omnibus Suar. *in Reg. Angel. libro quarto, capite decimo sexto, ac alibi.* Duar. *in Bull. Cæn. libro secundo, can. 15. quest. 19.*

numer. 83. Theologi Religionis Servor. *in defens. censur. Pauli V. c. 7. num. 27. fol. 142.* Delbene *de Immun. c. 8. dub. 11. sect. 1. num. 15.* & alii, quos ipse adducit, ac refert Dian. *parte 6. tract. 3. sect. 6.* Quapropter sententiam contrariam in specie contra Paulum Severitatem damnavit Paulus V. in decreto edito die 17. Augusti 1606. cum communi sententia Juristarum, Canonistarum, & Theologorum, omniumque orthodoxorum. Quamque sæpè improbavit S. Congregat. Immunitatis, præsertim die 32. Octobris 1668.

Et quamvis Phocas Imperator Orientis, ut legitur *66 in Novella sua 4. lib. 1.* juris Orientis collecti per Bonfilium, quem quidam alii Principes sequuti sunt, donationes Monasteriis, atque templis relictas à quibusdam piis Imperatoribus profus aboleverit, lege lata etiam, ne Ecclesiæ immobilibus locupletarentur bonis, causatus Episcopos malè prodigere ea, quæ pauperibus darentur, militibus interim deficientibus, id etiam gravissimum, quod legem tulit, cui & Episcopi quidam leves, atque adulatores subscripserunt, ne Imperatorum injulsi, ullus crearetur Episcopus, & mortuo Episcopo aliquem suorum submisit, qui definitos faceret sumptus, ipse de redditibus accepit Et *Const. 5.* statuit de novo non esse construenda monasteria, xenodochia, nosocomia, sed eorum quæ erant curam geri oportere. Ejustamen constitutiones postea sustulit Imperator Basilii junior Porphyrogeneta, ut habetur in prædicto loco, & apud Balsamonem Antiochenum Patriarcham, eo quod ut ibidem dicitur, non ad injuriam contumeliamque Ecclesiarum, & religiosarum domuum duntaxat, sed etiam ipsius Dei, fuissent factæ.

Neque prætendatur publicum bonum, vel publica *67* necessitas. Quia bonum publicum vel causa non tribuit jurisdictionem laico, ut statuere possit in Ecclesias, vel Clericos. Quod in primo Tomo probatum est à nobis quamplurimis aliis argumentis. Si enim in condenda lege necessaria sit causa publica, semper lex Principis laici ligaret Clericos. Et utilitas, seu necessitas alienandi tribueret in alienatione rei minoris, vel Ecclesiæ jurisdictionem, & facultatem alienandi Tutori, vel Administratori. Quorum utrumque falsum est. Cum adhuc in iis casibus requiratur decretum legitimi Judicis, ut habetur *ex l. 1. ff. de reb. eor. & in l. magis puto, §. si as alien. eod. tit. & in c. sine exemptione 12. q. 2. cap. Tua nuper, de his, quæ fiunt à Præl.* docentque Glossa *ibi,* ac communiter Doctores, quos sequitur Tiraquell. *de legib. connub. gloss. 8. nu. 97.* Croc. *in d. l. filiusfamilias, §. Divi, ff. de legat. 1. num. 80.* Redoan. *de reb. Eccles. non alien. q. 10. num. 19.* Lessius *de just. & jur. lib. 2. c. 24. dub. 11.* passimque alii. Præterea utilitas publica, ne laici nimis onerentur collectis, præferri non debet utilitati Clericorum. Quia, ut bona apud Clericos maneat, respicit etiam publicam utilitatem Religionis, quæ præferenda est publicæ utilitati profanæ, ut rectè censuit Colleg. Bonon. *in conf. pro libert. Eccl. nu. 31. & seqq.*

Distinctio verò illa de bonis acquisitis, non de acquisitis *68* rendis, frustra est. Nam Sacri Canones indistinctè loquuntur tam respectu bonorum acquisitorum, quàm acquirendorum, ut patet *ex c. Bene quidem 96. qu. & cap. Ea enim 10. qu. 2. delumpto ex l. fubemus, §. 1. C. Sacros. Eccles. c. Ecclesia S. Maria, de constit. & c. fin. de reb. Eccles. non al.* Prohibeturque expressè *in cap. 1. §. fin. de immun. Eccl. in 6.* Privilegia enim quocumq; titulo ecclesiasticis concessa, competunt iis non solum pro bonis jam acquisitis, sed etiam pro acquirendis, ut decernitur *in d. l. fubemus, §. 1.* Quænam hæc esset legum, ac sacrorum Canonum invidia, vel perversitas, ut dimidiata, & manca privilegia Clericis concederent, prospicerent præteritis, non consulant futuris? Equidem sicuti læditur libertas ecclesiastica, quando læditur in acquisitis, ita etiam læditur in acquirendis. Et tamen eam jura exigunt usquequaque intactam. Ac quemadmodum deficit

deficit quod ad statuentis quod ad acquisita, ita etiam definit quod ad acquiranda. Neque refert, quod proventus Principis inde possint diminui. Quia diminutio non fit in propriis bonis, sed in stipendiis communibus, estque per accidens. Consequitur enim ex subtractione mareriz, religiosè & justè facta, & ob hanc causam non debetur recompenratio. Præsertim quia etiam è contra contingere potest, ut si bona Ecclesiastica vendantur & sæcularia fiant, tributaria esse incipiant, & ita proventus Principis augeantur. Quæ tamen omnia in privatis oneribus ex peccati jure, seu dominio profectis locum non habent. Accedit, quod cessatio tributi in eò casu non fit privata voluntate, vel autoritate donantis, sed fiat autoritate donantis, sed fit autoritate juris divini, vel humani, in divino fundati, & ideò ibi etiam non deest consensus Principis ipso jure datus, virtute dictæ legis civilis, qui revocari amplius non potest, postquam Ecclesia beneficium illud, & privilegium acceptavit. Quod patet ex *l. Sancimus*, quæ est Justiniani. Quamquam etiam sine illo id fieri posse virtute juris divini, vel etiam Canonici, certum est: His rationibus satis adversarios dejectos de statu video, & ne frustra laborem, adducendo illis placita Doctorum, adeant Albanum *tr. de Immunit. num. 12.*

69 Quæ autem addunt facillimè refelluntur. Nulla enim Respublica, sive Princeps factus est pauperior ex eo, quod ipse, vel subditi ejus fuerint liberales in Ecclesiam, ut patet in Constantino & Carolo, utroque verè Magno, & aliis plurimis, constatque experientia tot sæculorum, & advertunt Theologi Relig. Ser. *supr. cap. 6. fol. 107.* Ugolin. item *supra cap. 6. n. 3. & 4.* Vigianus de *Immunit. Eccles. disp. 3. fol. 53.* Ortiz *eod. tit. p. 3. consid. 4.* Tortius in *apolog. pro libertat. Eccles. fol. 26.* Julius Rossus in *resp. ad M. Antonium Capellum p. 4. cap. 6.* Bernardus Justus in *defens. lib. Eccles. fol. 17.* & Coll. Bonon. *loco alleg. n. 31.* Deus enim, cujus protectione, & directione Regnorum administratio maximè nititur, infinitis modis exiguum illud detrimentum veltigalium, quod princeps servis ejus condonat, compensare potest; vel calamitates, & seditiones advertendo, vel prosperos successus bellorum, nova Regna, ubertatem terræ, & alia hujusmodi largiendo. Sæpè fit, ut ob aliquam seditionem, vel bellum, quod fortasse pietas ista & Religio Principis averteret, uno anno plus ipse amittat, quàm mille annis ex hujusmodi veltigalibus percipi possit. Quid tunc prodest illi Politicorum istorum consilium? Etsi enim Principes, Respublicæ nihil amplius commodi à rebus, quæ ad Ecclesiasticos transeunt, percipiant, tamen Ecclesiastici Principibus longè majus & divinius beneficium conferunt. Ipsorum enim ministerio fiunt christiani, accipiunt doctrinam salutis, remissionem peccatorum, animæ sanitatem, panem cœlestem, & vitam æternam. Ipsorum orationibus & Sacrificiis fulcitur Regnum, avertuntur calamitates, conciliatur pax, tranquillitas, & felix status rerum. Unde Constantinus & Constans concedentes Clericis perpetuam securitatem, addunt: *scientes magis Religionibus, quàm officiis ex labore corporis, vel sudore nostram Rempublicam contineri*, ut refertur *c. In quolibet 23. q. 8.* Unde communiter votum & suffragium in Consiliis & Parliamentis sæcularibus non habent, neque de honoribus, aut officiis civilibus Regni, aut Reipublicæ participare solent, sed aliam quamdam Rempublicam sacram & quasi divinam efficiunt, ut propterea sors Domini appellentur, *c. Cleros d. 21.* Itaque suis muneribus Ecclesiastici abundè compensant Principi, & Reipublicæ, ut omnis æquitas postulet, eos ad alia tributa adstringi non debere. Atque ex his patet, Principes lege religionis observantia, & gratitudinis obligari, ut Ecclesiasticos exemptos habeant, seu eximant. Et nihilominus si aliquando contingeret tot bona Ecclesiæ acquiri, ut in gravare præjudicium, magnamque diminutionem Regalium proventuum redundaret, Summus Pontifex consulens

est. Ad illum enim spectat in hujusmodi casibus remedium adhibere. Non enim licet christianis Principibus Ecclesiastica bona invadere, ut in *auth. Item nullas c. de Episc. & Cler.* expressè disponitur, nec etiam possunt de illis statuere, ut supra demonstravimus, ac docuit Hostiensis in *c. Cum laicis, de reb. Eccl. non alieni. num. 10.*

Verùm multitudinem Clericorum, opes Ecclesiarum magnas, Religioni, & Politicæ utiles esse ita convinco. Incipiam ab opibus. Sacerdotium Deus in veteri lege honoratum esse voluit, quod decimæ concessæ ditissimum fecerunt, alia quoque tam multa adjuncta fuerunt, ut, si legem Dei servassent Judæi, nulla fuisset Tribus felicior Levitica, *Numer. 3.* Levitæ recensentur vigintiduo millia trecenti; numerus autem filiorum Israel erat sexcenta tria millia quingenti quinquaginta. Erant igitur Levitæ respectu totius Israelis pars quasi vicecima sexta, vel ad summum vicecima. At huic parti Deus maximas opes contulit, ut ceteros his præ pauperes quasi reliquerit. Huic tricesimæ parti Deus dedit non vicecimas, sed decimas. Cùm autem abundè victus ceteris suppeditaret, certè decimæ abundantis populi, decimæ parti sufficere potuerunt; at jam Levitarum quisque tres pro una parte tenebat. Ita *Levit. 17. 30.* Nec decimæ frugum dumtaxat, sed boum quoque & ovium, ut ibidem habetur. Sic *Numer. 18. 21.* Verùm in decimis hoc quoque considerandum. Primò, Levitas nec agros colete solitos, nec vineas; itaque de labore populi vivebant. Hinc multò melior fuit eorum conditio, quàm si decimam agrorum partem accepissent, labore enim & impendio opus fuisset. Secundò, Pecora educanda erant Israelitis, Levitæ jam ablactata recipiebant. Tertiò, Nec simplices erant decimæ, sed triplices, ut doctissimè interpretatur Cornelius à Lapide in *cap. 14. Deut. v. 22.* Primæ decimæ integræ cedebant Levitis, quas in Urbibus colligebant. Ex novem residuis partibus iterum decimas separabant, easque, vel præcium conferebant Jerosolymam, ut ibi epularentur, invitatis tamen Levitis. Ita enim *cap. 14. 27. & 28.* Tertio anno ex bis decimatis aliam decimam domi separabant, quàm cum Levitis & pauperibus consumebant, ibantque tertio anno Levitæ epulatum, instructumque populos, ut hoc modo Domino jungerentur. Effectus apparet *2. Par. 31. 8.* Itaque tum facta sunt horrea. Atque hæc de decimis.

Oblationes quoque eos reddebant divites. Nam ex Sacrificiis Sacerdotibus dedit pectusculum, & armum, qui separabatur jure perpetuo, *Lev. 10. 14.* Non potest redditus ille parvus videri inter tot millia sacrificiorum, quæ ter in anno statis temporibus offerebantur, quæque in singulos dies ob varias causas immolabantur. *Deut. 18. 3.* armum & ventriculum tribuit. Sed totum hoc genus videamus. Tria erant Sacrificiorum genera. Holocausta, pro peccato, pacifica. In holocausto omnia exurebantur, & sola pellis erat Sacerdotum, qui tamen in tot millibus holocaustorum non erat parvus redditus. In pacifica victima armus, & pectusculum, in *Heb. Chald. 70.* armus, genæ, ventriculus. Quod quidam interpretantur partes carneas, quæ sunt circa armum, id est quarta pars animalis, sed expressè est ventriculus, & maxilla. Utrumque sit, magnus est redditus; sed major cùm facerent pro peccato. Illius enim victimæ tota caro erat Sacerdotum, ut in tanto populo ex solis victimis viderentur posse vivere, sed erant hæc additamenta quasi decimatum. Porro in victimis pacificorum non fuisse Israelitas in Sacerdotes parcos historia filiorum Heli demonstrat *1. Reg. 2. 26.*

Huc omnium rerum primitiæ & primogenita pecorum, ac hominum referuntur. De primitiis *Ex 23. 19. & 34. 29. Lev. 23. 10. Num. 18. 13. Deut. 18. 4. & 76. 2. 10.* De primogenitis *Ex. 13. & 22. 29. & 34. 20. Num. 3. 13.* Magna erant ex omnium rerum primitiis in fertilissima regione cœpendia cum frugibus omnis generis, vinò, oleo, pomis, melle omnia abundarent. Primogenitorum

ingens erat numerus. Nam solus Ezechias 2. Par. 31. 29. habebat ovium, & boum greges innumerabiles. Nabal habebat oves tria millia, & mille capras. Salomon mactavit boum vigintiduo millia, & ovium centum viginti millia. Nec tamen id magnum, aut difficile fuit tanto Regi. Nam habebat 3. Reg. 5. 26. quadraginta millia equorum curtilium, & duodecim millia præsepiorum, si ad unum præsepe deni equi, ingens numerus, imò & si quatuor.

72. Maximi itaque pecorum greges erant in Israel, ita ut Dominus Ezech. 30. 11. promittant quasi antiquæ felicitatis redditum: *Replebo vos hominibus & jumentis.* Nam erant & in cultis Urbibus greges jumentorum, aut in suburbanis. Constituamus itaque in numerosissimo populo quorannis nasci centum millia primogenitorum, conferebant quingenta sictorum millia Sacerdotibus, *Numer.* Pecorum tanta erat multitudo, ut in singulos annos facillè decies centena millia primogenitorum fuisset purem. His adde tot sacrificia pro variis delictis, *Lev.* 3. Deinde si tetigissent aliquid immundum, offerebant agnam, seu capram ex *c. Lev.* 5. At quoties hoc contigisse verisimile est? & *Lev.* 5. 17. si ignorans legem violasset, arietem offerre jubetur. Quid si singulis annis semel singuli rei fuissent? Quot centena millia arietum Sacerdotibus cederent? Qui depositum negavit, arietem offert, *Lev.* 6. 6. Mulier pro purificatione agnum anniculum in holocaustum, *Lev.* 12. Pro peccato scortationis cum ancilla, postquam vapularunt ambo, aries *Levit.* 19. offerendus erat. Accedit & illud, quod nullum holocaustum sine victima pro delicto offerebatur. Deinde quo lagana, similæque conspersæ oleo offerendæ simul essent cum aliis sacrificiis, & panes. Ita de pacificis *Lev.* 7. 12. Hæc magna erant præsidia vivendi Sacerdotibus concessa, ut legi vacare, & Sanctuario possent 2. Par. 31. 4.

73. Præter illa tamen alia quoque assignata erant. Nam hæreditates suis in Urbibus retinebant, *Levitæ Deuter.* 6. Deinde domus Levitarum alienari non poterant, *Lev.* 25. 31. Tertio, Judices constituuntur 2. Par. 29. 13. Immo summi Sacerdotis præcipua erat dignitas in judicando. Cum enim Sacerdotes, & Levitæ immunes à cæteris laboribus essent, tempus in studium legis, & sapientiæ conferre poterant, idèd populus ab ore eorum legem requirebat.

74. Tantis opibus postquam eos Dominus instruxit, quia ipse erat hæreditas eorum, etiam de habitatione providit. Josue enim locum illis assignavit, quemadmodum Deus jusserat *Num.* 35. 1. Statuamus autem Urbes quadraginta octo pro vigintiquatuor millia Levitarum, ut in singulis sint quingenti, & in circuitu mille passus pro jumentis in tam fertili solo, non debet videri parva pars sustentationis. Eratque hoc magno illis commodo, quod fœni quoque decima ex vicinis locis reciperent. Omnium enim, quæ tellus ferebat decimis capiebant. Quamquam autem non soli Levitæ habitarent eas civitates, tamen ipsis datæ erant, & in ditioe eorum. Id quod toties Josue 21. Scriptura inculcat. Deinde suburbanis non tantum erant prata intra mille passus, sed vineta, oliveta, aliaque, & horti. Tertio civitates illæ nobiles erant, fœcundoque loco. Quæ plerumque locis opportunissimis, fertilissimis, saluberrimis sitæ fuere, ut videri possint solæ alendæ, multitudini sufficientes.

75. Si igitur æterna Sapientia instituens Rempubicam optimis legibus eam fundavit, omniaque, quæ ad Virtutem, felicitatemque temporalem civium & Magistratum prudentissime & sanctissime sanxit, & tamen tantas opes Sacerdotibus suis contulit, non decet humanam politiam aliter sentire, & Religionis Antistites, Sacerdotesque vagos, & mendicabula fingere. Non est ætior inter Magistratum & subditos nexus, quàm timor Dei, & Religio. Illa autem florere non potest, nisi cum ejus ministri, & Præsules in honore sunt. Cum enim salus & Religio subditorum pendeat ab Episcoporum & Pastorum dignitate, noluit Dominus illos despici. Dicitur in ve-

teri Testamento: Non alligabis os bovi trituranti, dictum est de Aaronicis Sacerdotibus. Dicitur etiam, teste Paulo, de Christianis, quibus & jus est de Evangelio vivendi. Nam si nostram Rempubicam cum Judæorum populo comparemus, quantum terminos eorum breviores cernimus, tanto majores Cleri esse opes intelligemus.

Non ignoro deinceps numerum Levitarum auctum 76 esse. Nam 1. Par. 23. 3. numerati sunt 38000. à triginta annis & supra; sed majori proportione creverant filii Israel Tempore enim Davidis erant ter & decies centena millia Israelitarum. Adde Tribum Benjamin, erunt forte 140000. Adde emeritorum 100000. ut conficias 150000. Illi si dent decimas triginta hominum millibus, habebit quisque recipientium decimas quinque partes, quibus superabit eos, qui decimas contribuunt. Magnæ igitur semper fuere divitiæ Levitarum.

Audiamus & nunc virorum etiam Sanctorum in novo 77 Testamento sententiam. Divitias primogenia Ecclesia sat amplas habuit. Nam & eos, qui Evangelium annuntiabant, de Evangelio vivere juris divini & naturalis esse sciebant Christiani, nec magnum esse judicabant ab illis carnalia sua meti, à quibus spiritualia acciperent. Neque sanè viros Sanctissimos, qui ad pedes Apostolorum omnia deiecebant, qui stantes super collum Pauli abeuntis incumbabant, qui etiam Oculos suos eruere, & dare Paulo volebant. Hinc Christianorum in Ecclesiam dona liberalissima fuerunt, atque amplissima, ut non modò ejus ministri, & pauperes alerentur, sed ipsa insuper suppellex preciosa etiam inter persecutiones & rapinas splenderet. Ex vita S. Laurentii aureis scryphis sacrum Sanguinem exceptum docentur. Augustinus *Epist.* 265. ostendit argenteas lucernas fuisse, vasa Ecclesiæ magni præcii fuisse discimus ex Operato contra Parmenianum *lib.* 1. Possessiones quoque Ecclesiarum fuisse jam ab antiquissimis temporibus certum est. Pius 1. *ep.* 2. qui decimus, vel undecimus post Petrum fuit sub Antonio, cum itaque senex fuerit, Joannem Apostolum cognovisse poterat, monet, ne prædia Ecclesiæ humanis usibus applicentur. *Quod si quisquam, ait: præsumpserit, sacrilegus habeatur. Ipsos autem, qui hoc agunt, Clericos & Domini Sacerdotes presequuntur, non intelligentes, quod Ecclesia Domini in Sacerdotibus consistit, & crescit in Templum Dei.* Quare juxta legem Dei agunt, qui bona Ecclesiæ tradunt. Quod & in veteri Testamento usu venit, ut constat ex *Lev.* 27. 14. Idèdque & nos videmus Christianos divitiarum & vitæ contemptores in bonis Ecclesiæ conservandis fuisse vehementes, & penè contentiosos, quia bona Christi sunt, bona pauperum sunt. Hinc Constantinus, alique restitui jusserunt. Nec opus est plura de hisce adducere, cum omnia plena sint, non modò in jure Canonico, sed etiam civili, quæ de Ecclesiis, Episcopali audientia, *C. 1. tit. 7. de Episcopis, & Clericis, & Orphanotrophis, & Xenodochiis, & Prochorotrophis, & Asceteriis, & Monachis, & de privilegiis eorum, &c. C. 1. tit. 6. Item Nov. vel. 37. & 46. & 131. Consulatur D. Augustinus tom. 10. 521. l. c. 2. & 748. c. 2. & 173. c. 2. editionis Antuerpianæ.*

Rationes verò in conspectu sunt. Nullo modo con- 78 venit moribus, aut Religioni, ut præcipua pars Rempublicæ abjectissima sit. Id verò futurum est, si nulla ratio status illius habeatur. Si Antistites fidei, si Sacerdotes, quorum officium est consolari, docere, increpare, punire, supplices esse oportet contumelioso populo, & divitum fastidium. Secundò jubentur esse hospitales Episcopi, & Prælati, & tam de redditu, quàm de oblatione fidelium quatuor facere portiones, Episcopi, Cleri, pauperum, fabricæ, *ca.* 27. 12. 9. 2. At verò qui poterunt benignitate alios allicere, suasque partes adimplere, si divitias non habeant. Tertio, publicum dedecus est Religionis, eorum, qui illam docent, contemptus; at verò paupertatem contemptus sequitur. Vide aliqua quæ *tom.* 1. atque alibi adduxi. Vide etiam virum prudentissimum Grego-

Gregorium Tolosanum *lib. 2. Synagm. ca. 28.* ubi multa præclara ad rem. Item Sancium in *Ezech. cap. 24. v. 28. n. 59.* Becanum in *Analog. veter. Testam. cap. 7. g. 6. n. 1.* Nicolaum Maistre de *Sacro Patrimonio lib. 1. cap. 10.* Valenzuelam in *defens. cens. Pauli V. p. 3. n. 97.* Ubi quod si quando in Sacra Scriptura dicitur, Levitas nihil possedisse, id dicitur, quia quicquid possidebant, titulo eleemosynæ & non per sortem, ut cæteri possidebant. Ut proinde Hæretici ipsi Ecclesiasticorum opes probarent. Nam Adrianus de Savaria de *honor. Episcop. & Presbyt. debito, cap. 29.* sic habet: *Præterea Comitatus Episcoporum, & strepitus famulorum, non parum offendit quorundam oculos, quod similiter in ea re Duces & Comites Regni videantur imitari. Respondeo, hanc orationem esse popularem & vana specie simplicium animis illudere. Nam hoc audeo asserere, comitatum Domini & Apostolorum tam honoratum fuisse, quam esse potuit pro ratione temporis, & rei, ob quam in hunc mundum venerat, honoratior futurus, si Deus servandi genus hominum aliud consilium probasset. Nam in suam familiam ultra octoginta viros adsumpserat, qui eum comitabantur quocumque ibat, aut præcedebant quo erat venturus.*

79 Pergamus ad aliam, eamque invidiosissimam querelam de multitudine Ecclesiasticorum, qua gravari Rempublicam, queruntur, & videamus nostra observatione quædam eam gravet. Perlustremus Regnum Neapolitanum, quod præ cæteris hisce calumniis appetitur. In eo Archiepiscopi sunt 21. Episcopi verò 127. Tota horum summa est circiter 444000. ducatorum. Cleri & Monasteriorum duplam ponamus. Erunt igitur 888000. Quæ summa exigua est, si Regni magnitudo, & opes spectentur, & magna tamen pars bono Regni servit. Exiguam esse summam alia me observatio docet. Nam in Regem, Principes 14. Duces 25. Marchiones 37. Comites 54. Barones 448. Universitates, Privatos, annuos redditus infumi penè quindecim milliones. Nunc opus est docere, Clerum Regni Neapolitani ipsi Regno non esse gravem, quamvis nulla politica officia patriæ præstaret. Nam pars exigua tantæ Regni est Clerus. Una civitas nobilis plus hominum, rei que habet, quam Clerus universus. Constituamus sanè Ecclesiasticorum esse circiter centum millia, non tamen quinquagesimam hominum partem conficiant.

79 Tarentum, Lycium, & Barium ferè æquabunt. Quid verò magnum esset, si ex tot civitatibus una, vel altera ex Clero collecto confici posset? Provinciæ Regni sunt duodecim, sed inæquales. Ex his unam si assignavero Clericis, minus dabo, quam olim Deus Levitis. Non igitur est Cleri magna multitudo, si cum aliorum innumera frequentia comparatur. Cum igitur in populo Catholico, & pacato, ubi numerosissimus Clerus est, vix quinquagesimam habeant, non est, quod quisquam queratur, nimium multos esse, qui Deo serviant. At verò si quinquaginta alant unum Sacerdotem, non debet grave videri, cum in Dei Republica decem, aut quinque potius, si redditum spectes, unum aluerint. Impietatis ergo est tam iniqua querela, cum tam multa Rempublicam infestent, tantum in Dei servos, & Doctores virtutis, juris & æqui conferre culpam, qui idè non gravant, quia pauci sunt, quia plurimum profunt.

Sed aliquid etiam iis respondere oportet, quæ plena stomachi, & querelarum aliqui objiciunt contra multitudinem Clericorum, eorumque immunitatem, facultates, & avaritiam non solum unius Regni Neapolitani, sed totius Europæ. Aiunt, quod si potentissimus quisque Principum altè, seridèque recogitet penè tertiam populi, solique sui partem Ecclesiæ esse dicatam, nonne illius quæso jacturæ sensus animos eorum percutiet, quæ tantum hominum, fundorumque eorum juri subtrahat, ut ubique Pontifici Provinciæ, Coloniarumque constituentur? Immodè quantum spinarum, & tribulorum in mediis eorum ditionibus relinquatur, cum asseratur tam potens hominum factio sub eorum imperiis nasci, educari, opi-

misque prædiis frui posse, quæ à Principum potestate immunitis sit, nec ullo jure eorum legibus, judiciisque subiecta: Adèd ut eum antiquitus Clerici nihil ultra decimas appetent, illique contenti viverent, nunc Papa Clericorum caput non nisi tertia accepta acquiescat.

Ut verò cognoscatur, hos haud esse rerum Ecclesiasticarum æquos censors, demonstrandum nunc est, Ecclesiasticos, non esse tertiam populi partem in Christiana Republica, immodè longè pauciores: Bona Ecclesiasticorum non esse tertiam bonorum totius Reipublicæ Christianæ. Neque decimam bonorum omnium Christianæ Reipublicæ Ecclesiasticos possidere, immodè nec sexagesimam, sed summa laborare inopia, multa que damna, & nullum commodum evenire laicorum Reipublicæ ex invasione, & divisione bonorum Ecclesiæ.

Primum, quod scilicet Ecclesiastici non sint tertia populi pars in Christiana Reipublica, immodè longè pauciores facile investigari potest ex autoribus, qui ex censibus, aliisque hujusmodi monumentis referunt totius populi Christiani summam tam in Europa universa, quam in singulis ejus regionibus. Sub Carolo nono in Gallia numeratos fuisse scribunt quindecim animarum milliones. Novem milliones Hispaniam alere tradunt. Italiam verò saltem duodecim. Anno 1561. Regnum Neapolis exclusa Regia Urbe, censuit 483478. Venetorum Dominium supra vicies centena millia subditorum in Italia habere affirmant. Quibus si addas reliquum Lombardiæ, quæ hominum feracissima, & quod extra Lombardiam Summus Pontifex, Sabaudia, Etruriæ, & alii Principes possident, sanè animarum super centies, & vicies centena millia in Italia reperies. In Germania, exclusis Helvetiis, & Belgis, asserunt totidem reperiri, & denique in Sicilia numerant terdecies centena hominum millia. Quapropter hisce in regionibus totius populi summa ascendet ad quadragies, & octies millena hominum millia. Hanc divide in tres partes, & tertia erit sexdecies millena millia.

Constat itaque Ecclesiasticos ex Adversariorum sententia esse debere saltem sexdecies millena millia in memoratis regionibus. Tertia enim sunt secundum ipsos totius populi in Christiana Republica. Quis verò adèd amens: ut primò intuitu non videat falsitatem, impossibilitatem, absurditatem hujus assertionis? Quis rogo, uni Galliæ tribuat Ecclesiasticorum milliones quinque, uni Hispaniæ tres, uni Italiæ quatuor, Germanicæ parti totidem, & uni Sicilia supra quadringenta, & triginta tria millia. Sed ponamus. Ecclesiasticos tertiam istam esse nempe ad sexdecies millena hominum millia, quilibet avarissimus dispensator singulo cuique ipsorum tribuet, opinor, saltem quinquaginta annua scuta pro omnibus necessariis humanæ vitæ. Tantundem lubens accipio, & prætereo impensas Prælatorum, & eorum omnium, quibus pro publicis muneribus longè major pecuniæ summa necessaria est. Assignatis verò quinquaginta annuis scutis unicuique Ecclesiastico, si forent tertia illa totius populi pars exhaurient quorannis supra milliones octingentos. Quare & supra octingentos milliones in annuis redditibus habere deberent. Quæ sanè ridicula sunt, & manifestè falsa. Quis enim sine risu audiat in una Gallia Ecclesiasticos habere in annuis redditibus milliones quinquaginta supra ducentos? Quis in sola Italia ducentos, in Germania totidem, & in una Sicilia quinque, & sexaginta? Itaque, ut sine risu audiri non potest ingens ista summa Ecclesiasticorum proventuum, ita cum admiratione crassissimus ille error de numero Ecclesiasticorum ab omnibus exhibetur.

Verum quis forsau objiciet, malè colligere nos numerum Ecclesiasticorum à quantitate reddituum. Plures enim sunt Ecclesiastici, quam ferant ipsorum redditus. Quamplurimi enim ex laicorum eleemosynis vivunt, & sustentantur. At nonne quot Ecclesiastici aluntur, & vivunt ex parte laicorum, tot etiam laici aluntur ex parte Clericorum; Quot servi, ministri, artifices, villici,

affines, consanguinei, pauperes, collegia, hospitalia ex nostra parte vivunt? Quantum ex redditibus nostris detrahatur pro usu Principum? Quot locorum piorum bona inter Ecclesiarum bona collocantur, quæ à solis laicis administrantur, & in laicorum commodum potissime obeunt? Quare patet quod detrahatur ex parte laicorum pro usu Ecclesiasticorum, cum non excedat id, quod detrahatur ex parte Clericorum pro usu laicorum, non efficit, quin argumentum à quantitate reddituum ad numerum hominum sit validum, & efficax.

Quod autem bona Ecclesiasticorum non sint tertia pars bonorum totius Reipublicæ christianæ patet manifestè. Etenim quæ Europæi insunt, in Europa quoque nascuntur, & colliguntur, vel ipsa, vel æquivalenti valore commutanda. Propterea si velimus scire quanti sint Europæ annui redditus in memoratis Regionibus judicium ferendum est ex quantitate eorum, quæ insunt. Omitto quæ profundunt Principes, nobiles, potentes cives, mercatores, & de singulos duntaxat tantum impendere, quantum judicavimus necessarium humanæ vitæ pro Ecclesiasticis, nempe quinquaginta annua scuta. Habent verò memoratæ Regionibus quadragies, & octies millena hominum millia, propterea ex hoc calculo insunt saltem quotannis millionum duo millia, & quadringenta. Si totidem insunt, totidem colligunt etiam. Quare annui proventus harum Regionum erunt milliones 2400. Idcirco si verum esset, quod Rex opinatur, nempe Ecclesiasticos tertiam reddituum, & bonorum habere totius Reipublicæ, oporteret illos habere in annuis redditibus miliones octingentos. Videamus, an ita in re sit.

Numerus reddituum Ecclesiarum facile investigari potest absque ullo errore, qui nobis faveat. Dixi, qui nobis faveat: nam ut nullum subreptum locum adversariis relinquam, dabo semper illis plusquam in re sit, & plusquam ipsimet vel petere, vel optare audeant. A viris fide dignis accepi, redditus Ecclesiarum in Galliis non excedere summam quinque millionum. Sed demus esse sex. In Italia certissimis documentis instructus, scio, hanc summam non attingere. Sed faciamus esse & in Italia sex miliones, faciamus esse dimidio plures, erunt ad summum nonagies centena millia. Faciamus, quod impossibile est, Hispaniam, Germaniam, Siciliam habere redditus duplo majores, quam Galliarum, & Italia, & erunt tercenties centena millia. Quare datis, non dicam falsis, sed inexcogitabilibus Ecclesiarum redditibus, omnes ad summum forent miliones quadragintaquinque. Nunc colligo, an tertia bonorum sit Ecclesiastici juris.

Tertia bonorum omnium reddit milliones saltem octingentos. Ecclesiarum redditus, quamvis impossibiles, sunt miliones quadraginta quinque. Deme quadragintaquinque ab octingentis, supererunt miliones annui septingenti quinquaginta, & quinque.

Ingentissimam ergo hanc bonorum summam, scilicet annuorum millionum 755. credunt adversarii Ecclesiasticos habere plusquam verè habeant. Quare venia digni, si avaritiam Ecclesiasticorum exaggerant supposito tanto, & tam crasso errore. Quare cum Ecclesiastici ex falsissima suppositione habeant in annuis redditibus miliones duntaxat 45. habent minus decima annuos miliones centum nonaginta quinque.

Injuria itaque Ecclesiastici nostri temporis avaritiæ insimulantur, quando non modo non fruuntur decima, qua adversarii asserunt veteres vixisse contentos, sed illis ad decimam desunt supra ducenties millena millia. Si verò hypothetici isti proventus ad veros redigantur, nec octogessimam quidem illos reperies, cum isti fictitii non ascendunt ad 55. Faciant ergo adversarii, ut laici conscientias suas exonerent, decimam Ecclesiasticis restituant, qua veteres contenti vivebant. Si enim illa olim vivere contenti, & eam modo non habent, dubio procul illis ablata est Domini pars, & portio divino jure Sacrorum ministris destinata. Hinc re benè, totaque perspecta,

laici constituantur debitores Ecclesiarum annuorum millionum saltem ducentorum.

Ex his autem constat, quod datis pro veris adversariorum principiis, Ecclesiastici summa laborant inopia. Ex ipsorum enim sententia Ecclesiastici sunt sexdecies millena millia; redditus verò ipsorum sunt, datis impossibilibus, miliones quadragintaquinque. Quare si dividas redditus per capita, ne tria quidem annua scuta cuique Ecclesiastico poteris assignare pro victu, vestitu, cæterisque omnibus, quæ necessaria sunt humanæ vitæ. Nam sexdecies ter multiplicatus efficit 48. quare si sexdecies miliones hominum viritum haberent tria annua scuta, oporteret, omnes illos habere quadraginta octo annuos miliones. Ergo quid faciendum? Dicit aliquis: si dividantur redditus Ecclesiarum in omnes Ecclesiasticos, omnes fame peribunt, nec enim tria scuta annua cuique obtingere possunt; propterea ne omnes pereant, dividendi sunt redditus non in omnes, sed in illos duntaxat, quibus sufficere possunt. Sed id experiamur.

Quadragintaquinque miliones, assignatis singulo cuique quinquaginta annuis scutis, ne uni quidem hominum millioni sufficiunt. Nam unusquisque hominum millio exhauriret quinquaginta scutorum miliones. Supererunt ergo ex adversariorum sententia quindecim Ecclesiasticorum miliones, qui nihil omnino habent, unde vivant. Vel si isti habent, unde vivant, oportet tria annua scuta sufficere singulis pro omnibus necessariis humanæ vitæ. Nonne ergo Ecclesiasticus ordo in universum pauperissimus est? Sed longè pauperiorem videbimus si ipsius hypotheticos redditus ad veros redigamus. Fortè enim dimidium non erunt. Et insuper si ea omnia detrahantur, quæ laicorum commodo inserviunt, & quæ non in personis, sed in Templis, vasis, vestibus sacris, sanctis imaginibus, & aliis hujusmodi insunt.

An verò sint facultates Ecclesiarum, quod tamen non sunt, miliones 45. cum universa populi multitudo sit supra miliones 48. sequitur ex hac divisione, ne scutum quidem annuum à quolibet sperari posse. Verum quanto minus sperandum, si summa hypothetica reddituum sacrorum ad veram summam redigatur? Si habeatur ratio eorum, quæ laicorum usui sunt, & eorum omnium, quæ supra commemoravimus; Itaque nullum commodum laicis evenire ex hac divisione, liquido constat. Equis enim adeò sordidus, ut in anni circulo reputet beneficii loco, vel dimidium scuti, vel scutorum integrum cum sacrilegio. Quod de universa summa dictum est, de singulis ejus partibus æquè intelligi debet. Et sanè mirabile videretur, attamen verum est, in nulla provincia, in nulla regione tot sunt annui Ecclesiasticorum proventus, ut numerus scutorum annuorum longè non excedatur à numero animatum totius populi.

Mala ingentia ab hac invasione timenda quis dubitat? Exploratum est enim, Episcopatumque divitias, cæterorumque secularium beneficiorum, atque dignitatum omnium, laicorum etiam commodo cedere. Hisce constat plurimarum familiarum nobilium splendorem fulciri, hisce aliàs ex humili loco ad honestum provehi, & Principes ipsi expetuntur, facultates Ecclesiarum sibi magno adjumento esse. Immo cum ex universo christiano Orbe in sola Ecclesia omnis natio, omnis familia, omnis homo eligi possit ad supremos honores, mirandum certè, quomodo non omnis natio, non omnis populus, non omnis homo pro defensione rei suæ calamum non stringat. Si Principes ergo, qui invadere bona Ecclesiarum exoptant, hoc unum metuunt, & cavent, ne papavera nimium crescant, & solum subditorum inopiam cum sua ipsorum utilitate conjunctam, quæ vera tyrannis est, respiciunt. Dicat Anglia ipsa. Nonne experitur ipsa se graviori paupertate premi post sacra bona direpta, quam antea fuerat, idque sine fructu plorat? An non idem ille Henricus, qui Anglicanæ Ecclesiarum bona primus invasit, quibus se maxime ditari arbitrabatur, primus etiam paupertate coactus tot oneribus Angliam aggravavit,

tot vectigalia, tot exactiones inauditas illi indixit, tot modis populos expilavit, ut vulgò tum diceretur: Ad confandam Henrico pecuniam nihil aliud in Anglia superesse, nisi vivorum capita, & mortuorum sepulchra?

Injuria tandem vocantur Ecclesiasticæ spinæ politiarum, & tribuli. Nam ut omittam eorum opera supernaturalia, quæ vestræ saluti necessaria sunt, negari non potest; ab Ecclesiasticis educari in bonis actibus, in moribus, in omnibus disciplinis. Legatur Thomas Bozius vir maximè pius, & eruditus in libris de signis Ecclesiæ, ubi innumeris testimoniis, & exemplis hoc argumentum est prosecutus. Hoc tantum addo. Nemò Catholicorum unquam somniavit, quod Ecclesiastici non teneantur ullo modo ad observantiam legum civilium, quæ sacris Canonibus non repugnant, immò ad ipsas illos vi directiva teneri communi consensu omnes Catholicos prædicant. Si verò Ecclesiasticorum delicta ad tribunalia Ecclesiæ, non ad subsellia Principum deferuntur, quid hoc ad Principes? Quid ad commune bonum? Ad commune bonum non pertinet à qua potestate puniantur delicta, sed ut puniantur. Puniantur ergo. Hoc debet esse curæ populo, gentique omni. At quod puniantur à Rege, aut ab alio; nihil omninò interest. Quamquam quis nesciat, ubi pœna sanguinis imponenda est, Ecclesiam non imponere, sed Curia seculari reos eradere puniendos? Magni sanè refert, ut ii, quibus Religio commissa est, quique sacra tractant, in honore habeantur, à vulgo eximantur, & à plebis sorte distincti tamquam quid cæteris majus, honoreantur. Si enim vilescat Sacerdotium; necesse etiam est, ut vilescat Religio, qua neglecta, impossibile est, ullam politiam stare posse. Propterea cum Deus minaretur ruinam populo Israel, ait: *Et erit sicut populus sic Sacerdos, Jerem. 4.* Indicium ergo everisionis Politiarum est, si Sacerdotes sicut populus habeantur. Id potentissimus quisque Principum altè, seridèque recogitet.

Si igitur quæris qui hominum noxii sint Reipublicæ, dicam liberè Primum. Principis profusiones, ex quibus pleraque mala, tamquam ex fatali quodam Pandoræ cyatho in Rempublicam infundi. Quis Nerone, & Caligula prodigialior? Quis utroque nequior? Quis utroque crudelior? Alter vicies millies, hoc est quinquaginta milliones ducatorum immanibus suis largitionibus effudit. Alter amplius tricies millies, hoc est septuagintaquinque milliones primo sui Principatus anno absumpsit, eoque inopiæ Caligulam ad egerè, ut coactus sit ad rapinas convertere animum, vario & exquisitissimo calumniarum, & auctonum, ac vectigalium genere, Sueton. *in Calig.* Qua ex re duo etiam consequuntur incommoda. Unum, quod pecunia extra Regni fines eliminetur, alterum, quod Tribunorum, & Præfectorum, ac Præsidum necessario quæstui locus sit, quibus hodie per fœdissimum peculatum cum summo Reipublicæ damno locupletari præclarum stratagema habetur. Sed hæc alterius sunt loci. Secundo. Judæi. Eorum numerus multò major est universo Clero. Nec alimus modò eos, sed ex fœnore, fraudibus, flagitiis alimus, & quod premit Rempublicam ditamus. Tertio. artifices supervacui. Circumspice nundinarum merces, invenies magnam partem, quorum non indiget usus. Pudet dicere tantum hominum urbicorum ad luxum occupatur, quantum ad necessitatem, plures superbia, curiositasque occupat, quam vita. Illi si utilia tractarent, si agricultura, piscatione, cæteris occuparentur, duplo esset major vivendi copia. Tu igitur, qui pro Reipublicæ bono Cleri numerum minui justum putes, rationes subduce, convincam in Europa plus sumptuum in hoc dumtaxat nugatum genus, quam in totum Clerum impendi. Quarto. Abusu omnium artificiorum mechanicorum affirmit Rempublicam pessundari. Nam quæ minori labore fieri poterant, operoso sumptu cives exhauriuntur. Ambitio, luxus, damna ipsa luxuriæ placent. Quinto, omnes, qui artes infames, leves omninò inutiles profitentur. To-

tum hoc genus, quod alienis de vitis vivit, si ad utiles res vocetur, annonam levabit. Sexto. De coquis, dulciariis, & toto illo genere artificum voluptariorum dicere supercedo. In Civitate igitur necessariæ dumtaxat artes locum obtineant, & dimidio ejus, quod nunc infumitur, rectius, quietius, incundius, feliciter viveretur. Hujus dimidii centesima parte ali Clerus poterit.

Clerum itaque, & divitem, & copiosum esse saluberrimum est Reipublicæ. Reges & Principes semper experti sunt fidissimos; artes, & urbes illis turissimè commiserunt exemplo Davidis. Quod si tamen multi sint inutiles noxique, opportunitatibus illi corrigendi. De hisce placet Clementis constitutio, quæ est *dist. 23. cap. 3.* & Tridentini Concilii decreta *sess. 23. à cap. 4. de reformat.* Interim Consultationem hanc verbis Tolosani superius allegati consignò: *Scio multos, rebus Ecclesiæ invidisse, & sibi magis, quam Deo, piorumque usibus male. Ideò, & profana quedam exempla in sua improbitatis auctoritatem contorsisse, & pietatem quandam profuso objecisse.*

CONSULTATIO XVI.

An Fratres Minores Observantes sint capaces legati sive in perpetuum, sive ad longum tempus pro celebratione Missarum? Et quid de legato fiduciario, sive confidentiali?

Licet annui redditus Fratibus Minoribus omninò sint prohibiti, nullumque jus, aut civilem actionem habeant ad petendum aliquid annuum quacumque causa relictum, cum sint incapaces cujuscumque juris, aut proprietatis ex Nicolao III. *in cap. Exit, de verb. signif. in 6.* adhuc tamen videtur legata annualia relicta in stipendia Missarum, & Officiorum divinorum apud Monasteria eorundem Fratrum celebrandorum, valida esse, & ad illa solvenda teneri in conscientia hæredes, ac testamentorum exequutores. Quamvis enim dicti Fratres sint incapaces ad petendum in judicio per civilem actionem, non videntur tamen incapaces ad recipiendum annuatim, quod ipsis debetur in foro conscientia, & quod Judex ex officio eisdem solvi facere tenetur. Hujusmodi enim legata resolvuntur in elemosynam annuam. Nec instantia fundatur in jure aliquo, quod sit penes Fratres Minores. Quia cum sint capaces tantum usus bonorum temporalium, qui consistit in facto, non possunt jus aliquod ad legatum acquirere, sed fundatur in officio Judicis, cum movendo pro solutione legati. Idem judicium est de legato annuo relicto pro necessitatibus infirmorum eorundem Fratrum. Ita Rodriquez senior apud juniorem *ref. 88. n. 19. Sylvest. v. Legatum 2. q. 3. Angel. eod. v. 1. n. 5. Tabien. etiam eod. v. 1. q. 4. n. 5. Cordub. super Reg. cap. 6. q. 11. & 13. Cucus lib. 2. Instit. major. tit. 1. nu. 36. & seqq. D. Bonavent. in apol. q. 9. tom. 2. opuscul. quem sequitur Villalob. 2. par. sum. 35. diff. 33. n. 3. 5. & seqq. ac censuit S. Congregatio Concilii ad c. 3. sess. 25. de regul. tempore Cardinalis Ubaldini.*

Sacra, &c. aliàs censuit, Fratres Minores Observantes esse capaces legatorum in pecunia ad effectum convertendi in necessitates Ecclesiæ, & Conventus.

Et tempore Cardinalis Carafæ Præfecti: *S. Congregatio Concilii censuit tam legatum rerum immobilium factum Fratibus Ordinis Minorum de Observantia, quam institutionem hæredis factam sub modo licito, bona nempe, ut vendantur, & pretium convertatur in necessitates Ecclesiæ, validam esse. Idemque esse, si modus non fuisset adjectus; cum sub modo licito semper legatum, & institutio illis facta intelligatur.*

Siquidem duplici modo potest institui legatum perpetuum, sive ad longum tempus pro Missis. Primum si statim legatum à morte Testatoris transeat ad legatarium. Secundo modo, ut annuatim solvatur legatario ab hæredibus, & proinde tot sint legata, quot sunt anni, & legatarius solum successivè acquirat jus annuatim ad legatum. Quod spectat ad primum modum, videtur

certum, non posse Fratres Minores acceptare talia legata ob eorumdem incapacitatem. Afferunt enim secum annuos redditus perpetuos, omnino necessarios juxta decreta Sac. Congregationis de celebr. Missar. qui interviunt pro sustentatione celebrantium. Fratres autem Minores sunt omnino incapaces annuorum reddituum, qui interserviunt eorumdem sustentationi, ut declaratur in *Clem. Exiui*, § *Cumque annui redditus, de verb. signif.* ubi Glos. approbat doctrinam Feder. de sen. cons. 175. alias 180. docentis, Fratres Minores, non esse capaces annuorum legatorum, & perpetuorum, & consi. 112. ubi docet, non esse capaces annui legati ad longum tempus.

Quod verò spectat ad secundam, videntur esse capaces, ac posse percipere hujusmodi legatum tamquam eleemosynam pro Missis, accipiendam ab hæredibus, absque eo, quod acquirant jus aliquod, Lara in *l. si quis à liberis*, § *Verum*, n. 74. ff. de liber. agnoscen. Quia hoc pacto per dispositionem Testatoris Fratres Minores non constituuntur Legatarii, ac proinde nullum jus in ipso transfertur; sed tantum obligantur hæredes ad adimplendam mentem Testatoris. Dum autem ad Fratres Minores per hujusmodi dispositionem nullum jus derivat, nihil habetur contrarium eorumdem Regulæ. Quia solum jus, & dominium præscriptæ ipsi paupertati contrariatur. Unde recipere quantitatem designatam à Testatore, tamquam eleemosynam manualementem pro Missis.

6 Nihilominus tenendum est, Fratres Minores Observantes esse omnino incapaces etiam hujusmodi legati, ac proinde nulliter relinqui Ità d. *Clem. Exiui*, § *cumque, de verb. signif.* Glos. in cap. *Quorundam*, & *Mendicantium de elect.* in 6. & in cap. 1. de relig. dom. traditque Bart. in minor. quest. lib. 2. dist. 6. cap. 1. nu. 31. Bald. in auct. *Ingressi*, v. 59. C. de Sacros. Eccles. Abb. in cap. *In presentia* n. 63. de probat. & in cap. *Nimis* 2. sub nu. 2. & ibi Jo. Andr. & Anchar. de excess. Pral. Germin. cons. 40. n. 4. cum seqq. Feder. de Sen. cons. 52. nu. 3. & 4. alique, quos sequitur Rota coram Merlino dec. 456. à nu. 15. Navar. cons. 14. nu. 8. de testam. lib. 3. Surd. de alim. iii. 3. quest. 4. n. 13. Sanc. lib. 7. in decal. cap. 26. n. 49. Cordub. in Reg. S. Franch. cap. 6. q. 11. pun. 14. Sorb. in comp. privil. v. *Legata*, Quelada de div. quest. jur. cap. 26. n. 9. Ratio est, quia juxta d. *Clem. Exiui*, annui redditus inter immobilia censentur à jure, ac hujusmodi redditus obtinere, paupertati, & mendicitati repugnat, nullaque dubitatio est, quod prædictis Fratribus redditus quoscumque, sicut & possessiones, vel earum etiam usum, cum eis non reperitur concessus, recipere, vel habere, conditione considerata ipsorum, non licet. Quæ verba aded sunt perspicua, ut equidem admirer, in illis umbram quæri posse, tamquam anceps esset, & adhuc in trumina, num Sacrorum Canonum determinationi esset obtemperandum. Certum enim est Fratres Minores habere duntaxat usum rerum necessarium, non autem aliquod dominium. Legatum autem quodcumque transfert jus, & dominium in legatarium, etiam ignorantem quoad actionem realem, & personalem, vel statim à morte testatoris, vel ab adita hæreditate, l. *Cum pater*, § *Surdo*, ff. de leg. 2. & l. 1. C. commun. de leg. & l. à Titio, ff. de furi. ibi: *Quia ea, que legantur, recta via ab eo, qui legavit ad eum, cui legata sunt, transeunt.* Et ita notat Bartolus communiter receptus in *l. Si tibi*, § *Cum servus*, ff. de leg. 1. Unde legatarius statim habet jus verum, & proprium in legatum, & ided potest de ipso disponere, ut de re propria. Atque ex hoc contraria sententia diluitur.

7 Et sanè per hujusmodi legata haberent eleemosynam paratam, certam, & perpetuam, tamquam ex necessitate erogandam ob dispositionem testatoris, quæ quidem eleemosyna æquipollet annuo redditui perpetuo Unde si multiplicaretur pro ipsorum completa sustentatione, non esset amplius necessarium mendicare. Et proinde destruc-

retur status paupertatis, quam profitentur. Nihil enim interest, quid fiat ex æquipolentibus, l. 3. C. de instit. & subst. & l. in fin. C. de donat. que sub. mod. & l. mulier, ff. ad Trebel. Sicque censuit S. Congregatio Concilii in una Spoletiana legari die 7. Julii 1668. Nam cum quæreretur, an legatum, hujus in modum Fratribus Minoribus relictum, valeat, nempe in amore Dei, & pro remissione suorum peccatorum reliquit Venerabili Conventui S. Pauli extra, & prope Civitatem Spoletii Patrum Minorum de Observantia S. Francisci scuta tercentum monetæ, quæ in tot censibus debeant investiri, & de illorum fructibus Patres pro tempore dicti Conventus per spatium centum annuorum, & non ultra teneantur celebrare tot Missas in suffragium animæ ipsius Testatoris; & casu, quo dictus Conventus hujusmodi legati non sit capax, teneantur infra scripti hæredes dicta scuta tercentum cum dicto onere dare alteri Ecclesiæ, arbitrio eorumdem hæredum.

Sacra, &c. respondit, *Negativè.*

Declarationes verò ejusdem S. Congregationis, quæ in contrarium adductæ sunt, loquuntur de eleemosyna legata manuali, & quæ converti debet in necessitates Ecclesiæ, & Religiosorum. Quod non repugnat eorum Regulæ. Quia legata manualia pro Missis continent eleemosynas, quæ dantur Ministris Altaris intuitu celebrationis pro sustentatione quotidiana. Unde ipsi quoque tamquam Ministri Altaris poterunt recipere eleemosynas intuitu celebrationis, & hæredes, seu exequutores tenebuntur solvere tamquam debitas jure naturali. Idque desumitur ex d. cap. *Exiui*, § *Ad hoc, de verb. signif.* in 6. Cætera verò focus sunt, quibus candor illibatus Seraphicæ paupertatis, & mendicitatis saltem oblique, & exquisitissimis modis obscuratur. Unde cum relictæ essent Fratribus Minoribus annui redditus, quorum sunt incapaces, petiitum fuit declarari per Sacram Congregationem Concilii, an Fratres possint sibi vindicare hos annuos redditus, non quidem ut eo modo, prout relictæ erant, singulis annis perciperent, sed ut venderent, & pretium in necessitates Monasterii converterent. Sacra Congregatio censuit, Fratres Mendicantes Ordinis Minorum de Observantia esse incapaces annui redditus legati, cum inter immobilia reputentur in *Clem. Exiui*, § *Cumque annui redditus, de verb. signif.* Cæterum valere legatum immobilium eis factum sub modo licito, nempe ut vendant, & pretium convertant in Ecclesiæ necessitates, ait Franch. in cap. 1. § *Confirmatos, de relig. dom. in 6.* Et idem si modus non sit adjectus. Nam sub modo licito relictum intelligitur, Cardinal. post Bart. in d. *Clem. §. Proinde*, num. 11. Concilium autem in cap. 2. sess. 25. de Regular. prohibere solum possessionem, & detentionem, seu domiui acquisitionem decisum refert Fagnan. in cap. *Nimis prava, de excessib. Pralat.* n. 31. ut licet Minores de Observantia sint incapaces annui redditus ipsis relictæ detinendi, illum tamen non apud hæredem remanere, sed vendi, & pretium, quod inde redactum fuerit, in fabricam, vel alias Ecclesiæ necessitates converti debere eadem S. Congregatio declaravit, quæ etiam censuit in una Romana 23. Augusti 1659. eosdem Minores de Observantia esse incapaces legatorum cum onere Missarum.

Idem declarari, ac firmari debet in legatis, in quibus causa adjecta legitur, nimium explendi voluntatem legantis secretè, & sub sigillo confessionis legatario commissam. Quia exindè aut nullum penitus commodum Religiosus legatarius assequitur, & hujusmodi munus præferret quodammodo testamentariam executionem, quæ Minoribus à Sacris Canonibus prohibetur etiam de licentia Superioris, ut ex d. *Clem. Exiui*, § *Verum etiam de verb. signif.* & Novar. in *Lucerna Regul. v. Testamenti exequutor*, n. 4. Alii Regulares sine expressa suorum Superiorum licentia eam assumere nequeunt, sine ad causas profanas, sive ad pias, cap. 2. & fin. de testam. in 6. *Clem. un. eod. tit. Sanch. in decal. lib. 6. c. 11. nu. 10.* Aut ali-

quod

quod commodum Religiosus legatarius ex hujusmodi legato consequi potest: vel retinendo penes se per aliquod tempus pecuniam legatam, vel eam, cui maluerit distribuendo. Quod certum est ei prohibitum esse, quia non solum id est contra formam Sacrorum Canonum, & Regulæ, sed etiam contra emissum paupertatis votum, ut in puncto Turrian. 2. 2. 10. 1. *disp.* 84. *dub.* 35.

10 Equidem sub hoc velamine secreti, ac sigilli confessionis non modica suspicio simulationis, & fraudis subesse potest, ad effectum scilicet eludendi eodem tempore votum, Regulam, & Canones. Quinimò simulatio confidentiæ videtur manifesta. Quia concurrunt causa simulandi, illiusque urgentissimæ demonstrationes; ex quibus concludenter probatur, Rot. *dec.* 179. n. 3 p. 4. *tom.* 2. & *dec.* 11. n. 2. p. 7. *recent.* Causa autem simulandi patet ex incapacitate Religiosi, qui hujusmodi legata consequi non potest, nisi confidentia adhibeatur, Paril. *de confid. benef.* 9. 5. n. 47. & *seqq.* Demonstratio verò est clarissima. Nam testator facit annum legatum, ut satisfaciatur suæ voluntati in confessione exploratæ. Et tamen facit ad vitam Religiosi, qui mori poterit paucis diebus post testatorem, & hoc modo poterit remanere ejus voluntas sine executione. Quod præcipue locum habet, si Religiosus sit testatori contanguineus. Ipsa enim sanguinis conjunctio maxima demonstratio est, non solum quia simulatio inter conjunctos facile præsumitur, Rot. *dec.* 179. nu. 6. & *seqq.* p. 4. *tom.* 2. *rec.* Sed etiam quia conjuncto legatum præsumitur factum potius ratione sanguinis, quàm pietatis, Cavaler. *dec.* 212. nu. 6.

11 In quibus videtur, non posse dubitari de fraude, quæ per hujusmodi legata fit, idèdque omni remedio tam gravi morbo occurrere debet, prohibendo acceptationem, ac detentionem hujusmodi legatorum, ad textum in d. *Clem. Exivi*, §. *Cupientes de verb. signif.* Sanch. *lib.* 7. in *decal.* cap. 26. n. 11. & *Lezan. tom.* 2. *sum.* p. 2. v. *Legatum* n. 6. Nec ulli Religioso suffragari poterit Breve forsan à Sede Apostolica concessum. Quia dato aliquo commodò erga ipsum Religiosum legatarium, remanet subreptitium, sicque ipso jure nullum, c. *super litteris*, ibique Felin. n. 8. *de rescript.* Caputaq. *dec.* 49. n. 1. & 2. *par.* 2. *Gregor. XV. dec.* 450. n. 1. Rot. in *rec.* *dec.* 20. n. 2. & 3. *par.* 4. *tom.* 2. Vel saltem corrumpit defectu intentionis Summi Pontificis, cujus exceptio admittitur à fortiori; etiam in gratia, motu proprio concessa, Paril. *conf.* 1. n. 74. *lib.* 1. Seraphin. *dec.* 965. nu. 11. & *dec.* 981. in *princ.* Cavaler. *dec.* 612. nu. 29. Rot. *dec.* 119. n. 3. *cum seqq. par.* 5. *rec.*

12 Pro puritate autem Regulæ Franciscanæ producatur exemplum illustre sub Sixto IV. Jacobus ab Alexandria Palæarum, Guardianus S. Montis Sion nimia providentiâ sacris locis acquisivit perpetuas possessiones, & bona immobilia, præsertim duas Villas in Insula Cypro, constituto Procuratore, qui perceptos inde annuos fructus in Fratrum commoda, converteret. Sed Vicarius generalis rem insolentem statui, & honori Regularis Observantiæ adversam, & emolumento Sacrorum locorum præjudiciosam, absque exemplo, consilio, vel autoritate factam damnavit, & constituto Nuncio Fratre Francisco Placentino, per litteras Jacobo sub obedientiæ præcepto, & censurarum incurrendarum pœna mandavit, ut statim omni juri, & prætensioni in eas Villas cederet, omnia possessionis instrumenta combureret, Procuratorem destitueret, nec quicquam cum hujusmodi proprietatis jure haberet. Interea verò Jacobus ad Babyloniam Sultanum proficiscens, ut Sacrorum locorum negotia cum illo tractaret, ipso die Parasæve vigesimo Martii in vasta solitudine, efformata ex occurrentibus lignulis Cruce, in ejus amplexu piè mortuus est, & socii corpus Alexandriam Ægypti detulerunt, & in Ecclesia S. Marci sepelierunt. Ubi verò mortis ejus nuntium ad Vicarium generalem tulissent, eadem, quæ illi per litteras præcepit, novo mandato jussit Vicarius Montis Sion in utrisque litteris graviter inculcans quàm impru-

dens, & Minoritis noxium illud factum fuerit, aut quidquam humanæ providentiæ contra S. Francisci paupertatem tribuere. Quibus Lucas Vvadingus anno 1636. in Sacra Congregatione propagandæ Fidei, ubi de simili provisione pro Fratribus Terræ Sanctæ tractabatur, pro zelo suo, & Regulæ puritate prudenter, & opportunè usus est, & obtinuit, Ita Haroldus in *epit. Annal. Min.* ad an. Christi 1477. §. 5.

CONSULTATIO XVII.

An liceat amplius facere convivia in Ecclesiâ?

Tertullianus *lib. de jejun. adversus Psychicos cap.* 12. Tagud Baron. anno 201. n. 14. condemnabat; sineque interpretabatur Agapas Ecclesiæ Catholicæ, id est convivium quædam antiquitus factitatum, partim ad fovendam charitatem fraternam, partim ad sustentandos inopes, maximè in defunctorum funeribus, ut pro his Deum orarent; in Martyrum solemnitatibus, in Ecclesiarum dedicationibus, & post Eucharisticam communionem, ut testes sunt inter alios innumeros Origenes *lib.* 1. *contra Celsum*, & *lib.* 3. in *Job post med.* Minutius Felix in *Octavio*, S. Gregorius Nazianzenus in *carmin. de divers. vit. gener.* S. Hieronymus *ep.* 22. ad *Eustoch.* cap. 14. Concilium Laodicenum cap. 27. Concilium Gangrense cap. 11. S. Chrysostomus *homil.* 27. in 1. *Corinth.* 11. *in it.* S. Augustinus l. 20. *contra Faustum* cap. 4. 5. Paulinus *ep.* 81. Theodoretus *lib.* 8. *græc. affect. in fin.* & S. Gregorius Magnus *lib.* 1. *ep.* 14. & *lib.* 9. *ep.* 71. Imò & ipsemet Tertullianus, qui honorificè ante suam apostasiam de Agapis verba fecerat tum in *Apolog.* cap. 39. tum in *lib. ad Mariz.* cap. 2. Factitatum, inquam, ab ipsis Apostolorum temporibus, ut facile quis addiscet non solum ex Clemente *lib.* 2. *constit. Apost.* cap. 28. & eruditissimis Francisci Turriani in eundem locum annotationibus, quæ extant *tom.* 1. *Concil. doctæque Cardinalis Baronii observatione an.* 57. nu. 129. 130. 131. 141. 142. sed etiam ex reprehensione, qua Paulus Apostolus arguit Corinthos ob abusum quemdam, ac confusionem, quæ eorum culpam in hanc Sanctam consuetudinem, divinamque institutionem irreperat, atque ex eo quod illis persuadet, ut ejusmodi convivium ab Ecclesiis in domos suas privatas transferant.

Quibus consentaneum est, quod supradictum Concilium Laodicense cap. 28 & Concilium 3. Carthaginense cap. 30. tales Agapas, & epulas in Ecclesiis fieri vetuerunt, sicut & Augustinus *lib.* 6. *confes.* cap. 2. & *ep.* 64. atque Ambrosius apud Augustinum *lib.* 6. *conf. cit.* c. 2. Baron. *an.* 337. n. 14. & *an.* 384. n. 29. & *an.* 391. n. 39. corrigendos, refecandosve judicavit abusus quosdam similes in solemnitates Martyrum illapsos. Hæc tamen omnia minimè obstant quominus verus ille mos in locis innumeris sanctè etiamnum, saltem ex parte, observetur, ut apud Baron. *an.* 57. n. 142. videlicet in funeribus, in multis piis Sodalitiis, nec non in statis quibusdam solemnitatibus, in quibus egeni convivio benignissimè excipiuntur, inusitatique elemosynis donantur in palatiis Summorum Pontificum, aliorumque Prælatorum, principum, & Magnatum, qui pauperum certum numerum nonnunquam invitant, & liberaliter tractant. Cujus rei ut insigne olim exemplum dedit felicis recordationis Clemens VIII. cui solemne erat, & quotidianum hoc benignitatis officium, ita & nunc per Dei gratiam videmus hanc Sanctam Agapen, seu charitatem in pauperes continuari à S. D. N. Papa Clemente X. quippè qui diebus singulis multitudinem pauperum non exiguam ad mensam Apostolicam invitat, laurèque accipit. Et quod ad Principes temporales pertinet satis erit lectori memoriâ redire nobilis illius consuetudinis, qua solent Christianissimi Galliarum Reges quotannis feria quinta majoris hebdomadæ tredecim pauperes prolixè excipere, ubi primum singulis pedes manibus suis regis abluerunt.

3 Atque ex his omnibus perspicuum esse fatendum est, errasse Tertullianum, quod usui, & antiquo, & optimo, nihilque nisi charitatem in Deum, & proximum spiranti obstitit, quemadmodum & S. Augustinus Faustum Manichæum similem ob causam acriter increpat *lib. 20. contra Faust. c. 20.* quod scilicet Catholicos criminaretur Etnichorum sacrificia in Agapas convertisse.

4 Verum numquid non aliqui graviore sint reprehensione digni, quando panem averfantur benedictum, antiquitus pariter usitatum, cum quidem distribui solitum non tantum Catechumenis, ut ex Augustino *lib. 2. de peccat. mer. cap. 26.* Bellarm. *lib. 1. de baptis. cap. 25.* quibus quod nondum baptismo initiati essent, nefas erat Sacrosanctum Jesu Christi Corpus participare; sed etiam fidelibus, ac baptizatis in unionis fidei, mutuaque charitatis fraternæ symbolum. Quippe cum universa Ecclesia sit unus panis, & unum corpus, ut loquitur Apostolus *1. Corinth. 10. 17.* sub uno capite Jesu Christo. Usitatum inquam, nunc sub Fermenti, aut Panis fermentati nomine, ut ab Azymo Eucharistico secerneretur, quod videre est in decretis S. Melchiadis Papæ, & Martyris, ac Papæ Syticii, necnon in epistola quadam S. Innocentii Papæ primi apud Baron. *ann. 313. n. 48. & 49.* Nunc sub Eulogiarum, hoc est benedictionum vocabulo, quarum fidem faciunt Canon antiquus S. Pii Papæ primi, & Martyris apud eundem Baron. *dicto ann. 313. nu. 51.* Concilium Laodicenum *c. 14. 32.* Epistola quadam S. Paulini, quæ est inter Augustinianas *5. ad Alypium,* & Acta S. Albini Andegavensis Episcopi apud Surium *tom. 2. 1. Martii.* Nunc sub sanctificationum voce, ut constat ex Augustino *lib. 2. de peccat. mer. c. 26.* Nunc sub panis benedicti titulo, ut idem Augustinus docet *in epist. 34. ad Paulinum,* qui Paulinus illius quoque meminit scribens ad Augustinum apud ipsum August. *epist. 31. in fin.* Nunc denique sub appellatione Panis Cruce benedicti, ac signati, ut testificatur S. Gregorius Nazianzenus *orat. in funer. patr. Qui Panis, quod Fermentum, quæ Eulogia, quæ sanctificatio, ut cognationis habet plurimum cum veteribus Agapis, ut ex Cor. lib. 2. instit. Cathol. c. 42. & lib. 3. c. 4.* ita etiam num multis in locis nomine charitatis honestatur.

3 Convivia tamen fieri solita per Confratres in suis festis, conniventer tolerari possunt, modò non feria sexta Parasceves, nec cum redditibus loci pii, nec intras aut propè Ecclesiam fiant ex S. Congregatione super Episc. in Anagnina *12. Septembris 1614.* Vel saltem secundum consuetudinè fiant ante Ecclesiam, & tempore convictus omninò claudantur ejusdem Ecclesiæ januæ ex eadem S. Congregatione in Verulana *10. Januarii 1606.*

CONSULTATIO XVII.

Quinam competat jus porrigendi aspersorium aqua benedicta Episcopis, Archiepiscopis, Legatis, accedentibus ad Ecclesias, etiam Regularium? Quid de consuetudine immemorabili hac in re, quidve de concessione remissoria ad illam probandam?

4 **V**ideretur competere digniori, sive primæ dignitati Capituli Cathedralis incedenti capitulariter cum Episcopo. Aliquando enim aliquæ Dignitates, vel Canonici Cathedralis intersunt cum Episcopo, illum associantes, non quidem repræsentando totum Capitulum, ut contingit frequenter in visitatione, quam Episcopus ad præscriptum Sac. Concilii Tridentini facere tenetur, & hoc casu Prælati inferior in propria Ecclesia præcedit, ac reputatur dignior, atque ad eum pertinent omnes functiones à jure, vel à libro Cæremoniali digniori præscriptæ. In his terminis rectè procedunt declarationes Sac. Rituum Congregationis, quæ circumferuntur. Prælati enim inferior in propria Ecclesia præcedit alios, quamvis extra eam majores, & digniores sint, ipseque dicitur dignior ex Tamburin. *de jur. Abb. tom. I. disp. 25. q. 2. n. 28. & Pegn. dec. 204. alias 261.*

2 At quando Episcopus interest cum toto Capitulo Cathedralis capitulariter secus dicendum est. Quia tunc in omnibus dignior dicitur primus de Capitulo: Sicque distinguendo decidit Rota in Ampurien. præcedentiæ *28. Novembris 1659. coram Meltio in hunc modum: Commissa mihi causa super præcedentiâ, quàm Canonici Ecclesiæ Collegiata de Templo Ampuriensis Diocesis controverebant in propria Ecclesia Capitulo, & Canonici Cathedralis illius Civitatis, proposui dubium particulare, an scilicet dictum Capitulum, & Canonici Cathedralis Ampuriensis præcedere debeant ipsis Canonici Collegiata de Templo in singulis actibus, etiam associando Episcopum in dicta Ecclesia Collegiata, & ad favorem ejusdem Capituli Ampuriensis emanavit resolutio.*

3 Ratio siquidem ea fuit; quia cum Canonici Cathedralis unum corpus cum Episcopo constituent secundum Abb. *in cap. Novit n. 2. de iis, quæ fiunt à Prælat. sine cons. Capituli.* quemadmodum debetur præcedentiâ ipsi Episcopo, ita pariter præcedere debent illius Canonici, ipsum comitantes, etiam in casibus contentis in sacro Concilio Tridentino *cap. 6. sess. 25. de reform. ne scilicet membra à suo capite separata remaneant, ut bene notat Felin. in cap. Cum non liceat n. 2. de prescript. Gemin. in cap. Quamvis, §. Quamquam de præb. in 6. Gratian. d. script. 111. n. 2. cum seqq. ubi sub n. 16. adducit optimè distinctionem inter Episcopum præsentem, & Episcopum absentem; Tamburin. *de jur. Abb. tom. 1. disp. 25. quæst. 9. n. 2. Barbof. de Canon. & Dignit. cap. 18. n. 44. cum pluribus seqq. n. 48. tradit, ita fuisse resolutum à Sac. Rituum Congregatione in una Fundana 2. Octobris 1597. & in alia Tuscanen. 19. Augusti 1619. ita quæ fuit responsum, Canonicos Cathedralis præcedere Canonicos Collegiata, non obstante etiam consuetudine in contrarium existente, dixitque etiam Rota coram Gregorio *decis. 284. n. 3. & in recent. decis. 3. nu. 3. & seqq. & decis. 111. nu. 7. & 8. par. 5.* Et quod hoc intelligatur etiam respectu propriæ Ecclesiæ Collegiata, resolvit Rota coram eodem Gregorio *decis. 284. nu. 1. ibique Add. lit. A. & Add. ad Burat. decis. 903. nu. 16.***

4 Idèdque si Episcopus solemniter celebrat in Collegiata Ecclesia, Canonici Cathedralis tenentur ei assistere, & præcedunt in ea functione ipsis Canonici Collegiata, tam respectu loci, juxta notata per Barbof. *in collect. Apostol. decis. 100. n. 4. ubi refert, ita pluries fuisse sancitum à dicta Sac. Congregatione, quàm respectu thurificationis, cum illa debeatur dictis Canonici Cathedralis duplici ductu immediatè post Episcopum ante Canonicos dictæ Collegiata, ut tradit idem Barbof. de Canon. & Dignit. cap. 34. n. 32. ubi refert aliam resolutionem ejusdem sacre Congregationis in Alexandrina S. Petri in Broglia 7. Februarii 1604.*

3 Hinc non obstat, quod inferior in propria Ecclesia ratione officii, quo fungitur, habeat juris assistentiam præcedendi aliis, etiam in dignitate majore constitutis secundum Abb. *in cap. Postulasti, de concess. præben. Tambur. de jur. Abb. tom. 1. d. disp. 25. q. 2. n. 28.* Quoniam id non procedit quoad Capitulum, & Canonicos Cathedralis, accedentes cum Episcopo ad Ecclesiam inferiorem suæ Diocesis, ut optimè respondit Rot. *d. decis. 111. n. 8. par. 5. recent. cum aliis supra relatis, & declarat idem Tamburin. ibidem sub n. 30. Henric. Boich. de Synod. par. 3. n. 27. & firmavit Rota penes eundem Tambur. tom. 3. decis. 113. n. 8.*

6 Idem firmavit eadem Rota in dicta Ampurien. seu Civitaten. præcedentiæ *19. Aprilis 1660. coram eodem Meltio, ibi: Præstendebant Canonici Cathedralis Ampuriensis in vim resolutionis ad eorum favorem emanata sub die 28. Novembris præteriti, nedum præcedere Canonici Collegiata Ecclesiæ de Templo in illis actibus, in quibus repræsentant totum Corpus Capituli, sed etiam quando uti singuli ad dictam Collegiata accedunt. Unde super hoc concessa nova audientia, & causa reposita, Domini ad tollendam quancumque dubietatem, respon-*
derunt

derunt primam decisionem infrascripto modo declarandam esse.

7 Præcedentiam scilicet prædictis Canonicis Cathedralis in eo solum deberi in dicta Collegiata Ecclesia de Templo quando capitulariter ad illam accedunt. Quia tunc repræsentant propriam Ecclesiam Cathedralis, cui major aliis debetur honor, & constituunt unum corpus cum Episcopo, prout loquuntur decisiones, & auctoritates in alia d. cisione adductæ, secus autem quoties tales Canonici incedunt sine Cruce, & uti singuli. Nam in huiusmodi casu, quamvis associarent Episcopum, non possunt præcedere Dignitates, & Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, ut tradunt relati per Gratianum *discepr.* 111. n. 8. & *seqq.* & ita declarasse Sac. Congregationem Rituum. refert Barbol. *de Canon. & Dignu. cap. 8. n. 63.* & dixit Rota *decis.* 111. n. 8. par. 5. *recent.* ubi in specie loquitur quando Capitulum Cathedralis invitatur ad aliquas functiones. Et ratio est, quia Canonici, & Dignitates, licet inferiores, in propria Ecclesia ratione officii, quo funguntur, digniores Canonicis Cathedralis ad Collegiatam, uti singulis accedentibus, existimantur, Barbol. *de jur. Eccles. univers. lib. 1. cap. 21. n. 85.* Tambur. *de jur. Abb. tom. 1. disp. 25. n. 28.*

8 Eadem distinctione censuit Rota, intelligendum esse etiam præcedentiam Canonicis Cathedralis debitam in casibus contentis in S. Concilio Tridentino d. cap. 6. *sess. 25. de reform.* quotiescumque scilicet, præfati Canonici, etiam in huiusmodi casibus repræsentant totum Capitulum, & non aliis, minimè tamen obstante, an duo, sive unus tantum Canonicus cum Episcopo in his casibus incederit. Nam etiam per unum Canonicum jus integri Capituli repræsentari potest, quando alii Canonici non reperiuntur, vel sunt legitime impediti; itaut ipsi, vel eorum major pars alibi non repræsentent, vel constituent corpus Capituli juxta notata per Glos. & Doctores in cap. *Gratum, v. pauciores, de postulat.* Innoc. in cap. *illa sub n. 3. in fin. vers. immò plus dico, de elect.* Abb. *cons. 25. n. 2.* Rota coram Card. Seraph. *decis.* 1050. n. 5. & in Cæsaraugustana Canonicatus 20. Maij. 1650. coram Donozetto, S. *Quo verò.*

9 Et ex hac ratione quando Capitulum Cathedralis intervenit capitulariter cum Episcopo in Ecclesiis, etiam Regularium, non ad digniorem, sive Abbatem, vel Prælatum aliarum Ecclesiarum, sed ad Canonicos, & Dignitates de Capitulo absque alterius mixtura pertinet assistere, & facere circulum, omnesque alias functiones, ut pluries declaratum esse à Sac. Rituum Congregatione testatur Barbol. *de Canon. cap. 34. num. 32. & in summ. Apost. dec. coll. 100.* Et in specie prioris Ecclesiæ Regularis, prætendentis præcedentiam supra primam Dignitatem Capituli Cathedralis, quod sit omnino injustum, quando intervenit totum Capitulum cum Episcopo, bene censuit Rota *decis.* 111. n. 7. *cum seqq. par. 5. recent. & dec. 254. n. 5. cum seqq. par. 10.*

10 Præterea non solum Canonici, & Dignitates, quando interveniunt capitulariter, constituunt unum corpus cum Episcopo, idèdque inter caput, & corpus non debet alter diversæ naturæ immisceri, quia esset monstrum; sed etiam quia in plerisque, adductis per Barbolam *de Episcop. alleg. 105.* Regulares, eorumque Abbates, & Prælati, ac etiam Ecclesiæ subjacent Episcopo, & consequenter Capitulo succedenti in jurisdictione Episcopali, sede vacante, vel Episcopo absente, aut impedito, atque adèd est superior natus, & habitualis; at est omnino absonum, quod subditus, & inferior præcedat Superiorem.

11 Idque præsertim quando accedit observatio antiquissima, tollens omnem difficultatem, vel quando Ecclesia, ad quam Episcopus cum suo Capitulo accedit, est censualis, & rediticia tam Episcopi, quam Capituli. Quod sanè arguit quandam originariam, & specialem subjectionem, ac dependentiam ad text. in cap. *Cum olim, de cens.* ubi Doctores, Eminentiss. Othobon. *decis.* 179.

n. 18. & *decis.* 223 n. 17 ubi de Religione Casinatæ in Romana Parochialis 24. Aprilis 1651. coram Meltio, S. *Quod autem,* & in S. Severini Parochialis 12. Januarii 1660. coram Bevilaqua. Unde consuetudo habet peculiare fomentum, ac primordium veritatis, quod sit ex conventionem ob cessionem Ecclesiæ.

Et quamvis consuetudines contra Cæremoniale reprobatae censentur ob decretum irritans, contentum in constitutione Clementis Octavi ejusdem Cæremonialis confirmatoria; dupliciter tamen ad rem id limitatur. Primo accedente immemorabili juxta declarationes Sac. Rituum Congregationis relatas à Barbola in *summ. Apost. dec. coll. 222. n. 2.* ac dixit Rota in Brixien. thurificationis 16. Martii 1626. coram Remboldo. Secundò ubi non est omnino certum, & præcipuum quod Cæremoniale adverteretur, ita ut possit probabiliter dubitari. Tunc enim decretum irritans non est operativum, & possessio, seu consuetudo etiam ordinaria operatur. Quia dicitur potius interpretativa, & præter Cæremoniale. Atque ultra veras regulas generales habet Rota in puncto Cæremonialis *decis.* 102. n. 10. par. 10. *recent.*

Idèdque, posita relevantia articulorum, certum est remissionem in materia præminentia, quæ est profana, non posse denegari ad probandum consuetudinem, ne tollatur modus faciendi probationes in partibus, dum causa agitur in Curia, ut bene Gregor. XV. *dec. 403. n. 4.* Buratt. *decis.* 821. n. 2. & 3. & in aliis passim. Etenim si probetur immemorabilis, prout articulatur, illa sine dubio est attendenda, ac Cæremoniali prævalet, etiam si probaretur solum consuetudo antiqua, & temporis considerabilis, etiam absque omnibus rigorosis requisitis, cum non versatur in casu expressè deciso per Cæremoniale.

Nihilominus sit regula. Dignior, sive prima dignitas Ecclesiæ etiam regularis, ad quam Episcopus, Archiepiscopus, Legatus, alique Prælati accedunt, debet illis porrigere aspersorium. Ratio est, quia porrectio aspersorii est actus obsequii, ac reverentiæ præstandæ à domino domus ad eam venientibus: Rectores autem Ecclesiarum in propriis Ecclesiis dicuntur esse in propria domo, cap. duo 23. *quæst.* 4. Abb. in cap. *Venerabilem, de elect.* n. 19. cum aliis relatis per Gonzal. *ad regul.* 8. *glos.* 6. nu. 102. Quinimò in ea sunt Reges, & Imperatores; unde etiam Rex existens in aliena domo debet cedere domino, ut notat Decian. *cons.* 67. n. 12. & 13. vol. 2. Solorzan. in *alleg. pro suprem. Consil. Indiar. super præced.* n. 92. Besold *differi. de præced.* cap. 3. n. 15.

Atque ita servatur Romæ in processionibus Rogationum, in quibus, licet Reverendissimi Canonici Lateranenses sint præsentis, attamen aspersorium porrigitur Illustrissimo D. Vicegerenti à digniore illius Ecclesiæ, ad quam accedit: Immo etiam Summo Pontifici porrigitur ab Eminentissimo D. Cardinale Titulari illius Ecclesiæ, ad quam dignatur accedere, & quatenus Cardinalis Titularis non esset præsens, illud porrigitur ab alio Cardinali pro Titulari. Alioquin, si dignior in processione deberet porrigere aspersorium, sequeretur, quod si essent præsentis Cardinalis Legatus, & Archiepiscopus, hic illi deberet porrigere aspersorium. Quod planè dicendum non censeo.

Ita etiam sæpius expressè resolvit Sacra rituum Congregatio, præsertim in una Camerinen. die 15. Martii 1608. ibi: S. *Rituum Congregatio, inherendo aliis decretis, aliàs hac de re emanatis, censuit, aspersorium aque benedictæ porrigendum esse Episcopo à Priore Ecclesiæ Collegiatæ, dum ibi accedit Episcopus, non autem à prima dignitate, vel primo Canonico Ecclesiæ Cathedralis.*

Idem Expressius resolvit in una Bononien. die 14. Februarii 1642. nimirum, D. Marcus Antonius Gentilis de Bononia, Abbas Monasterii B. Mariæ de Pace, Procurator Generalis totius Congregationis Canoniarum Regularium Lateranensium exposuit, Archidiaconum Metropolitanæ Ecclesiæ Bononiensis prætere in Ecclesia

clesia propria dictorum Canonorum Regularium aspersorium porrigere Eminentissimo, & Reverendissimo D. Cardinali Legato occasione alicujus processions ad eorum Ecclesiam accedenti, contra dispositionem Cæremonialis Episcoporum, & decreta in his terminis per hanc Sacram Congregationem edita, supplicans pro bono pacis declarari, quid servandum. *Sacra Rituum Congregatio respondit, aspersorium Eminentissimo, & Reverendissimo D. Cardinali Legato aliquam Ecclesiam occasione publicæ processions, seu quacumque alia de causa ingredienti, non ab Archidiacono, seu aliis de Capitulo Metropolitana porrigi debere, sed à digniori illius Ecclesie, ad quam Eminentissimus, & Reverendissimus Cardinalis Legatus accedit. Et ita in posterum servari mandavit.*

18 Et rursus die 8. Februarii 1648. *Sacra Rituum Congregatio respondit, Episcopo Rhegiensi extra suam Cathedralē in aliam Ecclesiam, sive secularium, sive Regularium ingredienti aspersorium porrigi debere per digniorem illius, ad quam Episcopus accedit, & nullo modo per dignitates, aut Canonicos Cathedralis, & ita in casu proposito omnino servari mandavit.*

Non obstat consuetudo, etiam immemorabilis, quia tamquam irrationabilis numquam potuit induci, est enim contra bonos mores, quia dominus domus tenetur præstare obsequia ad illam accedenti, actus autem præteriti, ex quibus articulata deducitur, potuerint esse facultativi, ac proinde reprobatur à Clemente VIII. in sua Constitutione, ut alibi docuimus.

19 Minus obstat, quod id non reperitur expressè prohibitum in dicto Cæremoniali. Nam satis est, quod ita semper declaraverit Sac. Rituum Congregatio, ad quam spectat illud interpretari. Unde eadem Sacra Congregatio die 21. Martii 1665. in causa inter Archiepiscopum, & Abbatem, ac Monachos S. Vitalis Ravennæ resolvit, quod accedente D. Archiepiscopo ad præfatam Ecclesiam unà cum Capitulo Metropolitano ad exercendum Pontificalia in die festo, debeat Abbas tradere, & porrigere aspersorium aquæ benedictæ eidem Archiepiscopo immediatè, non autem Archidiacono, vel alteri de Capitulo, qui illud porrigat Archiepiscopo, & cum fuerint pro parte dicti Capituli exhibiti articuli ad probandum ex litteris remissionalibus antiquam consuetudinem porrigendi per Abbatem aspersorium primæ Dignitati, eas S. Congregatio die 6. Junii 1666. denegandas esse censuit. Et quidem correctio aspersorii, vel est actus jurisdictionis, vel obsequii. Si jurisdictionis, non potest exerceri in Ecclesiis Regularium, quia sunt exemptæ. Si obsequii, pertinet ad Rectores Ecclesiarum.

CONSULTATIO XIX.

An dispensatus super ætate, censeatur etiam dispensatus ad effectum percipiendi distributiones quotidianas?

An vigore Brevis ejusmodi dispensationis debeantur etiam distributiones illæ, quæ à testatoribus prohibita sunt dari absentibus?

Et quatenus judicetur, deberi omnes distributiones, à quo tempore debeantur, tum respectu temporis, quo dispensatus non fuit in Sacris, tum respectu distributionum, jam inter Canonicos, & Beneficiatos divisarum, & consumptarum?

1 Quod ad primum videtur dicendum, dispensationem obtentam super defectu ætatis pro assequendo beneficio non suffragari pro percipiendis distributionibus quotidianis, & dispensatum super ætate non censeri dispensatum super distributionibus. Nam cum agatur de dispensationibus Apostolicis, quæ sunt contra dispositionem juris, & dicitur materia odiosa, strictè intelligendæ sunt, nec extendendæ de re ad rem, neque de casu ad casum per textum in cap. Cum ex eo, ac elect. in 6. cap. 1. s. qui de fil. presb. Quippè in hac materia inclusio unius est exclusio alterius, ut dixit Rota penes Verall. decis. 272. n. 2. Immo neque ex majoritate rationis trahi potest ad consequentiam, Sylv. de benefic. par. 4. quest. 7.

num. 3. Caputaq. decis. 8. n. 6. par. 1. Surd. decis. 268. num. 20. qui alios cumulat, Beltram. ad Gregor. XV. decis. 87. num. 17. & solum excipiuntur ea, in quibus clarè, & specificè eorum verba verificari possunt, Berol. conf. 184. n. 4. & 5. vol. 2. Lotter. de re benefic. lib. 1. quest. 40. n. 72.

2 Quæ multò fortius procedunt in hoc casu. Quia dispensatio super ætatis defectu ad assequendum beneficium, nihil commune habet cum defectu absentia, cum ille sit defectus necessitatis, iste voluntatis. Nec proinde redditur dispensatio super defectu ætatis inefficax aut inanis. Quoniam juvat pro consequendis possessione, ac fructibus beneficii; defectus autem absentia non respicit fructus beneficii, sed solum distributiones quotidianas, quæ interessentibus officiis divinis dari, ac dividi debent, distinctas prorsus, & separatas à fructibus beneficii, qui dantur Canonicis ratione præbendæ, etiam si non resideant, aut divinis non inserviant juxta text. in cap. Cum in Ecclesia, de præb. in 6. Rip. in cap. Cum M. Ferrariensis n. 130. de constit. Surd. conf. 412. n. 29. Put. dec. 113. n. 4. lib. 1. Monet. de distrib. p. 1. q. 4. n. 4. & seqq. & post eum Grat. discept. for. cap. 399. n. 21. & 22.

3 Ac proinde tamquam res inter se diversæ tam ratione originis, quàm causæ, & qualitatis, de una ad aliam fieri nequeat illatio ex vulgaribus. Idèdque specialis atque expressa requiritur dispensatio super defectu absentia, cum dispensatio concessa super uno defectu non extendatur ad alium non expressum ad text. in cap. 1. & 2. de fil. presbyt. in 6. cap. Pastoralis, de privil. traditque Franch. in cap. Non potest, §. Illud nu. 5. de præb. in 6. Rot. decis. 233. nu. 22. p. 1. d. vers. & coram Gregorio XV. dec. 87. n. 6. & coram Pegna dec. 448. n. 2. & seqq. fuitque firmatum in Senen. Archipresbyteratus 23. Junii 1606. coram Lancellotto juniori. Adèd quod nec suffragetur clausula remotiva obstantium, ut docent post alios Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 13. n. 98. & Lotter. loco alleg. qu. 40. n. 192. & seq. Neque argumentum per æquipollens, Rot. coram Pegna d. dec. 448. nu. 8. cum tot debeant esse dispensationes, quot sunt obstacula, ut ex Rota coram Gregorio, & Pegna supra deductis.

4 Quo ad secundum asserendum etiam videtur, dispensationes Apostolicas, obtentas ad percipiendum distributiones quotidianas suffragari duntaxat pro illis distributionibus, quæ dicuntur de prima mensa, sive, ut inquirunt, de Massa grossa, & in ea parte tantum, quæ constat ex redditibus certis atque legatis, in quibus nulla adest prohibitio testatorum, secus autem pro distributionibus, quæ proveniunt ex legatis piorum testatorum, qui expressè prohibuerunt, non dari absentibus ex quacumque causa. Testator enim conditionem, ac legem, quam vult in suo testamento, & legatis, rebusque suis dare, & opponere potest, l. In re mandata, C. mandat. l. Cum acutissimi in fin. C. de fideicom. l. Ex facto, ff. de hered. instit. quæ non minus quàm leges juris communis servandæ sunt, l. planè, §. 1. de leg. 3. l. Paulo, §. 1. ff. eod. Et contra quas numquam præsumitur, Papam voluisse disponere, Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 47. nu. 63. Quin Papa potius piæ voluntati testatorum adheret, quam præjudicat, ut rectè dixit Rota dec. 158. num. 24. p. 7. rec.

5 Non obstat verba generalia in dispensationibus apposta, scilicet, omnes, & quascumque distributiones, ordinarias, & extraordinarias, & quocumque nomine nuncupentur. Nam hæc restringi debent solummodo ad eas, quæ debentur ex provisione juris communis, non autem ex provisione hominis, quæ facit cessare provisionem legis, dumque Papa huic hominis provisioni speciatim, & expressè non derogat, ejus rescripta secundum dispositionem juris communis semper interpretari debemus, cap. Cum dilectis, & ibi Glos. v. jure communi de consuet. Cassad. dec. 36. n. 7. super. regul. Gonzal. ad reg. 8. glos. 4. n. 135. Rot. dec. 325. n. 4. post. 2. vol. conf. Farinac. & inter rec. dec. 194. n. 3. p. 3. & dec. 361. n. 23. p. 4. tom. 2.

6 Maximè cum simus in materia odiosa, nempe dispensationem Apostolicarum, quas strictè, & quantum minus lædant, & præjudicent, debemus interpretari ac ita, ut in iis tantum operentur effectum, in quibus locum habere possunt, *cap. sanè, ubi Abb. de privit. Felin. in cap. causam, que a n. 9. de rescript. Bero. conf. 148. n. 4. & 5. vol. 3. Monet. de distrib. p. 2. qu. 14. n. 5. & 19. ac seqq.*

7 Nec obstant specialia verba nominum *Anniversariorum, Mortuuariorum* in dispensatione apposita. Quia cum de qualitatibus horum nominum non fuerit Summus Pontifex certior redditus, quod scilicet proveniant ex dispositione piorum testatorum, qui in suis testamentis, & legatis expressè jusserunt, hujusmodi distributiones non dari, nisi actu inservientibus divinis, gratia est subreptitia. Quia, si scivisset Pontifex qualitatem harum distributionum, non utique illam concessisset, vel diffidius. Unde gratia hujusmodi remanet nulla, & inefficax. Subreptio enim vitiat gratiam intotum, *Abb. in cap. Cum dilecta n. 3. de rescript. Bero. in cap. super literis n. 1. eod. tit. Rot. dec. 653. n. 5. coram Card. Seraph. & dec. 335. n. 16. post. 2. vel conf. Farinac. Cavaler. dec. 92. n. 1. in fin. & seq. ac fuit resolutum in Veneta Indulti 7. Junii 1647. coram Eminentiss. Orthobono.*

8 Nec valet, quod præsumatur easdem qualitates à Pontifice sciri potuisse. Quia ea, quæ sunt facti Pontifex potest ignorare, *text. in cap. 1. de consuet. in 6. cap. nonnulli, de rescript. & cap. ex parte, de cap. Monach. Put. dec. 93. nu. 4. lib. 3. Rot. dec. 193. nu. 8. & 9. p. 2. rec.* Quare ex sola expressione *Mortuuariorum* dici non potest, Pontificem habuisse notitiam de illorum qualitatibus, ac proinde dici nequit, habuisse intentionem dispensandi, etiam in distributionibus particularibus, quæ dantur sub nomine *Mortuuariorum, & Anniversariorum, & consequenter talis defectus intentionis annullat gratiam, etiam si motu proprio sit facta, conf. 74. n. 32. lib. 4. Cassad. dec. 3. nu. 3. & 6. de pens. Seraph. dec. 398. & penes Farinac. dec. 335. nu. 16. vol. 2. conf. & dec. 626. n. 5. p. 1. recent.*

9 Hinc non solum præsumitur, quod Pontifex noluerit dispositioni Testatorum derogare, dum hoc ipsi non fuit expositum, sed etiam requirebatur specialis derogatio, & commutatio voluntatis illorum, ad quam Summi Pontifices non ita facillè deveniunt, nisi ex magna causa, & cum consensu omnium interesse habentium, ut statuit S. Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 6. de reform. & fuit antea præscriptum in Clem. Quia contingit, de relig. dom. nec non à jure civili in l. legatum, ff. de administr. rer. ac firmavit Rota coram Durano dec. 78. num. 13. & 23.*

10 Accedat, quod distributiones istæ, quæ absentibus denegantur, accrescunt interessentibus. Unde cum agatur de illorum præjudicio, dispensatio non potest iis præjudicare, cum Papæ rescripta semper intelligi debeant sine alterius præjudicio, *l. 2. §. meriti, & §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, Ruin. conf. 105. nu. 8. lib. 5. Menoch. de arb. lib. 1. q. 48. in princ. Rot. coram Durano d. dec. 78. n. 3.*

11 Quod eo facilius admittendum, cum Anniversaria, & mortuaria non comprehendantur sub dispensatione absentis concessa pro consequendis distributionibus quotidianis, ut firmant Archid. *in cap. Sacerdos n. 3. quest. 3. Navar. conf. 13. de Cler. non resid. lib. 3. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 7. q. 4. Monet. alios citans de distrib. p. 2. q. 14. à n. 22. Gratian. discept. forens. cap. 166. n. 28. & seqq.*

12 Confirmantur hæc omnia ex consuetudine, quæ semper hucusque hujusmodi Apostolicas dispensationes ita interpretata est, ut dispensatos numquam ad has distributiones admiserit. Jure quidem. Nam dispensationes de percipiendis distributionibus quotidianis ita planè intelligi, ac in usum deduci debent, ut cultus divinus non diminuatur, & Ecclesia defectum ministrorum non patiatur juxta textum *in cap. Cum ad hoc, de cler. non resid. ubi caveretur, quod privilegiati, etiam per Summum Pon-*

tificem, super absentia revocari debent, si Ecclesia ob id patiatur ministrorum defectum, *text. in cap. suggestum, de decim. ubi revocatur privilegium cum incipit Ecclesiæ esse damnosum. Facit etiam, quia Pontifex intendit, ut divinus cultus potius augeatur, quam diminuatur per text. in cap. penult. de constit. & cap. fin. de rescript. in 6. Idedque consuetudinem istam omnino servandam esse docent Archid. *in Clem. Ut ii, de atat. & qualit. Miles in repert. v. dispensatio, Covar. var. resol. l. 3. cap. 15. n. 3. in fin. & tradunt Paris. conf. 50. nu. 19. lib. 4. Moneta, qui alios adducit p. 2. q. 12. n. 24. ac resolvit. Rot. coram Seraph. dec. 871. nu. 2. in fin. & dec. 154. n. 3. p. 1. & dec. 276. n. 2. p. 2. rec. & in Consentina beneficii 6. Junii 1616. coram Remboldo.**

Huic autem consuetudini numquam per Papam censetur præjudicatum; immò potius illi semper se conformare præsumitur, ut dixit Abb. *in cap. Possessiones n. 4. & ibi Annot. nu. 5. de reb. Eccles. non alien. Rot. coram Buratt. dec. 484. num. 10, eoque magis si sit longissimo tempore observata, quæ vim præscriptionis induxit, Rot. dec. 208. nu. 1. p. 1. d. v. Seraph. dec. 1410. nu. 26. Quamvis ad eam inducendam, quando est juri conformis, sufficiant actus ipsi positivi, ut post Butrium, & alios probat Monet. d. p. 2. qu. 12. n. 11. Ubi etiam firmat, unicum actum sufficere per textum *in cap. Cum de beneficiis, de præb. in 6. Hujusmodi autem consuetudo est consentanea juri communi, prohibent Clericis non interessentibus distributiones, textus in cap. un. §. statimus, de Cler. non resid. in 6. cap. Quia ambitiosum, vers. receptis, de rescript. eod. lib. Unde licet absens ex causa studii per Papæ dispensationem possit percipere fructus, non autem distributiones, Glos. *in cap. licet 32. de præb. fallit tamen si in Ecclesia adest consuetudo in contrarium, quod scilicet valeat etiam percipere distributiones, ut probat Covar. var. lib. 3. cap. 13. nu. 2. Monet. d. q. 12. n. 42. & Gratian. discept. cap. 166. n. 19.***

Edque magis servanda est, quia nedum rationalis, sed etiam laudabilis quidem est hæc consuetudo. Per eam enim cultus divinus honorabilius exercetur, Ecclesiæ splendor magis elucescit, pietas fulget, ac prohibetur, ne ii, qui nullas plerumque preces pro animarum piorum testatorum suffragio fundunt, contra ipsorum voluntatem redditus ab eis institutos, percipiant, neve ex hac defraudatione piæ voluntatis testatorum alii in posterum ab hujusmodi piis operibus retrahantur juxta dispositionem S. Concilii Tridentini *sess. 25. cap. 5. de reform. & considerationem Rotæ in dec. 158. n. 24. p. 7. rec.*

Ac præsertim si dispensatus juravit statuta, & consuetudines suæ Ecclesiæ observare, ac defendere, contraque non facere. Juramentum enim obligat præcisè jurantem ad observationem, *cap. etsi Christus, de jurejur. Rot. coram Pegna dec. 44. n. 9. Atque aded nequit citra perjurium distributiones ejusmodi prætere, agendoque contravenit juramento, l. si quis major. ubi Glos. & Doctores, ff. de transact. & sic tamquam perjurus non esset audiendus, minusque exaudiendus, Afflict. dec. 30. n. 5. & 6. Rota coram Durano dec. 5. nu. 12. & 13. cum aliis ibi allegatis. Et tamen in dispensatione fortè nulla facta est mentio de hujusmodi juramento præstito, per quod dicitur quasi contraxisse cum Ecclesia, & proinde nullo modo servari potest à vitio subreptionis, ut in terminis Put. dec. 193. lib. 1. Mantio. dec. 267. n. 8. Duran. d. dec. 5. n. 4. & in d. Veneta Indulti 7. Junii 1647. coram Eminentiss. Cardinali Orthobono; aded non valeat præsumptio, quod Papa voluerit indultum concedere cum dispensatione juramenti, ut rectè per Glos. communiter approbatam *in cap. non deceat, de elect. in 6. tradit Curt. jun. & Menochius, firmavitque post alios, Rot. coram Durano d. dec. 5. n. 15.**

Itaque constituto de subreptione ex duplici capite dispensationis Apostolicæ, retardari debet illius executio, ut fuit resolutum à Rota coram Caval. dec. 92. in fin. & in Sipontina, seu Nullius Archipresbyteratus 14. Martii

1646. coram Verospio, & in d. Veneta indulti coram Eminentissimo Othobono.

17 Ad tertium resolvendum puto, quod quatenus iudicetur, deberi distributiones, à testatoribus dari prohibita, tunc non deberi, nisi à die presentata dispensationis de illis percipiendis. Id enim est ex regulis vulgaribus juris communis, quod Principium rescripta non juvant, nec suffragantur nisi à die eorum presentationis, Felin. in cap. *Ceterum* n. 11. d. rescr. text. in d. cap. super, & cap. 2. in fin. de appell. ubi etiam Innoc. & tradit Anchar. in cap. ex conquestione n. 4. ubi Hostien. & Jo. Andr. de restit. spoliat. Neque suum effectum operantur, nisi postquam ab obtinente presentata fuerint, cum gratia intelligantur semper concessa, sub conditione, si obtinens illis uti voluerit, Put. dec. 34. in fin. lib. 2. Rota coram Pegna dec. 447. n. 14. & coram Millino à contrario sensu in dec. 337. n. 13. p. 4. tom. 2. rec.

18 Idque præcipue si distributiones decursæ jam fuerint interessentibus distributæ, & consumptæ, ita ut res non sit amplius integra, idèdque nullatenus possunt ab illis auferri, cum bona fide, ac justo titulo illas perceperint, & consequenter fecerint suas ad textum in l. Herennius, §. *Dum ubi*, ff. de re jud. Rot. dec. 518. n. 2. p. 2. rec. & coram Cavaler. dec. 409. n. ult. & dec. 467. nu. 4. ubi quod sufficit etiam abesse malam fidem, dixitque Rot. dec. 1577. n. 15. in fin. p. 1. div. & coram eodem Cavaler. dec. 645. n. 11. Immo quælibet causa etiam irrationabilis excusat à restitutione fructuum, sufficitque opinio, etiam erronea, non solum in facto, verum etiam in jure, Abb. in cap. si delinquenti num. 24. de prescripti. Navar. conf. 2. n. 5. eod. tit. Rot. d. d. c. 622. n. 4. p. 4. recent.

19 At nihilominus quoad primum, licet Rota aliquando tenuerit sub his verbis, nimirum, quod dispensatus in Canonicum Ecclesia recipiatur, & de Canonicatus, & præbendæ fructibus, redditibus, provenibus, juribus, & obventionibus universis illis integrè respondeatur, non obstante defectu ætatis, comprehendi distributiones quotidianas, ut in Toletana pensionis 1566. & postea contrarium firmaverit in Reatina pensionis 8 Junii 1588. coram Cardinali Pamphilio, & in Romana pensionis coram Blanchetto, & hanc sententiam negativam late probaverit Moneta de distrib. p. 1. q. 6. & 7. Unde hic articulus valde dubius redditur adedut nuper illo plenè discussio in una Romana pensionis septies proposita coram Pirovano, nunquam fuerit resolutus, attamen verius puto, dispensationem super ætatem suffragari etiam ad percipiendas distributiones quotidianas, quoties dispensatus divinis officiis interfuit. Quia tunc censetur ad integras distributiones tacitè dispensatus, non obstante, quod non sit in Sacris, vel quod non promoveatur intra annum, donec legitimum tempus advenerit, Italsapè declaravit Sac. Congregatio Concilii ad sess. 24. cap. 12. de reform. ac præteritum 9. Septembris 1625. & in una Reatina 1627. in una Montis Policiani 1629. in una S. Miniatii 1633. & in una Mediolanen. die 16. Martii 1632. & in una Patavina 22. Augusti 1648. tenoris sequentis: *Cum Hieronymus Priolus à S. D. N. de Archidiaconatu Ecclesia Patavina provisus cum dispensatione ætatis requisita fuerit, supplicatur declarare, an attenta dicta dispensatione ætatis, si Ecclesia inserviat, possit distributiones quotidianas, quæ inservientibus dantur, lucrari, non obstante consuetudine.*

20 Dis. 22. Augusti 1648. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, secundum ea, quæ proponuntur, censuit omnes, quoties officiis divinis interfuerit, lucrari debere distributiones quotidianas, quas ceteri interessentes lucrantur.

21 Proceditque, non obstante quod in Ecclesia adsit statutum, Apostolica autoritate confirmatum, disponens, quod ii, qui non inserviunt in ministerio Ordinis Sacri suæ præbendæ annexi, nullis fructibus gaudere possint, donec in eo ordine cœperint ministrare, prout declaravit eadem S. Congregatio in Terulen. statutorum

anno 1641. & subinde anno 1643. stetit in decretis, etiam Capitulo accerrimè informante. Declaratio autem est hujusmodi.

Stante in Ecclesia Terulensi statuto, Apostolica auctoritate confirmato de Canonicis, qui non inserviunt in ministerio Ordinis Sacri suæ præbendæ annexi, quod nullis fructibus gaudere possint, donec in eo ordine inceperint ministrare, Eminentissimi, & Reverendissimi Domini, propositio dubio in abstracto in Sacra Congregatione Concilii, an dispensatus à Sede Apostolica super ætate decem, & septem annorum ad obtinendam præbendam Diaconalem Ecclesie Cathedralis, possit fructus, & distributiones quotidianas, si inservierit, percipere? Sacra, &c. die 24. Maij 1641. respondit, hujusmodi Canonicum, si inservierit, percipere posse.

Nunc prætendente Capitulo Ecclesie Cathedralis Terulen. supradictam declarationem suffragari non posse Canonico Agydio Petro, dispensato ad præbendam diaconalem, stante supradicto statuto, idèd, eodem Capitulo citato, supplicabatur, reproponi in concreto dubium. Quo proposito die 6. Februarii 1643. Sacra Congregatio stetit in decisio sub die 4. Maij 1641. supposito allegato statuto, quod hoc casu censetur non obstare.

Id quod pariter in gradu appellationis respondit Rota 23 in eadem causa Terulen. statutorum 28 Junii coram Emin. Othobono hunc in modum. Quo verò ad Petrum Agydium à Summo Pontifice provisum de Canonicatu diaconali in dicta Ecclesia cum dispensatione super defectu ætatis legitimæ ad illum obtinendum, Domini responderunt, statuta illi non obstare, quia cum fuerit dispensatus super defectu ætatis, censetur etiam dispensatus ad distributiones ordinarias, ad Canonicos spectantes, ut per plures resolutiones decrevit S. Congregatio Concilii Tridentini, quas refert Barbosa de Canon. & dignit. cap. 21. n. 12. quæ etiam in eadem causa consultata per duas vices respondit, Canonicum sic dispensatum, etiam super acquisitione fructuum, & distributionum, & sic statuta non obstare. Et idèd non sunt attendendæ limitationes traditæ ab informantibus pro Capitulo, dum sic in individuo fuit declaratus casus, de quo agitur à S. Congregatione Concilii Tridentini, cujus resolutiones Rota semper reverenter sequitur, Cavaler. dec. 620. n. 8. Buratt. dec. 79. nu. 2. in fin. & dec. 154. n. 3. p. 5. recent.

Et quidem sub verbis supra relatis comprehendi etiam 24 quotidianas distributiones sæpius resolvit Rota, nominatim verò in Toletana Parochialis 29. Aprilis 1592. coram Pegna, prout eadem distributiones veniunt etiam sub aliis verbis literarum, quibus mandatur provisio conferri, & assignari Canonicatus, & præbenda cum plenitudine juris Canonici, Felin. in c. Cum M. Ferrarien. nu. 23. de const. Butr. in cap. Pro illorum nu. 16. in fin. de præb. per text. in cap. fin. §. in illis verò de concess. præb.

Nec obstat, quod Canonici debeant esse sacris ordinibus initiati, ita ut iis, qui intra annum se promovere non curant ad ordinem suis præbendis annexum, subtrahatur media pars distributionum, Clem. 2. de et. & qual. quam innovat S. Conc. Trid. sess. 22. c. 4. de reform. Nam dispensatus jam est effectus capax Canonicatus, & annexorum ex Indulto summi Pontificis, non obstante defectu ætatis; nec culpa aliqua, vel negligentia sibi potest imputari, quod non promoveatur ad sacros ordines, cum per ætatem non possit. Et sic stante hoc legitimo impedimento, non incurrit pœnam, ut habetur in d. Clem. 2. ibi: *justo impedimento cessante.* Et in simili de eo, qui in minori ætate dispensatur ad obtinendum beneficiû Curatum post Canonistas tradunt Sayr. de censur. lib. 7. cap. 14. n. 12. & Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 4. n. 19. Ita quidem ut nec obstet asserta consuetudo. Quia debet ab allegante concludenter probari & sanè in casu specifico, nempe quod fuerint derogatæ distributiones habentibus ejusmodi indulta, Aym. conf. 96. num. 4. Surd. conf. 74. n. 13. Gratian. discept. 909. n. 2. Greg. XV. dec. 162. n. 2. Casar de Grass. decis. 6. num. 5. de præb. Et quatenus etiam consuetudo probaretur, non poterit suffragari, cum

cum litera Apostolica derogent etiam contrariis consuetudinibus quibuscumque.

25 Neque urget, quod dispensatus ad formam decreti in literis suae provisionis, promotus non fuerit ad sacros ordines statim, ac devenit ad legitimam aetatem. Quia cum obrinuerit a Sede Apostolica prorogationem termini, dici non potest in mora, quae nec minus sufficeret pro amittendis distributionibus, Bordon. *contrav. moral.* 50. num. 10. Ideoque perinde est, ac si intra debitum tempus ordines suscepisset, operaturque, ut primum tempus adhuc duret juxta *decis.* 9. Putei *alleg.* 89. Lapi, ubi Mandos. *quasi.* 13.

26 Ad secundum tenendum quoque est vigore dispensationis deberi omnes distributiones, darsolitas praesentibus, sive etiam interessentibus. Cum enim quotidianae distributiones jure humano introductae fuerint, eodemque jure inductum, ut illae solum interessentibus divinis officiis tribuantur, sequitur posse Summum Pontificem alicui privilegium concedere, ut in absentia easdem distributiones percipiat, prout tradunt communiter Doctores in *c. un. de Cler. non resid. in 6.* Monet. *de distrib. qu.* 14. nu. 19. & 20.

27 Eoque magis id procedit, quando non solum concessa legitur facultas lucrandi distributiones quotidianas ordinarias, & extraordinarias quomodolibet nuncupatas, tam ratione massae grossae, censuum, rotulorum, laudemiorum, anniversariorum, ac mortuorum, quam alias quomodolibet provenientes, ut legitur in Indultis, sed insuper habeantur haec verba: *Ac si in eadem Ecclesia personaliter resides, ac divinis officiis singulisque diurnis, ac nocturnis horis assidue interesse.* Quae dum operantur, ut per viam fictionis privilegiatus habeatur pro interessente, consequi debet quascumque distributiones cujusvis generis, & speciei, prout ponderat Glos. in *d. cap. un. v. Affuerint.* & in puncto consuluit Sanchez *lib. 2. consil. moral. dub.* 96. n. 4. Quia haec debentur solis interessentibus, & privilegium dicat, ac si interesset, licet secus esset, si loqueretur solummodo de praesentia, non autem de interessentia, Lotter. *de re benef. lib. 2. qu.* 19. n. 41. Add. *ad dec.* 516. nu. 143. p. 9. rec.

28 Hinc tollitur, quod testatores, vel statuta mandaverint certas distributiones non dari, nisi praesentibus, & interessentibus. Primum, quia quamvis sit dispositum in *cap. licet de prabend.* quod distributiones quotidianae tantum debeantur illis, qui inter sunt horis, nihilominus *cap. un. de Cler. non resid.* praesentes reputat infirmos, & legitime impeditos, decernitque idem dicendum de anniversariis. Ergo licet clausula testatoris, vel statuti dicat, quod dentur distributiones praesentibus, censetur praesens infirmus, & privilegiatus.

29 Secundò, quia Anchar. *cod. c. un. notab. 6.* tradit, quod licet statuto alicujus Ecclesiae caveatur, non dari distributiones, nisi interessentibus divinis, includuntur tamen ibi, qui non possunt interesse ex causis eo *cap. un. expressis.* Quia tales, inquit, pro praesentibus reputantur, adeò, quod si quis juravit assidue residere, non est perjurus, si non residet ex causis in illo *cap. un. expressis.* Quia fingitur residere in jure. Et licet statutum non comprehendat casum fictum, attamen si ille casus fictus procedit à jure communi, ad talem casum fictum extenditur. Ergo similiter licet clausula testamenti requirat praesentiam ad lucranda distributiones, censetur praesens, qui ex dictis causis absens est.

30 Tertio, quia Testator, vel statutum in dubio videtur magis elegisse viam juris communis, quam specialis. *In testamento, C. de testam. milit. &* tradit Aretin. *l. ultima. §. 1. ff. de vulg. & pupil. substit.* Bart. in *l. Lucius cod. tit. Mant. lib. 6. de conj. ult. vol. tit. 6. n. 16.* Quod adeò verum est, ut in dubio dispositio testatoris, si potest aliter interpretari omnem accipere non debeat intelligi ut inducat aliquid exorbitans à jure, tamen si hoc testator potuerit inducere, Bart. in *l. uxori. §. 1. ff. de leg. 3. Glos. in v. alio scriptura. ff. de leg. 1. Mant. eo loco num. 16.* Igitur haec dubia te-

statoris dispositio intelligenda est secundum jus commune *d. cap. un.* ut scilicet soli lucrentur praesentes, nisi absint ex justa causa.

Quarto, quia expressio ejus, quod tacite inest, nil operatur, nihilque addit, *cap. significasti, de elect.* nec qui declarat statuit, *l. Haeredes palam, §. sed etsi notam. ff. de testam. &* docent Navar. in *sum. cap. 21. num. 43.* Felin. in *cap. Ad audientiam 2. de rescript. num. 8.* Cum igitur haec conditio apposta à testatore, scilicet, ut non lucrentur distributiones, nisi praesentes, tacite inest propter jus commune in dicto *cap. un.* eam exprimens, ejus expressio nihil novum inducit, nec aliquid operatur.

Postremò, quia non inducunt formam, neque conditionem ea, quae jure insunt, etiam si ab homine expressa fuerint, saltem quando non alio modo, nec alia forma exprimuntur, quam jure expressa sunt, *l. 3. ff. de leg. 1. dict. cap. significasti, de elect.* ubi Panorm. num. 6. & communiter Doctores, quos refert, ac sequitur Covar. in *cap. Alma mater p. 1. §. 9. n. 8.* Cum igitur haec conditio posita à testatore, scilicet, quod non lucrentur distributiones, nisi praesentes, sit in jure expressa, & non exprimat alio modo, nec verbis specialioribus à testatore, quam à jure expressa sit, non inducit formam, nec conditionem novam, & sic lucrabuntur distributiones absentes justas ob causas, ut lucrarentur stando in solo jure communi *d. cap. un.* Ita Sanchez *dict. lib. 2. cap. 2. dub. 105.* ubi testatur, quod ita etiam censere docti recentiores à se consulti.

Testatoris itaque dispositio intelligitur praeservare juris dispositionem, & Pontificum dispensationes. Atqui sicut Indultum derogat dispositioni juris, ita quoque derogabit dispositioni hominis.

Neque dicatur, quod praefatae distributiones ne dantur quidem infirmis, & absentibus ex causa. Nam quidquid sit, an hoc de jure fieri possit ex adductis à Lotterio ubi supra per textum in *d. tit. cap. un. de Cler. non resid. in 6.* non inde inferitur, quod non debeantur interessenti per viam fictionis ex privilegio Apostolico. Juris enim dispositio operatur per veritatem excusandi legitime impeditum, sed non ideò facit interessentem. At indultum operatur per fictionem, per quam absens non solum excusatur, sed fingitur interesse. Fictio autem Principis idem operatur, ac veritas. Quia, licet Princeps non facit in effectu talem, qui talis non est, attamen facit talem quoad effectus inde resultantes, ut dixit Rota apud Seraphin. *dec.* 1251. n. 16. Unde, licet vera familiaritas contrahatur dumtaxat mente, ac dente, qui tamen ex Indulto finguntur familiares, reputantur veri familiares, & gaudent omnibus prerogativis concessis veris familiaribus, si Princeps, ut tales haberi voluerit, ut dixit Rota apud Seraph. *ead. dec.* 1251. n. 16. & 17. ac prosequitur Lotter. *de re benef. lib. 2. qu.* 28. n. 60. & *quasi.* 32. num. 24. Potest igitur Papa, tamquam supremus Princeps mandare, ut fictum habeatur pro vero, ita ut ambo pari passu ambulent, idemque operetur fictio in casu ficto, ac veritas in casu vero, idem Lotter. *d. lib. 2. quasi.* 52. num. 45. & *quasi.* 15. n. 64. & 65. lib. 3.

Cessatque difficultas uniformi observatione omnium Ecclesiarum. In Basilicis enim Urbis quotidie servatur, dum officiales Summi Pontificis, illiusque familiares, habentes indulta participant de anniversariis, & omnibus aliis distributionibus, non obstante, quod vigore statutorum Ecclesiae, sive voluntatis testatorum debeantur solummodo interessentibus. Quodque servatur etiam respectu officialium extra Urbem existentium, ea potissimum ratione, quia isti privilegiati per viam fictionis inter sunt divinis officiis, quae fictio, cum proveniat à Papa, id ipsum operatur, ac veritas.

Ad tertium tenendum etiam est, distributiones deberi pro toto tempore servitii à privilegiato praestiti, etiam non existente in sacris ordinibus, idque à die absentiae. Nec obstat, quod distributiones praeteritae praetendantur

consumptæ, ac proinde non debeantur, eum non præcellerit interpellatio sive protestatio. Quia talis interpretatio non est necessaria ad hoc, ut Capitulum teneatur restituere distributiones perceptas, *Put. dec. 384. lib. 1. Rot. dec. 168. sub n. 6. p. 4. div.* Cùmque non agatur contra singulos Canonicos, sed contra Capitulum, semper competit actio repetendi, *Rot. dec. 3. n. 65. p. 5. rec.* Unde cùm in Sacra Congregatione Concilii in una *Alexandrina* dubitaretur, *An Canonici legitime ex causis absentes, quando non amittunt proprias distributiones quotidianas, debeant, etiam lucrari, & participes esse pro rata distributionibus aliorum Canoniorum absentium absque legitima causa? & an prædicti Canonici legitime ex causa absentes, ac proinde non amittentes proprias distributiones, ut supra debeant illas recuperare ab aliis Canonicis, inter quos divisa fuerant, an etiam possint ab universo Capitulo repetere?* Sacra, &c. die 29. Septembris 1657. ad primum respondit, deberi huiusmodi Canonico etiam puneturas absentia. Ad secundum, posse repetere, etiam à Capitulo. Quod autem non attendatur tempus intimationis Brevis, sed dies datæ gratiæ resolvit S. Congregatio Episcoporum sub die ultima Augusti 1629. in hunc modum. *Al Vescovo di Berrinoro. Al Feragali Canonico di coesta Catedrale, al quale si presuppone, che per trovarsi in questa Corte all' attual servizio di Nostro Signore habbia sua Beatitudine concesso per Breve la partecipazione delle distributioni quotidiane, come se fosse presente, la Sacra Congregatione hà risoluto, che si debbano le dette distributioni dal giorno della data del sudetto Breve, e non dal dì della presentatione di esso. Saranno però le parti di V. S. fare con l' autorità sua, che in tal conformità gli sia dato da coesti Canonici quello, che per tal conto gli si deve, che così è l' ordine della medesima S. Congregatione.*

38 Neque vis fieri potest in eo, quod distributiones fuerint inter Canonicos divisa, ac consumptæ. Quia respectu illarum, quæ debentur servitio, cessat absque difficultate bona fides. Respectu vero aliarum, dum interpellatio non requiritur, allegari non potest. Unde in Basilicis Urbis practicatur, ut ex mala sequenti solvantur distributiones privilegiatis. Videndus omainò Gonzales *glos. 5. §. 5. sub num. 53.*

CONSULTATIO XX.

An Clericus prima tonsura, qui dimisso habitu clericali, ac tonsura per annos viginti, & amplius in habitu laicali incessit, ac perseveravit, arma tractando, ac enormitatibus se immiscendo, ita ut pro laico communiter haberetur, ac tractaretur ab omnibus, ut proinde in foro seculari pluries, ac pro pluribus delictis enormibus fuerit denunciatus, processatus, & condemnatus, criminaque aliqua confessus pœnas corporales in pecuniarias commutari aliquando, ac remitti obtinuerit, & adscriptus militia, actu inservit, ac privilegiis militaribus positus est, tandem accusatus pro delictis rapina, & abigatus ab ipso perpetratis, processatusque servatus servandus, in contumaciam capitaliter fuit condemnatus in eodem foro laicali, à cuius curia postea repertus, ductus fuit ad carceres, & Iudici laico consignatus unâ cum armis, quæ gestabat, & constitutus coram dicto Iudice pro habenda recognitione persona, factaque descriptione, & annotatione vestium, & persona ad primam interrogationem protestatus fuit, se esse Clericum, & habitum clericalem dimissum antequam militiam exerce-ret, reassumpsisse, ac proinde ad Iudicem Ecclesiasticum remitti instituit. An inquam sit dicto Iudici Ecclesiastico relaxandus iuxta dispositionem cap. si Iudex laicus, de sent. excom. in 6. ita quidem, ut idem Iudex laicus contra ejus personam non possit exequi dictam sententiam, ex quo licet illi remanserit subditus ratione causa, ac bonorum, gaudeat tamen privilegio fori quoad personam ad Clar. §. fin. qu. 36. num. 43. Etiam si sit clericus prima tonsura? Nam

per characterem, quem recipit laicus prima tonsura initiatus, sacer efficitur, ejusque persona eximitur à laica potestate, Duard. in comment. ad Bull. Cœn. Dom. lib. 2. can. 15. qu. 11. sub num. 8. & in can. 18. quæst. 7. sub num. 2.

DE hac re non pauca diximus in primo Tomo, at nondum evicimus. Qui ergo negant, ita in hac specie ratiocinantur. Sententia lata contra Clericum primæ tonsuræ, vel in minoribus ordinibus constitutum, qui dimiserat habitum, & reputabatur laicus ab omnibus est valida, nec potest Clericus dicere de nullitate, etiam quod non fuerit ter monitus, ut habitum reassumat, quemadmodum post Curtium, & Calderinum docet Carol. de Grals. de effect. Cler. effect. 1. num. 360. & post Clarum §. fin. quæst. 16. ubi ait, sic observatum per Senatum Mediolanensem, tradit Menoch. conf. 912. num. 22. & seq. & numer. 34. & 35. & presumpt. 76. num. 38. & 42. lib. 6. & Farinac. quæst. crimin. 8. num. 5. Nam eo ipso, quod Clericus non defert habitum, & tonsuram, seque enormitatibus immiscet, efficitur de foro sæculari absque alia declaratione legis, Scacc. de Iudic. lib. 1. cap. 11. numer. 68. & 78. Etiam si nulla præcedat monitio, & num. 29. nec Judicis Ecclesiastici declaratio, cùm ex dictis notorietas insurgat, Menoch. conf. 912. num. 12. & 13. lib. 10. Scacc. d. cap. 11. num. 80.

Perpicuum enim est, clericum amittere privilegium Canonis ipso jure, si se immiscet enormitatibus, cap. 1. de apost. ubi Innocent. n. 3. & cap. perpendimus, de sentent. excommun. & utrobique Doctores, Boss. in prax. de for. comp. n. 139. & 140. ubi de magis communi, Clar. dict. qu. 16. n. 19. Farinac. ead. qu. 8. n. 53. & 55. ubi etiam de magis communi, Genuen. in prax. cap. 7. num. 5. Gratian. discept. 190. num. 9. & 188. n. 26. tom. 1. Quod si dimittat habitum, & efficiatur miles, atque arma exercent, ipso jure amittere etiam privilegium fori, licet sit in minoribus, absque ulla monitione ex novo jure Sacri Concilii Tridentini sess. 23. cap. 6. tradit Menoch. dict. conf. 912. num. 33. Decian. tract. crimin. p. 1. lib. 4. c. 9. n. 83. Scacc. dict. c. 11. n. 82. Carol. de Grals. dict. effect. 1. n. 1166. Boss. ubi supra num. 139. Clar. dict. qu. 36. num. 19. Farinac. eo quasi 8. num. 54. ubi ait sic in praxi servari ex dict. cap. 1. de apost. cap. ex parte, de privil. & cap. perpendimus, de sentent. excommun. sicque etiam censuisse Sac. Congregationem, refert Genuen. in prax. cap. 7. num. 4. Ponderando præsertim dictionem illam *Nisi*, quod jus uti novissimum attendendum est, cùm deroget juri communi, cap. 1. de constitut. in 6. Præcipuè si monitio sit in Synodo, Bellett. disq. Cler. fol. 248. num. 5. Idque præsertim si sit inveteratus, de Grals. ibid. num. 662. Nam & si fortè sola militia non tollat privilegium Clericatus, secus tamen est, quando quis in ea perseverat, & sæva exercet, ut per Doctores in d. cap. 1. de apost. Alex. consil. 8. lib. 1. num. 3. Capyc. dec. 161. de Grass. loco alleg. numer. 663. & num. 891. Unde cùm neque fori, neque Canonis privilegium habeat, Judicis laici judicium evitare non potest, etiam quoad pœnas corporales, cùm ex communi Doctorum sententia quoad delictum commissum, & formatam inquisitionem, seu accusationem ante Clericatum, clerici possint adstringi per Judicem sæcularem, de qua Duard. dict. quæst. 11. numer. 6. Nec juvat character. Tum quia ille suffragatur quoad privilegium Canonis, non autem fori. Tum quia, si is attenderetur, non sufficeret monitio de jure communi tantùm requisita. Tum etiam quia aliàs eluderetur dispositio S. Concilii, quod certam constituit formam.

Atque idcirco rectè inferri ex hoc non potest, quod Episcopus impediretur uti jure suo, quo privari non potest à clerico per dimissionem habitus, per quam, licet privetur privilegio clericali, hoc est usu privilegii, & possessione clericatus, nihilominus remanet Clericus, cùm character sit indelebilis. Unde S. Congregatio Concilii tempore cen-

p̄censuit, à Clerico, qui dimisit habitum, & qui non habet qualitates requisitas, non posse allegari privilegium fori, sed non propterea impediri, quominus Episcopus utatur jure suo.

4 Nam cum p̄cna spiritualis non tollat temporalem, neque è contra, Clar. *dict. quest. 36. num. 47. in fin.* illibata manet jurisdictionis Ecclesiastici quoad p̄cnas spirituales ratione characteris, & quoad p̄cnas etiam temporales, si non sit p̄ventus à Judice laico, cui ratione dimissionis habitus, & delicto competit jurisdictionis quoad p̄cnas temporales, & corporales, si p̄veniat Judicem Ecclesiasticum. Hujusmodi enim Clericus illius efficitur reus, cujus fuit p̄ventio, ut in fortioribus terminis, hoc est in Clerico in sacris, qui amisit beneficium Canonis, optimè declarat Thom. *Triv. dec. crim. 48. num. 20. l. 2.* Quare Carol. de Grass. *d. eff. 1. n. 717. & n. 1289.* asseruit, acquiri cumulativè jurisdictionem super personis Ecclesiasticis in casibus, in quibus Judici laico acquiritur jurisdictionis.

5 Immo in alia declaratione ejusdem S. Congregationis, relata per Garz. *de benef. par. 2. cap. 2. num. 16.* habetur, decretum S. Concilii *d. sess. 23. cap. 6.* non obstat Episcopo, quominus jure suo in Clericos in minoribus delinquentes, possit animadvertere, si adhuc Clerici permanent; ex hoc affirmatur à contrario, quod Episcopus non possit jure suo animadvertere, exceptis semper p̄cnis spiritualibus, in eos, qui Clerici non permanent, qui per dimissionem habitus, & tonsuræ faciunt actus Clericali contrarios, alias frustra S. Congregatio fecisset exceptionem.

6 Minus obstat alia declaratio ejusdem Sac. Congregationis, in qua censuit, Clericum conjugatum, qui post dimissionem habitus, & tonsuræ pro delicto aliquo in Curia laicali citatus, & in contumaciam condemnatus fuit, si deinde, reassumpto habitu, & tonsura, modò non in fraudem, Ecclesiæ inserviat juxta hoc decretum, non posse à Judice laico propter id delictum in carcerem conjici, aut personaliter puniri; ac ita etiam fuisse judicatum per Curiam Tolosanam refert Clar. *d. q. 36. n. 16.*

7 Quia respondetur primò, S. Congregationem intellexisse de Clerico, qui amisit privilegia clericalia per solam dimissionem habitus, & tonsuræ, ac reassumpto habitu clericaliter vivit, præstatque servitium Ecclesiæ, per quod dicitur quasi versari in via ad majores Ordines suscipiendos ad formam Concilii, non autem de Clerico inveterato in enormitatibus, dimisso habitu, qui idè etiam ipso facto est effectus de foro laicali, & qui reassumpto aliquando habitu, si non vivit in via ad Ordines, nec sui privilegio potest ex supra deductis. Unde cum non probetur reassumptio habitus, nec servitium Ecclesiæ ab Episcopo assignatæ cum frequentia, & perseverantiâ tempore delicti, & capturæ, Menoch. *d. conf. 912. n. 20. & seq. & præsumpt. 76 lib. 6. n. 39.* de Grass. *d. eff. 1. num. 1170. 1178. & 1183.* utique juvari non potest beneficio dictæ declarationis.

8 Secundò respondetur, S. Congregationem excipere Clericum, qui in fraudem reassumit habitum, ut ita quòque decisum fuisse per dictam Curiam Tolosanam, subdit idem Clar. *eo num. 16.* Ideoque, ubi etiam in hujusmodi Clerico concurrerent cætera, excluderetur tamen ratione fraudis, quæ in ipso præsumitur, si paulò ante commissum delictum illum reassumserit, de Grass. *d. eff. 1. numer. 86. & 912.* vel statim post commissum delictum. Clar. *d. quest. 36. num. 44.* concurrentibus maxime actibus subsequutis, emendationis vitæ omninò contrariis, vel armis apud ipsum inventis, ex quibus malus animus arguitur, Menoch. *de arb. cas. 394. numer. 26.* Surt. *consil. 40. num. 7. vol. 1.* itaut non possit aliquo privilegio gaudere, Farinac. *d. qu. 8. num. 58.* Menoch. *d. præsumpt. 76. nu. 18. lib. 6.* Sed dicitur potius incorrigibilis, nullaque alia præcedente monitione, potest per Judicem laicum puniri, *cap. cum non ab homine, de jud. ac pluribus*

allegatis Carol. de Grass. *d. eff. 1. numer. 797. 803. & seq.* Item chlamyde, qua induebatur, quæ vestis brevior multò est ac strictior, propriè militaris; vulgò *Ongarina* qua qui utitur non dicitur incedere in habitu clericali, Menoch. *d. consil. 912. num. 23.* & de Grass. *d. eff. 1. numer. 1186.* Farinac. *d. quest. 8. num. 65.* Vestis enim clericalis ea est, quæ communi usu fuit in loco admissa ex Gloss. *in cap. penult. de vit. & honest. Cler. Covar. tract. cap. 32. num. 7.* licet de jure communi debeat esse talaris, ut in *e. pend. d. 2.* & ita declarasse Sac. Congregationem, testatur Bellett. *fol. 125. numer. 13.* & reassumpta, debet constare de loco, tempore, & perseverantiâ, saltem pro majori parte anni, Genuen. *in prax. 7. num. 5.* Hinc ubi quis ante delictum reliquit habitum, sicquè continuavit usque ad perpetracionem delicti, tunc amittit privilegium fori, nec est ad Judicem Ecclesiasticum remittendus, ut per Carol. de Grass. *ubi supra num. 911.*

Itaque declarationes S. Congregationis non obstant. Tum etiam quia non negant, Judicem sæcularem posse, tali casu procedere, etiam si jurisdictionis præservetur eidem Ecclesiastico, & sic locus videatur p̄ventioni, Baiard. *ad Clar. d. qu. 36. num. 37.* Carol. de Grass. *d. eff. 1. n. 717. & 1289.* Aliud enim est privilegio clericali privari, aliud verò non gaudere privilegio fori, & amittere usum privilegii, ut rectè Garz. ex sententia ejusdem S. Congregationis *in ir. de benef. d. p. 2. n. 16. & seq.* Unde fit, quod hoc casu vel ejusmodi clericus fuit privatus privilegio ipso, vel saltem amisit illius usum, itaut possit per Judicem laicum puniri.

Neque difficultatem facit Clarus *d. quest. 36. num. 43.* ubi etiam hoc casu, quando quis assumit ordinem Ecclesiasticum in fraudem, dicit, quod non poterit puniri corporaliter à Judice laico, sed tantum in confiscacione bonorum, aut p̄cna pecuniaria, cum remaneat subditus ratione causæ, & bonorum, non autem respectu personæ. Primò, quia Clarus ibidem intelligitur de promotò, qui assumpto Clericatu, Clericus permanet, & non facit actus Clericali contrarios. At in Clerico, qui non est in sacris, & non incedit in habitu, & tonsura, neque inservit in divinis ad formam Concilii, seque immiscet enormitatibus, contrarium dicendum est ex Duard. *ubi supra can. 15. quest. 11. num. 64. junct. nu. 87.* Deinde Clarus supponit fraudem tantum, & animum eximendi se à jurisdictione sæculari, non verò inhabilitatem personæ ad Clericatum assumendum, puta ob irregularitatem, quæ sicut impedit, ne quis ad ordines promoveatur, vel ne in susceptis ministret sine dispensacione, Butt. & Doctores communiter *in cap. Quasium numer. 7. de temp. ord. & qual. ordin.* ita impedit, ne quis reassumere possit habitum, & tonsuram, ac privilegia Clericalia in p̄nam culpæ contrahendo irregularitatem ex propriis delictis, ut dicitur de Clerico effecto bigamo, qui habitum, & tonsuram non potest reassumere, nec deferre in p̄nam incontinentiæ, quæ in illo præsumitur, nec aliquo privilegio clericali tam in civilibus, quam in criminalibus gaudet. Postremò Clarus absolute non negat, Clericum non esse puniendum à Judice laico, sed inhærendo opinioni illorum, qui sentiunt, quod tutius ac verius sit, degradacionem actualem fieri debere etiam in Clericis primæ tonsuræ delinquentibus, ut post Scacciam sentit Carol. de Grass. *d. eff. 1. numer. 920. in fin.* ejus doctrina intelligitur cum illa moderacione, nisi prius facta degradacione, ut manifestè colligitur ex subsequentibus verbis, ibi: *Deberet tamen Iudex Ecclesiasticus talem Clericum, qui Ecclesiasticum ordinem in fraudem suscepit, degradare, & radere Iudici sæculari, corporaliter puniendum.* Et ita declarat Farinac. *consil. 77. numer. 11. lib. 1.* Ac præterea id non concedit in Clerico primæ tonsuræ, Menoch. *d. præsumpt. 76. lib. 6. numer. 31. & 37.* Decian. *d. cap. 9. l. 4. num. 238.* Grass. *ubi supra. numer. 1130.* Covar. *tract. cap. 33. nu. 4.* Farinac.

d. qu. 8. n. 109. Quia prima tonsura non est ordo sacer, sed dispositio ad Ordines, ut per Menoch. d. consil. 912. n. 20. & 21. de Grass. d. eff. 1. n. 1133. atque adeo potest puniri per laicum pœna mortis. Maxime verò quando non in habitu clericali, sed laicali deliquisse apparet, Bald. in l. affirmatis. num. 4. C. com. de success. Alex. consil. 3. lib. 1. num. 3. Covarr. pract. cap. 31. num. 8. Marfil. singul. 480. Nig. repet. extrav. un. de vit. & honest. Cler. num. 389. & 482. de Grass. d. eff. 1. num. 647. & 1173. Sanchez de matrim. lib. 7. d. sp. 46. num. 4.

11 Idque esset admittendum, nisi adesset consuetudo, ut huiusmodi clerici puniantur absque aliqua degradatione. Quam consuetudinem, licet non approbet Bartolus, ut refert Clarus eo loco, tamen ea defendi potest per ipsas leges canonicas ex Afia. ni. pr. crim. tit. qui accus. poss. vel non cap. 2. num. 5. absolutèque admitti debet in clericis primæ tonsuræ, ac etiam ordinatis in minoribus, in quibus non concurrunt requisita à S. Concilio Tridentino, ac diu perseverarunt in habitu laicali, immittentes se enormitatibus ex Scacc. d. cap. 11. num. 68. & num. 82. Ubi quod eiusmodi consuetudo potius probari, quàm impugnari videtur à S. Concilio. Nam consuetudo, quæ non est generalis, sed particularis in certis casibus, vel in Clericis certi ordinis sustinetur, & valet ex fusè allegatis per Carol. de Grass. d. effect. 1. num. 388.

12 Tandem non videtur assertus hic Clericus gaudere posse aliquo privilegio, quia non probat suum Clericatum, ut requiritur, Menoch. d. consil. 912. numer. 2. & 3. & d. presump. 76. lib. 6. num. 1. Farinac. d. qu. 8. num. 38. cum in hoc casu ille est probandus per literas ordinis, prout tenuit Rota in nov. dec. 122. num. 3. p. 2. præsertim quando non doceatur de amissione scripturarum, Farinac. d. qu. 8. num. 41. Bellet. disquis. Cleric. fol. mihi 274. num. 15.

13 Verùm hæc, atque huiusmodi alia me non movent. Quare persisto in sententia affirmativa, quam nunc confirmo. Et primo Clericatus comprobatur ex libro ordinatorum Curia Episcopalis per viam repetitionis producto, Archid. in cap. si Iudex in fin. de sent. excom. in 6. Carol. de Grass. de eff. Cler. in præjud. num. 200. Item ex attestacione Notarii ejusdem Curia de susceptione ordinis, & adscriptione Ecclesie. Ex pluribus condemnationibus, attestacionibus, ac depositione testium attestantium de Clericatu. Ex quibus atque aliis non potest denegari, quin resultent urgentes, & necessariae præsumptiones, pro Clericatu, quæ sufficiunt ad probationem in casu, de quo agitur, & ad effectum ipsius ex cumulatis per Farinac. de inquisit. quæst. 8. num. 44. Scientia verò Clericatus probatur etiam ex noticia monitorii Iudici laico transmissi, quæ scientia quamvis sit tantum præsumpta, sufficit tamen ad effectum censurarum ob difficultatem probationum, prout censuit S. Congregatio Immunitatis in una Neapolitana 16. Martii 1629. contra Judicem Califanum, & in alia Neapolitana 14. Octobris 1630. contra Judicem Osorium cum effectu subsequuto. Et ex hac sententia excluditur objectum non intimationis monitorii, cum ista sufficiat loco intimationis, etiam ad effectum incursum in censuras, ut post Innocentium, & alios firmat Carol. de Grass. de eff. 1. num. 328. & bene facit Clem. causam in fin. de elect. Vestr. in præx. lib. 7. cap. fin. num. 33. Quod præsertim locum habet, si impedimentum aliquod præstetur Executoribus Curia Episcopalis intimandi monitorium quam ob causam procedendum erit ab eadem Curia ad declarationem incursum in censuras Bullæ in Cœna Domini, §. 16. ibi: *Aut alias impediatur quominus sua jurisdictione Ecclesiastica contra quoscunque manentur, ut in his terminis post Ugolin. & alios ponderat ad d. Bullam, Duard. can. 16. quæst. 4. in fin.* Ac tandem eiusmodi scientia Clericatus justificari potest ex opposicione nedum ab Episcopo quod sufficit, ut inquit textus in cap. si Iudex in princ. ibi: *vel Curia ipsa.* Quia cum agatur de injuria ordinis clericalis, illam Episcopus vindica-

re tenetur, ut in puncto firmat Anchar. in cod. c. sub n. 6 ubi Archid. in princ. Jo. Andr. etiam sub princ. traditque Innocent. in cap. de fama n. 1. in fin. de sent. excom. & Carol. de Grass. d. eff. n. 329. verum etiam ab ipso reo, cum in Constitutis se subscribit Clericum.

14 Secundo, licet Clericus habitum clericalem, & tonsuram dimiserit, ac pro laico communiter habitus fuerit, in habituque laicali fuerit deprehensus, non tamen idcirco poterit Iudex laicus post oppositionem, & noticiam Clericatus contra Clericum procedere absque incursum censurarum, antequam præcederet declaratio Iudicis Ecclesiastici, quod reus non esset Clericus, vel quod amisset privilegium fori, illoque gaudere non posset, ut est textus in cap. si Iudex laicus, vers. non sic, ubi Glo. v. fecerit, de sent. excom. in 6. Ea ratione, quia agitur de privilegio ordinis, & consequenter de re Ecclesiastica & spirituali, ut colligitur ex ipso textu in princ. quæ debet cognosci à Iudice Ecclesiastico, ut in his terminis post alios allegatos firmat Butr. in cap. ex part. 3. in fin. de privil. & latè Farinac. de inquisit. d. qu. 8. n. 33. & 35. Carol. de Grass. d. eff. 1. nu. 1136. & 1267. Dian. de immun. tr. 2. resol. 27. p. 1. & in puncto censuit Sac. Congregatio Concilii in sequentibus declarationibus, quas S. Congregatio Immunitatis sæpius secuta est, & signanter in una Papiensi 10. Septemb. 1629. & in Nullus S. Laurentii in Campo 17. Decembris 1630.

15 In una Liciensi 7. Septembris 1624. Sacra Congregatio Concilii censuit, & c. *Ceterum etsi Clericus privilegio fori non gaudeat, quia qualitates Concilii non habet, vel quia cum falsis dimissorius ordinatus fuerit, cum tamen non posse à Iudice laico detineri, nisi prius super qualitatibus, seu promotionibus huiusmodi Iudex Ecclesiasticus cognoverit, & pronunciaverit. Ideoque Episcopum Liciensem utique posse hoc casu contra laicos ad sententiam censurarum procedere.*

16 Die 6. Octobris 1611. Sac. Congregatio, & c. *Proposito dubio, omnes absque ulla dissensione censuerunt, huiusmodi Clericum nullo pacto excludi à fori privilegio, nisi post litem à Iudice Ecclesiastico declarationem super facto, seu delicto, quod habitum, & tonsuram clericalem minime detulerit.*

17 Die 21. Julii 1625. S. Congregatio Concilii inherendo declarationibus aliis factis censuit, si is, qui pro laico publice se gerens, deprehensus fuerit in habitu clericali, hoc est tonsuram, & vestes deferens clericales, aut communi existimatione clericus habebatur, debere, donec de contrario constiterit, clericum reputari, ac proinde incontinenti, etiam ante cognitionem de Clericatu, reddendum esse Ecclesiastica Curia. *At stante deprehensione in habitu laicali illius, qui pro laico publice se gerbat, ac pro tali communiter habebatur, remanere debere sub custodia Iudicis secularis, donec coram Ecclesiastico docuerit se fori privilegio gaudere.* Quod si aliter diceremus, destrueretur in totum jurisdictio Ecclesiastica, cum esset in potestate laicorum aliquam probationem facere, & declarare quod Clerici capti non haberent qualitates.

18 Hinc nulla ratio habenda est prætensi ritus Magnæ Curia Vicariæ Neapolitanæ, cum laici non possint exercere jurisdictionem in clericos, præsertim attenda conventionne inter Romanam Ecclesiam, & Regem in Investitura Regni, concessa à Julio II. in qua speciatim revocantur, & pro revocatis habentur Constitutiones, & leges, & decreta contra libertatem, & jurisdictionem Ecclesiasticam facta à quocumque Rege, vel Regina, & nominatim à Regina Joanna, à qua supponitur factus dictus ritus. Et de hac conventionne attestantur ipsimet Doctores Neapolitani, nuncupatim Hern. in Consti. Regni, incip. *De personis, & in Consti. incip. Item statuiimus, in rubr. de non trahendo Clericos ad Iudicem secularem, Grammat. dec. 61. n. 17. & seq. Francisc. à Ponte dec. 9. n. 11. Franch. dec. 691. nu. 7. Genuesi. in præx. cap. 9. num. 2. & seq. Caravit. de rit. num. 20. in fin. qui dicit, hunc ritum esse contra dispositionem* d. cap.

d. cap. si Iudex, cui non potest ritus derogare, & ita observari restatur Marth. *de jurisd. lib. 2. cap. 6. num. 42.* & probatur iniquus ex verbis ejusdem in fine; sicuti etiam advertit Glossa, super eodem ritu, facta à Doctoribus laicis, & vasallis Regis, impressa Neapoli cum licentia Regia. Ultra quod loquitur in Curia tantum Neapolitana, ut proinde S. Congregatio Immunitatis in Licien. 6. Februarii 1635. ac aliàs sapius dixerit, allegatum hunc ritum cognoscendi de clericatu esse detestandum, sicuti semper ipsa est detestata.

19 Eoque minus Iudex laicus procedere poterit contra clericum ante declarationem Curiae Ecclesiasticae si ipse clericus sit in quasi possessione clericatus, dum uti clericus inservivit Ecclesiae, fuitque remissus aliquando ad Curiam Ecclesiasticam, & uti talis ab eadem Curia condemnatus juxta ea, quae tradit Archid. *in d. cap. si Iudex num. 3.* communiter receptus.

20 Tertio. Etiam si non habuisset qualitates Sac. Concilii Tridentini, ac dimisisset habitum, & tonsuram clericalem, ac in habitu laicali fuisset deprehensus, nihilominus ratione characteris clericalis, qui respectu Episcopi ad effectum, de quo agitur, est indelebilis, donec non fuerit denudatus privilegio clericali, subiicitur jurisdictioni Ecclesiasticae, ipso Episcopo instante, ut tradit Garz. *de benef. p. 2. cap. 20. num. 17. & seq. & nos d. tom. 1. ex rationibus, & declarationibus Sac. Congregationis ibi productis.*

21 Comprobat. Quia si clerici immiscentes se enormitatibus, non eximuntur à jurisdictione Episcoporum absque monitione, & privatione, seu declaratione Iudicis Ecclesiastici. Imol. *in d. cap. 1. de apost. Roland. consil. 4. num. 31. lib. 1. Ambrosin. de Immun. Eccles. cap. 17. num. 28. Folin. in cap. Cum noa ab homine num. 9. de judic. Carol. de Grass. d. effect. 1. num. 809.* cum aliis congestis à Diana *de Immun. tract. 2. resol. 129. per tot. p. 1.* Multò minus debent esse ab Episcopo exempti ob negligentiam inserviendi Ecclesiae, vel gestandi habitum, & tonsuram clericalem. Et idè in Regno Neapolitano adest conformis pragmatica, ut per Rovit. *in tract. de pragmat. edit. Regni Neap. tit. de Cler. pragmat. 2.* & in propriis terminis firmat Garz. *d. cap. 2. pag. 2. num. 16.* & à Sacra Congregatione Immunitatis fuit resolutum in una *Neapolitana Clerici Rodulphi de Angelis, & resolutio fuit executioni demandata, cum fuerit restitutus à Regiis Curiae Nuncii Apostolici Neapolis, ut ex ejus literis 14. Novembris 1628.* & censuit S. Congregatio Concilii, cujus declarationes ibidem adduximus, quam opinionem mordicus semper tenuit, & acerrimè defendit S. Congregatio Immunitatis, speciatim in una *Vmbriaticensi* mense Septembris 1626. & in *Parmensi* 6. Novembris 1628. in qua clericus erat captus à Curia saeculari, & fuerat eidem restitutus, non inserviebat Ecclesiae, & fuerat miles levis armaturae, ac uti laicus alias obrinuerat gratias à Curia saeculari, deprehensus in habitu laicali sine tonsura cum coma adventitia calamistrata, & armis prohibitis, & in una *Affissensi* 24. Aprilis 1628. & 28. Junii 1629. nemine discrepante, in qua fuit decretum, posse ab Episcopo repeti clericum quamvis non inserviret Ecclesiae, immò artem macellarii exercuisset. Et ita fuisse semper observatum à Tribunalibus Sedis Apostolicae restatam reliquerunt Cardinales Bandinus, & Millinus.

22 Multòque minus obstat ratio, quod Clerici indirectè gauderent privilegio fori, sicque eluderetur dispositio S. Concilii Tridentini. Siquidem pendet à voluntate, & ab instantia Episcoporum. Nam, si Episcopi non procedant ad punitionem, & correctionem hujusmodi clericorum, non habentium qualitates Concilii, vel negligent, non se declarando, utique iidem clerici subiiciuntur punitioni Iudicum laicorum, non obstante eorundem clericorum allegatione clericatus pro fori privilegio, ita, ut eorum delicta non possint remanere impunita, & sufficienter remaneat consultum intentioni eorun-

dem Iudicum laicorum, cum Episcopis non procedentibus, vel negligentibus, procedere possint Iudices laici, quod quidem non est eis permittum in clericos habentes requisita, qui sunt semper exempti à foro saeculari. De jure enim non est inconveniens, ut quis habeat diversos Iudices, *auth. habita, C. ne fil. pro patr. cum noia. per Socin. in cap. p. n. numer. 2. de for. comp. & quod ex facto ipsorum clericorum praedictetur jurisdictioni Episcoporum, ipsi Episcopis invitis.* Et quia revera remanent clerici, etiam sine dictis requisitis, cum ante monitiones privationum, seu declarationum Episcoporum semper retineant privilegia clericalia exemptionis, & canonis, Roland. *consil. 4. num. 25. lib. 1. Garz. d. p. 2. cap. 2. num. 2. & cap. 3. num. 5. in fin.* aliique relati à Bellet. *disq. cler. p. 2. tit. 2. §. 8. num. 59.* & censuit sapius S. Congregatio Concilii, signanter 16. Decembris 1604. quam sequuta est Sac. Congregatio Immunitatis in alia *Affissensi* 28. Junii 1620. in una *Firmana* 10. Septembris ejusdem anni, & in *Taurinensi* 5. Februarii 1630. exceptis tamen casibus, in quibus ex dispositione expressa Sacrorum Canonum sunt profus denudati privilegio clericali, ut puta ratione bigamiae, *cap. un. de big. in 6.* ac similibus.

Atque hinc nullum praedictum illarum fuit jurisdictioni Ecclesiasticae ex eo, quod clericus se immiscuit enormitatibus, ac saecis, ut in specie notat Ancharan. *in cap. si Iudex 12. num. 5. de sent. excom. in 6.* Nam ad effectum exemptionis Clerici, saecis se immiscentis, & aliàs incorrigibilis, requiritur praecedens sententia declaratoria ejusdem Iudicis Ecclesiastici secundum communem, ac veram opinionem, & censuit S. Congregatio Concilii in hac declaratione:

Die 5. Martii 2616. in una Lucana, Sacra Congregatio existimavit, hujusmodi Clericum ita demum fori privilegium amisisse, si prius fuerit à Iudice Ecclesiastico declaratus incorrigibilis, observata forma praescripta in cap. Cum non ab homine, de jud.

Adeo quod iste sit germanus sensus *cap. perpendimus, 25 de sent. excom.* ut firmat *ibid.* Io. Andr. *col. 1. Cardin. nu. 11. oppos. 16. Abb. num. 6. Felin. n. ult. in fin. idem Abb. in cap. 1. num. 5. de apost. ubi Batt. num. 9. Anchar. num. 3. Socin. num. 4. Collectan. in cap. Coningit 2. nu. 1. de sent. excom. Capol. conf. crimin. 11. num. 3. Alex. co. s. 11. numer. 2. lib. 1. Fulgos. conf. 157. n. 2. & alii.*

Denique non obstat, quod prima tonsura non sit ordo. Quia tam Sacra Congregatio Concilii, quam Rota saepus contrarium firmavit *ex cap. Cum contingat, ubi Hostien. n. 1. & alii, de et. & qual. Glof. in cap. Nullus, v. Tonsuram, de temp. Ordin. in 6. Rot. divers. decis. 731. num. 5. pag. 1. & in Ferratien. pensionis 14. Junii 1624 coram Remboldo, in qua stabilitur haec opinio communis, & major.*

Notandum est autem, quod, ut clericus sit privatus privilegio canonis, & privari possit privilegio fori ex eo, quod se immiscet enormitatibus, requiritur, ut incedat sine habitu, & tonsura, & ut plura committat delicta. Unum namque non sufficit, ut in enormitatibus, puta homicidiis, furtis, sacrilegiis, adulteriis, falsis testimoniis, publicis violentiis, aliisque hujus generis deprehendatur. Comprehenus autem dicitur, si fuerit captus in flagranti, vel si ipse antequam opponat de privilegio clericali delictum fateatur, vel si delictum sit adeò notorium de facto, ut nulla possit tergiversatione celari.

Addamus ad rem aliquas declarationes. Clerici non sunt cogendi ad suscipiendum sacros ordines, neque ob id privilegio, & exemptione clericali privandi, dummodo debitum Ecclesiae servitium praestent. Sac. Congregatio Episcoporum, &c. 19. Aprilis 1619.

Ubi Communitates conqueruntur de clericorum interitum numero S. Congregatio prohibere solet collationem primae tonsurae absque sua licentia. Quae prohibitio non cessat ex eo, quod Episcopus remittatur ad residentiam,

- amoto exinde Vicario Apostolico. Eadem S. Congregatio in Bisinianen. 18 Junii 1655.
- 29 Clerici prohiberi non debent, ne incedant noctu sine luminibus. Eadem Sac. Congregatio in Vulturarien. 17. Septembris 1602.
- 30 Clerici possunt querelare laicos in officio damni dati pro damnis receptis in suis possessionibus, modo juramentum præstetur in Tribunali Ecclesiastico. Eadem Sac. Congregatio in Civitatis Castellii 14. Aprilis 1653.
- 31 In criminalibus quando laicus, & clericus simul delinquant, uterque punitur à Judice Ecclesiastico, & Sac. Congregatio apud Dian. p. 3. tr. 1. resol. I. & p. 4. tr. 1. resol. 7.
- 32 Clericus carceratus ab Episcopo propter enormia delicta, si solum habet ordines minores absque ullo beneficio Ecclesiastico, nec solet incedere in habitu, & tonsura, neque est descriptus servitio alicujus Ecclesiæ, nec manet in seminario, ut requiritur ex decreto S. Concilii Tridentini ad gaudendum privilegio fori Ecclesiastici, remitti debet ad Judicem sæcularem, cum non deceat sub clericali clypeo subterfugi à delinquentibus meritam ultionem. Eadem S. Congregatio in Sulmonen. 14. Decembris 1595. At verò hæc declaratio est intelligenda, Episcopo nolente clericum repetere, ut antea diximus.
- 33 Clericus, qui ante carcerationem reassumserat habitum fori privilegio gaudet. S. Congregatio Immunitatis in Rossanen. 18. Martii 1631.
- 34 Clericus qui effectus est post delictum non punitur quoad personam, nisi à Judice Ecclesiastico. Eadem S. Congregatio Immunitatis 7. Decembris 1632.
- 35 Clericus, qui sine habitu, & tonsura se immiscet enormitatibus, & pluribus vicibus, censetur absque monitione renunciasse privilegio clericali, secus si in habitu clericali hæc perpetrasset, quia tunc requiritur monitio. S. Congregatio Concilii in Motulen. 1. Februarii 1620.
- 36 Clericus repertus à Curia sæculari sine habitu clericali, donec doceat de suo clericali, in carceribus laicis potest detineri, dummodò non sit notoriè clericus. Et si per octo menses ante carcerationem habitum dimiserat, privilegio clericali nullo modo gaudeat, si à Curia, ut supra captus fuerit in tali habitu. Eadem S. Congreg. Concilii 11. Januarii 1616. Intellige hanc ultimam partem, Episcopo volente.
- 37 Clericus, qui characterem, & habitum clericalem assumpsit post delictum, processum, & fidejussionem de se repræsentando coram Judice laico, gaudet liberatus quoad personam. Quod si fraus subsit, quam Judex Ecclesiasticus inspicere debet, potest Judex laicus processui finem imponere, contra illum quoad bona procedendo, S. Congregatio Concilii in Papien 23. Maii 1626 & Sac. Congregatio Immunitatis in Civitatis Castellanzæ 8. Februarii 1631.
- 38 Clerici in minoribus ordinibus constituti, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum & tonsuram deferentes Ecclesiæ inserviant, vel in seminario, aut alia schola, vel Universitate de licentia Episcopi versentur juxta decretum S. Concilii Tridentini cap. 6. sess. 23. forum Judicis laici declinare non possunt. Non tamen idem Concilii decretum obstat Episcopo, quominus jure suo in hujusmodi Clericos possit animadvertere, eosque punire. Eadem S. Congregatio Concilii in Valentiana 17. Maii 1627. & in Nuscana 12. Julii 1628.
- 39 Declaratio necessaria est post dimissionem habitus clericalis ad hoc ut Clerici non possint illum reassumere. Sac. Congregatio Immunitatis in Mazarien. 16. Decembris 1642.
- 40 Clericus post dimissionem habitus, reassumens illum in fraudem, gaudet tantum quoad personam, non quoad bona. Eadem Sac. Congregatio in Reatina 10. Septembris 1629.
- 41 Clericus potest aliquando habitum reassumere, etiam contradicente Episcopo, ut gaudeat privilegio fori. Eadem S. Congregatio in supradicta Mazariensi.

Clerici moneantur ad incedendum in habitu, & tonsura sub pœna privationis privilegii clericalis, & assignetur eis terminus, quo elapso, servatis servandis, procedatur ad dictam privationem. Eadem S. Congregatio in Rhegensi 20. Septembris 1667.

CONSULTATIO XXI.

An concursus, in quo cum examinatore synodali interest aliquis, qui non est examinatore synodalis, isque post examen interrogat tantum honoris causa, nec dat votum, nec se subscribit, sit validus? Et an examinatore synodales compelli possint ab Episcopo ad accedendum ad examen?

PRO dilucidatione decreti Sac. Concilii Trid. c. 18. sess. 24. de ref. & conciliatione Doctorum tres casus distinguendi sunt. Primus est quando intersunt plures examinatores, sed non intersunt saltem tres ex examinatore synodali juxta dispositionem Concilii. Et hoc casu concursus est nullus, quia est contra formam præscriptam. In quibus terminis procedit decisio in Tolerana parochialis 10 Martii 1596. coram Cardinali Arrigonio, relata per Garz. de benef. p. 6. c. 2. num. 324.

Secundus casus est, quando, præter tres examinatores synodales requisitos à Concilio, interveniat quartus non synodalis, qui examinet, & det votum, sicut & alii. Quo in casu maxima est controversia Doctorum, & Rota ipsa varia fuit. Affirmativam enim tenuit ex mente Sac. Congregationis Concilii in Dertunen. parochialis relata per eundem Garz. d. p. 9. n. 232. cap. 2. & num. 322. & seq. quam sequitur Genuensis in prax. cap. 66. in annot. num. 18. ubi præsertim quando pars votorum Examinatorum synodaliū excedit aliam exterorum, quidquid esset si exteri examinatores essent plures synodaliū. Quia dum intersunt tres examinatores synodales satisfi Concilii dispositioni, itaut alii duo examinatores adhibiti ad cautelam non nocent, lib. testamentum, C. de testamen. Maximè quod Concilium non utitur aliqua taxativa, sed potius annuit, ut plures intersint tamquam ad augmentum actus, ut in dicta Dertunen. relata per Farinac. decis. 672. par. 4. num. 4. & in Casalen. parochialis 18. Decembris 1581. Et saltem sustinetur concursus ex Examinatorum synodaliū votis concordibus ex regula, quod utile per inutile non vitiatur, meliusque ac ultra quam satis est impletur dispositio ac mens Concilii, cum integrum sit judicium, quod plurimorum sententiis confirmatur, cap. Prudentiam, in fin. de offic. Deleg. & per plures homines perfectissimè revelatur, cap. extra conscientiam 64. d. 1. fin. in fin. C. de fideic. Idque etiam ubi est inducta forma, quæ non prohibetur uberius adimpleri, l. si quis mihi bona, §. sed si mandavit, ubi Bart. Imol. Alex. & alii, ff. de acq. hered. lal. in lib. 1. si stipulanti num. 4. ff. de verb. oblig. cum aliis per Tiraquel. d. rer. lignag. §. 36. glof. 2. num. 59. Idem tenet Homobon. tractat. 3. capit. 3. questio. 30. de examen. Et à fortiori in electione facienda juxta formam cap. quia propter de elect. si intersint, & eligantur tres scrutatores extranei præter alios tres de collegio, qui omnes officium scrutatoris exercent, validam esse electionem, & pro tali ex stylo Curie confirmari per Gloss. in d. capio Quia propter, v. Sanior in fin. tradit Mardagott. de elect. capit. 23. v. Irritari liti. R. quem refert Cardin. in decisio. capit. Quia propter numer. 13. questio. 12. Quam opinionem in Curia esse receptam, testatur Hostien. in summe de elect. §. Qualiter, col. 4. & Io. Andr. in dec. capit. quia propter num. 9.

Neque videtur relevare, quod examinatore non synodali posset rationibus à se propositis alios examinatores synodales in suam sententiam perducere. Quia hoc non est prohibitum à Concilio, neque de jure, immò permisum est, quod plurium consilia requirantur, ut veritas haberi, ac firmiter, meliusque judicium proferri possit, Abb. in d. cap. Prudentiam n. 4. Dec. cons. 400. nu. 1. Honned. cons. 23. num. 47. lib. 1.

Negativam

4 Negativam verò sequuta est in casu, quo examinatores extranei dant votum, sicque pro invaliditate concursus declarasse Sac. Congregationem Concilii, atque ex ea Rotam, tradit Gatz. d. cap. 2. num. 325. & in una *Messanen.* quam refert, & sequitur Rota in Nicien. parochialis 25. Junii 1629. coram Cardinali Virili. Et etiam in electione, & in casu adducto intervenientium trium scrutatorum extra Collegium pro invaliditate tenuit Rota in Treveren. Abbatia S. Maximini 20. Novembris 1624. & 24. Junii 1625 coram Coccino. Quicquid autem sit de veriori non moror, quia non est casus noster: Negativam tamen amplector: Quia Concilium exigit, ut Examinatores synodales examinent, ipsique approbent, vel reproben, atque ita eorum officium circa duo versatur. Et quia Concilii dispositio est tota de forma, utile per inutile viciatur, Dec. cons. 582. n. 5. Mandos. reg. 21. qu. 24. num. 10 Becc. cons. 12. num. 30. Gutier. can. qq. lib. 2. cap. 15. n. 14. Rot. decis. 471. n. 9. par. 1. Roman. cons. 66. n. 2. & in puncto electionis, in qua interfuerunt scrutatores extranei ultra tres requisitos à lege, resolvit Rota in una Meten. Monasterii 5. Julii 1621. Unde sicut in electione peccatur in forma, quando adhibentur scrutatores, qui non sunt de collegio, licet adsit numerus requisitus à cap. quia propter, ita etiam peccatur in concursu, in quo adhibetur examinador extraneus præter examinatores synodales.

5 Tertius planè casus noster est. Et in hoc censeo non posse controverti validitas concursus. Nam est habitus juxta formam Concilii in substantialibus observatam, cum sit factus ex sola examinatorum synodalium examine, ac relatione, & mutatio circa non substantialia non inducat mutationem formæ, Rot. rec. p. 2. dec. 26. n. 3. Non enim prohibet Concilium, quin alii materialiter intersint concursui, ac proinde censetur permittere. argum. tex. in l. Nec non, d. Quod cu. ff. ex quibus caus. major.

6 Confirmatur ex jure, & observantia, à quibus etiam Concilium recipit interpretationem. In hisce enim, ac fortioribus actibus, scilicet in electionibus, in quibus pro forma personæ eligentium taxantur, non prohibentur exteri interesse, licet prohibeantur coeligere. Quod etiam in laicis admittit Abb. in c. Messana, de elect. nu. 3. ibi: *Quod intellige prohiberi admitti ad colligendum,* 10. Bertachin de Episc. lib. 3. q. 31. n. 63. tom. 13. p. 2. ibi: *Non possunt interesse, ut coeligant,* Nep. à Monte Alban. de except. contra elect. Pral. art. 7. n. 2.

7 Neque obstat, quòd Abbas loco allegato num. 3. subdat pro Ecclesiæ utilitate posse omnes interesse. Nam præmissis quòd hoc verificatur in interventu ejusmodi examinatoris extranei, dum autem sola utilitas Ecclesiæ sufficit, non dicitur ob formam substantialem prohibita interessentia aliorum. Quia sola utilitate, ac ea etiam cessante ex hac causa, propter quam fuit inducta forma, non potest alterari, Aretin. in l. 2. ff. de vulg. & pupil. Mant. de conject. nli. vol. lib. 4. tit. 1. num. 23. Rot. rec. p. 2. dec. 345. n. 2. Et facit, quòd formæ nihil addi, vel detrahi potest ex quavis causa, Felin. in cap. cum dilect. n. 6. de rescript. Mandos. reg. 27. Cancel. q. 24. n. 16. & 18.

8 Idque corroboratur ex adductis per eundem Abb. in d. cap. quia propter, de elect. cuius forma fortius est servanda, quam alia licet sit difficillimum, ut dixit Rota in Meten. Monasterii 23. Junii 1629. coram Dunozerro. Ait enim Abbas ante num. 10. Licet textus solum eos de collegio videatur velle interesse electioni, & consequenter per eosdem de collegio colligi scrutinia, & fieri scrutatores, dum nullam de tabellione, nec de persona, per quam scrutinia colligi debeant, facit mentionem tamen concludit posse interesse tabellionem exterum, immò & laicum. Idemque dicit Glossa ibidem, v. redacta. Ergo (quicquid tamen sit circa controversiam personæ, & tabellionis laici tanquam in re, & actu spirituali, de qua latè Bertachin. ubi supra num. 61.) vis non est in eo, quòd materialiter intersint alii, dummodo nec auctoritatem, nec officium præstent ad actum electionis, vel examinis

perficiendum, ut explicando, & admittendo quòd idè etiam tabellio laicus interesse possit, tanquam nihil agens in re spirituali, & quia non se immiscet electioni, tradit idem Abb. ex d. num. 10. Et hanc distinctionem videtur amplecti Rota in d. Treveren. Abbatia, §. distinguendo inter interessentes cum exercitio, & interessentes materialiter, ac simpliciter. Aliud enim est facere quòd prohibetur à Concilio, aliud assidere, quòd non idè prohibetur, lib. 1. de offic. ass. ff. Prout aliud est facere, aliud esse præsentem actui per alios explicato, ut ex d. lib. 1. & Bart. in l. omnium num. 5. tradit Rota in d. Treveren. §.

Ideoque subintrat interpretatio fidelis ex observantia 9 desumpta, Rota dec. 300. num. 5. & decis. 314. num. 1. p. 2. apud Farinac. fragm. crim. Nimirum sicut intersunt tabelliones, & Notarii in omni concursu, quemadmodum de jure debent interesse, licet nulla de iis fiat mentio in Concilio, ut ex Gloss. & Abb. in d. cap. quia propter n. 10. & ex eorum interventu, sine quo fieri possit, ut ibidem Abbas ante d. num. 10. & in terminis concursu dixit Rota in Nicien. Parochialis 13. Martii 1628. coram Durano, ubi computare vota, & ea publicare in examinatorum præsentia spectat ad Ordinarium, vel Vicarium, non ad Notarium, nec idcirco alteratur forma; ita pari ratione neque ex interventu aliorum.

Ac proinde non obstat, quòd poterint examinatores 10 synodales trahi in diversam sententiam ab extraneo Quia hoc proveniret, si votum daret, & cum iis examinatores communicaret, non autem per simplicem assistentiam actui per solos, examinatores synodales factò, & perfectò, ut dicta Treveren. Abbatia superius allegata.

Pariter neque obstat, neque aprè adducitur declaratio 11 S. Congregationis Concilii in una Messanen. die 9. Septembris 1628. quæ cum sibi proponeretur, *An concursus, cui cum quatuor examinatores synodalibus intervenit Religiosus, qui non erat examinador synodalis, quique examinavit, & forsitan magis idoneum oretenus declaravit, sit validus, vel invalidus? Sacra, & respondit secundum ea, quæ proponuntur præfatum concursum fuisse invalidum.* Nam in eo casu examinador extraneus examinavit formaliter, & ut supponitur forsitan suffragium dedit, ideoque casum nostrum non efficit. Tum quia declarationes S. Congregationis semper intelliguntur emanatæ secundum ea, quæ in facto proponuntur, ib. 1. C. de div. rescript. Rub. cons. 12. numer. 2. & seq. Callad. decis. 6. de rescript. Tum quia S. Congregatio non facit jus, sed quòd jus est declarat, ut dixit Rota in d. Nicien. Parochialis coram Durano, & proinde, re melius examinata, poterit in aliam sententiam devenire, & ejusmodi concursum validum declarare, prout aliàs fecit in terminis concursus in dicta Nicien. restante Durano in ea decisione. Tum quia in casu nostro extraneus est tantum præsens concursui, ac solum interrogat concurrentes, non autem suffragatur. In quo casu nulla fit fraus Concilio. Quia hic propriè examinador dici nequit cum officium examinatoris consistat non solum in interrogando, sed etiam in suffragando, & referendo super idoneitate, scientia, & moribus, ut patet ex textu Concilii. Quæ cum non fecerit, non potest dici, quòd in concursu interfuerit tanquam examinador, & consequenter, quòd ex illius interventu concursus sit nullus, ut in terminis bene distinguit Genuen. cap. 66. in annot. num. 18. quem sequitur Gatz. ubi supra in addit. impress. in fin. oper. numer. 323. dicentes, quòd quando attenditur solummodo pars major votorum synodalium, non refert an alii non synodales intervenerint, & ita intelligendam esse dictam decisionem Dertunen. Parochialis, nam aliàs transferri posset. Atque ita declaravit Sac. Congregatio Concilii die 2. Septembris 1634. nempè *Sacra Congregatio censuit concursum esse nullum, quando examinador non synodalis suffragium suum dat cum aliis synodalibus, secus si tantum interroget, & alii suffragia ferant in numero debite.*

12 Quod verò examinatore extraneus non dederit suffragium, & quod ejus interrogationes fuerint honoris causa post relationem, & approbationem factam à synodalibus, & non ad præjudicandum concursui, constare poterit ex attestacionibus ipsius extranei, atque Episcopi, qui tanquam informati de veritate facti, & uti personæ eximie qualitatis, præsertim ad instantiam partis attestantes, plenè probant Gregor. XV. *dec. 247. nu. 6. & 7. Rot. dec. 521. num. 6. pag. 2. div. Gabr. concl. 5. de testib. num. 13. Magon. dec. Lucen. 32. num. 3.* Immo ex dicta sola Episcopi protestatione, antequam extraneus examinaret, quod fieret sine præjudicio concursus, declaratur, & confirmatur, quod jam concursus esset factus, ne aliàs effect contraria facto, & consequenter quod ex dicto examine non posset mutari relatio jam facta, nec præjudicari approbatis à synodalibus, ut de jure tanquam actui jam perfecto non præjudicabatur, Caputaq. *d. 122. p. 3. Rot. decis. 6. de dol. & contum. in nov.* quia ex hoc non poterunt synodales removeri à suffragio, quod jam dederant, nec tolli jus quæsitum ex ipsorum votis, Abb. *anzig. in cap. quia propter de elect. num. 17.* Clausula enim illa sine præjudicio concursus jam absoluti, præservat concursum jam factum, & jus ex illo quæsitum, Seraph. *decis. 144. num. 6. Rot. dec. 419. num. 6. par. 1. rec. Surd. dec. 333. num. 19.* ac præcipuè si idem fateantur examinatores synodales præsentis protestationi, & non contradicentes, *Surd. decis. 32. num. 12.*

13 Ad secundum. Respondeo, cessante legitimo impedimento, posse. Quia est officium necessarium. Nam sine ipsis examen fieri nequit in concursu Parochialium, & cum acceptaverint suum officium, se obligarunt ad illud exercendum aded, ut quod ab initio fuit voluntarium, fiat postea necessarium ex vulgaribus. Et ita declaravit Sacra Congregatio Concilii sub die 10. Septembris 1672.

CONSULTATIO XXII

An Vicarius generalis Episcopi, qui durante officio fuit creatus & consecratus Episcopus, possit creatione, & consecratione non obstantibus, retinere dictum munus Vicarii generalis, dum se preparat, & expectat opportunam commoditatem conferendi se ad suam Ecclesiam, sineque valida per eum gesta tanquam Vicarium?

An pœna contenta in S. Concilio Tridentino sess. 6. cap. 1. & sess. 23. de reform. contra Episcopos non residentes, nec non in Constitutione sa. mem. Pii IV. data sub 4. Septembris 1560. contra eos, qui absque legitima causa extra suas Ecclesias per spacium quatuor mensium immorantur, habeat locum contra presatum Episcopum jam à quatuor mensibus consecratum, qui nondum adeptus est possessionem sue Ecclesie propter distantiam itineris, nec stat per ipsum, quin eam assequatur?

1 Ad primum affirmativè respondeo. Nullo enim jure prohibetur, quin Episcopus possit esse Vicarius alterius Episcopi, immò videtur permissum per text. in *cap. plerique*, ubi Gloss. *v. Necessitas, de offic. Ordin. Anchar. in cap. fin. de offic. Vicar. in 6. Sbroz. de Vicar. lib. 1. c. 44. n. 1. Azor. instit. moral. 1. 3. cap. 45. qu. 6.* Quod in hoc casu faciliùs procedit, cum ejusmodi Episcopus non acceptaverit munus Vicarii post suam electionem, & consecrationem, sed solum continuavit in eo munere, quoungebatur ante suam consecrationem, sicque intrat regula, quod faciliùs quid conservatur in esse, quàm de novo fiat, *lib. 1. §. Quamvis, ff. de postul. ibi: Quamvis autem cactus pro alio postulare non possit: tamen Senatorium ordinem retinet, & judicandi officio fungitur, & mox: Sed melius est, ut dicamus, retinere quidem jam ceptum, Magistratum posse, adspirare autem ad novum penitus prohiberi.* Idque multis comprobatur exemplis, traditque Rota *dec. 244. n. 2. divers. & decis. 265. n. 2. & seq. coram Greg. XV.*

2 Ad secundum negativè respondendum censeo, cum

Tridentinum, & Constitutiones Pontificiæ contra Episcopos non residentes loquantur contra illos, qui Ecclesias suas deserunt. & per varia loca vagantur, non verò contra illos, qui nunquam possessionem fuerunt adepti; cumque sint constitutiones pœnales non debent extendi ad alios casus, præter expressos, *c. statutum de elect. lib. 6. c. in pœn. de reg. jur. cod. Seraph. dec. 393. nu. 8.* Et quamvis eadem sit ratio in Episcopis, qui suas Ecclesias deserunt, ac in illis, qui possessionem non capiunt, non tamen eadem debet esse juris dispositio, quoad incursum pœnæ, cum iste casus in illis non exprimat, *c. Is, qui sub princ. de sent. excom. in 6. ibi: Is, qui in Ecclesia sanguinis, aut seminis effusione polluita, vel qui presentibus majori excommunicatione notatus, scienter celebrare presumpsit, licet in hoc temerariè agat, Irregularitatis tamen, cum id non sit expressum in jure laqueum non incurrit, l. & si quis 14. §. Divus autem Marcus, ff. de relig. & sumpt. fun. ibi: Divus autem Marcus rescripsit, cum heredem, qui prohiberi funerari ab eo, quem testator elegit, non rectè facere, pœnam tamen in eum statutam non esse.* Præsertim cum ad capiendam possessionem Episcopatus, non sit tempus assignatum à jure, Garz. *de benef. par. 11. cap. 6. n. 12.*

Videtur tamen obstare Constitutio Urbani Octavi edita anno 1634. die 12. Decembris, qua statuit, ut Episcopi, & iis majores Prælati, etiam S.R.E. Cardinales residere teneantur, neque à loco residentie discedere, nisi prius obtenta licentia à Papa per Breve, vel litteras missivas, aliàs incurrant ipso facto absque ulla declaratione pœnam interdicti ab ingressu Ecclesie, amissionis fructuum pro rata absentie, & facultatis testandi seu disponendi de bonis suis à Sede Apostolica concessæ. Item ut deinceps promoti ad Cathedrales à die promotionis teneantur intra unum mensem morantes in Curia Romana, & intra duos menses morantes in Italia, & intra quatuor menses morantes extra Italiam, se itineri committere, & ad residentiam se conferre, & inde non discedere, ut supra, sub pœnis eisdem latæ sententiæ. Et ampliatur, ut Cardinales titulos Episcopales suburbicales habentes teneantur residere in alio Episcopatu, si quod alibi habeant, sub eisdem pœnis. Item ut ex nulla causa absentie excusentur quantumvis gravi, & bonum publicum respiciente, sed solum causa Synodi, vel Assemblee, cui soleant interesse, & ratione officii eorum Episcopatu adjuncti. Sed ob causam visitandi Limina Apostolorum limitavit absentie tempus, scilicet pro Episcopis existentibus intra montes, & mare quatuor mensium, ultra montes vel mare septem mensium. Præterea vivæ vocis oraculo declaravit non esse per hanc Constitutionem interdictam absentiam ad modicum tempus, idest trium mensium à Sac. Concilio Tridentino concessam.

Verum puto, quod pœnæ non procedunt, si necessitate, seu impedimento gravi, & insuperabili fuerit Episcopus præpeditus, ut in materia consecrationis Episcopalis tenet Henric. *lib. 10. cap. 34. numer. 2. & Sanchez consil. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 13.* cum aliis per eum allegatis, per *cap. Quoniam quidam 100. dist.* qui est Pelagii Papæ. Et ratio est, quia antea non videntur urgeri ad residentiam jure naturali, cum per eos non stet, quominus consecrationem, vel possessionem suscipiant. Unde excusari à dictis pœnis, qui bona fide absunt, scilicet si à mortali excusentur, tradit Garz. *par. 3. cap. 2. num. 36.* Atque ita declaravit in hoc casu Sac. Congregatio Concilii in una Limana 7. Septembris 1634. scilicet non incurrisse, nisi quatenus steterit per ipsum.

CONSULTATIO XXIII.

An, & quatenus Ecclesiastici teneantur ad donativum Regium, sive Principis?

1 Non teneri, desumitur ex verbis illis *can. 18. Bullæ Cœnæ Domini, Collectas, decimas, calias, præstantias, & alia onera*; sub quibus comprehenduntur omnia gravamina sub quocumque nomine significata, *luc.*

five adjutorii, subventionis, five donativi, *argum. textus in cap. Clerici, de immun. Eccles. in 6.*

Et quidem cum actus donandi sit voluntarius, nemo ad illum cogi potest, nisi velimus dicere donativum hujusmodi esse nomine voluntarium, re autem vera necessarium, ac necessarium deberi eo, quod Principi, five Regi facultates laicorum satis non sunt. Quo in casu concurrere debent requisita *cap. Adversus, de immun. Eccles. & cap. Non minus eod. tit.* Unde Ecclesiastici non tenentur ad donativum, nisi sponte offerant cum Summi Pontificis consensu. Neque ab eis solvi solet, nisi pro beneficiis, quæ sunt juspatronatus Regis, immo neque pro istis si eorum Prælati, vel Rectores illud in Comitibus sponte non obtulerint. Solum enim pro isto concedi solet Indultum Apostolicum. Quare si Oeconomus Regius molestat Ecclesiasticos, qui donativum sponte non obtulerunt, incidit in censuras. Et ita declaravit Sacra Congregatio super Episcopis in Panormitana 2. Decembris 1586. in Sorana 1. Octobris 1587. iterum in Panormitana 2. Junii 1589. in Agrigentina 22. Januarii 1596. in Messanen. 22. Januarii 1601. tertio in Panormitana 24. Aprilis 1662. rursus in Messanen. 19. Novembris ejusdem anni, in Panormitana quarto sub 12. Julii 1604. & in Messanen. tertio 26. Februarii 1613.

3 Hinc Clerus Mazariensis, qui nunquam hujusmodi donativum obtulit, vel promisit, est ab eo immunis, eadem S. Congregatio 14. Januarii 1586. Sicuti etiam est exemptus Panormitanus ratione beneficiorum alibi existentium, maxime beneficiis Panormitanis unitorum. Quia gratiam exemptionis obtinuit ab ipso Rege anno Domini 1561. ut declaravit eadem S. Congregatio 12. Novembris 1585.

4 Regulares præcipue, qui sunt ex duodecim Congregationibus, non tenentur ad hæc donativa, si ea speciatim & expressè non promiserint, & in Brevis Apostolico nominatim non exprimentur, eadem S. Congregatio pro Oliverianis 23. Aprilis 1603. & pro Casinentibus 23. Julii ejusdem anni, ac resolvit Sac. Congregatio Immunitatis, ut constat ex subjectis epistolis.

5 *All' Arcivescovo di Palermo. Il ricorso, che i Monaci Olivetani di Santa Maria del Bosco di questa Diocesi han fatto alla Santità di N. Sign. ha dato occasione à Sua Beatitudine d'ordinare à questi miei Eminentissimi Signori della sacra Congregazione sopra le controversie giurisdictionali, che anteposero con la presente à V. Eminenza come essecutore del Breve del Donativo di Sicilia, che in quello non vengono compresi i Monaci. Si perche essendo essi delle dodici Congregazioni esente da simili pesi per la Costituzione di Pio V. e Clemente VIII. non s'intendono mai compresi, se di essi non si fa special menzione. Si anche perche non sono di quelli, che hanno consentito al detto donativo. Per lo che saranno le parti della molta pietà, e zelo di V. Em. à non permettere, che detti Padri ricevino pregiudicio, nè molestia alcuna; e del seguito si aspetterà à avviso, mentre le bacio humilmente le mani. Di Roma a' 20. di Settembre del 1632.*

Dic 17. Septembris 1631. Sanctissimus jussit scribi Em. Cardinali Doriae Executori Brevis Donativi Siciliae non esse Oratores comprehensos in eo, tum quia loquitur de consentientibus, vel vocatis, & Oratores non consentierunt, nec vocati fuerunt, tum etiam quia tanquam ex duodecim Congregationibus à Pio V. sa. mem. & à Clemente VIII. fel. rec. privilegiatis non veniunt in dispositionibus, seu contributionibus generalibus, quæ de ipsius Oratoribus specialiter mentionem non faciunt, & quod scribatur à S. Congregatione Immunitatis Ecclesie etiam de ordine Sanctitatis sue.

Eminentiss. e Reverendiss. Sign. mio Osservandiss.

Il nuovo, e giusto ricorso dell' Abbate e Monaci di Santa Maria del Bosco di questo luogo della Congregazione Olivetana per le violenze, che gli vengono fatte da Ministri Regii in volere, ch'essi contribuiscano al donativo vo-

lontario contro la forma del Breve concesso da N. Signore già che non possedono beni regii, non hanno acconsentito à simile donativo, e devono godere l'esenzione anco per speciali Privilegii Apostolici, ha dato occasione à Sua Beatitudine di far con la presente replicare à V. Eminenza, che con efficace mezzo permesso da Sacri Canonici difenda l'esenzione di detti Padri, e consequentemente la libertà Ecclesiastica; con avvertire li Ministri Regii, che Dio non lascerà impunita simili violazioni, e che non è servizio di Sua Maestà Cattolica s'abusino gl'indulti, che à quella si concedono da questa Santa Sede, con quel di più parerà di so. giungere alla prudenza di V. Em. nella cui pietà, e zelo Sua Santità riposa l'esenzione di detti Padri, mentre humilmente le bacio le mani. Roma 22. Decembre 1631.

Di V. Eminenza Reverendissima

Humilissimo, & Affectionatiss. Servitore

Il Cardinale Gessi.

Francesco Paolucci Segretario.

All' istesso Arcivescovo. Il giusto ricorso de' Monaci Olivetani di Santa Maria del Bosco di questa Diocesi alla Santità di Nostro Signore, & à questa sacra Congregazione, &c. ha dato occasione di ordinare à V. S. con la presente, che nel Breve del Donativo di questo Regno non vengono compresi i sudetti Monaci, per essere delle dodici Congregazioni esenti, anche per Constitutioni particolari Apostoliche da simil peso, nè intendendosi mai compresi, se di essi non si fa special menzione ne' Brevis, e per altre ragioni rappresentate alla medesima Sacra Congregazione. Per lo che saranno le parti del zelo Ecclesiastico di V. S. di non permettere, che i detti Padri ricevano pregiudicio, è molestia alcuna per tal causa; e del seguito se ne aspetterà à avviso, con che à V. S. mi offero di cuore. Di Roma à 9. d' Aprile del 1647.

Eadem litteræ scriptæ fuerunt Archiepiscopo Panormitano sub die 25. Maji 1655.

Clausulæ Brevium sub 20. Decembris 1630. pro donativo ordinario, & sub die 7. Martii 1431. pro donativo extraordinario, necnon aliorum Brevium posteriorum, & in specie ultimi Brevis Alexandri VII. sub die 6. Decembris 1658. cujus exemplar hic exhibeo, sunt hujusmodi.

Fraternitati tua per presentes committimus, & mandamus, ut Constituo tibi per legitimas probationes de expresso majoris partis Cleri, scilicet Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, Sacularium, & cujus vis Ordinis Regularium dicti Regni consensus, & quod reliqui, & reliqua persona non Consensientes vocati, & vocata fuerint, oblationi, & promissioni, necnon solutioni per Archiepiscopos, Episcopos, & Archiepiscoporum, ac alias Ecclesiasticas personas factis, pro hac vice tantum nostram, & Sedis prædictæ auctoritatem vigeat præsentium interponas, ipsosque Archiepiscopos, Episcopos, & alias personas Ecclesiasticas hujusmodi etiam si sint de illis, quæ pro minori Cleri parte præmissis non consenserint ad ea tamen vocati, & vocata fuerint ad solutionem eorum rata hujusmodi opportunis Luris, & facti remediis cogas, & compellas.

Et infra: Non obstantibus quibusvis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum hujusmodi etiam juramento, & Confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate aliàs roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, exemptionibus, immunitatibus, etiam in corpore Luris clausis, ac litteris Apostolicis quibusvis generaliter, vel specialiter concessis, necnon litteris reservationum, pensionum, & fructuum hujusmodi, ac quibusvis obligationibus etiam in forma Camera etiam juramento, ac censurarum, & mandati executivi susceptione, vel aliàs desuper factis, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus

de verbo ad verbum mentio, seu quavis alia expressio habenda sit, & in eis caveatur expressè, quod per huiusmodi clausulas generales etiam mentionem specialem importantes eis derogatum esse non censeatur, aut derogari non videatur, nisi certis modo & forma in illis expressis plenè observatis, quibus omnibus eorum tenores presentibus pro plenè, & sufficienter expressis habendis, illis aliàs in suo robore permanens, hac vice dūtaxat specialiter, & expressè derogamus.

CONSULTATIO XXIV.

An mulier vidua, quæ in l.un. C. quando Imper. inter pupill. & vid. miserabilibus personis adnumeratur, possit sibi eligere, ac variare forum Ecclesiasticum?

Negat Covarruvias, inquiens id fieri non posse, nisi data negligentia Iudicum sæcularium. Ita in pract. quæst. 6. cap. 6. num. 1. ubi testatur de praxi in Regnis Hispaniarum, & Galliæ. Eum sequuntur nominatim Cutellius de Eccles. libert. quæst. 87. ac Martha de iurisd. par. 2. cap. 21. num. 22. ex regula in cap. Ex timore, de for. comp. & ex ratione in cap. Novit, de iud. Quod etiam tradunt Innoc. in cap. significasti num. 1. in fin. de for. comp. Non enim potest Iudex ecclesiasticus contra laicum cognoscere de re temporali, quantumcumque laicus fuerit oppressus, & spoliatus, nisi proprius, & naturalis ejus Iudex negligens sit in administranda iustitia. Id quod etiam probat cap. ex parte de for. comp. ubi propter potentiam Rei conveni, qui actorem spoliaverat, in Iudice sæculari maxima aderat suspicio negligentia, ut ibi Covarruvias advertit, & tenent Butr. in cap. Licet, de for. comp. & Constant. Roger. in tit. de dot. quæst. 17. n. 2.

At receptissima opinio est affirmativa, etiam non data negligentia Iudicum sæcularium. Eam tradunt Doctores, quos sequitur Gabriel Alvarez tract. de privil. paup. quæst. 52. num. 13. Scac. de iudic. tom. 1. lib. 2. cap. 12. num. 17. Cened. in quæst. can. qu. 14. nu. 4. Palac. Rubeos in repetit. cap. per vestras, §. 1. num. 5. de donat. in vir. & ux. Aufr. de pot. Eccles. in laic. tit. 2. num. 29. Diana p. 1. tract. 2. resol. 117. & Anguianus tom. 1. lib. 3. controv. 22. nu. 48. Abbas, & Butrius in d. cap. per vestras Bartolus, Imola & Geminianus quos citat, & sequitur Surd. de alim. in 8. privil. 9. n. 2. quatenus docent, quod possit pauper pro alimentis sibi relictis adversarium laicum trahere, etiam ad Iudicem ecclesiasticum, Tanner. in 2. 2. diff. 4. dub. 1. nu. 31. Idque ratione pietatis.

Probat ex cap. super quibusdam, §. ult. de verb. signif. ubi Innocentius III. respondens Comiti Tolosano, ita decrevit, viduis, pupillis, orphanis, & miserabilibus personis de re conquerentibus teneris in iudicio Ecclesiastico respondere, e. significantibus, de offio deleg. ibique Abb. in princ. cap. ex parte de for. comp. ubi causa viduæ Reginæ, bonis suis spoliata, agitata fuit in foro Ecclesiastico, cap. si quis, de potentibus 21. ca. si quis Romipetas 23. ca. Illi, qui 25. caus. 24. quæst. 3. quibus in iuribus indistinctè & absque alicujus causæ præfinitione hoc privilegium miserabilibus conceditur, ut censuit S. Congregatio Immunitatis in una Montisfalisci 26. Februarii 1636. ubi resolvit, Episcopum, posse cognoscere causas pupillorum & viduarum, & in Aëna 31. Maii 1649. & in Maceraten. 18. Novembris 1651. ubi declaravit, pauperes miserabiles posse convenire suos debitores coram Episcopo, & in Sabinen. 6. Novembris 1634. in qua etiam declaratum fuit, quod pauperis virginis debitor compellatur ad solvendum coram Episcopo & ita alibi iudicatum memini. Quandoquidem ad miserabiles personas pietatis intuitu extendunt omnia Ecclesiæ privilegia, Leo, & Anthemius in l. omnia privilegia C. de Episc. & Cler. Panorm. in cap. accedentibus, notab. 2. de privil. Tiraq. de privil. pia causa, priv. 139.

CONSULTATIO XXV.

Cur aliqua gabeliarum species, quæ rationem pretii debuit, & mercedis habet, ab Ecclesiasticis exigere nequeant? Ubi de contributione pro mercede Medici Universitatum?

Constat, taxam pro transitu fluminis in scapha, aut alio modo non damari in Bulla Cœnæ c. 5. Hæc enim non nisi mercedis rationem habet. Ita Caiet. in summ. v. excommunicatio, c. 39. Filiuc. 10. 1. qq. mor. tract. 16. num. 11. Naldus in summ. v. Bullæ Cœnæ num. 31. Quamobrem valet etiam quilibet Princeps unicum tantum designare, qui transvehat, à quo majorem possit taxam exigere. Si enim poterat per plures subditos, ita potest & per unicum. Quod si merces expectata sit nimia à Principe imposta, videtur Princeps innodandus. Quia transit in onus. Nec quod una via prohibetur, scilicet sub ratione pedagii, debet altera permitti, vrg. cap. 4. de privil. & est regula juris in 6.

Cur igitur prohibeatur pedagium, & guidagium? Illud enim solvitur ob constructionem, & restorationem viarum, pontium, &c. Hoc verò pro expensis custodiendæ viæ à latronibus, fectis &c. quibus beneficiis gaudent etiam Ecclesiastici.

Respondeo Ex solutione eorum, quæ habent rationem privatæ mercedis nullo modo læditur Ecclesiastica immunitas; quia nulla intervenit auctoritas, nec coactio. At vero onera auctoritative imposta à Principe, vel Communitate, auctoritative exigenda, supponunt subjectionem eorum, quibus imponuntur, quique solutione talium onerum concurrere debent, velint, nolint ad expensas viarum, & custodiæ, ut sistamus in exemplo allato. Id autem non potest esse, nisi præjudicialiter Ecclesiasticis, quorum immunitas ob specialem dignitatem eorum fert secum, ut sine proprio dispendio gaudeant publicis beneficiis. Alioquin omnibus, & quibuslibet oneribus possent ligari, cum saltem indirecè omnibus gaudeant beneficiis, quæ solutionibus laicorum præstatur.

Hinc Doctores, qui opinantur imponentes gabellas justas Clericis, quas & laicis imponunt non innodari ex Bulla Cœnæ, intelligendi sunt quoad dictum canonem quintum Bullæ, damnantem generaliter omnibus impostas gabellas injustas, non autem speciatim tutantem Ecclesiasticorum immunitatem, quam tutatur cap. 18. Salonius autem inter eos, quos citat tom. 1. in 2. 2. D. Thom. qu. 78. ar. 5. contr. 2. absoluit negans, exigentes justas, & quas à sæcularibus exigere possunt gabellas, innodari ex Bulla Cœnæ, sed ex cap. Quamquam, de cens. in 6. à cujus vinculo, satisfacta parte per Bullam Cruciatæ absolvi possint, omnino audiendus non est, quia hic non punitur injustitia ex parte oneris, sed ex parte personæ quæ exempta est.

Atque hinc est, quod Clerici non possunt gravari pro salario Medici, ut declaravit S. Congregatio Immunitatis in Nullius 14. Februarii 1628. & 2. Augusti 1629. Quæ item censuit, Ecclesiasticos per seipos dare debere aliquid quam contributionem Medico cum facultate Episcopi, quando solvitur ex contributione, quæ fit à singulis, ut in Albanen. 14. Augusti 1634. in Amalphitana 6. Novembris 1631. in Spoletana 23. Augusti 1633. Et alibi censuit, viventes cum Ecclesiasticis eorum expensis non teneri ad contributionem salarii Medici, ut in Civitatis Castellana 12. Decembris 1645. Et generaliter in Castellatenen. 18. Novembris 1664. & 28. Februarii 1668. censuit, Ecclesiasticos non teneri ad contribuendum pro Medico Communitatis absque eorum consensu, & beneplacito S. Sedis.

CONSULTATIO XXVI.

An, & quatenus Ecclesiastici præcipuè Regularis cogi possint ad subeundum onus collectarum? Ubi de eorum animalibus, quæ dantur in societatem, ac de damnis datis ex decretis S. Congregationis in compendium collectis.

In hac admodum ancipiti, ardua, & frequenti quæstione, quam nos sæpè tractavimus, invaluit affirmativa sententia cum moderatione tamen, & restrictione, ut non ita passim collectari debeant, sicut collectantur laici, sed tunc demum quatenus sequentia cumulativè concurrant.

2 Primò scilicet instare debet magna necessitas supervenientis belli, pestis, vel alterius eventus sinistri, cui aliàs facile subveniri non possit, nisi clerici cum laicis contribuant, ut probatur in *c. non minus*, & expressè notat Abb. in *5. & in c. adversus, de immun. Eccles. & in Extravag. Benedicti XI.* sub eodem titulo.

3 Secundò debet concurrere cœqualis utilitas communis principaliter Clericis & laicis, vel saltem pietas ut in *d. cap. Non minus, & cap. adversus, & cap. perveni. de imm. Eccles.* Et de pietate animadvertit textus in *l. ad instructiones, C. de sacros. Eccles.*

4 Tertio oportet, quod onus sit tale, ut ad illud sustinendum laici non sufficiant, & sic per necessè debet præcedere sufficiens excussio bonorum. Quia Clerici & Ecclesia solum tenentur cum laicis contribuere in subsidium, si laicorum non suppetant facultates ad providendum dictis communibus necessitatibus æquè principaliter concernentibus Ecclesiasticos, atque sæculares ut in *d. cap. Non minus & cap. adversus*; quemadmodum hanc conditionem consideravit dictus Benedictus in præcitata Extravagante ibi: *Ceterum sollicitè attendant Ecclesiarum Prælati, & alii Clerici Lateranense Concilium, quod in huiusmodi subventionibus solum casu necessitatis, aut communis utilitatis, ubi laicorum ad id non suppetant facultates deliberatione provida nescitur expedire*, ac firmavit Rota in Valentina Gabellæ 10 Decembris 1598. coram Orano, & in Brundisina Gabellæ 13. Februarii 1604. coram Pegna, & alias sæpè

4 Quarto requiritur, ut ad onus huiusmodi imponendum vocetur, & consentiat totus Clerus, itaut non sufficiat Episcopus cum Capitulo. Quia quod omnes tangit ab omnibus particulariter debet approbari, ut disponitur in *d. cap. adversus*, ibi: *Verum si quando forte Episcopus simul cum Clero*, ac perpendit Abb. in *dict. cap. Non minus num. 4. & 5.* & tamen renitentiam totius Cleri ostendant reclamaciones, & recursus prævia appellacione, vel ad Metropolitanum cum introductione litis, vel ad sacram Congregationem Immunitatis, vel ad alium legitimum Judicem, ut fuit animadversum in suo casu per Rotam in *d. Valentina Gabellæ coram Orano §. Minus verò.*

5 Præterea etiam si immineat communis utilitas, & necessitas, ne facultates laicorum ad supportandum onus sufficiant, non idcirco Clerici, & eorum bona gravari possunt, inconsulto Summo Pontifice Romano, cujus consensus propter imprudentiam aliquorum Clericorum contribuentium, ubi contribuendum non est, ac se & Ecclesiam servituti subiicientiam, requiritur omnino, ut est textus in *d. cap. Non minus, & cap. adversus, de immun. Eccles.* & firmavit Rota in præcitata Valentina Gabellæ coram Orano, *Non etiam si immineat*, & in dicta Brundisina coram Pegna, §. *Quinto in istis oneribus imponendis.*

6 Denum necesse est, quod ad hæc onera, & impositiones persolvendum, postquam supra dictis requisitis concurrentibus imposita fuerint, Clerici, ac personæ Ecclesiasticæ, non à ministris laicis, sed à suo Episcopo & superiore Ecclesiastico compellantur, propterea quod Principes & Potestates sæculares non possunt in his se intromittere, Innoc. in *deciso. capit. non minus numer. 6.* Bald. in *decis. lib. Ad instructiones num. 5. & 6.* cum aliis per Rotam in *ci. Brundisina, §. Postremò & per Ciardin contr. for. lib. 1. cap. 103. num. 29 & 30.* & per Philipp Mainard. *de privil. Eccles. art. 23. & 33.* & nos alibi fusiùs

7 His itaque non concurrentibus, Ecclesiastici satis fundatam de jure suam intentionem habent, ne teneantur ad solutionem collectarum, atque onerum pro bonis ab se possessis. Quia bona ecclesiastica ab his impositionibus semper censentur immunia. Unde nisi adsit specialis impositio facta ab Ecclesiis, vel ecclesiasticis personis auctoritate Apostolica, ipsæ non comprehenduntur, atque adco exigentes sunt excommunicati, *d. cap. Non minus &*

cap. Adversus, de immun. Eccles. cap. 1. & cap. Clericis in princ. & in §. Nos igitur, eod. tit. in 6. ac statuitur in Bulla Cœnæ Domini *can. 17.*

Præsertim fundatam habent suam intentionem Regulares in amplissimis privilegiis à Sede Apostolica illis concessis, ut sint immunes à quibuscumque collectis, & exactionibus cum amplissimis clausulis, & in quibusdam cum clausula speciali, sicuti in privilegiis Societatis Jesu & Congregationum Sancti Benedicti, & Religionis Hierosolymitanæ, quod non comprehenduntur sine specifica mentione, ac derogatione privilegii, itaut non sufficiat mentio aut derogatio per clausulas generales, ac proinde, non facta illius mentione, ac derogatione, dicitur adesse defectus intentionis Papæ, & Regulares huiusmodi ac illorum bona remanent cum Immunitate à collectis, & aliis oneribus, juxta notata in *l. si quis, in princ. ubi Batt. & alii, de leg. 3. Roman. conf. 486. num. 9. Paris. consil. 42. numer. 26. lib. 4. Cassad. decisio. 33. numer. 8. super reg. & Rot. divers. decis. 137. num. 4. par. 1. & 304. par. 2.*

Ac præsertim si ejusmodi privilegia transferint in cotractum inter Communitates & Ecclesiasticos. Et idèd facilius excluduntur Communitates à prætensionibus collectarum atque onerum cum ex eo, quod in his materiis potissimum attenditur concordia juxta textum in *c. ex multiplici, de decim.* tum etiam quia concurrunt duplex, immò triplex vinculum, nempe privilegia, & conventiones cum assistentia juris divini & canonici. Et jus Ecclesiasticorum remanet fortius & efficacius, cum difficile rumpatur, *c. 1. de irreg. & pac. ac fusè Gonzal. gloss. 13. num. 92. & seq.*

Atque ita ut non obstant contrariæ resolutiones, atque sententiæ. Quia non procedunt in terminis Regularium, qui habent privilegia & conventiones particulares, sed solum in cæteris Ecclesiasticis, qui non habent ejusmodi privilegia; atque adco non potest fieri extensio ad casum de jure diversum, ac in specie privilegiatum, Innoc. in *c. Veniens*, ibique Felin. & alii communitet, *de præscripti.* Præcipuè quia sententiæ sunt stricti juris, & strictè interpretationem accipiunt, Rota in *recentior. dec. 332. in fin. par. 1.*

Neque obstat contraria consuetudo. Tum quia non præsumitur, & idèd plenè ac concludenter probanda est ab eo, qui in ea, se fundat, *Gloss. in l. v. probatis, C. qua sit longa consuetudo, C. 174. nu. 5. lib. 2. Paris. conf. 25. num. 18. lib. 1.* Præsertim cum sit contra jus, & sic debet esse præscripta juxta notata communiter in *cap. fin. de consuet. Rota dec. 6. de consuet. in nov.* Quæ potius in effectu erit præscriptio, cum agatur detrahendo juri Cleri & acquirendo Communitatibus, Seraph. *decis. 410. Garz. part. 5. cap. 4. num. 98. & seq.* Jus autem non solum assistit Ecclesiasticis, sed resistit laicis, ut abundè ostensum est, & idèd requiritur immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo ad textum in *cap. 1. ubi communiter Doctores de præscripti. in 6.*

Ex quibus sequitur, non subsistere prætensionem, id quod sit recurrendum ad consuetudinem locorum viciniorum. Quoniam id non procedit, quando jus est clarum ac certum: tunc enim illud est attendendum, solumquè recurritur ad consuetudinem aliorum locorum, quando jus est dubium, & non adest particularis consuetudo in loco particulari, ut post alios tradit Innocent in *cap. fin. sub numer. 8. & seqq. de offic. Archid. Abb. in capit. Cum olim. num. 4. & 7. de consuet. ac Moth. decisio. 3. numer. 2. de decim.* Et nihilominus cum adsint plura loca magis vicina, in quibus ab Ecclesiasticis nihil solvitur, hoc solitum esset attendendum, tanquam conforme dispositioni juris communis, & non consuetudo, ac solitum aliorum locorum. Quia consuetudo est etiam stricti juris, & non extenditur de loco ad locum, sed potius in dubio debet attendi dispositio juris communis, quæ viget in locis vicinioribus, Innoc. in *cap. tua, de decim. Rota decisio. 6. num. 10. de*

de consuet. in nov. Dec. cons. 483. n. 22. & Seraph. dec. 1159. num. 6.

- 14 Sicutiam est fundata intentio Ecclesiasticorum, quoad collectas animalium, quæ dant in societatem. Quia semper retinent eorum dominium, nec fuerunt simpliciter communicata, quando fuerunt data in societatem, & idè gabellæ & collectæ, quæ imponuntur ratione animalium, non debentur in hoc casu, in quo animalia remanent sub dominio Ecclesiasticorum, latè Surdus post alios cons. 301. num. 90. & consil. 304. num. 11. & seqq. Pro quibus extant hæc decreta Sacræ congregationis Immunitatis.
- 15 Clerici non tenentur ad onus affidæ. In Hostunen. 22. Octobris 1667. & in Sueffana 14. Maii 1669.
- 16 Animalia propria Clericorum non tenentur ad affidam. In firmana 10. Septembris 1629.
- 17 Retinens ad societatem animalia Ecclesiasticorum gaudet immunitate è solutione affidæ, & aliarum impositionum. In Spolerana 9. Octobris 1629.
- 18 Circa affidam in Provincia Marchiæ, servanda est consuetudo cuiusque loci Marchiæ.
- 19 Animalia Ecclesiasticorum sunt exempta à gabellis. In Auximana 26. Maii 1634.
- 20 Sunt etiam in totum immunia à gabellis communicativis Ibid.
- 21 Subhastatio facta super animalibus Clerici pro portione bonorum fratris sæcularis, cum quo vivit, est invalida. in Sorana 26 Augusti 1636.
- 22 Animalia Clericorum non possunt cogi à Principe ad tritrandum frumentum laicorum: ne ipsius quidem Principis. In Castren. 7. Septembris 1666.
- 23 Damna dantes in bonis Ecclesiasticis, non debent molestari per Judicem laicum. In Anconitana 19. Aprilis 1627.
- 24 Custodes animalium Clericorum, non debent molestari à Judice laico ob causam damnorum datorum. In Romana 11. Augusti 1618.
- 25 Quoad pœnam damnorum datorum servetur decisio in Tudertina coram Cardinali Lancellotto. In Assisen. 9. Novembris 1602. 10. Septembris 1629.
- 26 Quando damna dantur casualiter, potest tantum exigi æstimatio noxæ. In Anagnina 4. Decembris 1629.
- 27 Cognitio damnorum datorum à subditis Ecclesiasticorum spectat ad Curiam Ecclesiasticam. In Tudertina 29 Ianuarii 1636. & in Castren. 12. Novembris 1652.
- 28 Damna data non possunt exigi à colonis Ecclesiasticorum per Iudices laicos. In Firmana 9. Octobris 1629.
- 29 Animalia Ecclesiasticorum non comprehenduntur in gabella imposta super pasqua Communitatis. in Laquedonen. 31. Ianuarii 1628.
- 30 Nec in statutis laicorum prohibentibus moram, vel ingressum quibuscumque animalibus in territorio Communitatis In Brundulina 9. Decembris 1602.
- 31 Sacra Congregatio boni regiminis 4. Februarii 1661. *Il figliuolo del Mandatario del Vescovo di Narni, è tenuto non solo all' emenda vel danno dato, ma anche alla pena, che spetta in virtu della Bolla di Sisto Quinto.*
- 32 Episcopus potest deputare custodes pro damnis datis in bonis ecclesiasticis, & personarum ecclesiasticarum.
- 33 Custodes animalium Ecclesiæ seu Ecclesiæ coloni non tenentur, nisi ad damna data, eorumque æstimationem, non autem ad pœnam, quando damna data sunt casualiter data 1611.
- 34 Barones, & Communitates non possunt exigere pœnam damnorum datorum ab animalibus Ecclesiasticorum, neque affidam, vel diffidam ab Ecclesiasticis eo de quo exigitur à sæcularibus. In Hostunen. 24. Ianuarii 1668.
- 35 Sacra Congregatio Immunitatis die 29 Ianuarii 1636. facta relatione de intentione S. D. N. super observatione Bullæ Pii IV. pro statu Vibini, censuit, servandam esse

resolutionem ab eadem sacra Congregatione factam die 29. Iulii 1627. scilicet non esse observandam, cum non habeat locum, nisi in oneribus merè realibus, certis, & invariabilibus, & esse personalem respectu Ducis, atque revocatam. Idèque præter onera Cameralia noluit alia onera vigore dictæ Bullæ esse solvenda.

Vide alia, quæ de hac, re in tomo primo dicebamus.

CONSULTATIO XXVII.

An, & quatenus Clericus pulsans laicum apud Iudicem laicum, à laico pulsato conveniatur in eodem iudicio, teneatur apud eundem Iudicem laicum respondere?

An hæc reconventio permittatur tam in principio litis, quam post litem contestationem, vel per totum cursum iudicii, an etiam post sententiam?

Et quis exequi debet decretum, à Iudice laico emissum in Clericum reconventum?

AD primum quidem opinio, quæ affirmat magis communiter recepta est. Pro ea refertur cap. 1. §. *cujus in agendo*, ubi Glo. 3. *quest. 8. cap. 1 & 2. ubi Doct. de mutuis petit. l. Cum Papinianus, C. de sent. & interl. divers. Iud. Auth. & consequenter C. eod. tit. Glossa in can. Denique 96. d. & in can. Multi 2. q. 1. illamque tradunt Glof. in cap. 2. de for. comp. Boer. decis. 14. Afflic. decis. 173. Farinac. de inquis. *quest. 8. num. 99. Surd. liq. 3. conf. 396. Tolet. lib. 1. cap. 27. Graff. par. 1. lib. 4. cap. 18. num. 124. Thomas Delben. de immunit. cap. 6. dub. 1. num. 6. cap. 7. dub. 11. num. 1. Squilant. de privit. Cler. cap. 7. num. 61. alique. Patet ex ratione, quæ habetur in d. §. *Cujus in agendo*. æquum nimirum est, ut *cujus in agendo*, quis observat arbitrium, eum habere contra se Judicem non dedignetur. Quæ confirmatur, quia obviandum erat, ne reus actorem traheret ad alia iudicia, & sic deviare, ne actor coram primo Iudice ageret, & litem prosequeretur; unde id videtur potius in favorem Clerici inductum, quam contra ipsius exemptionem.**

Oppositum tamen huic communi opinioni sentit Abb. in cap. *At si Clerici*, num. 21. de iudic. dicens, non posse Clericum reconveniri coram laico, quia regula de reconvenendis Clericis coram Iudice laico non est recepta de iure canonico. Quod etiam fatentur Raym. lib. 3. tit. 6. cap. 1. num. 2. & alii, quos refert Farinac. de inquis. *quest. 8. num. 69. ac sequitur Marth. de iurisdic. par. 4. cas. 107. in fin. Morl. in empv. iur. tit. 2. de iurisdic. omn. Iudic. quest. 13. n. 2. ubi hanc questionem gravem, & difficilem appellat, ad eamque solvendam opus esse nova Pontificis decisione, atque ait, hoc oppositum esse verius in puncto juris, licet prior opinio sit magis communis, & recepta in praxi.*

Et sanè considerandum est, quod ut Clericus reconventus apud Iudicem laicum, apud eundem respondeat, non satis expressè in iure canonico statutum reperitur. Nam in eo *can. 1. §. cuius in agendo*, solum dicitur quod in eodem negotio, qui pro se habet Iudicem, eundem debet sustinere contra se. Unde non est expressè sermo de causa reconventionis, sed de eadem causa, in qua quis tam propitium, quam adversum potest habere Iudicem, licet Glossa in eodem negotio explicet, dum sunt iidem Iudices, & litigatores quo modo locum habet reconventio. Et hoc dictum desumptum est ex iure civili *deciso. lib. Cum Papinianus, C. de sent. & interloc. ut ibi notat Glossa*; quæ tamen non loquitur generaliter de omni reconventionem. Solum enim Papinianus intellexit, quod, si tu me convenis actione mandati, ego possum te reconvenire contraria mandati, aliàs non. Et licet Justinianus auxerit intellectum ejus legis ad omnes causas in *deciso. Auth. & consequenter C. eod. tit.* id tamen factum est post Zephyrinum Pontificem, cuius est canon ille *1. caus. 3. quest. 8.* Unde non ob id extensio facienda est, etiam quod jus Canonicum. Sic quoque in cap. 1. de mut. petit. sermo tantum est de reconventionem inter Clericum coram Iudice Ecclesiastico, non

non autem inter Clericum, & laicum coram Iudice laico, & in c. 2. solum decernitur, quod si in causa conventionis Iudex delegatus agit appellatione remota, idem debet servari in causa reconventionis.

4 Nihilominus censco, non esse recedendum à communi recepta, cum hisce tamen limitationibus. Prima est, ut reconventio locum non habeat in criminalibus, sive agatur principaliter, sive etiam incidenter tantum, sed in solis civilibus. Ita Glossa, Abbas, & Io. Andreas in d. cap. *At si Clerici, de iudic. & in d. cap. 1. de mut. petit.* Item Glossa in d. cap. 1. 3. *quest. 8.* facitque cap. *Prius ead. caus. quest. 11. & c. Neganda 2 quest. 2.* ac tradunt Clar. in pr. crim. lib. 5. §. *fin. quest. 36.* Carol de Grass. plurimos citans *effect. 1. num. 763.* Ugolin. in Bull. Cœn. p. 2. cap. 15. §. 1. nu. 9. Duard. in eadem qu. 11. num. 66. Bonacia. ibid. pun. 6. num. 8. Tolet. lib. instr. cap. 38. num. 10. in fine testans esse communem, & à consuetudine approbatam, Grass. lib. 4. dec. aur. cap. 18. nu. 128. Scortia citans alios *theorem. 424. sol. 4.* Reginald in prax. for. pœnit. tom. 1. lib. 9. num. 351. & seq. Squill. d. cap. 7. num. 69. & Delbene locis allegatis. In causa enim criminali de jure civili non habet locum reconventio, nisi fiat de majoribus criminibus, quam sint illa, de quibus, reus accusatus est. De jure verò canonico nullatenus locum habet antequam reus condemnatus, vel absolutus sit. Imminet enim non leve periculum, ne quis ad vindictam pervertere justitiam, & contra accusatorem, testes, ac Iudicem subornare conetur, dum se videt illius causa vexari. Tunc autem non est amplius locus reconventioni, quæ post sententiam, immò & post conclusionem in causa non admititur. Unde si tunc laicus velit vicissim accusare Clericum, Iudicem Ecclesiasticum adire debebit, sequendo forum rei, cap. *Experientia, & cap. si quis cum Clerico 11. qu. 1.* Dubitatur tamen, an quando pro crimine agendum esset civiliter, non criminaliter locum habere possit reconventio; Concedunt quidam, negant melius alii, inter quos Carolus de Grassis, Duardus, & Clarus loc. cit. asserentes, esse communem.

5 Secunda. Super spiritualibus, vel annexis spiritualibus, ut est causa decimarum, juris patronatus, & hujusmodi, non permittitur reconventio, cap. *decernimus, cap. quanto, de iudic. cap. tuam, de ordin. cognit.* Glof. in cap. 1. 3. q. 8. & in cit. cap. 1. ver. *super suis, de mut. petit.* Carol. de Grass. cum pluribus num. 766. Abb. in d. cap. *At si Clerici, n. 20. de iudic.* Grassis & Duardus ubi supra, & Delbene eo c. 7. dub. 11. *sect. 1. n. 3.* Ratio est, quam affert Glossa in d. c. 5. *de mut. petit.* quia reconventio potest dare jurisdictionem in personam solum, quatenus tamquam actrix iudicio laici fori se subdidit. Si igitur causa de se non est talis, quæ ad iudicem laicum posset pertinere, non acquirit is reconventionem jurisdictionem Specul. ad §. *Nunc dicamus n. 9.* Caravit. super rit. 67. nu. 14. & Farinac. d. q. 8. num. 102.

6 Tertia. Reconventio locum non habet, nisi reconveniantur nomine proprio Clericus agens nomine proprio, Grassus in cit. loc. referens Bartolum in d. cap. *At si Clerici, nu. 14. de iudic.* quare si Clericus agit tanquam tutor, curator, aut procurator alicujus, non poterit reconveniri coram Iudice, coram quo agit; quia cessat ratio propter quam conceditur reconventio, Carol. de Grass. d. *eff. 1. nu. 768.* Sic etiam Clericus agens nomine Ecclesiæ, non potest reconveniri nomine proprio, quia non agit ipse, sed Ecclesia, cujus est procurator. Neque est reconveniendus nomine Ecclesiæ, quia non est procurator in causa reconventionis. Siquidem etiam Ecclesiam posse reconveniri, affirmat Io. Andr. in Glossa marginali d. cap. 1. *de mut. petit.* Quamquam oppositum videatur receptius apud Carolum de Grass. nu. 782. ex Baldo, & Alexandro de Nævo, quos ille adducit. Ea ratione, quod Ecclesia nunquam potest laico subiaci. Id, quod videtur desumi ex cap. 1. *de iudic.* ubi cum Communitas laica reconvenit Monasterium coram Iudice laico, causa expeditur per Iudicem Ecclesiasticum. Similiter neque agens

nomine proprio reconveniendus est nomine Ecclesiæ. Quia tunc causa reconventionis non ipsum tangit, sed Ecclesiam quæ est persona distincta, quamvis ipse esset Ecclesiæ procurator, argum. l. *quasitum, ff. de in ius vocan.* Carol. de Grass. num. 768. & 785. Duard. loc. alleg. num. 68.

Quarta. Reconventio facta coram Iudice feudi non habet locum, nisi causa reconventionis sit feudalis. Siquidem laicus dominus feudi non est Iudex competens Clerici, nisi in causa feudali, ratione cujus feudi ipsi subditur, ut alibi dictum est. Reconventio autem non dat jurisdictionem super causam, quæ aliàs ad Iudicem non potest spectare, ut etiam dicebamus, Duard. n. 66. & ita intelligendus est Mynsingerius *centur. 1. obs. 10.* & Carol. de Grass. n. 767. dum sine distinctione asserunt, in causa feudali non permitti reconventionem.

Quinta. Reconventio locum non habet quando Clericus convenit laicum coram Iudice laico super expoliatione possessionum Ecclesiasticarum, si in fraudem laicus expoliavit, ut accedente Ecclesiastico ad Iudicem laicum possit ibi eum reconvenire. Ita habetur ex cap. *relatum §. Ad hoc,* juncta Glossa in v. *Coram seculari, de jur. patr. litteris, & cap. conquestione, de restit. spol.* Quamvis Glossa, etiam non interveniente fraude, velit, hoc esse generale, ut in conventionem de expoliatione. Quod annotarunt quoque Specul. & Caravit. locis citatis. Et quamvis Reginald. cit. num. 352. absolute asserat, in causa expoliationis reconventionem non habere locum per textum in cap. *fin. de ordin. cognit.*

Sexta. Nec generaliter locum habet reconventio in iis casibus in quibus locum non haberet contra actorem laicum, Quia non debet plus operari contra Clericum, quam contra laicum, Duard. loc. cit. ubi aliquos casus refert, & Carol. de Grass. n. 770. 771. & 773. ac seq. & 786. qui licet exemplificet de laicis, ea tamen reconventis Clericis sunt communia.

Septima. Non habet locum reconventio ubi consuetudine inductum est, ut reconventio Clerici non fiat sub eodem Iudice, sed tantum sub Ecclesiastico, Duard. *ibid. vers. quod quidem verum,* Carol. de Grass. n. 787. Scacc. in tract. *de iudic. p. 1. cap. 11. num. 93.* alios allegans. Quod sanè verum est, si velimus, reconveniri coram Iudice laico esse Clericis odiosum. Militat enim tunc, quod hæc consuetudo, utpotè legitima, potuit induci, ac proinde quod debeat servari. Quo casu dubium esse posset, an trahens contra prædictam consuetudinem Clericum reconventum ad Tribunal laicum contraheret censuram can. 15. Bullæ Cœnæ, quod dubium potest esse generale de omni consuetudine. Siquidem ex una parte non traheret contra juris canonici dispositionem, sed tantum contra consuetudinem. Ex alia verò dispositio juris non videtur excludere legitimas consuetudines, utpotè quæ jus interpretantur. Unde sicut trahens ex legitima consuetudine, si daretur contra, vel præter juris canonici dispositionem, non innodaretur, non obstante, quod dicatur tantum, *præter juris Canonici dispositionem;* ita videtur è contra quod debeat innodari, qui contra legitimam consuetudinem traheret. Si autem velimus, reconventionem sub eodem laico Iudice Clericis actoribus esse favorabilem, non est de facili consuetudo in contrarium admittenda. Et ex hoc puncto pendet resolutio multorum, quæ in controversiam veniunt circa præsentem materiam.

Octava. Reconventio generaliter locum non habet ubi intervenit fraus, non solum ex parte rei reconvenientis, ut supra, sed etiam ex parte Clerici actoris, idè convenientis, ut in causa, super qua est reconvenientus iudicetur non ab Ecclesiastico, sed à laico, Glof. in can. 1. §. *Cujus in agendo 3. quest. 8.* & latè Doctores, quos refert ac sequitur de Grass. numer. 769. & 782. Suedetur, quia fraus & dolus nemini patrocinari debet, multò minus in hoc casu, quo jurisdictio laici Iudicis in

Clericum ex necessitate prorogatur à lege, quæ semper dolum excludit, unde eo casu prorogaretur ab homine, quod fieri non potest juxta ea, quæ habet Aretin. in §. *Idem juris est*, num. 46. instit. de except. Tum quia certum est; Clericum non posse renunciare foro Ecclesiastico.

- 12 Nona. Reconventio non habet locum in causa appellationis. l. 2. §. *legatis*, ff. de judic. & notant Guidopap. dec. 85. num. 55. Ricc. p. 1. collect. dec. 112. Ambros. de imm. cap. 20. num. 40. Marant. p. 4. dist. 6. num. 24. & Squillant. d. priv. 7. num. 67. Quia, quando quis appellat, non sua sponte dicitur agere, sed coactè, ut relevetur à gravamine, sibi à Iudice illato, & ob id cessat ratio reconventionis.
- 13 Decima. Reconventio non habet locum coram arbitro. Quia is non potest judicare, nisi contenta in compromisso, cap. *Cum dilectus*, de arb. l. his, ff. eod. tit. & observant Specul. cit. loc. & Caravit. ibid. n. 12. Quam limitationem juxta de Grassis n. 780. procedit in arbitrio voluntario, secus verò coram arbitris eligendis ex dispositione statutorum ex Romano singul. 783. Marant. ead. dist. 7. num. 12. & Marc. Ant. Blanc. in tract. de comprom. in 4. q. princ. n. 23.
- 14 Undecima. Non procedit in agente pro deposito, cum cesset in eo ratio reconventionis, cap. *Bona fides*, de depos. Mathesil. in d. *auth. & consequenter*, n. 10. ac Socin. in d. c. 1. de mut. petit. n. 61.
- 15 Duodecima. Neque procedit, si reus conventus esset excommunicatus vitandus juxta Extravag. *Ad evitanda*. Tunc enim non poterit reconvenire Clericum actorem, Glof. in cap. *Intelleximus*, v. *Conveniri de judici*. Caravit. n. 16. Carol. Grimald. in addit. ad Tartagl. in prax. Magn. Cur. Vicar. in fin. c. 3.
- 16 Tertiadecima. Reconventio non habet locum, si fiat de re, quæ non habet connexionem cum petitione. Tunc enim Clericus reconveniri debet non coram Iudice laico, sed Ecclesiastico, Exempli causa. Si Clericus petat à laico coram Iudice seculari centum ex causa mutui, & ille reconveniat Clericum petendo commodatum. Quia cum causæ sint diversæ, dividendæ illæ erunt, & consequenter Clericus ratione reconventionis remittendus erit ad Iudicem Ecclesiasticum, ut per Anton. Ripol. de juris d. omn. Judic. c. 1. n. 125. Thesaur. lib. 1. quest. for. 98. ac Delbene d. cap. 7. dub. 11. sect. 1. num. 2. contra Vivium tom. 1. dec. 49. n. 6.
- 17 Eadem communis sententia primò ampliatur, ut locum habeat reconventio, etiam si Clericus vellet à sua petitione desistere, ne cogatur respondere coram Iudice laico. Quia sicuti post litem contestatam, vel aliam ab causam jam non potest se retrahere à iudicio, ita non potest declinare reconventionem; alioquin potest ei Iudex laicus denegare audientiam in suæ causæ petitionis, Carol. de Grassis n. 748. & 794. cum aliis bene multis. Patetque ex simili. Appellans enim non potest renunciare appellationi, invito appellato, ut per Bartol. in l. *si quis libellos*, c. de appel. Surd. dec. 143. n. 3. Afflict. dec. 1173. Thesaur. lib. 5. quest. for. 98. Marcell. Calà glof. 1. num. 46. de Franch. dec. 349. Ambros. d. c. 20. n. 36. & Squill. cl. priv. l. 7. n. 66. Secus est, si re adhuc integra, vellet Clericus desistere, cum tunc liberum id unicuique sit, & reo ante reconventionem non est jus quæsitum, de Franc. d. dec. 349. Marant. ead. dist. 6. num. 54. & Bonac. de legib. disp. o. qu. 2. pun. 1. §. 4. n. 5. Unde tunc reconventio non habet locum sub eodem Iudice.
- 18 Secundò ampliatur, ut locum habeat non solum coram Iudice, ordinario, sed etiam coram delegato ad instantiam actoris, vel utriusque partis; secus est si sit indelegatus tantum ad instantiam Rei. Nam militat in primo casu eadem ratio, de qua in d. l. *Papinianus*, cum habere Iudicem contra se, in quem pro se consentit, Specul. in tit. de reconvent. §. 1. Bart. & Bald. in d. *auth. & consequenter*. At in posteriori casu instantia rei non potest esse præjudicialis actoris Clerico privilegiato, cum præ-

sumatur Iudex favorabilis reo laico, Carol. de Grassis n. m. 751. Unde cessat ratio allata in d. l. *Papinianus*, Marant. d. dist. 6. de judic. convent. & reconvent. num. 13. Ambros. d. cap. 20. num. 42. & alii. Additque de Grassis, item locum esse reconventioni, etiam si Iudex ordinarius vocaretur delegatus in qualitate, in quantum scilicet reus obtinisset, quod in causa conventionis ageret de plano, vel summarie, seu sola facti veritate inspecta. Siquidem quoad substantiam non est delegatus ad instantiam Rei. Et idè non dicitur reus reconvenire, tanquam coram Delegato ad instantiam sui, sed simpliciter, tanquam coram Ordinario. Immo cum qualitas sit favorabilis reo, ut supponitur, vel præsumitur, & in reconventionem sit eadem servanda, non oritur inde aliquod Clerici, qui in reconventionem reum inducit, præjudicium. Et quod dictum est de jurisdictione delegata, idem de prorogata sentiendum est, de Grassis numero 760.

Tertiò ampliatur tam in iudiciis ordinariis, quam summaris, l. *sed ea*, §. *non solum*, ff. de proc. & l. 1. ff. de damn. infect. & il. idem Squil. num. 65. Quando tam causa conventionis, quam reconventionis est summaria. Vel si una est summaria, & alia ordinaria, si reconveniens renunciat privilegio reconventionis, ut utraque causa simul terminetur juxta dispositionem d. *auth. & consequenter de sent. & interloc.* alias secus, cum simul expediri non possit, Specul. de reconvent. §. *Nunc dicamus*, num. 11. Menoch. de rein. pos. remed. 3. q. 84. num. 75. Caravit. super d. rit. 67. num. 7. Carol. de Grassis n. 774. de Franch. dec. 19. & alii.

Ad secundum. Duardus in dictam Bullam Cœnæ Domini cit. num. 66. asserit hanc reconventionem fieri possedumtaxat ante litem contestationem, non deinceps.

A. Caravit. super d. rit. 67. num. 6. dicit, esse locum reconventioni donec in causa conclusum non fuerit, pro quo allegat Glossam, in d. c. 1. v. *respondere*, de mut. petit. quod intelligit secundum temperationem Bartoli in d. *auth. Et consequenter*, n. 12. Ac videtur etiam decisum in cap. *dispendia*, §. *reus quoque de rescripti*. in 6. ubi tempus reconventionis dicitur esse, durante iudicio. Ait autem Glossa, iudicium durare, donec negotium discutitur, quæ discussio non est postquam conclusum, & renunciatum est.

Carolus verò de Grassis de effect. Cleric. eff. Et. 1. n. 762. 22 alios citans, opinatur, etiam post conclusionem locum esse reconventioni, & usque ad latam sententiam exclusivè, fortè quia apud ipsum eo usque dicitur durare iudicium. Subdit tamen, quod, si post conclusionem fiat reconventio, tunc non habet eum effectum, ex quo Iudex debeat in utraque causa pari passu procedere, & simul causas terminare, cum jam sit conclusum in una, bene tamen habebit effectum, quòd actor teneatur stare juri, & assistere iudicio coram Iudice laico.

Tenendum tamen est cum Ambrosino d. cap. 20. n. 38. 23 Bonacin. de legib. d. disp. 10. qu. 2. p. 1. §. 4. num. 5. Delbene d. sect. 1. num. 4. Squirill. cit. cap. 7. num. 63. & cum Doctoribus communiter, huiusmodi reconventionem fieri debere incontinenti, in ipso litem exordio per Clem. Sapè, de verb. signif. ibique Glossam, citantem Alanum, Tancredum, Goffredum, Hostiensem. Io. Monachum, & Accursium, scilicet ante litem contestationem, vel statim post litem contestatam, & addit Glossa, quòd & si reus convenire possit actorem usque dum durat iudicium, non tamen illa conventio vim veræ reconventionis habebit. Ratio autem est, quia causa reconventionis simul cum causa conventionis tractanda est, & expedienda sub eadem sententia per textum in cap. 2. de ordin. cogni. cum similibus, ac tradunt Imola, & alii in d. cap. 1. de mut. petit. Dec. consil. 200. num. 2. Lancello. de attent. p. 3. cap. 24. quest. 10. n. 10. Igitur, si circa initium litem non fiat reconventio, cum non possit executioni demandari simultanea hæc cognitio, aufertur necessitas, quæ in Iudicem laicum prorogabat jurisdictionem super Clerico, cum

cum nimirum possit tanquam distincta causa ritè per Iudicem Ecclesiasticum expediri. Et quanquam reconventio aliquando admittatur in quacunquè parte iudicii tamen id procedit secundum Ambros. n. 39. quem sequitur Squill. d. n. 63. quando fit coram Iudice competente, quo in casu admittitur reconventio; sed causæ simul non tractantur, nec deciduntur, & per reconventionem non retardatur processus causæ principalis. Sed quando fit coram Iudice incompetente respectu causæ reconventionis, & post litem contestatam ex intervallo, non habet privilegium prorogativum jurisdictionis, nec modo aliquo admittitur, parte opponente, & contradicente, secus si non contradiceret reconventioni, & ei consentiret, ut declarat Vinc. Honded. conf. 41 n. 10. lib. 1. quem sequitur Ambros. loc. cit. & Squill. n. 64.

24 Ad tertium quod attinet, videtur dicendum, quod Iudex laicus non solum possit sententiam ferre in causa reconventionis, sed etiam exequi, dummodo sit sine districtione, aut coactione personali, loco cui executio in rebus fieri potest. Ita Salgad. de provest. Reg. tom. 2. p. 4. cap. 14. n. 96. & Peregr. de man. Reg. p. 2. c. 51. n. 1. ac alii. Si enim in hoc casu reconventionis admittatur, non habere locum privilegium exemptionis à foro laico, utique Ecclesiasticus iudicari poterit instar laici, salvo privilegio Canonis, seu districtione personali, quæ induit rationem punitionis criminalis. Siquidem supra diximus, modum procedendi criminaliter non habere locum, dum Clericus reconvenitur.

25 At verò tenendum est, non posse ipsum Iudicem laicum exequi suam sententiam neque in personam Clerici, neque in res illius, sed executionem pertinere ad Iudicem Ecclesiasticum ad instantiam Iudicis laici. Ita docent ex communi Imol. & Butr. in c. postulasti, de for. comp. Mar. Socin. in d. cap. 1. de mul. pecc. Viv. dec. 49. lib. 1. num. 6. Bonacin. d. disp. 10. qu. 2. p. 1. §. 4. num. 5. Ursill. ad Afflic. d. dec. 173. Bellec. p. 1. disquis. Cler. fol. 294. num. 13. Duard. in Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. qu. 11. num. 66. Anton. de Marin. resol. quotid. cap. 53. num. 15. & 16. Dian. p. 1. tr. 2. resol. 21. Squill. d. cap. 7. nu. 74. Delbene d. cap. 7. dub. 11. sect. 2. num. 3. ac seqq. ubi rem exemplis illustrat, & Genuensis in prax. cap. 2. asserens in Curia Archiepiscopali Neapolitana in casu prædicto servari, quod vili sententia, & processu Iudicis sæcularis, dicta Curia mandet executionem fieri contra Clericum à laico reconventum coram Iudice sæculari, & ab eo in bonis condemnatum. Quia coactio supponit jurisdictionem, quam, seclusa occasione reconventionis, Iudex sæcularis in Clericum non habet.

26 Illudque primò monendum puto, quod licet in causa reconventionis Clerici debeat attendi per Iudicem laicum in decisoria jus Canonicum; quia, & si prorogeretur iudicatio in personam aliàs non subjectam, nulla tamen est ratio, cur secundum suas leges iudicari non debeat; in ordinariis verò permittitur jus civile, & consuetudo, ac ritus Curia, in qua litigatur. Secundò Clericum ita reconventum à sententia lata in causa reconventionis appellare non ad Iudicem Ecclesiasticum, sed ad laicum superiorem ejus, qui sententiam tulit. Sicut enim Iudex laicus inferior fuit competens in ferenda sententia, ita laicus superior est competens revisionis, seu appellationis. Quod antea etiam monuit Carolus de Grassis num. 792. cum seq.

CONSULTATIO XXVIII.

An reus citra allegationem immunitatis, permitendo se pluries examinari à Iudice sæculari etiam cum tormentis, valeat, postquam crimen confessus fuit, de illa opponere.

Et an supposita nullitate primæ capture in loco immuni, facta ex eadem causa in loco non immuni ab altero Iudice, priusquam Ecclesia fuerit redintegrata ratione primæ sit etiam nulla?

Tom. III.

Primi dubii decisio pender à resolutione illius articuli, An confugiens ad Ecclesiam, ac inde extractus, possit renunciare beneficio immunitatis. Et affirmativam tenent ex regula, quod quisque potest renunciare suo favori, ac privilegio, cap. uxor. 33. 17. quest. 4. cum similibus, Archid. in cap. fraier 10. num. 2. 17. quest. 4. Io. Vifch de immun. Eccles. num. 56. tract. tom. 13. p. 1. fol. 14. à tergo, Rhemig. de Gonnis eod. tr. fallent. 12. numer. 1. post med. d. tom. 13. p. 1. fol. 98. Navar. in manual. cap. 25. numer. 21. post med. & Barbol. de jur. eccl. univ. lib. 2. cap. 3. nu. 58.

Negativam verò tuerentur ea ratione, quod privilegium immunitatis principaliter, ac directè concessum fuit Ecclesie ob reverentiam eis debitam, quamvis indirectè resultet in beneficium reorum, qui ad eas confugiunt, nec propterea possunt illi renunciare. Petr. Pech. de arest. & iure sistendi cap. 9. num. 5. & 6. dicens receptissimam, Decian. tr. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 26. num. 12. qui in specie reprobatur dictum Ioannis Vifchis asserendo, nil allegare, quod probet, Bobadit. in politic. lib. 2. cap. 14. nu. 29. Matstrill. dec. 69. ex num. 8. ubi contrariis respondet, ac ita in facti contingentis declaratum fuisse, testatur Guazzio. defens. 1. cap. 36. num. 1. inquit, huiusmodi opinionem esse magis tutam, Castropal. tom. 2. tr. 11. disp. un. pun. 11. numer. 5. Trullench. in precept. decal. lib. 1. cap. 11. dub. 1. numer. 14. & seqq. Mar. Ital. de immun. Eccles. lib. 1. cap. 6. §. 2. numer. 87. & infra, Peregrin. eod. tract. cap. 15. numer. 22. cum seqq. Fatinae. in appendic. de immun. c. 19. numer. 304. Diana p. 6. tr. 1. resol. 32. in fin. ubi in specie refellit Barbosam, Ciarlin. contr. for. lib. 2. cap. 163. num. 35. Sperell. dec. 56. numer. 1. p. 1. qui num. 2. ait contrariam solum procedere, quando non intervenit extractio à loco immuni, sed reus, qui ad illum confugit, inde exiit spontè egressus, postea se tradidit manibus Curia; quoniam cessat hoc casu violatio Ecclesie non emendabilis sola renunciatione Rei, nisi sequatur actualis redintegratio.

Ex quibus patet, veriore & magis receptam opinionem esse, quod captus in loco immuni debet omnino restitui Ecclesie, quamvis expressè renunciaverit beneficio immunitatis, principaliter inducto ob reverentiam, quæ sacris locis debetur, & consenserit carcerationi, & examini. Quia violatio dictæ immunitatis purganda est à spolio in illius injuriam commisso.

Pro resolutione autem secundi plurimum facit decisio Sperelli 148. num. 64. p. 2. ubi dubio, an reus, qui pro delicto mixti fori confugerat ad Ecclesiam, inde exiit securus redditus à Iudice unius fori, & dum pergebat ad illius palatium, incidit in lictores alterius Curia diversæ, à quibus ductus fuit ad carceres, restituendus esset Ecclesie, ex qua sub fide publica egressus fuerat, ut ad priorem Iudicem pergeret, responderet distinguendo, quod si dictus reus à primo Iudice suavis absque dolo, & vi, etiam sub promissione de illum non molestando, spontè egressus fuit ab Ecclesia, licitè potuit capi extra locum immuni à familia diversi Tribunalis, nec debet Ecclesie restitui. Quia dum spontè exiit, ac alter Iudex eum capiens extra locum sacrum suam jurisdictionem legitime exercuit, ipse reus se decepit, qui sciens ab utroque foro posse contra se procedi, non minus ab uno, quam ab altero debuerat securitatem impetrare. At si fuit ab uno per dolum, ac mendacium seductus ad exendum ab Ecclesia, quamvis extra illam fuerit captus ab altero diversi fori, qui eum minimè seduxerat, nec rei prius gestæ conscius erat, adhuc debet ipsi Ecclesie restitui. Quia non voluntariè, sed coactè dicitur exiisse, aded ut Ecclesia libero homine spoliata, sit omnino redintegranda, etiamsi illum detinens, non fuerit particeps doli, ac deceptionis, præsertim attentata Constitutione Gregorii XIV. quæ prohibet nihil attentari contra dispositionem in ea factam. Quod proximè accedit ad limites casus, de quo agimus. Nam cum reus prima vice perperam captus à familia

h 2 Curia

Curia Episcopalis in loco immuni, nunquam fuerit ei restitutus, sed adhuc maneat obnoxius dictae Curiae sub fideiussione de se representando post sanitatem sibi restitutam, licet secunda vice pro eadem causa fuerit captus extra locum immunem a lictoribus Judicis laici per Curiam diversam, nec participis primae capturae in loco immuni, nihilominus est restituendus Ecclesiae, ut illius restitutione purgetur spoliolum antea commissum in injuriam loci sacri.

5 Quin amplius contra Gamam existimantem *dec. 52.* quod si reus nulliter extractus ab Ecclesia, interim aliud delictum commiserit, puta vulnerando satellites, prius debeat puniri de novo delicto, ac postea restitui Ecclesiae, contrarium dixerunt Mar. Ital. *de immun. Eccles. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 42. cum seqq.* ac Sperell. *dec. 48. num. 68. p. 1.* Hinc quoque dictum Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 13. num. 17. post med.* quod, si Judex non conscius injuriae ab alio prius illatae, reum inveniat extra Ecclesiam, potest illum capere, & contra eum procedere, quia incipit ibi suam jurisdictionem exercere, nec idem violat immunitatem Ecclesiae, accerrimè, uti loquentem sine lege, & ratione adversus mentem, ac verba Constitutionis Gregorianae, refellit Sperellus tam dicta *dec. 48. nu. 61. p. 1. quàm decis. 150. numer. 73. & 74. p. 2.* asserendo, in contrarium stare communem sententiam, pro qua refert Genuensem in *prax. cap. 22. numer. 6. & 7.* Mar. Ital. *de immun. cap. 6. §. 2. numer. 38. & seqq.* Peregr. *eod. iv. cap. 14. num. 10.* Bonacin. *de legib. disp. 3. quaest. 7. §. 6. num. 8.* Dian. *p. 1. r. 2. resol. 16.* subdens ab ea neque in judicando, neque in consulendo recedendum esse. Siquidem Ecclesiae, à quocunque fuerit spoliata, semper competit interdictum de libero homine exhibendo, ut docet Bartol. in *l. 2. C. de his, qui, ad Eccles. confug.* quod propterea dicitur, esse in rem conceptum, qualia sunt caetera interdicta *l. r. §. penul. ff. de interd.* Sicque utile datur in quoscunque eum detinentes, quamvis non extraxerint, sicut post alios animadvertit Peregrinus loco praecitato.

6 Nec contrarium statuit Farinac. *d. append. cap. 19. num. 306.* licet ex auditu alieno referat casum de reo, qui ad Ecclesiam confugerat, ac inde legitime extractus ab Episcopo ad effectum cognoscendi, an deberet immunitate Ecclesiae gaudere, vel ne, & Judex laicus non probaret carceres Episcopatus, tanquam malè tutos, ac idem sub nomine ipsius Episcopi retineretur in propugnaculo Gubernatoris Civitatis, inde aufugit, & successivè à Curia saeculari raptus, ultimo supplicio affectus fuit. Nam praetermissio quod potuit sequi declaratio Episcopi, eum non gaudere dicta immunitate, responderetur, ejusmodi casum esse diversissimum à nostro. Quoniam ibi agebatur de reo legitime extracto per Episcopum, & retento in carceribus suffectis loco Ecclesiae, undè ille spontè aufugit, ac propterea, sicut quando spontè exisset ab Ecclesia, non posset amplius se illius immunitate tueri adversus capturam à Judice laico factam in sua jurisdictione ex veriori relata per Farinac. *d. nu. 306.* Ita quoque dicendum est de spontè exeunte à carceribus subrogatis loco Ecclesiae, cum idem judicium fieri debeat de subrogato, ac de eo, in cujus locum quid subrogatur ex regula *l. si donatur res, §. si sponsus, ff. de donat. inter vir. & uxor.* cum similibus relatis à Rimin. Jun. *conf. III. num. 4. vol. 2.* Undè liquet, nullam eo casu Ecclesiae injuriam, ac spoliationem intercessisse, quae deleri, ac purgari debuerit. Hic autem prima Rei captura fuit cum injuria, ac spolio Ecclesiae in loco immuni, ac proinde ea restituenda, & spoliolum purgandum est per actualem restitutionem personae ibi per vim captae, priusquam valeat iterum extra illam pro eadem causa legitime capi, etiam ab altero Judice Curiae diversae.

7 Praesupposito igitur, quod reus fuerit illegitime extractus à loco immuni, quaecumque postea contra ipsum acta, tormenta, & confessio subsequuta sunt, nullius omnino sunt roboris, licet ille immunitatis beneficium

non allegaverit. Tum quia haec omnia facta fuerunt contra dispositionem Constitutionis Gregorianae, illa expresse irritantis in *§. Quod si quis.* Tum quia offendunt immunitatem Ecclesiae, cui ipse reus etiam volens renunciare non potuit, ut post alios probat Mastril. *d. dec. 169.*

Eodem pariter nullitatis defectu laborat posterior captura ejusdem Rei per Curiam saecularem facta, dum adhuc penderet causa coram Judice Ecclesiastico super articulo, an ille gaudeat immunitate, & ipse domi detineretur cum cautione de se representando. Siquidem, pendente hujusmodi cognitione, ubicumque Reus detineatur loco tutioris custodiae, censetur esse in ipsa Ecclesia, & propterea non potest sequestrari, detineri, vel denuò capi, antequam fuerit declaratum, ipsum non gaudere immunitate, vel quatenus gaudeat, fuerit cum effectu redintegrata Ecclesia per actualem ejus personae restitutionem. Decianus *d. lib. cap. 29. sub num. 7.* & Genuen. in *pr. d. cap. 2. nu. 7* estque conclusio verissima; nam alioquin indirectè reus faciliè privari posset hujusmodi immunitate. Sicut etiam certum est, quod ille ob causam infirmitatis per Judicem Ecclesiasticum relaxatus cum cautione de se representando, censetur adhuc esse sub ejusdem Judicis custodia. Nam in his casibus provisionalibus talis cautio succedit loco carceris, & custodiae.

CONSULTATIO XXIX.

1 An, si Judex saecularis, qui volens perquirere & extrahere reum laicum latentem in privata domo Canonici, ex pietate, vel urbanitate imploret auxilium Episcopi, possit Episcopus ex se solo illud prestare, an verò adhibere debeat consilium, & consensum Conjudicum Capitularium.

2 Dato, quod ad praemissa non sint adhibendi Conjudices, an si nihilominus illi de facto & per vim se intromittant, turbando jurisdictionem Episcopi, possit ipse Episcopus procedere, prout de jure contra eos tanquam turbatores suae jurisdictionis?

3 Dato rursus, quod Episcopus possit, ut supra, procedere contra dictos Conjudices delinquentes, an adhibere debeat in dicto judicio alios Conjudices à dicto Capitulo eligendos, vel possit ex se solo procedere?

4 An si constiterit, quod supradicti Conjudices deliquerint de ordine & mandato Capituli, possit solus Episcopus animadvertere in totum Capitulum juxta juris regulas, & formam Indulti Capituli?

5 An supradictum judicium impediri, vel retardari poterit ab aliquo ex Executoribus in litteris Indulti nominatis post multi temporis cursum, vel potius in eventu gravaminis recurri debeat ad Metropolitanum, vel ad sedem Apostolicam?

AD primum videtur respondendum, quod cum non agatur de causa Canonici, sed solum de extrahendo delinquentem laicum per Judicem saecularem è privata domo Canonici, quae nulla gaudet immunitate, potest, ac debet Episcopus requisitus à Judice saeculari suum auxilium prestare, *cap. dilecto, in fin. de seni. excom. in 6.* Et hoc quidem nullo requisito consilio, aut interventu Capituli, seu illius Adjutorum, qui solum adhiberi debet in causis criminalibus ipsorum Canonicorum, ex Concilio Tridentino *sess. 25. de reform. c. 6.*

At contra respondendum censeo. Non enim persona Ecclesiastica, multoque minus Episcopus potest, ac debet esse adiutor potestatis laicalis, ut delinquens laicus ad carceres, & poenas, etiam capitales, trahatur ex domo Ecclesiastica; unde ab hujusmodi assistentia debet abstinere, ne incidat in irregularitatem, vel saltem in peccatum mortale, per textum in *cap. Ex litteris, ibique Abb. num. 1. & 4. in fin. de excess. Pralat. Ugolin. de irregul. lib. 2. cap. 10. per tot. & signatè num. 4.* Et quod potius pugnare debeat pro immunitate etiam ad salvandum delinquentem, exceptis quibusdam casibus.

Sed demus sine veri præjudicio, quòd Episcopus hoc possit facere, arbitror non posse id facere absque consensu Conjudicum, vel Capituli. Non sine consensu Conjudicum; quia agitur de violanda habitatione Canonici, quam in effectu violat tam Episcopus, quam Judex laicus, & cum possit esse quòd Canonicus resistat & resistendo dicatur vim facere Episcopo, ex hoc capite posset prærendi ab Episcopo, quòd Canonicus delinquat in eum. Vnde intrat Concilium de Conjudicibus *decis. cap. 6.* Vel sine consensu Capituli: Quia datò, quòd in hoc casu non intraret Concilium, saltem intraret jus commune, secundum quòd in arduis tenetur Episcopus requirere consilium Capituli. Hæc autem materia est ardua. Quia continet jurisdictionem ac læsionem immunitatis.

Ad secundum; Affirmativè respondendum videtur. Quia per dictos Canonicos turbatur jurisdicção ordinaria ipsius Episcopi, atque adeo potest ipse Episcopus ratione offensæ sibi illatæ procedere contra offensores per textum *in cap. 1. de offic. & potest. Judic. deleg. ubi Glossa*, quæ ad idem plura congerit *in verb. impedire*. Neque tunc Episcopus dicitur judex in causa propria, sed executor juris, ut per Innoc. *in cap. Dilectus, de pœn. & in cap. ex parte*, ubi etiam Cardinal. *de verb. signif.*

Sed contra. Nam si sunt adhibendi, ut dixi, sequitur, quòd non possint puniri per Episcopum quia faciunt id, quòd spectat ad suum officium, alias si se opponendo efficerentur Rei, possentque ab Episcopo puniri, profectò nemo illorum aliquid mentiri auderet contra Episcopum, & sic inanis esset provisio Sac. Concilii loco citato.

Ad tertium. Videtur, quòd possit Episcopus ex se solo absque aliis Conjudicibus procedere ad punitionem Canoniorum. Quia cum illi temerè, scandalosè ac de facto se intromittant in jurisdictionem Episcopi, super qua nullum jus habent, privari merentur jurisdictione simultanea, qua gaudent, ita disponente Canone, sic *de cet. 25. qu. 2.* qui ad litteram sic disponit: *Amitat quod habet, qui improbabiliter temeritate, quòd non accepit, assumpsit.* Et jure quidem, cum non sint servanda jura illius, qui jura alterius violare non metuit, ut dicit Gloss. *in c. dilecti filii v. decurtabimus, de privi.* cui etiam consonant verba textus *in c. ubi ista 74. d. relata in c. privilegium 11. q. 3.* quæ sic habent: *Privilegium dignitatis omnino mereatur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate*, ubi Glossa adducit multos casus, in quibus propter abulum amittitur privilegium, & multò plures colligit Gonzal. *ad reg. 8. glos. 58.* ubi tandem concludit, quòd si Episcopus abutens privilegio alternativæ, conferendo beneficia in mensibus alternatis, vel alias reservatis, ut in eo, in quo deliquit puniatur, amittit privilegium dictæ alternativæ.

Verum, admissò, quòd possint puniri, respondendum puto, quòd contra eos non possit Episcopus procedere sine aliis Conjudicibus ad hunc effectum eligendis. Quia isti Conjudices sunt Canonici, contra quos servanda est dispositio Concilii, quòd licet omiserit expressionem hujus casus, nempe quòd Conjudices delinquant, in genere tamen ibi comprehenduntur, quia sunt capitulares, & Canonici, ne sint deteriotis conditionis, quam alii capitulares, suumque officium sit ipsis onerosum.

Ad quartum. Affirmativè videtur respondendum ex vulgari illa regula: qui per alium facit per seipsum facere videtur, & pluries fuisse dictum in S. Congregatione Concilii, sæpius audivi.

At negativè. Tum quia supponit, posse Conjudices in dicto casu puniri, quòd falsum censuimus. Tum quia supponit, quòd Capitulum possit puniri ex facto Conjudicum in dicto casu, quòd etiam est falsum. Quia si Conjudices puniri non possunt, ut dictum est, sequitur, quòd neque Capitulum, ex cujus consensu, vel ordine se opposuerunt. Nam si mandatarius non punitur, quia deli-

ctum non commisit, neque etiam mandans. Sed esto, quòd posset etiam puniri Capitulum, non posset hoc facere solus, quia obstat dispositio Concilii, de qua loco allegato, & *cap. 4. sess. 6. de reform.*

Ad quintum. Cum indultum de Conjudicibus repèriatur concessum Capitulo pluribus annis, à quo tempore fuit executioni demandatum, proculdubio spiravit in totum auctoritas executorum in literis dicti Indulti deputatorum, vel eo ipso, quòd fuit executioni demandatum, *cap. In literis, de offic. Judic. delegat.* Vel saltem non duravit, nisi ad annum, *vt in cap. Quarenti, eod. tit.* Et consequenter illi ex defectu jurisdictionis non possunt amplius se immiscere dicto negotio, sed gravati debent adire Superiorem, prout de jure.

At dicendum. Hoc dubium non videtur posse resolvi, nisi exhibeatur indultum. In abstracto tamen dicendum arbitror, posse dictos executores uti jurisdictione semper quancumque casus hujusmodi contigerit, quia sunt dati in materia, quæ habet tractum successivum, & perpetuum, Menoch. *de retinen. remed. 1. quæst. 16. num. 91.* qui se fundat in clausulis habentibus tractum successivum, prout fortè debent esse in hoc Indulto, in quo solent apponi clausulæ, *Ubi & quando opus fuerit, ac quoties pro parte Capituli fuerint requisiti &c. faciant auctoritate nostra presentibus litteras, & in eis contenta &c. inviolabiliter observare.*

Neque obstat, quòd potius dicendi sunt Conservatores, quorum potestas restricta est à Concilio *sess. 14. cap. 5. de reform.* ad quinquennium, & sublata per Constitutionem Gregorii XV. Nam respectu Concilii, cum dictum Indultum emanaverit post ipsum Concilium, & habeat juxta stylum solitam clausulam derogatoriam generalem, dicitur illi derogatum, quia non est necesse, quòd in specie ei derogeretur, sed sufficit generalis derogatio. Respectu verò constitutionis Gregorii, puto eam loqui de Conservatoribus privilegiorum Regularium, non autem de executoribus, qui dantur à Sede Apostolica pro executione suorum Indultorum extra Regulares.

CONSULTATIO XXX.

An sit valida consuetudo dividendi præbendas vacantium Canoniarum inter Canonicos superstites, exclusivè noviter provisæ Canonicarum? Vbi positò, quòd sit invalida, à quo die earum fructus debeantur?

Et quid si hujusmodi consuetudo sit ex concordia inter Episcopum, & Canonicos per Sedem Apostolicam confirmata?

AD primum. Consuetudinem hanc esse illicitam, dilertè statuit S. Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 14. de reform.* illam improbens, non obstantibus quibuscumque statutis, & constitutionibus, eamque detestatur Pius V. constitutione sua 104. quæ incipit, *Durum nimis*, & in terminis cujusdam consuetudinis Leodiensis, quòd Canonici nullos fructus ex suis Canonicatibus percipiant ad triennium, sed deinceps inter alios Canonicos dividantur, tradit Garz. *de benef. p. 8. cap. 1. num. 84.* ubi refert declarationem S. Congregationis Concilii quæ censuit, neque quandam summam stœnorum, quæ solvebatur, neque fructus canonicales posse exigi, & multò minus inter alios dividi posse. De quibus etiam Monet. *de distrib. p. 2. quæst. 18. num. 54.* & Barbol. *de Canon. & Dignit. cap. 15. num. 33.* ubi distinguit consuetudinem tendentem in utilitatem Canoniorum à consuetudine in utilitatem Ecclesiæ, ad cujus favorem sustinetur. Quòd approbarunt Abb. & Felin. *in cap. cum M. Ferrariensis num. 20 de constitut.* Vnde S. Congregatio Concilii sub die 13. Decembris 1639. reprobavit similem consuetudinem, sive statutum, etiam confirmatum à Leone X.

Ratio autem duplex est. Prima quia ex hisce consuetudinibus cultus Ecclesiæ negligitur, dum Canonici nulla utilitatis, & fructuum spe allecti, omittunt illius

servitium, in cuius tamen altari juxta *Levit. 6. v. 12.* ignis semper ardere debet, quem nutriet Sacerdos, subiiciens ligna manè per singulos dies. Vnde D. Gregorius 21. *Moral. cap. 72.* ait, quòd ignis semper ardere debet, quia necesse est ex illo ad Deum charitatis flamen indefinenter ascendere, cui per singulos dies Sacerdos ligna subiiciet, ne extinguatur. Altera, quia datur, votum captandæ mortis in Canonicis recens provisus, qui servientes altari, & de illo non viventes, seniorum Canonicorum mortem desiderabunt, ut sibi emolumenta necessaria acquirant. Quod non solùm in jure civili est prohibitum ex deductis per Rotam in Romana renunciationis 23. Martii 1650. coram Eminentissimo Cerro, & in Bononien. fideicommissi 11. Decembris 1651. coram Dunozetto, & hoc pactum à jure reprobatur in Eugubina testamenti 28. Junii 1652. S. *Et quia*, coram eodem Eminentissimo Cerro, sed etiam jus canonicum detestatur, ita ut quæcumque promissio, per quam directè, vel obliquè aperiri potest via ad beneficia vacatura, declaretur irrita, & invalida, ut per Lap. Abb. Archid. Gemin. Io Andr. & Monach. in *cap. detestanda, de concess. præb. in 6. & in cap. 2. & ult. eod. tit.* Idque ne quis videatur desiderare mortem proximi, Paris. *de resignat. lib. 6. quest. 4. n. 114.* Garz. *de benef. par. 10. cap. 1. Grat. discept. 692. nu. 27.* Reginald. *in prax. lib. 30. tract. 3. num. 247.* Quod etiam improbat S. Congregatio Concilii in una Troiana sub die 13. Decembris 1659. inquit, consuetudinem introductam vigore asserti privilegii Leonis X. in exclusionem Canonicorum noviter provisorum à participatione fructuum portionum præbendalium esse illicitam, & in casu exposito non esse observandam. Unde in eadem Troiana sub die 24. Aprilis 1661. censuit, fructus omnes ad dictos Canonicatus, & Dignitates spectantes, sublato jure accrescendi, & in communem massam redactos, esse æqualiter inter omnes Capitulares distribuendos. Ad tertium sub die prima Octobris ejusdem anni censuit, standum esse in decretis, & fructus deberi à die instantiæ, redactis omnibus in massam communem, & à die instantiæ dividendi. Quod est contra Guttier. *lib. 1. qu. can. cap. 29. num. item 29.* quatenus ait, portiones præbendales deberi à die præstiti servitii.

Ad secundum. Quamvis consuetudo dividendi inter Canonicos fructus, & redditus ad Canonicos defunctos spectantes, seu aliam portionem aut deductionem ex fructibus applicandam in ingressu novi Canonici ad commodum Canonicorum superstitum sit abrogata à S. Concilio Trid. *d. cap. 14. sess. 24. de ref. & à citata Constitutione Pii V. id tamen locum habere non potest in casu, quo divisio, ac distributio præbendæ, ac portionis Canonicorum defunctorum ratione juris accrescendi favore superstitum firmata, & stabilita fuerit in concordia, per Sedem Apostolicam ex certa scientia, & cum insertione totius tenoris confirmata, & approbata, idèque observanda, l. 1. §. si conveniat, ff. de pos. Rot. *decis. 111. num. 2. pag. 1. div. & dec. 74. num. 1. & seqq. pag. 5. & decis. 352. num. 2. & 3. pag. 9. tom. 2.* passimque alibi. Eo enim casu non intrat textus Concilii, neque constitutio Pii V. nedum propter duplicitem vinculi, pacti scilicet, & confirmationis Apostolicæ, juxta ea, quæ notat Glossa antep. in *Clem. Dudum, de sepul.* D. Fagnan. in *cap. Veniens, de transact. num. 6.* referens S. Congregationis Concilii resolutiones, & Rot. coram Eminentiss. Cerro in Vicen. jurisdictionis 9. Decembris 1650. S. *Iustitia.* Sed etiam, quia Concilium non derogat concordis initis inter Episcopos, & Canonicos, & per Summum Pontificem confirmatis, juxta decisionem Achil. 3. *de pact.* ubi utrumque optimè firmatur, ut latè Garz. *de benef. pag. 3. cap. 2. num. 214. & seq. ubi num. 321.* subdit contrarium procedere in iis concordis, in forma communi dumtaxat confirmatis. Hoc igitur casu nedum potest collator fructus beneficii sibi reservare, absque eo, quòd simoniam committat, Rebuff. *in pr. benef. de requis. ad collas. 8. ibi: limitatur cum illos fructus reci-**

peret ex constitutione, vel statuto ex indulgentia Papa, & ad tradita per Cassad. *decis. 2. nu. 4. de Simon.* Ea ratione, quia confirmatio, si emonaverit in forma specifica, perinde est ac si res fuisset à Principe facta, & de novo concessa juxta Rot. *debis. 743. num. 42.* coram Merlino, sed etiam non censetur ei derogatum, nisi expressè dictam fuerit juxta dictam magistralem decisionem Achil. approbatam à S. Congregatione Concilii, ut testatur D. Fagnan. in *cap. licet, de præb. num. 59.* ubi in fine ait; *Sanctissimus his auditis jussi servari statum confirmatum, & in cap. Veniens, de transact. num. 6. & seqq.* ac Tondut. *quest. benef. cap. 56. num. 5. tom. 1.* quod idem pluries decisum fuisse à dicta S. Congregatione testatur Garz. *ubi supra num. 214. cum seqq. & Rot. dec. 329. numer. 13.* coram Royas, & in Barchinonen. jurisdictionis 8. Aprilis 1647. coram Bichjo, diciturque confirmata ex certa scientia, dum facta fuit cum insertione totius tenoris de verbo ad verbum, juxta Rot. *decis. 166. num. 6. & decis. 292. n. etiam 6. p. 5. rec. & dec. 485. num. 12. p. 4. tom. 2. & dec. 698. num. 21. p. 4. tom. 3.* Quinimò adhuc dicitur confirmata ex certa scientia, licèt totius tenor rei confirmatæ non fuerit insertus, si tamen tenor, & substantia rei fuerit narratus, Rot. *dec. 297. num. 17. p. 4. tom. 2. rec. & dec. 608. nu. 24. tom. 3.* Barbof. *lib. 3. not. decis. 90. num. 4. & in coll. lib. 2. in cap. cum dilectus 4. num. 15. de confi. mat.* ubi refert, quòd circa hoc, re maturè discussa, Clemens VIII. edidit specialem Constitutionem, & addit id maximè procedere stante clausula *ex certa scientia* apposta in ipsa confirmatione.

Neque idem locum habet in casu, quo divisio fructuum ex jure accrescendi per obitum aliorum Canonicorum conventa fuerit in ipsa erectione Ecclesiæ, ac respectivè in limine erectionis Canonicatum, & Dignitatum. Nam sicuti in hoc casu non intrat ratio prohibitiva Concilii, fundata in labe simoniaca, quoties aliqua portio in admissione novi Canonici ad possessionem applicatur aliis sive in ingressu, sive post, cum non dicatur simonia, quando per viam pacti, seu statuti initio imponitur aliquod onus præbendæ vacanti ad textum in *cap. significatum 11. de præb. ubi D. Fagnan. num. 1. & seq. & tradit Paris. de confid. quest. 8. num. 34.* ita quoque cessare debet dispositio ejusdem Concilii, & abrogatio contrariæ consuetudinis simoniacæ, cum omnes ordinationes in erectione quomodolibet factæ non censeantur derogatæ ad textum ejusdem Concilii *cap. 5. sess. 25. de ref. & tradit Garz. de benef. par. 3. cap. 2. num. 216.* ubi refert per Sacr. Congregationem ita decisum, quod etiam refert Corrad. *in pr. lib. 2. cap. 14. num. 46.* Ac proinde transeunt in omnes successores cum sua causa, & onera. Quandoquidem omnis pactio, seu conventio, & si de jure invalida, sustinetur propter auctoritatem Papæ, nec cadit cum generali derogatione duplex vinculum, ut per Garz. *num. 214. & seq.* ubi refert resolutiones S. Congregationis Concilii, & Rot. in *d. Vicen. jurisdictionis, 9. Quin ultra.* Et per auctoritatem Papæ confirmantis ex certa scientia cum insertione tenoris concordis, quæcumque simoniæ suspicio tollitur, ut per Lets. *de just. & jur. lib. 2. cap. 35. dub. 15. num. 93.* Rot. *dec. 701. numer. 1. pag. 4. & div. & in Compostellana Coadjutoris 9. Maii 1653.* coram Zarate, & in Toletana Archipresbyteratus 3. Junii 1658. *respectu verò simoniæ* coram Albergato, ubi receditur à decisis in contrarium coram eodem 13. Junii 1657. Et quamvis, teste D. Fagnano in *d. cap. licet, sub numero 58. de præb.* aliàs fuerit dubieatum in Sacr. Congregatione Concilii, an subsistat id, quod aliqui firmant, nempe quòd per constitutionem generalem nunquam censetur derogatum foundationi, id procedat in foundatione facta à laico patrono, ne retrahatur à foundatione, tamen à Congregatione sub die 25. Febr. 1576. declaratum fuit, non esse sublatum privilegium in foundatione concessum, non obstante dubitatione Congregationis generalis, immò ipse Pontifex, qui licet alias possit derogare qualitatibus in *benef.*

beneficiorum foundationibus appositis, adhuc non censetur derogare, nisi expressè derogat, ut pluribus relatis firmat *Viv. de jurep. lib. 14. cap. 3. num. 17.* Atque adèd in hoc solum sunt specialius privilegiatæ foundationes laicorum, quod illis non censetur derogatum, etiamsi dictum sit, non obstantibus foundationibus juxta Caputaq. *decis. 122. p. 1.* ubi clausulæ quantumcumque prægnantes non sufficiunt ad derogationem foundationis factæ per patronum laicum, sed oportet, quòd nominatim, & non per clausulas prægnantes derogatio fiat.

5 Non obstat, quòd, si permitteretur hujusmodi conventio, negligenter servitium Ecclesiæ, & daretur votum captandæ mortis canonicorum seniorum contra dispositionem *d. cap. 2. & cap. fin. de concess. præb. in 6.* Quoniam cessat suspicio negligentiae servitii ex distributionibus ad congruam sustentationem debitis interessentibus, ut advertit D. Fagnan *in d. cap. Cum M. Ferrariensis sub num. 12. de co. sibi.* Præsertim si hujusmodi Canonicatus habeant proprias præbendas, tunc enim talis ratio nil aliud operari posset juxta claram dispositionem Concilii Trid. *sess. 21. cap. 5.* nisi aliqual supplementum ex ipsis præbendis, quatenus massa distributionem esse valde tenuis. Sicuti etiam dicta jura cessant, quoties concurrat indultum Apostolicum, ut per Barbol. *in collect. ad d. cap. fin. num. 4.* Neque res aliter se habere potest: alioquin inter Canonicos essent prohibita optiones, nec amplius possent eligi Canonici supranumerarii, neque Coadjutores cum futura successione: Quod est contra praxim Immodè in terminis longè difficillimis Pontifex quotidie mandat, ut quis recipiatur in jus Canonicum, licet præbenda non vacet, ut testatur D. Fagnan. *in d. cap. Cum dilectus sub nu. 10. de præb.*

6 Et quidem quòd dispositionem S. Concilii, illa tantum revocat, atque damnat solutiones, & promissiones in actu collationis beneficiorum, vel electionis, vel admissionis ad possessionem, ac eas, in quibus potest cadere suspicio simoniacæ labis, aut sordidæ avaritiæ, sunt ejus verba *d. cap. 15.* Quo verò ad Constitutionem Pii, ipsa quoque loquitur de exactioibus, & retentionibus illicitis, & ad favorem ipsorum collatorum, in quibus possit cadere suspicio simoniæ propter actus correspectivitatem juxta Sarnen. *de irien. quæst. 12. nu. 2.* ibi: *num in beneficiis actus reciproci, & Redoan. de simon. p. 2. cap. 11. num. 16.* ut patet ex illius initio his verbis, aut ex præva consuetudine, & ex verbis, quæ sequuntur, in quibus refertur dispositio Concilii Tridentini.

7 Unde liquet nos versari extra casum utriusque dispositionis. Nam Canonici antiquiores sibi non appropriant aliquam partem fructuum ad Canonicatum, vel beneficium spectantium, & substantialiter, ac perpetuò annexorum ratione præbendæ, id est distributionum quotidianarum, quo casu intrat ratio labis simoniacæ considerata per Concilium, & per constitutionem Pii. Quia talis appropriatio videtur certò modo præmium ob receptionem Canonici, dum ab eo auferatur quod proprium est, & sic verè utraque dispositio procedit in illis fructibus Canonicatus, vel beneficio perpetuo annexis, atque ab eis separatis, qui tamen aliquo tempore per alium, quàm per provisum percipiuntur, sed tantum in præsentis sibi appropriant quandam partem fructuum, quam Canonicus defunctus obtinebat simpliciter ex jure accrescendi ratione antianitatis, & sic in præmium personalis, ac longioris servitii præstiti lux Ecclesiæ. Quæ ratio cum non militet in Canonico successore, utique ipse non poterit prætere, nisi id, quod ejus prædecessor obtinebat ratione Canonicatus, non autem illud augmentum, quod in instanti vacationis abdicatur à Canonicatu, & evanescit quoad defectum accidentalis qualitatis, & evadit proprium aliorum Canonicorum superexistentium, ob acquisitionem illius qualitatis. Et propterea ex hoc dici non potest, quòd Canonici noviter provisi dicantur pati diminutionem fructuum Canonicatus, sed potius quòd illos non acquirant ob dictum

defectum causæ longioris servitii, quæ in antecessoribus concurrebat, ut in puncto pro validitate similis constitutionis, seu consuetudinis egregiè respondit Garz. *de benef. p. 11. cap. 5. sub num. 166.* ibi: *Nam in terminis talium statutorum Capitulum non percipit illos fructus tanquam fructus Canonicatus, aut præbendæ novi residentis, sed potius jure proprio.* Quia præbenda novi residentis non videtur habere tunc fructus, nec dictus novus residentis eos lucratur ex forma dicti statuti, seu consuetudinis. Et sic tunc non potest dici auferri ei fructus, sed potius non dari. Idemque ait *p. 1. cap. 5. num. 210.* ibi: *mihi ubi Canonicus vigore statuti, vel aliàs tenetur dare Capitulo medietatem fructuum suæ præbendæ primorum annorum, cum tunc Capitulum illas percipiat non jure proprio, sed tanquam alterius, ad quem spectabant ratione suæ præbendæ, & residentia.* Secus esset si statutum diceret, quòd Canonicus non lucraretur illam medietatem fructuum primorum annorum. Et confert Rot. *decis. 12. nu. 28 p. 6. rec.* dum ait, maximam esse differentiam inter deficere per diminutionem, vel per non acquisitionem.

Quod sanè procedere debet in hoc casu, ut advertit idem Garz. *d. cap. 5.* Quia cum omnes Canonicatus habeant distributiones quotidianas sufficientes, constitutio Ecclesiæ non potest dici, quòd auferat aliquod jus proprium, & fixum, sed solum distrahit ipsam portionem, quæ prædecessori propter continuatum jus accrescendi, ob longævam vitam, seu ratione longioris servitii paulatim obvenit, ita ut sicuti in specie notat D. Fagnan. *in d. cap. Cum M. Ferrariensis, de const. num. 13.* non est simoniacum recipere aliquem in Canonicum eo pacto, ut de præbendis distinctis nihil percipiat, & *num. 35.* addit, nec de præbendis distinctis, neque de omnibus presentibus aliquid perciperet. Hoc enim esset simoniacum. Idemque repetit ex mente Concilii *in cap. dilectus 1. num. 10. de præb.* Unde nulla potest considerari simoniacæ labis possibilitas, cum agatur de assignatione merè temporali prorsus distincta ab ipso beneficio, & jure spirituali, ex quo non sit annexa alicui Canonicatus, neque ex ista ratione debeatur, sed solum, sine aliqua tamen certitudine, & uniformitate, ratione cujusdam accidentalis optionis juxta antianitatem instar domorum Canonicatum, seu vinearum, & bonorum, quæ cum ordine antiquitatis optantur, absque eo quòd in aliquo dicatur contraveniri dispositioni tam Concilii, quàm Constitutionis Pii, ut optimè convincitur ex Rot. *dec. 166. coram Cavalerio cum aliis relatis per Add. ad Gregor. dec. 478. num. 6.* & in Romana pensionis 19. Januarii 1656. coram Em. Cerro.

Ponderando præsertim constitutionem, quòd Canonicus noviter provilus non participet de hujusmodi massa, habere optimum finem, ut scilicet remunerentur ii, qui longius servitium præstiterunt, & ad formam servitii stipendia angeantur, ut æquum esse ait Monet. *de opt. Canon. cap. 2. qu. 2. num. 1. & 2. & de distrib. quoad. p. 2. qu. 4. num. 2. & 4.* & in potioribus terminis ait D. Fagnan. *in d. cap. dilectus num. 9. de præb.* ibi: *Declaro primo, præsertim conclusionem procedere, dummodo receptio in Canonicum sine præbenda fiat ex causa, puta, ut receptus instituat in moribus, & officiis, ac inserviat prioribus, & antiquis Canonicis, & Ecclesiæ, cujus rei rationem reddit ante num. 6.* notandò idem factum, veluti sententiam, compositionem, donationem, & alia hujusmodi posse diversis respectibus approbari, & reprobari. Potest enim reprobari respectu modi, seu medii, & approbari respectu finis. Et in specie fortiori, quòd statutum, seu consuetudo ne Canonici, vel beneficiati, qui non sunt promoti ad presbyteratus, vel diaconatus, vel subdiaconatus ordines lucrarentur fructus, sit valida, & nullo modo reprobatà per dictum decretum Concilii. & constitutionem Pii, sed valdè rationabilis, firmat Garz. *de benef. d. pagin. 1. cap. 5. numer. 167.* & Barbol. *de Canon. & dignit.*

cap. 15. n. 34. & in collect. Apost. dec. 223. n. 8. Ubi refert quod interrogata S. Congregatio Concilii, an consuetudo Ecclesie Astensis, quod fructus spectent ad Capitulum donec beneficiatus sit sacerdos, sit observanda, ipsam respondisse per hæc verba. *Valere hujusmodi consuetudinem, quia intentio Concilii d. cap. 14. fuit, ne ratione collationis aliquid reciperetur.*

10 Idipsum in casu longè difficiliori eadem S. Congregatio, aliàs decrevit, dum respondit, valere consuetudinem Ecclesie Melphitanæ, sive Amalphanæ auctoritate Apostolica Leonis X. confirmatam, quod Canonici non admittantur ad participationem massæ communis, nisi prius præstito Ecclesie servitio per decennium, neque esse sublatam per Concilium, neque per Constitutionem Pii, eò quod in diversis terminis procedunt, ut testantur Garz. de benef. d. p. 11. cap. 5. n. 168. Gallemart v. *Interponatur*, & comprobatur Barbol. de Canon & dignit. c. 23. n. 7. dum absolute inquit, tam Concilium d. cap. 14. quam Constitutionem Pii V. non comprehendere statuta de servitio per annum vel aliquod tempus, & nihil percipiendo interim de massa grossa nisi peracto dicto servitio, & tunc solum has consuetudines non procedere, & intelligi abrogatas, quando Canonici noviter provisi nihil præcipit, ut tradit Gallemart. ubi supra, & probatur ex textu in *extran. suscepti*, de elect. & elect. potest.

CONSULTATIO XXXI.

Cum ex Constitutione sel. rec. Innocentii X. plures Ecclesie parochiales, aliàs possessæ, per Regulares, fuerint redactæ ad Vicarias curatas perpetuas sæculares cum totali animarum cura, & Sacramentorum administratione, nec non cum onere omnium expensarum pro Ecclesiarum cultu & manutenzione, ideò queritur primò, Quænam portio annua sit à Regularibus assignanda hujusmodi Vicariis curatis perpetuis?

Secundò. An electio Prædicatorum in eisdem Ecclesiis parochialibus spectet ad Episcopos, an potius ad eosdem Regulares?

1 AD 1. Certum est ad Episcopos pertinere, ut assignetur congrua Vicariis ex dispositione Sac. Concilii *sess. 7. cap. 7. de ref.* Unde B. Pius V. statuit ut non minor centum scutorum statuatur, & Rota coram Mant. *decisio. 269.* dixit, esse taxandam in ducatis quinquaginta, & in ducatis septuaginta quinque non computatis omnino incertis, seu funeralibus, eleemosynis, oblationibus, & hujusmodi, atque extat magistralis decisio Coccini inter *recent. dec. 230. n. 2. & seqq. p. 6.* ubi hoc fuit dictum cum suppositione, quod omnes expensæ spectabant ad Monasterium, & non ad Vicarium. Ideòque in casu, quo expensas facit Vicarius, censeo, justam esse regulariter taxationem in scutis centum, nisi aliter Episcopus judicaverit, cui multum in hac materia tribuendum est, Rot. *d. 5. n. 2. p. 2. d. & d. 240. in fin. p. 1. rec.* ac declaravit S. Congregatio Concilii in Ferrariensi, sub die 16. Febr. 1658. nempe, sufficere congruam scutorum nonaginta moneta illarum partium, liberam ab omni onere. Porro Sac. Congregatio super statu Regularium sub die 8. Octobris 1670. declaravit, quod superioribus Regularibus minimè fas sit cum ipsis Vicariis jam deputatis, seu deinceps deputandis publicas, aut securas pactiones, seu conventiones inire super diminutione, aut alteratione, seu variatione dictæ Congregatæ, easque pactiones, seu conventiones tanquam de simoniaca labe, atque avaritia suspectas S. Congregatio omnino reiicit, atque interdicit, eosque qui contra fecerint pœnis adversus simoniacos editis teneri decernit, quibuscumque non obstantibus.

Ad 2. Videtur ejusmodi electionem spectare ad Episcopum ex dispositione *cap. Inter cetera 15. de offic. ord. & S. Concilii sess. 24. capit. 4.* idque privatè quoad omnes Rot. *decisio 234. numer. 59. & seqq. p. 6. recent.* Et in Vicaria erecta in parochiam unitam Monasterio. Quia cum onus concionandi spectet ad curam animarum, quæ pertinet

ad Episcopum, sequitur ut ad eum spectet electio Concionatorum, etiam in Ecclesiis Conventualibus, ut ait textus in *d. cap. Inter cetera*. Præsertim, quia Regulares non habentes, curam animarum, nequeunt ex jure communi prædicare, nisi ex privilegio Apostolico id eis concedatur, Abb. in *cap. Inter cetera sub n. 1. & alii per Felin. in c. Excommunicamus n. 4. de heret. cumque in curam actualem non possint se ingerere, sed tota sit penes Vicarium. Imol. in Clem. 1. n. 8. de offic. Vic. Abb. in cap. extirpanda, §. qui verò n. 15. de præb. Lotter. lib. 1. q. 33. nu. 111. & seqq.* sequitur, quod non possint se immiscere concionibus in Ecclesia unita, & proinde spectat omnino ad Episcopum.

Confirmatur id ex ratione diversitatis inter Casum, quando parochia exercebatur per Monachos, & quando per Vicarium perpetuum. Tunc enim cura ad eos spectabat; igitur & prædicatio. Item Ecclesia erat ipsorum; ergo & prædicare in ea licebat eis sine licentia Episcopi. Ablata autem eis Ecclesia, ejusque cura, non spectat amplius ad eos cura, neque ipsa Ecclesia, & ideò non possunt in ea prædicare, sed spectat ad Episcopum, à quo nunc curam habet Vicarius, ut bene advertit Barbol. in *cap. ex parte n. 13. de offic. Vicar.* Approbata est enim distinctio, ut in suis Ecclesiis possint Regulares prædicare sine licentia, sed in alienis non possint ut declaravit S. Congregatio Concilii teste Pegna *dec. 1052.* & clarè decernitur à Concilio *sess. capit. 21.* atque exornat Barbol. de *Episc. part. 3. allegat. 76. num. 17. & seqq.* ac Constitutio S. D. N. Clementis X.

Non obstat, quod Constitutio Innocentii non præjudicat Religionibus. Quia contrarium ex ea deducitur, dum Conventus istos extinguit, & ad statum sæcularem reducit, solumque dat facultatem asportandi profana. Si enim omnino eos liberat à quocunque jure Regularium, & sæcularizat, sine dubio præjudicat Regularibus. Unde sicuti in Ecclesia sæculari concionator è deputare potest Episcopus, ita etiam in istis quæ ab omni Regularium jure sunt liberæ, ibi: *Innocentius & c. Omnes, & singulos Conventus quorumcumque Monachorum, & Religiosorum virorum bona immobilia possidentium, & c. in quibus ob parvum numerum religiosorum regularis disciplina servari non potest, auctoritate Apostolica tenore presentium perpetuo extinguimus, supprimimus, & abolemus unà cum omnibus eorum dignitatibus, officis, ministeriis, illisque ab omni proprietate, dominio, superioritate, jurisdictione & alio quocunque jure Regularium eximimus, & totaliter liberamus, & c. reservata eis facultate secum asportandi profanam non autem sacram suppellectilem, & c.* Quæ verba sunt nimis præcisa, ut de dictione *totaliter*, quod ea nihil excludat, & absolute intelligatur, firmat Paris. de *resignat. lib. 11. in præfat. n. 4.*

At vero tenendum est, jus eligendi prædicatorem spectare ad Regulares, quatenus Vicarius perpetuus non voluerit, vel non valuerit per se concionari. Ita declaravit eadem S. Congregatio Concilii in dicta Ferrariensi 16. Febr. 1658. Quia cura habitualis in hujusmodi Ecclesiis residet apud Regulares. Qua de re vide *tom. 1.*

CONSULTATIO XXXII.

An pro Capellania, seu Missa celebranda in Civitate debeatur major dos, sive taxanda sit major eleemosyna, quàm pro Capellania in aliquo castro?

1 Ita censeo. Primò quia major summa requiritur pro sustentatione Capellani Missam quotidianam celebraturi in civitate in qua majores sunt expensæ alimentorum, quam in aliquo parvo Castro, ubi ob minores expensas victus, Capellania triginta ducatorum reputatur de majoribus. Secundò, quia cum in civitate testatores sepulturam sibi eligere soleant, de jure anniversaria, & Missæ honestius celebrari debent in Ecclesia sepulturæ. Licet enim animæ eodem modo profit, si Missæ alibi celebrentur, nihilominus tam ratione bone.

honestatis, quam ratione affectionis, ac verisimilis voluntatis defuncti, celebrari potius debent in illa Ecclesia, in qua corpus est sepultum, ut ex Abb. *conf. 99. pag. 2.* & aliis firmat Cavaler. *dec. 494. n. 3. & 4.*

Hinc quando designant Doctores materiam diminutionis, vel contributionis inter plures legatarios, ponderant majorem, vel minorem pietatem causam, ac etiam verisimilem testatoris voluntatem, seu affectionem, ut liquet ex plenè deductis per Franch. *dec. 246. n. 11.* & Rovit. *dec. 87. num. 5.* Roland. *conf. 25. lib. 4.* & Rub. *de testam. ad pias caus. cap. 66. à n. 141.*

CONSULTATIO XXXIII.

Caius putans matrimonium in facie Ecclesie celebratum cum Berta, & per eum consummatum, ex defectu consensus, aliisque de causis esse nullum, fretus consilio quorundam Theologorum, nulla tamen super prefati matrimonii nullitate judiciali declaratione premissa, aliud etiam in facie Ecclesie cum Iulia contraxit, & consummavit, sobole suscepta. Deinceps ad instantiam Berte lis introducta est coram Iudice, qui finali sententia declaravit, primum illud matrimonium sustineri, & allegatas nullitatis causas non satis esse probatas. Adversus hanc sententiam non aliter licuit Caio, quam ab ea simpliciter provocare. Interim Berta diem suum clausit extremum, sicque ob stare desit quominus Caius & Iulia ad secunda vota transirent. Illi igitur locorum distantia segregati, conjugalem affectum, Iudicis sententia velut exunctum, Berta morte quodammodo redivivum invicem exuscitarent, ac demum pro dignitate familie, & quiete conscientie matrimonii vinculum inter se redintegrare cuperunt. Cum autem subdubitarent, ne ex ea conjunctione, qua Iudicis sententia fuerat improbatam, tamen ab ea appellassent, nihilominus ob rei iudicatae auctoritatem sibi forsitan obiceretur impedimentum quoddam dirimens, idcirco dispensationis, si qua opus esset, apud Sanctam Sedem imploranda animum, & impetranda spem habuere. Quia verò ipsa Iulia ineluctabili morbo afflicta pertimescebat, ne mors gratia concessionem, adventumque praeverteret, Ordinarium loci supplex adiit, desiderium explicat, urgentem casum, & pungentem honoris causam exponit, periculum imminens medicorum testimonio comprobat, suam & Caii mentem aperit, eam esse quidem, nihil ut agere vellent, nisi quod Summi Pontificis beneplacito firmaretur. Verum sub spe illius postmodum consequendi sibi interim provideri postulabat, ne nuptias actu, ac de presenti celebrare permitteretur. Permittit Ordinarius ea lege, ut postea, & quamprimum partes id possent, dispensationem, seu quamlibet necessariam confirmationem sibi à Sancta Sede expediri sedulo procurarent. Contracta sunt nuptiae, & illico Romam missum est eo sine, qui supra. Iulia medio tempore facta fungitur superstes Caius cum ut sua, & defunctae conjugis fama, cum etiam familiae dignitati consulatur, enixis precibus petit matrimonium ita contractum sua Sanctissimis beneplacito ratum haberi, ejusque validitatem Apostolica auctoritate declarari, vel per gratiam, vel ob rationes;

Primo quidem videri posset, nullam prorsus in hac specie dispensationem fuisse necessariam, nec ullum obtitisse impedimentum dirimens, quominus mortua Berta, nuptiae inter Caium, & Iuliam legitime contraheretur, quod hoc praesertim argumento comprobatur. Ad inducendum illud, quod appellatur criminis impedimentum, necesse est, adulterium formale intervenisse, quia videlicet ejusmodi impedimentum habet rationem poenae, quae non infligitur, nisi ob completam malitiam, quam in materiali adulterio reperiri nemo dixerit. Haec conclusio ita est evidens, ut superfluum videatur eam scriptorum testimonio confirmare; plusquam satis est adducere definitionem petitam ex cap. 1. de eo, qui duxit in matrimonium, quam pol. per adul. necnon auctoritatem S. Antonini 3. p. sem. tit. 1. cap. 5. circa fin. Artil. v. matrimonium.

n. 33. Navar. in manual. cap. 22. un. 46. Candelabr. aur. de matrim. n. 213. Henriq. lib. 12. cap. 19. Bonacin. de impedim. matr. q. 3. punct. 6. num. 8. Basil. Pont. de matrim. lib. 7. cap. 45. n. 5. Trullench. de Sacram. lib. 7. cap. 9. dub. 10. de impedim. crim. circa fin. & Hurtad. de matrim. disp. 23. diff. 2. vers. circa adulterium.

Idque adeo verum est, ut istud criminis impedimentum non inducatur, nisi ex utriusque contrahentis adulterio formali, nec unius quidem malicia, delictumve sufficiat juxta communem Theologorum, Juristarumque sententiam, quam tuetur Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 79. n. 31. ubi multos producit Authores post D. Thom. disp. 35. q. un. in fin. in exposu. lit. Quin etiam asserit Basilius Pontius dubitationem de subsistentia primi matrimonii hoc efficere, ut qui secundum contrahunt ab adulterio excusentur. Atqui in hac specie, quando post solemnem ac repetitam Doctorum consultationem, qui respondebant matrimonium cum Berta esse nullum, nuptiae inter Caium, & Iuliam contractae sunt in facie Ecclesiae, spectante etiam postmodum & approbante Episcopo ordinario, non potest dici neque ex una, neque ex altera parte adulterium formale esse commissum. Quia non modò de substantia primi matrimonii dubitabatur, imò planè responsum erat, illud non subsistere. Ergo quamvis illa Theologorum sententia fuerit extrajudicialis, quia tamen eorum nutu, & auctoritate regebatur partium conscientia usque ad judicialem ac definitivam Iudicis sententiam potuit contrahentes excusare, si non à quavis culpa, saltem ab adulterio formali, quia semper sub Iudice lis erat ac sperabatur omnino aliud, quam qui secutus est iudicii eventus. Igitur cum post illam finalem sententiam nulla copula intercesserit, consequens est, ut dicamus, nullum in hac specie formale adulterium intervenisse, ac proinde nullum obicere posse impedimentum dirimens.

Verum posito, quod rejectis hisce rationibus, & argumentis impedimentum dirimens in hac causa occurrere statuat probari potest in facillima illa dispensationis causa, quae alias nemini denegaretur, tum ob circumstantias omnes superius positas, quam quia nulla unquam machinationis suscipio intercessit, potuisse Episcopum, quandoquidem pertempus, & longa locorum intervalla non licebat summum Pontificem adire in extremo illo, quod mulieri imminere vitæ discrimine ad evitandum nobilis familiae dedecus irreparabile, quae summa videtur necessitas, praecipue verò ad componendam in foemina propè moriente conscientiae tranquillitatem, quae maxima est pietas, dispensationem, seu contradendi licentiam impetiri, adhibita ea, qua usus est modestia & lege, cum qua etiam concurrebat contrahentium commune votum recurrendi ad Summum Pontificem statim atque illud opportunè exolvere posset.

Huic sententiae ad stipulatur auctoritas duodecim Doctorum, quos citat Sanchez lib. 2. de matr. disp. 40. num. 5. quibus adde Bonacin. de legibus disp. 1. quest. 2. pun. 5. num. 19. Reginald. in prax. for. poenit. lib. 31. cap. 27. num. 206. & Suarez etiam de legib. lib. 6. cap. 14. in fine. Dian. part. 5. ar. 14. resol. 18. Gasp. Hurtad. de Sacram. disp. 26. de matrim. disp. 2. Coninch. disp. 33. dub. 3. Valquez 1. 2. disp. 178. cap. 2. Rebel. p. 2. de oblig. just. lib. 3. q. 5. numer. 20. Salas pispui. 20. de legib. sect. 3. numer. 25. Ricc. in pr. decis. 261. Corrad. in pr. disputat. lib. 8. cap. 4. numer. 35. Pontium lib. 8. de matr. cap. 13. num. 3. qui asserunt etiam in impedimentis dirimentibus posse Episcopum dispensare, quando periculum est in mora consulendi summum Pontificem, adedque necessitas urget, ut non possit ejus dispensatio expectari. Unde paucis exceptis, nempe Sor. lib. 5. de just. quest. 7. ar. 3. Cordub. lib. 1. quest. 11. & in sum. q. 4. Vetracruce p. 3. sect. 45. ar. 18. in fin. Medin. l. 2. q. 97. ar. 4. Garz. p. 11. de benef. cap. 5. n. 343. qui ea nituntur ratione, quod non potest inferior dispensare in lege superioris, videtur esse communis. Et generaliter de dispensatione in quacunque lege, stante gravi necessitate, Episcopum posse

posse dispensare, quando non patet recursus ad Pontificem, tradunt Abb. in cap. *At si Clerici*, nu. 9. de iudic. Lignan. *ibid.* Felin. in cap. 1. fall. 7. de consti. Bald. in l. *omnes populi*, num. 8. ff. de iust. & iur. Mil. in reperi. v. *Dispensare*, Roman. *singul.* 486. Cotta in memor. v. *Episcopus*, Speculat. *tit. de dispensat. §. nunc de Episcopo* nu. 30. in fin. Rebuff. in *pr. benef. eod. tit.* num. 30. & 31. Diaz. *reg.* 238. Duegn. *reg.* 248. *limit.* 2. Gratian. *reg.* 43. nu. 8. Staphil. de *lit. i. grat. tit. de qualitat. & stat. benef. §. 1. quod sit*, nu. 5. Lambert. de *iure patr. lib. 2. p. 1. q. 7. ar. 19. n. 2.* alique communiter.

5 Nam in tali casu censetur cessare lex, qua prohibetur tale matrimonium. Quoniam lex ordinatur ad bonum communitatis, cap. *Erit autem d. 4.* & docent Plato in *dialog. de pulch.* & Aristot. 4. *Eth. cap. 1.* Vnde quando lex desinit esse bona, & potius evadit perniciofa, habet locum epieikeia, quod non obliget, ut docent D. Thom. 1. 2. *qu. 96. art. 6. & 2. 2. qu. 110. per tot.* Caiet. *iisdem* in locis, Sor. *lib. 1. de iust. qu. 6. ar. 8. & qu. 7. ar. 3.* Covar. in 4. *pag. 1. §. 9. nu. 8.* Ledesm. *p. 4. qu. 17. ar. 3. dub. 3. & qu. 18. ar. 2. dub. 12. & 14.* Navar. in *sum. cap. 16. nu. 37.* passimque alii. Quia quod est ordinatum ad bonum, non debet esse perniciosum, neque est de intentione legislatoris obligare, quando quod præcipitur ratione subiectæ materiæ incipit esse præjudiciale. Tunc enim si lex obligaret, non esset recta, sed injusta, & peccaret, ut inquit Aristoteles loco citato. Et proinde superior immediatus, licet inferior legislator, potest in tali casu dispensare, seu potius declarare, quod lex non obliget.

6 Confirmatur. Quando concurrunt duo præcepta, minus cedit majori. Unde concurrente lege humana cum jure naturali, cedit lex humana, tanquam minus digna. In hac autem specie concurrunt lex humana prohibens matrimonium, & ex alia parte lex charitatis, quæ est lex naturalis, obligans Episcopum, tanquam Pastorem ad subveniendum subdito in tanta necessitate constituto. Quare, cum non possit recurrere ad Pontificem pro remedio, ne sine remedio sit, lex charitatis obligat Episcopum ad dispensandam, & prævalet legi humanæ. Rursus ex parte conjugum concurrunt jus tuendæ propriæ famæ, quod est naturale, atque aded prævalet legi positivæ humanæ, ac proinde ab Episcopo relaxanda est, tanquam illa, quæ in tali casu debet cedere.

7 Præterea tenetur Princeps procurare utilitatem subditorum, l. *Imperialis, C. de nupt. & auct. quomodo oporteat ini.* Unde non præsumitur habere voluntatem contrariam utilitati subditorum, & si haberet, inefficax esset, utpotè irrationabilis, quia voluntas superioris debet regi à ratione, ut sit actus potestatis, siquidem potestas omnis regi debet secundum leges æternas. Si autem Pontifex noller in tali casu dispensationem concedi ab Episcopo, esset voluntas contraria utilitati subditorum, & non respiceret bonum, sed malum, quia esset causa scandali. Quod præcipue verum est in hac materia; quia reservatio dispensationis respicit rectam administrationem Reipublicæ, & fit ob charitatem erga subditos, & ob bonum ipsorum. In tali autem casu, si non cessaret, induceret malam administrationem, & relinqueret subditos sine remedio in casu extremæ necessitatis, quod est contra charitatem, & bonum regimen Reipublicæ.

8 Et quamvis plerique ex hisce Authoribus loquuntur tantum de impedimentis occultis, nonnulli tamen inter illos id generaliter, & indistinctè definiunt, itaut eorum sententiam non minus de manifestis intelligi debere tam ex verbis, quam ex rationibus eluceat. Præsertim quando mors instat, postquam nullum superest remedium, neque aliter insigne dedecus vitari potest, nisi concessa præter ordinem ab ipsis locorum Ordinariis ejusmodi dispensatione. Quod hac ratione etiam confirmatur, quia benignissimam Ecclesiæ mentem ita debemus interpretari, ut fideles in extremis positos necessariis auxiliis destitui non permittat. Ergo, cum in hac specie ob instantes mortis angustias, atque itineris lon-

gitudinem, Summum Pontificem adire per tempus non licuerit, consequens est, ut dicamus, Episcopum esse potuisse illius supremæ mentis idoneum interpretem, & saltem vice instrumenti, gratiæ non insolitæ dispensatorem legitimum, itaut ejus dispensatio potius à Sancta Sede, & tacito intellectu, & præsumpta Summi Pontificis voluntate, quam ab Episcopo ex simplici ejus declaratione profecta videatur.

Et verò à majori ad minus sic licet argumentari. Nil tam proprium est Sanctæ Sedis auctoritati, quam ut causæ omnes Ecclesiasticæ ad supremum ejus tribunal per appellationem devolvantur, attamen *can. 12.* Concilii Milevitani, præsentente D. Augustino, cautum est, ut propter difficultates transmarinæ peregrinationis ultimus ille jurisdictionis gradus in Africa ipsa reperiretur utque ibi Iudices vice Pontificia fungerentur aded, ut non opus esset, immo quodammodo prohibitum videretur Romam appellare, non quod præsumerent Africani Patres, illam summam & ultimam jurisdictionem proprio sibi jure vindicare. Quis enim Catholicus hoc attentare ausus esset? Verum ob viarum difficultates; navigationisque pericula existimabant se in sua Provincia Summi Pontificis vices gerere merito posse, ac debere. Et cerè longè minus est dispensationem aliquam semel in casu perurgente impertiri, quam in omnibus causis appellationes suprema auctoritate terminare.

Ique eo magis obtinere debet, quod modestius hoc jure Episcopus utatur, qui, quamvis premente necessitate, causisque gravissimis exigentibus, matrimonii actu contrahendi licentiam possit indulgere, velit tamen, ut contrahentes, ubi primum hoc fieri posset, explicitum suæ Sanctitatis beneplacitum rei gestæ accedere omni studio procurarent, quo facta, & exigentiæ partium efficaciter consulit, & quatenus fieri potest supremam sanctæ Sedis auctoritatem servat intactam.

Neque dici potest, hoc exemplo, si admittatur, locorum Ordinarios in præjudicium Pontificiæ auctoritatis sibi deinceps multum arrogaturos. Nam casus ejusmodi ita debent esse singulares, ita suis modis, & circumstantiis attemperati, ut nullo modo possint, aut debeant in consequentiam trahi. Quod etiam expressè vitari potest rescripto gratiæ, si imploreretur.

Minus videtur obstare S. Concilium Tridentinum *sess. 24. de reform. matr. cap. 5.* ubi præcipit, separationem fieri conjugum, quando scienter intra gradus prohibitos contraxerunt, & vult carere spe consequendæ dispensationis, non enim dignus est qui Ecclesiæ benignitatem facile experiatur, cujus salubria præcepta temerè contempsit. Vnde per hujusmodi decretum ponitur inhabilitas ad contrahendum de novo in pœnam temeritatis, & proinde aufertur etiam Episcopis facultas dispensandi. Idedque esse necessariam bonam fidem contrahentium, ut possit Episcopus dispensare, docent Barth. Ledesma de *matrim. dub. 50. in fin.* Lopez *pagin. 2. instr. cap. ult. §. Porro hic etiam*, Veracruz *pag. 3. specul. conjug. ar. 18. in fin.* Cordub. in *quest. lib. 1. quest. 11.* & alii communiter contra Henriquez *lib. 2. sum. cap. 3. numero 2.* qui oppositum censet, sed absque ullo idoneo fundamento.

Quoniam respondetur, quod non sumus in casu Concilii Tridentini; nam loquitur de contrahentibus intra gradus prohibitos cum præsumptione. Utitur enim verbo, *presumpserit*. Præsumptio enim opponitur timori ex D. Thom. 2. 2. *q. 21. ar. 3.* & importat quandam audaciam. Unde in hoc casu debet importare audaciam eundem contra sanctiones Ecclesiasticas circa matrimonium. Et quia Ecclesia non judicat actus internos, sed tantum externos, idcirco accipiendum est Concilium de præsumptione in actu exteriori. In hoc autem casu non adest præsumptio in actu exteriori, quia non fuit contractum matrimonium in foro externo, tanquam intra gradus prohibitos, manente prohibitione, sed sub colore nullitatis primi matrimonii. Vnde cum cesset præsumptio cessat

cessat etiam dispositio Tridentini, tanquam contra ipsum procedens.

14 Deinde, ut possit Episcopus dispensare in tali casu necessitatis, sufficit bona fides alterius ex conjugibus, ut docent Poncius *d. lib. 8. de matr. cap. 13. n. 4.* Gasp. Hurtad. *de Sacram. disp. 16. de matrim. diff. 2. nu. 2.* Quia non est æquum, puniri innocentem ob alterius delictum, ut etiam ait Sanch. *lib. 2. de matr. disp. 40. num. 4.* & indicat Tridentinum, dum prohibens dispensari, loquitur de conjugibus conjunctim. Et quia non militat in conjugibus bonæ fidei ratio, propter quam Tridentinum prohibet dispensationem, quod nimirum non sit dignus, ut Ecclesiæ benignitatem experiatur, cujus salubria præcepta temerè contempnit. Quare subintrat jus commune, quòd bona fides unius faveat matrimonio, & privilegium illius extendatur etiam ad conjugem malæ fidei, *cap. cum in hibito, de clandest. de spons. & cap. ex tenore, qui fil. sint. legi.*

15 Atque ex his facilè colligitur, æquitatem omnino suadere, ut dispensationem ab Episcopo hisce circumstantiis, ac legibus circumscriptam Summus Pontifex sua suprema autoritate ratam habere velit, idque posse facillimè, non quidem ex doctrina eorum, qui, licèt contrahentes, dirimente impedimento præpediti, nullam omnino ad contrahendum licentiam, aut dispensationem impetraverint, generaliter tamen asserunt Summum Pontificem, ut supremum juris Canonici arbitrum, quodlibet impedimentum dirimens jure positivo constitutum tollere posse, ut cum Covarruvia, & alias alibi dicebam, neque opus esse novo consensu, ex Pyr. Corrad. *in pr. dispens. lib. 8. cap. 3. num. 51.* Butt. *in cap. super eo 5 de condit. oppos. Boer. dec. 264. nu. 17.* Adèò ut etiam post mortem alterius ex conjugibus, quando non potest subsequi novus consensus, hæc dispensatio nihilominus concedi possit, ut per eosdem Authores, quibus adde Anchar. *conf. 408.* Peregrin. *de si. eicom. ar. 24. num. 83.* multosque alios, quos adducit Sanchez *d. lib. 8. disp. 7. nu. 6.* idque dumtaxat quoad effectus merè civiles, non autem quoad valorem Sacramenti, ut ibidem tradidi. Sed quia in nostra specie post concessam ab Ordinario in casu extremæ necessitatis vice quodammodo Pontificia licentiam, post utriusque partis votum recurrendi ad Sanctam Sedem, post præstitum ea lege coram Parocho, & testibus de præsentibus consensum, intendimus Sacramentum matrimonii ab initio constituisse, nec quidquam in ipsius eisdem defuisse, sed tantum ab extrinseco supereminentem quandam Sux Sanctitatis approbationem, ac beneplacitum desiderari. Ergo cum in hoc casu novo patriam consensu opus non sit, neque Iulix obitus, neque aliud quidquam obstare potest, quominus illud matrimonium, per se constans, supererogato Summi Pontificis beneplacito confirmetur.

16 Instabit aliquis, esse igitur superfluum in isto casu recurrere ad Summam Pontificem; siquidem absque ejus dispensatione, matrimonium ritè celebratum esse dicitur atque perfectum. Respondeo, immò tam ex contrahentium voto quàm ex Ordinarii jussu necessarium fuisse, ut matrimonio ita contracto quamprimum ad Summi Pontificis pedes recurreretur, quo ipse suam rei gestæ autoritatem dignaretur accommodare, itaut dispensatio in hoc extremæ necessitatis casu concessa, sit quid mixtum partim ex Ordinarii indulgentia in ipso negotio actu habita partim ex rati habitatione Summi Pontificis postmodum adhibenda, quorum primum cum voto ad Sanctam Sedem sufficiens fuit ad esse matrimonii simpliciter constituendum, alterum verò ad melius esse requirendum videbatur.

17 Si verò quis dixerit, consensum contrahentium fuisse conditionatum, quatenus non nisi sub beneplacito Summi Pontificis contrahere voluerunt; ergo sponsalia dumtaxat, non matrimonium contraxisse Responderetur, auctus agentium ex eorum intentione regulari. Atque in hi

specie, & ex simplici libello, qui Ordinario loci fuit oblatum, constat perspicuam fuisse mentem contrahentium, ut interim dum expectaretur beneplacitum Summi Pontificis, actu & de præsentibus matrimonium contrahere ipsis permetteretur, ut de facto præmissum est, ne gratiæ Pontificiæ impetrationem mors preveniret. Ergo neque Ordinarius, neque contrahentes intendebant ullo modo actum suspendere, sed illum purè impletum optarunt suæ Sanctitatis beneplacito postea confirmari. Quamvis igitur rei gestæ substantiam nihil ipsi defuisse videtur, tamen famæ, & dignitatis interest, eam præsentis auctoritatis nutu approbari, ejusque oraculo palàm inclarescere.

CONSULTATIO XXXIV.

An jus conferendi habitum Tertii Ordinis S. Francisci personis secularibus in seculo existentibus in omnibus privatis extra Congregationem absque ullius voti obligatione, Ordinariorum jurisdictioni, & Indicum secularium potestati subiectis, cum verè non sint persona Ecclesiastica, neque religiosa, spectet ad Fratres Capucinos, qui in Concilio Tridentino dicuntur esse verè Fratres Minores, quique ab Urbano VIII. declarati sunt, esse vera, & nusquam interrupta linea ipsius S. Francisci, & ab omnibus sic censei debere, an verò spectet ad Fratres Tertiarios in Congregatione viventes cum votorum obligatione, qui à S. Francisco non sunt instituti, & qui ex declaratione expressa Clementis VII. in Bulla, Ad uberes, inceperunt in Italia habere locum in communi plusquam ducentis, & septuaginta annis post mortem S. Francisci, Congregatio verò Gallie, incepit tantum sub anno Domini 1596. aut 1625.

ET quidem cum ad Fratres Minores declaverit Nicolaus IV. spectare de jure dirigere tertium Ordinem à S. Francisco institutum pro personis secularibus his verbis: *Cum ratio naturalis persuadeat, & æquitas rationi conformis acquiescat, ut prædicti Tertii Ordinis professores ob ipsius Confessoris reverentiam, dilectorum nostrorum filiorum Ordinis fratrum Minorum dirigantur, & regulentur doctrina.* Quorum Fratrum Minorum Guardianis præscribit idem Pontifex *cap. 16. Regulæ,* quam ipsemet in scriptis redegit pro Tertio Ordine, ut Visitatoris, & reformatoris officium libenter accipiant, & exequantur. Et Innocentius IV. præcipit Generali, & Provincialibus, ut deputent Religiosos, qui sint de suo Ordine, qui dictos Fratres, & Sorores Tertii Ordinis instruant, corrigant in capite & membris; idèò ad Fratres Capucinos de jure à Summis Pontificibus explicato vel privilegio, & consuetudine spectat jus, & auctoritas conferendi habitum Tertii Ordinis personis secularibus in seculo existentibus, & ab eis professionem solitam recipiendi.

Primo, quia sunt verè Fratres Minores, & omnibus juribus primo Ordini D. Francisci acquisitis, & omnibus privilegiis aut iam concessis, aut concedendis uti & gaudere possunt, ut patet ex Diplomate Clementis VII. quod incipit: *Religiosis Zelus,* d. 20 sub annum Domini 1528. Nona Iulii his verbis: *Omibus, & singulis privilegiis, Indulis, & gratiis Ordinis Fratrum Minorum in genere, vel in specie hæcenus concessis, & in posterum concedendis, & quibus ipsi quomolibet utuntur, & gaudent, ac uti, & gaudere poterunt, & futurum, vos quoque æquè principaliter, sicut ipsi uti, & gaudere libere, & licitè valeatis.* Ex quo evidenter sequitur, quòd si dirigere Tertium Ordinem sit jus acquisitum Fratribus Minoribus, illo uti debeant Capucini, cum sint verè Fratres Minores. Si autem sit privilegium, non potest eis denegari, cum omnibus privilegiis æquè principaliter, sicut & alii Fratres Minores, gaudere debeant.

Secundo. Quia S. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium, Regularium negotiis præpositorum, declaravit anno 1620. posse Fratres Capucinos vestire

Fratres, & Sorores Tertii Ordinis, etiam eas, quæ vota emittunt, & omnibus privilegiis circa hanc concessionem factis, uti, & gaudere.

4 Tertio. Quia sic fuit contradictoriè judicatum in consequentiam talis decreti à Reverendissimo Promotore generali Episcopatus Serenissimi Principis, & Cardinalis à Lotharingia, & prohibitum Pœnitentibus, ne circa hanc facultatem Capucinos amplius auderent molestare.

Quarto. Quia hæc sententia contradictoriè lata, acceptata fuit ab eorum Procuratore generali in Curia Romana, qui declaravit, suæ Congregationis professores nec potuisse neque debuisse se juri Capucinorum opponere.

5 Quinto. Quia emanavit decretum ab eodem Serenissimo Principe ac Cardinali à Lotharingia, qui viso decreto Eminentissimorum DD. Cardinalium, de quo supra ac viso consensu prædicti Procuratoris, confirmavit prædictam sententiam, & de novo fratibus Pœnitentibus prohibuit, ne Capucinos audeant amplius super hoc jure inquietare.

6 Sexto. Quia emanarunt duæ sententiæ ab Illustrissimis DD. Episcopis Lixoviensibus in hac parte, à Sancta Sede delegatis, scilicet à Nicolao IV. qui in cap. II. Regulæ quam ipse composuit pro dicto tertio Ordine his verbis: *Ad Episcopum recurrant, & ejus sistant judicio.* Quibus sententiæ declaratur, hanc facultatem spectare ad Capucinos, & prohibetur Fratibus Pœnitentibus, ne se immisceant in conferendo tali habitu in Urbe Julibonensi diocesis Lixoviensis, in qua domicilium non habent.

7 Septimo. Quia sententia Officialis dictæ diocesis fuit ipsis Pœnitentibus injunctum, ut obtemperent Illustrissimorum DD. Episcoporum sententiis.

8 Octavo. Ex consuetudine immemorabili ab initio institutionis Religionis, etiam ultra montes. Habentur enim testimonia fide dignissima, omnes Patres Generales Capucinorum, scilicet P. Hieronymum à Sorbo. P. Laurentium à Brundusio, qui in vita & post mortem claruerunt miraculis, P. Hieronymum à Castelferretto, Romanæ Curie notissimum, P. Angelum à Joyosa, Provinciale Parisiensem, & Diffinitorem Generalem, P. Honoratum Parisinum, non solum approbasse hunc usum conferendi habitum Tertii Ordinis S. Francisci personis secularibus, sed ipsummet contulisse. Non est autem verisimile, quod tot, & tanti nominis ac virtutis Religiosi aliquid contra formam juris, & contra Constitutiones Capucinorum suis permissionibus, & exemplis approbassent.

9 Et licet à sententiis contra se latis appellaverint Fratres Tertiarii, & ad Sanctam Sedem Apostolicam Capucinos provocaverint, ac supplicem libellum tenoris sequentis S. Congregationi Em. DD. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum porrexerint, quo petebant confirmationem decreti dati anno Domini 1616.

10 Eminentissimi, & Reverendissimi Domini. Alias die 20. Decembris anni 1916. instantibus Fratibus Pœnitentibus Tertii Ordinis S. Francisci emanavit decretum ab hac S. Congregatione in hæc verba: *Superioribus autem Regularibus sufficienti facultate ad illa à Sancta Sede Apostolica suffultis (exceptis Capucinis) licet, mulieres ad hujusmodi habitum recipere atque ad ipsos eas vestiendi officium pertinere. Sed quia contra formam prædicti decreti non solum ad dictum habitum recipiunt, sed etiam auctoritate cuiusdam Episcopi freti dictos Fratres Tertii Ordinis, ne ad hujusmodi habitum recipiant impedire præcedunt in Gallia, maxime in provincia Normannia. Ideo, &c.*

11 Tamen in hoc libello multa enunciantur, veritate alienissima, & plura supprimuntur, quæ ad decisionem juris & facti in hac re sunt absolute necessaria.

12 A veritate primo alienum est, quod ad instantiam Fratrum Pœnitentium emanaverit tale decretum, ut legenti constabit, non solum quia de ipsis Fratribus in eo ne

verbum quidem, sed ex subjecto, de quo agitur, apparet, esse decretum generale pro quolibet primorum Ordinum tam S. Francisci, patris Minorum, quam S. Dominici aut S. Francisci de Paula in quo Eminent. DD. Cardinales explicant jus, & facultatem, quam habent dicti primi Ordines supra Tertios respectivè à se dependentes. Unde cum fratres Tertiarii nec sint, neque possint dici esse de primo Ordine, non potest etiam agi in hoc decreto de illorum jure, sed verè agitur de illorum subjectione, & quando hujus decreti petierunt confirmationem, suæ subjectionis obtinuerunt decretum.

Secundo à veritate etiam abhorret, quod Capucini illis unquam impederint facultatem vestiendi illas mulieres de quibus loquitur decretum, & expressè reticuit, & suppressit Procurator in suo libello majorem partem decreti. Agit enim decretum de mulieribus, quæ aut in Congregatione vivunt in domibus consanguineorum in primo gradu, quæ habeant ad minus quadraginta annos, quæque ad minus votum castitatis emiserint, quæ habitum religiosum Ordinis, à quo dependent patenter deferant, & quæ non recipiantur absque licentia Episcopi. Et agebatur inter ipsos Tertiarios, & fratres Capucinos de personis secularibus utriusque sexus; uxoratis, & non uxoratis; junioribus, ac senioribus, quæ in domibus privatis, etiam cum extraneis degunt, & quæ sunt non solum liberæ ab omni voti obligatione, sed etiam quibus prohibentur vota. Ex quibus omnibus apparet Sole clarius, quam sit alienum. Capucinos contra formam prædicti decreti illos impedire.

Vera autem suppressa ad Iuris & facti decisionem necessaria sunt. Primo, quod, licet tale decretum anni 1616. non interdiceret Capucinis Tertii ordinis, ut est à S. Francisco institutus pro personis secularibus directionem, sed tantum earum mulierum, de quibus loquitur, tamen fuit absolute, & expressè revocatum per decretum subsequens anno Domini 1620. quod declarat. Capucinos posse, sicut & omnes alios primos Ordines vestire hujusmodi mulieres.

Secundo celaverunt, introductum esse processum, se appellasse à sententiis prædictis, & rem debere diffiniri contradictoriè, & partibus auditis tam in facto, quam in jure.

Quinimodò Pœnitentes Religiosi Tertii Ordinis cum votorum obligatione jus nullum habent, nec validum privilegium conferendi dictum habitum Tertii Ordinis personis secularibus.

Primo, quia cum non sint à S. Francisco instituti, ut concors est omnium Doctorum, & Scriptorum Ordinis sententia, nullo jure, suis successoribus acquisito gaudere possunt.

Secundo, declaravit Nicolaus IV. hoc spectare de jure naturali ad fratres Minores, quales non sunt Tertiarii.

Tertio, hoc fuit declaratum contra ipsos per Commissarium Apostolicum sententia contradictoriè lata anno 1636. ad instantiam Fratrum de Observantia his verbis: *Super jure conferendi habitum Tertii Ordinis personis utriusque sexus in saculo degentibus, rebusque aliis, dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, declaramus jus conferendi habitum Tertii ordinis S. Francisci personis utriusque sexus in saculo degentibus pertinuisse, atque spectavisse, atque pertinere ad RR. PP. Fratres Minores de Observantia privative quoad dictos RR. PP. fratres Tertii Ordinis de Pœnitentia nuncupatos, inhibendumque fore, & esse, prout inhibemus, & prohibemus dictis Patribus Tertii Ordinis, ne sub pœna excommunicationis, & interdicti in prædicto jure conferendi habitum, & professionem recipiendi se se modo aliquo intromittant.*

Unde, cum Fratres Capucini omnibus, & singulis juribus, & privilegiis, quibus utuntur, & gaudent Fratres de Observantia, & ipsi æquè principaliter gaudere possint, & cum Fratres Pœnitentes non habeant aut jus,

aut aliud privilegium præter id, contra quod judicatum, & declaratum est, aperte sequitur, quod spectet ad Capucinos privatè quoad dictos Pœnitentes, & æquè principaliter sicut Fratres de Observantia.

22 Tertiò hoc fuit illis expressè prohibitum auctoritate Illustriss. DD. Episcoporum Lixoviensium, in hac parte à Sancta Sede Commissariorum in sua diœcesi, ubi incepit hæc controversia.

23 At opponunt primò Fratres Pœnitentes, præcipuè Congregationis Gallicanæ, se obtinuisse duo decreta, quibus declaratur, ipsos posse conferre prædictum habitum privatè quoad Capucinos. Responsio patet ex supradictis. Sunt enim obtenta sub falsi enunciatione, & veri suppressione, ac per consequens nulla sunt secundum regulam juris, quæ vult, ut quod sub veri suppressione, & falsi enunciatione est obtentum, habeatur, irritum & inane.

24 Secundò opponunt, Clementem VII. anno 1526. subjecisse Fratres, & sorores Tertii Ordinis in sæculo viventes Generali Tertiatorum in Congregatione viventium, ipsique facultatem, & licentiam concessisse conferendi dictum habitum. Ad quod respondetur, quod malim credere, ac dicere, Adversarium non vidisse, neque legisse hanc Bullam, quàm illum apertè falsitatis convincere. Expressè enim retidet, ac supprimit verba, quæ illam Congregationi Gallicanæ reddunt & declarant inutilem. Dicit enim hic Summus Pontifex, se illam concedere pro Regnis Castellæ, Legionis, Gallicianæ, Andalusianæ, seu Vandalianæ, & ad instantiam fratris Antonii de Tablada moderni Generalis. At cum Pœnitentes Congregationis Gallicanæ non sint de his Regnis, & Generalem nusquam habuerint in sua Congregatione distinctam à Generali de Observantia, evidenter sequitur, quod tali privilegio gaudere non possint, præcipuè cum esset concessum pluraquam septuaginta annis antequam incepisset illorum Congregatio in Gallia.

25 Sed gratis concedo, quod hoc privilegio uti potuissent quandiù viguit; at verò non solum fuit revocatum à Pio V. sed & prædictus Generalis cassatus, annullatusque fuit, & perpetuo inhibitu universo Tertio Ordini, ne Generalem unquam eligeret, ut patet ex prædicta Bulla. Nec potest ignorari, quod etiam Congregationi Gallicanæ sublatus sit Visitator generalis, quem eligere præsumperat, & absolutè imperatum, ut in omnibus sub obedientia Patris Generalis de Observantia viverent, ut patet ex Constitutione Apostolica Urbani VIII. data anno 1641. 21. Februarii, & quæ incipit, *Salvatoris Domini*, cum fuerit ipsis legitime significata ad instantiam P. Lucæ Vvadinghi.

26 Tertiò opponunt, S. Franciscum, ut constat ex Chronicis, dedisse facultatem Bartholomæo Baro recipiendi ad dictum Tertium Ordinem. Respondetur primo esse concessionem specialem, factam à proprio Institutore, cui nemo successit. Secundo, hanc concessionem factam fuisse ante dispositionem juris à Nicolao IV. explicari, qui vult & præscribit, ut Visitatores, & Reformatores sint Sacerdotes de Religione approbata. Unde cum nullus successerit huic Commissario, standum est juri communi.

27 Quartò opponere possunt fratres Pœnitentes Congregationis Gallicanæ concessionem ipsis factam à R. P. Joanne del Hiero recipiendi ad dictum Tertium Ordinem. Sed ipsius nullitas ex propriis Procuratoris verbis convincitur. Dicit enim, quod eam non concessit, ut Generalis Fratrum de Observantia, sed quatenus subrogatus in locum Generalis Tertiatorum. Ex qua responsione apertè nulla est hæc concessio. Primo, quia talis subrogatus, ut sic, erat delegatus, & non poterat delegare. Secundo, quia ut subrogatus non potuit habere majorem potestatem, quam is, in cujus locum subrogatus est. Certum est autem, quod talis Generalis Tertiatorum Italianæ, in cujus locum voluit esse subrogatus prædictus Generalis de Observantia, nullam omnino habet, nec unquam

habuerit, ex quo restitutus est, jurisdictionem in Pœnitentes Congregationis Gallicanæ.

Adde, quod licet hanc facultatem concesserit ut Generalis de Observantia, non sequitur, quod non sit invalida. Quia ad privilegii validitatem duo requiruntur. In concedente auctoritas, & in subiecto recipiendi capacitas. At deficit ex utroque capite. Generalis enim de Observantia, quamvis habeat privilegium de jure, non potuit illo uti contra præscriptum Summorum Pontificum. At Innocentius IV. expressè ipsi imperat, ut assignet Visitatores, & Reformatores, qui sint Religiosi de tuo Ordine. Secundò ex parte subiecti, quia tunc temporis, quando scilicet facta est hæc concessio, non erant indubitanter professi fratres Tertiarum Congregationis Gallicanæ, cum tredecim post annis, scilicet anno 1625. maximum dubium ortum sit de votorum validitate, & remaneret adhuc, si professionem non renovassent ex Indulto Eminentiissimi D. Cardinalis Francisci Barberini. Denique quando hæc concessio foret valida per privilegium, non potest derogare juri Capucinorum, quibus comperit ex jure ordinario, & ex consuetudine immemorabili.

Referam denique decretum S. Congregationis Concilii tenoris subsequenti. *Sacra &c. sapius censuit, minime posse Sacerdotes Regulares mulierum tertii ordinis, quas de Pœnitentia, vel Bixochas vocant, confessiones Sacramentales audire, nisi fuerint ab Ordinario approbati ad confessiones personarum secularium audiendas. Quemadmodum nec posse illis Sacrosanctum Eucharistia Sacramentum administrare in die Paschalis Resurrectionis S. D. N. Jesu Christi. Quo verò ad sepulturam, atque alia privilegia fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigatos, aliosque similes ita demum Ordinis, cujus tertia Regula habitum assumpserunt, privilegiis potiri, & ab Ordinarii jurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter vivant, seu cum claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub dicto habitu vitam traduxerint, quemadmodum cavetur constitutione Concilii Lateranensis sub Leone X. qua habetur sess. 21. in fine. Hoc autem voto mulierum alia duo scilicet pauperatis, & obedientie nequaquam includi. Quinimo hujusmodi mulieres, si vitam virginalem, aut cœlibem simpliciter, expressèque voverint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, vel seorsum habitantes, supradictis privilegiis Ordinis, cujus tertia Regula habitum deserunt, exemptioneque ab Ordinarii jurisdictione frui debere, ut idem Leo postea declaravit constitutione edita die prima Martii 1518. An autem prædicta qualitates in hujusmodi Tertiariis concurrant, Ordinarii loci esse judicium. Prætereà si contingat aliquas ex supradictis Tertiariis sine sepultura electione decedere, eas sic decedentes ita demum in Ecclesiis Ordinis, cujus habitum assumpserunt, si in ipsis earum communis sepultura reperiatur, minus in Ecclesiis Parochialibus sepeliendas esse decernit. Superioribus autem Regularibus sufficienti facultate ad id Sede Apostolica suffultis (Capucinis exceptis) licere mulieres ad hujusmodi habitum recipere, atque ad ipsos vestiendi eas officium pertinere. Non autem ad habitum admittendas, & recipiendas esse, nisi probata vita, & bonis moribus prædita, atque in ætate saltem quadraginta annorum constitutas, quæ de proprio habeant unde sufficienter vivere possint, & non cum aliis viris quàm cum consanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu sibi conjunctis cohabitent, & ab Ordinario loci licentia prius impetrata, qui non aliter eam concedat, nisi de prædictis prævio examine diligenti, sibi constiterit. Verum in hujusmodi habitu concedendo, & respectivè deferendo omnino à velo supra caput, quod suprajectum vocant, apertorali, quod vulgò dicitur sonogula, & à patientia abstinendum esse. Quinimò eas, quæ supradicta tria, vel aliquid ipsorum deferre deprehense fuerint, illa dimittere, etiam per censuras Ecclesiasticas ab Ordinariis locorum compellendas esse, decernit. Supradictis verò decretis mulieres tertii Ordinis, quæ*

collegialiter vivunt non comprehendit; quinimo eas dispositionis Constitutionis Pii Papæ V. editæ anno 1566. quarto Calendæ Julii, quæ incipit, circa Pastoralis, penitus subjacere, expressè declarat, non obstantibus quibuscumque in contrarium facientibus.

30 Hoc ipsum decretum confirmavit, & inviolabiliter servari mandavit Sacra Episcoporum, & Regularium Congregatio 20. Decembris 1616. quæ postea sequens decretum, quod etiam Capucini de cætero uti possit privilegio, si quod habent, dandi habitum hujusmodi, emisit tenoris sequentis. *Cum alias à Sacra, &c. decretum super habitu, & qualitatibus Tertiariarum emanaverit, in quo inter alia cætebatur, ut superioribus Regularibus facultate ad id ab hac sancta Sede suffulsiis (Capucinis exceptis) mulieres, alias juxta decretum qualificatas, ad Tertiariarum habitum recipere liceret. Verum quia Capucini auctoritate ab hac sancta Sede eorum Religioni concessa privati, ac propterea invidiam apud bonos trahi, conquerebantur, Illustriss. ejusdem Congregationis Patres ejusdem Capucinis privilegiis circa præmissas quomodolibet competentibus, uti & frui licere, decreto hujusmodi non obstante, censuerunt, dummodo mulieres ad Tertiariarum Capucinarum habitum admittenda ad formalem, materialemque ejusdem Religionis habitum, & servato in reliquis omnibus eodem decreto, admittantur* 31. Januarii 1620.

31 At nihilominus fuit postea declaratum, nulla privilegia Capucinis circa præmissa competere, utpotè sublata per Breve Pauli V. in quo fuit eis hoc ad instantiam Tertiariarum expressè prohibitum. Ita Sac. Congreg. Episcop. & Regul. in Mazaren. 3. Decembris 1655. & in una Capucinarum 9. Junii 1656.

32 An verò Moniales Capucinæ manutendæ sint in quasi possessione exemptionis à quibusvis vectigalibus, atque oneribus, in qua reperuntur, Sac. Congregatio Immunitatis in Bisinianen. proponente Rev. P. D. Merlino, respondit juxta Bullam Leonis X. & interim Episc. tueatur.

Porro decreto cap. 15. sess. 23. Concilii Tridentini non comprehenduntur Regulares ratione suorum subditorum, ut Sac. Congregatio respondit, ex cujus etiam sententia Prælati regulares, sive alii Religiosorum Confessores audire possunt confessiones sæcularium, qui sunt de familia, & continui commensales, non item eorum, qui deserviunt in eorum monasteriis, ad hoc cap. 11. in princ. sess. 25. de Regul.

Cumque Fratres monasterii S. Dominici de Lugo Imolenis diocesis declarari postulasent, an ipsis liceret, præsertim ex suis privilegiis, audire Confessiones virorum, ac mulierum professorum Tertii Ordinis S. Dominici, eisque in Paschate Sacramentum Eucharistiæ ministrare, Viaticum præbere, atque Extremam unctionem, Sac. Congregatio consideravit, præsupposito, quòd hujusmodi professi eodem jure censeantur cum aliis professis Tertii Ordinis S. Francisci, de quibus in Glof. Clem. cum ex eo de sent. ex om. eorum non esse aliquam Religionem, sed modum quendam vivendi approbatum à Sede Apostolica nec dici plenè translatos ad Ordinem, ut desinant esse de sæculo Cardinal. in Clem. per literas nu. 9. de præb. Quod cum ita sit, non magis horum, quàm aliorum sæcularium confessiones prædictos Religiosos audire posse juxta cap. 15. sess. 23. ubi privilegiis quibuscumque derogatum est, & amplior derogatio habetur in Bulla Pii IV. revocatoria omnium privilegiorum sub quibusvis formulis in his, quæ Sacro Tridentino Concilio sunt contraria. Ex quo sequitur, tales Religiosos non esse proprios Sacerdotes horum professorum, ac proinde non posse eisdem Sacramentum Pœnitentiæ, vel Eucharistiæ in Paschate ministrare juxta cap. Omnis utriusque sexus de pœnit. & remis. Idemque juris esse de Viatico. Siquidem præcedente confessione exhiberi debet cap. 7. de præpar. quæ adhibenda est sess. 13. in decreto de Sanctiss. Euchar. Sacram. De Extrema unctione non esse judicium. Sac.

Congregationis, sed tamen constare ejus administrationem, sicut aliorum Sacramentorum pertinere ad Parochum, de cujus parochia dicuntur esse tales professi, nisi speciali privilegio sint exempti.

CONSULTATIO XXXV.

An Clerici pro sui ordinis gradu vestibus sacris sepeliendi sint?

Non licere Sacerdotum corpora cum sacris vestibus sepelire, tradunt Palud. in 4. d. 24. quæst. 5. art. 2. concl. 4. Sylvest. v. Benedictio nu. 8. quo in loco absolute dicit, non esse mortuos prætextu pietatis sacris vestibus induendos, & loquitur etiam de sacerdotibus, subditque, quando Sacerdotes, vel Episcopi cum hujusmodi vestibus sepeliuntur, illas non debere esse benedictas, Azor. p. 1. l. 10. cap. 28. quæst. 14. in fin. qui tamen id excusat ratione consuetudinis. Probatum ex cap. Nemo, de consecr. d. 1. ibi: Nemo per ignorantiam Clericum mortuum credat obvolvendum, aut Diaconus scapulas operire velit palla, quæ fuit in altari, aut ceriæ quæ Diacono data est in mensam Domini. Et ex Concilio Arvernense cap. 3. ibi: De operitorio Dominici corporis, seu palla altaris numquam Sacerdotis corpus, dum ad tumulum devehitur, obtegatur, quia sacro velamine visibus suis reddito dum honorantur corpora, altaria polluantur. Hinc ex cap. Vestimenta, de consecr. d. 1. vestes sacre non sunt adhibendæ, nisi in Ecclesiis officiis Deo gratis, & idèd non possunt inservire pro sepultura defunctorum.

At verò licere, atque debere sepeliri vestibus sacris, tenendum videtur. Concilium namque Valentinum celebratum in Hispania tempore Joannis Primi anno Domini 524. & Theodorici Regis 15. de quo Binius tom. 3. pag. 420. rectè monuit in fine cap. 4. quod mos antiquus in sepeliendis sacerdotibus observetur, nempe eos sacerdotali vestimento indutos exponendi, & sepeliendi exemplo sacerdotum legis Mosaicæ juxta animadversionem Nicolai de Lyra dicentis Levit. c. p. 10. Ex hoc autem, quòd Nadab. & Abiu fuerunt sepulti cum vestibus sacerdotalibus inolevit consuetudo, quòd Sacerdotes novæ legis cum vestibus sacerdotalibus sepeliantur, qualem ex Beda testante, Cuthibertum ita sepultum in Anglia arguit fuisse morem in Ecclesia Romana antiquum Amalaricus Fortunatus, Episcopus Treverensis de Eccles. offic. lib. 4. cap. 21. Biblioth. Sacr. tom. 10. col. 497. cum seq. inquit, non est dubitandum, quin ipse mos esset apud Romanam Ecclesiam in hac re, qui apud Anglos fuit, præsertim cum ex illa primum Episcopum Augustinum haberent Angli Saxones, & eo tempore quando celeberrima fuit Romana Ecclesia propter auctoritatem doctissimi ejus Episcopi Gregorii, cujus moris etiam ex antiquis Ritualibus meminit Durand. Ration. lib. 7. de offic. defunct. idemque novissimè comprobavit Jo. Baptista Calalius de veterib. Sacris Christian. ritib. cap. 67. §. Mos quoque.

Idemque afferunt Glof. in d. c. nemo 40. v. mortuum, de consecr. d. 1. ibi: Nam Clerici mortui induuntur vestibus sacris, & in cap. 2. v. sepeliri, de auct. & usu pall. inquit prohibitionem juris civilis in l. Et si quis impediatur 14. §. funeris causa, v. non autem oportet, ff. de relig. & sumpt. funer. quòd ornamenta, & alia hujusmodi non debeant cum corporibus condi, non procedere in Clericis, quia speciale est, ut sepeliantur cum vestimentis sacerdotalis spiritualibus, quam sequuti sunt Abb. quæst. 3. num. 7. subdens, non esse hoc prætermittendum in Episcopis, & Sacerdotibus, Afinius d. §. funeris causa in fin. Lancellor. Corrad. in templ. omn. jud. lib. 2. cap. 5. de Episc. nu. 17. Julius Lavor. elucub. var. tit. 2. cap. 1. num. 11. & Anton. Monach. de execut. in vestib. cap. 9. de vestib. mortui nu. 19. & alios referunt.

Hinc in Concilio Mediol. 6. tit. quæ ad funera pertinent, §. 2. ro. 9. Binii cautum fuit, quòd Clericus mortuus vestitu clericali, quam Ordinis sui ratio deposcit, indutus offeratur,

fferatur, diaconali veste Diaconus; sacerdotali Sacerdos, clericus superpelliceo, tonsuraque ornatus; itidemque alii pro Ordinis ecclesiastici gradu.

5 Idque etiam legitur expressum in Theatr. vit. hum. lit. C. iii. *Cadaverum cura*, §. *Vestitu ornata lit. H. vers. Principum* defunctorum; & Sacerdotum cadavera sui, vel ordinis, vel Principatus, insignibus ornata certo tempore exponuntur conspicienda; priusquam tumulo inferantur, quin Sacerdotes passim ornamentis sui ordinis tumulantur; & feretro calicem aureum unà cum aqua, & vino imponi mos obtinuit.

6 Latius verò à Julio Lavorio *d. iii. 2. cap. I.* dicente *nu. 94.* nostris temporibus Romani Pontifices, Cardinales, Episcopi, & alii in Ecclesiastico ordine constituti, vestibus suo ordini congruentibus in morte induuntur, addito *nu. 98.* Sacerdotes primum vestibus suis Ordinariis usque ad vestem talarem inclusivè, postea amictu, alba, cingulo, manipulo, stola & planeta violacei coloris induuntur, Ritual. Roman. *de exeq. in princ.* Et licet ibi de deferendis calice, & missali nulla fiat mentio, nihilominus ubi adest consuetudo, prout est Romæ, quoad calicem servanda erit, reddendo rationem, quia vestes sacerdotales virtutes significant, cum quibus præ cæteris Sacerdotes sunt Deo præsentandi *num. 99.* Diaconus, amictu, alba, cingulo, manipulo, stola super humerum sinistrum, quæ sub axilla dextra annectatur, & dalmatica violacea, *num. 100.* Subdiaconus amictu, alba, cingulo, manipulo, & tunicella, *num. 101.* Alii verò inferiorum ordinum Clerici superpelliceo super vestem talarem ornari debent, singuli prædicti cum tonsura, & biretis suis ex Rituali *loc. cit.* Inde colligendo, quod Clerici indui debeant, illis indumentis, quæ requirunt ordines ab ipsis suscepti, cum declaratione tamen, quod licet in aliis Ordinibus propter paupertatem hæc sæpius omittantur, in Sacerdote tamen, & Episcopo nullo modo prætermittendum est, teste Durando *in rational. d. lib. 7. cap. 35. num. 40.* qui præterea in præcitato *nu. 111.* concludit, quod Clerici sepeliri debent cum sacris vestibus congruentibus Ordini singulorum, animadverso, quoque *n. 103.* ex Livio *de bell. Macedon. lib. 4.* quod olim apud Ethnicos Sacerdotes defuncti purpura condebantur. Eundem morem apponendi calicem, & crucem supra pectus defuncti, legimus de S. Birinio Episcopo apud Surium *tom. 6 die 3. Decembris.*

7 Atque idèd licitum esse defunctos Sacerdotes indui ornatu sacerdotali, docent Glossæ in *d. c. Nemo, v. mortuum, de consecr. d. 1.* Suarez *disp. 91. de Euchar. sect. 8. §. 4. addendum*, Reginal. *lib. 29. prax. for. pœnit. cap. 9. sect. 8. num. 203.* Richar. *tract. 5. de Sacrament. disp. 4. dub. 11. num. 229.* Ludov. à S. Joan. *in summ. quest. 11. de Euchar. art. 20. dub. 2. concl. 1.* Faust. *lib. 2. de Euchar. quest. 261.* Et pro confirmatione potest sufficere praxis, & observatio, de qua constat servatam fuisse usque à temporibus S. Gregorii *lib. 4. dialog. cap. 40.* ubi Cardinalis Diaconus Paschasius in feretro dalmatica fuit indutus, & *lib. 4. Registr. epist. 44.* eadem dalmatica inducebantur Summi Pontifices. Legiturque apud Damasum in Pontificali *cap. 28.* & apud Platinam, & alios in Eurychiano, Eurychianum ordinasse, ut Martyres sine dalmatica, seu colobio purpureo non sepelirentur, traditq; Baronius *ann. 283. n. 4.* Fitq; mentio de plurimis Sanctis, qui cum sacerdotalibus vestibus fuerunt sepulti, ut de S. Gebardo Episcopo Constantiensis, Canisius *antiq. lect. tom. 6.* de S. Annono Archiepiscopo Colonienfi apud Surium *tom. 6. sub die 4. Decembris*, ac de S. Corbiniano Episcopo Frigiensi *tom. 4. die 8. Septembris* apud eundem Surium, & alios. Accedit etiam ratio. Nam pietas erga defunctos exigit, quod cum honore sepeliantur, & idèd Sacerdotes non debent sepeliri sicut sepeliuntur ordinariæ personæ, sed tanquam personæ Deo consecratæ, & tamquam publici ministri Christi, & Ecclesiæ in ordine ad offerendum sacrificium, & ideo, ut pro talibus cognoscantur, sepeliri debent. Unde hanc consuetudinem licitam esse, ac religioni, & pietati satis consentaneam convincitur. Nam actus

sepeliendi defunctum est actus pietatis, seu misericordiae, & circa personam sacram potest esse actus religionis.

Non obstat *can. Vestimenta, de consecr. d. 1.* Nam eum, vestes sacræ adhibentur ad ornandos defunctos Sacerdotes, adhibentur in officio Ecclesiastico, quia sepultura est pars illius officii, quod consistit in exequiis, & consequenter etiam ornatus corporis defuncti; quando tanquam persona Deo consecrata illis ornatur, ac proinde illis uti ad hunc actum non est adhibere illas in usibus profanis, sed in actu pietatis, & religionis. Quod si quando hujusmodi vestes jam sunt attritæ, religiose comburantur, utique majori ratione possunt, ut ait idem Suarez loco allegato, cum persona sacra sepeliri, & illam simul decenter ornare.

In textu autem *cap. Nemo, eadem a.* disponitur tantum de laicis defunctis, ut ibi notat Glossæ *d. v. mortuum*, non autem de Sacerdotibus. Rursus non disponitur, quod non induantur Sacerdotes vestibus sacris, sed loquitur solum de pala, hoc est de corporali, ut ibidem notat Glossæ, & Suarez eo loco, ac desumitur ex *citato can. Concilii Arvernensis*, his verbis: *De oportorio Domini Corporis, seu palla altaris*, qua prohibet cooperiri, aut obvolvî defunctos. Id autem prohibetur de corporali quia tangit Corpus Domini, & quia nihil pertinet ad indumenta sacra, respectu quorum adest congruentia, quod tanquam propria insignia concedantur iis, qui illis usi sunt in vita. Concilium autem Arvernense eo *cap. 2.* tollit abusum cooperiendi corpus defuncti Sacerdotis palla, seu corporali ea ratione, quia polluuntur altaria, dum corporali, quod prius defuncti corpus texit, redditur pristino usui altaris. Unde non habetur in consideratione, quod ipso tegatur corpus defuncti Sacerdotis honoris causa, sed quod postquam huic muneri inservivit, inserviat rursus altari. Quæ ratio non habet locum, quando sacris vestibus induuntur corpora defunctorum Sacerdotum, siquidem cum iis sepeliuntur. Neque etiam in præsentî casu locum habet dispositio, quia non disponit de ornatu sacerdotali, sed de palla, seu corporali.

At nihilominus non esse saltem necessarium, quod corpora defunctorum Sacerdotum sepeliantur cum sacris vestibus, sed satis esse, quod illis solum induantur, donec fuerint exposita, statuendi fiduciam præbent in primis dictus textus in *can. Vestimenta, & in can. Nemo, de consecr. d. 1.* qui licet loquatur de palla altaris, sive corporali, ad vestes tamen sacerdotales non immeritò extendunt Paludanus, Sylvester, & Azorius antea citati, quibus concinit Rituale Romanum jussu Pauli V. editum, in quo aperte habetur, Sacerdotem, aut cujusvis ordinis Clericum defunctum vestibus suis quotidianis communibus usque ad talarem vestem inclusivè, tum desuper facto vestitu sacerdotali, vel clericali, quem Ordinis sui ratio deposcit, indui debere. Idem decernit Concilium Mediolanense. Non igitur sepeliri. Id, quod etiam D. Hieronymus in vita Pauli primi Eremitæ ad finem minimè probare videtur, his verbis: *Parcite quasi vobis, parcite saltem divitiis, quas amatis. Cur & mortuos vestros auratis obvolvitis vestibus? An cadavera nisi in serico putrescere nesciunt?*

Accedit ratio. Nam honor, qui debetur vivo, debetur etiam & mortuo per textum in *l. apud Celsum, §. adversus. ff. de excus.* Unde pietas erga defunctos exigit, quod cum honore iis parentetur. Hic autem honor non potest Sacerdotibus exhiberi, nisi dum publicè exponuntur cum vestibus sacris, & idèd sufficit, quod pro talibus cognoscantur in funere, non autem in sepultura.

Neque refragatur mos antiquus. Primb quia illi contraria consuetudo derogavit, præsertim cum Sacerdotum, nullam plebem sibi subjectam habentium numerus auctus fuerit. Secundo, quia mos ille non fuit promiscuè observatus, nisi solum, vel ut plurimum in Sanctis, vel in Episcopis, vel in Cardinalibus, vel denique in Summis.

Pontificibus, ut de S. Guthberto apud Amal. Fortunat. de E. clef. offic. lib. 4. cap. 41. De Martyribus cum dalmatica, seu colobio sepultis, D. Gregorius apud Baronium ad ann. 283. num. 3. De S. Birino Episcopo apud Surium tom. 6. die 3. Decembris. De S. Gebardo Episcopo Constantiensi, Canisius antiq. lect. tom. 6. de S. Anno no Archiepiscopo Coloniensi idem Surius eo tom. 6. sub 4. die Decembris. De S. Corbiniano Episcopo Frigiensi idem tom. 4. die 8. Septembris. De Cardinali Diacono Pascasio, D. Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 40. tamen in fetre tantum dalmatica fuisse indutum dicat, & lib. 4. Registr. cap. 44. eadem dalmaticam indutos fuisse Summos Pontifices testatur.

Verum, quia dictum can. nemo de consecrat. d. 1. notat Glossa, v. mortuum, intelligi de laico, quia inquit, & Clerici mortui bene induuntur vestibus sacris, extatque can. nullus mortuus 18. 13. quest. 2. qui tamen id non dicit, sed tantum ait, nullum laicum intra Ecclesiam sepeliri debere, nisi sint fideles laici, aut Episcopi, aut presbyteri. Panormitanus quoque quest. 3. num. 3. sequitur dictam Glossam, & ait, sepeliendos Clericos cum vestibus proprii ordinis, maxime Episcopos, & presbyteros, quamquam D. Clemens in epist. 2. ad Jacobum Fratrem Domini, unde sumptus est Canon, absolute de omnibus loquatur. Nemo, inquit, per ignorantiam Clericus palla mortuum credat obvolvendum, aut Clericus scapulas operire velit, que fuit in Altari, aut certe, que data est in mensam Domini, ut putarem Clementem loqui de palla tantum, & non prohibere, quin aliis vestibus ordinis quis sepeliatur indutus.

Hoc probat etiam in sepultura Episcoporum, & presbyterorum, quos negat sepeliendos sine vestibus Ordinis Rebuffus in prefat. tractat. de sentent. provisional. nu. 48. & seq. Quia, inquit, vestes sacerdotales significant eorum virtutes. Mos tamen fuit aliquando gentium sepeliendi cum vestibus, & aliis rebus pretio sioribus, unde & prodit actio sepulchri violati in eos, qui spoliassent sepulta cadavera, l. Prator ait 7. §. adversus eos de sepul. viol. lib. 4. ff. tit. 2. Morem hunc reprobavit Ulpianus in l. & si quis impediatur 14. §. non autem de relig. & sumpt. fun. lib. 11. tit. 7. non oportet, inquit, ornamenta cum corporibus condi, nec quid aliud huiusmodi, quod homines simpliciores faciunt. Et Laëtant. lib. 2. de orig. error. cap. 4. Unde recte respondisse videtur Rebuffus, non restitui exutori testamenti expensas quas fecit pro emendis vestibus, ut in his mortuus sepeliretur, exceptis presbyteris, & Episcopis. Quia ista etiam mandata, ut alia inanes voluntates defunctorum contemni ab hæredibus impunè possunt, ut in l. fin. de aur. & arg. leg. lib. 34. tit. 2. Atque ita Marianus in servo alieno l. 13. §. fin. ex auctoritate Papiniani de leg. 3. statuit ineptas voluntates defunctorum circa sepulturam, veluti vestes, & similia supervacua, non valere. Idipsumque sanxisse Lygurgum, refert Alex. ab Alex. lib. 3. geneal. cap. 2. & lib. 5. cap. 4. & consenit S. Scriptura secundum Baldum. Vide Tholosan. lib. 23. syntagm. cap. 23. nu. 29. & seq. Hinc tamen existimet vestes lugubres pauperibus elargitas in sepulturis prohiberi. Quia istæ ad eleemosynas pauperum pertinent, nec sepeliuntur cum mortuo, quamquam quidam ad pompam solum abutantur, sed abusus malorum bonis institutis non officiant. Idèd concludo Clericos pro sui Ordinis gradu vestibus sacris sepeliendos esse.

CONSULTATIO XXXVI.

An, & quatenus Canonico absenti causa litis debeantur distributiones quotidianæ?

Regula est, quod distributiones dentur interessentibus divinis officiis, quia sunt fructus laboris, & operæ, textus in cap. un. de Cler. non resid. in 6. ibique Gloss. in verbo veritas, cæterique Doctores, S. Concil. Trid. sess. 24. cap. 12. de refor. & præssequuntur Monet. de distribut.

par. 1. cap. 1. nu. 13. & par. 2. quest. 14. n. 97. Seraph. dec. 1131. & 1140 nu. 1. Greg. XV. dec. 154 nu. 2. Gonz. super regul. 8. Cancell. §. 6. proom. num. 165. Merlin. dec. 113. nu. 1. Rota in Romana pensionis 23. Maii 1644. coram Meltio. Suncque constitutæ ad augendum divinum cultum, ut nimirum Canonici, aliique Beneficiari ei debitum omnibus in rebus obsequium præstent, Clem. 1. in fin. de reliq. & vener. Sanctior. Abb. in cap. licet in 2. notab. de præb. Rota in d. Romana pensionis coram Meltio §. ultimo.

Adversus hanc regulam ad hoc, ut absens distributiones lucrari possit, duo copulative requiruntur, licentia Episcopi, & justa causa. De licentia loquitur Gloss. in cap. Relatum, v. Prælatorum, de Cler. non resid. Abb. in cap. Inter quatuor num. 4. eod. tit. Felin. in cap. fin. limit. 6. de mag. Rot. dec. 468. num. 7. & dec. 608. num. 1. in fin. par. 1. recent. Adèd quod ne sufficiat quidem licentia tacita, sed debeat esse expressa, Add. ad Gregor. dec. 154. num. 8. De justa verò causa est textus in d. cap. un. de cler. non resid. post med. ibi: exceptis illis, quos infirmitas, seu justa, & rationalis corporis necessitas, aut evidens Ecclesia utilitas excusaret, quod in usum revocavit Tridentinum diela sess. 24. cap. 12. & tradunt Seraph. dec. 1131. & 1140. num. 1. Gregor. XV. dec. 104. num. 2. omninò videndi. Et de utraque est Rota dec. 401. num. 2. par. 1. & d. dec. 608. num. 1. & in Burgen. residentia coram Platto apud Marchesan. par. 1. fol. 132. num. 1. & Adden. ad Gregor. loco citato, ac declaravit S. Congregatio Episcoporum in Lancianen. 4. Aprilis 1607. inquit, quod causa justa debet approbati non solum à Capitulo, sed etiam ab Ordinario.

Ut autem ex causa litis, quis dicatur justè abesse, ac proinde distributionibus gaudere, distinguendum est. Aut enim lis est super juribus beneficii, præbendæ, dignitatis &c. & hoc casu, quia agitur de utilitate Ecclesiæ, concurrente Episcopi, & Capituli licentia, lucratur distributiones. Congruum quippè rationi est, quod qui pro utilitate sui Canoniciatus absens est, illius distributionibus non privetur. In his terminis loquitur dec. 662. Seraphin. nu. 2. Aut lis est super titulo, & eo casu, quia non agitur de aliqua utilitate Ecclesiæ, lis dicitur fieri ad proprium commodum, & non lucratur distributiones. Sic idem Seraph. dec. 462. Gonzal. super Regul. 8. gloss. 6. nu. 267. Garz. de benef. par. 3. cap. 2. nu. 47. cum binis seq. ubi in additione refert, ita decisum fuisse dubium transmissum à S. Congregatione, firmatque quod absens causa suæ litis nunquam potest lucrari distributiones. Quia nihil interest Ecclesiæ, quod hic potius, quàm ille Canonicius habeat pinguiorem præbendam, quandoquidem è Collegio Canonicius res exire non debet, Felin. in cap. ex litteris num. 6. de præb. & ita declaravit sæpissimè S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus, nempe pro tēpore litis concernentis principaliter commodum Ecclesiæ, vel Capituli, secus si secundariò, debentur distributiones, ut in Mediolanen. 17. Septembris 1602. in Firmata 14. Junii 1606. in Neritonen. 6. Decembris ejusdem anni, in Papien. 7. Septembris, & in Lancianen. 17. Novembris 1628. Idem censuit per textum in cap. ex parte 13. & cap. un. de Cler. non resid. in 6. ac per Rot. in Burgen. coram Seraphin. 4. Maii 1584. quod pro lite, vel servitio Ecclesiæ licitè quis possit abesse, ac fructus, & distributiones quotidianas percipere, licet in Ecclesia residere jurasset, nec propterea privari possit, ut in Juvenacen. 1. Octobris 1602. & sub 4. Februarii 1603. etiam censuit, Sanctissimo approbante, Canonico absenti pro evidenti suæ Ecclesiæ utilitate deberi distributiones quotidianas, nisi ipsi Canonico esset constitutum salarium, vel nisi adesset consuetudo in illa Ecclesia, quod distributiones huiusmodi Canonico minimè deberentur. Præsertim cum æquè benè possit litem suam prosequi constituendo Procuratorem in Curia, sicuti fuit resolutum in Licien. fructuum 25. Aprilis 1603. coram Card. Pamphilio & dict. dec. 468. num. 2. par. 1. recent. & dec. 1131. num. 1. Seraphin. & dec. 401. num. 3. par. 3. recens.

Verum

4⁵ Verum quoad licentiam obtinendam ab Episcopo, & Capitulo requisitam *ex cap. Relatum, de Cler. non resid.* atque ex Concilio Tridentino *cap. 1. sess. 23. de reform.* dicendum est, solum esse necessariam in Episcopis, & Curatis, non autem Canonicis non exercentibus curam animarum, sed habentibus legitimam absentiae causam de jure permissam, ut ex Barthol. de S. Faust. *de hor. canon. lib. 2. quest. 9. Ricc. in collect. decis. 2437. pab. 6.* & pluribus aliis tradit Barbof. *de Canon. & Dignit. cap. 4. sub num. 26.* Et ideo Doctores tenentes, requiri causam, & licentiam, non debent intelligi de causa, quae reperitur in jure speciatim expressa, sicuti est causa defensionis propriae dignitatis, vel praebendae, vel Ecclesiae per textum *in cap. ex par. 2. de Cler. non resid.* Quia tunc dubitari non potest de causa legitima, tanquam a jure approbata. Unde sic absens dicitur habere licentiam ab ipso jure, ut distinguendo probat Garz. *de benef. postquam paulo ante contrarium dixisse videbatur par. 3. cap. 2. n. 9. & 96.* Praesertim si Canonicus litigaret cum suo Capitulo; quia Capitulum ex propria culpa lucraretur cum iactura Canonici, ut in specie Rota in Salmantina fructuum 2. Junii 1611. coram Remboldo, in quam refert, ac sequitur Add. ad Greg. *dec. 154. nu. 8. in fin.* Quare, ut distributiones quotidianae debeantur Canonico absenti ex justa causa, satis est, quod faciat suas protestationes, saltem si causa non est notoria, secus autem quando est notoria, Rota apud Farinac. *par. 2. tom. 1. dec. 244. num. 1.*

5 Non obstat Monet. *par. 1. quest. 3. num. 3.* Quia loquitur in genere de causa justa. Neque Gratian. *discept. 591. num. 34 & seq.* Quia loquitur, quando Canonicus fuit injuste impeditus quominus resideat, vel dejectus a sua possessione. Neque Seraph. *dec. 662. num. 2.* Nam agit de fructibus, qui sunt longe diversi a distributionibus, quia illos percipit omnis beneficiatus, etiamsi non resideat, distributiones vero quotidianae non dantur, nisi iis, qui statis horis interfunt, ut firmat idem Monet. *par. 2. quest. 2. num. 27. & 39.* Neque Burat. *dec. 694. num. 5.* Quia loquitur de causa necessaria absentiae, nullum vero facit verbum de lite particulari in proprium commodum. Neque Gregor. XV. *dec. 154. num. 8.* Quia nedum non commemorat litem aliquam, sed Rota ibi *num. 2.* tenet expressè contrarium, quod scilicet distributiones non debeantur non interessentibus, nisi concurrente una ex tribus hae causis, nempe infirmitas justa, & rationabilis corporis necessitas, aut evidens utilitas Ecclesiae. Neque tandem Beltram. *in addit. ad d. num. 8.* Nam, ultra justam causam, requirit licentiam Episcopi, & quidem expressam, non suffragante tacito consensu ex pluribus decisionibus ab ipso relatis.

6 Secus vero dicendum est de distributionibus, ut aiunt, massae grossae, quas absens pro defensione jurium sui Canoniciatus, & praebendae, vel ex alia legitima causa lucratur, per Glossam singularem *in d. cap. un. v. receperit, post med. dr. Cler. non resid.* & ibi notant plures ex Canonistis, quos sequitur Monet. *de distribut. par. 1. qu. 3. & seqq.* ac late Gratian. *d. discept. 591. a num. 34. tom. 3.* Seraphin. *d. decis. lib. 2. num. 2.* Burat. *dict. decis. 694. num. etiam 2.* Rot. *decis. 467. num. 1. par. 1. recent.* & declaravit Sac. Congregatio Concilii in una Bononien. 20. Aprilis 1613. *ad dict. cap. 12. sess. 24. de reform.* & antea declaraverat Sacra Congregatio super Episcopis 4. Septembris 1592. per *cap. Postulastis, §. Licet, de praeb.* per haec verba: *Sacra, &c. censuit, absentes justa causa ex quo non dantur distributiones, lucrantur suam partem massae grossae, quae non sunt propriae distributiones, sed dividitur inter capitulares in locum praebendae, demptis tamen punctaturis, quae subrogantur distributionibus.* Etiam si litigaret contra Capitulum suae Ecclesiae, cum speciale sit, posse Canonicum litigare cum suo Capitulo ad consequendum fructus suae praebendae, ut in puncto responderet Rota praesallegata *dec. 467. nu. 1. & seq. vers. secus est in casu nostro,* quo lis erat pro defensione propriae dignitatis. Ac ita ut, neque obstat statutum denegans fructus ei, qui

non praestitit integrum servitium, quique non reperitur praesens illorum divisionibus. Nam intelligi debet cum exceptione legitimi impedimenti juxta intelligentiam juris communis, Rot. *cir. dec. 467. nu. 3.* & Burat. *d. dec. 694. num. 4. & 5.* ac censuit eadem Sac. Congregatio Concilii sub die 27. Martii 1634. in alia Bononienli.

CONSULTATIO XXXVII.

An Regularis, pretendens professionem suam emisisse per vim, & metum, aliamve causam, possit etiam post quinquennium, dare de nullitate suae professionis? &

An professio sit nulla, si non emittatur in Monasterio, in quo Novitiatus peragitur?

AD primum. Videtur posse, si durante toto quinquennio perseveraverit impedimentum cum de jure communi licet, daretur annus ad reclamandum *cap. 2. de Regul.* si tamen Monachus intra annum reclamare non potest, puta, quia semper perduraverit metus, illi non imputatur, ut *in d. cap. 2. notat Glos. fin. & facit textus in cap. constat 1. qu. 1. cum notatis in cap. ad id, de sponsal. & in cap. de illis, de despons. impub.* Ex regulis enim juris, impedito non currit tempus, *cap. imputari,* ubi late Glos. *de reg. jur. in 6.*

At nihilominus censeo, non esse recedendum a contraria opinione, nempe quod post Concilium Tridentinum non possit dari de nullitate professionis post quinquennium. Et est ratio, quia praefatum Concilium *sess. 25. de regul. cap. 19.* quadam velut praescriptione decrevit. *Quod quicumque Regularis pretendat se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante aetatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum, non audiatur, nisi intra quinquennium tantum a die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas pretenderit deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario.*

Ex his namque verbis generalibus, quae omnem casum comprehendunt, quilibet post quinquennium excluditur ad textum *l. in fraudem, §. fin. ubi Bald. de milit. testam. Dec. cons. 5. num. 1. & cons. 536. num. 9.* Loquitur etiam per dictionem taxativam *tantum,* cujus natura est, id solum concedere, quod affirmat, & praeter id omne aliud excludere *l. fin. C. de patrib. qui fil. detrax. l. contractus, de regul. jur.* Bartol. *in l. un. num. 1. & 13. ff. si quis jurisd. non obtemp.*

Praeterea cum de jure communi fuerit provisum omnibus aliis casibus, nec dari possit instantia causae, vel casus, qui de jure communi non sit decisis, oportet, quod verba Concilii aliquid operentur, restringendo textum Concilii ad dictam praescriptionem quinquennii, aliàs hoc decretum evanesceret. Et hanc fuisse mentem Patrum Concilii certum est, qui, cum non ignorarent dispositionem juris communis, moti sunt ad ita disponendum propter tot scandala, quae ex licentiis illuc usque concessis, & ex causis hujusmodi in dies oriebantur.

Hinc merito Sac. Congregatio Concilii declaravit in similibus casibus denegandam audientiam. Quam declarationem sa. me. Gregorius XIII. confirmavit in haec verba. *Felicis recordationis Gregorius XIII. ex sententia Congregationis Concilii declaravit, eos, qui per vim ac metum se ad Religionem professos praetenderent, nisi intra quinquennium reclamaverint, eo elapso, non esse audiendos, tametsi allegarent vim, ac metum semper durasse.*

Et aliàs etiam eadem Sac. Congregatio ita declaravit. *Queritur, utrum vigore Constitutionis Sixti V. sub annum 1587. incip. Cum de omnibus, possint nunc hi Capucini reclamare, non obstante illius revocatione, quam revocationem in Ordine non fuisse receptam, aut saltem nunquam sibi innotuisse affirmant? Sacra Congregatio Concilii respondit,*

obstare lapsum quinquenni ejusdem Concilii decreto praefixi, ac proinde non posse reclamare.

- 7 Non obstant in contrarium adducta. Quoniam post Concilium non habent amplius locum.
- 8 Ad secundum affirmativè respondendum videtur. Quia Capitulum, seu Prælatus Conventus, ad quem Novitius transfertur ad professionem emittendam, non probavit illum per annum, unde non potest eum admittere ad professionem. Quod quidem confirmatur ex Tridentino *sess. 25. cap. 11. de Regular.* Ibi enim irritantur omnes professiones, quas non præcesserit annus integer probationis ab habitu suscepto. Hæc autem probatio per totum non requiritur à Tridentino, ut materialiter, ac in tuto modo se habeat, sed ut formaliter influat in admissionem ad professionem. Quia finis legis est experiri Novitium, & cognoscere, an sit habilis pro Religione. Non potest autem Capitulum Conventus, ad quem Novitius transfertur, hoc experiri, atque aded totum illud probationis tempus, in quo Novitius fuit in domo Novitatus materialiter, ac mortuo modo se habuit, nec influit aliquo modo juxta mentem Concilii in admissionem ad professionem, sed perinde se habuit, ac si non præcessisset. Unde non potest dici, quod præcesserit integer probationis annus eo modo, quo requirit Concilium.
- 9 Verùm communis sententia est, professionem hujusmodi esse validam. Quia nullo jure cautum est, ut professio fiat in eodem loco, ubi paratus est Novitatus. Hanc probant Dian. *par. 9. tract. 7. resol. 4.* ibique Bordon. & Pellizzarius, Lezan. *conf. 8. num. 20.* & antè eos Sanch. *lib. 5. in Decal. cap. 3. nu. 12.* Armill. *v. Professio num. 2.* Angel. *eod. v. num. 3.* Lopez *lib. 2. tit. 7. part. 1.* Rodrig. *tom. 2. sum. cap. 8. num. 12. & tom. 3. quest. regul. 2. art. 8. in fin.* Gloss. *in cap. porrectum, v. Monachum, de Regul.* ibique Abb. *num. 7.* Henric. *in cap. fin. num. 5. qui Cler. aliique.*
- 10 Ad rationem objectam respondeo sufficere, quod habeatur informatio de Novitio à Prælate Monasterii, in quo ille suum novitatum peregit, quæ informatio eo ipso, quod ab illius Superiore transmittitur ad emittendam professionem in alio Monasterio, censetur obventa, cum non transferatur ad profirendum, nisi qui reperitus fuerit idoneus.

CONSULTATIO XXXVIII.

De auctoritate Metropolitanæ aliqua discutuntur?

- 1 An Metropolitanus punire possit crimina notoria subditorum, præsertim officialium Suffraganeorum?
- 2 An inferatur à Suffraganeo concubinaris gravamen, dum eos monens sub pœna pecuniaria, & in juris subsidium excommunicationis, eos excommunicat?
- 3 An justè Suffraganeus excommunicare possit, tanquam contumaces, allegantes, non posse accedere ad Curiam Episcopalem ob non tutum accessum ad se examini subiciendum?
- 4 An à sententia declaratoria excommunicationis ob pretensam Clerici percussorem Metropolitanus rectè admittat appellationem?

1 **A**D primum affirmo ex deductis à Genuensi in *prax. cap. 88. num. 12.* per hæc verba: *Undecima auctoritas notabilis est, quod Archiepiscopus potest in tota Provincia punire omnia delicta notoria subditorum suffraganeorum, cap. 1. §. notoria, de cens. in 6. qui textus communiter à Doctoribus extenditur, ut procedat extra visitationem omni tempore.*

Non obstant decreta Sacræ Congregationis super Episcopis incip. *Ad tollenda.* Quia in illorum principio præservatur, ut Metropolitanus possint procedere contra subditos Suffraganeorum in casibus à jure expressis, qualis est casus iste.

- 2 Præsertim si dicti subditi proruperint in hæc crimina

fiducia, sive colore officiorum tanquam officiales Suffraganeorum, justitiam contemnendo. Quo casu eadem Sac. Congregatio aliàs sub die 15. Februarii 1642. declaravit, Metropolitanum, etiam in prima instantia esse Judicem competentem in causis contra officiales Suffraganeorum.

Ad secundum affirmativè. Tum quia dum in monitorio est comminata pœna excommunicationis, nisi prævio mandato pœna pecuniariæ, & præcedentibus diligentiis de illo exequendo, excommunicatio ferri non potest, idem Genuen. *loc. cit. cap. 68. nu. 1.* cum vulgè aliis. Tum quia ex forma S. Concilii Tridentini *sess. 24. de refor. matrim. cap. 8.* etiam contra indubitatos concubinaris non potest deveniri ad remedium excommunicationis, nisi prius præcesserit trina monitio distinctis temporibus, Avendag. *de regimin. Eccles. lib. 6. cap. 29. num. 3.* Genuen. *cap. 37. nu. 2. & 3.* ubi notat, quod ista trina monitio debet esse specialis in personam facta.

Ad tertium nego. Quia pro excusanda contumacia sufficit qualibet causa, etiam colorata, & quodlibet impedimentum, Farinac. *quest. 18. nu. 28. & 42.* Vermigliol. *conf. 390. num. 7.* Charar. *dec. crim. 72. num. 15.* Excusatio autem non tuti accessus est justa, & legitima, quia nemo comparere tenetur in loco non tuto, Farinac. *quest. 18. nu. 43 & quest. 34. nu. 55. & 60.* Unde citatio ad comparandum in loco non tuto non ardeat citatum, Clem. *Pastoralis, §. Esto igitur, de sent. & re jud.* Et si excommunicatus ad Superiorem appellet, & antè omnia ab eo petat absolvi ex eo, quod probare coram eo velit locum, in quo comparere debebat, non existere sibi tutum, in hoc est proculdubio audiendus, verba sunt *cap. Venerabilibus, v. & hoc ipsum, de sent. excom. in 6.*

Neque in hoc læditur justitia. Quia Suffraganeus potest committere examen in loco eorum domicilii, prout etiam providere debet, ne indebitè contra stylum evocentur per longum iter, prohibente textu in *l. 3. §. testes, ff. de testib.*

Ad quartum affirmativè. Quoniam à sententia declaratoria ob delictum, eò quod Judex potest decipi in facto, datur sine controversia appellatio, *cap. pervenit. 1. de appellat.* Farinac. *quest. 17. lim. 22. num. 36.* ac latè Spirell. *dec. 98. num. 9. & dec. 160. num. 19.*

CONSULTATIO XXXIX.

An in casu necessitatis pro sacro viatico ministrando celebrari possit Missæ Sacrificium à simplici Sacerdote in domo privata? Et quid si celebretur ab Episcopo etiam in aliena Diœcesi?

1 **P**Artem affirmativam tradunt Tolet. *lib. 2. cap. 2. nu. 1.* Fernandez *p. 3. theol. moral. cap. 5. §. 10. nu. 2.* Nugn. *p. 3. quest. 83. art. 3.* Thom. Hurtad. *p. 2. resol. miral. tract. 12. cap. 1. in digres. §. 1. dub. 1. num. 2197.* & Pasqualig. *dec. moral. 169. num. 1. ac de de Sacrif. Miss. tract. 1. quest. 453. num. 2.* Rationes plures sunt. Prima, quia sicut Ecclesia dat in casu necessitatis jurisdictionem simplici Sacerdoti, ut moribundus satisfaciat præcepto confessionis, ita etiam censendum est, dare facultatem celebrandi in domo infirmi, ut satisfaciat præcepto communionis. Secunda, quia in concursu duorum præceptorum debet cedere præceptum inferioris ordinis. Præceptum autem non celebrandi in domo privata est purè humanum, sumendū verò viaticum est divinum. Tertia, quia etiam in ministrando extremæ Unionis Sacramento in hoc casu remittitur ritus cæremonalis, & sufficit si servetur ritus essentialis. Quarta, quia, ut moribundus possit recipere Sacramentum pœnitentiæ, remittitur ex causa integritas confessionis, quæ est de jure divino. Ergo, ut possit percipere viaticum, censendum est, remitti ab Ecclesia prohibitio celebrandi in domo privata, quod est minoris momenti.

At nihilominus hodie pars negativa tenenda est. Ratio hujus sententiæ defumitur primum ex decreto Concilii Tridentini

Tridentini de servand. & vitand. in celebrat. Missar. sess. 22. ubi precipit S. Synodus Episcopis, ne patiantur privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda, sanctum hoc Sacrificium à secularibus, aut Regularibus quibuscumque peragi. Quibus ex verbis constituit absolute, ac indefinite legem prohibitivam celebrandi in privatis domibus, & committit Episcopis illius executionem. Deinde, quia etiam in tali casu non licet celebrare non jejunis pro ministrando viatico, neque sine sacris vestibus, altari, & aliis ritibus ab Ecclesia præscriptis, ut præ cæteris docet Toler. dict. lib. 2. cap. 13. in fin. Suar. de Sacram. disp. 68. sect. 5. dub. 2. Gabriel. in 4. d. 8. quest. 2. art. 5. Victor. in summ. nu. 83. Sylv. v. Eucharistia 3. num. 6. alios citans, Tabien. v. Communicare num. 48. Armill. eod. v. num. 18. Henriq. lib. 8. sum. cap. 50. num. 1. Sor. in 4. d. 13. quest. 2. num. 2. Palud. dict. 12. quest. 1. art. 4. concl. 4. cas. 3. num. 21. D. Antonin. 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 2. Ledelm. p. 1 summ. tract. de Euchar. cap. 13. concl. 5. dub. ultim. Navar. in man. cap. 25. num. 51. Postremo, quia Ecclesia potest præscribere certas condiciones pro celebratione, quæ ne prætermitti quidem possint pro viatico ministrando; talis autem est conditio Ecclesiæ, vel Oratorii. Atque ita censuit, ac declaravit S. Congreg. Concilii ad dictum locum sess. 22. Cum enim Cardinalis Legatus Portugalliæ petiisset concedi licentiã celebrandi Missam in domo privata decenter instructa, dum infirmus aliquis pro viatico debeat communicare, & hoc quia in illis regionibus sunt multa loca adeo dispersa, & remota à Parochiis, ut non sine maximo incommodis Eucharistiæ Sacramentum circumferri, S. Congregatio respondit, non esse concedendam. Item, cum petiisset Cardinalis Paleottus, an possit concedi licentiã, ut Missa domi celebraretur causa communicandi pro viatico infirmum? Respondit S. Congregatio non nisi in Oratoriis Missas esse celebrandas.

Non obstant rationes adversæ. Ad primam enim responderetur, id fieri ab Ecclesia, quia Sacramentum poenitentia est majoris necessitatis, quam Sacramentum Eucharistiæ. Non enim integre fidelium necessitati prospexisset, si quemadmodum in eo casu jurisdictionem cuicumque Sacerdoti dederit, loco cuicumque denegaret, præsertim, quia hoc Sacramentum consistit in usu. Ad secundam: Præceptum potest ministrari juxta praxim Ecclesiæ, ad quam pertinet divinatorum præceptorum declaratio. Unde, licet præceptum non celebrandi in domo privata sit humanum, quia tamen respicit publicum, ac supremum cultum, quo tremendum illud mysterium, superdivinissimum, ut ait S. Dionysius Areopagita, à Christi fidelibus tractandum est, potest Ecclesia illud privatæ necessitati infirmi, quoad viaticum præferre: Publica enim privatis præferenda. Et ideo necesse est, quod talis actio associetur signis externis reverentiæ summæ etiam quoad locum, qualis non ostenderetur, si celebraretur in privatis domibus. Ad tertiam: Hoc contingit, tum quia id Sacramentum non est tantæ Sanctitatis, atque adeo nec tantæ reverentiæ, ut est Eucharistia, in qua verè, realiter, & substantialiter corpus, & sanguis unà cum anima, & divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totus Christus continetur, ex Trident. sess. 13. can. 1. & cap. 7. Tum etiam cum sit Sacramentum infirmorum, quod in usu consistit, non potest confici, & administrari, nisi in privatis domibus, ac ubi infirmi reperiuntur, decenter quidem, quoad fieri potest. At verò Eucharistia, cum sit Sacramentum permanens, & quoad suam essentiam independens ab usu, & prius illo, non potest, neque debet peragi, nisi in locis deputatis. Ad quartam: Satis est quod ad adimplendum confessionis præceptum, illa sit integra formaliter, quando ex justa causa fieri non potest materialiter integra, idque ob ejus necessitatem, ac utilitatem. Quod non contingit in sacro viatico, cujus

præceptum non obligat, nisi juxta praxim Ecclesiæ, quæ pro illo ministrando prohibet celebrari in privatis domibus, ut dictum est.

Quod autem ad Episcopum, secus dicendum est. Primum quia permissum est Episcopo pontificalia exere ere in aliena diœcesi absque licentia Ordinarii, quando, ut in hoc casu, exercitium non habet admixtam aliquam jurisdictionem, tradente Fagnano in cap. Quia nos num. 5. & 6. de auctor. & usu pall. Deinde quia quilibet Episcopus potest celebrare in quocumque loco, vel celebrari facere, & uti altari portatili etiam extra propriam diœcesim, præsertim cogente necessitate, ut aperte disponitur in cap. fin. de privil. in 6. his verbis: Si habent diversis ex causis à suis Eccles. & diœcesibus absentare frequenter, nec semper possunt ad Eccles. accedere. Si ergo causa concedendi hujusmodi privilegium est, quia Episcopi se absentant à propriis diœcesibus, necesse est, quod sit cõcessum, etiam extra proprias diœceses, quia debuit concedi juxta mensuram causæ aut moventis, aut impellentis. Et ita docent Ugolin. lib. 1. de offic. & potest. Episcop. p. 1. cap. 2. §. 2. num. 4. Barbof. eod. tit. alleg. 23. num. 7. Rodriq. quest. regul. 28. art. 2. tom. 1. Alzed. de præcell. dignit. Episcop. p. 1. cap. 13. num. 6. Portel. p. 5. respons. cas. 20. num. 7. Mandos. de signat. grat. tit. de altar. portat. Vener. lib. 4. exam. Episcop. cap. 17. num. 11. Dian. p. 4. tract. 4. resol. 15. & par. 9. tract. 1. resol. 39. Verricel. de Apostol. mission. tract. 8. quest. 145. num. 4. Francisc. Lug. lib. 5. de Sacram. cap. 6. q. 3. num. 24. Graff. cons. 5. num. 3. de celebr. Missar. vol. 2. Gavanti. in man. Episcop. v. Episcopus num. 8. & 9. Tambur. opusc. de Sacrif. Missæ lib. 1. cap. 4. §. 12. num. 8. Quart. in rubr. missal. p. 3. tit. 10. nu. 1. dub. 2. & Squillant. de oblig. & privil. Episcop. p. 4. cap. 4. num. 12. Cui privilegio non fuisse derogatum à S. Concilio Tridentino in dicto decreto de servand. & vitand. in celebr. Missar. sess. 22. declaravit ejus S. Congregatio die 1. Julii 1628. decernens, quod neque decretum S. Concilii, neque alia decreta de privatis Oratoriis edita sustulisse privilegium cap. fin. de privil. in 6. Episcopis concessum. Idque etiam in diœcesi, ut in Martyrana 6. Augustini 1615. Quo privilegio gaudet etiam Episcopus titularis in diœcesi, cujus est Suffraganeus, ut eadem declaravit 8. Aprilis 1623. Immo in quocumque loco ex eadem S. Congregatione in Valentia pro Episcopo Coronen. eodem die & anno. Non autem Administrator Episcopatus, nisi sit consecratus Episcopus, ut in Varniensi 12. Aprilis 1625.

Neque obstant Navar. cons. 16. nu. 1. de privil. lib. 5. Sæ v. Episcopus num. 24. Beia p. 4. cas. 33. Antonel. de regimin. Eccles. p. 1. cap. 14. §. 1. num. 6. tradentes, non posse Episcopos uti, saltem ubi est receptum Concilium Tridentinũ, altari portatili absque licentia Diœcesani. Fundantur, quia Tridentinum eo decreto sess. 22. putat abusum celebrare extra loca deputata, & constituit Episcopos, etiam ut delegatos Sedis Apostolicæ, ut hoc prohibeant, & idè censetur id prohibitum Episcopis.

Nam si hoc fundamentum subsisteret, neque cum licentia Diœcesani possent Episcopi uti altari portatili, quia Diœcesanus non habet facultatem à Concilio, aut aliunde concedendi abusus. Quare falsum est esse abusum, quod Episcopi celebrent extra loca deputata, etiam in aliena diœcesi. Quia non potest esse abusus, quod sit ex speciali privilegio Summi Pontificis, præsertim inserto in corpore juris, sed solum est abusus, quoad privatas personas. Immo cum Concilium intendat solum tollere abusus, non intendit auferre Episcopis hanc facultatem, quæ fundatur in dicto privilegio. Et quando Concilium constituit Episcopos Apostolicæ Sedis delegatos, constituit in ordine ad exemptos, & Regulares, non autem in ordine ad alios Episcopos externos. Hinc posse Episcopos uti hoc privilegio in aliena diœcesi, sive ibi sint in transitu, sive diu morentur, advertit Verricell. loco alleg. Quia privilegium dicti cap. fin. de privil. in 6. est absolutum, nec restringitur ad transitum per alienam diœcesim, & quia militat semper ratio finalis privilegii,

(sive sint in transitu, sive diu morentur, & idèd etiam semper habere locum privilegium.

CONSULTATIO XL.

An diebus Dominicis possint celebrari Missæ votivæ de Sanctissima Resurrectione Domini?

I Affirmandum videtur, atque adèd posse ex causa rationabili in diebus Dominicis, duplicibus festis de præcepto, & solemnibus celebrari Missas votivas tradunt Quart. in rubr. Missal. quest. proæm. sect. 2. pun. 7. & Tambur. opusc. de Sacrif. Miss. lib. 2. cap. 6. §. 1. num. 12. Moventur ex eo, quòd Rubricæ præscribunt id, quòd est regulariter servandum. Imitantur enim leges, quæ disponunt de eo, quòd ut plurimum fit l. 4. ff. de leg. Quia non possunt de singulis casibus disponere, l. jura, ff. eod. Et idèd relinquunt casus extraordinarios regulandos regulis prudentiæ. Quando igitur occurrit aliqua causa rationabilis celebrandi aliam Missam ab ea, quæ esset secundum præscriptionem Rubricarum, cessat illarum dispositio, quippe quæ non comprehendunt illum casum, tanquam extraordinarium, & in quo non habet locum finis earundem Rubricarum. Confirmant, quia in festis duplicibus celebrari possunt Missæ defunctorum pro implenda testatorum voluntate, ut declaravit S. Rituum Congregatio die 1. Septembris 1607. & die 20. Junii 1626. referente Gavanto in rubr. Missal. p. 1. tit. 5. num. 2. Ergo præscriptio Rubricarum, quòd non celebrentur Missæ defunctorum in duplicibus, admittunt restrictionem, ut scilicet non extendatur ad casus, in quibus adest rationabilis causa eas celebrandi. Eandem igitur restrictionem admittet etiam quoad Missas votivas in diebus Dominicis.

2 At verò de hac re breviter statuendum est, non posse hujusmodi Missas celebrari. Ratio petenda est tum ex rubricis Missalis, quæ de Missis votivis §. 3. ita disponunt. *Quæ tamen Missæ, & omnes aliæ votivæ in Missis privatis dici possunt pro arbitrio Sacerdotum quocumque die officium non est duplex, aut Dominica, &c.* Tum ex decreto S. Rituum Congregationis sub die 23. Martii 1630. quæ ad hoc dubium negativè respondit, & idèd agendum cum Sanctissimo pro commutatione voluntatis, qui die 6. Aprilis annuit, Missa solita celebrari de Resurrectione Domini in Dominicis diebus totius anni pro adimplendo legato, celebrari die lunæ, & ita per S. Congregationem Viscitationis Apostolicæ decerni debere, prout decretum die 7. Aprilis ejusdem anni 1630. Tum etiam, quia in festis duplicibus, & diebus Dominicis Missa debet esse conformis officio. Nam hi dies majorem cultum exigunt ex institutione Ecclesiæ, præsertim in celebratione divinorum officiorum. Hic autem cultus, qui ex institutione est debitus Deo in his diebus, valdè deformaretur, si non celebraretur Missa diei, quia non redderetur honor Deo, & Sanctis, qui est ipsis assignatus pro tali die, ac proinde videretur adesse quidam virtualis contemptus cultus instituti pro illa die in honorem Dei, & Sanctorum. Quæ ratio non habet locum in cæteris diebus, in quibus conceduntur Missæ, quæ sunt in Missali, aut aliàs approbatæ.

3 Non obstat ratio in contrarium adducta. Nam Rubricæ loc. alleg. cum disponant Missas votivas dici posse quocumque die officium non est duplex, aut Dominica, cum commemoratione ejus, de quo factum est officium, & commemoratione item festi simplicis, si de aliquo occurrat eo die fieri commemorationem in officio, mox addunt, *id verò passim non fiat, nisi rationabili de causa.* Ex quibus verbis non permittitur, quòd ex rationabili causa hujusmodi Missæ celebrari possint in diebus Dominicis, aut duplicibus, sed quòd extra ipsos die id passim non fiat, nisi rationabili de causa. Quare etiam si existeret aliqua rationabilis causa, in iis tamen diebus dici non possunt, nisi causa sit adèd rationabilis, ut etiam sit de re gravi, & publica. Quare

cum Rubricæ de hoc casu speciatim disponant, debet juxta illas regulari.

Minus obstat confirmatio. Tum quia id est contra Rubricas tit. 5. num. 2. quæ absolute disponunt, quòd Missæ privatae pro defunctis quocumque die dici possint, præterquam in festis duplicibus, & Dominicis diebus. Cujus rei ea ratio esse potest, quia & suffragatur defunctis eadem Missa, quæ in his diebus dicitur, & simul conformatur Missa cum Officio. Tum quia, licet concederemus, quòd celebrari possint Missæ defunctorum pro implenda ultima voluntate testatorum, quando officium est duplex, id nihilominus intelligi deberet, quando officium duplex non est festum de præcepto. Ita Gavant. in rubr. Missal. p. 5. tit. 5. num. 2. lit. A. Garz. in summ. tract. 3. diff. 8. dub. ult. pun. 2. n. 21. Tambur. opusc. de Sacrif. Miss. lib. 2. c. 6. §. 2. num. 1. Quart. in d. rubr. p. 1. tit. 5. dub. 2. diff. 3. Ea quidem ratione, quia licet Rubricæ generaliter excludant celebrationem Missarum privatarum pro defunctis, hæc tamen exclusio, non se extendit ad infringendas ultimas voluntates. Quia cum ultima voluntas sit valdè privilegiata, iraut tanquam Regina primum locum teneat, & ad unguem servari debeat, nec sit circumvenienda, sed debeat esse certi juris, ut per l. in condit. & demonstr. probat Jo. de Castill. de conject. ult. vol. cap. 18. num. 1. & seq. in nulla dispositione censetur comprehensa, nisi de ea fiat specifica mentio, siquidem est digna speciali nota juxta cap. fin. de præb. c. Cum Clerici, de verb. signif. ac l. eos, C. de aquad. & observant. Alex. cons. 104. num. fin. lib. 1. Cravet. cons. 880. num. 19. & Afflict. dec. 111. num. 9. Tum etiam quia hodie servandum est decretum de non celebrandis Missis privatis pro defunctis in festis duplicibus, quòd est hujusmodi. *Cum Sanctissimus D. N. in visitatione Ecclesiarum Urbis acceperit in plerisque Ecclesiis abusum irrepressibile celebrandi Missas privatas pro defunctis, etiam in festis duplicibus contra præscriptum Rubricarum Missalis Romani, eundemque abusum decreto Congregationis eliminari præceperit. Innotuerit verò Sacrorum Rituum Congregationis hujusmodi abusum etiam in aliis Ecclesiis, ubique gentium existentibus inductum pariter reperi. Sacra eadem Congregatio, ut Missalis Rubrica inviolatè servetur districte præcipit omnibus, & singulis Sacerdotibus, tam Sacularibus, quam Regularibus cujusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, etiam necessario exprimendi ut in posterum omninò dictam Rubricam servent, ita ut Missas privatas pro defunctis, seu de Requiem in duplicibus nullatenus celebrare audeant, vel presumant.*

Quod si ex benefactorum præscriptio Missæ hujusmodi celebranda incidant in festum duplex, tunc minimè transferantur in aliam diem non impeditam, ne dilatio animabus suffragia expectantibus detrimento sit, sed dicantur de festo currenti cum applicatione Sacrificii juxta mentem eorundem benefactorum. Curentque Ecclesiarum Rectores, Sacristæ, alique, ad quos pertinet, ut hujusmodi decretum inviolatè servetur, & in Sacristia affixum retineatur, ubi commodè ab omnibus celebrari volentibus conspici, & legi possit. In eos autem, qui contra facere ausi fuerint, vel promissa adimplere neglexerint, locorum Ordinarii tum Seculares, tum Regulares pro modo culpa animadvertant, die 3. Augusti 1662.

Et facta de prædictis Sanctissimo relatione, Sanctitas sua annuit, & cum applicatione Sacrificii satisfieri, ac benefactorum mentem impleri voluit eadem die 3. Augusti 1662.

CONSULTATIO XLI.

An & quatenus deceat, Ecclesiam uti in suis divinis officiis harmonica musica?

Auctor questionum ad Orthodoxos inter opera Justinii Martyris quest. 17. cantum vocalem laudat, sed ad cantum adhiberi instrumenta non permittit Sancti quoque Patres Joannes Chrysostomus in Psalm. 150. & Ildorus

Isidorus Pelusiota *lib. 2. epist. 176.* solis Hebræis permittit olim instrumenta scribit ob eorum imbecillitatem. Quod constat ex *1. Paral. cap. 15. 16. & 25.* & ait D. Augustinus *lib. 17. de civit. cap. 14.* Sanctiora namque ea Apostolorum tempora, & quæ successere proximæ sæcula, nullos habuisse istiusmodi ad lyram concentus nullis non litteris constat. Invecti subinde fuere, cum iis uti aurium lenociniis hæretici instillare per ea vocum frequentamenta in piorum animos lucem occipere. Opponenda siquidem, ut *lib. 9. cap. 16.* Nicephorus suis in historiis adnotavit, cantica canticis, cytharæque cytharis veluti pilam inantia pilis, fuere, inductique expugnandis novatorum artibus chori castrorum. Idem tradit Theodoretus *lib. 1. hist.* Et hoc ipsum non multo post Flavianus Antiochiæ. Constantinopoli Chrysostomus, & Ambrosius Mediolani fecerunt, musicos canendi modos contra cantiones hæreticorum admittere, & usurpare coacti. Vide Cassiodorum *lib. 5. cap. 32.* Gerg. in Vit. Chrysof. & Augustini *Confession. lib. 9. cap. 7.* Immo, ut idem Theodoretus Cyri Episcopus in *psalm. 50.* notat, veteri ipsi Hebræorum Synagogæ musica instrumenta permittita sunt, ut Judæi ab Idolorum fanis, ubi talium illecebrarum erat usus, avocarentur. Permissa est itaque musicæ modulatio, non injuncta, aut præcepta. Cæterum nullæ præco ævo attemperatæ modis musicis ejusmodi cantillationes. Quin Divus Athanasius symphonia, cum degenerasse in theatralem quandam majestatem posceret, advertisset, facere ab Alexandrina Ecclesia illam jussit, ac pro delicatioribus, quæ itaque nimium modulationis illecebra, intulit postlimio, ut ait D. Augustinus *Confes. lib. 1. cap. 33.* pristinum, ac virilem cantum, qui parum à simplici pronuntiatione distaret. Qua etiam de causa parum abfuit, quin fuit, quin hic idem Augustinus, ut ibidem refert ipsemet, hujusmodi eruditi guttus minuritiones, ac modulus à suo Hipponensi choro ablegaret. Et Leo quidem Pontifex *serm. 4. de jejun. sept. mens.* atque moribus ac dictione gravissimus ita lascivientes, ac fractas, insulcatasque muliebriter canentium voces carpit. *Insidioso, inquit, sono, & mollibus ictibus pulsantur auditus, ut animi soliditas illecebrosa modulatione solvatur, & lethali consuetudine suavitatum incanta, & parum sobria corda capiuntur.*

2 Damnat eadem instrumenta elegantissima oratione Sanctus Aereldus Abbas Rievallis, Bernardi synchronus, & discipulus *lib. 2. specul. charit. cap. 23.* Unde, inquit, *cessantibus jam typis, & figuris, unde in Ecclesia tot organa, tot cymbala? Ad quid, rogo, terribilis ille solium flatus tonitruum potius fragorem, quam vocis exprimens suavitatem? Ad quid illa vocis contra Elia, & infractior Hic succinit, ille discinit, alter supercinit, alter medias quasdam notas dividit, & incidit. Nunc vox stringitur, nunc frangitur, nunc impingitur, nunc diffusiori sonitu dilatatur. Aliquando, quod pudet dicere, in equinos hinnitus cogitur, aliquando virili vigore deposito in scemineæ vocis gracilitates acuitur; nonnunquam artificiosa quadam circumvolutione torquetur, & retorquetur. Videas aliquando hominem aperto ore quasi intercluso habitu expirare, non cætare, ac ridiculosa quadam vocis interceptione quasi imitari silentium, nunc agones morientium, vel extasim patientium imitari. Interim histrionicis quibusdam gestibus totum corpus agitur, torquentur labia, rotantur oculi, ludunt humeri, & ad singulas quasque notas digitorum flexus respondet. Et hæc ridiculosa dissolutio vocatur religio, & ubi hæc frequentius agitantur, ibi Deo honorabilis serviri clamatur?*

Proinde mirum videri non debet, quod à Justino Martyre traditur *epist. 10. in Ecclesiis sublatus est usus talium instrumentorum, & relictum est canere simpliciter.* Et quod scripsit idem Author ad quæstiones orthodoxorum quæst. 107. *consuetudinem canendi in Ecclesia per instrumenta inania sua atate sublata fuisse, & retentas simplices can-*

tionones, eò quod cantilena ad crepitacula, & organa non viderentur decere Ecclesiam. Causamque affert D. Bernardus his verbis: *Non est enim levis jactura gratia spiritalis levitate cantus abduci à Sacra Scriptura sensuum utilitate, & plus sinuandis incedere vocibus, quam insinuandis rebus? Quod expertus S. Augustinus Confes. lib. 10. cap. 33. hæc, inquit, Cum mihi accidit, ut me amplius cantus, quam res, que canetur, moveat, pœnaliter me peccare confiteor, ut tunc mallet non audire canentem.*

At alii è diverso hanc canendi rationem, atque usum admittunt, & laudant. Et primò quidem Clemens Alexandrinus *lib. 2. pedag. cap. 4.* Deinde Prudentius, qui vivebat sub Theodosio seniore, & filiis ejus adversus Judæos. Descriptores deniq; recentioribus Joannes Sarisberienfis, Carnotensis Episcopus, qui eodem, quo Aelredus sæculo vixit, tempore scilicet Alexandri III. Is *lib. 1. Polycrat.* Musicam instrumentalem commendat his verbis. *Ad mores itaque instruendos, & animos exultatione virtutis traiciendos in cultum Domini, non modò concentum hominum sed etiam instrumentorum modos consueverunt Sancti Patres Domino applicandos, cum Templi reverentiam dilatarent. Et si militantis Ecclesie tibi parva videtur auctoritas, vel triumphatrix illa præconia musicæ non tacebit, cujus seniores vidit, & tibi monstravit tonitruum filius; & voces eorum sicut citharedorum citharizantium in citharis suis. Quod si illos nondum audisti, Regem audias exultantem, qui te Regni, & exultationis sue vult esse participem. Ait enim: Sumite psalmum, & date tympanum, psalterium jucundum cum cithara. Ad quid inquis? Ut laudetis Dominum in tympano, & choro, in choris, & organo?*

Et sanè constat familiarem jam esse in Ecclesiis à vocum numeris voluptatem, ac nullibi non cani organis, ac symphonia Numen. Exhilarari nempe, intendique pietatem, amoremque ad Deum Sacra modulatione, & populos quidem assuetos sacra inter hymnodias usurpare, vix alio divertere, quam ubi arguta hæc aurium oblectamenta concilient, amplificentque religionem, ac pios animi motus. Præter communem mortalium cōsentum, usumque Ecclesiarum esse à vetere disciplina exempla, quæ suadeant. Nam, quamvis multi fuerint præci Patres in proscindendis iis modis, qui, posita gravitate, ac modestia, in aurium dumtaxat titillationem, illusa, fucataque nimium arte, laborant, nihil inde boni moris, virtutisque in audientium pectora derivantes; nihilominus dilaudantur maximè concentus illos, qui intra quandam harmoniæ severitatem ita auribus accinerent, ut interim casta quadam illecebra erudirent ad cœlestium amorem animos. Enumerare os aureum Chrysostomi musicæ bona, ac fructus, qui sunt, expurgare animum, efferre cœlo tenus mentem, docere Sacra, provocare divinorum sensum, ac pietatem, honestissimam denique voluptatem implere, quæ mœrorem dispellat, serenetque afflatu quodam auræ melioris conscientiam. Divum verò Basilium disertè affirmare, inexplicabili quadam divini Numinis sapientia adhibitos rebus sacris modulus, ut facili, suavique eo numerorum ductu Cœli monita altius in animum descenderent.

Hæc eadem vetustissimi Patres omnes communi suffragio pronuntiarunt, qui rhythmos, modulusque suis in Ecclesiis probarunt, miscueruntque cum Angelorum, cœlique concentu choros suos. Quia, & Rupertus *lib. 7. cap. 24.* quo loco de divinis officiis agit, quò Sanctiores, ac faustiores dies festi sunt, eò suaviorem, gestientemque magis musicam approbat. Celebrantur siquidem pro dignitate hujusmodi solemnia, dum cantus (Ruperti verba sunt) retradi garrulitate concinnus, agili recurfu festiva dicta suspendens, frequenter tripudiat, & læta pronuntians velut alaunda matutina per vocum suarum læpè volitat acumina. S. Augustinus id tandem eò *cap. 33.* probat, ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis exurgat. S. Basiliius *homil. 1. in psalm. 1. ut auribus permulctis, ac delinitis, medio vocum consensu, clam ve-*

lut aliud agentes sneremus in animus nostros irrepere eloquiorum uilitatem. Et de his planè canibus Dionysius de *Eccles. Hierarch. c. 6. th. 2.* loquutus ait, quod eos quidem, qui minus perfecti sunt, obstruunt inftar, fomentum, & educant ad vitalem adoptionem. Lege plura de his apud Chrysostomum *præf. ad psalm. 41.* Sener. Boerium de *musica*, Amal. Fortunat. *l. 3. de Offic. Miss. cap. 11.* Unde organicum sonum, & cantum in Dei Ecclesia licitum, & laudabilem esse sapienter ostendunt Suar. *lib. 4. de hor. can. c. 8.* Sanchez in *decal. 10. 1. lib. 2. cap. 37. num. 6.* Roderic. *10. 1. 9. regul. 40. ar. 1. & 2.* Tambur. de *jur. Abb. disp. 15. q. 3. num. 6. to. 1.* Mirand. *tom. 3. man. qu. 37. ar. 6. sect. 22. passimque aliis.*

6 Et quamquam constet nec statim ab initio, nec ubique recepta fuisse musicalia instrumenta; nam etiamnum Romæ in Sacello Summi Pontificis semper sine instrumentis officiorum solemnità celebrantur, & Ecclesia Lugdunensis, quæ novitates nescit, semper organa repudiavit, neque in hunc diem ascivit; non tamen damnari debet moderatus eorum usus cum à Sanctissimis, & sapientissimis viris, ac novissimè a Sacro Tridentino Concilio *sess. 22. in decret. de obser. & evit. in Sac. Miss.* approbatus, & permissus sit. Lætificat enim organorum concentus tristes hominum mentes, & supernæ civitatis insinuat iucunditatem: sollicitat pigros, recreat diligentes provocat, justos ad amorem, peccatores ad compunctionem. Qui Deum diligunt, ait Climacus *grad. 25.* ad hilaritatem, & divinam dilectionem, atque ad lacrymas, & ex mundanis, & ex spiritualibus canticis, ac melodiis excitari solent. Qui verò voluptatibus addicti sunt, sibi colligunt materiam perditionis.

7 Porro in publica divini Corporis adoratione, cultuque, id sapienter permissum puto. Satis enim liquet, in hac præcipuè celebritate adhibitos præscò ævo Sacræ hymnodicæ numeros, ut in latentis, præsentisque Dei majestatem excitaretur animorum ardor, ac veneratio. Tunc enim, ut ait Cyrillus, canebatur illud, *Gustate, & videte, quòd Christus est Dominus.* Planè congruenter ad Regii vatis verba, qui longè ante cœlestem hunc cibum appellaverat Hostiam laudis, ac vociferationis, hoc est, Hostiam dignam, quæ lectissimis vocibus, atque ad citharæ modos celebretur.

8 Organa verò pneumatica ætate Juliani Apostatæ adinventæ fuisse docet Bulengerus *lib. 2. de theatr.* Extat autem ejusdem Juliani epigramma in organum à Martino Morentino relatum præfatione in ejus Misopogonem. Hæc organa statim audiri cœperunt in Ecclesia, permittente Damaso Pontifice, ut quidam aiunt apud Crofolium in *Mythagogo lib. 3. cap. 27.* Sed verior, & communior sententia Platinae est, asserentis, eorum usum tempore Vitaliani Papæ circa annum Domini 660. in Ecclesiis incepisse.

9 Decet igitur Ecclesiam in suis divinis officiis harmonica musica uti, sed cum hac admonitione, ne Cantores ad usum illicitæ voluptatis assumant, quod Sancti Patres ad effectum pietatis instituerunt. Talis enim debet esse sonus, ac concentus, tam gravis, tam moderatus, ut non totum animum ad sui rapiat oblectationem, sed eorum, quæ cantantur sensui, & pietatis affectui majorem relinquat portionem, ut rectissimè consulti sapientia, & dignitate Eminentissimus Cardinalis Bona *cap. 17. divina psalm. 8. 2. num. 4. in fine.* Ab Ecclesiis verò musicas eas, ubi sive organo, sive cantu lascivium, aut impurum aliquid miscetur, quod Cajetanus in *summ. v. organorum usus*, ait esse per se loquendo crimen superstitionis sacrilegæ, arceant Ordinarii, ex allato decreto Concilii Tridentini, cui concinere Concilium Aquisgranense *cap. 132. & seq. cap. in Sancta Romana 92.* Extravagans Joannis XXII. de *vit. & honest. Cler.* quæ incipit *Doctam*, liber Cæremonialis Episcoporum *lib. 1. cap. 28.* Stephan. Durantus *lib. 3. de rit. Eccles. cap. 21. num. 11.* Lindanus *lib. 4. panopl. cap. 78.* Concil. Mediolan. *par. 1. cap. de musica, & cantoribus*, ac præ cæ-

teris S. Hieronymus in *cap. 5. ad Ephes.* Quam etiam in rem extat gravissima Constitutio Alexandri VII. omnino legendi.

Porro ne psalmi vulgari lingua inter officia divina canantur, prohibet Concilium Laodicenum *cap. ult.* Concilium Bracharense, ac docet Suar. de *Hor. can. l. 4. c. 7. nu. 8.* De hymnis extat *cap. 12.* Concilii Toletani Quarti, qui refertur *can. de Hymnis, de consecr. d. 1.* Concilium Turonense *2. cap. 24.* & Philo *lib. de supplic. vir. D. Thom. 2. 2. qu. 91. ar. 2. ad 5.* ubi Cajetanus, Analect. *cap. 18.* Trul. in *can. regul. Ordin. lib. 2. cap. 13.* & alii.

CONSULTATIO XLII.

An, & quo pacto conjux adulter ingredi possit Religionem?

2 Quid de utroque conjuge innocente in Religionem ingressuro? Ubi, an ad hoc necessario requiratur licentia Episcopi?

3 Quid de altero conjuge ad Sacros Ordines promovendo?

4 Quid ad Episcopatum, vel Cardinalatum?

Hic sanè nobis valdè desudandum esset, nisi certa tōtius Ecclesiæ auctoritas clarè præiret, ex qua istæ quæstiones expedire sunt, ut & illa alia de marito ethnica uxorem dimittente ex ipsis Scripturis. Quoties enim manifesto sacrarum litterarum testimonio deficiamus, dubitationes in hujusmodi quæstionibus ex Romani Pontificis, ex Conciliorum, ex Ecclesiæ usu, & magisterio, hærentibus animis eximi rectè solent, ut anxie mentes in solida quiete ab omni fluctuatione, atque jactatione liberæ collocentur. Non est igitur, quòd hic animis amplius fluctuemus post expressam Ecclesiæ vocem. Est & alia ratio valdè utilis, & ad id, quod quærimus, accommodata, nempe, ut Dei certam voluntatem in hujusmodi rebus ambiguis, quoties Scripturarum, & Conciliorum præsidio destituimur, ex probatis Sanctissimorum hominum exemplis, quos vitæ Sanctitate, & miraculorum præstantia Deus honestavit, colligamus; ut rectè, & prudenter scripserit Augustinus de *mendac. ad Consent. cap. 15. 10. 4.* quòd pleraque in verbis Scripturarum intelligere non valentes, in factis Sanctorum colligimus, quemadmodum oporteat accipi, quod facile in aliam partem ducatur, nisi exemplo revocetur.

Ad primum ergo affirmativè respondeo, nempe præcedente prius sententia super divortio, ac consensu, & voto continentia viri, licere uxori adulteræ ingredi Religionem, ibique profiteri, viro in sæculo permanente. Quòd porro liceat innocenti propter adulterium, conjugem quoad torum, & cohabitationem dimittere, tradit Christus *Marth. 5. & 19.* & Apostolus *1. Corinth. 7.* Ex quo complura Ecclesiæ decreto emissa sunt, Nicænum *cap. 15. & 65.* Anglicanum sub Adeodato *cap. 10.* Toletanum *cap. 8.* Agatense *cap. 25.* Venericum *cap. 2.* Parisiense *lib. 5. cap. 2.* Triburiense *c. 38.* Sucionense sub Papino Rege, Stephanus Papa *ex. 240.* Romanum III. sub Nicolao I. *Epist. 22. & epist. 27. col. 7. & epist. 32. col. ultim. & epist. 51. col. 3.* & ad Consulta Bulgarorum *cap. 6.* Adrianus II. *epist. 6.* Joannes VIII. *epist. 65. col. 2. & epist. 188. ac 198.* Moguntinum sub Alexandro II. Gregorius VII. *lib. 1. epist. 48.* & Moguntinum sub Paulo III. *cap. 36.* habeturque *cap. significasti 4. cap. ex litteris 5. & cap. gauderis 8. ac divor. præ cæteris August. lib. 1. de adult. conjug. cap. 1. & seq.* Idque ex ipso jure naturæ. Quia cum conjux naturali jure teneatur fidem servare, quando ille debitam fidem violat, ex naturæ jure conceditur, ut separari possit, & abjici; frangenti enim fidem, fides servanda non est, *cap. pervenit 2. de jurejur. & can. si infidelis 28. quest. 2.* Ex eo igitur adulterio, quemadmodum posset maritus innocens Religionem profiteri etiam invitata uxore, *can. Agathosa 27. quest. 1. ca. constitutus, & cap. veniens, de convers. conjug.* ita, consentiente viro, potest mulier adultera professionem emittere. Quia cum innocens, quamdiu ipse non mutat statum per ingres-

sum in Religionem, vel susceptionem sacrorum Ordinum, habeat jus integrum revocandi ad se nocentem, nequit nocens quidquam agere, vel disponere contra hoc jus. Et cum divortium fiat in favorem innocentis, cui per adulterium illata est injuria, unde non tenetur amplius ad reddendum debitum, & ad cohabitandum, non autem in favorem conjugis nocentis, quia iste non efficitur liber; idè quories innocens vult, alter est ad ipsum revocandus. Quod si præcessit Judicis sæcularis sententia intrudentis conjugem adulteram in Monasterium, tunc conceditur innocenti biennium, ut deliberet, an velit conjugem repetere, & intra illud biennium professio adulteræ nulla est, secus elapso eo termino, ut habebetur *ex auct. sed hodie, C. ad leg. Jul. de adult. quæ à jure canonico non est abrogata. Hodie tamen sufficit annus, quo completo ad professionem quisque est admittendus, ex decreto S. Concilii Trid. sess. 25. cap. 15. de Regul.*

Et quamvis, ut adultera cum consensu viri positur, vel adulter cum licentia uxoris innocentis sacris quoque initiatur, non esse necessarium, quod innocens votum castitatis emittat, sed posse manere in sæculo absque ullo voto, quàm plures auctores censeant; attamen S. Congregatio S. Concilii Tridentini, ac super Episcopos, & Regulares hujusmodi votum requirit saltem in quibus est periculum incontinentiæ, ut ex subjectis declarationibus. In Romana ex libello per Sanctissimum ad Sac. Congregationem Concilii remisso pro voto, ut sequitur. *Esponde Vittoria Panara, che essendo stata nel principio del suo matrimonio abbandonata dal marito, fu necessitata di prostituirsi, & in questo stato è perseverata quattro anni. Hora in età di anni venti desidera di ritirarsi à penitenza nel monastero delle Convertite, à che suo marito consente con esibirsi anco di far voto di castità, non essendo habile per la sua dappocagine per Religioni. Onde l'Oratrice supplica la Santità Vostra d'ordinare alla Congregazione del Concilio, o de' Regolari, ovvero al Prelato delle Convertite, che vogliano conceder la licenza con il consenso del marito di monacarsi conforme la disposizione dell'Autentica, Sed hodie, C. ad leg. Jul. de adult. che obliga la donna adultera à perpetua clausura, quando il marito non la vuol ricevere.*

4 *Sacra, &c. die 26. Aprilis 1653. censuit, servandum esse decretum de anno 1616. quod precedat sententia super divortio, adsit consensus, & votum continentia viri, &c.*

Sacra Congregatio Episcoporum, ac Regularium negotiis, &c. censuit committendum, prout Episcopo Forosempronienfi committit, ut si, & postquam apud acta ejus Tribunalis fuerit per maritum, vel ejus legitimum procuratorem petita separatio thori ex causa adulterii per uxorem, ut dicitur, commissi, secutaque sententia ejusdem separationis perpetue, ac postmodum apud eadem acta per ipsum maritum, vel ejus procuratorem fuerit præstitus consensus, dataque licentia sua uxori, ut possit habitum regularem Monialium suscipere, ac professionem emittere, ipse D. Episcopus eidem mulieri habitum regularem, servatis servandis in monasterio Convertitarum Urbini suscipiendi, atque in eo congruo tempore professionem emittendi, vitamque religiosam duccendi, licentiam, & facultatem concedat, & impartiat. Ita in Tudertina 13. Junii 1642. & 7. Septembris ejusdem anni, ac in Bononiensi 18. Aprilis 1643. & iterum in Bononiensi 25. Augusti 1656. & in Mediolanensi 18. Augusti 1634. & 3. Februarii 1640. At verò fuit votum requisitum in Anconitana 16. Augusti 1603.

5 *Nec obstat cap. cum sit, cap. uxoratus, & cap. Ad Apostolicam, de convec. conjug. cum similibus, in quibus disponitur, quod, matrimonio consummato, non licet alteri ad Religionem transire, nisi alter conjux Religionem pariter profiteatur, si sit juvenis, vel saltem, si sit senex, votum castitatis emittat in sæculo remanens. Nam loquuntur ubi matrimonium integrum, atque illæsum permanferat, secus autem ubi per adulterium factus est locus divortio. Cum enim innocens liber sit à jugo debiti con-*

jugalis, potest independentè ab ulla mutatione status adulteræ ad Religionem, vel ad sacros ordines transire, vel in sæculo remanere. At si id non posset ita liberè adultera, certè provenit ob favorem innocentis, ne scilicet juri reconciliandi, quod habet, derogetur. Renunciante autem innocenti huic favori, poterit nocens ita liberè transire ad ordines, vel ad Religionem, ut ipse innocens, ut fusè per Sanchez *de matrim. lib. 10. disput. 10. per rot. ac precipuè num. 15.*

6 *Sciendum verò, parè esse viri, ac mulieris hac in parte libertatem, ut Apostolus 1. Corinth. 7. significat, dum ait: Præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere, & vir uxorem non dimittet, Concil. Milvitan. can. 13. Innocent. I. epist. 3. c. 4. & D. August. lib. 2. de adult. conjug. cap. 8. Hinc conjugi innocenti licitum est ad Religionem transire, invito conjugè adultero, vel simplex votum castitatis emittere. Constat. ex cit. cap. Constitutus, & cap. veniens, convers. conjug. ac can. Agathosa 27. quæst. 2. Nam adulter omne jus conjugale amittit, quod solum obstaculo erat ingressui in Religionem innocenti, nec oportet adulterum simul ingredi, aut voto castitatis se adstringere. Similiter potest innocens, adultero invito, votum simplex castitatis emittere, quia adulter jure exigendi destitutus, id prohibere nequit. Estque notandum, tunc licere innocenti ad Religionem transire, adultera invita, ita ut non possit repeti ab adultera, neque ei restituitur, quando vel præcessit sententia divortii, vel, ea non expectata, adulterium ita notorium est, ut possit innocens propria autoritate divertere absque metu restitutionis, ut ostenditur ex sequenti declaratione.*

7 *Cùm duo conjugati propter maximam inter eosdem discordiam, ob quam alter tentabat alterum occidere, de virorum peritorum consilio deliberassent Religionem ingredi, ibique profiteri, uxor ob adversam valetudinem, & defectum congruæ dotis, monasterium non est ingressa, sed quoddam conservatorium, seu monasterium virginum profitendo solum castitatis votum, donec maritus viveret. Die 17. Augusti 1641. Sacra Congregatio Concilii respondit, secundum ea, quæ proponuntur, non subsistere, nec fuisse benè gestum.*

8 *Sed iterum re proposita hoc modo. Aliàs fuit expositum Sacræ Congregationi pro parte Archiepiscopi Goensis, quod duo conjugati propter discordias inter eos ortas, alter tentavit alterum occidere, qua de causa de virorum peritorum consilio uterque deliberavit Religionem ingredi, ac profiteri velle, quod tamen uxor ob adversam valetudinem, & defectum congruæ dotis implere non potuit, sed loco monasterii ingressa fuit conservatorium, emittendo tantummodò votum castitatis, donec maritus viveret. Cùmque desuper fuerit ab eodem Archiepiscopo, prævia remissione per Sacram Congregationem de propaganda Fide petita declaratio hujus Sacræ Congregationis, respondit, malè gestum fuisse; modò idem Archiepiscopus denuò supplicat responderi, ex quo tacuit circumstantiam principalem hujusmodi discordiarum, videlicet adulterium uxoris notorium ex partu subsecuto in eodem Conservatorio post quinque menses ab illius ingressu, an scilicet ipse maritus innocens, & propter adulterium, ac propter licentiam suæ uxoris, potuerit validè Religionem ingredi, & in ea profiteri, ac sacros ordines suscipere.*

Die 17. Junii 1645. Sacra Congregatio Concilii censuit secundum ea, quæ proponuntur, & signanter notorietatem adulterii ipsius uxoris in conservatorium ingressu prævio voto castitatis, professionem hujusmodi fuisse, ac esse validam.

9 *Divortium igitur quoad thorum tantum ob notum conjugis adulterium propria fieri autoritate potest; at quoad habitationem, quia Reipublicæ statutum, & quietem concernit, sine publico Ecclesiæ judicio fieri nequit juxta cap. Porro, de divort. & indicat Concil. Nicæn. cap. 51. Innocent. I. epist. ad Exuperium, Tholosanum. c. 4. Veneticum cap. 2. ibi: sine adulterii probatione,*

Toletanum XII. cap. 8. Nisi adulterium ipso facto fuerit publicum, & notorium, ut per textum in *cap. significasti de divor. ibi: si notorium est, mulierem ipsam adulterium commississe, ad eam recipiendam presatus vir cogi non debet.* Quia cum conjux adulter sit in possessione pacifica, æquum est, ne illa spoliatur propria innocentis autoritate, ut ita notorium sit adulterium, quod spoliandi causam præbeat, ut oculis pateat, vel probetur per evidentiam rei, vel per ipsius adulteri in judicio confessionem, ut cum multis rectè asserit Pontius de *matr. lib. 9. cap. 18 n. 2.* Quando enim crimen est notorium per deprehensionem, aut nullatenus excusari potest, non est necessaria nec citatio, nec sententia ad pœnam irrogandam ut docet Bartolus per textum in *licitus fustis n. 1. de his, qui not. infam.* ac videtur declaratum à S. Congregatione Concilii, quæ nihilominus, ut cautiùs agatur, in adulterio etiam notorio, solet requirere sententiam Judicis, ut in allegata Romana 26. Aprilis 1653. in qua, non obstante, quòd mulier per quadriennium publicè se prostituerit, S. Congregatio requisivit sententiam super divor. tio.

10 Observandum tamen est, quòd propter fornicationem, fidei conjugali repugnantem, conjux amittit jus repetendi debiti, & conjugalis societatis per omnem vitam, per alia vero crimina solum perdit jus quandiu illa perdurant. Suspensum enim jus conjugis, non deperditum erat. At secus in adulterio, quòd perpetuum divor. tium efficit, Augustin. *lib. 1. de serm. Domini in mont. cap. 26. 27. & 28. ac lib. 1. retract. cap. 19.*

11 Ad secundum. Duplici modo considerari id potest. Vel de matrimonio rato, sed nondum consummato, itaut in sæculo remanenti aliud conjugium inire liceat. Vel de matrimonio consummato. Quòd ad primùm clara nunc extat S. Concilii Tridentini definitio. *Si quis dixerit, matrimonium ratum, non consummatum per solemnem Religionis professionem alterius conjugum non dirimi, anathema sit, sess. 24 can. 6.* Id ipsum Innocentius III. & Alexander III. in *cap. Verùm, de convers. conjug. & cap. ex publico, & cap. ex par. 2. eod. tit.* declaraverant, mensibus duobus concessis ad deliberandum de Religionis ingressu. Accedunt Sanctorum exempla, ut S. Theclæ, quam Paulus à nobilissimo, formosissimo, ac ditissimo sponso ad virginitatem invitavit, Epiphano teste *hæresi 78.* & Ambrosio *l. 2. de virginib. Alexii,* cujus vitam Metaphrastes scribit, & Ecclesia in officio publico recipit. Divus Augustinus milites duos, Antonii perlecta vita, mox sponsis relictis, vota monastica suscepisse, & eorum postea sponas tam pulchrum exemplum pulchrè æmularas refert *lib. 8. confes. cap. 6.* & eundem fuisse totius Ecclesiæ sensum, imperante Theodosio, ex Euphrasie historia perspicuum est. Si enim Scripturæ canones, aut Ecclesiæ consuetudo adversabatur Euphrasie, quorsum tantus Imperator blanditiis, muneribus, minis, omnique autoritate, à puella tenera cõtenderet, ne sponsum relinqueret, cum potuisset jure, & legibus, vel ab invita id extorquere, & vel monasteriũ ingressam propter vitiatam initiationem ex præcedentis matrimonii auctoritate, quantum vis repugnantem, extrudere? Munimur. & Macarii Eremitæ, qui sanctitate, & signis inter cæteros eminebat, præclara auctoritate. Qui, referente Hieronymo *27. quæst. 2. cap. scripsit,* celebratio nuptiarum convivio, cum vespere thalamum esset ingressurus, ex Urbe egrediens, transmarina petiit, & Eremi solitudinem sibi elegit.

12 His igitur, & aliis egregiis exemplis, & Spiritu sancto intus ea docente, Ecclesia abundè confirmata, eas Scripturæ sententias, quæ dirimi semel contractum matrimonium vetant, huc non porrigendas, optima sponsi Christi interpretæ securè intelligit. Idque ea fortè ratione, quòd licet matrimonium inter sponso verum sit, nisi tamen corpore quoque consummatum fuerit, individuum illam divinitatis Christi cum ipsius humanitate conjunctionem non satis plenè, cumulatèque repræsentet. Ex maritali enim officio una caro cõjuges, &

magnum illud mysterium, de quo Adam *Genes. 2.* vaticinatus est: *Hoc nunc os ex ossibus meis,* & quòd Paulus repræsentatum agnovit *Ephes. 5. Magnum,* inquit *Sacramentum in Christo, & Ecclesia,* potissimum efficiuntur. Quamquam neque illud forsitan incommodè dicitur, & si verè ex Ecclesiæ scitis, per solemnem Religionis professionem alterius conjugum matrimonium non consummatum dirimatur, spiritali aliquo, eoque commodo sensu, non tam rumpi, quàm perfici, & arctiùs constringi, leviori & terrestri vinculo in majus, & cæleste felicius translato. Quo sensu à tota semper Ecclesia receptum, & creditum est, licere cuivis propria auctoritate, minora vota in graviora, & arctiora, & cætera omnia in Religionis votum convertere, ut in *cap. Scriptura de vot. & vot. redempti.* Neque enim Romanus Pontifex Alexander fracti voti reum decrevit, qui temporale obsequium in perpetuam Religionis observantiam commutavit.

Quo porò jure vinculi dissolutio per Religionis ingressum fiat, respondemus, eam divina fieri dispensatione, cujus Ecclesiastica traditio est testis, ut ex D. Gregorio *lib. 3. dialog. 14.* Quam Dominus quoque insinuavit *Matth. 19.* promittendo uxorem dimittenti, ac se in statu perfectionis sequenti centuplum, & vitam æternam. Et sanè cum Scriptura doceat, *Roman. 7. & 1. Corinth. 7.* Christianum per translationem in corpus Christi per baptismum liberari à lege Moysis, & fidelem à servitute conjugii in infidelitate contracti, propter spiritualem quandam mortem, & status prioris commutationem, ac Religionis professio quædam sit mors, qua mundo, & civili statui moriens vivit Deo, renuncians sæculo, possessionibus, propria voluntati, usuique conjugii, admodum conveniens fuit, ut arctissimum hoc spirituale vinculum Deo uniens, dissolveret minus spirituale vinculum, quo uxori obstringebatur. Quare potius Religionis professio hanc prærogativam obtinuit, quàm Ordinum susceptio, quia castitas ex decreto Ecclesiæ, non ex rei natura Ordinibus sacris annexa est.

Quòd verò attinet ad secundum, nempe ad matrimonium consummatum, etiam licere, cum his tamen conditionibus, quòd adsit licentia alterius conjugum, & quòd si consentiat vir, ut uxor Religionem ingrediatur, & professionem emittat, & è contra si consentiat uxor, ipse etiam, vel ipsa ingredi debet, ac professionem emittere, neque potest alteruter in sæculo remanere. Patet ex *can. Agathosa cum seqq. 27. quæst. 2.* ibi: *postquam copulatione conjugii viri, atque mulieris unum corpus efficitur, non potest ex parte converti, & ex parte manere in sæculo.* Non enim dicitur converti, sed in sæculo manere, si non profiteatur, ex *can. qui uxorem 33. quæst. 5. ex cap. cum si de convers. conjug.* ibi: *nisi uterque ad Religionem migraverit.* At non migrat ad Religionem, qui eam non profiteretur. Idem clarè habetur ex *cap. cum uxoratus, ex cap. Ad Apostolicam & ex cap. significavit, eod. tit.* Nisi fortè, aut mulier sit adeo provecctæ ætatis, ut in sæculo sine periculo incontinentiæ manere possit, vel nisi vir creetur Episcopus. Si enim è Religione potest assumi in Episcopatum, poterit etiam assumi antequam Religionem ingrediatur. Etenim eadem est utriusque ratio, & par conditio, ratioque ipsa demonstrat. Nam primis tunc cessat omnis injuria utriusque partis, cum volenti, & consentienti non fiat injuria. Cum enim matrimonium Christianorum consummatum significet Christi unionem cum Ecclesia per naturæ conformitatem, quam semel assumptam nunquam deseruit, ideo post consummationem matrimonii non licet uni conjugum, altero invito, Religionem ingredi, neque per ingressum potest hujusmodi vinculum dissolvi. Ibi enim locum habet illud Christi, *quod Deus conjunxit homo non separat,* *Matth. 19. & qui dimiserit uxorem suam facit eam mæcham,* Hieronym. *epist.*

epist. 14. ad Celantiam, August. epist. 45. 199. & lib. de bon. conjug. cap. 7. 15. 18. & 23. ac lib. de fid. & operib. Præterea cessat omne periculum, quia uterque convertitur, ut castitatem servet. Denique cessat omne impedimentum religiosi status; quia ex eo temporis neuter conjugum manet obligatus ad usum matrimonii. Igitur his servatis talis professio nedum valida, sed etiam licita est. Ex quo bene intelligitur vinculum matrimonii non repugnare formaliter cum vinculo professionis religiosæ, sed dumtaxat ex jure in casibus ab illo expressis. Nam in hoc casu vinculum matrimonii non dissolvitur, sed solum impeditur quoad usum, solumque manet quoad hunc effectum, ut neuter conjugum possit aliud matrimonium contrahere. Atque juxta hæc intelligendus est textus in cap. 1. de convers. conjug. ne repugnet aliis, in quibus magis clarè, ac distinctè locuti sunt Pontifices.

15 Quod si etiam in ea ætate senili alter conjugum suspectæ incontinentiæ sit, cogendus est ingredi Religionem, aut alteri licentia deneganda est, ut ad Religionem transeat. Jura enim, quæ de hoc loquuntur, maxime curant, ut vitetur incontinentia remanentis in sæculo, & idèd exigunt, ne sit suspectæ incontinentiæ; ut constat ex prædictis cap. Cum sis, de convers. conjug. ibi: *si ita senex est, & sterilis, quod sine suspitione possit esse in sæculo. Ex cap. uxoratus si autem talis fuerit, quæ suspitione non careat. Ex cap. ad Apostolicam, nisi forte sit ejus ætatis, ut sine suspitione incontinentia valeat in sæculo remanere. Et ex cap. significavit. Et est talis ætatis, de qua suspicio haberi non possit.* Debet nihilominus alter conjugum proventæ ætatis, ut in sæculo remaneat, votum perpetuæ castitatis emittere ex dicto cap. 1. de convers. conjug. ibi: *Nisi uxor ad Religionem transferit, aut perpetuè castitatem servare promiserit, & ex cap. Apostolicam, eod. ibi: Nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat.* Quod quidem votum est simplex, non solemne: Nullibi enim à jure solemnizatur, nisi in professione Religionis approbatæ, aut sacri ordinis susceptione, ut constat cap. unde vot. in 6. ac proinde ex se matrimonium contrahendum, altero conjugum mortuo impedit tantum, non dirimit, ut pluribus docet Sanc. de matr. lib. 7. disp. 32. nu. 8. & Pontius eod. arg. lib. 9. c. 12. n. 3.

16 Quod verò ad Episcopi licentiam, communior, ac verior sententia est, non esse necessariam ad valorem professionis, neque ex præcepto, neque ex consuetudine. Ita Gloss. in cap. si vir, v. conscientia 17. quest. 1. ubi etiam Archid. n. 1. Bellam. n. un. Turrecrem. n. item un. ac tradunt Federic. conf. 37. ad fin. Jo. Andr. in cap. 1. n. 1. de convers. conjug. ibique Butr. nu. 15. Abb. nu. 3. Cardin. qu. 2. & Aretin. conf. 59. n. 9. Ex Theologis verò Scot. in 4. d. 32. quest. un. & ibi Major. quest. 2. conclus. 6. Sot. d. 27. quest. 1. art. 4. Sanch. dict. disp. 32. n. 3. Pontius eo cap. 12. n. 2. Guttier de matrim. cap. 95. n. 4. Castropal. tom. 3. de suscept. relig. stat. disp. 2. pun. 2. S. 4. n. 10. & alii. Idque colligitur ex cap. 1. de convers. conjug. ubi loquens Alexander III. de laico uxorato, qui, ignorante Episcopo, de licentia, & permissione uxoris monasterium ingressus, professionem fecit, uxore in sæculari habitu remanente, nec transeunte ad Religionem, aut perpetuam continentiam vovente, expressè dicit, quòd nisi uxor ad Religionem transferit, aut perpetuè castitatem servare promiserit, vir potest, ac debet è monasterio revocari. Ergo à contrario sensu dicit, virum, qui ignorante Episcopo, de licentia uxoris professus est, revocandum non esse, si uxor ad Religionem transferit, aut perpetuè castitatem servare promiserit. Igitur valida est professio absque licentia Episcopi. Est contra Guillem. Vortillong. in 4. d. 42. qu. un. art. 2. post. 1. conclus. cas. 1. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 4. nu. 5. qui contrarium expressè opinati sunt, ut contra Hostiensem, Joan. Andr. & Ancharanum apud Sanch. cit. disp. 32. n. 2. qui hoc ipsum judicare videntur, moti autoritate dicti can. si vir. 27. q. 1. ubi sic habetur: *Si vir & uxor divertere pro sola religiosa inter se consentiant vita, nul-*

latus sine Episcopi licentia fiat, ut ab eo singulariter proviso constituatur loco. At primò in hoc textu non dicitur actus irritus: Deinde in eo non constat de ista specie sermonem esse, ut per Gloss. dicto v. Conscientias. Quia potest intelligi, quando conjugati volunt monasterium construere, ad quod transeant, sine licentia Episcopi. Quod fieri nequit, cum sine Episcopi facultate ædificari non potest per textum in cap. nemo, de consecr. d. 1. neque hodie absque licentia Sedis Apostolicæ, ut nos alibi. Postremò, non idcirco aliquo pacto irritatur in prædicto textu professio aliter facta. Solum igitur desideratur ex quadam honestate.

Hæc ferè omnia confirmantur ex declarationibus Sac. Congregationis super Episcopis, & Regularibus, quæ in Muniten. 3. Junii 1609. & 22. Augusti 1611. ita scripsit Episcopo: *Non basta, che il marito vada in habito di Chierico, nè meno che riceva gli ordini sacri, ma è necessario che egli, e la moglie entrino in qualche Religione approvata, e facciano professione nel medesimo tempo.* Quod est desumptum ex cap. Sanè 6. & cap. Cum sis prædictus 4. de convers. conjug.

In una Oppideni 26. Martii 1627. concessa fuit licentia viro ingrediendi Religionem, manente uxore sexagenaria in sæculo cum habitu tertiariarum, modò non adsit periculum incontinentiæ, ipsa uxor consensum præstet, ac votum castitatis, donec vir vixerit, duraturum, emittat, eisque prædita sit facultatibus, quæ decenter ejus victui sufficient. Idem & concessum in Ulyssipponen. 9. Junii 16, 6.

Et in una Nannetensi 23. Januarii 1609. extat licentia Summi Pontificis cuidam viro concessa, ut ad presbyteratus ordinem promoveri, ac deinde in Religionem ingredi possit, postquam ejus uxor in monasterium ingressa fuerit, & votum simplex castitatis emiserit, non obstante, quod in Brevi dicatur, ipsam mulierem prius professionem emissuram.

Ad tertium quod spectat, vir doctissimus Pontius Legionensis in libro suo, quem inscripsit de matrim. lib. 7. cap. 25. à n. 3. respondet primò; olim sive quis assumeretur ad sacros ordines, sive ad Episcopatum, nullo jure cautum erat, ut uxores eorum Religionem profiterentur, sed tantum ut votum castitatis emitterent. Id, quod manifestè constat ex can. Episcopus d. 77. Ibi enim tantum dicitur, uxoris voluntas requirenda est, Religione promissa, postquam ambo conversi fuerint, ordinetur: verbum enim illud, *Religione promissa*, non de professione Religionis, sed de emissio voto castitatis in sæculo, quod est opus Religionis, ipse interpretatur cum Glossa in d. can. Episcopus, v. Religione. Quod idem significatur verbo illo *conversi fuerint*. Idque manifestè constat, cum uterque dicatur converti. At is, qui ordinabatur, nequaquam Religionem, sed castitatem tantum profiteretur. Idem ergo præstabat uxor initiandi sacris, & nihil ampliùs.

Deinde inquit jure novo Alexandri III. in cap. sanè, de convers. conjug. statutum esse, nequis uxoratus in Episcopum ordinetur, nisi uxor continentiam professæ, sacrum sibi velamen imponat, & religiosam vestem assumat. Velamen autem sacrum, & religiosa vestis signa sunt non tantum continentiam in sæculo voventis, sed religiosæ vitæ se addicentis.

Denique ait, neque antiquo jure, neque noviori requisitum fuisse, ut uxores eorum, qui ad alios Sacros ordines, præter Episcopatum, promovebantur, Religionem profiterentur, sed tantum, ut continentiam in sæculo voverent, sive in senili, sive in juvenili ætate essent constituti. Nam textus dicto cap. sanè, solum agit de his, qui Episcopi ordinabantur. Textus etiam Alexandri III. in dicto cap. Conjugatus, de convers. conjug. in quo de aliis ordinatis agitur, solum exigit, ut continentiam profiterentur, ibi: *nullus conjugatorum est ad sacros ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam proficiente fuerit absolutus.* Quo verba Glossa ibi intelligit simplex castitatis votum. Unde in eo discriminantur uxores eorum,

qui ad Religionem transeunt, quod illæ profiteri Religionem compelluntur, nisi senes sint, *cap. cum sis, eod. tit.* At eorum, qui ad ordines assumuntur, minimè. Sicque concludit: Nunc autem ex consuetudine tantum recepta non admittitur vir ad sacros ordines, nisi uxor, quæ juvenis est, Religionem ingrediatur, & profiteatur, & quæ senex est, voveat continentiam.

23 Alii etiam inter quos Angelus v. *matrimonium 4. n. 8.* afferunt sufficere votum simplex. Probatur primò ex relatis verbis dicti *cap. conjugatus*. Nam illius verba in differentia sunt ad utrumque votum. Ergo non est cur ad majus, seu rigorosus votum limitetur, quale est solenne Religionis.

24 Secundò ex differentia, quæ est inter causam Religionis, & sacri Ordinis. Vir enim factus religiosus non tenetur amplius curam uxoris habere, & idè jure providit Ecclesia, ut ipsa etiam Religionem ingrederetur. At vir manens in sæculo ordinatus sacris, tenetur curam habere suæ uxoris. Non igitur cum tanto rigore postulari debet, ut uxor sæculum deserat.

25 Tertio ex *cap. Ad Apostolicam, de convers. conjug.* Ibi enim, quia vir, & uxor per copulam efficiuntur una caro, idè non potest converti, nisi alia convertatur. Igitur quando vir ita convertitur, ut Religiosus fiat, meritò exigitur in uxore eadem conversio ad Religionem. At si vir in sæculo maneat cum solo voto castitatis sacris ordinibus annexo, non est cur uxor sæculum debeat relinquere, cum alioquin non esset par utriusque ratio, ac proinde satis erit illi, simplex votum continentiam emittere.

26 Postremò. Conjugati possunt in sæculo manere cum solo voto continentiam ab ipsis emisso absque facultate petendi, ac reddendi debitum conjugale. Ergo & poterunt in sæculo vitam ducere, uxore obstructa voto castitatis, & viro ad sacros ordines promotò.

27 At verò tenendum est tum de jure novo, quo nunc utimur, tum de consuetudine, posse virum ad sacros ordines promoveri cum consensu uxoris voventis continentiam, si senex est, vel ad Religionem transeuntis, si est juvenis. Ratio quoad consensum est perspicua. Quia per ordinis sacri susceptionem non dirimitur matrimonium ratum, ut est definitum in *extravag. Antiquæ, de voto*: atque adè fieret præjudicium mulieri, si absque ejus licentia vir ordines susciperet, quia mutaretur ejus status. Quod multò magis dicendum est in matrimonio consummato. Hoc enim exigitur à jure canonico, ab justitiæ ratione, & à voto annexo ipsis sacris ordinibus in Ecclesia latina, in qua Clericis in sacris prohibitus est usus propriæ uxoris. Nam integrum, & absolutum votum castitatis emittitur, ad quam non potest conjugatus integrè obligari sine licentia uxoris. Et quoad votum castitatis, si uxor fuerit senex, vel quoad ingressum in Religionem, si fuerit juvenis, patet ex *d. cap. Ad Apostolicam*, ubi, ut vir profiteatur, petit ingressum mulieris in Religionem, nisi sit ejus ætatis, ut sine suspitione incontinentiam valeat in sæculo remanere. Ergo si fuerit juvenis, nequit remanere in sæculo, sed debet ingredi Religionem. At si uxor juvenis Religionem professuri compellitur ingredi Religionem, à fortiori uxor promovendi ad ordines. Tum quia faciliùs potest clericus secularis uxorem invisere, & conservato pristino amore, ea familiariter uteretur, unde manifestissimo continentiam periculo se exponeret. Tum quia uxor juvenis manens in sæculo, quantumvis casta, est incontinentiam periculo exposita, quo in genere Sancti Patres infiniti propè sunt, ut suadeant amanti pudicitiam, cavendum esse frequens cum mulieribus, etiam si piis, commercium. Legendus D. Chryostomus *lib. 6. de sacerdot. sub init.* Immo quoad hoc nullam esse bonam mulierem, scitè ab Eumalpo scriptum est illis in hanc rem carminibus.

Crede ratem ventis, animum ne crede puellis;

Namque est femina turior unda fide.

Fœmina nulla bona est, & si bona contigit ulla;

Nescio quo fato res mala facta bona est.

Ad hoc ipsum institutum Nazianzenus *orat. 44.* jubet hominem castitatis studiosum meminisse dulcem illam illecebram, & charum venenum, quo primus parens in ruinam actus est. Nec minus providè Origenes *lib. de singul. Cler.* ac alii, quos alio in loco adduximus. Non ergo dicendum est jus canonicum voluisse, ut muliere manente in sæculo, vir ad Ordines promoveatur.

Id confirmo ex dicto *cap. conjugatus*, quòd Pontium 27 arguit. Nam illud ita integrum lego in Concilio Lateranensi sub Alexandro III. *p. 5. cap. 6. Conjugatus ad monasterium converti desiderans suscipi prohibetur, nisi uxor illius similiter convertatur. Nam dum unum utrorumque corpus post conjugii copulationem sit factum, incongruum est, partem converti, & partem in sæculo remanere, nec recipitur à Deo illius viri conversio, cujus sequitur conjugalis fœderis prostitutio. Cum igitur senatus Sanctorum Clericorum longè præmineat cœtui monachorum, aut aliquando bonus monachus vix bonum Clericum faciat, nullus conjugatorum est ad sacros ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam proficiente fuerit absolutus.* Ex quo contextu manifestum est, eandem conversionem uxoris requiri, ut vir possit in sacris ordinari, quæ requiritur, ut monachus fieri possit, & in jure hæc duo æquiparari. Atq; id præ cæteris verius judicat Suarez Theologus summus, & Pontio minimè inferior *tom. 3. de Relig. lib. 9. de vot. castit. cap. 19. n. 9.* tenetque Sanchez *de matr. lib. 7. disp. 39. Sor. in 4. d. 37. quest. 1. art. 2. post. 2. conclus.* inquit, non solum necessarium esse uxoris consensum, sed etiam requiri, ut ipsa Religionem ingrediatur, probatque ex præciato *can. Agathosa, cap. Cum sis, cap. ex parte, de convers. conjug.* & consentit Glossa in *d. extravag. Antiquæ, de voto, & in d. cap. conjugatus.*

Quod verò, si uxor sit senex, & non suspecta de incontinentia, requiratur ipsius votum castitatis in sæculo, habetur ex dicto *cap. Ad Apostolicum*, illis verbis: *Uxor vitam debet mutare, nimirum profitendo Religionem, nisi forte sit ejus ætatis, ut sine suspitione incontinentiam valeat in sæculo remanere.* Si enim hoc requiritur in uxore, ut vir profiteatur, id ipsum etiam requiri dicendum est, ut ad ordines promoveri possit. Est enim eadem, immò & maior ratio, docemurque ex sæpè citato *can. Agathosa cum seq. 27. quest. 2. ex can. qui uxorem 33. quest. 5. ex Concilio Agateni can. 16. & 17. ex can. Episcopus d. 77. ex Humberto, Leonis VIII. legato in responsione ad Nicetam, ex can. seriatim d. 32. ex cap. Cum sit, ex cap. cum uxoratus, de convers. conjug.* & tradunt Doctores in præfata *Extravag. Antiquæ, de vot.* & quidem in hoc nemo dubitat. Quibus adhæret S. Congregatio Concilii, & S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus, ut ex sequentibus declarationibus.

In Neritonem, sive Tarentina divortii. Marius de 29 Rhao, Eques Christianæ militiæ, ut vocant Immaculatæ Conceptionis, aliàs supplici libello per Eminentissimum Datarium ad hanc Sacram Congregationem remisso, narrabat, se in sexagesimo quinto ætatis suæ anno in præfens constitutum, ab annis viginti & octo cum uxore sua Adriana, quam virginem duxit, & quæ nunc annum quinquagesimum octavum ætatis suæ agit sine jurgio convivere, modò se necnon uxorem ipsam, ut magis expediret divinis obsequiis vacare possint, cupere divortium ita facere, ut uxor seorsim à viro cum duabus filiabus degens, votum castitatis emittat, maritus verò ad sacros ordines promoveatur, salvis cæteris antedictæ christianæ militiæ votis permanentibus. Proinde supplices petebant conjuges à Sanctissimo, ut antedictum divortium prænarrata ratione incundum probare dignaretur. Et sub die 29. Maij præsentis anni, recitato hujusmodi libello in hac Sacra Congregatione, quamvis Eminentissimi Patres inclinare viderentur pro concessione indulti, tamen placuit, ut darentur litteræ ad Ordinarium, ut ab eo secreta instructio haberetur circa mores, & conditionem utriusque conjugis. Ille suis litteris refert, sibi penè constare, oratorem esse optimis moribus prædi-

præditum, ne non in omni scientia versatum, & uxorem eisdem pariter esse qualitibus, & virtutibus fulgentem; Sicuti pariter antedictam uxorem fuisse ab Oratore ductam non viduam, sed virginem, sicuti quoque ab eodem nullam aliam antea ductam. Hodie proinde quaeritur, An Oratorum precibus sit annuendum. Die 11. Decembris 1660. Sacra Congregatio Concilii censuit, annuendum.

30 Sacra Congregatio super Episcopis, &c. in Rhegien. 23. Septembris censuit, ut promotio viri ad sacros ordines sit legitima, debere uxorem Religionem ingredi, vel si provecetæ sit ætatis, suspicioneque careat, voto continentiae emisso, in sæculo, si velit, remanere potest. Idem aliàs declaratum.

31 Non obstant argumenta, quæ in contrarium adduximus. Non primum: Nam licet *cap. Conjugatus*, iuxta sensum adversariorum, solum petat professionem castitatis absolutè, hanc tamen professionem intelligendam relinquit secundum ordinariam juris dispositionem, quæ in aliis decretis satis explicata. Et quamvis jure videantur loqui de illo casu, in quo vir Religionem profitemur, id certè materialiter se habet. Nam in primo casu, in quo vir Religionem ingreditur, & in altero, in quo ordinatur in sacris, est eadem ratio, & necessitas postulandi in uxore professionem castitatis, quando juvenis est. Immo in casu ordinationis sacræ, major est necessitas, ut uxor in posterum sit secuta, sicuti dicebamus.

32 Neque secundum: Nam in hac re præcipuè attenditur, ut evitetur periculum incontinentiæ, quod majus reperitur in casu promotionis viri ad sacros ordines.

33 Minus tertium: Quanquam enim ordinatus in sacris maneat in sæculo, non idèd manere debet ejus uxor juvenis propter manifestum periculum incontinentiæ, ut sæpius dictum est.

34 Pariter neque ultimum: Est enim longè diversa ratio. Quia dum uterque conjux, ex voto simplici castitatis communi consensu emisso, in periculo incontinentiæ versaretur, esset illis facillè dispensationis remedium, & idcirco id permittitur. Ut ubi jam vir esset in sacris constitutus, nullo pacto, vel fortè non ita facillè expediret cum eo dispensare, ut ad uxorem redeat. Præterea si argumentum vim aliquam haberet, probaret etiam, integrum esse viro Religionem profiteri cum licentia uxoris juvenis promittentis in sæculo continentiam: Quod quidem fas, & jura non sinunt.

35 Illud autem advertendum, quòd ubi necesse, ut uxor Religionem ingrediatur, non ante vir sacros ordines suscipere potest, quàm ipsa professionem emisit, quemadmodum Sacra Congregatio super Episcopis pluries declaravit. Item & illud de habitatione seorsim viri ab uxore, in qua vix potest id contingere. Nam si uxor est juvenis, profiteri debet Religionem, ut vir ad sacros ordines promoveatur, atque adèd cohabitare non poterunt. Si verò est senex, & extra periculum, ac suspensionem incontinentiæ, tunc per se loquendo negari non potest, quin possint cohabitare. Nihilominus tamen semper consulendum est, ut abstineant ab hujusmodi cohabitatione propter exemplum, & majorem honestatem, ad evitandum qualemcumque periculum etiam levissimum incontinentiæ. Summa enim est naturæ humanæ in Venerem propensio. Quod S. Basilius initio libri de virginitate egregiè aperit, imitatus Platonis in convivio ratiocinationem, quam etiam usurpavit S. Chrysostomus *homil. ult. in epist. ad Colos. & homil. 23. in 2. ad Corinth. in moral.* breviterque, sed pulcherrimè Lactantius eam propensionem describit *6. institut. cap. 23.* quia incendens propterea, aut igni fomenta suggerentem communem naturæ nostræ hostem, proponit. Extratque apud S. Gregorium *4. dialog. cap. 11.* exemplum opportunum. Ursinus, ait Gregorius, Nursiæ presbyter, cum jam esset in extremis, fœminam piam, quam olim legitimam uxorem habuerat, & cum ejus consensu re-

liquetatur, accedentem, & auribus spiritum vitalem explorantem, prohibuit; dicens: Adhuc igniculum spirare, paleam proindè removeret. An autem primis Ecclesiæ temporibus; qui sacris inihiabantur, si conjugati erant, uxores domi retinebant, separata tamen habitatione, ut nulla inter eos communicatio esset, ut Apostoli præceperunt, disputat Pontius explicans canonem quintum Apostolorum, & quæ sint mulieres extraneæ, & subintroductæ, quas Clerici secum habere non possunt *lib. 7. de matrim. toto cap. 26.*

Rogabit fortasse quispiam, quæ ætas dicatur proveceta, & sine periculo, ac suspicione incontinentiæ? Certum namque est nondum Ecclesiæ aliquid circa hoc determinasse, neque, stante varietate corporum constitutionum senectus semper eodem tempore incipit in omnibus, cum alii citius, alii tardius incipiant pati diminutionem virtutis, & caloris naturalis. Nec desunt auxilia ab historia petita, quorum usu fovetur luxuria. Ex Theophrasto habetur herba ab Indo allata, qua septuagies cocundi potestas fovetur, atque redintegrata consisteret. Tambor etiam sive Betel hunc ad usum ab Indis mandi præditum est. Inter preciosas merces esse Amphiam. Simplex quidem illud medicamentum apud Indos universos ad excitandam Venerem. Est in Atlantidis jugis occidentalibus, quæ pars Surnag ab incolis nuncupatur, radix quædam, cujus esu ad Venerem augendam, continuandamque mirificè corroborentur. Quiri aiunt super ea si quis urinam reddiderit, illicè turgere libidinibus. Virgines, quæ præsumt pascuis, si super ea sedeant, aut urinam faciant, eis perindè rumpi naturæ membranam, ac si à viro fuerint vitiatæ. In ea Indiæ provincia, quæ sub terra Laboratoris est versus Isthmum Daciam arbor est pyri facie, & magnitudine, perpetuo folio viridissima, nitidissimaque superficie, fructus quoque pyri specie, sed colore viridi, etiam cum maturus est, medulla intus concolor, dulcis, pinguis, butyri sapore, quæ adèd validos efficit ad coitum, ut propius miraculo sit ejus efficacia: Agnoscatur illi nomen est. Accedunt ab arte petita remedia, pilulæ, tabulæ, unguenta Venerem excitantes, de quibus Veccherus in suo *Anidior.*

Primo responderi potest, nullam in hac re datam ætatem determinatam, sed habendam esse rationem roboris corporis, illiusque habitudinis, ac proindè remittendam hanc determinationem judicio prudentis viri. Quia non datur certus terminus ætatis, in quo semper senes sint absque periculo incontinentiæ; dantur enim senes sexagenarii, qui sunt magis salaces, quàm quadragenarii.

Secundò dici potest, ætatem septuagenariam esse terminum hujus incontinentiæ. At posse senes septuagenarios esse ita robustos, ut possint coire, & contra ante septuagesimum annum esse ita viribus debilitatos, ut Veneris stimulos vix sentiant, experientia discimus. Unde solum est verum, quòd septuagenariis regulariter id contingat. Hanc retulit Abbas *in cap. Quoniam num. 18. ut lit. non contest.* Neque ab hac ætate infra, inquit ille, nihil Judicis arbitrio relinquitur, cum satis certum sit hunc esse senem, ex quo in jure passim à muneribus excusatur, *l. 3. ff. de jur. immun. §. Item Instit. de excus. iur.* Sed non concludit, quia etiam ille excusatur, qui quinquagesimum quintum ætatis annum excedit *d. l. 2. §. ult. ff. de decur.* Nec autoritas Glossæ, qua movetur Abbas necessaria est, sed probabilis.

Tertiò, ad id satis esse annum sexagesimum. Quia hæc ætas est senilis, in qua calor naturalis incipit debilitari, & spiritus minui. Ætas autem senilis est debilis, & facillè corrumpitur, aut labitur in morbum, ut docet Galenus *lib. 5. de sanit. iuen.*

Quartò, senem dici qui annum quinquagesimum attingit usque ad septuagesimum, ut voluit Glossa *in proam. sexis v. perfectus*, ubi Joan. Andr. & Glossa *in cap. 1. de celebr.*

de celebr. Miss. Glor. in l. non aliter, §. ult. ff. de leg. 2. Gramm. decis. 4. n. 4. Coral. in l. precibus n. 29. C. de impub. Anan. in rubr. de delict. puer. col. 1. Afflict. in com. ad Constit. Neapol. lib. 2. rubr. 37. Moventur ex d. l. non aliter, §. ult. quo loci non definitur, qua ætate inter juvenes, & inter senes quis enumeretur. In id afferri posse videtur l. 2. §. ult. ff. de decur. l. 3. C. eod. & l. ult. C. qui ætate se excus. lib. 10. quibus probatur, excedentes quinquagesimum quintum annum, ut senes, & majores à muneribus personalibus excusari. Verùm illud in eo calu est statutum, non generatim in omnibus. Hinc alia sunt onera, à quibus solùm septuagenarii excusantur, ut in tutela. Adducitur & textus in cap. 1. de renunc. Sed ibi non definitur, qua ætate is possit dici senex, qui ad Ecclesiam regendam se impotentem allegat, ut neque declaratur in cap. nisi, §. alia, eod. iii. de renunc.

40 At nos, missis aliis, respondemus, id Judicis arbitrio relinquendum esse. Quia sumus in casu, in quò nulla clara juris extat constitutio. Ubi enim est ista constitutum, illud servandum. Nam ad excusationem tutelæ, & curæ is senex dicitur, qui annum agit septuagesimum, d. l. 3. de jur. immun. & d. §. Item instit. de excus. tut. Sic quoque senex is dicitur, qui annum agit quintum, & quinquagesimum, ut à personali munere excusetur, d. l. ult. C. qui ætat. ubi ergo definitum non est, qua ætate quis senex dicatur, Judicis arbitrio relinquitur. Quod placuit Barbat. conf. 21. col. pen. lib. 2. & Menochio de arbit. cas. 59. num. 4. qui ita interpretatur text. in d. l. non aliter, §. 1. de leg. 3. & l. invit. ff. de testib. dict. cap. nisi, §. alia, de renunc. & dict. cap. quoniam ut lit. non contest. Ratio autem, quoad rem nostram, ea est; quia, ut cognoscatur, quando quis incipiat liberari à periculo incontinentiæ, attendendum est, quando vires, & robur naturale incipit decrescere, quòd facile colligi poterit ex eo, quòd natura, & corporis habitudo non potest amplius resistere iis, quibus resistebat, quia incipit causa, nempe diminutio virium, & roboris naturalis, quæ liberat à suspitione. Ita etiam si quis ex aliqua infirmitate ita debilitaretur, ut remaneret in statu simili senectui, aded quòd fieret in ipso continua diminutio virium, & roboris, arque caloris naturalis, censeretur absque periculo incontinentiæ. Nam sicut ex morbo anticiparet status senectutis, ita etiam anticiparet liberatio à periculo incontinentiæ. Quæ quidem multò magis locum habent in fœminis. Quia ex natura sua sunt debilioris corporis constitutionis, quam viri, unde consequenter citius incipit in ipsis senectus, & declinatio virtutis naturalis. Quare S. Congregatio Concilii 6. Maii 1645. concessit viro Parisiensi ætatis illius annorum 62. licentiam suscipiendi sacros Ordines, uxore 58. annorum sine suspitione incontinentiæ in sæculo remanente.

41 Neque nos movere debent ab historia, & ab arte quaesita argumenta. Nam ad Amfiam quod attinet. Qui à primis annis ejus esui assueti non sunt, si adulta ætate comedant, moriuntur. Jam verò vicissim, quicumque velci instituere, si omittant, morte afficiuntur. Qui ceptum usum continuant, eis nihil nocere. Venenum igitur Sirenarum nobis cognominare libitum est. Nam parum estratum, juvat ubi largius sumitur, interficit. Quapropter Cambaiæ mulieres, cum sese aut infamiæ, aut supplicio subducere volunt, edunt Amfiam, pereuntque sine dolore. Ab ejus provinciæ Rege filium veneno educatum, scripsere. Quod qualeve venenum fuerit, non explicavere. Illum adultum aded factum venenosum, ut muscæ, qui solo suctu cutim modò perstringerent, turgidæ interirent. At cum navigatores Indi pro certo affirmant, Amfiam esse opium, quod cum sit gelidissimum ab omnibus philosophis judicatum, quomodo venerem stimulat? Hoc si secus est, haud alia ratione frigidum papaver est, atque ipsa rosa. Rosæ namque succus calidus. Quòd enim opium in quarto frigidum cognoscitur à medicis, nigro sit ex papavere. Sic

nigra herba Apollinaris perniciosà, alba non item. Sed de his alii. Nos enim non quæ ab extraneis, sed quæ ab ipsa natura sunt, petimus. Scimus vulgò persuasum, duo esse ad Venerem necessaria, flatum, & semen. Quod neque totum necessarium, ut necessarium omittunt. Quippè non est ad Venerem semen necessarium, sed ad generationem eorum, quæ semine propagantur. Coire enim queunt Eunuchi. Coeunt certè; nonnulli etiam validè, tametsi nihil emittunt. Quæ fuit causa, ut Asianorum immanis barbaria progressus faceret in credulitate. Excetos namque pueros cum fœminis custodes adhibuissent, eosque adultos postea cum illis in adulterio deprehendissent, flagitium illud à quibusdam commissum, in illis quidem mortis supplicio alti sunt in aliis totius virilitatis amputatione. Quin & pueros infestat tentigo, quibus tamen nullum semen est. At contra, calor quidem necessarius. Quamobrem senes, qui flatibus, vel nimis multis distenduntur, quique seminis habent plurimum, calore defecti, non attollunt ficulam, ut ait facetissimus poeta. Calore igitur, & spiritu pueris urgetur penis. Eunuchis flatu, & calore multo, utriusque sine semine. Senibus languet flatu, & semine, sine calore. Reliqua demus modestiæ.

Et ex dictis quidem quattuor, quam proposuimus 43 quaestiones ratio ipsa se aperit, nempe ex novo jure, ut uxoratus ab Episcopatum promoveri possit, requiritur necessariò professio uxoris in Religione approbata, quanquam ut provecæ ætatis, nec verteretur in periculo, vel in suspitione incontinentiæ juxta Constitutionem Alexandri III. in dict. cap. Sanè, de controvers. conjug. cujus hæc sunt verba: Prohibemus, ne uxorum presumptis in Episcopum ordinare, nisi uxor prius professa continentiam, sacrum sibi velamen imponat, & religiosam vestem assumat. Super quæ verba ait Glossa: Nota specialitate in uxore Episcopi, quæ debet continentiam profiteri, & intrare in Religionem, antequam vir ejus promoveatur in Episcopum. Cui omnes adstipulantur apud Sanch. de matr. lib. 7. disp. 41. n. 2. Idque sive propter Ordinis Episcopalis excellentiam, & venerationem ut auferatur occasio, ne Episcopus visitetur à fœminis; sive quia Episcopatus est status perfectionis, meritò statuitur, ut uxor statum quoque religiosæ perfectionis assumat. Unde sequitur, quòd viro effecto Religioso, uxore provecæ ætatis manente in sæculo, cum voto castitatis, si vir deindè ad Episcopatum promoveretur, necesse erit, uxorem ita senem Religionem profiteri. Quæ ratio idem planè probat de viro ad Cardinalatum assumpto ob eminentiam dignitatis. Præcipuè cum Cardinales in suis titulis habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, tametsi aliter de Cardinalatu senserit Diana p. 4. tract. 4. resol. 129. & p. 5. tract. 3. resol. 39. & aliter Sotus de Episcopatu in 4. d. 27. q. 2. art. 4. ad fin. quod probabile censuit Sanch. loc. cit. n. 1. Sed an rectè, atque ex dignitate, alii judicent. Ego certè iis non assentior.

Si tamen Sanctissimo placuerit, poterit cum aliquo 44 ad Episcopatum promovendo, sive ob ejus nobilitatem, doctrinam, ætatem, ac mores, sive ob merita in Religionem Catholicam dispensare, ut ejus uxor, si Religionem noluerit profiteri, modò non sit in periculo incontinentiæ, liberum ac legitimum præster consensum, ac votum castitatis emitat, vitamque seorsim à viro ducat, in sæculo remanere possit.

CONSULTATIO XLIII.

Ex quibus præcipuè probentur confines unius diœcesis?

PRIMò, ex fama probata per testes, Rot. in Constantia. Jurisdictionis 18. Februarii 1603. coram Ortembergo, & dec. 683. nu. 1. p. 1. rec. ac benè Gratian. discept. 918. n. 18. & seq.

Secundò, ex visitatione Ecclesiarum ab Episcopis facta, Rot. decis. 168. num. 2. ad med. decis. 394. num. 1. & 4. & decis. 681. nu. 4. p. 1. recent. Seraphi. decis. 475. num. 1.

num. 1. & 2. Et de his actibus non datur ignorantia Episcopi adversarii, cum ex Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 3. de reform.* spectet ad officium Episcopi ex jurisdictione ordinaria Ecclesias suae diocesis quotannis visitare, ut per Rotam in locis allegatis.

3 Tertio, ex Pontificalium exercitio in locis controversis. Quia sunt de jurisdictione ordinaria, *can. Ministrare 26. qu. 6. & c. Conventus, de consecr. d. 5.*

4 Quarto, ex descriptione in Synodo facta Ecclesiarum, quae controversantur, atque ex solutione ab eis facta onerum, ac jurium Cameralium Mensae Episcopali. Haec enim duo adminicula ad probandam jurisdictionem considerat in hac specie Rota in *d. decis. 683. n. 4. p. 1. recent.* & de solutione collectarum est *conf. Alex. 35. n. 4. lib. 1.* ubi quod ex dicta solutione probatur, Villam solventem esse de territorio, & jurisdictione ejus Civitatis, cui solvitur collecta.

5 Quinto, ex decretis ab Episcopo emanatis contra possidentes beneficia in sua diocesi, ut ostenderent eorum Bullas, & provisiones juxta formam *cap. Ordinaris, de offic. Ordin. in 6.* Praesertim si in illis adsint enunciativae, quod beneficia sint in diocesi. Quae quidem enunciativae si sint antiquae, & adminiculatae ex aliis actibus, plenè probant in hac materia Rot. *d. decis. 683. n. 4. ad fin. & dec. 360. n. 3. & 4. p. 1. rec. & dec. 374. num. 3. p. 2. rec.*

6 Sexto, ex pluribus collationibus beneficiorum etiam Jurispatronatus, & Ecclesiarum factis ab Episcopis. Collatio enim beneficiorum, & reservatio jurispatronatus spectant ad Ordinarium loci ex propria jurisdictione, Seraph. *decis. 799. n. 1. & dec. 1353. n. 3.* & coram Coccino *dec. 448. n. 9.* Nec Episcopus adversarius potest allegare ignorantiam vocationis, & collationis beneficiorum, Rot. *dec. 6. de jure par. in nov. & coram Seraph. dec. 306. n. 1. & seq. praesertim n. 4.*

7 Septimo, ex licentia ministrandi Sacramenta in locis controversis concessa ab Episcopis unius diocesis, ex latè traditis per Covar. *var. resol. lib. 1. cap. 10. n. 11.*

8 Octavo, ex confessionibus Episcopi adversarii, quae benè probant contra contententem, & successores, Seraph. *decis. 436. nu. 6. Rot. decis. 334. nu. 2. & 3. par. 1. recent.*

9 Nono, ex exercitio jurisdictionis contentiosae in territorio controverso. Id namque optimè probat territorium esse in diocesi, Cardin. Mantica. *decis. 361. per tot.* & fuit decisum in causa Montis regalis Jurisdictionis coram Coccino *decis. 26. n. 2. & 3.* quae loquitur de carceratione, & excarceratione. Et cum isti actus sint reiterati, & gesti à ministris Episcopi adversarii, contra ipsum plenè probant, quia praesumitur de illis scientiam habuisse, praesertim si nonnulli fuerint gesti à suo Vicario, qui censetur eadem persona cum Episcopo, in quo non potest cadere ignorantia, Rot. *decis. 166. num. 3. p. 1. divers.*

CONSULTATIO XLIV.

De jurisdictione Eminentissimi D. Cardinalis Protectoris Catechumenorum in ipsos Catechumenos delinquentes.

EX Constituzione 18. Pauli IV. confirmata à Pio IV. *Constit. 2.* Neophyti, Catechumeni, & Conversi sunt exempti, ac liberati ab Ordinaria jurisdictione quorumcunque Judicium Urbis, & sic etiam Illustrissimi D. Gubernatoris, & quoad causas civiles, criminales, & mixtas sunt subjecti soli Protectori, ut constat tum ex verbis claris Constitutionum, tum etiam quia, licet concessa esset simpliciter Protectori jurisdicção quoad Neophytos, Catechumenos, & Conversos; nihilominus concessa esset privativè ad Judicem ordinarium, Bald. *in l. unic. §. nihil autem nu. 7. C. de caduc. toll. Angel. in l. testamenta n. 1. C. de testam. Paul. de Castr. in l. si quis cum procurator, §. Julianus n. 2. ff. de proc. Felin.*

in cap. pastoralis nu. 2. de offic. Ordin. Atetini. cons. 1022. n. 1. Corn. conf. 30. n. 2. lib. 2. Afflic. dec. 41. n. 2. ibique Ursil. n. 2. Capyc. dec. 9. n. 16. & Menoch. de praesumpt. lib. 2. pr. 18. n. 17. Erpropterea Catechumeni subjecti sunt jurisdictioni D. Protectoris, & ad illum à D. Gubernatore remitti debent, Bald. *in l. fin. n. 16. C. si à non comp. Jud. ubi probat, caprum à Praeside Ducatus Spoletani remittendum esse ad Castrum, ubi speciale sortitur forum, etiam ab ipso praeside, Grammar. dec. 30. n. 11.*

Et jure, meritoque. Quia ille, cui est commissa jurisdicção privativè, debet causas cognoscere absque eo, quod alius in illis se intrromittere possit, ne praeventiois quidem praetextu, quia praeventio locum habet, quando actus jurisdictionis ad plures simul, & cumulativè spectat, secus quando de jure communi, privilegio, vel consuetudine actus pertinet ad aliquem privativè, Paul. de Leazar. *in Clem. 1. §. ne igitur, & ibi Cardin. n. 1. de celebr. Miss. Felin. in cap. irrefragabili sub princ. de offic. Ord. Ber. conf. 22. n. 42. lib. 1. Menoch. lib. 2. praesumpt. 18. num. 36.*

Porrò Catechumenus dicitur ille infidelis, qui cognito veritatis christianae lumine, baptismum petit, *cap. ante baptismum, & c. seq. de consecr. d. 4. Nicol. Plov. de Sacr. Mis. cap. 1. nu. 1. Spiegel. v. Catechumenus, Ricciul. de jur. person. lib. 3. c. 4. nu. 11. Rhaban. lib. 1. de instit. Cler. Bellarm. de Sacram. baptism. lib. 1. cap. 25.* qui ajunt duo esse genera Catechumenorum; unum eorum, qui audiunt conciones, & volunt fieri Christiani, sed nondum petierunt baptismum, & dicuntur Auditores, seu Audientes; alterum eorum, qui petunt baptismum, & dicuntur Competentes, sive electi.

Non obstat, quod Illustrissimus Gubernator Urbis dicatur habere ex speciali Breve jurisdictionem cumulativam in quoscunque exemptos, & privilegiatos. Quia ultra quod dictum Breve adhuc non vidimus, respondetur, non posse comprehendere neophytos, & Catechumenos. Privilegium enim illorum concessum fuit favore fidei. Quia multi spe horum privilegiorum allesti, libentius infidelitatis caecitatem abijciebant, & verum lumen christianae fidei agnoscebant, ut dicitur *in Constit. 34. Pauli III. & 2. Pii IV. & continet decretum, ut non censeatur revocatum per quascunque litteras, & clausulas derogatorias efficaciores, nisi tenor illius de verbo ad verbum insertus esset, & derogationes consistorialiter factae essent per trinas distinctas litteras ejusdem tenorem continentes.* Unde Breve generaliter revocans privilegia concedentia privatam jurisdictionem, quamvis habeant clausulas praegnantas, non potest comprehendere privilegia Catechumenorum. Tum quia in generali revocatione non comprehenduntur privilegia concessa ex causa publicae utilitatis, Roman. *caus. 436. n. 10. & 11. & conf. 498. n. 17.* Seraphin. *dec. 1271. nu. 4.* Tum etiam quia cum haec privilegia habeant clausulas derogatorias ad futuras revocationes, nequeunt dici revocata per clausulas generales, etiam amplissimas, Felin. *in cap. nonnulli n. 4. de rescrip. Frider. de Sen. con. 233. n. 2. Paris. conf. 42. n. 17. & 18. lib. 4. Seraph. dec. 1271. n. 3.* Tum demum, quia privilegia concessa in favorem fidei praeruntur quibuscunque aliis privilegiis concessis, & concedendis, *cap. ut officium, §. denique, de haret. lib. 6. Felin. in cap. ad abolendam sub n. 2. de hered. Azor. instit. mor. par. 2. lib. 3. cap. 19. quest. 2. & Farinac. de hares. qu. 186. §. 2. n. 28.* Nec limitationem recipiunt ab iis, quae de jure communi sunt, *cap. Ne aliquis, de haret. in 6. & Farinac. d. quest. 186. §. 2. n. 20. & Azor. loc. cit. quest. 7.*

Et quanquam extaret hujusmodi Breve, & comprehenderet haec privilegia, non tamen suffragaretur hoc casu nisi esset privativè, quoad D. Protectorem. Frustra enim deputaretur aliis Judex criminalis Catechumenorum, sciente Summo Pontifice. Et idèd cognitio causarum praesertim criminalium spectaret ad Protectores, si praevenerit. Quia inter duos Judices habentes

tumulativam jurisdictionem, ille cognoscit, qui prævenit, *l. un. ff. de offic. Consul.* Datur enim hoc casu præoccupatio jurisdictionis, *l. Si quis postea, ff. de judic. cap. proposuisti, de for. comp. Ber. conf. 22. n. 26. lib. 6.* Dicitur autem Protector prævenire, si Cathecumenus apprehensus sit ab ejus ministris, ac domum cathecumenorum ducatur. Apprehensio enim personæ est illa, quæ potissimum præventionem inducit, *Marfil. in l. fin. num. 20. & seq. ff. de jurisd. omn. Jud. Angel. de malef. v. Judex commisit, nu. 14. Foller. in prax. v. Audiamur num. 76.*

6 At verò cessat difficultas in hoc casu. Quia quando infidelis, sive Judæus declarat, se fieri velle christianum, etiam quod sit in Carceribus Curia secularis, imò etiam si sit confessus, & formidine pœnæ fidem christianam petat, eximitur tamen à jurisdictione sui judicis, & ponitur sub jurisdictione Protectoris, ut de consuetudine passim servari solita in Urbe testatur Farinacius Jurisconsultus non solum suæ ætatis Magnus in ea juris prudentiæ parte, quæ ad crimina punienda spectat, sed etiam in Tribunalibus Urbis diutissimè versatus, cum in illis semper se exercuerit, vel tanquam Advocatus, vel tanquam Judex, vel tanquam Procurator Fisci *in quest. 93. num. 155.*

7 Præsertim quia attestazione Farinacii plures casus accedunt, in quibus Judæi, postquam declaraverint se fieri velle Christianos jurisdictioni Protectoris traditi sunt. Quod cum in Curia fieri non consueverit, nisi consulto Sanctissimo, aperte constat, nos habere consuetudinem, sciente Summo Pontifice, inductam, quæ tanquam lex scripta servanda est, *cap. Ecclesiasticarum, & c. in his 11. u. Luc. de Pen. in l. super creandis vers. & nota hic, C. de jur. fisci. lib. 10. & in l. mixti, vers. Consuetudini, C. de exalt. Tribut. Bald. conf. 131. in fin. lib. 2. Natt. conf. 406. nu. 29. Surd. conf. 58. nu. 7. & sufficit ad tribuendam jurisdictionem, c. conquestus 9. qu. 3. cap. irrefragabili, §. 1. de offic. Ord. l. 1. C. de emanc. lib. Glos. in cap. Cum in Ecclesiis, v. Consuetudinem, de præb. in 6. Abb. in cap. Cum contingat n. 5. & ibi Felin. num. 2. ac alii, de for. comp. Natt. conf. 294. nu. 2. Surd. conf. 465. n. 5. & 6.*

8 Idque etiam si fidem Christianam suscipiant in fraudem jurisdictionis Illustrissimi D. Gubernatoris, ut in simili de Clericatu suscepto in fraudem post commissum delictum tradunt Barr. *in l. 1. sub num. 23. ff. pœn. Joan. Andr. in cap. 1. sub nu. 19. de obligat. ad ratioc. Purpur. consil. 107. n. 2. lib. 1. Farinac. de inquisit. q. 8. nu. 107. Chartar. de execut. sentent. cap. bannit. cap. fin. nu. 308. Vincent. de Franch. decis. 209. n. 1. & nos tom. 1.*

CONSULTATIO XLV.

An Judices inferiores, sive simplices Gubernatores, non consulto prius supremo Magistratu, sive Principe, neque habito ejus oraculo, possint ex se ex præsumptionibus, indicibus violentis, & indubitatis imponere Inquisitis pœnam corporalem tritremium uti extraordinariam, si titulus cause sit capitalis.

1 **P**RO negativa urget verior, ac magis recepta sententia, quod ex illis non nisi pœna pecuniaria, & ad summum levis aliqua in personam, nullatenus verò gravis corporalis valeat imponi, quam post Thomam de Piperata, & Gandinum de malef. *tit. de præsumpt. & indic. in dub. ex quib. condemnatio posset sequi n. 12.* testantem ita per omnes Sapientes Bononiæ, & alios vidisse servari de consuetudine, tenent Castr. *in l. fin. n. 5. C. de p. obat. & conf. 299. num. 3. & 4. p. 2. Marfil. in l. repet. n. 23. ff. de quest. in rubr. C. de prob. n. 254. §. quoniam ex n. 3. usque ad 53. & conf. 99. n. 10. Corp. conf. crim. 32. n. 20. Alex. conf. 115. n. 8. vol. 3. Grat. conf. 136. nu. 2. lib. 1. Roland. conf. 15. vol. 3. Rimin. jun. conf. 121. num. 25. vol. 2. Jul. Scarlatin. conf. 20. num. 2. tom. 1.*

Justin. Bondetan. *conf. 54. num. 32. & infra tom. 2. conf. cum divers. Surd. conf. 132. nu. 87. propè fin. cum seq. vol. 1. Paris. de Put. de Syndic. v. Toriura 1. n. 3. post med. ac num. 7. in fin. tract. tom. 7. fol. 36. à tergo Franc. Brün. de indic. & toriur. p. 1. qu. 4. nu. 15. in fin. & n. 16. Augustin. de Arimin. in addit. ad Angel. de malef. v. quod fama publica precedente nu. 28. Triaquel. de pœn. temper. caus. 27. n. 2. Anchar. jun. lib. 1. quest. 71. n. 18. & seqq. Boff. *tit. de convict. n. 34. & seqq.* dicens, quod ista est veritas, & communis opinio, quæ servatur, Ludov. Carer. *in pract. tract. 3. de homic. §. ex nota n. 6. & in lectur. num. 105. Petr. à Plaz. in epit. cap. 19. n. 16.* communem asserens Monticel. *Reg. crim. 11. n. 22. Gornel. var. resol. tom. 3. cap. 12. nu. 25.* plures congerens, & communem affirmans, Menoch *de arb. lib. 1. cas. 279. num. 4. cum seq. Nicol. Moron. de fid. iregu. & pac. 9. quest. 186. num. 1. Mascard. de prob. p. 2. concl. 226. n. 9. juncto n. 14. ubi ait, hanc esse veram, & communem sententiam, ac observantiam, & concl. 1227. n. 56. in fin. cum seq. Boer. *decis. 164. nu. 2. & 6. Hier. de Laurent. dec. 93. n. 14. Magon. decis. Lucen. 39. n. 10. Camil. Lapid. in decis. civil. Rot. Lucen. decis. 149. sub init. alitque de communi testantes, quorum meminit Farinac. quest. 86. n. 113. ubi etiam in princ. n. 117. asserit hanc esse communem, magis receptam à Doctoribus, quod reperit Guazzin. *defens. 33. cap. 14. nu. 15. deque communi etiam testatur Clar. in §. fin. quest. 20. n. 6. & Cabal. resol. crim. cas. 228. n. 6.****

Nec refert, quod Clarus *d. quest. 20. num. 6. post med.* dicat, reos ex præsumptionibus, & indicibus indubitatis per Senatum Mediolani quotidie condemnari, non quidem in pœnam mortis, & ordinariam ipsius delicti, sed in pœnas corporales, etiam graves tritremium, adducto exemplo gravati ex indicibus indubitatis pro homicidio, qui die 2. Januarii 1777. condemnatus fuit ad tritremes per decennium, & Gramm. *dec. 42. in fin.* refert Neapoli, Magnam Curiam ex præsumptionibus vehementissimis, ac indicibus indubitatis condemnasse inquisitum de homicidio ad remigandum in Regiis tritremibus per quadriennium, qui idem respondit de Relegatione ad tempus *vor. 21. ex n. 8. usque in fin. dictumque Clari, & Grammatici probent Petr. Barbof. in l. 2. in princ. p. 1. n. 91. ff. sol. mar. & Cabal. d. cap. 288. sub nu. 15. & seqq.* subdens, ita infinitis vicibus vidisse observari in Magno Ducatu Etruriæ.

Nam respondetur cum Farinac. *d. qu. 86. n. 177. & seqq.* distinguendum esse inter Supremos Magistratus, Senatus, Consilia & Tribunalia habentia plenariam potestatem Principis, & Judices ordinarios, non habentes talem potestatem, ut scilicet in illis tantum locum obtineant dicta per Grammaticum, Clarum, & Caballum, non autem in Iudicibus Ordinariis, etiam si delictum esset capitale, vel atrocissimum, nisi vellent imponere pœnam simplicis exilii, vel tritremium funis publicè. Quare Farinac. *ead. quest. sub precedenti n. 113. post med.* admonet defensorem Rei, ut bene notet, quod licet suprema Consilia & Tribunalia Mediolani, & Neapoli quandoque condemnaverint ad pœnam corporalem propter auctoritatem, quam habent judicandi secundum conscientiam, non tamen hujusmodi observantia trahenda sit ad alios iudices, non habentes talem auctoritatem.

Quam distinctionem, & animadversionem Guazzinus *dict. defens. 33. cap. 14. n. 15.* non solum repetit sub initio, sed etiam ante finem, dicendo quod opinio, ne possit pœna corporalis imponi ex præsumptionibus de jure verior, & magis communiter à Doctoribus recepta est, quodve contraria aliquando recipiatur in Tribunalibus supremis tantum, non autem à Iudicibus ordinariis, qui minimè recedere debent à prima, quamvis delictum esset capitale, & atrocissimum, nisi vellent imponere simplicem pœnam exilii, vel tritremium funis publicè, quicquid novissimè tradiderit Caballus. Quia vel ejus opinio

opinio intelligenda est de Iudicibus maioribus, vel est nimis rigorela, maximè circa condemnationem ad trimeses in perpetuum, cum nullum invenerim, qui hoc ausus sit dicere. Immo Clarum loqui de condemnatione ad trimeses per decennium, ipsumque Caballum dict. cas. 288. n. 79. temperasse dictum rigorem, asserendo quod arbitrium debeat esse regulatum, ne pœna sit corporalis, nisi minima, vel pecuniaria tantum, quando devenitur ad eam contra convictum ex solis præsumptionibus. Idemque sentit Clar. d. S. fin. quest. 63. n. 9. exemplificando in causis decidendis per Principem, vel ejus suprema Consilia, cum quo transit Boccaë. in com. ad Constit. March. glos. 4. n. 78. ac utriusque meminit Farinac, dict. quest. 86. n. 113. post. med.

Quod sanè fortius procedit, si pœna ipsius delicti quantumvis atrocis ratione personæ, vel alia de causa non esset ultimi supplicii, sed trimesium perpetuarum. Quia tunc eo minus poterit propterea extraordinaria eligi condemnatio ad trimeses per aliquod tempus, sed mitior exilii, ictuum funis, vel similis, sicut in terminis inquirunt Guazzin. d. n. 15. sub fin. & Vermigliol. conf. 68. num. 7. cum binis seqq.

CONSULTATIO XLVI.

An & quibus pœnis Regulares compelli possint ad processiones?

Certum omnino est, Regulares posse compelli ad processiones. Habetur expressè ex S. Concilio Tridentino sess. 25. cap. 13. de regul. his verbis: *Exempti autem omnes tam Clerici seculares, quam regulares quicumque, etiam Monachi ad publicas processiones vocari accedere compellantur, iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò vivunt.* Pro quorum omnium observatione idem S. Concilium cap. 22. ejusdem sess. derogavit quibuscumque privilegiis etiam Mare Magnum appellatis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, aliisque contrariis quibuscumque.

At quibus pœnis? Num censuris Ecclesiasticis? Negat Diana cum illa sua nube Auctorum resol. 76. de Regular. & p. 8. tr. 7. resol. 5. Lezana to. 4. v. Processio quoad Regulares, Delbene de Immun. cap. 14. dub. 3. à n. 5. & ante omnes Calderin. conf. 8. ad med. de Regular. quem ante Concilium sequuti sunt Felin. in cap. dilectus nu. 7. de offic. ord. Austr. ad Capel. Thol. 9. 485. propè fin. Gambâr. de offic. leg. lib. 8. tit. de potest. leg. in Regul. n. 77. per text. in cap. 1. S. in eos de privil. in 6. qui omnes versantur in his rationibus. Primò, quia Concilium quoties voluit, quod Episcopi procedant contra Regulares per censuras, id expressit, ut videre est sess. 22. de obs. & vit. in celebr. Missar. sess. 25. cap. 5. & 16. Ergo ubi non exprimitur, procedere non possunt per censuras. Hic autem non exprimitur, cap. inter corporalia, de translat. Episcop. cap. Ad audientiam de decim. l. unic. S. fin. autem, C. de cad. toll. Gregor. dec. 433. n. 4. Hæc ratio est Thomæ Sanchez lib. 7. disp. 33. nu. 23. de matr. ubi adducit d. cap. 1. de privil. in 6. in quo prohibetur Episcopis procedere per censuras contra Regulares habentes privilegium, ne possint censurari. Unde non obstante, quod Concilium det facultatem compellendi Regulares ad processiones, non idcirco sequitur censuris illos cogi posse. Lex enim nova simpliciter loquens, accipit determinationem à lege veteri, cap. cum expediat 29. de elect. Bart. in l. omnes populi n. 35. ff. de just. & jur. Rom. conf. 57. n. 3. Alex. conf. 141. nu. 5. vol. 2. Rot. in Tolterana Capellanix coram Pamphilio. De jure autem veteri cogi poterant Regulares exempti, ut accederent ad processiones, & tamen non poterant excommunicari, ut explicant Cald. d. conf. 8. Secundò, quia Episcopi aliis pœnis possunt Regulares compellere, nimirum deponendo Superiores, in carceres conjiciendo, à Monasteriis amovendo, privando munere prædicandi, ac etiam multando pœnis pecuniariis, ut ex Peyrino ad Bullam

2. Sixti IV. num. 60. habet Lezana tom. 4. v. Processio num. 2. in fine. Tertio, quia non obstat cap. fin. sess. 25. Concilii Tridentini quatenus mandat observari omnia decreta de Regularibus, non obstantibus privilegiis, neque Bulla Pii IV. qua revocantur omnia privilegia contraria ipsi Tridentino, quia non sunt contraria, immò conformia, nempe quod in aliquibus possint Episcopi procedere per censuras, in aliis verò quod abstineant. Quarto, quia ex his conciliantur responsiones S. Congregationis, quæ videntur pugnare inter se. Nam affirmantes responsiones, posse nimirum Regulares per censuras ligari ab Episcopis, intelligendæ sunt in casibus expressis in Tridentino, negantes verò intelligendæ sunt respectu casuum, in quibus Tridentinum non facit mentionem censurarum, ut in casu de processionibus. Quintò, quia duo sunt obstacula, exemptio à jurisdictione, & privilegium, ne censurentur. Sed quando duo sunt obstacula, derogatio unius non trahitur ad aliud, sed singularis debet derogari, Bald. in l. 1. n. 27. C. de furt. Felin. in cap. Nonnulli 21. de rescript. Gregor. dec. 109. num. 6. Hinc est, quod promittens non impetrare absolutionem, & ea obtenta non uti, non sufficit si obtineat derogari primæ parti promissionis de non obtinendo, sed requiritur, ut etiam derogetur alteri de non utendo, Roman. conf. 326. per tot. Felin. in cap. Constitutus n. 14. de rescript. Urgellen. dec. 5. n. 8. & seqq. Quod confirmatur, quia d. Concilium Trid. sess. 7. cap. 14. expressè innovat, & mandat servari textum in d. cap. 1. de privil. in 6. Ergo censetur præservata dispositio ejusdem in omnibus aliis partibus ejusdem Concilii, & sic perinde est ac si in quolibet capite esset denegata facultas procedendi per censuras adversus habentes speciale privilegium, ne ab Ordinariis possint censurari, & maximè in isto capite, de quo agitur, quod est posterius. Nam quando præcedit caput statuti distinguens, si postea in alia parte libri sequatur statutum generale, debet distingui posterius à priori, ut est theorica Jo. Andr. ad Specul. lib. 2. tit. de execut. sent. S. postremo, ubi infert, quod si statutum det formam sententiandi, in posteriori autem capite disponatur, ut quælibet sententia executioni demandetur, non obstante quovis statuto, debet intelligi, dummodo servetur forma primi statuti ex dicta ratione, quia posterius distinguitur à priori. Quod sequuntur Anch. in cap. Canonum statuta n. 238. de const. Corn. conf. 199. n. 67. lib. 2. & Cravet. conf. 70. n. 15. Sic etiam in simili casu, & ex eodem fundamento desumpto ex d. cap. 1. de privil. in 6. docuerunt Villal. & Rodriq. in comp. resol. 62. n. 6. non posse Scholasticum Salamantinum aliquem Regularem excommunicare, etiam si ratione Collegii ei subsit, & habeat amplum privilegium procedendi per censuras, etiam contra exemptos. Congregatio itidem S. Concilii mandavit Episcopis, ut coercerent Regulares, etiam exemptos, ne accederent ad monasteria monialium, non tamen tribuit facultatem Episcopis puniendi per censuras, quando habent prædictum privilegium, ne possint excommunicari, ut declaratum fuisse referunt Quar. v. monasteria. Rodriguez, & alii apud Dian. p. 3. tr. 2. resol. 103. de quo alibi. Tandem quia Regulares habent privilegia, ne cogi possint ad processiones. Ea quidem habent Religiosi Societatis Jesu, Clerici Regulares, & alii, ac inter monachos Cassinenses concessa ab Eugenio IV. & Cælestini, iis concessa à Cælestino V. & Benedicto XI. quorum vigore inhihentur Episcopi, & quævis alia persona spiritualem, vel aliam jurisdictionem habens, ne monachos cogant ad Synodos, vel Conventus forenses, vel ad convocationes suas accedere, vel cum eis intra, vel extra Civitates, vel Terras processionaliter exigere, aut suis Constitutionibus subjacere.

Unde licet Regulares quantumvis exempti, teneantur accedere ad processiones ex Tridentino cit. sess. 25. cap. 13. & recusantes possunt per Ordinarium compelli id tamen limitatur in Regularibus, qui habent privilegium

gium speciale, ne teneantur ad processiones ire, ut in hac re tradit Barbol. *de offic. & potest. Episc. alleg. 78. n. 22.* Idque etiam si semel, aut, sapius iverint. Tum quia privilegium est facultatis, & possunt ire, si velint, & si nolint, abstinere. Tum quia precario videntur ivisse, neque ex eo jus aliquod dici posset Episcopo acquisitum, sicuti docent post Calder. *d. conf. 8. in fin. de privil. Quarant. in sum. Bull. v. Præcedentia, Sanch. conf. mor. lib. 6. cap. 1. dub. 8. n. 2. Lezan. to. 1. cap. 9. n. 47. & 10. 4. v. Processio n. 4. Tambur. de jur. Abb. tom. 1. disp. 24. g. 8. n. 5. Hieron. Rodriq. in com. quest. Regul. resol. 118. n. 4.* Ubi quod hujusmodi privilegia non fuerunt revocata per Concilium Tridentinum. Certum est, quod ex actibus facultativis non inducitur consuetudo restrictiva liberæ facultatis, *Surd. conf. 127. n. 81. Rot. dec. 526. n. 4. p. 2. rec. & nos sæpè.* Immo neque etiam datur possessio manutenibilis, *Rot. dec. 555. n. 1. p. 1. rec.* Unde neque ex eo, quod Regulares spontè accesserint ad processiones per longum tempus, videtur renunciassè facultati non accedendi, si vellent ea uti, neque ex diuturno illius non usu censetur aliquod jus Episcopo quæsitum, *Rot. dec. 154. n. 3. & dec. 186. n. 5.* post *Posth. de manus. nisi doceatur de consuetudine accedendi præscripta, vel obrenta in contradictorio judicio, prout requiritur in casu specialis privilegii.* Præsertim cum hujusmodi privilegium sit concessum toti Religioni, non potuit amitti ex non usu unius, vel alterius Monasterii ex longissimi temporis spatio. Quinimò ex usu aliorum Monasteriorum ejusdem Religionis illis quoque censetur conservatum idem jus. Ubi enim causa est universalis, illa potius attenditur, quam exercitium unius actus in aliquo individuo, *Rot. coram Orano dec. 240. n. 5. cum seqq. p. 4. div. Seraph. dec. 951. n. 1. & 2. Buratt. dec. 704. n. 9 & in puncto Rodriq. g. 36. ar. 3.* Ex eo enim, quod hujusmodi privilegia sunt concessa ad favorem totius Religionis, actus contrarii unius monasterii non sunt præjudiciales, cum non potuerint illi adimere usum privilegii, toti Ordini concessi; idque præcipuè, quando privilegium est munitum decreto irritante. Nam cum ex eo constet de expressa intentione Summi Pontificis, quod noluerit posse quicquam fieri adversus dictum privilegium, irritumque habuerit quicquid secus fieret, vel attentaretur, sequitur, quod non potuerit amitti per non usum, seu contrarium usum alicujus monasterii, *cap. si dilecti, de fur. comp. Rot. dec. 3. de privil. in antiq. & coram Orano d. dec. 24. n. 4. Buratt. d. dec. 704. n. 10.* Quia non est in potestate particularis monasterii præjudicare toti Ordini. Et idèd cum jus monasterii sit implicatum cum jure totius Ordinis, non potest ipsi renunciare, ut alias dicebamus. Ac præcipuè tum demum, cum privilegium est concessum omnibus Abbatibus, Prioribus, & Monachis præsentibus, & futuris, ex tunc in antea perpetuis futuri temporibus. Ut proinde Regulares, qui dicuntur accessisse ad processiones indicatas ab Episcopis, non potuerint renunciare dicto privilegio perpetuo in præjudicium successorum, *Abb. in cap. Cum accessissent n. 8. de consti. Caputaq. decis. 378. n. 4. & 5. p. 2. Rot. d. dec. 240. n. 3.* Et generatim quoad Regulares habentes hoc privilegium, ne teneantur accedere ad processiones, asserit *Ricc. in prax. for. Eccles. resol. 308. n. 4. Ugolin. de potest. & offic. Episc. par. 1. cap. 20. §. 2. sub n. 5.* aliique citati.

5 Quod pro re certa supposuit Sac. Rituum Congregatio sub die 10. Junii 1602. Idemque firmavit in terminis Monachorum Casinensium, quod ipsi nullo modo sint cogendi accedere, nisi ad processionem Sanctissimi Sacramenti, juxta eorum antiquam consuetudinem. Id quod per Breve speciale à fel. record. Urbano VIII. fuit declaratum. Atque hoc idem sapius declaravit pro Canonice Lateranensibus, pro eisdem Monachis Casinensibus, & Olivetanis sub die 30. Junii 1616. Et speciales literæ exinde emanarunt ad favorem Olivetanorum sub die 6. Julii 1593. Quæ omnia profunt Monachis aliis,

præsertim Cælestinis, attenta communicatione privilegiorum, quibus gaudent Casinenses, & aliæ Congregationes, eis concessa à sa. Paulo V. sub die 29. Aprilis 1616. & ab Urbano VIII. sub die 29. Augusti 1614. per quam eisdem conceditur facultas utendi omnibus, & singulis privilegiis Casinensium, perinde ac si ea illis specialiter, & expressè, & non ad instar, sed à principio concessa fuissent, & in ipsius Congregationis Cælestinorum favorem à Sede Apostolica nominatim emanassent. Quæ postrema verba ponderanda sunt propter consilium 300. *Oltradi num. 5. cum. seqq.* Stante præsertim, quod privilegia à Cælestino V. concessa Congregationi Cælestinæ contineant conventionem cum Sede Apostolica initam, quod scilicet hæc illi servaret illæsam libertatem atque exemptionem, quam concesserat in dictis privilegiis, ipsaque Congregatio versa vice in signum dictæ libertatis, & exemptionis ab ea receptæ solveret ejus Camera pro censu unam auri unciam in festo Beatorum Petri, & Pauli, ut legitur in ea Constitutione Cælestini V. & in specie Congregationis Casinensis apud *Tambur. tom. 1. fol. mihi 477. sub num. 10.* Conventio autem inducit naturam irrevocabilem ex traditis à *Bald. in l. qui se patris 3. nu. 33. Cod. unde liberi, ex Jasonè, & ex aliis congestis per eundem Tambur. dist. tom. 1. disp. 16. quest. 12. num. 5.* Et potissimum quia Sedes Apostolica accipiendo singulis annis à Congregatione Cælestina hujusmodi censum ob causam superius expressam, subeunte propterea onera montis novennalis, ut in Constitutionibus Clementis VIII. & Pauli V. utique videtur etiam illi post Concilium Tridentinum annuatim confirmare eandem libertatè ac exemptionem, qua antea potiebatur in vim suorum privilegiorum ex ratione, quam in simili ponderat *Bald. conf. 342. num. 7. vol. 1. & Menoch. conf. 1147. num. 5. vol. 12.* quod debitor offerendo, & creditor acceptando singulis annis videtur idem agnoscere.

Verum, re æquius trutinata, existimo contrarium in casu proposito esse concludendum, ad processiones scilicet posse ab Episcopis compelli Regulares quoscunque, etiam per censuras. Id quod hinc manifestè liquet.

7 Primum, quia ex allegato decreto S. Concilii Tridentini Episcopus potest compellere Regulares quoscunque ad processiones. Igitur in illos habet jurisdictionem vel ordinariam, vel delegatam. Si ordinariam, ut cõctum existimat *Bordonus dec. miscell. 92.* potest etiam per censuras in Regulares procedere, quemadmodum potest in Clericos suos subditos. Si delegatam, adhuc etiam per censuras potest illos cogere. Delegatus enim ab homine, sive à jure potest sub censuris rebelles compellere ad obediendum per textum perspicuum in *cap. Præterea 5. cap. Significasti 7. & in cap. Sanè 11. de offic. deleg.*

8 Secundò, Cum exemptio quandoque sit omnimoda, & interdum ex parte; unde exemptus in una re, non censetur exemptus in aliis, quæ sub illa non comprehenduntur, sed subiectus dicitur ex *cap. Cum Capella 16. de privil. & seq. cap. ex ore 17. eod.* negare nemo potest, Regulares non dici exemptos eo ipso, quod compelli possint ad processiones, quemadmodum non dicuntur exempti Clerici ipsi. At verò Clerici ad processiones sub censuris compelli possunt. Ergo & Regulares.

9 Tertiò, hanc sententiam fortiter corroborat, quod Episcopus majorem jurisdictionem habeat in locum exemptum, & illius personam, quam in extraneas per textum in *cap. 1. de privil. §. 1. in 6. ubi Jo. Monach. num. 4. cum aliis, & dixit Rot. dec. 702. num. 4. p. 1. div. & ex illis Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 43. nu. 189.* At palam est, quod Episcopus personas extraneas in sua diocesi delinquentes cogere potest per censuras ex *cap. Postulasti 14. de for. comp. & cap. 1. de capt. traditque Gloss. 1. in cap. 1. g. 9. 2. Jo. de Lignano de censur. Eccles. §. 9. num. 20. Gegal. lib. 1. de cens. cap. 3. num. 50. Bonacina alios referens quest. 1. de censur.*

in compar. 11. n. 18. Ergo inficias ire nemo poterit, eisdem Regulares pariter posse per censuras compellere, cum in illos majorem jurisdictionem habeat, quam in extraneos

10 Quarto, quotidiana testantur exempla. Nam excommunicatio per Episcopum in sacra Ordinatione comminata contra illegitimè ordinandos, afficit etiam Regulares ex adductis per Bonacii. *de Ordin. par. 4. n. 32.* Ergo, & in hoc casu, cum Regulares non sint minus subditi Episcopo quoad processiones, quam quoad Ordines. Quinimò videntur magis subditi quoad processiones. Quia quoad illas semper fuerunt subditi Ordinario Episcopo, non verò quoad Ordines. Nam usque ad S. Concilium Tridentinum, ac etiam usque ad quoddam decretum Clementis VIII. de quo Quaranta, Naldus, & alii v. *Ordo*, poterant Ordines suscipere à quovis Episcopo, ac proinde ab Ordinatione suo erant exempti, hunc verò ei subditi. Ita etiam Episcopus excommunicat fratrem Capellanum Religionis Hierosolymitanæ nolentem reddere rationem administrationis Parochialis secularis, ut ex Scilio decisum refert Barb. *ad Trident. sess. 22. cap. 9. n. 25.* Ergo, & in hac specie, in qua Regulares sunt Episcopo magis subditi.

11 De consuetudine autem, qua Regulares ad processiones per censuras compelli receptum est, præter experientiam, testantur viginti tres Doctores, quos recenset Diana p. 8. tr. 7. *resol. 5.* Perez de Lara *de anniv. lib. 1. cap. 24. nu. 14.* Zerol. p. 1. v. *Processiones*, Cened. *lib. can. quest. 16. nu.* Salgad *de protect. reg. tom. 1. par. 1. cap. 9. nu. 109.* Ricc. *in prax. resol. 308. n. 5. & 6.* Armend. *in addit. ad recop. leg. Navar. lib. 1. tit. 14. l. 24. §. 31. de process. nu. 7.* Mar. Anton. *lib. 1. resol. ult. cap. 35.* Sebast. Medic. *decif. 71.* Giatlin. *lib. 1. cap. 50. n. 20. & 21.* Gratian. *decif. March. 232. nu. 15.* Barbosa *de potest. Episc. p. 3. alleg. 78. n. 25.* Atque ii, quos idem Barbosa citat *ad sess. 25. Concil. Trident. cap. 13. nu. 30.* Genuens. apud Dianam *resol. 76.* Jo. Baptista Paroletus *par. 3. Palest. cap. fin.* ubi alii, Author *aphor. Episc. v. Processio n. 3.* Bordon. *resol. 7. q. 6. n. 130.* Quorum sententiæ manus porrigit S. Congregatio Concilii, quæ sæpius declaravit quoad omnes Regulares, etiam Monachos, non viventes sub strictiori clausura, & non distantes ultra medium milliare eos teneri indistinctè accedere ad publicas processiones, & ad id posse compelli, etiam per censuras, ut in specie die 27. Julii 1627. in hunc modum.

12 Negotio maturè discussio, Sac. Congregatio Concilii censuit, posse Episcopos pœnis sibi benè visis etiam censurarum, compellere quoscunque Regulares recusantes, etiam Monachos, & quomodolibet exemptos, ad infrascriptas processiones accedere, atque illis interesse, exceptis dumtaxat in strictiori clausura viventibus, & Monasteriis ultra medium milliare à Civitate distantibus; nempe in die festo Sanctissimi Corporis Christi, in Litanis Majoribus, in Rogationibus, ac in quibuscunque aliis publicis, & consuetis, videlicet pro bono, causa, aut honore publico ab Episcopis in dictis processionibus; non obstantibus quibuscunque privilegiis, consuetudinibus, vel præscriptionibus, etiam immemorabilibus, privilegiis tantùm Apostolicis Sacro Concilio Tridentino posterioribus minimè sublatis.

13 Et in una *Mediolanen. 3. Augusti 1658.* Sacra &c. sæpius censuit, Regulares ad processiones Corporis Christi, Rogationum, quæ vocantur Litanæ majores, & ad eas, quæ pro serenitate, vel pluvia impetranda fieri solent, necnon ad alias quascunque pro bono publico, aut honore indictas, teneri accedere, ubi vocati fuerint, dummodo eorum Monasteria à Civitate ultra medium milliare non distent, aut nisi exhibeant privilegia Apostolica posteriora publicationi S. Concilii Tridentini. Et quatenus accedere noluerint compellendos per censuras, vel alias pœnas Episcopo benè visas.

14 Et in una *Neapolitana die 27. Februarii 1591.* Exempti

omnes, etiam Clerici servientes Militiæ Hierosolymitanæ, ad processiones publicas, videlicet consuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore &c. ire debent, & reculantes per censuras Ecclesiasticas cogendi sunt ab Ordinario. Fallit in Clericis Societatis Jesu, qui à Gregorio XIII. exempti ab hoc facti fuerunt. Et hoc decretum procedit, etiam in Mendicantibus, non obstante Motu proprio Pii Quinti, qui postea ab eodem Gregorio reductus fuit ad terminos Concilii. Item censuit, obtinentem in una Diocesi Abbatiam habentem curam jurisdictionem in Commendam, & in alia beneficium simplex, teneri accedere ad publicas processiones.

Quod etiam censuit Sac. Rituum Congregatio in una *Ferrariensis*, tenoris sequentis. Episcopus Ferrariensis petiit à Sac. Rituum Congregatione declarari, an ipse possit cogere Canonicos Regulares Lateranenses S. Salvatoris, Olivetanos, & Casinenses, ut accedant ad publicas processiones juxta formam S. Congregationis Episcoporum sub 2. Maij 1600. eadem S. Rituum Congregatio censuit, Regulares omnes posse compelli etiam per censuras juxta declarationem Congregationis Sac. Concilii, cujus quidem declaratio est: Sac. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum sæpius declaravit publicas processiones, ad quas exempti ab Episcopis vocari accedere tenentur ex decreto *cap. 13. sess. 25. de Regul.* ejusdem Concilii eas esse intelligendas, quæ indictæ fuerint pro bono publico, vel publico honore, ad quas compelli possunt ab Episcopo, etiam per censuras. Quam Congregationis Sac. Concilii declarationem eadem Sac. Rituum Congregatio Ferrariæ, & ubique servandam esse censuit, & declaravit die 27. Julii 1609.

Idipsum declaravit in una *Aversana.* Cùm à 70. annis in Civitate Averasæ Monachi Casinates, habentes Monasterium extra mœnia Civitatis, prope tamen, soliti fuerint accedere unà cum toto Clero seculari, & regulari Mendicantium, & non Mendicantium ad processionem generalem, quam Episcopus pontificalibus indutus facit in die Conversionis S. Pauli, Titularis Ecclesiæ Cathedralis, & Patroni Civitatis, & nuper accedere recusaverint, prætendentes se ab hoc exemptos ex privilegio Eugenii IV. confirmato, ut dicebatur inter alia ex causa onerosa à pluribus Pontificibus, etiam post Concilium Tridentinum, & quod deficeret præscriptio centenaria, qua utitur Congregatio Casinensis, ac privilegio Apostolico. S. Rituum Congregatio ad relationem Eminentissimi, & Reverendissimi D. Cardinalis Sacchetti, precibus auditis, respondit, Monachos Casinensis Monasterii S. Laurentii dictæ Civitatis teneri accedere ad processionem, de qua agitur, & ad eam compelli, etiam per censuras. Et ita teneri mandavit, quibuscunque non obstantibus, die 12. Februarii 1641.

Ac in una *Tarentina.* Promotor Curis Archiepiscopalis quæsit, utrum teneantur Fratres Minores Reformati S. Francisci accedere ad processiones Rogationum, & S. Cataldi Patroni, & an censuris possint compelli? Eadem Sac. Rituum Congregatio mandavit, observari decreta antiqua S. Congregationis Concilii, scilicet Regulares pœnis arbitrariis cogi posse ab Episcopo ad interveniendum prædictis processionibus, nisi docuerint de Apostolicis privilegiis contrarium disponentibus, quæ sint Concilio Tridentino posteriora die 3. Maij 1642.

Item in una *Spoletana*, in qua ita scripsit Episcopus: 18 Reverendissime Domine, uti Frater Capitulum Ecclesiæ S. Mariæ Nursiæ apud Congregationem sacrorum Rituum conquestum est de Monachis Cælestinis, qui interesse renuunt benedictioni, quam prima Dignitas in ea Ecclesia aliis Religiosis, Confraternitatibus laicorum, Magistratui totique populo, & Clero impendit in fine cujusvis solemnis supplicationis, quæ ut moris est ab eadem Ecclesia, uti matrice incipit, & in eam terminatur. Et quamvis anno 1628. Amplitudo Tua mandaverit, ne ipsi Religiosi novum quid tentare auderent, cui decreto ob-

temperaverint usque ad præsens t'empus tamen in supplicationibus S. Petri, & Rogationum labentis anni, iterum interesse recusarunt! Quocirca Eminentissimi Patres sacrorum Rituum Amplitudini Tuæ scribere duxerunt, ne transgressionem ejusmodi decretorum ullo pacto permittat. Quinimò idem decretum, ut supra latum, ipsis Monachis denunciari curet, observarique etiam sub censuris omnino compellas, & Deus Amplitudinem Tuam incolumem servet, Romæ die 25. Septembris 1649.

19 Hoc decretum præfatis Monachis intimavit Laurentius Castruceus Episcopus Spoletanus, per hæc verba: Vobis RR. PP. Abbati, & Monachis Cœlestinis, Ordinis S. Benedicti, degentibus in Terra Nursiæ supradictæ Diocesis, instante venerabili Capitulo Ecclesiæ S. Mariæ dictæ Terræ ex debito nostri pastoralis officii, ac in executionem literarum sacrorum Rituum Congregationis nobis sub datum Romæ die 25. Septembris 1649. transmissarum, tenore præsentium præcipimus, & expressè mandamus quatenus debeatis, & quilibet vestrum debeat tempore opportuno juxta solitum personaliter accedere ad præfatam Ecclesiam Collegiatam S. Mariæ ad effectum interessendi processibus publicis, tam ordinariis, quàm extraordinariis in eadem Terra celebrandis, & cum obligatione redeundi ad eam Ecclesiam, & ibidem permanendi, & commorandi usque ad peractam benedictionem, quàm prima Dignitas in Ecclesia prædicta aliis Religiosis, Confratribus Sodalitatum laicorum, Magistratui, totique populo, & Clero in fine, cuiuslibet solemnis supplicationis impendit, sub pœna scutorum decem in aliis nostris edictis comminata, & in casu contraventionis Sacristiæ dictæ Ecclesiæ applicanda ac etiam excommunicationis ipso facto incurrenda, à qua nisi à nobis, præterquam in articulo mortis valeatis absolvi, prout latius in eisdem literis S. Congregationis continetur. In quorum &c. Datum &c. Spoleti ex nostro Palatio Episcopali die 12. Aprilis 1650.

20 Monachis autem non obtemperantibus, Episcopus processit ad pœnam comminatam scutorum decem pro qualibet vice per ablationem pignoris, & citavit ad dicendum causam, quare non deberent excommunicati declarari. Verùm iis adveniens Sac. Rituum Congregationem, illa ita mandavit: Reverendissimè Domine uti Frater: Decretum læum ab Amplitudine tua, ut Monachi Cœlestini S. Benedicti in Terra Nursiæ illius diocesis ad publicas processiones accedant etiam Congregatio sacrorum Rituum observari mandavit. Cùm autem ipsi in die festo Sancti Marci processioni non intervenerint, ac proinde Amplitudo tua pœna pecuniaria eos affecerit, & citaverit ad dicendum causam, quare non debeant excommunicati declarari, hanc Sac. Congregationem adiverunt, humiliter petentes probationes recipi super eorum privilegiis, quæ per hujusmodi decretum violari asserunt, & interim supersederi. Quo circa Eminentissimi Patres eos audiri mandarunt, sed Amplitudini tuæ scribendum duxerunt, ut decreti executio sine præjudicio jurium eis competentium non retardetur. Censuræ tamen suspendantur, & Deus Amplitudinem tuam diu servet incolumem. Romæ die 7. Maii 1650.

21 Accedit declaratio Sac. Congregationis Concilii sub die 28. Aprilis 1629. in qua ita habetur. Sacra &c. censuit, Monachos Cœlestinos teneri accedere ad processiones S. Marci, & ad alias publicas, nisi exhibeant privilegia Apostolica posteriora publicationi Sacri Concilii Tridentini.

22 Privilegium autem Apostolicum post Concilium Cœlestinis concessum non est hætenus allegatum, quòd suffragetur. Privilegium enim Pauli Quinti in Bullatio Bulla 15. per quod huic Ordini communicantur privilegia Mendicantium, & non Mendicantium, est cum expressa declaratione, præterquam in iis, quæ Concilii Tridentini decretis adversantur. Nullusque alius Ordo Regularium habet Indultum post Tridentinum non accedendi ad publicas processiones, exceptis Clericis Re-

gularibus, quorum Indultum ex peculiaribus rationibus concessum; si omnibus aliis Regularibus communicaretur, processiones faciendæ essent sine Clero Regulari. Unde propter has declarationes se retractarunt, Rodriq. in sum. par. 3. quæst. 36. art. 1. Graff. conf. 10. n. 17. lib. 3. Tambur. tom. 1. disp. 24. quæst. 8. num. 7. & Lezan. tom. 1. cap. 2. n. 35.

Però his, quæ in subversionem decisionis nostræ adducta sunt argumenta, non solum tam infirma sunt, ut gladio plumbeo confici possint, sed etiam usque planè communi carent, sanctissimaque jura, hoc est sancta decreta Sac. Congregationis Concilii, & Sac. Rituum violant.

Quod enim primo loco ex Concilio Tridentino illatum erat, nil obstat. Siquidem certum est, quòd habens potestatem fori externi contentiosam, illa uti potest in electione cuiuslibet pœnæ, præsertim verò spiritualis censuræ, qua Prælati Ecclesiastici procedunt contra subditos, ex cap. Cum ab Ecclesiarum, & cap. Irrefragabili, de offic. Ordin. ex D. Thoma, Alensi, Bonaventura, Durando, & aliis Theologis, atque ex Panormitano in cap. Transmissam num. 2. de elect. Hostien. in sum. tit. de sent. excomm. §. quis possit, Felin. in cap. Dilecto num. 3. de major. & obed. Covar. in cap. Alma, §. 11. num. 1. de sentent. excomm. lib. 6. & est communis omnium aliorum opinio, ut testatur Costa in reper. cap. Cum medicinalis nu. 44. & seqq. de sent. excomm. in 6. Cùm enim potestas Ecclesiastica in foro exteriori ordinetur ad puniendum delicta, & coercendum subditos in foro exteriori, potest utique ex sua natura censuras emittere. Aliàs enim esset inermis, & infirma ac exequendum leges, & statuta. Undè meritò appellantur ensis, & gladius spiritualis, in can. Visis. 16. quæst. 2. & in cap. Dilecto, de sent. excomm. & cap. Venerabilem, qui fil. sint. legit. & in Trident. sess. 25. cap. 3. dicuntur nervus Ecclesiasticæ disciplinæ. Hæc autem potestas non est deneganda Episcopis contra Regulares ex eo præcipue, quòd Tridentinum mentionem non faciat de censuris, quando illos subijcit Episcopis in quibusdam casibus, & in aliis exprimat. Primò quia quando aliquid ex natura rei inest, parum refert sive exprimat, sive non, l. Aliquando 106. ff. de cond. & demonstrat. l. Non. re. Et 3. C. de fidejussor. Frustra enim exprimitur, quòd tacite subintelligitur, l. Cornelia, ff. de hered. inst. l. Hæc verba, ff. de legat. 2. Quia pro expresso habetur, quòd tacite inest, l. Fideicommissa, §. Si filii, ff. de legat. 3. Sufficit igitur, quòd in Tridentino sit expressum, posse ab Episcopis Regulares compelli ad processiones. Quia per hoc ipsum censetur expressum, & concessum omne id, quòd est proprium jurisdictionis Episcopalis. Quia id expressum censetur, quòd subintelligitur à jure, l. licet Imperator, ff. de leg. 1. & l. 1. C. de testam. milit. & observat Anton. Monach. Lucenf. decis. 33. num. 10. Jos. Sesse decis. Aragon. 202. nu. 31. Et quòd sequitur ab expresso, l. si ita, §. si filio, ff. de secund. tab. & annotat Bald. in l. fin. n. 9. Cod. de hered. inst. & in l. 1. nu. 10. Cod. de iis, qui ante ap. tab. Idque expressum dicitur, quòd habetur ex vi, & natura verborum, l. Qui totum, ff. ad Trebell. & l. fin. Cod. ad leg. Falcid. & advertunt Bart. in l. si fidejussor, §. Meminisse, ff. de legat. 1. Ruin. conf. 148. n. 2. vol. 3. Parif. conf. 47. nu. 107. n. 1. Sesse decis. Aragon. 65. nu. 29. Mantic. & de conject. ult. vol. lib. 7. tit. 11. n. 6. & seq. Menoch. lib. 4. presump. 198. num. 10. & Mascard. de probat. concl. 1389. n. 4. Et ideo Concilium aliquando non exprimit censuram in Regulares, tanquam virtualiter inclusam, & inhærentem, Gratian. discept. 916. n. 38. & 957. n. 25. Facitque quòd ait Craver. in l. cum filio, ff. de leg. 1. par. 2. num. 38. Signo. conf. 173. n. 13. quos sequitur Rota vol. 2. decis. 49. nu. 46. scilicet expressum non facit cessare tacitum, quando in tacito eadem est ratio, quæ in expresso. Atqui in hoc casu eadem est ratio in radice potestatis ferendi censuras apud Episcopum. Ergo potestas expressa in aliquibus casibus

casibus non facit cessare potestatem tacitam in aliis, atque aded taciti, & expressi idem erit iudicium, l. cum quid, ff. si cert. pet. & l. fin. ff. de legat. 2. & l. item quia, ff. de pact. Secundò respondetur: In iis locis Tridentini exprimentur censuræ, non quidem ex necessitate, sed ad excitandam facultatem, quam habent Episcopi, & ad majorem declarationem ac energiam. Quia expressa quandoque magis absterrent, ac movent, quam tacita per notata Petri Loriori ad l. cum quid mutuum 3. ff. si cert. pet. Idcirco non inutiliter censuræ in iis Tridentini locis inferuntur. Nam, & clausula specialis validius operatur quam generalis, Cagnol. in l. in toto, ff. de regul. jur. l. doli claus. 119. ff. de verb. oblig. l. 2. Bald. Cod. de serv. pign. dat. man. cap. si adversus, de heret. ca. Quamquam 23. dist. Hinc, & ab Interpretibus traditur, abundantem cautelam non nocere, l. testam. Cod. de testam. l. penul. C. de evict. l. non solent, ff. de reg. jur. Specul. in tit. de posit. §. 7. n. 8. Tiraquel. de utr. retract. par. 1. §. 36. gloss. 2. n. 48. Boer. in consuetud. Bitur. tit. de stat. person. §. 4. gloss. 5. Alciat. paradox. lib. 1. cap. 7. n. 2. Montis. in tract. de invent. hered. cap. 5. n. 47. Gail. obser. 144. n. 3. lib. 1. & observ. 1. nu. 2. lib. 2. Respondetur tertio: Inde oppositum sequi. Ex eo enim, quod Tridentinum non determinavit, quo genere pœnæ possit Episcopus Regulares cogere ad processiones, palam fit, quod erit in ejus arbitrio eligere pœnam sive spiritualement, sive temporalem. Quodcumque enim pœna à jure certa non statuitur, est arbitraria, cap. de causis 4. §. Illis etiam de offic. Deleg. cap. super his 16. de accus. & utrobique Gloss. v. Arburium.

25 Quod verò in cap. de privil. in 6. adductum à Sanch. & aliis decretum reperitur, ne Regulares ab Episcopis excommunicari possint, id habet locum primò in casibus extra Tridentinum. Secundò in casu, quo Regulares non subduntur Episcopis; in præsentem autem subduntur. Tertio ex contextu illius capituli colligitur, Episcopum procedere posse per censuras contra exemptos in iis casibus, in quibus jus habet super illos. Quemadmodum id aperte ejus verba sub §. In eos autem positam, quæ ita habent ostendunt, Nisi forsan, inquit textus, ipsi Monachi ad Monasteriorum suorum Prioratus Ordinariis eisdem subjectos, vel ut gerant eorum regimen, vel in eis tanquam propriis locorum ipsorum Monachi resideant, fuerint destinati. Tunc enim etsi possint liberè ad eadem Monasteria revocari, & c. ratione tamen eorundem Prioratus dicti Ordinarii sua jurisdictione in ipsis etiam quoad præmissa (quandiu morantur in illis) licitè uti possunt. Monasterio igitur privilegiato, ut ejus Monachi à quocumque interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, cessat in illis Ordinariorum jurisdictione quoad illa; nisi tamen illi Monachi mitterentur ad Prioratus subjectos Ordinariis. Quia tunc etiam licet utrobique sint Monachi, Ordinarii etiam quoad prædicta illos judicant, quandiu ibi manent. Quare dicendum, non obstante privilegio, quod Regulares non possint censurari, adhuc censuris compelluntur in casibus subjectis Ordinatio. Benè Gloss. in ca. Placuit 6. quest. 3. ubi ait, quod exemptus, delinquens in re non exempta, potest excommunicari ab Episcopo ex iuribus, quæ ibi adducit. Neque dicant hæc procedere in allegato tantum casu. Quia casus ille non ponitur limitativè, sed in exemplum, atque aded regulam, sive dispositionem non coarctat, l. 1. §. Quod vulgò, ff. de vi. & vi arm. & l. damni infecti stipul. ff. de damn. infect. & docet ex multis Tiraquel. in l. si unquam, v. Liberis n. 37. C. de revocat. donat. Sic quoque textus cap. Quemadmodum, de jurejur. qui explicat lepram, vel paralytim, Doctores extendunt ad morbum gallicum, ut Navat. in summ. cap. 21. n. 27. cap. 8. Cucc. lib. 5. instit. moral. tit. 10. n. 63. Ledelma de matr. quest. 43. ar. 3. caus. 5. Philiar. de offic. Sacerdot. to. 1. p. 2. lib. 2. cap. 1. Id, quod constat perspicuè ex particulis illis, ut, vel, que important exemplum, ex d. cap. Quemadmodum, cum eodem Sanchez lib. 1. disp. 57. n. 6. de matrim.

Accedit, quod lex specialis posterior derogat priori, quatenus est illi contraria, ut communiter docent Bart. in l. sed & posteriores, ff. de legib. Angel. in l. non est novum eod. Decian. in l. in toto jure n. 7. ff. de rog. jur. Regula autem illa, lex nova simpliciter loquens, accipit determinationem à lege veteri, intelligitur respectu subditorum, non Judicis, quando aliundè colligitur determinationem pendere ab arbitrio Judicis exequentis præscriptum legis. Ex quibus satisfit quinto argumento.

Secundum argumentum ex parte falsum est. Nam 26 Episcopus non potest constituere Superiorem Regularem, ergo nec destituere, cap. 1. de reg. jur. ac l. 2. Cod. si adversus donat. Menoch. conf. 195. n. 24. Surd. decis. 128. n. 14. & dixi tom. 1. consul. 135. n. 20. Ex parte verò est absurdum. Nam si Superior regularis posset ab Episcopo carceribus mancipari, aut aliud mitti, aut pœna pecuniaria multari, profecto subditi regulares privarentur suo Pastore, alterum Monasterium cogeretur ad recipiendum exterum in suam familiam, Monasterium, quod non fuit in culpa, privaretur rebus suis, & Regulares, quibus argentum, & aurum non esset, essent immunes, impunesque præcipuè, quia pœnas pecuniarias contra Regulares esse insolitas, censuit Sac. Congregatio super Episcop. in Pisaren. 29. Septembris 1645.

Mínimè etiam huc facit tertium argumentum. Nam 27 verè obstat relatum cap. fin. sess. 25. Sac. Concilii Tridentini, ac citata Bulla Pii IV. Eo ipso enim quod Regulares quoad processiones subijciuntur Episcopis, rectè sequitur, posse coerceri censuris Ecclesiasticis, hoc est armis Episcoporum, si non obediant.

28 Quartum verò nihilo magis officit jurisdictioni Episcopali. Nam solum in dubiis peruntur responsiones. Atqui clarum est habeturque expressè, Episcopum ex allegato cap. 16. sess. 25. posse censuris compellere Regulares ad restituendum illata in Monasterium Novitio redeventi ad sæculum. Quare super hoc Clarissimo Concilii loco non potuit peti aliqua responsio. Frustra enim est. Petita igitur est super iis locis, quæ nihil expriment circa modum cogendi Regulares ad obediendum Episcopo, atque aded respectu processiones, ut ex superius allatis resolutionibus Sac. Congregationis Conc. & S. Rituum jam demonstratum est.

29 Ultimum denique nihil ad elusionem, censurarum momenti habet. Nam licet verum sit, quod Regulares, habentes privilegium, non teneantur accedere ad processiones, ut per Riccium in prax. for. Eccles. resolut. 308. n. 4. Ugolin. de potestat. & offic. Episcop. par. 1. cap. 20. §. 2. sub n. 5. Barbol. eod. tractat. par. 3. alleg. 78. nu. 22. Tambur. de jur. Abbat. tom. 1. disp. 24. quest. 8. n. 5. Estque communi calculo receptum; id tamen intelligendum est de privilegiis non revocatis per Sac. Concilium Tridentinum, vel concessis post ipsum Concilium, per quorum concessionem Summi Pontifices censentur derogasse Concilio. Neque ullus est Auctor, qui asserat, Concilium non derogasse in genere omnibus Regularium privilegiis, quamvis ad id allegentur Riccius, & Ugol.

30 Neque prætendi potest, quod Monachis, aliisque Regularibus suffragetur indulgentia illa ex declaratione S. Rituum Congregationis concessa Monachis Casinensibus in una Placentina, nempe: S. Rituum Congregatio censuit, non esse cogendos Monachos Casinenses Monasterii S. Sixii de Placentia ab Episcopo, ut præter eorum solitum & consuetudinem accedant ad processiones majores, & minores Rogationum; sed satis est, si ad processionem Sanctissimi Sacramenti accedant juxta eorum solitum, & antiquam consuetudinem, die 10. Junii 1602. Nam hoc non est privilegium Sedis Apostolicæ, quod communiceetur aliis Regularibus, sed particularis declaratio, fundata in solito, & consuetudine singularis Monasterii, & locorum, ut rectè atque expressè in ipsa declaratione habetur.

habetur. Quam consuetudinem S. Congregatio censuit, servari posse. At cum consuetudo sit jus particulare singulariter acquisitum, & quid facti, non extenditur de persona ad personam, neque de loco ad locum, ex Innoc. & Doctoribus in cap. fin. de offic. Archid. Rot. decis. 504. n. 1. p. 1. recent. cum vulg. Et licet Secretaria Sac. Congregationis Rituum illius Decreti dederit aliud exemplum anno 1634. & superfuerit expeditum Breve Apostolicum, non tamen exinde sequitur, quod sit privilegium, sed solum confirmatio decreti pro majori illius robore, & pro observantia; ut ejus verba explicant. Nec credi debet, quod Urbanus Octavus, cujus mandato fuit factum generale decretum anno 1617. à nobis supra relatam, de quo etiam tom. 1. quod scilicet omnes Regulares accedere teneantur ad processiones, sublatum fuerit per simplex Breve, emanatum ad alium effectum, nimirum confirmandi particulare decretum. Et quatenus etiam Casinenses haberent privilegium, post S. Concilium Tridentinum, quod pernegamus, non tamen eo gauderent ceteri Regulares. Tum quia dicta decreta non sunt privilegia, sed declarationes juris particulariter quæsi per consuetudinem, & sic non communicabilis. Tum quia, quatenus essent privilegia ecommunicabilia, de iis non communicant alii Regulares, qui habent privilegium communicationis, cum clausula, dummodo decretis Sac. Concilii Trident. non adversetur. Et profectò, si in hac re admittantur communicationes, nullus Regularis esset obligatus ad processiones accedere. Quia omnes sibi invicem omnia privilegia communicant Mendicantes, & non Mendicantes, ut per Confess. in summ. privil. Regul. Mendic. tit. 3. n. 5. Sorb. in addit. ad Casarub. in comp. privil. Mendic. v. Communio, Piafec. in prax. Episcop. tit. de visit. Regul. n. 39. passimque alios.

31 Scrupulum eo loco motum, quod accessus Regularium ad processiones sit actus facultativus, & quod cum ipsi aliquando accesserint, aliquando verò non accesserint, non remanserint obligati ad semper accedendum, facile amovebimus. Quoniam, dato initio coactivo, scilicet Concilii Tridentini, actus deinde gesti non sunt simpliciter voluntarii, & facultativi, sed necessarii, Gabr. tit. de prescrip. concl. 10. n. 9. Surd. decis. 305. n. 28. Add. ad Gregor. XV. decis. 562. n. 2. Rot. decis. 400. nu. 4. par. 4. & decis. 507. n. 25. p. 7. recent. Præterquamquod generaliter actus in dubio censetur factus ex causa necessaria potius, quàm voluntaria, Surd. decis. 15. n. 13. Scraph. decis. 1425. n. 5. Gregor. decis. 92. n. 6. Et præterea etiam actus facultativi cessant esse tales, evaduntque obligatorii si concurrat eorum multiplicitas, & continuatio per longum tempus Rip. in cap. Cum Ecclesia Sutrina n. 55. de caus. possess. & propriet. Add. ad Gregor. decis. 162. n. 15. Rot. decis. 85. nu. 8. par. 5. recent. Eoque magis, quia consuetudo facit actum de voluntario necessarium ad text. in l. Quod si nolit, §. quia assidua, de adil. edict. l. Saccularii de extraord. crim. Ac denique id procederet, dato privilegio non accedendi, ut explicat Calderin. eo conf. 8. de Regular. & Ricc. in prax. p. 1. decis. 363. n. 4. & Tambur. de jur. Abbat. d. tom. 1. disp. 24. q. 8. n. 7.

32 Posita igitur obligatione Regularium accedendi ad processiones, non possunt iidem Regulares, neque debent eas dimittere per viam, sed tenentur eas comitari, & non discedere, nisi post functionem completam. Habetur ex Rituali Romano tit. de process. litan. major. & tit. de process. Festi Corporis Christi, atque ex Cæremoniali Episcop. lib. 2. cap. 32. & seq. & concordant declarationes Sac. Congregationis Episcop. & Regul. ac Sac. Rituum, præsertim in una Fanensi tenoris hujusmodi.

33 Al Vicario Vescovale di Fano 16. di Febbraro 1595. Per lettere del Pievano di Mondosio de' 4. del passato si è inteso, che i Padri Conventuali di S. Francesco di quel luogo nell' occasione delle processioni ricusano di con-

venire alla Chiesa matrice, e di dovere accompagnare il Clero in essa al ritorno, essendo successo si come egli scrive, che i detti PP. al passare vicino al Convento siano rimasti in esso, abbandonando la processione contro l' honesto, e quello, che doverebbono, come buoni Religiosi. E non essendo conveniente permettere, che si continui in questo abuso, d'ordine della Sac. Congregatione dico, che vogliate rimediarsi, con far sapere a' detti Padri, che sono obligati radunarsi col resto del Clero, e popolo nella Matrice, e parimente seguire le processioni sino al ritorno dentro di essa Matrice, e che così debbono eseguirle. Al che ripugnando, si astringerete con gli opportuni rimedi senz' aspettare altro ordine.

Et in una Syracusana. Sacra Rituum Congregatio ad 33 declarationem Eminentissimi D. Cardinalis Sacchetti, quod in solemnitate Corporis Christi processio incipere debeat ab ipsa Ecclesia Matrice, ad quam convenire debent Archipresbyteri S. Petri cum suo Clero, & omnes alii interesse debentes enumerati in Cæremoniali Episcoporum lib. 2. cap. 33. & nullo modo per viam expellere. Die 6. Septembris 1636.

Ac in una Pisaurensi. Episcopus Pisaurensis instituit 34 pro declaratione, an Cletus tam secularis, quàm Regularis, & confraternitates illius Civitatis occasione processionis Sanctissimi Sacramenti, Rogationum, & aliarum, quas publicam ob causam fieri contigerit, in earum fine in Ecclesiam Cathedralam omnes convenire, ibique precibus, orationibus, & benedictioni assistere teneantur. Et S. Rituum Congregatio respondit, omnino teneri die 7. Martii 1648.

Itaque, exceptis dumtaxat iis Regularibus, qui habent privilegium post Sac. Concilium Tridentinum, ac iis, qui in strictiori clausura vivunt, ac monasteriis, quæ ultra medium milliare à Civitate distant, rectè, sapienterque facient Episcopi, si quoscunque Regulares recusantes, etiam monachos, & quomodolibet exemptos ad processiones accedere, pœnis sibi bene visis, etiam censuris Ecclesiasticis compellant. Illudque moneo, quod si ex aliquo casu processio fieret ante tempus solitum, Regulares non interessentes, non possunt puniri, ut declaratum reperio à Sac. Congregatione Episc. & Regular. in una Forolivien. 25. Junii 1591.

Quod an etiam procedat in processionibus, quæ ab 36 Episcopo indici solent occasione sui primi, ac solemnibus ingressus ad suam Ecclesiam, & diocesim, negandum videtur. Nam ex jure communi Regulares ab hujusmodi processionibus sunt exempti per textum in cap. Nimis prava 2. de excess. prel. ubi Gregorius IX. præcipit Ordinariis, quod ex levi causa nullatenus possint compellere Regulares ad processiones, ibique notat Abb. numero 3. & Anchar. numero 4. ac prosequuntur Peyrin. in add. ad Const. Sixti IV. cap. 2. num. 529. in fin. Cochier. de jurisd. in exemp. par. 2. quæst. 45. num. 109. Processio autem, quæ fit in primo ingressu Episcopi, sicuti etiam associatio in actu visitationis respectu Regularium, qui Episcopo non subsunt, est levis causa, dum tales processiones primario, & directè fundantur in solo honore, & reverentia Episcopo debita Honor autem, & reverentia debetur Episcopis à suis subditis, non autem ab exemptis.

Neque obstat, si in hisce processionibus, vel visita- 37 tionibus adesset concessio Indulgentiarum, & sic quod videantur institutæ ad petendam opem divinam, atque adeò ad eas accedere compellendi sint etiam Regulares. Nam ex doctrina Calderini d. conf. 8. de Regular. potest quidem Episcopus vocare Regulares ad processiones ex gravi causa, dummodo tamen non fiat in fraudem. Fraus autem apertè convincitur in hujusmodi processionibus, dum non sunt publicæ, nam non recensentur inter processiones publicas, ad quas Sac. Concilium Tridentin. mandat compelli Regulares, sed privatæ, ut firmat Peyrin

Peyrin. ad *Constit. 2. Iulii II. §. 25. num. 66. & ad Constit. 7. Pii V. §. 29. num. 25. Dian. tom. 2. de dub. Regul. resol. 106. Novar. in Luc. Regul. v. Processiones n. 5. & Barbol. in sum. Apost. const. v. Processio n. 23. proinde non possunt ad eas Regulares compelli. Ac præsertim si acceideret, quod ab erectione Conventuum regularium ad antecessorum Episcoporum processiones in ingressu, ac visitatione factas Regulares nunquam accesserint. Hac enim stante consuetudine accedere non tenentur ex resolutione S. Rituum Congregationis relata à Campanili in *divers. jur. Can. rubric. 12. cap. 13. nu. 118. Peyrin. in add. ad dict. Constit. Sixti IV. cap. 2. nu. 29. & Lezan. in sum. Processio num. 30.**

38 Nihilominus tenendum est, Episcopum ad huiusmodi processionem obligare posse etiam Regulares iuxta expressam facultatem Sacri Concilii Trident. *diel. sess. 25. c. 13. Ordinariis attributam*, ubi quod possint Episcopi compellere Regulares ad publicas processiones, quarum nomine veniunt processiones ad augmentum divini cultus ordinatæ, prout est publicatio Indulgentiæ plenariæ vel processio ad publicum bonum ordinatæ, uti est primus ingressus Episcopi ad suam Ecclesiam, & diocesim, ut in specie firmavit Campanil. in *divers. Jur. Can. c. 13. rub. 12. num. 118. Leiva in exam. Episc. lib. 6. cap. 28. n. 15. Novar. in lucer. Regular. v. Processio num. 3. Barbol. in collect. ad d. text. Concil. num. 4. & de Episc. alleg. 78. nu. 2. Tamburin. de Jur. Abb. disp. 24. quest. 3. num. 2. Dian. resol. mor. par. 3. ref. 106. tom. 2. de dub. regul. Adeoque antiquus est hic honor processionis exhibendus Episcopo non solum in ingressu Civitatis, sed etiam cujuscunque Castri principalis suæ diocesis, ut decernatur in ceremoniali Episcoporum his verbis: *Quando verò Episcopus post ingressum in Civitatem propriam voluerit alias Civitates, vel oppida insignia suæ diocesis visitare, conveniens erit, ut prima vice cum sacra Cleri secularis, & regularis processione &c.**

39 Nec obstat *consil. Calderini de Regul.* Quia loquitur quando Episcopus vellet prætexere causam publicam, ut Regulares cohereret processiones, secus autem quando inducit processionem generalem pro suo ingressu, quæ est cauta à communi Doctorum sententia approbata. Quia tunc dicitur uti jure suo, non autem facere fraudem Regularibus. Minusque obstat, processionem pro primo ingressu Episcopi intelligi solum de illa facta in Cathedrali, & in principali Ecclesia, non autem de aliis oppidis diocesis: Tum quia Doctores id non distinguunt, sed generaliter loquuntur: Tum quia Cæremoniale Episcop. lib. 1. cap. 2. *propè finem*, quod est exceptum à jure canonico, aliisque sacris ritibus, loquitur de ingressu locorum diocesis: Tum quia si id verificatur in propria, & principali Civitate respectu Regularium, ibi existentium, eodem modo debet verificari de Regularibus existentibus in diocesi, cum eadem sit ratio de toto quoad totum, ac de parte quoad partem ex vulgatis, & inevitabile argumentum est de toto ad partem, *l. que de tota, ff. de rei vend. l. an pars, ff. pro derelicto, l. heredes mei §. cum ita, ff. ad Trebell.* Ergo si ad processionem primi ingressus in diocesim in commune bonum ordinatam, possunt compelli Regulares, in commune bonum ut sic ordinata, quando visitantur ejus oppida necesse est, ac proinde etiam ad eam Regulares compelli possunt. Nam ex regula juris in toto partes omnes etiam minimas non est dubium contineri, *l. Iulianus, ff. de leg. 3. l. qui usum fructum*, ubi not. per Bart. & Jas. ff. de verb. oblig. cum aliis.

40 Quare non licebit Regularibus censuras ab Episcopis hanc ob causam relaxatas cum populorum scandalo spernere. Nam aut causa, ob quam indigitur excommunicatio est manifestè levis, vel intolerabilem continens errorem, & tunc potest excommunicatus non curare in foro interno censuras. Aut causa est dubia, prout putant Regulares esse causam, de qua agimus, quamque nos

certam esse statuimus auctoritate Sacrarum Congregationum, ac Doctorum, præcipue Tamburini *d. disp. 24. de jur. Abb. quest. 8. in fin. lib. 1. & hoc casu excommunicatus debet timere, ac servare excommunicationem* per text. in cap. per suas, de sent. excom. Ubi Glos. & Canonistæ communiter, ac tradit Sot. in 4. d. 22. qu. 3. ar. 3. ubi ait, quod si hoc casu excommunicatus celebrat, fit irregularis, ac sequitur Alter. de censur. disp. 2. lib. 1. c. 1. lit. A. & egregie præcæteris Suar. de censur. disp. 4. sect. 8. num. 42. quod etiam docuit Gasp. Hurtad. de censur. in com. d. 24. num. 104.

Et quatenus Regulares opponerent sua privilegia, ex quorum dispositione credunt se non posse adstringi ad huiusmodi processiones, illa tamen debent exhibere Episcopis, alioquin non erunt exempti à pœnis contractis ob speratas censuras. Quia cum talia privilegia non exhibeantur, poterit Episcopus legitima jurisdictione contra eos procedere, ac proinde ritè, ac rectè eos excommunicare per text. in cap. Cum persona 7. §. fin. de privil. in 6. ac docet Fulch. de visit. lib. 2. c. 20. n. 6. & firmavit Rot. in Salamantina jurisdictionis 18. Aprilis 1581. coram Cantuccio, quæ est decisio 145 p. 2. div. nu. 6. Qui textus, & Doctores loquuntur in terminis, quando scilicet per exemptos fuisset allegatum privilegium, & non exhibitum Episcopo. Justa igitur erit excommunicatio, & quatenus de privilegio in contrarium postea doceatur, erit ex noviter deductis revocanda sententia, sed interim servandæ censuræ, ut decor Ecclesiæ ordo judiciorum, & dispositiones Canonum requirunt.

Denique moneo, quod licet tutius sit de jure, quod quando certæ sunt personæ, quæ habent interesse debeant speciatim citari, nec sufficiat si per edictum, Alex. cons. 106. num. 14. lib. 5. Caphal. consil. 203. num. 76. Menoch. recuper. remed. 8. numer. 103. Roland. consil. 73. num. 15. lib. 3. Capyc. decis. 87. numer. 2. Gratian. discept. 194. numer. 3. & seqq. ac Put. decis. 6. lib. 1. attamen in hoc casu sufficit edictum contra Regulares, ut accedant ad processiones, cum id etiam significet verbum illud vocati quo utitur Concilium juxta uniuscujusque loci morem, & praxim totius Orbis, quæ hunc Concilii locum sic interpretata est, ac S. Congregationis ejusdem Concilii declarationes, cum illud assignatur valvis Ecclesiæ, vel alii loco, ut probabiliter ad eorum notitiam pervenire possit. Quod est contra Peyrinum de privileg. Regul. par. 1. constit. 2. Sixti IV. num. 57. motum ex frivola ratione, quod Regulares non legunt edicta.

Verùm proposito hoc dubio in S. Congregatione Concilii. *An scilicet in primo ingressu visitationis Episcopi, teneantur Regulares accedere ad processionem cum Clero seculari?* Cui dubio occasionem dedit Episcopus Anagninus, qui occasione suæ primæ visitationis, primique ingressus in Terram Carpineti dictus Episcopus plenariam Indulgentiam ex autoritate S. D. N. publicare intendens, edictum tenoris sequentis publicavit. *Omissis &c. Di qui è che habbiamo risoluto de fare una publica generale, e generalissima processione per solennizzare con la dovuta decenza delle Sacre azioni per eccitamento maggiore de' fedeli alla divozione, e pietà, che perciò invitiamo tutto il popolo, comandando à detto effetto à tutti gli Ecclesiastici, così Secolari, come Regulari di detta Terra, che debbano intervenire personalmente, e processionalmente sotto pena à detti Ecclesiastici di scomunica lata sententia da incorrersi ipso tunc, che non saranno intervenuti, e d'altre pene à nostro arbitrio. Conqueruntur Fratres Ordinis strictioris observantia se immerito, atque injustè compelli ad huiusmodi processionem. E contra verò conqueritur D. Episcopus ad. Fratres præfatum edictum non sine populis scandalo contemnentes dicta processioni non interfuisse, & non obstantibus censuris ob eorum contumaciam ipso facto incurris, à celebratione Divinorum Officiorum*

non abstinuisse. Quare præsuppositis iis, quæ ab utraque parte informant deducuntur, quaritur, an dicti Fratres potuerint ad prænominatam processionem ab Episcopo compelli.

Die 9. Decembris 1662. S. Congregatio Em. S. R. E. Card. Concilii Trid. Interpret. censuit, non potuisse. Standum est itaque huic decreto in hoc casu, quod authenticè vidi, ac legi. Quare, & in hoc quoque parendum.

CONSULTATIO XLVII.

An in compromisso, atque laudo in materia processionum inter Parochos, & Regulares, sive sodalitates laicorum requiratur auctoritas superioris?

Pro negativa sententia, eam nempe haud requiri, non mediocriter pugnat illa imprimis ratio, quod in compromisso ad effectum, ut per compromissarios decernatur modus celebritatis festi cum solemniori, & frequentiori cultu, ac veneratione, populique concordia, nullatenus requiratur auctoritas superioris, sed potius locum habeat dispositio c. 1. & cap. fin. de pact. in 6. cum versetur in licitis, & honestis. Quia scilicet licitum est pacisci de modo servando in incessu processionum in delegatione Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti, ut assignetur Ecclesia ex qua levari, & ad quam referri debeat, ut divini cultus ratio habeatur, & discordiæ tollantur. Idque præsertim, quando nulla inducitur Parochis considerabilis subjectio, sed solum quædam ordinata administratio. In his enim non reperitur lex aliqua expressa, contrarium disponens, quemadmodum in specie casus haud dissimilis ratiocinatur, & firmat Rot. in Calaguritanæ præminentiarum coram Seraphino, ut in dec. 36. n. 36. & 81. quam refert ac sequitur Gratian. in addit. ad dec. March. 132. n. 1. & seqq. & Ricc. in collect. dec. par. 6. collect. 1386.

2 Eoque magis, si laudum ipsum fuerit unanimiter mutua stipulatione acceptum, atque homologatum cum expressa promissione illius observantiæ. Ex hoc enim habet vim rei iudicatæ, l. Cum antea, & l. ne in arbitris, C. de arbit. l. non minorem, C. de transact. Bart. in l. 1. n. 6. ff. de re jud. Socin. conf. 25. in princ. lib. 1. Paris. conf. 46. n. 13. lib. 1. Rot. dec. 65. n. 1. p. 7. rec. & coram Buratto dec. 657. n. 4. & 9. & in Romano rescissionis concordia 22. Junii 1652. coram Bichio. §. fin. Diciturque cum effectu proprio transactio, Gloss. & Doctores in l. 2. C. commun. utriusq. Ind. Caccialup. de transact. q. 3. sub n. 1. & 5. Socin. d. conf. 25. & conf. 69. n. 6. lib. 4. Dec. conf. 60. num. 3. Bald. in rubr. extr. de arbit. Gozzadin. conf. 98. n. 19. Paris. d. conf. 46. sub n. 16. lib. 1. & conf. 89. num. 10. Afflict. dec. 1171. per tot. Rot. dec. 512. n. 1. p. 1. div. & d. dec. 65. num. 3. p. 7. recent. & d. dec. 657. d. nu. 9. & 10. coram Buratto, & in Calaguritanæ juris accedendi ad processionem 15. Aprilis 1622. coram Remboldo apud Posth. de manus. dec. 165. num. 7. & seq.

3 Proindeque cum nihil sit, quod repugnet inter ipsas partes, quia id, quod quis habet in simplici facultate sua, potest alteri promittendo inducere ad necessitatem, l. ex commodato, §. sicut, ff. commod. l. sicut de act. & oblig. utique tenor dicti laudi est attendendus, Rot. dec. 603. num. 10. p. 1. tom. 3. recent. Neque ab eo licet recedere, Rot. d. dec. 65. num. 3. p. 7. recent. Sed interclusa est via ulteriori prætensionem, Rota in Romana executionis contractus 27. Maii 1594. coram Litta. Cum transactio contineat exceptionem litis finitæ, impediaturque illius ingressum, & regressum ad eam, & repellat à limine iudicii, Rot. in Bononien. de Tostinis 31. Maii 1649. coram Eminent. Cerro, §. Quia cum ipse, & in Rom. dominationis 9. Decembris 1650. & 29. Aprilis 1652. coram Royas, in utraque §. 1.

4 Juncta maximè longissima observatione subsequuta, quando triginta tantum annorum sufficere ad præsumendum confirmationem Apostolicam, Mohed. dec. 2.

de transact. Put. dec. 365. num. 3. & 7. lib. 2. Rot. decis. 179. nu. 7. p. 2. div. & dec. 21. num. 9. p. 4. tom. 2. recent. & dec. 32. n. 5. p. 6.

Quin etiam in iis, quæ sunt præter jus, qualia sunt supra dicta, cum nulla lege, vel canone contrarium expressè disponatur, Put. dec. 197. n. 1. in fin. p. 1. sufficiunt decem anni, Gloss. in cap. fin. in punct. de consuet. Rot. dec. 639. n. 11. coram Seraph. & dec. 712. n. 1. par. 2. recent. & in Mediolanen. sustentationis libri 30. Maii 1654. coram Durozetto §. Et bonum jus Canonicorum. vers. satis fuisset observatio decennialis.

Ac præsertim quando non deficit scientia, & patientia Episcopi, quæ dubio procul ex approbatione Constitutionum Sodalitatum, continentium expressam obligationem, & ex actuum multiplicitate, ac temporis diurnitate præsumitur, Innoc. in cap. Bona 2. n. 1. de postul. Prælat. Seraph. dec. 306. n. 5. & 7. Rot. inter rec. dec. 225. 4. par. 5. & dec. 139. n. 7. apud posth. Attentioque maximè, quod non doceatur de aliquo actu contrario, ut advertit Seraph. dec. 1334. num. 3. Coccin. dec. 469. num. 6. Add. ad Greg. XV. dec. 325. sub num. 6. Unde rursus ultrò se offert Apostolica confirmatio præsumpta ex observatione laudi, resultans ex actibus positivis non turbatè gestis, Seraph. dec. 1080. num. 7. Add. ad Greg. d. p. 354. num. 18. Rot. dec. 725. num. 4. p. 5. rec. Haud obstante Constitutione Urbani VIII. super præjudicialibus Ecclesiæ, cum, ut supra deduxi, nullum profus excogitari possit præjudicium Ecclesiæ Parochialis juxta tradita per Rotam in citatis decisionibus Seraphini 36. & 81. & in additione Gratiani ad dec. Marchia 232. n. 1. & seqq. ac Ricc. in collect. dec.

Et sanè, cum actus gesti per sodales, & per Regulares non competere de jure communi, sed ex dispositione, laudi, ut præfertur accepti, & homologati, ad illud perneccesse referuntur, ejuldemque observationem probant, licet de illo facta non appareat expressa mentio, ut ex l. quadam mulier, cum ibi notatis ff. de rei vindic. dixit Rot. in Rossanen exemptionis 20. Aprilis 1640. coram Carillo, §. penult. & in Elbornen juris conferendi 4. Julii 1640. coram eodem, §. Quod observantia, & facit decisio 295. n. 31. p. 3. rec.

Neque urget, quod quamvis Parochi prædecessores aut ignorerent, aut ob aliquod commodum permiserint supra dicta fieri, non tamen exinde fuerit illatum præjudicium successoribus, quominus possint contravenire. Nam, cellantibus etiam aliis supra deductis, dum compromissum factum fuit bona fide super re dubia, utique laudum subsequutum, & homologatum efficere debet, non solum compromittentes, & homologantes, sed omnes alios successores, ut dicitur de transactione facta ab uno ex fideicommissariis, quæ nocet etiam successivè vocatis ad fideicommissum, licet non sint hæredes transigentium, l. Præses Cod. de transact. cum aliis adductis per Rot. in Romana successionis de Comitibus 26. Junii 1647. sub §. de potestate transigentium, coram Ghislerio, & in d. Romana donationis 10. Decembris 1650. & 29. Aprilis 1652. coram Royas in utraque §. fin.

De sincera autem compromittentium fide dubitari non oportet, cum ad compromissum devenerint ob varias prætensiones hinc inde deductas extrajudicialiter & appareat, causam finalem compromissi fuisse controversias super præmissis extrajudicialiter deductas, & litium futurarum occasiones, quibus partes cautè occurrere voluerunt, abscindere, cum sufficiat quævis probabilis hæsitandi ratio, dummodo calumniam evidentem excludat, l. In summa, ibique Gloss. v. Nulla, ff. de condit. indeb. Rot. in rec. dec. 263. n. 2. p. 2. & dec. 348. n. 4. p. 4. cum aliis relatis in Romana rescissionis concordia 15. Junii 1648. coram Corrado §. Quia contrarium, & in d. Bononien. de Tostinis 30. Maii 1649. coram Eminentiss. Cerro, §. Et ulterius.

Denique sit regula, quod pactum initum à Rectore

Ecclesiæ, & Regularibus, si non sit in Ecclesiæ favorem, non est perpetuum, nisi accedat Superioris autoritas. Est autem perpetuum si sit ad Ecclesiæ favorem. Tunc enim non est necesse, quod adsit autoritas Superioris. Quia hæc supponitur adesse, cum aliud non velit Superior, quam Ecclesiæ favorem. Atque ita tradunt Archid. in c. 1. de pact. in 6. n. 1. Io. Andri. in princ. Anchar. sub ini. Butr. n. 1. & 3. Franch. num. item 3. contra Lapum, & habetur luculenter in cap. fin. de pact. in 6. ubi disponitur, quod pacta huiusmodi, si sint licita, & honesta, debeant ex utraque parte perpetuo, ac inviolabiliter observari, non obstante, quod non intervenerit Superiorum assensus. Idemque comprehendere laicos ex identitate rationis, ait Imola in hunc locum.

CONSULTATIO XLVIII.

1. An Parochis in associatione cadaverum defunctorum liceat ingredi Ecclesiam Regularium cum Cruce, superpelliceo, & stola, ibique assistere donec ab ipsis Regularibus officium peragatur? Ubi de eorum præcedentia.

2. Quid si pro Parochis extet consuetudo immemorabilis officium peragendi?

3. Quidve dicendum de Capitulo Cathedralis?

1. **M**ors ipsa quæ omnium controversiarum finis est, nunquam sine controversia.

2. Ad 1. Prima opinio asserit non licere. Nam ingressus Parochi in Ecclesiam Regularium cum superpelliceo, Cruce, & stola est actus jurisdictionis. Stola enim est signum propriè denotans jurisdictionem, & officium Sacerdotale juxta Glossam in l. un. v. sibilis C. nulli licere lib. 11. Qua ratione si Episcopus interveniat, non licet Parocho eam in funebribus deferre; quia nimirum Episcopo præsentate, cessat ejus jurisdictionis, nec ipse fungitur officio Sacerdotali, Gratian. discept. 298. num. 74. At Ecclesiæ Regularium sunt prorsus exemptæ à quacunque jurisdictione, ut constat ex privilegiis summorum Pontificum concessis diversis Religionibus, atque adeo iis omnibus, qui habent communionem privilegiorum, & præcipuè ex privilegio Sixti IV. concessio Prædicatoribus, ut in Bulla, quæ dicitur, *Mare magnum*, quæ est prima ejusdem Pontificis apud Confectum in coll. privil. ibi: *Volentes, & c. aut in personas, domos, & loca huiusmodi aliquam præeminentiam, superioritatem, & jurisdictionem quomodolibet exercere presumant.* Hinc loca Regularium, etiam Ecclesiæ, non possunt visitari ab Episcopis, etiam si sint intra dioccesim, ut ex Armendariz in addit. ad Recopil. leg. Navar. lib. 1. tit. 6. de visit. lib. 3. §. n. 93. refert decisum Barbof. ad Concil. Trid. sess. 7. c. 8. de reform. n. 15.

3. Quare jurisdictionis, quam habet Parochus super cadavere cessare debet statim atque ingreditur Ecclesiam Regularium, quia ingreditur in locum exemptum, ac alium territorium, Jurisdictionis autem non extenditur extra proprium territorium, l. extra territorium, ff. de jurisd. omn. Iud. ubi Doctores, & c. 2. §. statuo Episcopi, de consuet. in 6. & ita censuit S. Rituum Congregatio in una Licien. relata à Peregrino in comp. privil. Regul. pag. 106. his verbis: *Sacra & c. censuit, non licere Capitulo & Clero Licien. quovis prætextu, etiam associandi ad sepulturam defunctorum cadavera in Ecclesia S. Irenæ Clericorum Regularium Missam, aut alia divina officia, ipsis Regularibus in viis, celebrare, aut psallere, sed associato funere ad Ecclesia portam debere Parochum, vel illum ex Capitulo, & Clero, penes quem animarum cura exercitium existit, ad populum converti, eique benedictione impetrata, recedere, relicto cadavere in Ecclesia dictorum Clericorum Regularium, ad quos dumtaxat peragendi cura spectabit.* Quod decretum fuit confirmatum in una Bituntina 20. Junii 1602. relata ab eodem Peregrino ubi supra p. 108. ac idipsum declaravit favore Discalceatorum Sancti Augustini 16. Junii 1641. ut ex decreto relato à Pasqualigo in obser. ad Laurent. de Franch. n. 1591. ibi:

Tom. III.

Et associare usque ad portam Ecclesia Regularium. Et de suo n. seq. clarius: Ad ipsum quoque Parochum spectat curare omnia, quæ pertinent ad funus usque ad ianuam Ecclesiæ Regularium, quia jurisdictionis supra defunctum durat quousque transeat in aliorum jurisdictionem: non transeat autem in jurisdictionem Regularium, nisi quando pervenit ad ianuam Ecclesiæ. Quod sequatur est Lantulca in Theat. v. exequia n. 8. & 9. Quod prosequitur Lezzan. in sum. v. defunctus n. 4. Et ex aliis declarationibus probat Barbof. de offic. Parochi cap. 26. num. 74. & relatis pluribus Summorum Pontificum Constitutionibus, aliisque decretis firmat Aldan. in comp. resol. lib. 4. tit. 17. num. 4. idemque Barbof. de jur. Eccles. lib. 2. cap. 10. n. 82. & seqq. & in compend. Bull. v. officium. At nos numerum au-geamus.

Firmana, S. Rituum Congregatio respondit, Officium 4
facere super cadaveribus in Ecclesiis Regularium ad ipsos Regulares spectare, & pertinere, non obstante contraria consuetudine. Et ita omnino in casu proprio in Civitate Firmi servari mandavit die 11. Novembris 1641.

5
Aliàs S. Rituum Congregatio decrevit, officium super cadaveribus illatis in Ecclesiis Regularium pro sepultura ibidem habenda, ad ipsos Regulares pertinere. Sed cum nuper fratres Ordinis S. Dominici exposuerint, Parochos illius Civitatis, prætextu consuetudinis, quam illi ab eadem S. Congregatione sublata contendunt, huiusmodi decreto non acquiescere, & multa propterea scandala exoriri in magnum Ecclesiastici ordinis dedecus, & suffragiorum diminutionem, Eminentissimi Patres, qui omnia omnium jura illibata volunt, ad Amplitudinem tuam scribi mandarunt, ut servato interim præfato S. Congregationis decreto ad favorem Regularium edito, eosdem Parochos coram S. Congregatione in jus vocet, à qua ipsi remissionales ad probandam consuetudinem, quæ suffragetur, decernantur audiendi super id, prout ordo dictaverit rationis. Ita ergo Amplitudo tua exequatur, quam Deus diutius Ecclesiæ suæ servet incolumem, Romæ die 31. Maii 1642.

6
S. Rituum Congregatio juxta alias resoluta, respondit, officium super cadaveribus in Ecclesiis Regularium spectare & pertinere ad ipsos Regulares, non autem ad Curatos defunctorum, & ita in posterum servari mandavit, non obstante contraria consuetudine, die 27. Novembris. 1638.

7
Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita censuit defunctorum cadavera in Ecclesiis dictorum Fratrum sepelienda ab ædibus defunctorum ad eorundem Fratrum Ecclesias recto tramite deferri licitè posse, monito tamen prius & requisito, ac expectato proprio defunctorum Parocho, à quo benedictionem, & ultimū vale recipere possint, quo venire expressè recusante, possint iidem Fratres, etiam ipso invito, dicta cadavera ad tuas Ecclesias transportate, consanguinei verò talium defunctorum, illis præsentare in Parochialibus, & aliis presbyterorum, etiam Cathedralibus Ecclesiis compelli nullo modo possint. Si quæ verò immemorabilis consuetudo in contrarium super præmissis existere prætendatur, legitimè probetur, & interim præsens decretum ad unguem servetur; prout eadem Sacra Congregatio servari mandavit Romæ die 14. Junii 1639.

8
Die 3. Decembris 1639. S. Congregatio Eminentiss. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum censuit, quoties cadavera defunctorum ad Ecclesiam fratrum Mendicantium deferuntur, officia mortuorum & reliqua, quæ in huiusmodi ministerio adhiberi solent, non à Canonicis, neque altero, sed à fratribus obiri, & peragi debere.

9
Sacra Congreg. super Episcopis in Bareñ, Vicario. *E' già per ordine di questa Sacra Congregazione sotto i due Ottobre del 1595. scritto al Vicario di quel tempo, e vostro*

vostro predecessore, che portandosi cadaveri de' defonti à sepolire nelle Chiese de' Regolari, e giunto il cadavere dentro la Chiesa loro, non potesse il Clero secolare farvi altra funzione, sopra che i preti secolari non havessero altro, che la quarta funerale della cera dovuta alla Parochiale. Che i medesimi cadaveri si portassero à dirittura alla Chiesa de' Regolari, nella quale debbono esser sepeliti senza portarli prima alla Chiesa Parochiale per pigliar l'ultimo Vale. Che finalmente si portasse la Croce sola della Chiesa della sepoltura. Et essendo ora nata differenza tra il Clero di Modugno, luogo di questa Diocesi, & i Frati Dominicani del medesimo luogo sopra i sudetti capi, questi Illustrissimi miei Signori à relatione del Signor Cardinal di Siena mi hanno ordinato di scrivere che facciate eseguire i sudetti ordini anche nella presente controversia, quando però per parte del medesimo Clero di Modugno non si provasse legittimamente che la consuetudine sia canonicamente prescritta in contrario, e stare sano; di Roma 29. Luglio 1616.

10 Et iterum eidem. Sotto a' 29. di Luglio 1616. si prescrisse al Vicario Arcivescovale, vostro antecessore il modo da tenersi nel sepolire nelle Chiese de' Regolari i cadaveri de' defonti, con ordine che lo facessero eseguire nella differenza nata per simil conto tra il Clero, e i Frati di S. Domenico di Modugno, luogo di questa Diocesi, ma essendosi poi di nuovo sentite le parti, e le ragioni loro, mi hanno questi Illustrissimi miei Signori à relatione del Signor Cardinal di Siena ordinato di scrivervi, che facciate in ogni modo osservare il tenor delle lettere già scritte al vostro Antecessore sotto il sudetto giorno, e del decreto della Sacra Congregazione de' Riti, di cui si manda qui allegata la copia, nè permettiate, che li sudetti Frati siano più molestati per simil conto, che se il Clero sudetto pretende cosa alcuna la deduca nella medesima Congregazione, sicuro di riceverne ogni compita giustizia, e stare sano. Di Roma a' 9. di Ottobre 1618.

11 Decretum autem S. Congregationis Rituum est huiusmodi. Polignanen. Solutis iuribus Ecclesie Parochialis, corpus defuncti recto tramite ad Ecclesiam Regularium, in qua sibi vivens sepulchrum eligit, deferri debere, censuit S. Rituum Congregatio.

12 Sacra Congregatio Episcoporum, &c. In Calaritano funeralium, attentis narratis, & paribus tam verbo, quam scripto informantibus, auditis, Eminentissimo Sanctacrucio referente, diligenter, ac mature examinata, & discussa, censuit, cadaver, de quo agitur, restituendum esse, prout unà cum funerali pompa restitui mandat, & precipit Ecclesia S. Mariae à Iesu Fratrum Minorum Observantia S. Francisci, nec Capitulum, & Clerum Metropolitana Ecclesia Calaritano funeralia in dicta Ecclesia S. Mariae, neque S. Mauri eorundem Fratrum exercere & celebrare super defunctorum ibidem sepelienda cadavera, reservato tantum jure eidem Capitulo, & Clero probandi prætensam immemorabilem. Et ita declaravit hac die 12. Martii 1660. Quod decretum fuit confirmatum ab Alexandro VII.

13 Quibus resolutionibus tanquam fundatis in privilegiis Summorum Pontificum, & in perpetua observantia dictarum Congregationum, & præcipue Rituum, debent omnino se submittere Parochis, ut in terminis notat Gratian. discept. 298. n. 4.

14 Notandum, quod immemorabilis usus cum aliquibus Regularibus non potest inferre præjudicium aliis juxta doctrinam Panormiti in cap. Cum accessissent, de consuet. in fin. & Rodriq. quest. regul. ss. art. 19. tom. 1. Donat. in prax. tom. 1. p. 1. tract. 7. quest. 17. n. 3. Nam in hac materia tantum dicitur præscriptum, quantum possessum, Caval. dec. 487. num. 4. Burat. dec. 404. num. 4. Ideoque requiritur specialis præscriptio contra unamquamque Religionem, & Ecclesiam, quia negligentia unius in admittendo Clerum sæcularem in suam Ecclesiam non potest præjudicare alteri volenti tueri, & conservare jura sua.

Neque obstant nonnullæ declarationes, quæ solent in contrariam allegari. Quia sunt in diversis terminis. Aliæ namque firmant Parochum ingredi posse cum stola Parochiam Regularium, non verò Ecclesiam ut in Asculana 29. Januarii 1629. relata per Barbof. in collect. ad Sacr. Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 13. num. 26. & Sacra Congregatio Rituum sub die ultima Septembris 1628. Aliæ dicunt, quod Parochus possit etiam Ecclesiam Regularium ingredi, & ibi permanere, ut refert Pasqual. loco relato num. 1593. sed intelligendæ sunt absque propria Cruce, superpelliceo, & stola, vel alio signo jurisdictionis, quemadmodum ipse Pasqualigus declarat, inquit; cum cadaver defuncti pervenit ad januas Ecclesie Regularium, quamvis possit Parochus ingredi, & ibi permanere, tamen cessat ejus jurisdictionis.

Quibus declarationibus innixa Sacra Rota resolvit 16 contra Parochum prætendentem deferre stolam in Ecclesia Regularium in una Veronensi juriurum parochialium coram Virili, quæ est decis. 260. nu. 1. apud Posth. de manu.

Eoque magis ita resolvendum est favore Regularium, 17 quibus assistit privilegium peculiare, prohibens quibuscumque accessum ad eorum Ecclesias occasione peragendi divina officia sine ipsorum consensu. Quod privilegium habent Casinates ab Eugenio IV. constitutione ejus 9. ibi: Ut autem hujusmodi Congregationis Monachi liberius in eorum Regularis vita observantia valeant perdurare, omnes & singulos Episcopos, vel locorum quorumlibet Ordinarios, aut alias quasvis personas ad Monasteria sive loca dictæ Congregationis causa ordines celebrandi, seu causas civiles, aut criminales exercendi conventus, sive synodos, & processiones convocandi, Missas, & alia officia celebrandi sub excommunicationis pœnam, quam incurrant ipso facto, si aliter avertiverint, accedere, vel immorari, ipsis in vitiis, tenore præsentium prohibemus. Pro quo emanavit declaratio S. Congregationis Rituum, quæ est hujusmodi.

All' Illustrissimo, e Reverendissimo Signor mio Osserv. il 18 Signor Cardinal Morosino. Fu fatta relatione à questi miei Signori Illustrissimi di quanto V. S. Illustrissima mi scrisse de' 18. di Luglio, e insieme del contenuto dell' esame fatto ad istanza del Capitolo di questa Cathedrali sopra la consuetudine che si pretende contro i Regolari per conto de' funerali; & essendo parso alle Signor. loro Illustrissime, che la pruova non sia bastante per l'intento, oltre che si è visto quanto à Monaci Cassinesi un privilegio concesso loro da Eugenio Quarto, per il quale si proibisce espressamente à chiunque si sia il poter fare qual si voglia sorte di Officii Ecclesiastici nelle Chiese di quella Congregazione, e così anche l'auertatione di molti sopra l'osservanza di esso, mi hanno ordinato, che io lo faccia sapere à V. Signoria Illustrissima, accioche resti contenta comandare che per l'avvenire s'osservi secondo il tenore del sudetto privilegio, che è conforme all' uso commune, e alle resolutioni sopra ciò fatte da questa Sacra Congregazione, & humilmente bacio à V. S. Illustrissima le mani. Di Roma al primo d' Ottobre del 1591.

Necnon sententia Auditoris Camera tenoris sequentis. Christi nomine, &c. In causa & causis, quæ coram nobis primo & in prima inter Reverendiss. Abbatem, & Monachos S. Mariæ Casenæ Congregationis Casinensis ex una, & R. D. Hippolytum Aldinum Curatum Ecclesie Sancti Petri dictæ Civitatis Casenæ de, & super ingressu dicti Curati in Ecclesiam S. Mariæ dictorum RR. Abbatum, & Monachorum, ac decantatione officii mortuorum, rebusque aliis, &c. dicimus, &c. d. R. D. Hippolyto Curato non licuisse, neque licere, quando corpora defunctorum suæ parochie deferuntur ad Ecclesiam S. Mariæ Casenæ dictorum RR. Abbatum, & Monachorum, in eam ingredi cum stola, neque ibi officium decantare, nec aliquas functiones exercere, sed omnia peragenda spectare, ac pertinere ad eisdem

eisdem Monachos, privativè quoad ipsum Curatum &c. Ita pronunciai ego Petrus Paulus Caballettus Locumtenens. Lecta lata, &c. die 6. Martii.

20 At nihilominus tenendum est, licere Parochis ingredi Ecclesias Regularium cum Cruce, superpelliceo, & stola occasione associationis funerum, ac ibi super cadavere sui defuncti Parochiani officium peragere. Primum in hanc sententiam movet iurisdicção voluntaria, quam habet Parochus in suos Parochianos, ex qua potest confessiones illorum, dum est extra Parochiam immo etiam in aliena diœcesi audire ut communiter docent Ripa, *de remed. ad cur. pest.* §. sed quia num. 53. & 63. Ledesma 2 p. 4. qu. 7. art. 5. dub. 9. Angles *in flor. p. 1. quæst. 3. de confess. art. 8. dub. 4. concl. 2.* Imol. *in Clem. Dudum num. 32. de sepul.* qui alios citat, Cardin. *ibidem* §. statuius, quæst. 5. dub. 3. Summiltæ, v. *Confessio*, Ho. tit. *de pœnit. & remis. §. cui Confitendum*, Præpos. *in cap. Qui in aliquo d. 51 Capyc. decis. 202. numer. 15.* Suarez *de Sacram. disp. 28. sect. 6. numer. 4.* passimque alii. Quia Parochus adhuc extra diœcesim retinet suam iurisdicçãoem quoad suos parochianos. Ergo etiam potest officium super illorum cadavere peragere in Ecclesiis Regularium, etiam si Ecclesiæ sint de aliena iurisdicçãoe, cum hoc non impediatur, sicut non impedit eorum confessiones audire, atque absolvere, quando sunt in aliena diœcesi.

21 Neque dici potest, quod sit injuria Regularibus, & perturbatur eorum iurisdicção. Quia cum peragere officium super cadavere sui parochiani, sicut cum absolvere, sit actus iurisdicçãois voluntariæ, siquidem causa non agitur inter partes, nec cum strepitu, non infert aliquod præjudicium; quia de jure iurisdicção voluntaria exerceri potest in alieno territorio, l. 2. ff. *de offi. Proconsul. ubi Doctores & cap. novit, de offi. leg.* & notat Bart. *in l. un. n. 6. ff. de confes.* Covar. *lib. 3. var. cap. 20. numer. 8.* asserens omnes, ita sentire, Megala p. 1. *inst. lib. 1. cap. 7. numer. 25. in fin.* Navar. *conf. 24. numer. 3 de cland. despons.* Sanch. *lib. 3. de matrim. disp. 19. numer. 8.* & tradiderunt Innoc. *in d. cap. nollit*, ubi etiam Panorm. *num. 3.* Oldrad. *conf. 88.* Unde posse Episcopum in aliena diœcesi absolvere à censuris proprios subditos in foro fori, docent Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. glof. 62. numer. 12.* Ledesma 2 p. 4. quæst. 26. art. 2. dub. 5. asserens esse communem sententiam, & Sayr. *lib. 2. de censur. cap. 21. n. 28.*

22 Confirmatur. Quia Parochus habet iurisdicçãoem in suum Parochianum in ordine ad ea omnia, quæ ad suum officium pertinent, quod potest independentè à quounque loco exercere, atque adeo in hoc, vel illo loco. Nam hæc iurisdicção est in ordine ad bonum spirituale, ac proinde in quounque loco illam exercere potest, tanquam pastor sui subditi, in cujus officio gerit vices Christi, atque adeo non circumscribitur loco, sicut non circumscribitur iurisdicção Christi. In eo enim loco, in quo potest principalis exercere iurisdicçãoem, potest etiam Vicarius ipsius. Quia est jus personale, quod non est affixum loco, sed sequitur personam ipsam, & proinde potest illo uti in omni loco, l. 1. §. illud, ff. *quod leg. & l. fin. ff. de contr. emp. l. in omnibus, ff. de reg. jur.*

23 Deinde pro eadem sententia pugnat, quod exempti habent iurisdicçãoem tantum quoad personas, non autem quoad loca. *cap. per exemptionem, de privil. in 6.* ibique Gemin. *num. 5.* Auchar. *num. 3.* Franc. *nu. item 3.* Gulielm. *de monte Laud. in Clem. Pastoralis, nu. 24. de re jud.* Rota *in Aretina, seu montis Politiani Iuris visitandi 9. Martii 1596. coram Rubeo, & in Taraconensi iurisdicçãois de Tutela 5. Junii 1593. coram Millino, & in Constantiensi iurisdicçãois 18. Maii 1611. coram Ottembergo.* Unde non esse Monasteria, & Ecclesiis Regularium loca plenè exempta, etiam ratione sui, sed solum ratione personarum dilucidè statuunt Vgolin. *de censur. tab. 1. cap. 9. §. 3.* Suar. 3. p. 10m. 5. *de censur. disput. 5. sect. 4. numer. 10.* Coninch *disp. 13. de censur. dub. 7. numer. 63.* Salas *disp. 14. de legib. sect. 6. numer. 85.* Alter. *de censur. disput. 5. lib. 3. cap. 5.* Filiuc. *tractat. 11. cap. 5. quæst. 9. numer. 149.*

Merol. *tom. 2. th. mor. disp. 4. cap. 6. numer. 489.* Cochier. *de Iurisd. orin. in exempt. p. 2. quæst. 45. num. 2. & seq.* Palaus *pag. 1. op. mor. tract. 3. disput. 1. punct. 24. § 5. num. 30.* asserentes, quod communis usus ita videtur accipere exemptionem Monasteriorum, & Ecclesiarum Regularium. Patetque ex eo, quod Episcopus exercere potest aliquos actus iurisdicçãois in Ecclesiis Regularium. Potest enim in illis erigere baldachinum. Ego etiam poterit Parochus peragere officium super cadavere sui parochiani defuncti in Ecclesia Regularium, quæ ratione sui non est exempta.

Et hæc sententia fulcitur ex declarationibus Congregationis super Episcopis & Regularibus in una Brixien. 18. Junii 1591. & in Nicoteren. 4. Junii 1615. quatenus declaravit, quod Parochus teneatur usque ad januam Ecclesiæ Regularium funus ducere, & prosequi, non autem inquit, quod non possit ingredi, ac officium peragere si velit. Et in una Barnabitarum 20. Martii 1604. *Sacra Rituum Congregatio censuit, Parochum defuncti facere debere officium in Ecclesiis Clericorum Regularium Urbis, & præsertim Barnabitarum.*

Verum quia Regulares suis quibusdam privilegiis hanc sententiam elidunt; idcirco statuo, id Parochis licere cum hac tamen limitatione, dummodo in Ecclesia Regularium cum Cruce, superpelliceo, & stola ingressi, nullum officium super cadavere peragant. Ita statuendi fiduciam præbent declarationes expressæ S. Congregat. super Episc. & Reg. in hunc tenorem.

In Cathacen. 8. Maii 1595. *Parochi, si velint, possunt exequi assistere, etiam in Ecclesiis Regularium, dummodo non faciant officium, nec prætendant præcedentiam.*

In Firmana 29. Novembris 1641. *Parochi occasione funerum possunt ingredi Ecclesias Regularium cum superpelliceo, & stola, dummodo officium super cadavere peragant ipsi Regulares, nisi adesse concordia, vel Consuetudo immemorabilis in contrarium.*

In una Gallipolicana 20. Novembr. 1601. *E stato altre volte dichiarato da questa S. Congregatione, che i Parochi possano intervenire alle sepolture de' morti, che si portano alle Chiese de' Regolari, e possano arrivare infino alla Chiesa, & entrandovi assistervi senza far cosa alcuna. E così ordini, che si faccia trà i Frati di S. Domenico, e gli altri Regolari, e co' essi Curati.*

In Cervien. Cardinali Bevilacqua 26. Junii 1615. *E stato altre volte dichiarato da questa Sac. Congregatione, che i Parochi possano intervenire alle sepolture de' morti, che si portano alle Chiese de' Regolari, ma che doppo arrivati alla Chiesa, & entrati in essa, i Regolari facciano l'ufficio senza che i Parochi, ancorche presenti, s'intromettano in cosa alcuna. Questi Illust. &c. mi hanno ordinato di scrivere à V. S. Illustr. di far' osservare quanto dalla S. Congregatione è stato più volte risoluto.*

In Gravinen. 22. Januarii 1616. *E stato più volte dichiarato da questa S. Congregatione, che i Parochi possano intervenire alle sepolture de' morti, che si portano alle Chiese de' Regolari, ma che doppo arrivati alla Chiesa, ovvero entrati in essa, i Regolari facciano l'ufficio, senza che i Parochi, ancorche presenti, s'intromettano in cos' alcuna.*

In Ravennaten. 28. & 31. Aug. 1615. *Parochus si sit in quasi possessione faciendi officium supra defunctos sue parochie, etiam si sepeliatur extra Parochiam in quacunque Ecclesia Civitatis, sive Regularium, sive secularium, vel Abbatialium manutenendus est.*

In Casinen. Abbat. Montis Casini. *Dalle sue, che la P. V. mi hà mandato con avvertire, accioche non succeda altro scandalo trà i Frati, e il Clero secolare simile all' occorso à 27. Luglio passato con dar ordine, che nella presente Chiesa de' Frati, & altre di qualsivoglia Ordine in occasione di sepellire i morti, debbano far l'ufficio sopra il corpo i medesimi Regolari assistendo il Clero, officiano gli altri, senza voler guidare, o governare l'Officio, poiche è stato altre volte dichiarato dalle Signorie loro Illustrissime, che se bene la cura de' corpi, e di sepellirli, e così anche di*
cominciar.

- cominciare l'Officio spetti al Parocho, nondimeno giunto il Cadavere alla Chiesa de Regulari ad essi tocca proseguir l'officio, eccettuato però il caso, se vi fusse consuetudine prescritta à favore del Clero secolare da osservarsi inviolabilmente, 20. Settembre 1594.
- 33 In ura Montispelucii 15. Novembris 1580. Il Clero secolare può far l'officio sopra i morti nelle Chiese de Regulari, se così è consuetudine antichissima.
- 34 Et 16. Augusti 1560. Altrimente il corpo morto mentre è fuori della Chiesa tocca al Curato del defonno in tutto, & c. magiunto il cadavere dentro alla Chiesa de Regulari, ad essi spetta far l'officio, se bene il Paroco volendo può entrare.
- 35 In Neritonensi 16. Maii 1588. E i Regulari non Parochi della Parochia del defonno non debbono far l'officio sopra i morti, che si portano à seppellire nelle lor Chiese, nè in Casa, nè per istrada, ma solo dentro la propria Chiesa.
- 36 In Nicoterensi 5. Iulii 1615. Parochi defunctorum in Regularium Ecclesiis humandorum corpora usque ad easdem Ecclesias associare, ac etiam in illis permanere possunt, absque tamen eo, quòd in officio decantando ullatenus se intromittant, nisi contraria ad sui consuetudo.
- 37 In Turrutana 24. Novembris 1617. Clerus secularis, postquam Christi fidelium cadavera in fratrum Religiosorum Ecclesiis sepelienda associaverit, in eisdem Ecclesiis super huiusmodi cadaveribus officium defunctorum cum stola & pluviali psalmos, responsoria, aliasve preces, vel orationes recitare, aut psallere non potest, sed ab ipsis Fratribus dumtaxat hæc omnia peragenda sunt.
- 38 Et in Cremonen. 9. & 16. Augusti, ac 6. Septembris 1604. & 1. Iulii 1606, & 31. Iulii 1646. censuit, licere Capitulis, quoties defunctorum funera ad Ecclesias quas cumque, etiam Regularium, comitantur, ingredi Ecclesiam, atque in illa super ipso corpore psalmum Miserere, vel De profundis, cum versiculo, responsorio, & oratione super defuncto, sine tamen stola, & pluviali recitare, vel decantare, ac demum in una Placentina Mense Iunio, & sub 9. Novembris 1663. ubi luculentissimè sic censuit, Parochis in associatione, sive occasione associationis cadaverum licere ingredi Ecclesiam Regularium etiam cum stola, & superpelliceo, dummodo Ecclesiam ingressi nullum super cadavere officium peragant. Idem censuit rematurè discussa, & quibuscunque in contrarium non obstantibus in eadem Placentina die 7. Decembris 1668.
- 39 Idipsum censuit S. Rituum Congregatio in una Eugubina 12. Maii, & 5. Iulii 1615. & in Placentina & Licien. 23. Maii 1619. & in Caranie Civitatis Platiae 12. Octobris ejusdem anni, ac sæpè alibi. Vnde falsum est, quod asserit Pasqualigus, & alii, quòd istæ declarationes sint intelligendæ de ingressu absque propria cruce, superpelliceo, & stola. Nam contrarium manifestissimè evincunt. Deinde quis unquam Parochis interdixerat ingressum in Ecclesiam Regularium sine superpelliceo, & stola ita, ut illam ingredi possint; unde fuerint necessariæ tot declarationes Sacrarum Congregationum?
- Et quamvis Regulares pro se extorserint sub involuero verborum decretum à S. Cõgregatione super Episcopis, sub die 27. Novembris 1671. ne Parochis liceat in associatione sive occasione associationis cadaverum ingredi Ecclesias Regularium, sed teneri dimittere eadem cadavera ad januam Ecclesiarum &c. Atramen proposito dubio in eadem S. Congregatione. An parocho associanti ut supra, liceat ingredi Ecclesias Regularium cum stola, & cruce, eadem S. Congregatio distulit resolutionem sub die 22. Iunii 1675. Cùmque idem dubium à Regularibus in Congregatione S. Rituum, vel scitè proponeretur, eadem Sac. Congregatio sub die 13. Iulii 1675. distulit etiam resolutionem. Quod quidem esse videtur, ac nihil esse ad d. dubium respondendum, atque adeo quod Parochis liceat ingredi in dictas Ecclesias cum stola, & cruce, prout superius probatum est Declaratio verò S. Congregat. super Episcopis ad favorem Casinensium edita in Placentina sub die 18. Decemb. 1661. confirmata à

Clemente X. 18. Ianuar. 1672. fuit revocata à dicta Sacra Congregatione, & contrarium resolutum, ut liquet in eadem causa inter Parochos, & Monachos Casinenses superius adducta.

Nec obstat unicum fundamentum primæ sententiæ. 40 Nam stola sine suo exercitio non est signum præcipuum jurisdictionis, sed vestis Sacerdotalis, c. Ecclesiastica, d. 23. & ut docet D. Thom. 3. p. qu. supplem. art. 7. in corp. est habitus proprius Sacerdotis, & est veluti forma totius ornatus sacerdotalis, siquidem ipsum determinat, ut sit proprius ipsius. Quæ & orarium appellatur in Concil. Brac. 1. c. 27. cujus meminit S. Ambrosius, aliique Patres apud Durant. de rit. Eccles. lib. 2. cap. 9. ducl. 13. ubi Rab. Maurus lib. 3. de inst. Cler. cap. 19. hæc habet: *Quinimum quoque est, quod Orarium dicitur, licet hoc quidam stolam vocent. Hoc enim genere vestis solummodo eis personis uti est concessum, quibus predicandi officium delegatum. Bene etiam oratoribus Christi orarium habere convenit, & ipsi sedulo ad verbi ministerium cohortentur, & plebs ipsi commissa iudicium salutare conspiciens ad meditationem legis concurrere ferventius admonetur.* Iuvat, & hanc sententiam Conc. Tolet. 4. c. 59. c. Vnum orarium d. 25. Amalar. Fort. lib. 31. cap. 20. Synodus Laodicensis c. 22. & 13. c. Non oportet, & seq. d. 22. S. Greg. Nazian. ar. 1. Conc. Aurel. cap. 22. c. Monacho 27. qu. 1. & in Concil. Moguntiaco sub Carolo Magno cap. 2. item in Trullano quod sub sextæ synodi nomine circumfertur, c. Nullus 21. qu. 4. & in Conc. Tribur. apud Burchard. lib. 6. cap. 10. c. ut presbyteri 17. qu. 4. Sed quibus nam nisi Parochis mandatum est oves suas verbi divini prædicatione pascere ex Concil. Trident. sess. 23. c. 1. de reform. ac alibi? Ergo cùm ingrediuntur Ecclesiam Regularium cum stola utuntur habitu ipsis concessio, præcipuè occasione processionum, in quibus semper in usu fuit mos deferendi orarium, ut ostendit Fortunatus Pictaviensis in vit. S. Marcelli Ep. Paris. Itaque Parochus ingrediens Ecclesias Regularium cum superpelliceo & stola, utitur habitu suo, & quia in illis nullum peragit officium super cadavere cum usu stolæ, nullam exercet jurisdictionem, sed puram assistentiam cum suo habitu. Jurisdictio enim est propter utrum, ut tradit Sor. de just. & jur. li. 4. q. 4. art. 4. & Vasq. li. 1. contr. illustr. c. 29. n. 3. Hinc est, quòd etiam Parochus regularis ingreditur Ecclesiam Clericorum secularium cum stola occasione funerum. Quare, tametsi solus ingressus cum stola in Ecclesiam esset actus jurisdictionis, esset reciprocos.

Neque Crucis delatio, ut de Cruce Archiepiscopi in diocesi exempta sine benedictione, quòd scilicet ejus delatio sine benedictione non sit actus jurisdictionis tradit Doctores in Clem. Archiepiscopo, de priv. in 6. ubi Anchi. n. 6. Imol. n. 4. & 10. Card. in princ. n. 5. & in § simili modo n. 6. & in § si tamen n. 1. Vitalin. n. 20. 53. & 58. Cocchier. de jurisd. in exempt. p. 2. q. 45. n. 34. & seqq. Grat. discip. 467. per 101. præcipuè n. 25. Quarant. in sum. Bullar. v. Archiepiscopus n. 28. ac Rot. in Bareñ jurisdictionis 15. Maii 1609. coram Sacrato, & apud Buratt. dec. 321. d. 7. Et quemadmodum licet ipsis Regularibus ingredi alienam Parochiam cum Cruce ad levanda funera, de licentia tamen Parochi cum alioquin illis non liceret, ut alibi probavimus; ita enim licere debet Parochis, & Clero seculari ingredi cum Cruce in Ecclesias Regularium. Quinimò, si licet ingredi cum stola, multò magis licebit ingredi cum Cruce. Stola enim est verum ac majus signum jurisdictionis. 42

Decreta verò S. Congregationis tam Rituum, quam super Episcopis, & Regularibus, quæ videntur esse contraria nil aliud decernunt, nisi quòd Parochus non teneatur neve possit ingredi cum stola, Cruce, & superpelliceo Ecclesiam Regularium, ibique etiam officium peragere super cadavere defuncti, non verò quòd nequeat ingredi, si velit, cùm eadem stola, Cruce, & superpelliceo, dummodo officium non peragat.

Minus obstat assertum privilegium Eugenii IV. pro Casinensibus, Sixti IV. pro Prædicatoribus, & alia si qua sunt. Nam sunt restricta ad actus jurisdictionis civilis, & criminalis,

criminalis, & ad officiorum celebrationem, quam Parochi in Ecclesiis Regularium ingressi exercere non prætendunt ex declarationibus adductis. Et tanquam odiosa, passivam recipiunt interpretationem à juris dispositione, & ex inviolabili observantia.

44 Pariter neque obstat *decisio* 260. apud *Posth. de manut.* Nam & si dicat num. 2. quod dum cadavera defunctorum sepeliuntur in Ecclesiis Regularium, Parochus non possit intra dictam Ecclesiam se intromittere, id tamen procedit quoad intromissionem in ordine ad exercendum actus funerales, non autem, ut non possit Ecclesiam ingredi, dummodo nullum actum in illa exercent, ut prosequitur eadem *decisio*, ibi: *nec aliquos aditus exercere.* Quod consonat cum declarationibus relatis quæ omnino in hac re attendendæ sunt, non autem hæc *decisio* Rotalis, loquens sub involucrio verborum. *Decisio* verò 553. p. 5. tom. 2. rec. sub nu. 24. & seqq. admittit, quod officium celebrari debeat per Presbyteros Ecclesiarum, non autem per Parochos. Quod ultro concedimus.

45 Denique non obstat asserta sententia Auditoris Cameræ. Quia non est inter easdem partes, neque in eisdem diæcesibus, quapropter non afficit omnes Parochos in ea non nominatos, neque citatos, Rot. in Calaguritana præminentiarum 6. Februarii 1665. coram Ortolana. Eoque minus nocere potest, quia data fuit contra Parochum prætendentem, non solum ingredi Ecclesiam Regularium, sed ibi etiam defuncti officium celebrare, & ideo dici nequit illam emanasse super eadem causa.

46 Quod verò ad præcedentiam in Ecclesia, sic scripsit Sac. Congregatio super Episcopis Episcopo Alexandrino. *E dispiaciuto à questi miei Signori Illustrissimi lo scandalo nato tra cotesti Canonici Regolari di S. Maria, e Prete regolari di San Siro per causa della precedenza de' Funerali. E per provvedere hanno risoluto ch'io scriva à V. S. che fino à tanto non si ordinerà altro in contrario, ella ordini per commissione della Sacra Congregazione, che quando i due Curati delle Chiese predette vanno insieme a' morti stino tutti, e due dietro alla processione con le stole al pari, e quanto al tenere la mano dritta, la ceda il Canonico regolare al Prete nella Parochiale di S. Siro, e faccia il simile il Prete all'altro in quella di S. Maria die 9. Januarii 1592.*

47 Ad secundum, quod attinet, dicendum est, posse Parochos officium peragere. Constat ex adductis resolutionibus Sacrarum Congregationum, in quibus præservatur hujuscemodi immemorabilis. Idque jure, meritoque; nam habet vim tituli, ac privilegii, *cap. super quibusdam. §. propterea, de verb. signif. Gabr. tit. de præscript. concl. 1. num. 1. & 2. Caputaq. decis. 355. p. 2. Pegn. dec. 103. num. 3.* Et probata possessione, seu quasi, est concedenda manutentio ex cumulatis per *Posth. de man. num. 31. cum seqq.* & in hac specie *Gratian. discept. 492. à num. 1. Garz. de benef. d. 3. cap. 2. num. 190. Rot. coram Seraph. dec. 585. & declaravit S. Rituum Congregatio 10. Martii 1597. & alibi sæpissimè.*

48 Hinc non obstant assertæ declarationes, quod officium super cadaveribus spectet ad Regulares in eorum Ecclesiis non autem ad Sacerdotes sæculares. Quoniam ex illis non censetur derogatum consuetudini immemorabili Rota Salamantina Jurisdictionis 23. Octobris 1579. & 27. Junii 1582. coram Seraphino. Nam habet vim legis in casibus præcipuè reservatis, *Gabr. ubi supra concl. 1. cum seqq.* & pro illius derogatione requiritur expressa mentio quæ non continetur sub revocatione consuetudinis sub quacunque dictione universalis facta, *Covar. lib. 3. var. cap. 13. num. 5. Garz. de benef. p. 3. artic. 2. numer. 154.* præsertim in hac materia funerali, in qua valde attenditur consuetudo, etiam quoad personas, *Glossa in Clem. Dudum, §. Verum, v. In integrum. de sepult.*

49 Neque obstat, quod iidem Regulares habeant liberam sepulturam ex d. *Clem. Dudum.* Quia hæc facultas consistit, ut possint recipere omnes, qui elegerint in eorum

Ecclesiis sepulturam, non autem tollitur ex ea jus aliis debitum de jure communi vel de consuetudine, *Glossa in d. Clem. loc. cit.* cum valde sint privilegiati Regulares habendo jus funerandi, quo antea carebant, quia non habent populum, *Host. in cap. 1. de Sepul.* Quod vero attinet ad Constitutionem Pii V. 190. ex qua Regularibus dabatur facultas levandi corpora defunctorum absque interventu alicujus, illa fuit redacta ad terminos S. Concilii Tridentini à Gregorio XIII. *Const. 15.* à quo etiam fuit revocatum Mare magnum, ut ipsi vocant, quæ revocatio confirmata fuit à Clemente VIII. Ideoque S. Congregatio in ejusmodi controversiis sub die 12. Januarii 1604. statuit ut tam Parochi & Presbyteri, quam Regulares pietate christiana unanimiter officia defunctis præstent, ut ex decreto impresso apud *Gratian. d. discept. 492. num. 45.*

Ad 3. Videtur dicendum, quod decreta Sacrarum Congregationum pro Regularibus procedant, & loquantur contra Parochos, vel etiam contra Canonicos Collegiatæ, & fortè contra Canonicos Cathedralis tanquam singulos non autem tanquam capitulariter congregatos neque Capitulum repræsentantes, & constituentes unum ac idem corpus cum Episcopo. Atque idè quemadmodum interveniente Episcopo debetur illi præcedentia, dum interveniente Episcopo, debetur illi præcedentia, ita etiam Capitulo, quamvis in Ecclesiis aliorum, ut recitè *Felin. in cap. Cum non liceat num. 2. de rescript. quem ceteri sequuntur, congesti à Gratian. discept. 111. num. 11. cum seqq. & Rot. dec. 87. num. 8. p. 5. rec. post Tambur. de jur. Abb. tom. 3. dec. 113.* Quod autem Capitulum Cathedralis præcedat omnes inferiores, etiam Prælatos, vel Capitula etiam in eorum propriis Ecclesiis, firmavit Rot. in Apuricâ seu Civitateâ præcedentiæ 28. Novembris 1659. coram Meltio, & in terminis funeralium fuit resolutum in Parmensi à S. Congregatione super Episcopis sub anno 1655. & sequenti.

Fundatur id in ratio e jurisdictionis, ac reverentiæ, quæ etiam per Regulares, atque exemptos debetur Episcopo, & per consequens etiam Capitulo, tanquam constituenti cum eo unum Corpus, & illum repræsentanti, ut bene d. *decisio. 91. p. 5. recent. numer. 14. & 15* ubi de concursu Capituli Cathedralis in propria Ecclesia Canonico-rum Regularium, omnimodam exemptionem habentium.

Et quidem sicuti potest Episcopus cum suis Ecclesiis exequias Principis solemniter celebrare in Ecclesia Regularium, quia in omnibus Ecclesiis suæ diæcesis, etiam Regularium, & exemptis potest divina solemniter peragere cum assistentia Canonico-rum Cathedralis, ibique baldachinum, ac sedem erigere, in quo casu Canonici præcedunt Regulares, ut per *Barbos. in sum. Appst. dec. v. Episcopus collect. 292. num. 2. & collect. 53. num. 1. v. Baldachinum.* Ita quoque interveniente Capitulo Cathedralis capitulariter, nedum quia Episcopum repræsentat, ac unum corpus cum eo constituit, sed etiam quia ipsum Capitulum aliquam habere dicitur jurisdictionem, & præminentiam in Ecclesiis Regularium, & in Regulares, vel ratione participationis, quam habet cum Episcopo in ecclesiastica administratione, vel ratione jurisdictionis habitualis ab ipso exercendæ, Sede Episcopali vacante, vel Episcopo absente.

Neque obstat, quod Regulares sint exempti. Tum quia etiam hodie in multis casibus ex decretis S. Concilii Tridentini, & ex Constitutionibus Apostolicis Episcopus vel Capitulum, Sede vacante, habet jurisdictionem in Regulares, quos casus plene enumerat *Barbos. de Episcop. alleg. 105.* Tum etiam quia stante antiqua Regularium subjectione, si ab eis non debetur obedientia, debetur tamen reverentia, ut in d. *dec. 181. p. 5. rec. num. 15.* Quod in Parochis, & in Canonicis Collegiatarum considerari nequit.

At nihilominus contra censendum est. Siquidem decreta prohibentia Clero sæculari, ne officium faciat super defunctis in Ecclesiis Regularium, speciatim etiam loquantur

- loquantur de Capitulo, & Clero Cathedralis, ut præter jam adducta sic fuisse resolutum cum Capitulo Andrien scribit Barbof. *de potest. Paroch. p. 3. c. 26. n. 80. & 82.* utrobique *in fin.* & ratio ipsa sic decernendi æquè militat respectu Cleri Collegiatarum, ac respectu Cathedralium. Ea enim tota consistit in eo, quod Ecclesiæ Regularis sunt exemptæ, ut opportunè advertit Tambur. *de jur. Abb. tom. 1. disp. 15. questio. 18. & Celsped. de exempt. Regular. dub. 219. num. 25.* Hæc autem communis est omnibus Clericis tam Collegiatarum quam Cathedralium.
- 55 Neque urget similitudo præcedentiæ. Quia differt à jure funerandi. Præcedentiæ enim supponit concursum exemptorum, & non exemptorum, jus vero funerandi in Ecclesiis Regularium præcisè excludit Præbyteros sæculares.
- 56 Minus urget, quod quemadmodum si Episcopus intervenit, posset ipse facere officium, ita potest Clerus Cathedralis, qui participat de honore, & præcedentiæ Episcopi. Peneque enim suppositum. Neque enim ipse Episcopus in Ecclesiis Regularium potest se ingerere, quando jus celebrandi divina ad eos pertinet, ut in simili observat Celsped. *loc. alleg. dub. 222. num. 2.* & de Episcopo volente prædicare in Ecclesiis Regularium exemptis annotat Peyrin. *de privil. Minim. tom. 1. const. 26. Leon. X. §. 25. num. 47.* Deinde non rectè inferitur à præcedentiæ & honore, qui debetur Episcopo, ad Capitulum. Quia Regulares debent reverentiam Episcopis ob dignitatem Episcopalem, cum sint loco Apostolorum, ut ex Constitutione Leonis X. refert Celsped. *dub. 320. numer. 1.* Quæ qualitas nullo pacto est communicabilis, aut inest Capitulo.
- 57 Iraque probanda est etiam per Clerum Cathedralis consuetudo immemorabilis, & donec probetur, servanda sunt decreta, ut expressè in illis sancitur. Cæterum multi etiam tenent, immemorabilem in hisce casibus non suffragari, sed quacunque consuetudine non obstante, jus faciendi funera spectare ad Regulares, iique sunt Tambur. *de jur. Abb. d. tom. 1. disp. 15. quest. 18. Celsped. dub. 219. num. 25. in fin. & Barbof. de Paroch. p. 3. capit. 26. numer. 82.* Sed prævè, cum sit contra virtutem immemorabilis; & expressa decreta Sacrarum Congregationum.
- 58 Cujus quidem immemorabilis vigore etiam contra Ecclesiam parochialem Regularium allegari potest privilegium Apostolicum exercendi in aliena Parochia, & in loco exempto jura parochialia, *cap. cuncta per mundum 9. quest. 3. Clem. 1. juncta Glossa in v. privilegia, ibique Abb. sub nu. 32. & Vitalin. sub num. 54. de privil. Rot. dec. 667. num. 4. par. 1. & dec. 11. nu. 2. cum binis seqq. ac dec. 614. num. 1. & 2. p. 3. recent.*
- 59 Secundo, quia pro acquirendo, seu conservando hoc jure præminentiarum in funeribus, & aliis functionibus parochialibus in Ecclesiis Regularium, sufficit sola quadragenaria; quia hujusmodi consuetudinis jus non resistit, sed assilit, cum tota diocesis sit Parochia Ecclesiæ Cathedralis, ac propterea in illa omnes parochiani aliarum Ecclesiarum Sacramenta percipere possunt, *cap. 3. cum Glossa v. foris veniunt, ibique Abb. in ultima Glossa, de offic. Archip. quæ pro acquirendo hujusmodi jure funerum suffragatur, cap. ex transmissa extr. de prescripi. & cap. constitutus, de relig. dom. & c. cum inter, extr. de verb. ac rer. signif. Abb. in d. Clem. 1. sub num. 33. in fin. ibique Vitalin. num. 74. de privil.*
- 60 Tertio, quia cum jus parochiale esset ab initio apud Episcopum, & ejus Ecclesiam Cathedralis ante divisionem Parochiarum, tam in habitu & potentia, quam in exercitio, & hodie etiam in potentia existat, ex dicta immemorabili possessione præsumitur, & allegari potest, vel Episcopum in distributione parochialium hoc jus suæ Cathedrali, ejusque Capitulo præservasse, vel illi hoc jus concessisse, quod facere potest, cum ratione jurium parochialium possit Episcopus in sua dioc-
- celi quicquid potest Papa in universo mundo, Vitalin. *in d. Clem. 1. sub numer. 31. 32. ac 33. & sub numer. 94. de privil.*
- Quarto, quia in hujusmodi præminentis attenditur consuetudo, licet alias de jure aliter præcedere deberet, ac repugnaret juris communis dispositioni, ut per Bald. *in c. cum olim de consuet. ac alios sæpè dixit us & firmavit Rota dec. 4. in fin. de elect. in nov. & dec. 335. num. 8. & nec 716. num. 18. dec. 964. num. 1.* Præsertim si sit centenaria, & immemorabilis, quæ etiam sufficeret, si esset quadragenaria & per tempus quadraginta annorum observata; Purpur. *in l. 1. v. 200. ff. de offic. jus, Barbat. conf. 5. nu. 2. Rot. dec. 410. nu. 1. & coram Seraph.*
- Nec relevat, quod cum in facultativis non currat præscriptio, non potuerit ex dictis actibus continuatis per tempus immemorabile acquiri Capitulo jus interessendi in Ecclesiis Regularium contra illorum voluntatem, ac ipsis invitis. Tum quia cum dictis Regularibus competere facultas prohibendi, ne Capitulum funeribus suarum Ecclesiarum interesset, ac præminentiam haberet per modum juris notoria, non est facultativa, sed illi per consuetudinem contrariam præscribitur, Rot. *dec. 11. num. 9. p. 2. rec.* Tum etiam quia cum actus facti concernant exercitium actus jurisdictionalis in eorum Ecclesiis exemptis, cui sine coactione fieri tanto tempore non potuerunt, ac fuerint longissimo tempore quadraginta annorum continuati, & facultas prohibendi, ne Capitulum Cathedralis in funeribus in suis Ecclesiis faciendis competat Regularibus ratione privilegii, illis ab Episcopis, ac Sede Apostolica concessis, illis præscribi potuit & contra eosdem Regulares immemorabilis præscriptio concurrat, quia ex jure privativo, & ex multiplicatis actibus factis cum exercitio jurisdictionis excluditur præsumptio, quod fuerint facti vigore facultatis, Rota *dec. 217. num. 2. coram Seraphin. dec. 1. num. 3. de caus. poss. & prop. coram Cæs. de Grass. decisio. 397. num. 3. p. 2. rec.*
- Quod absolute procedit in hoc casu. Quia sicuti si Episcopus interesset funeribus deberet præcedere omnibus etiam in Ecclesiis Regularium. Quia jure funeralia spectant ad jus parochiale, quod residet penes Episcopum, Gratian. *discept. 298. nu. 71. & 74. cum seqq.* ita etiam præcedentiæ debetur Capitulo Cathedralis, Quia eadem reverentia, quæ ab inferioribus Clericis, ac Regularibus debetur Episcopo, debetur etiam ejus capitulo Cathedrali, quod cum eo facit unum corpus etiam in funeribus in aliena Parochia celebratis, ut in specie tradit Felin. *in cap. Cum non liceat num. 2. ibique Abb. nu. 2. extr. de presc. At hæc rationem refellimus supra.*
- Neque obstat Gratianus, & Rubeus *d. discept. 298.* Quia non loquuntur in immemorabili consuetudine immò excipiunt quadragenariam. Fundatur enim in supposito, quod Parochi in funeribus sint cæteris præferendi, quia in illis sunt Vicesgerentes Episcoporum, & quod in materia facultativa non cadit præscriptio.
- Quæ quidem in jure non subsistunt. Quia cum tota diocesis sit Episcopi Parochia, & illi debeatur in quacunque Ecclesia inferiori præcedentiæ, & volens possit funeribus interesse, ita etiam debetur capitulo Cathedrali, illum representanti ex Felino superius allegato. Et quia ex immemorabili resultat præsumptio, quod hoc jus suo capitulo in erectione parochialium reservaverit, & facultas excluditur, cum ratione tituli, & ex juris dispositione possit Episcopus ab initio hæc jura suæ Cathedrali reservare, quod excludit materiam facultativam, ut in puncto quod possit præscribi jus funerandi, etiam quoad præminentiam contra Episcopum, cui tanquam capiti debetur & sic multo magis contra Parochum, Capitulo tanquam membro Episcopi subjectum tradit idem Abb. *in d. cap. cum non liceat sub num. 17. extr. de prescripi.*

CONSULTATIO XLIX.

1 *An Regulares ad funus accedentes convenire debeant in Ecclesiam Parochialem cum aliis pariter accessuris, & inde omnes unà cum Parocho ad domum defuncti efferendi processionaliter procedere?*

2 *An distributio candelarum occasione funeris inter Clerum sacularem, & regularem debeat esse equalis?*

1 **A**D primam dubitationem quod attinet respondeo, seclufa legitima consuetudine, omnes convenire debere in Ecclesiam parochialem. Quia, qui est magis dignus, trahit minus dignum, ut alibi diximus. Parochus autem in funeribus, & exercitio curæ animarum est magis dignus. Nam gerit vices Episcopi, qui dicitur Rector Parochialis, *ca. Bona rei 11. quest. 2. & cap. Ad Apostolicam, de donat. Boer. de auct. magn. consil. in addit. num. 16 Germon. de indult. Cardinal. S. Ad beneficia num. 45.* ac proinde præfertur omnibus in cura animarum. Ergo debet etiam præferri in loco, in quem Regulares, omnesve alii convenire debent occasione funeris ejus parochiani. Quia subrogato debetur idem honor, ac subroganti in actibus, in quibus illum representat. Deinde ille debet præferri in loco, qui ibidem plus jurisdictionis habet, ut docet Flam. Rub. *conf. 15. num. 131. vol. 2.* At Parochus plus jurisdictionis habet. Nam ob jurisdictionem, quam Parochus habet in sua parochia, non potest funus levare sine illius licentia, & antequam dicat *subvenite*, Imol. *in Clem. Dudum num. 6. de sepult. Card. S. hujusmodi in fin. Oldr. conf. 82 n. 2.*

2 Cujus rei si quis desiderat declarationes Sacrarum Congregationum, novam præter alias innumeras, nunc præbeo. In Placentina die 16. Decembris 1661. *Sacra Congregatio Eminen. S. R. E. Cardinalium, negot. is, & Consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, attentis narratis, reque, auditis partibus, Em. Palloto referente, mature discussa, & examinata, censuit, declaravit, & decrevit quoad primum, Monachos hujusmodi accedentes ad funeralia defunctorum convenire debere in Ecclesiam Parochialem defuncti cum aliis pariter accessuris, & inde omnes unà cum Parocho ad domum defuncti efferendi ritualiter procedere.*

3 In Viglevanen. 13. Novembris 1600. *Sacra & c. Regulares vocati ad sepeliendos mortuos etiam in sua propria Ecclesia, debent accedere in Ecclesias Parochiales, & quibus cadavera amoventur, & inde cum Clero saculari discedere non autem expectare extra januam Ecclesie, & aliis se postea associari. In Senogallien. 26. Augusti 1616. Sacra & c. censuit, Regulares, cum alicui funeri convocari contigerit, debere ad Parochialem Ecclesiam accedere, & exinde cum Parocho ad domum, ex qua cadaver extrahendum est, se conferre. Casu autem, quo dictum cadaver in aliqua Ecclesia deponi contingat, in eandem Ecclesiam, ubi depositum erit, convenire debent.*

4 Idem quoque censuit eadem S. Congreg. super Episcop. five S. Rituum Congregatio in una Bononien. 9. Decembris 1617. *Sacra, & c. censuit, vocatos omnes ad funus debere convenire in Parochialem Ecclesiam defuncti, & in Tropien. 8. Febr. 1631. & in Thelesina 12. Febr. 1633. Sacra, & c. Regulares, vel alii funus comitantes non permittantur expectare per viam, neque ad domum defuncti, sed tantum in Ecclesia parochiali, non obstante contraria consuetudine expectandi per vias, vel ad domum defuncti. Quod, si concurrat legitima consuetudo conveniendi in aliam Ecclesiam observanda est, ex S. Congregatione Concilii, quæ die 6. Januarii 1649. censuit Regulares, quando vocantur ad associanda defunctorum cadavera, teneri accedere ad parochialem Ecclesiam, aut concurrente legitima consuetudine ad aliam Ecclesiam. Sed nullo modo posse per viam expectare, aut in domum defunctorum convenire, non obstante contrario usu allegato.*

5 Immo non obstante, quod non interesset Clerus, sed solus Parochus ex declarationibus S. Congregationis su-

per Episcopis sub die 23. Martii 1646. & 29. Maii 1648. & 28. Aprilis 1651. quæ etiam in una Neritonen. 16. Maii 1588. declaravit in hoc attendi debere consuetudinem, ut Clerus conveniat quod solet convenire, & ubi non adest consuetudo in Ecclesiam parochialem.

Et S. Rituum Congr. in Limana 15. Decembris 1632. censuit Regulares vocatos ad funus convenire debere in Parochialem, aut in aliam Ecclesiam juxta loci consuetudinem & in Bononien. 2. Junii 1620. aut ubi Clerus congregari consuevit.

7 Absolutis vero exequiis Regulares rectè, si velint, ad suos Conventus redire possunt, neque tenentur comitari Capitulum ad Cathedrali, vel ad Collegiatam, neque Parochum ad suam parochialem ex dicta Sacra Congregatione super Episcop. in Andrien. 20. Januarii 1657.

8 Quoniam cum in hoc attendi debeat decus actionis, attento maxime locorum situ, cum possit contingere, quod Ecclesie parochiales multum distent ab utriusque Cleri Ecclesiis, & non nisi cum maximo incommodo in parochialem conveniri queat, aliæque plures rationes urgere possunt, merito potuit consuetudine introduci, ut totus Clerus conveniat in Ecclesiam, saltem proximam ædibus defuncti, vel in aliam. Quod etiam respexit Rituale Romanum in rubr. *de exeq. ubi de exequiar. ord.* ita disponit *Constitutio tempore, quo corpus ad Ecclesiam deferendum est, convocetur Clerus, & alii, qui funeri interesse debent, & in parochialem, vel in aliam Ecclesiam juxta loci consuetudinem, ordine conveniant.* Quod ut inviolatè omnes observent, Paulus V. in Bulla prælibato Rituali præmissa, hortatur, hoc est mandat, ut observent. Nam *hortari* plus est, quàm *monere*. Id enim quoddam quasi imperium habet, *l. Lubemus, C. ad leg. Jul. repetunt.* At *Monere* æquipollet verbo *mando*, sicut æquipollet verbo *Rogo*, quod aliquid minus videtur importare, *ut l. si servi mei. ff. de neg. gest. & in c. Rogo 11. qu. 3.* ubi id notat *Glos. v. Rogo, Butr. in cap. Nam concupiscentium in fin. de const. Imol. ibid. n. 8. Sylvest. v. Præceptum qu. 2. Suar. lib. 3. de legib. cap. 15. nu. 7.* Quod magis locum habet in præsentibus, quia Pontifex dicit, ut illud inviolatè omnes observent, quæ verba exprimunt ejus enixam voluntatem, quod fiat, quod hortatur. Præsertim, quia præmisit Pontifex suam dispositionem regulativam rituum Ecclesiasticorum, tanquam de materia omnino necessaria, ut constat ex præmio. Et ad mantinendam hanc suam regulam inducit dictam exhortationem. Et proinde oportet quod eodem modo servari valeat, quo disposuit. Certum est autem, quod obligat ad servandum quod disposuit, & proinde id etiam, quod hortatur, cum hoc sit necessarium ad mantinendum ejus dispositionem.

9 Ad secundam vero dubitationem respondeo, distributionem candelarum quoad differentiam quantitatis pendere ab arbitrio hæredum, aut aliorum distribui mandantium. Ita enim censuit S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus in d. Placentina die 16 Decemb. 1661. Et die 5. Maii 1617. ubi declaravit, hæredes defunctorum posse vocare numerum Sacerdotum, sibi benè visum, & ceram pro libitu dare.

10 Ratio decidendi inde manifesta est, quod unusquisque rei suæ liberrimum usum habet, *l. in re mandata, C. mand.* Adeo ut etiam possit abuti, textus egregius in *l. sed, & si lege §. Consuluit, ff. de pet. her. ibi: dum res sua se abuti putant, & l. 1. §. & magis, v. prodegit, ff. siquidem in fraudem patroni*, ideout etiam prodigo manifesto id liceat quandiu nondum est ipsi per Iudicem bonis interdictum, ut est communis opinio Doctorum, secundum Alex. & Ias. in *l. is cui bonis, ff. de verb. oblig.* ubi & Franc. Arct. Nam quod quisque homo sanæ mentis, & legitime ætatis voluerit, quod quæ libuerit circa res suas, id utile ei esse, inspecta legis censura, reputatur, quamvis inspecta communi hominem opinione inutile ei sit, §. *Præterea*, cum *Glos. inst. de act. d. §. consuluit, d. §. & magis, & l. Quia*

Quia autem in princ. & S. I. ff. qua in fraudem cred. cum ibi not. per Glof. & ut lex ait, ipse sibi quoque insidiatus est, significans hominibus licere sibi ipsis insidiari, hoc est ad suum incommodum res suas prodigere, etiam si in consequentiam quale damnum aliis resultet, ut ex dictis legibus, & ex l. quia poterat, ff. ad Treb. §. sed neque, instit. de aut. tut. & inst. de leg. Fus. can. 101. ubi notata per Aldobr. l. non usque adeo, ff. si quis à par. fuer. man. Et quod isthæc omnia superat, dictuque mirabile esse videtur, licet nobis etiam nosmetipsos vendere, §. fin. instit. de jur. pers. l. si quis filio exheredato, §. irritum, ff. de injur. rnp.

11 Ex quibus planè colligitur qualis sit vera domini definitio. Est enim naturalis facultas ejus, quod facere libet, nisi quid vi, aut jure prohibeatur. Ita ex l. libertas, ff. de stat. hom. §. libertas, instit. de jur. pers. Dominium in rebus habere, quid obsecro aliud est, quàm liberrimam ad libitumque facultatem habere circa rem suam?

12 At enim ego puto, arbitrium hujusmodi coercendum esse à decore personarum, loci, temporis, actionis. Si namque hæc ceræ quantitas, qualitasque relinqueretur arbitrio distribuentium, vel hæredum, poterit iis, qui in minori dignitate constituti sunt distribui major quantitas, & qui in majori minor, Clero regulari cereus, sæculari, qui regulari præfertur, candelula. Quod quidem scandalo, vel saltem indecoro non caret. Quapropter ut evitetur invidia, id est occasio turbatum, quandoquidem stimulos dedit æmula virtus. Nec quenquam jam ferre potest Cæsare priorem, Pompejusve parem, Lucan. lib. 1. censeo, in hac re standum esse consuetudini hætenus servatæ, vel ceram æqua lance distribuendam. Si tamen ipsi defunctorum hæredes majorem ceræ quantitatem Regularibus donare voluerint, poterant id facere post publicam functionem; licet in hujusmodi casibus æquabile jus servandum foret, non quod æquet omnes, sic enim non possent Clerici sæculares Regularibus esse digniores, majoresve, sed quod justitiam inter eos, & æqualitatem quandam proportionabilem, æquitatemque conservet cum decore temporum, locorum, personarum ad l. 2. C. de pign. fugiendumque indecorum cujus duo sunt discrimina, unum excessus, alterum defectus. Ille plus est quàm deceat, hic minus. Id quod præcipuè viri Ecclesiastici in sacris officiis curare debent; nam secundum eorum honestatem crescit, aut minuitur eorum æstimatio, S. Sed pæna, instit. de injur.

CONSULTATIO L.

An Regulares possint concordare cum Parochis, ut ii peragant officium in Ecclesiis regularibus super cadavere defuncti parochiani? Et quo pacto concordia probeatur?

A Firmativè. Ita censuit S. Congregatio super Episcop. in Firmana anno 1606. quæ hujusmodi concordiam confirmavit, & anno 1642. declaravit, Regulares teneri ad observantiam dictæ concordia. Siquidem concordia fieri potest super iis omnibus quæ possunt in controversiam deduci, Gregor. decis. 149. n. 4. & facta parit exceptionem litis finitæ, & impedit alterius litis ingressum, idem Gregor. decis. 354. nu. 1. & 2. sicuti & post concordiam inter personas Ecclesiasticas initam non licet amplius allegare contrariam dispositionem legis, præscriptionis, nec privilegii, sed omnino pacta conventa observanda sunt per textum in cap. 1. de transact.

2 Porro ad hoc, ut Clerus sæcularis, & regularis validè possint inire contractus, præcipuè transactionis, requiritur copulativè interventus Prioris, & Capituli legitime congregati in loco solito, & quòd interveniat, nedum major & sanior pars, sed etiam quòd nullus contradicat, si ex transactione remittatur jus clarum competens ipsi Capitulo, ut per plures decisiones firmatum fuit in Burgen. præminentiarum p. 3. recent. decis. 623. num. 1. & 3. dec. 328. n. 1. & seq.

3 Hujusmodi autem concordia probeatur per scripturam,

vel saltem per legitimum numerum testium formiter examinatorum juxta textum l. in exercendis, C. de fid. instr. aliisque relatis firmat Rot. dec. 133. nu. 7. p. 5. rec. Item satis superque probatur ex illius tenore in ejus confirmatione inserto; ut in puncto concordia, est decisio Seraph. 460. num. 2. & Rot. inter rec. dec. 388. n. 2. & 3. p. 2. ubi subdit, nulla alia verificatione opus esse. Hinc non est necessarium, quòd sit probanda per instrumentum, ut in puncto tradit Angel. de Aret. conf. 20. n. 32. ad 37. & præcipuè nu. 26. Card. Tusch. lit. C. concl. 351. nu. 3. ut propterea etiam ex unico teste, junctis adminiculis, eam probari firmet idem Angel. loc. cit. num. 27. adducens rationem, quòd sit materia multum favorabilis, quia imponit finem controversiæ.

4 Unde certum est, eam probari, quando concurrunt non solum testes nullum habentes in ea commodum, sed etiam tenor ipsius concordia insertus in confirmatione, qui solus ex se sufficit, etiam si sola substantia, non autem integer tenor insertus fuisset, sicuti firmant decis. 338. num. 3. & 339. num. 4. ad med. pag. 2. recent. & egregiè dec. 226. num. 2. pag. 7. recent. non quidem ob clausulam ex certa scientia, sed quia præsumitur, Principem se informasse de veritate materia insertæ, ut benè declarat d. decis. 226. num. 21. & comprobatur d. decis. 338. num. 2. p. 2. rec. Nec mirum, quia scientia certa Principis non oritur ex adjunctione clausulæ ex certa scientia, sed ab insertione tenoris, vel substantiæ. Et propterea confirmationem cum clausula ex certa scientia, non inserto tenore, vel substantia, certam scientiam non operari, dixit Rot. apud Seraph. dec. 981. num. 2. & contra sola insertio substantiæ, vel tenoris certam scientiam inducit absque eo, quòd adiciatur clausula præfata, ut per Lotter. de re benef. quest. 25. num. 88. lib. 1. & alleg. dec. 338. num. 2. & 226. num. 21. p. 7. rec. Quinimò solius substantiæ insertio importat, ut confirmatio dicatur concessa ex certa scientia. Lotter. loc. cit. d. quest. 25. num. 88. cum seqq. Rot. decis. 92. num. 3. p. 1. rec.

5 Item quando in confirmatione concurrunt supplicatio utriusque partis, qua nulla major probatio, l. cum precum, C. de liber. caus. Buratt. dec. 300. num. 6. Nec relevat, quòd dicatur supplicationem potuisse à Parochis, vel à Clero sæculari fraudulenter porrigi, etiam nomine Regularium. Nam fraus non præsumitur, & supplicatio semper præsumitur porrecta vel à supplicante, vel de ejus ordine, Put. decis. 171. n. 1. lib. 3. in nov. Quæ sanè supplicatio, dum concurren observantia subsequuta, inducit etiam novum utriusque partis consensum, Rot. dec. 218. n. 15. pag. 7. recent. & sola tribuit robur, ac fidem scripturæ, quantumvis informi, Buratt. dec. 857. num. 5. Add. ad Gregor. decis. 469. lit. B. ubi ampliatur etiam si constet de observantia aliquorum capitum tantummodo, Caputaq. d. c. 234. num. 2. pag. 1. ubi firmat etiam in copia copiarum.

6 Hincque tollitur objectum, quòd sola supplicatio non probeat consensum ejus, cujus nomine porrecta apparet. Nam hæc conclusio procedit, dum alia adminicula non concurrunt, secus autem si concurrant, sicuti declarat Seraph. dec. 560. n. 1. & 2. ut si concurrat favor Regularium in plerisque aliis capitulis concordatis, Buratt. ibid. nu. 2. necnon stylus Sac. Congregationis super Episcopis, & Regularibus de confirmando præjudicialia Religionibus, nisi consultis Procuratoribus generalibus in Curia residentibus. Tum & maximè continuata observantia, & quidem longæva, supra triginta annos, quæ apta est inducere novum consensum juxta superius allegata.

7 Neque subsistit, quòd observatio debeat esse præscripta. Nam contrarium firmant Caval. dec. 427. nu. 2. & seqq. Rot. dec. 14. n. 4. & 5. p. 7. rec. Menoch. conf. 144. nu. 85. & seqq. Verùm in materia tam levi longè minores probationes sufficere deberent. Ac proinde quadragenaria requiritur solum, dum agitur de fundando intentionem in præscriptione, non autem si fundatur in scriptura, quæ impugnatur ex defectu consensus; hoc enim secundo casu sufficit observantia aliquot annorum tantummodo, ut

ut per Seraph. *d. dec. 460. num. 8. in fin. ibi: plures anni inter confirmationem & licentiam motam.* Et in fortioribus ad effectum adhibendi fidem est *dec. 36. num. 1. post Pacif. de Salv. quibus adstipulatur Menoch. d. conf. 1144. nu. 85. & seqq.* ubi etiam annotavit observantiam differre à præscriptione, hancque eandem differentiam agnovit Rot. apud Caval. *d. dec. 427. num. 2. & 3.* ubi propterea in suo casu admittit observantiam annorum decem, quæ quidem satis est, ut per Rot. *d. decis. 14. num. 4. & 5 p. 7. recent.* ubi quod sufficit aliquando ita fuisse observatum per duos, vel tres actus.

8 Et in hoc casu confirmationis Apostolicæ, vel S. Congregationis super Episcopis & Regularibus non obstat quod iidem Regulares non potuerunt contrahere absque licentia Provincialis, vel Generalis. Quoniam dum concurrat confirmatio Superioris, aliud non requiritur, quia Superioris auctoritas cessare facit illam inferioris, ut in fortioribus, nempe de alienatione facta per monasterium etiam cum expressa reservatione consensus Capituli generalis, Præsidentis, & Diffinitorum dixit Rot. apud Seraph. *decis. 1027. num. 6. cum duobus seqq. & iterum decis. 1080. nu. 6.* ubi quod confirmatio Apostolica facit, ne requirantur aliæ solemnitates.

9 Præterea probatur, ex loco, in quo reperitur. Receptissima quippe Doctorum sententia est, quod hujusmodi scripturæ habentur pro authenticis, recipiuntque fidem à loco, quando in loco ipso nulla recipitur scriptura, quæ prius non fuerit examinata & reperta legalis, & authentica, ne aperiatur via fraudibus per suppositionem scripturæ non veræ, ut rectè scribunt Felin. *in cap. Ad audiendam 12. num. 11. & 15. de præscript.* Cravet. *de antiq. temp. p. 1. num. 2. post med. Gratian. discept. 82. & 859. n. 30. Scac. de judic. lib. 2. c. 11. nu. 779. & seq. ac sæpius firmavit Rot. apud Verall. dec. 42. lib. 1. & dec. 430. lib. 2. in cor. & coram And. dec. 88. n. 6.*

10 Dum igitur adest concordia, non oportet disputare, an suffragetur Parochis, ac Clero sæculari sola consuetudo, licet dum est consuetudo immemorabilis illam suffragari & nunquam exclusam consuetudine in genere censeri exclusam immemorabilem, tanquam maximè privilegiatam in puncto funeralium contra Regulares plenè respondit Grat. *discept. 492. per tot. & signanter n. 5. cum tribus seq. & sub num. 17. cum seqq.* responderet ad Constitutionem Pii V. à Regularibus allegari solitam, illumque sequitur Barbof. *de Paroch. cap. 26. num. 82. in fin.* quamvis ibidem ex sententia Sacr. Rituum Congregationis teneat sufficere, allegare immemorabilem, nisi probetur; & consuetudinem etiam in genere salvavit Sacra Congregatio Rituum in declaratione relata ab ipso Barbof. *in collect. Bullar. fol. mibi 531. in fin. vers. Parochi defunctorum,* & donec illa probetur manutenendos esse sæculares contra Regulares in possessione, in qua reperiuntur, resolvit eadem Sacra Rituum Congregatio in causa relata *in decisio. collect. Bullar. v. Parochus in principio.* Qua de re nos alibi. Itaque rectè ait Senatus *in l. sive ingenua, ff. ad S. Con. Tertullian. Qua judicata, transacta, finita sunt, rata maneat.* Quod ita intelligendum inquit Ulpian. *ibi: ut judicata accipere debeamus ab eo, cui judicandi jus fuit; transacta scilicet bona fide, ut valeat transactio, finita vel consensu, vel longo silentio sopita.*

CONSULTATIO LI.

An Canonici, & Præbendati, qui utuntur almutio, possint illud deferre, dum uti singuli invitantur ad associandum funera, atque adeò præcedere Parochis?

Et quid si sub sua Cruce conveniant ad funera etiam cum Parochis juxta formam statuti Synodalis?

11 Respondeo ad primum negativè. Primo quia Parochus præcedit Canonicis, saltem uti singulis, cum cura sit dignior Canonicatu, *arg. c. cum in illis, de præb. Jo. de Sylx. de benef. quest. 61. numer. 2. Molan. tract. de*

Canon. lib. 2. capit. 12. Repugnat autem juri ac honestati, quod Parochus in officio suo, sacerdotali habitu iadutus, alios sequatur, qui funeri extra suum officium, & sicut privati intersunt. Nam minor præferretur majori, Abb. *consil. 21. numer. 4. libr. 1. Roch. de Curt. in tract. de consuet. numer. 100. Decian. consil. 21. numer. 69. lib. 1.* quos post alios refert, ac sequitur Menoc. *conf. 902. num. 79. & 81. ac tradit Tob. Non. conf. 72. num. 7. Fab. de Ann. conf. 40. num. 21. Mastril. lib. 41. cap. 14. num. 1. & censuit S. Rituum Congregatio in Nullius 12. Maii 1612.*

Secundò, quia uti singuli non erigunt propriam Crucem, & idè non incedunt collegialiter, nec faciunt Capitulum, collegium, vel universitatem, sed tantum in actione funerali pro ministris, ac servis Ecclesiæ reputantur, Rot. apud Caval. *decis. 57. num. 1. & 4. Barbof. de Canon. & dignis. cap. 37. num. 17.*

Non obstat privilegium deferendi almutium. Quia cum in eo dicatur, quod possint illud deferre quando incedunt uti singuli, id recipit passivam interpretationem à jure communi, cui non derogat, ut respondit Rot. *d. decis. 57. num. 6. coram Caval.*

Atque ita semel ac iterum censuit S. Congregatio super Episcop. & Regular. in Placentina funeum, nempe, *Sacra & c. attentis narratis, ac sæpius auditis partibus Eminentissimo Franciotti iterum referent, toto negotio diligenter, maturè discusso, censuit memoratum cadaver spectare ad Ecclesiam Parochialem SS. Faustini, & Iovita & eidem propterea esse restituendum, necnon Præbendarios posse uti almutio in casibus quando incedunt collegialiter una cum Capitulo 2. Maii 1659.*

Sacra & c. attentis narratis, & causa ad relationem Eminentiss. Franciotti iterum proposita, & examinata, censuit, declaravit, & decrevit, Præbendariis superscriptis licere tantum deferre almutia, in iis casibus, quando incedunt collegialiter cum Capitulo, 10. Novembris 1662.

Ad 2. Non videtur posse denegari ejusmodi delatio almutii. Constat enim Episcopum in Synodo statuta concedere posse, quæ vim legis habeant inter ejus subditos, *cap. ut animarum, de constit. in 6.* ubi Glof. *Statuto* notat eam esse perpetua, Sperellus *dec. 14. num. 21. p. 1. & in materia funeralium Rot. in Barchinonen. Statuti decis. 107. p. 7. recent.* ubi sub num. 16. quod hujusmodi statuta, tanquam continentia eximium, misericordiæ opus, dicuntur dirigere humanas actiones ad æternam felicitatem. Habentque locum etiam si continerent aliquod præjudicium personarum inferiorum; sufficit enim statuentes moveri ex rationabili causa, prout hic, ad effectum solemnius ducendi funera, ut statutum teneat, & in præjudicium aliquorum, ut bene Jas. *in l. omnes populi, 13. ff. de just. & jur. Rot. apud Seraph. dec. 707. nu. 8. & in terminis d. dec. 107. nu. 18. & 20. p. 7. recent.*

Neque obstat, quod præbendarii, quando incedunt sine Capitulo, non debeant deferre almutia, ea ratione, quia sine Capitulo dicuntur incedere uti singuli, non autem collegialiter, & uti universi, cum alii Clerici, præter Canonicos, Collegium non constituent, ad textum *in cap. dilecta,* ubi Abb. *de excess. Pral. & fuit sæpius resolutum à Rot. deccis. 112. num. 1. & 4. p. 7. recent.* Nam id procederet, nisi adestet statutum concedens, ut præbendarii ad funera conveniant cum almutiis sub sua Cruce. Non enim negatur præbendariis, quin possint in aliquem actum convenire, uti universi, quando ad hoc habent jus aliquod speciale, vel consuetudinem juxta doctrinam Host. *in summ. de excess. Pral. §. 1. Rip. respons. 12. numer. 13. de rescript.* quos in terminis sequitur Rot. *decisio. 136. numer. 3. p. 6. recent.* Cumque in hunc actum pietatis conveniant ex dispositione juris synodalis, & auctoritate Superioris, faciunt collegium, quicquid sit quoad alios actus, in quibus non habent jus conveniendi, ut plenissimè probat Calder. *conf. 6. num. 2. & per tot. de his, qua sunt à Pral. conf. cap.*

Quod facilius admittendum est, accedente diuturna observatione, ex qua præsumitur, quod hæc constitutio synodalis fuerit à Sede Apostolica confirmata, ut per Rotam apud Seraph. *decis. 507. num. 3. & in recent. d. dec. 107. num. 14. p. 7.* Et quia confert ad majorem funerum solemnitatem, & sic ad augmentum pietatis, atque Religionis, cujus in omnibus prima est causa, *l. sunt persona in fin. ff. de relig. & sumpt. funer.* Et hoc etiam casu præcedentia debetur Parocho per ea, quæ alibi diximus.

CONSULTATIO LII.

Cuinam competat præcedentia in funeribus inter Parochum proprium defuncti, & Capitulum Cathedralis, vel Collegiata in locis, ubi est Cathedralis?

Competere Parocho prolixè ac eruditè firmat Gratian. *tom. 2. discept. for. cap. 298.* cum Theodosio Rubeo, cujus responsum adducit, & Barbof. *in Pastoral. alleg. 78. num. 38.* ac referunt ita decisum à Rota Romana in una Calaguritana præminentiarum de Victoria die 16. Novembris 1592. Idque probant pluribus rationibus, ut apud ipsos videre est.

Et quidem attenta discrepantia decretorum haud facile est, hanc controversiam resolvere. Videntur enim pro Parocho stare decreta antiqua Sac. Rituum Congregationis, nominatim in Nucerna die 24. Octobris 1609. & in Prænestina die 13. Julii 1619. ac Rituale Romanum *rit. de exeq. §. Exequiarum Ordo in fine.* Pro Cathedrali verò ac Collegiata videntur stare decreta recentiora cum opinione Rotæ apud Seraph. *dec. 1445.* & adducta per Barbof. *de offic. Paroch. cap. 9. per tot.*

Verùm in hac re, quoad præcedentiam in ordine ad locum nobiliorem servanda est consuetudo, ita quidem, ut Parochus semper retineat sua jurisdictionalia, in quibus præferendus est Capitulo, siye Cathedrali, siye Collegiali. Sub terminis hujus distinctionis hoc dubium resolvit S. Rituum Congregatio in una Ostiensi die 18. Aprilis 1607. quæ ita se habet. *Sacra, &c. Et quando contingit associare funus alicujus defuncti ad aliquam Ecclesiam parochialem, in quam simul Capitulum Ecclesie Collegiata cum Parochis aliarum Ecclesiarum dicti loci conveniunt, præcedentiam dandam esse Archipresbytero, & Canonicis Ecclesie Collegiata, etiam supra proprium Parochum, cui tamen jus faciendi officium in propria Ecclesia reservetur.*

Et in alia Prænestina, *Sacra, &c. Præcedentiam semper & ubique competere Archipresbytero, & Canonicis Ecclesie Collegiata supra prædictum Parochum, & in asportandis funeribus defunctorum propria Parochia. Jus tamen faciendi officium in propria Ecclesia ipsi Parocho reservatur.*

Idipsum disertè firmatum fuit à dicta Sac. Congregatione die 14. Maii 1643. nempè, *in associatione funerum, salva legitima loci consuetudine, deberi præcedentiam Capitulo Collegiata supra Parochum, etiam proprium defuncti, sine tamen præjudicio in reliquis juriis, & præminentiarum eidem Parocho de jure, vel de consuetudine competentium.*

Etenim pro Canonicis Cathedralis, & Collegiatae rationes illustrissimæ sunt, quas vide apud Felin. *in cap. cum liceat ini. de præscripti: Genuensem in prax. cap. 61. num. 12.* & Mantiq. *de præcedent. quæst. 14. n. 2. & quæst. 32. num. 25.* & præcipuè quoad Canonicos Cathedralis extant sequentes declarationes. *Canonici Cathedralis præcedere debent Parochum, etiam in funere, non autem alii. Inter Canonicos autem præcedentia datur Archipresbytero, si stolam deferat. Sac. Rituum Congregatio in Viterbiensi 25. Junii 1611. In Nullius 12. Maii 1612. & in Prænestina Cavarum 14. Augusti 1618. Vide Mancianum in pr. visit. infirm. rit. de præced. dub. 9. & 12.*

CONSULTATIO LIII.

An liceat facere Octavas pro defunctis, præcipuè inter Octavam omnium Sanctorum, sine speciali Indulto Sedis Apostolicæ?

Videtur respondendum licere. Ratio autem est, quia nullo jure id prohibetur, alioquin diminueretur cultus divinus, cujus augmentum jus desiderat, *cap. ex parte, de const. Caputaq. dec. 215. nu. 6. lib. 3. Gabr. consil. 183. nu. 3. lib. 2.* maximè in suffragium animarum defunctorum, pro quibus semper orat Ecclesia, *c. visum*, ubi Archid. & alii *de consecr. d. 1.* & observant Amalar. *de ord. Antiph. c. 65* Isidor. *de Eccles. offic. lib. 1. c. 15.* & hanc opinionem firmavit Rota in Romana commemorationis defunctorum, Junii 1665. coram Otalora, & iterum 9. Junii 1666. coram eodem.

At verò tenendum est, non licere. Primò: Quoniam octava omnium Sanctorum ponitur inter majores, ac proinde non possunt absque particulari privilegio celebrari infra dictam octavam Missæ pro defunctis. Instituire enim, ac celebrare octavas ultra præscriptas à Sacris Canonibus, Constitutionibus Apostolicis, Missali, ac Rituali Romano nemini est permittum sine auctoritate Pontificis, Gavant. *in rubr. Breviar. sed. 3. cap. 8. nu. 1. Quart. ad rubr. Missal. p. 1. iii. 2. dub. 1.* Secundò quia id clarè prohibent rubricæ generales Missalis *cap. 5. num. 2. in fin.* & tradunt Barbof. *in sum. Apostol. decis. collect. 478. num. 5.* ac Lezan. *in sum. v. Missa num. 46.*

Hæc rationibus satisfacere conatur Rota locis allegatis. Et ad primam respondet, illam non urgere: Quia nullo jure reperitur prohibitum dicere Missas pro defunctis, nisi infra octavam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, Hebdomadæ majoris, Feriæ quartæ Cinerum, & Vigiliarum Nativitatis Domini, & Pentecostes, ut in specie respondet Barbof. *de offic. & potest. Paroch. p. 1. cap. 2. n. 28. & in sum. Apost. decis. collect. 478. num. 5.* & utrobique recenset decretum S. Congregationis Rituum emanatum sub die 28. Augusti 1626.

Ad secundam respondet, quòd octava omnium Sanctorum non est de prohibitis, & prohibitio restringitur ad superius expressas, & illas solùm tanquam de majoribus, & primæ Classis enumerant Pasqualig. *de Sacrif. Miss. quæst. 281. de Miss. defunct. & rubr. Missal. general. §. 5. iii. de Miss. defunct. num. 2. in fin.* cui omninò standum est, Reverendiss. Fagnan. *in cap. Cum creatura num. 29. & seqq. de celebr. Missar.*

Verùm hæc responsiones sunt extra rem: Non enim negatur, quòd in octava omnium Sanctorum dici non possint Missæ privatæ pro defunctis, nec quòd non applicentur pro illis suffragia; sed quòd possit celebrari octava pro defunctis: Nam privatæ non continent illam publicam, & solemnem commemorationem defunctorum, quam continet octava sollemnis. Etenim juxta rubricas generales Missæ Conventualis debet convenire cum officio, ut desumitur *ex d. cap. Cum creatura, de celebr. Missar. tradunt Garz. in sum. tract. 3. diff. 3. dab. 3. n. 17. Peyrin. tom. 3. de privileg. in addit. ad consti. Pyrrhi cap. 1. numer. 20. Gavant. in rubr. Miss. pag. 1. iii. 4. lit. P. Niger. in addit. ad Ruiz. ad præfat. quæst. 6.* & alii communiter. Quia est pars officii divini. Rubricæ autem mandant fieri officium de octava omnium Sanctorum. Quare eo ipso quòd à Rubricis demandatur celebrari octava omnium Sanctorum, necessariò sequitur suum contradictorium, nempè esse prohibitam octavam defunctorum, sicuti alibi contradicendo firmant dictæ decisiones, dum ajunt, quòd instituere, ac celebrare octavam ultra præscriptas à Rubricis nemini est permittum sine auctoritate Papæ, prout alias expressè permittum est in octavis enumeratis. Stante enim resistantia Sacrorum rituum non est necessarium, quòd expressè id prohibeatur, per textum *in cap. Dilecta, de excess. Pralat. & probat Bald. in l. 1. num. 1. C. qua res vend. non pos.* Rectè igitur constitu-

constitutum est id non licere sine Sedis Apostolicæ privilegio. Et ita dissentiendo à Rota, censuit ac declaravit S. Rituum Congregatio in dicta Romana, cujus decretum est hujusmodi.

6 Sac. Rituum Congregatio ad instantiam Monachorum Camaldulensium S. Gregorii de Urbe declaravit, nemini licere facere octavas pro defunctis, præsertim intra Octavam omnium Sanctorum sine speciali indulto S. Sedis Apostolicæ, neque intuitu alicujus altaris privilegiati in aliqua Ecclesia licere exponere tabellam super januam ipsius Ecclesiæ cum inscriptione: Indulgentia perpetua per li mortis: sed tantum super ipso altari privilegiato consuevis verbis: Altare privilegiatum pro defunctis. Et perpetua utraque parte plene informante, non licuisse, neque licere censuit S. Maria super Rotundam, quacunque consuetudine in contrarium non obstante, ac die 13. Augusti 1667.

7 Hinc fit, quòd si aliqua Ecclesia haberet privilegium celebrandi cum octava commemorationem defunctorum, à Summo Pontifice concessum, poterit vigore hujus privilegii prohibere aliis Ecclesiis, ne eandem Octavam celebrent. Nam quòd alicui conceditur per privilegium sine illo fieri non potest l. jus singulare 15. ff. de legib. Bald. conf. 382. nu. 7. lib. 5. Ac præcipue ex eo quòd si permetteretur aliis Ecclesiis eandem Octavam celebrare, oriretur æmulatio, & scandalum, quæ sunt vitanda. Quapropter piè, ac prudenter sanè Clemens Octavus in sua Constit. 115. noluit, quòd erigerentur plures Confraternitates ejusdem nominis, & erectas annullavit, antiquiorem præservando. Quòd Paulus V. confirmavit, & ampliavit in sua Constit. 21. Sic etiam prohibentur erectiones novarum Ecclesiarum, ne aliis præexistentibus inferatur præjudicium, ut dixit Rota coram Seraph. dec. 847. n. 1. cum seqq. & in Januen. privilegiorum 28. Junii 1649. S. quoniam est advertendum, coram Cardinali Corrado. Sic quoque pro PP. Basilianis contra PP. Benedictinos, prætendentes deferre eundem habitum cum cuculla plicata, jam præoccupatum censuit eadem Sacra Rituum Congregatio in Salamantina cucullæ, non obstante pendentia causæ in Sacra Rota, quæ ipsa, quoque in Bononien. fabricationis filiarum sub signo Campanæ jam præoccupato respondit, non licere aliis mercatoribus illo uti.

CONSULTATIO LIV.

An Episcopus possit sibi pulvinar, & pannum sternere, & sic orare in Ecclesiis aliena diocesis, & in iis habere illas præeminencias, quæ proprio Episcopo in sua Ecclesia, & diocesi debentur?

1 Affirmandum videtur. Quia hæc præeminencia non conceditur ratione jurisdictionis, sed ratione dignitatis, ac proinde dicitur concedi uti Episcopis, significando dignitatem, propter quam conceditur. Præcipue cum favorabilia sint amplianda.

2 Respondeo tamen negativè. Quia hæc sunt de reservatis proprio Episcopo, qui ex administratione, & jurisdictione major, & dignior alieno Episcopo censetur in propria diocesi. Majoritas enim ex administratione, & jurisdictione desumpta hominem digniorem reddit, cum cæteræ qualitates pares sint ex Cruso de præmin. c. 1. n. 12. Ista enim strati præeminencia in Ecclesiis distinguit proprium ab alieno Episcopo, & radicata dignoscitur non in titulo Episcopali, sed in ipso Episcopatu ratione jurisdictionis actu exercitæ, quæ de sui natura habet dignitatem annexam, sicuti notatur in cap. licet is, de procur. in 6. Unde Episcopus in aliena diocesi unam tantum retinet dignitatem, nempe Episcopalem, in propria verò diocesi, & in propriis Ecclesiis duplicem. Nam ultra Episcopalem, habet etiam dignitatem jurisdictionis. Quapropter non mirum si Episcopo in Ecclesiis alienæ diocesis stratum non debeat, sed tantummodo Episcopo diocesano, qui in sua diocesi habet

utramque dignitatem. Duplex enim dignitas plus tribuit, quàm una sola, Jaf. in l. re conjuncti nu. 18. de leg. 3. Menoch. conf. 51. n. 31. lib. 1. Tiraq. de nobil. c. 5. n. 8. Sic viri Prætorii, quive pro Prætoribus mittebantur, retinebant lictores, & insignia Imperii usque dum ex Provincia ipsis commissa discederent, prout ex Dione lib. 53. scribit Hotoman de Magistr. Rom. de ser. c. de Proconsul. col. 4.

Et ita sæpe censuit S. Rituum Congreg. præsertim in una Policastr. 21. Augusti 1604. nempe: Episcopo extra suam diocesis, & in loco, in quo non habet jurisdictionem non conveniunt ea, quæ proprio Episcopo in sua Ecclesia, & diocesi debentur.

Et in una Jadren. 13. Octob. 1618. Episcopus in aliena Ecclesia non potest sibi pulvinar, & pannum coloris violacei sternere, & extra suam diocesis non competit illi deosculatio textus Evang. l. ii.

CONSULTATIO LV.

An, & quo pacto debeat præcedentia Canonicis presbyteris, Diaconis, Subdiaconis in Ecclesiis præcipue, in quibus præbendæ non sunt distinctæ, tam in choro, quàm in Capitulo, aliisve sessionibus, atque actibus?

Videretur dicendum, quòd in Ecclesiis Collegiatis, in quibus præcipue præbendæ non sunt distinctæ Canonicus qui prævenit in adeptione possessionis debeat posterioribus præcedere in stallo, voce, optione, ac cæteris actibus, & prærogativis ut post Seraph. dec. 437. n. 3. & plures alios firmat Barbof. de Canon. & d. g. n. c. 18. num. 12. Quoniam hic honor datur antiquiori Canonico propter ejus majora onera, & servitia. Quòd sine dubio videtur procedere in iis Ecclesiis, quibus adest consuetudo, quòd Canonici, qui prius fuerint possessionem adepti, præferantur posterioribus, licet sint majores in ordine, ut censuisse Sac. Rituum Congregationem in Hecitanien. 23. Maii 1603. idem refert Barbof. loco citat. num. 12. addens hanc consuetudinem attendendam esse ex adductis per Henric Boic. de Synod. parte 3. sub princip. num. 33. Avendagn. de exequent. mand. part. 1. cap. 19. num. 15 & alios, ac declaravit eadem Sacra Congregatio in Romana S. Mariæ super Rotundam die 16. Decembris 1666. Ea ratione, quòd ibi præbendæ non sunt distinctæ, neque Concilium Tridentinum s. s. 24. c. 12. de reformat. loquatur de Ecclesiis Collegiatis, sed de Cathedralibus tantum. Idemque censuit Sacra Congregatio Visitationis Apostolicæ in Romana S. Hieronymi Illyricorum anno 1630.

Quamobrem ejusmodi consuetudo dici non potest abusus, neque contra justiarum, sed potius secundum jus, & propterea, etiam si non probaretur plene requisita immemorabilis, constat illam esse omninò servandam, etiam in petitorio, & multò magis in possessorio summariissimo, in quo, suspenso petitorio, concedenda est Canonicis inferioribus, in ordine manutentio. Tum quia jus manifestè non resistit, sed potius assistit. Tum quia in hac materia præcedentiæ attenditur consuetudo, etiam si jus resisteret, ut inter Priores Collegiarum, & Canonicos Cathedralis fuit firmatum in Lucana præcedentiæ 24. Januarii 1628. coram Ghislerio, & in Casaraugustana 28. Aprilis 1634. coram eodem apud Posth. de manut. dec. 229. n. 1. & dec. 84. n. 3. & nos alibi.

Neque obstant declarationes S. Rituum Congregationis in contrarium adductæ. Quia loquuntur in Ecclesiis Cathedralibus, ubi præbendæ vel sunt, vel debent de jure esse distinctæ. Immo in Tropiensi, à qua aliæ proveniunt, supponitur distinctio præbendarum, & in hoc tantum casu improbat consuetudinem quarundam Ecclesiarum, ubi Canonici primò recepti præferuntur Canonicis postea receptis, licet isti posteriores sint majores in ordine, & dignitate.

At nihilominus sit regula generalis. Distinctio Ordinum in materia præeminentiæ potissimum est attendenda per l. 1. & 2. C. ut dignis. ord. ser. lib. 1. l. ut gradatis,

de mun. & honor. & tradunt Glof. S. aliam, inft. de bon. poss. & in l. Quisquis, C. de postul. & in c. Licet 2. d. 45. Lar. de alim. n. 2. & in l. Honor, S. gerendorum, ff. de mun. & hon. Dec. in c. Cum quid nu. 7. ff. si certum pei. Cassan. in catal. glor. mun. p. 7. confid. 14. 26. 33. 38. & 40. & par. 9. confid. 1. Rodriguez tom. 3. qu. regnl. 37. art. 2. Campanil. in divers. jur. rubr. 12. c. 12. num. 1. & seq. Freccia de subfeud. lib. 2. v. Quis dicatur Dux n. 47. omnium latissime Grat. discept. 728. n. 16. & 845. num. 3. Rota coram Merlino dec. 639. nu. 19. & scribit Eugenius IV. ad Archiepiscopum Cantuariensem, cujus epistolam refert Diana p. 5. tract. 2. resol. 1. & idem non interest, an major in ordine receptus sit prius vel posterius, quia semper ei praelatio competit respectu minoris, Grat. dec. Marchia 16. n. 1. Gregor. XV. dec. 310. n. 3. & 5. & Seraph. decis. 1445. nu. 3. ac Ricc. in pr. resol. 564. n. 3.

5 Verum in hac re non egemus suffragio regulæ generalis, dum apertissime favet Constitutio Gregorii IX. relata Cap. Statuimus, de major & obed. utpotè quæ id in specie hinc verbis decidit: Statuimus, ut presbyteri primum locum, Diaconi secundum, Subdiaconi tertium, & sic de reliquis obtineant ordinatim, etiamsi posterius admittantur. Cujus dispositionem perpendit Rot. in Romana præcedentiæ coram Sacrato inter recent. dec. 214. num. 1. part. 4. tom. 2. ubi firmatur de jure, præcedentiam deberi illi, qui est major in ordine, etiamsi aliàs negans illam, esset antiquior in loco, & Verall decis. 357. part. 2. ubi quod si posterior receptus sit in ordine major, semper debet præcedere priori recepto, si sit in ordine minor, & ita servatur in Collegio Eminentissimorum Cardinalium. Nam Cardinales Diaconi si transferantur ad titulum presbyteralem, præcedunt aliis presbyteris post eos ad Cardinalatum promotis ex Constitutione 48. Clementis VIII.

6 Quod habet locum in omnibus actibus, quibus inter sunt, ut Canonici, licet sine habitu Canonicali. Nam præfata Constitutio nullum casum particularem determinat, atque aded videretur indiscriminatim intelligenda tam de actibus, ac sessionibus capitularibus, quam extra Capitulum, cum nimirum eadem subsit ratio honestatis, ac justitiæ, ratione cujus minores majoribus obsequium debent, ut adnotavit Gloss. in c. A Subdiacono, v. honorem 93. d. & in hinc præcis terminis est Glossa singularis in d. cap. Statuimus, v. servitia, ibi: Alia verò servitia divinatorum celebrationem facere non tenentur, siquidem non pertinent ad servitia Ecclesiæ; reverentiam tamen minores majoribus exhibere teneantur, ut minor assurgat majori, & cedat ei primum locum in sedendo, & eundo. Arque textus perspicuus in l. 1. ff. de alb. scribend. ibique Doctores, & in cap. 1. de major. & obed. ubi Abb. num. 2. can. Episcoporum d. 74. c. fin. d. 75. Ubi enim datur expressa ratio legis, etiamsi verba deessent, dicitur casus comprehensus, Sperell. dec. 152. nu. 2. & idem eadem dispositio statuenda est in omnibus actibus, l. illud. ff. ad leg. Aquil. Sperell. decis. 59. num. 5. Cum tacite sit provisum omnibus casibus, in quibus eadem ratio militat, idem dec. 84. n. 10.

7 Nulla suffragante consuetudine Nam esto, quod consuetudo in præcedentiis attendatur ex traditis per Baldum in cap. Cum olim nu. 1. & 2. de consuet. Cyriac. contror. 101. num. 71. Mantic. decis. 244. num. 2. Seraph. decis. 404. num. 8. & decis. 116. sub num. 17. & decis. 606. num. 3. part. 4. rec. Etiam si consuetudo minus dignum præferret digniori, Seraph. dec. 964. num. 1. omnino videnda, Rot. apud Posthum. de manut. dec. 32. nu. 6. & seq. & dec. 67. per tot. & dec. 483. num. 1. & 2. par. 5. rec. tom. 2. Eoque facilius dum non agitur de absoluta præcedentia, sed de particularibus actibus in particulari loco, quo casu non est indecens minus dignum præferri digniori ex consuetudine, quæ in hac re ex solo decennio inducitur, ut optime conciliando opiniones inter se pugnantibus firmat Add. ad Greg. XV. dec. 124. n. 4. sub lit. A. & dec. 330. nu. 10. cum concordantibus.

Hæc tamen doctrina præcipue fallit, quando consuetudo est contra jus naturale, & publicum, qualis esset si minor præfesset majori, latè atque egregie Dec. conf. 1. nu. 4. 64. & 70. per textum in cap. est ordo q. 1. Præposit. in c. Consuetudo d. 12. Abb. conf. 21. n. 4. & 5. p. 1. Imò sufficit, quod sit contraria juri Canonico, Cravet. conf. 96. num. 3. Tunc enim corruptela vocanda est, Abb. eod. conf. n. 5. & licet esset immemorabilis, tamen uti irrationabilis, ac proinde impræscriptibilis non esset attendenda, Gregor. XV. d. dec. 310. n. 5. & 6. & dec. 124. n. 4. Præcipue autem quando cessat omnis ratio dignitatis, vel officii, ex quibus interdum contrarium sustinetur, ut ad rem distinguendo firmavit Rota in Seguntina præcedentiæ 22. Junii 1609. coram Pamphilio. Seraph. dec. 964. nu. 2. Gregor. d. dec. 124. nu. 4. in addit. Et propterea tanquam proveniens ex nulla rationabili causa, dicitur corruptela, Rot. in Ašina bonorum 27. Maii 1637. coram Buccabella, affirmans hujusmodi consuetudinem non vacare vehementi suspitione calumniæ, & sic denegandam esse remissoriam ad ipsam probandam, Mantic. dec. 81. nu. 5. & dec. 343. num. 2. part. 1. div. & dec. 210. nu. 3. quia probata non relevat, ut in hac specie dixit Rot. dec. 142. nu. 6. p. 4. tom. 2. rec.

Cessatque omnis difficultas cum in hac re sancitum sit, ne hujusmodi consuetudo attendatur, posita præbendarum distinctione in Sacerdotales, Diaconales, & Subdiaconales. Pro quo advertendum est, quod notat Abb. in sæpe laudato c. Statuimus sub princ. determinationem illius decretalis emanasse occasione consuetudinis, quæ in Ecclesia S. Mariæ Majoris irrepreperat, ut qui primo recipiebantur, præferrentur etiam majoribus in ordine postea descriptis, atque aded legem illam derogare etiam huic consuetudini, si quæ adest censendum est, cum per talem derogationem iurelligatur quoque sublata consuetudo futura, ubicumque introducatur, ut per eundem Abb. n. 1. §. Item nota, & in puncto Grat. d. dec. 16. nu. 7. & 9. Ex quo fit, ut quamvis consuetudo contra legem aliquando non improbanda esset, illa tamen impræscriptibilis sit, & intolerabilis, quæ derogaret legi abroganti consuetudinem, prout in hoc casu ad tradita per Grat. loc. cit. n. 5. & fusè per Alex. in l. si mihi, & Tibi, §. ult. ff. de leg. 1.

Hinc D. Hieronymus in c. legimus d. 93. uti stultam reprehendit aliquorum Ecclesiasticorum consuetudinem, qua majores præcedere non erubescabant. Nec immerito: Nam in Ecclesia militanti, quæ instat triumphantis est, non omnes sunt pares in potestate, & officio. Quod minimè cognosci posset, si secundum majoritatem, ac minoritatem honores, & munera non impenderentur, c. Ad hac, d. 89. Ideoque irrationabilem omnino existere contrariam consuetudinem latè probat Roch. de Curt. in c. fin. v. irrationabilis, de consuetud. & Eminentissimus Cardinalis Otthob. dec. 4. n. 29. cum seqq. ubi signatè sub n. 4. sapientissime asserit, pugnare cum ratione, ac communi sensu, quod Diaconus præferatur presbytero, nullamque ait suffragari consuetudinem, quæ tanquam irrationabilis corruptela semper à S. Rituum Congregatione reprobata est, ut sub n. 36. cum duobus seqq. & sub n. 43. ubi decreta ejusdem Sac. Congregationis egregie commendat. Atque hinc est, quod Episcopus licet titularis, si simul sit Canonicus, præcedit omnes alios Canonicos, & Dignitates, tum quoad stallum, tum quoad functiones cantandi Missas, & alia, ut sæpius decrevit S. Rituum Congregatio, & dum casus occurrit servatur, Romæ in Ragusina 22. Junii 1594.

Cæterum, secluso etiam jure, observantia deberet præscribi spatio quadraginta annorum, ut requirit Gratian. discept. 298. num. 8. Agitur enim de jure alterius tollendo, Felin in d. c. Statuimus n. 2. post med. & Rot. in nov. dec. 6. de consuet. Immo cum agatur de actibus facultativis, quales sunt, quod Canonicus ex sacerdotali classe patiatur inferiores sibi præferri, non incipit præscriptio, nisi à tempore prohibitionis, ita ut saltem semel in

contradictorio iudicio fuerit obtentum Gratian. d. discept. 298. num. 9. Surd. conf. 127. num. 23. lib. I. Decian. ubi supra nu. 67. Gregor. XV. decis. 126. num. 5. Simplex enim tolerantia, & officiosa quædam modestia, qualis potuit esse in aliquibus Classis majoris non sufficit ad inducendam consuetudinem contrariam, Craver. d. conf. 96. n. 6. in fin. Decian. eo conf. 21. nu. 78. Et ex actu unius Canonici non inferitur, Dec. conf. 215. nu. 2 Gregor. dec. 162. n. 12. Præsertim quando habentur actus contrarii quamvis unicus actus, non obstantibus mille in contrarium, plenè probet, dictam consuetudinem non extare, Surd. 393. num. 23 & sequentibus Greg. dec. 162. num. 9. & seq. Nec potuerint Canonici antecessores præjudicare suis successoribus, nec præsentibus etiam volentes renunciare, ut in specie, ac prolixè firmat Gratian. discept. 298. num. 99. & 84. & seqq. Quod arguit intolerabilem indecentiam, Rot. coram Eminen. ill. Orthobono decis. 149. numer. 18. Gregor. decis. 441. num. 8. & decis. 44. nu. 1. par. 7. recent.

Quod ipsum semper censuit S. Congregatio Rituum tam in Ecclesiis Cathedralibus, ac Collegiatis in quibus præbendæ sunt distinctæ, quàm in Collegiatis, in quibus non sunt distinctæ, sicuti liquet ex subiectis declarationibus.

12 In Albinganen. Canonicos Albinganensis Ecclesia, qui prius nullum ordinem sacrum annexum habebant, ex decreto visitationis Episcopi ejusdem Civitatis ordinatos, & distinctos fuisse in presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, Sac. Rituum Congregationi expositum fuit, ac narratum, quòd nonnulli ex prædictis Canonicis in diaconali ordine constituti sub prætextu antianimitatis præcedentiam super Canonicos presbyteros præcedunt, & alii in Ordine subdiaconali eodem prætextu Diaconis præcedere contendunt. Quibus auditis.

13 Sac. Rituum Congregatio, ut aliàs sæpè, ita etiam nunc declaravit, ordinem in omnibus, maxime autem in Ecclesia, servandum esse, ut qui digniores in ordine sunt, minus dignis præferantur. Et ideò Canonicos Presbyteros Albinganensis Ecclesia Diaconis, & Diaconos Subdiaconis præferendos esse, etiamsi Presbyteri Canonicatum post Diaconos, & Diaconi post Subdiaconos obtriverint, censuit, & declaravit die 6 Septembris 1603.

14 In Lunen. Sarzan. S. Rituum Congregatio juxta aliàs resoluta respondit, ordinem Ecclesiasticæ Hierarchiæ servandum esse, ut primum, & digniorem locum obtineant Canonici Presbyteri, secundum Diaconi, tertium Subdiaconi, licet Diaconi, vel Subdiaconi ante Canonicos Presbyteros sui Canonicatus possessionem acceperint. Et ita in Cathedrali Lunen. Sarzanen servari mandavit, non obstante contraria consuetudine, quam abusus S. Congregatio declaravit die 17. Junii 1606.

15 Ac plenissimè in Tropien. In Ecclesia Tropiensi juxta formam Concilii Tridentini præbendas fuisse ab Episcopo distinctas in Presbyterales, Diaconales, & Subdiaconales S. Rituum Congregationi expositum fuit. Et quia in eadem Ecclesia vigeat, & adhuc viget consuetudo, ut ille Canonicus tam in Processionibus, quàm in Choro ceteris præferatur, qui prius sui Canonicatus possessionem acceperit, qui nulla habita consideratione sua præbendæ, an sit Presbyteralis, Diaconalis, vel Subdiaconalis, pro parte nonnullorum dictæ Ecclesiæ Canoniarum, qui præbendas Presbyterales obtinent, quesitum fuit, quis præferendus sit & digniorem locum tam in Choro, quàm in Processionibus obtinere debeat?

16 Sacra Rituum Congregatio respondit, ordinem Ecclesiasticæ Hierarchiæ servandum esse, ut primum, & digniorem locum obtineant Canonici Presbyteri, secundum Diaconi, tertium Subdiaconi, licet Diaconi, vel Subdiaconi ante Canonicos Presbyteros sui Canonicatus possessionem acceperint, non obstante quacumque consuetudine in contrarium, quam abusus eadem S. Rituum Congregatio declaravit die 7. Junii 1606.

17 Item in Assisen. Fuit quesitum, an consuetudo, quæ

in Ecclesia Assisen. viget, & in qua præbendæ non sunt distinctæ, quòd prius admissus in Canonicum, etiam quòd non sit Sacerdos, præferatur posteriori, licet Sacerdoti, sit servanda. Et S. Rituum Congregatio mandavit servari decretum aliàs factum die 17. Junii 1606. pro Ecclesia Tropiensi, quando non sunt distinctæ præbendæ die 29. Januarii 1628.

Ita etiam in Sulmonensi. Episcopus Sulmonensis volens consulere indemnitati Canoniarum suæ Cathedralis supplicavit declarari quid tenendum circa præcedentiam inter Canonicos Sacerdotes, & non Sacerdotes, stante quòd in sua Cathedrali non sunt distinctæ præbendæ, videlicet, an Canonicus prius admissus, etiam quòd non sit Sacerdos, præferri debeat Canonico Sacerdoti postea admissus? Et S. Rituum Congregatio juxta aliàs resoluta, respondit, Canonicum non Sacerdotem, licet prius admissum, cedere debere digniorem locum Sacerdoti postea admissus die 19. Novembris 1633.

Neque aliter in Sutrina S. Rituum Congregatio censuit, respondendum Antonio Venturino Canonico Cathedralis Sutrinæ juxta aliàs resoluta, hoc est præcedentiam deberi Canonico Sacerdoti supra omnes alios Canonicos non Sacerdotes, etiam quòd sint prius admissi, non obstante contraria consuetudine, quam aliàs Sacra Congregatio ab usum esse declaravit die 12. Decembris 163.

Expressius in Uritana. Orta differentia inter duos privilegios de Canonicatu, alterum Sacerdotem, in minoribus, alterum dumtaxat constitutum, sed cum præveniret tam in expeditione Bullarum, quàm etiam in capienda possessione Clericus Sacerdotem, præcedens Clericus Sacerdoti præferri in præcedentia, petiit fuit definiti cuinam ipsorum debeatur præcedentia? Et S. Rituum Congregatio juxta aliàs resoluta in facti contingentia in eadem Civitate Uritana respondit, Canonicum Sacerdotem præferendum esse.

Et in Pisaren. Julius Cæsar Cavalca Canonicus Pisaren. supplicavit, declarari ad ipsum spectare præcedentiam, tanquam Sacerdotem, supra alios Canonicos non Sacerdotes, etiam quòd hi possessionem suorum Canonicatum prius acceperint. Et Sac. Congregatio respondit, præcedentiam hoc casu spectare ad Oratorem Sacerdotem supra alios non Sacerdotes, non obstante anteriori possessione capta per non Sacerdotem.

Pariter in Ripana. Ubaldus Coratia de Monte Prandone Canonicus, & in Sacerdotio constitutus petiit à S. Rituum Congregatione, an sibi competat locus, & præcedentia supra alios Canonicos ejusdem Ecclesiæ, ad Ordines Sacros tamen non promotos, sed de Canonicatu tantum antea privilegios? Eadem S. Rituum Congregatio, in harendo decretis aliàs factis, affirmativè respondit die 17. Novembris 1646.

Præclare in Theatina. Cum S. Rituum Congregatio aliàs respondisset, præcedentiam competere Francisco Mariæ Panzæ, uti prius recepto in Ecclesiæ S. Mariæ de Vasto, Theatinæ Diocesis, & in Ordinibus Sacris constituto supra Vincentium Nardum, qui tenuens parere decreto, fuit ab Ordinatione suspensus à Divinis, & cum deinde per Breve Apostolicum se ad Presbyteratus Ordinem ante Franciscum Mariam promotum fuisse coram S. Congregatione comprobaverit, institit coram eadem, ut declararet, modò præcedentiam ad se spectare, uti Sacerdotem antiquiorem, & censuras revocare dignaretur, Emin. Pares S. Rituum Congreg. præpositi, præcedentiam in Ecclesiæ functionibus dandam esse Vinc. Nardo, & revocandas esse censuras mandavit die 6. April. 1647.

Orbis. Circa dubium propositum, an Canonicus Collegiatis in ordine presbyterali constituto, qui tanquam à principio locum habuit supra Diaconos, debeat cedere locum digniorem Canonicis Diaconis prædictis, si postea ordinentur Presbyteri?

Sacra Rituum Congregatio respondit, nihil innovandum esse, & illum Canonicum debere præcedere, qui prius tanquam

tanquam Presbyter precedentiā habuit, licet Canonici Diaconi postea facti sint Presbyteri, quia attenditur prioritas Ordinis, & non Canonatus. Et ita declaravit die 3. Augusti 1602.

26 *Exquisite in Aesyna: Sacra Rituum Congregatio respondit, prabendas diaconales, & subdiaconales in Cathedrali Aesyna non potuisse in casu proposito immutari in presbyterales sine auctoritate Sedis Apostolica, ac proinde servandas esse litteras hujus Sac. Congregationis usque de anno 1625. emanatas, in quibus prescribitur, precedentiā dari Canonici obtinentibus prabendas presbyterales, licet provisus post Canonicos obtinentes prabendas Diaconales, & Subdiaconales in functionibus, quæ sunt non solum cum vestibus sacris, sed etiam in omnibus aliis actionibus, & functionibus, quæ sunt cum habitu Canonicali. Et ita omnino servari mandavit die 11. Novemb. 1641. Quam præcedentiā eadem Sac. Congregatio extendit etiam ad Coadjutores Canonorum Presbyterorum 9. Maii 1644.*

27 *Omnium illustrissimè in Romana exposuerunt Canonici sacro presbyteratus Ordine decorati Collegiatae Ecclesiae S. Mariae ad Martyres de Rotunda nuncupatae hæctenus intolerabilem irrepsisse abusum, ut nulla in Ecclesiasticis sessionibus, stationibus ac possessionibus præterquam auctoritatis adeptæ possessionis præminentiarum ratio habeatur inter Canonicos, qui quidem omnes pati præbenda indiscriminatim gaudent, utpotè præbendarum distinctio ibi non adsit, imò tum conniventia, tum litterarum Apostolicarum tenore hucusque per simplices Clericos præbendas ipsas detineri posse patet indultum, quamvis aliquos sacris Ordinibus, ac præsertim regali sacerdotio insignitos esse oporteat, ne solemnibus inibi liceant, quæ hujusmodi potestatem exigunt, & careat sacrificio, ara, Sacerdote, ac Ministris. Sacra itaque Rituum Congregatio, quod à Canonis Clericis pro tempore à die 16. Decembris 1606. qua Sacra ipsius Congregationis decreto provisum fuit, nihil pro tunc innovari, quid vel minimum relevans exhibitum sit, vel sola consuetudo ipsis Clericis, tunc sub litis initium deducta modernis novissimè deducenda obveniat, Sacrorum Canonum dispositioni inhærendo declaravit inter pares præbendas obtinentes hierarchicum Ecclesiae ordinem inconcussè servandum fore, nullatenus attempta anterioritate possessionis adeptæ, nisi inter æquales ordine, neque tamen consuetudinem illam abrogans, qua alicubi laudabiliter inductum reperitur. Etenim ipsa præbendati ad susceptionem Sacrorum Ordinum nedum aliciuntur, sed suaviter impelluntur, ut qui primò ordinatus gradum Ordinis semel ascenderit ab antiquiori præbendato pari ordine postmodum insignito, ne stallo pellatur, imò jus prælationis semel adeptum nunquam amittat. Itaque Presbyteros Diaconis, Diaconos, Subdiaconis, Subdiaconos Clericis præferendos esse, tamen si præbendæ Sacrum Ordinem non desiderent, prout in Collegiata prædicta servari mandavit, quavis etiam immemorabili consuetudine non obstante, quam abusum vocat die 29. Martii 1659. Unde adverto, quod licet anno 1606. fuerit hæc causa in eadem Sacra Congregatione proposita, nihil tamen fuit resolutum, sed tantum dictum, pro tunc nihil esse innovandum, quam deinde dicta die 29. Maii 1659. resolvit. Idem iudico de provisione Visitationis Apostolicæ pro Ecclesia S. Hieronymi Illyricorum.*

28 *In Canonicis verò ejusdem Ordinis attenditur tempus, quo fuerunt provisus de Canonatu, non autem susceptorum Ordinum, Sacra Congregatio Episc. & Regul. in Alerien. 8. Augusti 1601. Unde Cardinales Diaconi si transferantur ad titulum presbyteralem, præcedant aliis presbyteris post eos ad Cardinalatum promotis, Clemens VIII Constit. 48. Sanctissimus.*

29 *Et inter Canonicos ejusdem Ecclesiae tam Cathedralis, quam Collegiatae ratione doctoratus, nulla datur*

præcedentiā, sed solum ratione dignitatis, ordinis, vel antiquitatis, ut sæpius à S. Congregatione decisum testatur Barb. de Can. c. 18. n. 5.

Multò magis Canonici Cathedralis Ecclesiae, licet non sint Doctores in Congregationibus, & ubique præferendi sunt Presbyteris non Canonicis, licet sint Doctores, S. Rituum Congregatio in Bituntina 9. Januar. 1608. Idem quoque, stante consuetudine, dicendum videtur de Canonicis Collegiatarum respectu aliorum Presbyterorum, nisi adesset consuetudo in contrarium S. Congreg. Episcop. in Minerhinen 26. Aprilis 1600.

Ex quibus correctum manet decretum Sacrae Congregationis Concilii in Pharenfi 21. Decembris 1570. in quo habebatur, quod Episcopus auctoritate decreti Concilii Tridentini sess. 25. cap. 19. immutare non debeat consuetudinem immemorabilem contra dict. cap. statumus, de major. & obed. ut Canonicis Presbyteris, sed in hoc servetur sententia S. Congregationis super Episcopos, quæ talis est.

Episcopo Regiensi. Questi Illustrissimi Signori, preso il parere della Congregazione del Concilio, hanno risoluto, che quanto all' assignatione de gli Ordini Sacri, che si dee fare alle prebende di cotesta Chiesa secondo la forma del Concilio, intendendo il consiglio de' Canonici, il quale però non è obligato di seguire, e se per manco travaglio V. S. assegnasse l'ordine presbiterale à quelle prebende, che ora sono possedute da Canonici Sacerdoti, questo sarà conforme al parere della Congregazione, ma pure, e nelle sacerdotali, e negli Ordini Sacri V. S. facci secondo giudicherà maggior servizio di Dio. Quanto alla precedenza de' Canonici, ancorche il cap. statumus, de major. & obed. voglia, che s' attenda la prerogativa degli Ordini Sacri, come si fa anche nel nostro Collegio de' Cardinali, tuttavia, se la consuetudine è in contrario, secondo l'opinione de' Dottori, questa vale. Ma per trovar temperamento buono, si è pensato, come si è fatto ancora altrove per ridurre le cose à termine conveniente che sarebbe bene, che V. S. facesse un decreto senza pregiudicio de' Canonici viventi, che per l'avvenire s' attenda da quelli, ch' entreranno la prerogativa degli Ordini che havranno, conforme a' Sacri Canonici. Il Matutino non è bene dirlo la sera, se non in certi pochi giorni particolari, come si fa ordinariamente in tutte le Chiese. E però volendo V. S. in questo dar sodisfattione à cotesti Canonici, potrà permettere, che lo dichino la mattina subito levato il Sole, die 11. Maii 1581.

Prædicta verò non procedunt, quando cætera non sunt paria. Unde Prælati subditis, Dignitates Canonicis præferuntur licet posteriori ordinati, vel recepti. Hinc S. Rota indecorum, & indecens esse censuit, quod Canonici Portionarii celebrantibus inserviant pro Diacono, & Subdiacono. Quia major non debet servire minori, apud Farinac. par. 1. dec. 416. Et si Portiones sint Dignitatibus perpetuæ unitæ, Dignitates non tenentur ad servitia portionum, secus si ad vitam, nisi adsit sententia per Sedem Apostolicam confirmata ex Sacra Congreg. Concilii.

Canonici quoque Ecclesiarum Collegiatarum insignium præferuntur Canonicis Collegiatarum non insignium, licet sint posteriores in erectione, & creati absque ullius præjudicio. Eo enim ipso, quod Ecclesia est effecta insignis, gaudet privilegiis Ecclesiarum insignium, ex Sac. Congregatione relata per Barbof. in collect. ad cap. Ex transmissa 133. de verb. signific. numero tertio, in fin. Cæteris verò paribus attenditur tempus erectionis, Sacra Congregatione Episcop. in Nolana 29. Maii 1601.

Quare si Canonici non obtinuerint suum locum in possessionibus, aliisve actibus, non incurrerint pœnas contra non accedentes inflictas. Ita rescripsit Sacra Congregatio Episcopo in Pharenfi die 28. Aprilis 174. cujus hæc sunt verba. Questi Signori, i quali hanno veduto il pro-

il processo, e gli atti fatti dalla Corte di V.S. contro Monsignor Brumante per la inobedienza, e contumacia, che si pretendeva contro di lui non essendo venuto alla processione intimatagli per parte di V.S. sono di parere, che non sia potuto giustamente molestare, essendo le cause, ch'egli allegava dell'impedimento del predicare il giorno seguente, e di non haverli determinato luogo conveniente al suo grado, legittimo, e ragionevoli di non poter essere astretto ad intervenire alla detta processione. E però hanno risoluto, che V.S. debba rinvocare, & annullare quanto ha fatto contro di lui. E per levar simili disordini, venendo occasione d'atti pubblici, ne quali detto Monsignor habbia da intervenire, portando egli la persona di Protonotario, e disgiuntamente dal Protonotario luogo di Proposto, hanno similmente risoluto, che come à Protonotario in ogni luogo gli dii luogo appresso di se, e comparando poi, come Proposto col suo Clero gli dii quel luogo, che si conviene alla dignità, e Chiesa sua, distinto da gli altri, mettendosi egli in capo di detto suo Clero.

CONSULTATIO LVI.

An Clerici, sive Presbyteri, qui nullum obtinent beneficium, vel officium, residere cogantur, vel saltem à Diocesi non discedere sine licentia Ordinarii: Ubi etiam de eorum servitio?

Affirmativè respondendum videtur per textum in cap. Non oportet, de consecrat. d. 5. quod est Concilii Laodicensis c. 41. ibi: Non oportet ministros altaris, vel quoslibet Clericos præter iussionem Episcopi ad peregrinandum proficisci, ibique Gloss. per quam refert Hostien. in summ. de cler. non resid. §. Qualiter, vers. sed verum est, quod Clericus, etiam non beneficiatus, ne peregrinationis quidem causa sine Episcopi sui licentia abesse potest. Id quod prosequitur Villad. de leg. part. 2. quest. 2. num. 6. argument. l. Illud. ff. de offic. Præs. & Abb. in cap. unic. de Cler. Peregr. Ita, ut ne possint quidem sine licentia sui Episcopi accedere ad Urbem pro lucrando Jubilæo, ut tradit Boss. de Jubil. sect. 4. cas. 22. §. 5. nu. 48. asserens graviter peccare. Quia cum Clerici sint ad dicti ministerio altaris, ne diminueretur cultus divinus, necessaria fuit talis prohibitio.

Contraria tamen opinio est verior. Nam si Clericus ratione beneficii simplicis non potest cogi ad residendum propter generalem totius Orbis consuetudinem, de qua Gloss. in cap. Cum omnes, de Constitut. & c. Dudum. 2. de elect. Alexand. consil. 1. volum. 7. Felin. in cap. Dilectus 2. colum. 1. de rescript. Ferret. consil. 112. numero 1. Imol. in cap. fin. numero nono, de Cler. non resid. & ibi Abb. num. 3. Joan. Selv. de benefic. part. 4. quest. 1. Navarr. in summ. cap. 25. numer. 121. Gonzal. in regul. 8. Cancel. gloss. 5. numer. 80. & gloss. 15. numer. 26. Mandol. in regul. 1. Cancel. quest. 13. num. 7. & seq. in 2. edit. & de signat. grat. tit. de dispens. de nov. resid. vers. beneficia omnia, & de monet. quest. 39. & ad Lapum allegat. 117. littera D. Azor. tom. 2. lib. 7. c. 3. quest. 1. Rot. decis. 483. numer. 2. parte 1. divers. signatè num. 9. ubi ait, sic fuisse decisa à Sacra Congregatione, asserente, Episcopum non posse cogere obtinentes beneficia simplicia aliquod personale servitium suis beneficiis impendere, cum ex antiquissima totius Ecclesie consuetudine non nisi ad Officium recitandum teneantur. Nec item fuit mens Pii V. in Bulla de residentia edita 8. Julii 1568. incip. Capientes, cogere habentes beneficia simplicia in eis residere. Ergo multò minus, quando non obtinent beneficium. Item quia in Ecclesiis non Curatis Clerici non possunt prohiberi, ne quò velint, pergant, Card. in c. super inordinata, de præb. Lap. alleg. 5. num. 8.

Atque ita censuit Sacra Congregatio Concilii die 21. Januarii 1574. ad sess. 6. c. 8. de reform. cum hac tamen limitatione, nisi talis Clericus sit adscriptus alicui Eccle-

sia, in qua se exercent, vel habeat beneficium requirens personale servitium, ex sess. 23. c. 6. aut aliter statuto loci ab immemorabili tempore prohibeatur. Idem censuit, & Sacra Congregatio Episcoporum Senogallien. 19. Augusti 1579. in Curia Ducali 6. Septembris 1593. in Osun. 20. Januarii 1616. & eadem S. Congregatio Concilii in Tarracinen. 19. Februarii 1628 & in Ariminen. cujus verba sunt ista: Clericus, qui certo loco non est adscriptus, ab Episcopo suo invitatus retineri non potest, ne à sua Diocesi recedat, & alibi Parochialem accipiat; adscriptus verò retineri potest invitatus, die 5. Decembris 1574. Itaque si sint adscripti servitio alicujus Ecclesie, non poterunt discedere absque licentia sui Episcopi, juxta Concil. Trident. d. sess. 23. cap. 16 ubi decernitur, quòd tales non debent locum deferere, inconsulto Episcopo, id est sine consensu Episcopi, prout hæc verba exponuntur in cap. admonet de renunc. & in cap. Cum & plantare, §. in Ecclesiis de privileg. Quòd si defuerint, sacrorum exercitium est eis interdendum ad præscriptum sexti Canonis Concilii Calcedonensis, qui refertur in can. neminem 70. d. & à Tridentina Synodo innovatur dicta cap. 16. Unde admonet Fagnan. in dict. cap. Admonet de renunc. cavendum esse à modernis collectoribus in dict. cap. Admonet numero septimo de Barbola intelligit, dum aliis relatis, dixerunt, presbyteris, & clericis non habentibus beneficium in titulum personalem residentiam requirens, licitum esse ire quo velint, & ordinarium teneri eis litteras commendatitias concedere. Quod est contra præcitatum Concilii decretum. Si autem nulli Ecclesie inserviant, poterunt ad libitum absque alia licentia discedere, cum sint sui juris, nec alicujus servitio obligati sunt, cum nullum obtineant beneficium, quod aliquo egeat servitio. Et in hanc sententiam olim propendisse Sacram Congregationem Concilii, testatur idem Fagnanus loc. cit. numero trigésimo septimo.

Limita etiam, quando necessaria esset persona Clerici absentis ad utilitatem alicujus Ecclesie in Diocesi Quo casu assignari debet illi congrua sustentatio. Et ita Sacra Congregatio Episcoporum respondit Episcopo Cotronei 19. Octobris 1592. & sæpè alibi. Tunc enim non solum potest Episcopus ei denegare dimissorias, sed etiam illum cogere ad redeundum per sequestrationem patrimonii, ex eadem Sacra Congregatione Episcoporum locis allegatis.

Limita secundò, quando extaret contraria consuetudo à S. Congregatione approbata ut in hac declaratione. Sacra, & c. prævia matura discussione, & utraque parte informante, censuit, servandam esse ex causis deductis consuetudinem, ab hac Sacra Congregatione approbatam, ut Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi, & alii Clerici, etiam non habentes beneficia, & officia, accedant ad processiones publicas, inserviant Ecclesie festis diebus cum Missa cantata celebratur, & interveniant lectionibus, & Congregationibus casuum conscientie, & Ceremoniarum. Die 6. Julii 1647.

Prima verò sententia procedit de jure antiquo, quod per consuetudinem universalem abrogatum est. Vel de consilio, non de præcepto. Nec enim in jure novum est, quòd consilia magis dentur, quàm ut aliquid præcipiatur, & quod interdum suadeatur aliquid, non verò præcisè requiratur. Exempla sunt in l. de consuetudine 24. de legib. juxta doctrinam Donelli. It. in l. 19. de negot. gest. in l. 1. de inoffic. test. leg. is, qui destinavit 24. de rei vind. l. 15. de transact. ibi: Consultius est ubi notat Corral lib. 21. §. 9. ad l. Jul. de adult. l. 3. C. de pign. c. 1. caus. 28. §. 1. & c. 32. §. 7.

Hinc hujusmodi limitationibus salvis, licet Clerici habeant beneficium simplex, possunt tamen Ordinarii eos hortari, non cogere ad frequentandam Ecclesiam, & Chorum, nisi aliundè essent obligati, puta ex fundatione, vel consuetudine. Quam ob rem Sacra Congregatio Episcoporum, edictum Episcopi, quòd Clerici

deservirent omnibus Missis Cathedralis suspendit in una Fundana die 18. Septembris 1648. Multo que minus prohibere potest eis sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda, ne exeat è loco sine licentia, eadem S. Congregatio 28. Novembris 1603.

Quod etiam rescripsit eadem S. Congregatio Episcopo Putcolano his verbis: *Si è trattato nella S. Congregazione dell'istanza, che fanno molti Sacerdoti di Pozzuolo per non esser astretti da V. S. à servir nella Chiesa Cathedral, nella quale dicono di non haver beneficio alcuno, e di potere anco partirsi da Pozzuolo, e dalla diocesi, ove non hanno beneficio Curato, nè di residenza, essendosi anche considerate le risposte di V. S. si è risoluto di scriverle, che ella non può sforzare questi Sacerdoti à servire contro à lor voglia in detta Chiesa, e molto meno à portargli la coda, nè anche conviene di negar loro indistintamente di licenza di uscire dalla diocesi, quando non hanno obligo di residenza. E però sarà bene, che ella veda con buon modo di riacquistargli, e dar loro qualche sodisfazione, accioche non habbiano occasione di volersi partire, e procurando loro qualche emolumento, affincbe servano in detta Cathedral, come ella desidera. E Iddio la conservi. Di Roma a' 2. di Ottobre del 1606.*

Et iterum Vicario Capitulari Putcolano per hæc verba: *Si duole cotesto Clero, che non ostante l'ordine di questa S. Congregazione dato infini dell'anno 1606. sotto a' 2. di Ottobre, che cotesto Ordinario non habbia da sforzare que' Sacerdoti, ò Chierici, che non hanno alcun beneficio à servire alla Chiesa Cathedral, nè cõvenga di negar loro la licenza di andar fuori di Diocesi, quando non tengono obligo di residenza, hora si pretende da voi di far l'uno, e l'altro. Onde questi Eminentissimi miei Signori m' hanno comandato di scrivervi, che senza innovar cosa alcuna in questo proposito, vi contentiate onninamente dell' esecuzione della lettera sudetta. Eseguita, e state sano. Di Roma a' 25. di Novembre del 1652.*

7. *Li autem, qui sunt adscripti servitio alicujus Ecclesiæ in sua ordinatione, possunt ad eadem inserviendum cogi, maximè verò festis diebus. Quòd si servire reculent, privilegio fori privati declarandi sunt. Qui verò non sunt adscripti, debent adscribi secundum necessitatem Ecclesiarum, & cujusque satisfactionem. Et si reculent, debent, ut supra declarari. Si tamen sunt pauperes, sufficere, quòd serviant diebus festis. Ita S. Congregatio Episcoporum in Monopolitana 24. Octobris 1589. Non servientes autem post debitas monitiones privari debent habitu, & privilegio clericali, ut censuit S. Congregatio Episcoporum in Cathacen. 3. Augusti 1592. & in Caietana 22. Januarii 1569. ex Concilio Trident. sess. 23. cap. 6. hoc est, amittunt dumtaxat privilegium fori, ex S. Congregatione apud Dian. par. 1. tract. 2. resol. 36. Quòd si ter moniti à suo Prælatò habitum clericalem non deferant, amittunt etiam privilegium Canonis, ita ut percuti possint sine excommunicatione, cap. In audientia 25. & cap. Convingit 15. de sentent. excomm. Si verò privati pœniteant, & servire velint, reintegrari debent, eadem Sacra Congregatio In Urbana 3. Julii 1590. Non tamen approbatur pœna pecuniaria contra simplices Clericos, qui etiam in festis omittunt inservire, eadem Sacra Congregatio in Caietana 18. Februarii 1596. & 18. ejusdem 1656. Nec pro pecunia eximi debent à servitio, eadem S. Congregatio in Cathacen. 3. Februarii 1640. & 16. Augusti 1641.*

8. *Sacra verò Congregatio Concilii Tridentini censuit, eos, qui ordinantur ob necessitatem Ecclesiæ, cui adscribuntur, ex c. 16. sess. 23. licet ex tali descriptione non acquirant jus ad participandas distributiones, æquum tamen esse eis ipso Ecclesiæ servitio stipendium aliquod mereri. Ita in una Bellunensi. Quare fuit concessum Episcopo Cathacensi, die 7. Junii 1636. ut detrahere posset septem grana quolibet mense ex immunitatibus cujusque Clerici, & ex iis stipendium constitueret Clericis ser-*

vientibus. Non enim gratis servire cogendi sunt, nè illi quidem Ecclesiæ qui adscripti sunt, S. Congregatio Episcoporum sub die 4. Maii 1619.

Hoc igitur stipendio constituto, poterunt cogi juxta sequens decretum. *Die 17. Januarii 1634. S. Congregatio Card. Concilii Trid. Interpretum respondit, Episcopum aliquo emolumento, seu stipendio juxta qualitatem loci, & Ecclesiæ constituto, posse Clericum ad personale servitium ipsi Ecclesiæ præstandum compellere.*

Et die 23. Augusti 1631. in una Naxien. Sacra, & c. Si Sacerdotes ad servitium Ecclesiæ Cathedralis, seu Metropolitanæ in ipsa Ordinum susceptione adscriptio vigore decreti prædefunctorum Archiepiscoporum hætenus executioni demandati eidem Ecclesiæ servitium præstare consueverint; nec non patrimonia, ad quorum titulum sunt ordinati unà cum redditibus extraordinariis, qui ex ipsa Ecclesiæ percipiuntur, ad honestam ipsorum sustentationem sunt sufficientia, posse utique à suo Archiepiscopo compelli ad præstandum servitium, quod ejusmodi Ecclesiæ necessitas, vel utilitas requirit.

Item, si patrimonium illorum unà cum supradictis redditibus extraordinariis Ecclesiæ sit ad victum sufficiens & Episcopus aliàs solemniter celebrare non possit, utique ad ita inserviendum cogi posse, respondit eadem S. Congregatio in d. Naxien. ad 3. dnb.

Ad processiones verò non tenentur, nisi obinentes beneficia, vel officia Ecclesiastica, juxta opinionem Archid. & Doctorum, in c. quando, d. 36. & S. Congregationis Concilii in una Cavin. anno 1592. his verbis: *Congregatio Concilii censuit, Episcopum posse compellere Canonicos, & alios Presbyteros, beneficia, & alia officia Ecclesiastica obinentes, ut accedant ad omnes, & quascunque Processiones publicas, vel indictas pro honore, vel bono publico. Quod desumitur ex text. in c. nimis, de excess. Prælati ubi plenè Doctores, traditque Ricc. dec. 90. & in collect. 882. Proceditque etiam in omnibus Clericis quantumvis exemptis, ac in Diocesi, in qua resident, tenue beneficium possidentibus, ut per Farinac. in collect. decis. 79. Nullum verò habentes beneficium, vel officium, non possunt compelli, maximè cum Ecclesiis non inserviant, ut declaravit eadem S. Congregatio die 7. Februarii 1632. & notat Novar. in Summ. Bullar. tit. de process. num. 14. Imò verba primi decreti non videntur includere Clericos in minoribus sed solum Canonicos, & alios Presbyteros, nomine enim Presbyteri non includitur Clericus; secus verò si in eo diceretur, Canonicos, & alios Clericos. Tunc enim nomine Clericorum includerentur omnes Ecclesiastica personæ, cap. Cleros, dict. 21. Sed tamen Sacra Congregatio super Episcopos decrevit, omnes Clericos juxta verba generalia decreti Concilii Tridentini sess. 23. c. 13. teneri, præsertim ubi viget talis consuetudo.*

Pro corroboratione autem eorum, quæ dicta sunt, & contra præcepta Episcoporum de accedendo ad Chorum saltem Cathedralis, quando ipsi pontificaliter functiones faciunt, advertendum est primò, quòd si non constet de adscriptione ad servitium Cathedralis, quæ fieri debet tempore collati Ordinis, illa fieri amplius non potest ex declaratione S. Congregationis in impressis ad c. 16. sess. 23. de reform. num. 1. & apud Garz. de benef. p. 2. c. 5. n. 101.

Secundò, quòd Concilium d. c. 16. renovans usum adscribendi, non intendit onus servitutis imponere, sed assignare tantum certam Ecclesiam, ubi quisque ordinatus fungatur muneribus sui Ordinis, neve dicatur incertis sedibus vagari, ponderatis præsertim verbis illis: *Ubi fungantur muneribus sui Ordinis, quæ denotant causam finalem, & regulant dispositionem, c. illum, ibique Butt. & alii de præscript. Surd. dec. 95. n. 28. & Rot. dec. 274. num. 10. p. 5. rec.*

Tertio, quòd si ex Concilio adscriptio fit ad finem exercendi functiones cujusque Ordinis, antequam dentur alii superiores Ordines, talis obligatio cessat in Sacerdo-

cerdoribus, qui superiorem Ordinem non expectant Et hos cogere nequeunt Episcopi, quia non habent officium, vel beneficium: Unde neque cogi possunt tempore functionum Pontificalium, quia tunc deservire debent tantum Canonici, ex dispositione Concilii *sess. 24. de ref. c. 12.* & ex forma Cereemonialis.

16 Quinto, quod propter respectum non imponendi nova onera, quæ Sacr. Congregatio Concilii improbavit etiam habentibus beneficia, præter imposita ex lege foundationis, vel ex consuetudine, ut in declarationibus generalibus, his verbis: *Sacra, & c. sæpius censuit, Episcopum non posse novum onus beneficio imponere, sed tantum curare debere, ut si quod illi ex lege foundationis, aut ex legitima consuetudine incumbit, exactè adimpleatur.*

17 In Biteton. die 7. Martii S. Congregatio respondit, nova onera non posse ab Episcopo imponi beneficio auctoritate ordinaria.

Eadem S. Congregatio cum debita discretione procedendo non gravavit accedere ad solemnes Processiones, in quibus cum majori pompa Ecclesia incedit, Clericos ratione adscriptionis, sed tantum habentes officium vel beneficium, ut in impressis *ad c. 13. sess. 25. de regul. n. 6.* & in aliam Congregationis Concilii, quam Episcoporum, ac Rituum, per hæc verba: *Petitum fuit nomine Episcopi N. an Presbyteri, & Clerici omnes cogi possint sub penis accedere ad Processiones? Die 26. Aprilis 1636. S. Congregatio Concilii censuit non posse cogi, nisi habeant beneficium, aut officium.* Multo minus causa est illos gravandi inserviando Choro, occasione Pontificalium functionum, ad quod expressè jam declaratum est, illos non teneri, sed hortandos esse, non cogendos.

18 Sexto, quod tantum abest, Concilium intellexisse gravare hujusmodi Clericos ad servitium Ecclesie, cui adscripti sunt sine ullo præmio, ut in *c. 17. ejusdem sess. dispo-* fuerit, quod etiam in casibus exercendi functiones proprii Ordinis assignetur aliquod stipendium.

19 Septimo, quod nulla major ratio militat in coactione hujusmodi Clericorum ad servitium tempore functionum Pontificalium, cessante necessitate, quam in coactione in omnibus aliis diebus. Cogere autem ratione adscriptionis ad continuum servitium, esset novum onus ac contra declarationes ejusdem S. Congregationis. Nam cum quæreretur, an quis possit cogi, ut gratis inserviat illi Ecclesie, pro cujus utilitate, vel necessitate assumitur? S. Congregatio censuit, non posse. In causa Indiarum dubitatum fuit, an ob Sacerdotum penuriam, & ob periculum, ne populi Græcorum schismaticorum sacra audiant, & ad eorum ritum se transferant Sacerdotes pro Ecclesie necessitate, & utilitate assumpti, & ad titulum patrimonii ordinati teneantur suis stipendiis sacra facere, & iis recusantibus, Episcopi per censuras possint compellere? Die 18. Martii 1628. S. Congregatio mandavit scribi Episcopo, quod in casu necessitatis cogat, sed cum discretione.

20 Octavo, quod etiam respectu eorum, qui habent beneficium, est agendum cum debita discretione, & distinctione. Quia si quis habeat plura beneficia simplicia in diversis Diocesis, non poterit interesse, nisi uno loco. Et si etiam in eadem Civitate extra Cathedrali, accedere ad Cathedrali pendebit ab eo, quod illa hora non sit occupatus circa servitium proprii beneficii, quod præponendum est, & certum est, quod istis non possunt imponi onera servitii personalis, ex declaratione Sacr. Congregationis apud Gonzal. *ad regul. Cancel. glos. 5. num. 8 & Piafec. in prax. Episcop. iii. de visit. benef. simpl. num. 32.*

21 Placet denique adscribere verba S. Congregationis super Episcopis, & Regularibus, quæ sunt ista: *Cum aliàs sub die 20. Novembris proximi præteriti S. Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & Consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita in quadam differentia inter R. Archiepiscopum Ragusium, & Confraternitatem Sacerdotum ejus Civitatis, decrevit ut infra, videlicet:*

S. Congregatio, auditis qua nomine R. Archiepiscopi Ragusini, & Confraternitatis Sacerdotum ejusdem Civitatis proposita fuerunt occasione quorundam decretorum aliàs ab eadem S. Congregatione sub datam Romæ die 20. Octobris 1595. editorum, & visis eorum hinc inde deductis scripturis, & facta relatione per Illustrissimum D. Cardinalem Burgesium, cui negotium commissum fuerat ad referendum, censuit, & decrevit, prædicta decreta moderanda, & declaranda esse hoc, qui sequitur modo, videlicet, Congregationes hujusmodi eorundem Sacerdotum fieri debere in solito Archiepiscopali Palatio, sed Archiepiscopum, seu ejus Vicarium non posse, nisi pro dirimendis, & sedandis discordiis ejusdem Congregationibus interesse. Numerum vero Mansuvariorum aliàs ad decem reducitum, & decretum super hoc factum esse approbandum, & confirmandum, ipsos tamen Sacerdotes, & Clericos Confraternitatis, seu Consortii cogi non debere, ut teneantur interesse Divinis Officiis, sed placet, ut Archiepiscopus eos hortetur, ut illis intersint saltem solemnioribus diebus festis. Ceteris in primò antedictis decretis firmis remanentibus. Et ita exequi mandavit die 20. Novembris 1601.

CONSULTATIO LVI.

An à decreto Episcopi, quod celebretur matrimonium, possit appellari ad Metropolitanum? Et quid si Episcopus procedat eorum uti Delegatus?

Affirmativè respondendum censeo. Ratio præcipua est quia verè hic non agitur de causa ex majoribus, nihilque refert, quod Episcopus procedat, etiam uti Delegatus. Equidem quod ad primum, ad effectum, ut appellari nequeat ad Metropolitanum, majores causæ dicuntur ex tantum, quæ in jure Canonico sunt expressæ, nempe quæstiones Fidei, Sacramentorum, & hujusmodi, ut in *cap. Majores, de baptis. & per Gloss. in cap. Quod translationem, de offic. leg.* sicut in puncto respondendo simili objectioni, quod in causa matrimoniali appellari non possit ad Legatum de Latere, firmat *Gambar. de offic. & potest. Leg. libro secundo, tit. de var. Ordinar. nomin. nu. 191 & seq.* subdens, ineptè dici quod causæ matrimoniales sint tales; quia, licet certa ratione sint majores, tamen verè non sunt majores quoad casum nostrum.

Neque obstat, quod agatur de fœdere. Nam circumstantia ista nihil aliud operatur, nisi quod causa sit spiritualis. At non inde sequitur, quod sit de majoribus. Tria enim sunt causarum genera, majorum, mediarum, & inferiorum, ut egregiè docet *Hofst. in cap. fin. numero duodecimo, cum seq. de crim. fals.* Majores propriè sunt illæ, quæ Sedi Apostolicæ sunt reservatæ ut in *c. Quod translationem, ibique Gloss. de offic. Leg. Medix sunt spirituales, & Ecclesiasticæ, exceptis majoribus. Inferiores sunt profanæ. Ostenditque numero 15. dissonantiam inter majores, & medias præcisè quoad appellationem. Et cum hac doctrina transit *Anan. eo loco nu. 5. Gambar. ubi supra num. 190.**

Itaque non sufficit, causam esse spiritualem ad hoc, ut dici possit de majoribus, talisque naturæ, ut per appellationem devolvi nequeat ad Metropolitanum, sed opus etiam est, ut sit de reservatis Apostolicæ Sedi aded, quod inferiores non possint se ingerere, nè in primam quidem instantiam, & quoad eas comprobatum est, quod non appellatio, sed natura ipsius causæ operatur devolutionem ad Curiam, juxta celebrem Glossam in *cap. Quamvis, v. Quaslibet, in fin. de elect. in 6.* & asserunt Doctores in *cap. Ut debitus, de appell. atque expressè decernit S. Concilium Tridentinum sess. 24. de reform. cap. 20.* ubi à decreto de primis instantiis excipit solum causas, quæ juxta Canonicas Sanctiones in Curia tractandæ sunt.

Notum est autem, quod de matrimonialibus, licet agatur de fœdere, cognoscunt in prima instantia Episcopi,

scopi, nedum ex dispositione Sac. Concilii Tridentini loco allegato, sed antea ex decreto Lateranensi sub Leone X. quemadmodum hoc præcipuo argumento utitur Gambara superius adductus *num. 189.* Quoddamque omnes causæ, quæ in prima instantia cognoscuntur ab Episcopis, possint in secunda cognosci à Metropolitanis, tradunt Barbol. *de potest. Episcop. par. 1. tit. 4. de Archiepisc. prest. num. 63.* Ventrigl. *in prax. for. Eccles. tit. de iurisd. Archiepiscop. in suffrag. annot. 49. §. unic. numer. 2.* Et in puncto, quod causæ matrimoniales in gradu appellationis devolvantur ad Metropolitanum supponit extra dubium, Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 28. num. 4.* & Pontius *cod. tract. lib. 5. c. 10. num. item 10. ac Sperell. dec. 139. sub princ.*

5 Minusque relevat, quod Episcopus processerit ad decretum etiam uti delegatus, ac proinde appellandum esse ad Delegantem. Nam certa est distinctio, quam sequitur Sac. Congregatio Concilii, quod scilicet aut materia, super qua emanavit decretum talis est, ut Episcopus procedere non potuerit, nisi jure delegato, & tunc verum est, quod appellatio non datur, nisi ad Delegantem: aut verò procedere poterat utroque jure, nempe delegato, & ordinario, & appellatio datur ad Metropolitanum; atque ita eandem Sacram Congregationem respondisse semel, ac iterum anno 1565. refert D. Fagnanus *in cap. Ad audientiam 1. num. 46. & seq. de Eccles. adif.*

CONSULTATIO LVIII.

1 An Parochi Religionis Hierosolymitana, curam animarum secularium exercentes in eis, qua dictam curam, & Sacramentorum administrationem concernunt, subsint absolute visitationi, correctioni, & jurisdictioni Episcopi.

2 An Episcopus prefatorum Parochorum Ecclesias visitare possit, & ab ipsis procuracionem exigere?

3 An jus deputandi, & amovendi hujusmodi Parochos in Ecclesiis dependentibus, vel annexis Præceptoris, sive Commendatis ejusdem Religionis, liberè competat ipsis Commendatariis, seu Præceptoribus, reservata solummodo Ordinario loci facultate eos examinandi, & approbandi.

4 An possit Episcopus Presbyterum, quem tanquam idoneum ad curam alicujus ex prædictis Ecclesiis approbavit, iterum novo examini pro ejusdem Ecclesie cura subijcere?

5 An prædicti teneantur ad contributionem Seminarii, & Charitativi, sive Synodatici, & Charitativi subfidii?

6 An teneantur accedere ad Synodum?

AD primum quod attinet, affirmo ex S. Concilio Tridentino, idque non obstantibus quibuscumque privilegiis, ut expressè disponitur *in c. 3. sess. 6. & c. 4. sess. 14. de reform.* ubi ampliatur facultas Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ Delegati, corrigendi, & castigandi etiam extra visitationem, non obstantibus quibuscumque exemptionibus, & consuetudinibus.

2 Neque obstat Constitutio 136 san. me. Pii V. in Bullario novo §. 4. & 5. Quoniam redacta est ad terminos S. Concilii Tridentini à Gregorio XIII. *Constit. 67. §. 2. ibi: Pii V. litteras super eorundem confirmatione emanatas, &c. ad prædicti Concilii decretorum terminos reducimus, ac redacta esse, nihilque ex ipsis privilegiis, &c. Ordinariis locorum detractum esse, &c. Et Militum Vicarii, Capellani, Ministri, Servientes, Coloni, &c. etiam extra visitationem puniri, & corrigi possint, ipsorumque Ordinariorum jurisdictioni plenè subiecti existant, &c. Quam Gregor. XIII. Constitutionem præservavit etiam Gregorius XIV. *const. 5. §. 10.* ubi etiam expressè subjungitur de Ecclesiis, & personis in iis, quæ ad curam animarum pertinent decreta Concilii Tridentini omninò servari debere. Idemque mandarunt Clemens VIII. *in Constitut. confirm. priv. Relig. Hierosol.* sub die 27. Junii 1592. im-*

pressa post stabilimenta dictæ Religionis *fol. 92. & seqq.* & Paulus V. *in Constitut.* sub die 1. Septembris 1505. impressa ibidem *fol. 107.*

Atque ita sapius declaravit S. Congregatio Concilii, de quo alibi, & decrevit sa. mem. Gregorius XV. *Constit. incip. Inscrutabili*, edita 9. Februarii 1622. non obstantibus quibuscumque, &c. in favorem quatumcumque personarum, atque Ordinum, &c. etiam S. Joannis Hierosolymitani.

4 Minus obstat, quod Episcopus non debeat extra visitationem corrigere, & punire hujusmodi Parochos. Id namque est contra decretum Concilii Trid. *sess. 24. c. 4. de ref.* Nec refragatur Constitutio Greg. 67. §. 2. Sed potius suffragatur Episcopo, cum servari mandet Concilii Trid. dispositionem, & expressis verbis decernat, etiam extra visitationem posse Episcopos punire, & corrigere Militum Vicarios, Capellanos, & alios inservientes, quibus privilegia concessa sunt. Et quamvis ibidem subjungatur exceptio de iis, qui Ecclesiis Militum actu inserviunt, & intra eorum septa, ac domos resident, ac sub eorum obedientia vivunt, quæ omnia simul concurrere intelliguntur, vel si legitime, & secundum Regulam dictæ Religionis professionem faciunt; at tamen talis exceptio non applicatur Parochis Commendarum, cum non resideant intra septa, & domos Militum, nec vivant sub illorum obedientia minusve sint professi secundum Regulam Religionis Hierosolymitanæ, sed sunt Sacerdotes sæculares. Undè remanent omninò sub regula, quod Episcopi jurisdictioni plenè subijaceant, & extra visitationem puniri, & corrigi possint. Qui enim se fundat in exceptione, & limitatione Constitutionis probare debet, quod concurrant omnes qualitates in ea requisitæ, ut per *Surd. conf. 45. num. 14.* ubi plures congerit, & in similibus privilegiis Carthusianorum bene Rota *dec. 229. nu. 1. & 3. part. 3. rec.* Et quidem si hujusmodi Parochi statim atque delinquant, puniri non possent, sed expectandum esset tempus visitationis, magna profectò orientur scandala apud Fideles, ipsosque sæculares, qui viderent palam committi delicta à Parochis, & non puniri, ut rectè deducit Fusch. *de visit. lib. 2. c. 20. nu. 28. & 30.* ubi in specie loquitur ad effectum corrigendi excessus, ac puniendi delicta, etiam extra visitationem vigore Concilii Trid. *d. sess. 24. c. 3.*

5 Ad secundum, etiam affirmo quoad ea, quæ concernunt dictam curam. Nam cum Ecclesiæ Parochiales hujusmodi se immisceant cum subditis Episcopi quoad administrationem Sacramentorum, dum Episcopus visitat in ordine ad curam animarum, visitat ea, quæ concernunt proprios subditos. Ex quo sequitur Episcopo visitanti deberi procuracionem, quæ non est adempta per Constitutionem Pii V. ut jam diximus, illa fuit redacta ad terminos S. Concilii Tridentini in quo expressè conceditur Episcopis procuratio, nisi adsit consuetudo in contrarium, qua non probata, dispositioni Concilii locus est quemadmodum S. Congregatio aliàs declaravit *ad c. 3. sess. 24. de reform.*

6 At nihilominus tenendum est, posse quidem Episcopum visitare Ecclesias Parochiales annexas Religioni Hierosolymitanæ, sed absque ulla procuracione. Ita Pius V. *Const. 136. incip. Exposcit*, & declaravit persæpè Sac. Congregatio, præsertim in una *Perusina 11. Januar. 1578.* & in una *Senensi 8. Martii* Constitutio verò Pii V. non habet locum, quando Ordinarius concessione Ecclesiæ facta Hierosolymitanis, sibi, & successoribus suis jus procuracionis expressè reservasset, ut declaravit eadem S. Congregatio *in Elnen. 27. Julii 1604.*

7 Ad tertium: Illud habet duas partes: Alteram, quæ respicit Parochorum deputationem: Alteram eorundem amotionem. Quod attinet ad deputationem, quod hæc non sit faciendâ ab Episcopo, sed ab ipso Commendatario, à cujus Commenda dependet Ecclesia, prævio tamen examine, & approbatione Episcopi videtur aperte definitum tum à jure communi in *cap. 1. cum ibi nota-*

is, de Capel. Monach. in 6. tum per Statuta dictæ Religionis, ab Apostolica Sede speciatim confirmata, ut in cap. 59. iii. de Commend. tum denique per Constitutiones Apostolicas, ut in Constit. Pii IV. quæ est 9. in Bullario §. 42. in qua expressè prohibet Ordinariis, ne hujusmodi Ecclesiis audeant præficere Presbyteros sæculares absq; consensu Religiosorum dictæ Religionis, qui illarum habent administrationem. Et plenius in Constitutione Pii IV. 47. §. 4. & 5. ubi ampliatur etiam in Vicariis temporalibus, & in Constitutione 136. §. 3. sub die 22. Septembris anno 6. quæ est in Bullario novo; ubi tunc solum datur facultas Episcopis deputandi hujusmodi Parochos, quando Commendatarii neglexerint eos deputare infra tempus præfixum ab ipsis Ordinariis in casu, de quo loquitur illa Constitutio.

8 Quinimodò videtur locum esse concursui juxta distinctionem sæpius factam à Sac. Congregatione Concilii, & à Rora nempe; Quod si Cura residet penes Vicarium habitu, & actu, sit locus concursui. Si verò residet tantum actu, sed habitu remanet penes eum, qui nominat, non sit locus concursui, sed dumtaxat examini, Rot. dec. 579. nu. 1. par. 2. rec. ubi refertur declaratio S. Congregationis, & dec. 7. o. nu. 1. ejusd. par. 2. atque in Barchinon. Vicariæ 17. Maii 1624. coram Merlino. Et ad hunc effectum non attenditur, an sit Vicaria perpetua, vel temporalis, Rot. d. dec. 710. nu. 5. In hoc autem casu cura etiam solo habitu residere non potest penes Commendatarium, cum non habeat ordinem sacrum ad Parochiales obtinendas necessarium.

9 At contrarium verius est: Quia harum Ecclesiarum cura habitualis residet penes Conventum Religionis Hierosolymitanæ, cui omnes Ecclesiæ ejusdem Religionis dicuntur unitæ, ut habetur in prælibata Constit. Pii IV. §. 67. Et idem deputationem illius, qui curam actu exercet absq; ullo concursu spectare non ad ipsum Conventum, sed ad Commendatarium, qui nomine Conventus sub titulo locationis commendam administrat, ut ex d. c. 1. de Capel. Monach. in 6. firmavit Rot. dec. 157. n. 1. & 8. p. 2. rec. ubi referuntur aliæ resolutiones, ac latè Garz. de ben. f. p. 9. c. 2. n. 289. & seqq.

10 Quod verò attinet ad facultatem amovendi ad libitum hujusmodi Parochos, videtur esse contra jus commune, quo disponitur, etiam Vicarios in hisce Parochialibus esse debere perpetuos, nisi ex rationabili causa aliud Episcopo expedire videatur, ut in d. cap. 1. de Capel. Monach. in 6. ubi loquitur in specie de Presbyteris per Regulares Episcopo præsentatis cum derogatione contrariæ consuetudinis, vel statuti, Rot. decis. 579. num. 3. parte 2. recent. Nec non etiam contra Concilium Tridentinum cap. 7. session. 7. de reform. ubi idem decernitur, & ulterius remittitur arbitrio Episcopi quantitas congruæ hujusmodi Vicariis assignanda cum derogatione privilegiorum, & exemptionum, quæ in contrarium adessent. Eoque magis quando, ut in hoc casu, præsentans non est, neq; esse potest verus Rector harum Parochialium. Tunc enim facilius id procedit, cum non possit ei competere jus nominandi ministros ad sui nutum amovibiles, dec. 309. sub princ. par. 2. div.

11 Verum tenendum est, quod si dicti Parochi non sunt perpetui, sed tantum amovibiles, prout regulariter solent esse in Ecclesiis, de quibus agitur, juxta eandem Constitutionem Pii IV. §. 67. per eum debent amoveri, à quo deputantur, ita tamen, quod non prohibentur Episcopi eos amovere, quos ad Curam exercendam minus idoneos repperint, servata forma præfatæ Constitutionis 136. Pii V. Cui quidem Concilii Tridentini facta per Gregorium XIII. in Constit. 67. §. 2. Nam præterquam quod non est hæc Constitutio Pii V. 136. data sub 22. Septembris anno 6. quæ ibi per Gregorium fuit redacta ad terminos Concilii, quinimodò potius illa expressè innovata fuit per Gregorium XIV. in confirmatione privile-

giorum Religionis Constit. 5. §. 1. sed est alia Constitutio ejusdem Pii V. super exemptionibus Religiosorum data sub die 29. Novembris anno 3. in novo Bullario 77. Adhuc tamen ex prædicta, reductione nullatenus in hac parte læderetur Constitutio 536 utpotè, quæ est omnino conformis dispositioni S. Concilii Tridentini, quod sess. 25. de Regul. c. 11. in Ecclesiis Curatis Regularium hoc solum statuit, ut Curati eorum, sive Regulares, sive sæculares in his, quæ concernunt curam animarum, & administrationem Sacramentorum subiciantur omnimodæ jurisdictioni Ordinarii, atque ad curam admitti non debeant, nisi prævio ejusdem Ordinarii examine, & approbatione. Sed quoad pertinentiam juris eos deputandi, vel amovendi nihil omnino disponit, immò potius in §. Nec ibi aliqui, aperte præsupponit, eos posse ab aliis præterquam ab Ordinariis deputari, etiam ad nutum amovibiles.

Ad 4. Nulla potest fieri difficultas, quando Episcopus hujusmodi Parochos à Commendatariis deputatos simpliciter approbaverit, prout quatenus absolute idonei sint, ab eo simpliciter approbandos esse censuit Sac. Congregatio Concilii in una Augustana sub die 14. Decembris 1630. Non tamen controversitur, quin si nova legitima causa supervenerit, propter quam secundum rationabile iudicium dubitari possit de eorum habilitate, tunc possit Episcopus eos iterum atque iterum examinare, secus autem cessante hujusmodi causa, ut diffuse alibi.

Ad 5. ut distinctè procedamus, de taxa Seminarii extat decretum Sacri Concilii Tridentini, quod illa imponi possit etiam super beneficiis exemptis, ut in capite 18. sess. 23. de reform. Et exemptiones Militum Hierosolymitanorum intelligi debent juxta dictum decretum Concilii, in quo excipiuntur tantum ipsi milites, non autem Parochiales Sacerdotum Sæcularium, quæ ad eorum nominationem conferuntur. At enim verò tenendum est, milites Hierosolymitanos, qui habent beneficia sibi commendata alterius Ordinis, vel qualitatis teneri ad contributionem Seminarii ratione hujusmodi beneficiorum, cum exceptio ipsorum facta à Tridentino d. c. 18. sess. 23. non respiciat personas, sed tantum beneficia Ordinis Hierosolymitani. Et ita declaravit S. Congregatio in una Braharensi.

De Cathedratico autem, sive Synodatico, ac similibus videtur dicendum, quod licet Religio Hierosolymitana habeat exemptionem, attamen exinde non sequitur quod illa gaudeant Ecclesiæ parochiales ei unitæ, redditus separatos habentes, quibus presbyteri sæculares præficiuntur, unde sequitur conclusio, quod etsi ab exemptis non possit Episcopus aliquid exigere, nihilominus ad hujusmodi onera teneantur Vicariæ eis unitæ, quibus presbyteri Sæculares providentur, sicuti de Cathedratico, sive Synodatico est textus in e. Conquerente, ibique Panorm. n. 1. de offic. ordin. traditque Henric Boic. de Synod. Episc. p. 3. nu. 86. Et de claritativo subsidio idem in specie tradunt Card. in d. c. Conquerente nu. 4. notab. 10. Jo. Andr. n. 28. Panorm. nu. 1. Bellinc. de charit. subsid. qu. 32. num. 5. cum aliis.

Dum autem Pius V. in Constit. 77. §. 3. & Gregorius XIV. in Const. 5. §. 1. ampliant exemptionem ad presbyteros curam animarum exercentes, id videtur intelligendum de presbyteris regulatibus, non autem de sæcularibus, & redditus distinctos habentibus, aut saltem de presbyteris simplicibus, Capellanis, vel Capellaniis habentibus in locis, ubi morantur ipsi milites Hierosolymitani, non autem de Vicariis, ac Parochiis locorum sub ditione aliorum Principum, ita ut non deserviant Commendatariis, nisi pro excludendo onere, quo sunt affectæ Parochiæ Militum Commendis unitæ, ut in hoc casu ponderando præsertim verba Constitutionum, ibi: *Etiam presbyteros, curam exercentes quandiu illam exercent, & in illorum obsequiis fuerint.* Quoniam non dicuntur in eorum obse-

obsequiis esse, qui Parochialibus invigilant, & verè inserviunt, sicut in simili de Vicariis Episcoporum Cardinalium, qui non dicuntur familiares Cardinalium Romæ residentium, sed inservire officio, & non personis Cardinalium tradidere Gonzal. ad reg. 8. glos. 51. n. 60. & alii per Gratianum relati disc. 157. n. 40.

16 Nihilominus resolvendum est, à Cathedrali, sive Synodali, & charitativo subsidio Ecclesie Regularium esse exemptas, etiam de jure communi, .i. de Stat. Mona. hor. Rot. apud Cenc. add. dec. 110. num. 2. Et etiam Parochias, quæ spectant ad Religionem Hierosolymitanam, ut declaravit S. Congregatio Episc. in una *Asculana* 11. Julii 1581.

17 Ad 6. Exemptio non accedendi ad Synodum est contra decretum S. Concilii Trident. sess. 24. cap. 2. de reform. ubi expressè decernitur, quòd omnes etiam exempti, qui aliàs, cessante exemptione, interesse deberent, accedere teneantur ratione Parochialium, aut aliarum secularium Ecclesiarum, etiam annexarum, Rota coram Cardin. Seraph. dec. 190. per totam Neque contrarium dicunt Constitutiones Pii V. & Gregorii XIV. Immodè de hujusmodi accessu ne verbum quidem ullum in eis legitur. Cum enim hujusmodi Ecclesie sint de diocesi, debent eorum Rectores accedere, cap. Quòd de super, de major. & obed. Frustraq; visitarentur, nisi priùs in Synodo moverentur, & de agendis instruerentur, ex eodem Trident. sess. 24. cap. 9. & ejus S. Congregatione 17. Augusti 1589. Unde cum die 21. Martii 1594. Episcopus Bituntinus consuleret S. Congregationem, an ex dicto decreto S. Concilii tenerentur Monachi Olivetani cujusdam Monasterii, cui reperitur annexa quædam Ecclesia secularis simplex, omnes accedere ad Synodum ex verbis dicti decreti, S. Congregatio respondit, non teneri, si Ecclesia est simplex, nec accedere, nec aliquem eorum nomine mittere; sed si est parochialis, teneri eum, qui curam exercet ad Synodum accedere.

CONSULTATIO LIX.

Quanam venatio Clericis prohibeatur? ubi de eorundem venandi libertate non pauca?

1 ILLa venatio Clericis omninò prohibita videtur, quæ exprimitur in c. 1. d. 34. ibi: *Episcopum, presbyterum, aut diaconum canes, aut accipitres, aut hujusmodi ad venandum habere non licet. Quòd si quis talium personarum in hac voluptate sapiens decensus fuerit, si episcopus est, tribus mensibus à Communione suspendatur, diaconus vero ab omni officio, & communionem suspendatur. Et in c. 2. ead. Omnibus servis Dei venationes, & Sylvaticas vagationes cum canibus, & accipitres, aut facones interdiciamus. Idem habetur ex cap. 1. & 2. de cler. venat. ac alibi. Quò respexit Sacri. Concilium Tridentinum session. 24. s. 12. de refor. ibi: ac illi. iis venationibus, & aucupis, &c. abstineant.*

2 Ratio autem hujusmodi prohibitionis duplex est. Prima, quia cum ratione status Clericos minimè deceat venatio, ac si frequens sit, & immodica animum à rebus divinis sejunctum distrahat, præsertim cum in causa esse soleat, ut illud, quod de redditibus Ecclesiasticis pauperibus erat erogandum, cum canibus, accipitribus, equis, & ministris ad eam necessariis vanè, & inordinatè insumatur, merito Clericis est prohibita.

3 Damnabilis igitur voluptas venationis in Clericis, qui quieti, & contemplationi, studiisque sacrarum literarum, & pietate jugiter intenti esse debent, sed eo damnabilior, quòd bona Ecclesie, & fame pereuntium pauperum canes impingent, quòd labentibus ædificiis sacris, cultu divino diminuto, subtractis alimentis, & stipendiis Clericis, divitiæ impiis & nihili hominibus venatoribus dico, concedantur, .i. Esau 86. d. Qui venatoribus donant, non homini donant, sed arti nequissimæ. Nam, si homo tantum esset, & venator non esset, non

donares. Honoras in eo vitium, non naturam, ait D. Augustinus in Psal 102. relatus in d. c. Qui venatoribus 8. & seq. 86. d. & rursus in Ps 147. & in c. qui vident 10. ead. d. Qui vident venatorem, & delectantur, videbunt Salvatorem, & contristabuntur. Quare abusus profusionis in venationem habet peccata, profusionem pecuniæ præter intentionem fundatorum, sacrilegium, quia bona Ecclesie, & impietatem ratione artis damnatæ, & transgressionem ratione prohibitæ venationis Ecclesiasticis, quibus dictum est à Christo: *faciam quod eritis piscatores hominum, non venatores bestiarum.*

Secunda est periculum homicidii, quia fit cum armis, .i. Qui venatoribus, & seq. & d. c. Esau. & ibi Gloss. v. Piscatores d. 86. & in d. c. 1. & 2. ubi etiam Panorm. de Cler. ven. Et hanc tantum venationem prohibuit S. Congregatio Episcoporum, & Regularium in una *Casertana*, sub die 6. Junii 1601. quæ pariter censuit, pœnam non debere esse usmis rigorosam, præcipuè in prima vice, ut in *Affissen*. 16. Martii 1622. Præsertim excommunicationis, vel aliarum censurarum ipso facto, ut in una *Eugubina* 16. Januarii 1596. ac sæpe alibi censuit, quòd in prohibitione venationis, vel delationis armorum, etiam prohibitorum facta quibuscumque, etiam Clericis, non debet apponi pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, nec privatio privilegii clericalis, sed aliæ pœnæ Sacrorum Canonum, ut die 2. Aprilis 1601. & in *Licci*. 18. Junii 1602. & 5. Aprilis 1604. & in *Squillacen*. 15. Julii 1605.

Ex his autem inferunt Doctores, quòd venatio quietæ, ac modestæ, quæ fit cum retibus, laqueis, paucisque canibus non est prohibita Ecclesiasticis, sive fiat causa necessitatis, sive exercitii, sive moderatæ recreationis, ut nominatim docent Medin. qu. 12. C. de restit. Sylvest. v. Venatio, Lessius de just. & jur. lib. 2. cap. 5. dub. 9. num. 42. Molin. eod. arg. tom. 1. tract. 2. disput. 44. Campanil. in d. vers. jur. rubr. 11. c. 33. n. 5. & rub. 4. num. 3. Marth. de jurisd. cent. 1. cas. 57. nu. 47. Dan. p. 9. tract. 8. resol. 40. Sebast. Medic. de venat. p. 1 qu. 8. nu. 17. Petrus Navar. de restit. tom. 2. lib. 3. c. 1. num. 289. & ante eos Panorm. in d. c. 1. de Cler. venat. ubi etiam Gloss. v. Voluptate, Card. in Clem. ne in agro, s. Porro 2. de Stat. Monach. Innoc. in c. Dudum 2. de elect. per textum in c. Nunquam, de consecrat. d. 5. Anan. in rubr. de Cler. venat. col. 1. referens Paul. in d. s. Porro, Præposit. in d. c. 1. d. 34. & Plat. in l. Venatoribus, C. de ex. cus. nun. lib. 10. Jason. cons. 119. num. 8. lib. 4. Zoanet. de duplic. venat. nu. 30. & 31. ubi probat primò, quòd etiam Clerici ipsi ita venari possint, ut absque canibus, & clamore, & avibus, & aliis feris laqueos, & retia tendant. Secundò, si saltus proprios, aut ju. venandi aliàs habeant, quòd non ipsi quidem, sed per venatores laicos etiam clamorosam venationem possint exercere. Quin etiam si fieret cum canibus, dummodo fiat modeste, & cum silentio, est eis concessa ut scribit Angel in summ. v. Venatio in princ. Rainald Corf. indag. jur. lib. 3. cap. 14. Turretrem. in d. cap. qui venatoribus, Diaz in princ. can. cap. 61. num. 13. Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 5. cas. 413. num. 16. ac plene alios allegans Petr. Cened. collect. jur. can. par. 1. collect. 56. num. 8. quos sequitur Borrel. in summ. dec. tit. 11. num. 43. Et idem in Monachis esse, tradit Medin. loc. cit. Nat. cons. 604. num. 2. Franc. Marc. de cis. 529. num. 11. Mandos. de inhib. qu. 92. num. 4. Jaf. consil. 119. num. 7. & Medin. in summ. peccat. par. 2. tit. 7. qu. 31. Ratio autem est, quia tale opus non est omninò statui Clericali indecens, neque periculosum, atque aded cessant rationes prohibitionis canonicæ. Unde Clericos non peccare, si venentur sine temeritate, contumacia, scandalo & contemptu statuti Ecclesiastici, tradunt Armil. v. Venatio, Caiet. v. peccata Clericorum, & Sylv. d. v. Venatio, ubi ait, venari nullum esse peccatum in Clericis, vel Monachis, si fiat cum quiete, & modestia. Estque communis inter Canonistas. Quia quæcumque præcipiuntur Ecclesiasticis ratione decentis eorum status sine censura, aut præcepto obediendi.

obediendi, tantum obligant, quantum exigit decencia eorum status. Actus autem venandi, in quo nullum est scandalum, nec perturbatio, aut immodestia, non repugnet decencie eorum status Ergo statuta Ecclesie, quibus prohibetur Ecclesiasticis venatio, quando sine scandalo, & cum quiete, ac modestia illam exercent, non obligant saltem ad mortale. Quare illa decreta intelligenda sunt de venantibus cum strepitu, immodestia, & scandalo secularium Confirmaturque ex c. *Episcopum d. 34.* ubi non absolute damnantur Clerici venatores, sed qui hac voluptate sepius detenti desunt suo officio. Et in Concilio Trid. *sess. 24. cap. 12. de reform.* præcipitur Canonicis abstinere ab illicitis venationibus Ubi cum non dicatur absolute à venationibus, aut ab omnibus venationibus, sed ab illicitis, supponitur aperte aliquas esse ipsi licitas. Et hoc venandi genus saltem approbasse videtur S. Congregatio Immunitatis in una *Civitat. Castellana, sive Hortiana* libertatis venandi pro Clero Suriani, in qua sub die 23. Augusti anni 1667. censuit referendum ad A. C. non impedita interim venatione Ecclesiasticis & sub die 20. Decembris ejusdem anni re iterum proposita censuit, standum esse in decis. Quod quidem non decrevisset, si omnis venatio Clericis esset interdita.

6 Quinimò Anania, & Abbas in *dict. capite primo, de Cleric. venat.* & Præposit. in *dict. capite primo, d. 34.* ponderant verba illa *textus sepius detentos*, & dicunt, quod si ratissime causa sanitatis, recreationis, vel recuperandi appetitum venationibus in illo canone expressis Clericus uteretur, id non esset prohibitum, & nec quando causa necessitatis, puta pro canibus, vel pellibus habendis vel quando fructus sui consisterent in Venationibus, prout dicitur esse in Gallia, vel si apti, urfi, vel aliæ fera devastant segetes, vel vineas Clericorum, Host. & Anan. in *dict. capite primo*, Cardinalis, & alii supra citati. Videndi Carol de Grass *off. Cler. 31. à num. 12* Bellet. *disq. Cler. par. 2 §. 14. numer. 3.* & Barbol. *de jur. Eccles. capite quadragesimo, numero 79. cum seq.* Hæc autem venatio tanquam publicè utilis, omnibus est permittenda, *lege prima, C. de venat. ser. libro 11. cap. 1. §. si quis rusticus, vers. Nemo recta, de pac. ten.* Alias Principes, id prohibentes, tenentur damnum à feris datum plenè resarcire, Gail. *lib. 2. observ. 68. num. 11.* & Gutier. *quæst. can. libro secundo, capite 28. num. 15.* notantque in dubio fieri recreationis causa, Alex. *conf. 72. volum. col. fin.* Anan. in *dict. capite 1. colum. 2.* & Luc. de Penna in *d. leg. Venatoribus.*

7 Atque ut id satis intelligatur, sciendum est venationem, piscationem, & aucupium pro uno eodemque jure poni in *l. 2. & 5. ff. de acquir. rer. dom. & S. fera instit. eod.* idque ratione objecti, ac improprie quidem, cum venatio sit nomen generis, & speciei, cujus objectum solæ sunt feræ quadrupedes. Hinc est, quod non nihil inter hæc revera interest. Nam venari in alieno licet, piscari non item, *leg. injuriarum 13. §. fin. de injur.* Donell. *lib. 4. comm. 8.* licet dissentiant Cujac *lib. 4. observat. 2.* & Harprecht in *§. fera, 14. instit. de rer. divis.* affirmantes, quod sicut in alieno venari, ita & piscari liceat. Deinde etsi aucupium venationi comparatur, *leg. divus, de ser. rust. præd. cap. 2. de cler. venat.* tamen piscatio ab his separari solet non solum tanquam jus magis licitum, & spectaculum minus cruentum, sed quia magis humilis, & civilis, quod ejusmodi tumultu, canibus, clamoribus, &c. non eget, & idè Clericis est permilla; tum quod Clerici prohibentur alere canes, & accipitres; tum quod in *d. c. Esau. d. 86* legitur nullos fuisse venatores sanctos, sed fuisse sanctos piscatores. Eoque igitur piscatio Ecclesiasticis personis indistinctè permilla est, non autem venatio, Nam quod cruentius est jus venationis, eò videtur magis ab humanitate esse alienum, *l. cruenta spectacula, C. de glad. lib. 1.* Xenoph. in *Cyropæd.* minusque Ecclesiasticis convenire personis.

8 Venationum porò etsi plures sint species, Gloss. &

Doctores in *d. c. 1. de Cler. venat. & in c. Qui venatoribus d. 86.* tamen hinc tantum de venatione ferarum agimus, quæ fit in saltibus cum canibus, ut loquuntur, & clamore, atque armis, unde venationem saluosam, & clamorosam, atque armatam doctores appellant; quam etsi quidam pro turpi, & illicito exercitio habent, propterea quod Augustinus nequissimam eam artem appelleret in *d. cap. Qui venatoribus* tamen venior est Panormitani, & aliorum sententia in *d. c. 1. de Cler. venat.* scilicet ut abusus venationis, non usus in turpibus sit habendus. Usus porò definiunt, quatenus servit necessitati, victus scilicet, vel amictus, & valetudini. Abusum verò in eo, si quis ita se dedat venationibus, ut necessaria vocationis negocia omittat, *textus in c. An putatis d. 86. d. & in l. Venatoribus 6. C. de excus. mun. lib. 10.* si alendis equis, canibus bona sua profundat. Nam lex non prohibet venationem velut illicitam, *d. l. venatoribus*, sed tantum hoc addit, venatores non habere muneris necessarii excusationem, facile ut intelligi possit, venationem legibus non damnari, sed propter eam necessaria Reipublicæ munera deserenda, negligendaque non esse. Et cum alibi venatores numerentur inter artifices Reipublicæ utiles, & servientes annonæ, ac comæatui, itaut propter ea gravioribus muneribus onerari non debeant. *l. ult. v. venatores, ff. de jur. immunit.* facile intelligi potest, hoc exercitium non esse legibus improbatum.

Itaque hæc disputatio definienda est ex regula, quam alibi tradit idem Augustinus in *c. Quisquis d. 41. In omnibus*, inquit, *rebus istiusmodi non ex earum rerum natura, quibus utimur, sed ex causa utendi, & modo, id est temperamento.* Nam immodica in vitio hærent, vel probandum est, vel improbandum quod facimus. Multò verò minus venatio in illis improbanda est, qui hoc artificio se sustentant, neque alium quæstum norunt, Gloss. in *d. c. qui venatoribus d. 85.*

Nam quod ex textibus initio citatis adductum est, intelligitur si causa voluptatis id faciant, non si recreationis, vel salubritatis gratia, ut voluerunt Doctores in *d. c. 1. de Cler. venat. Innoc. in d. c. Dudum 2.* & ibi Panormit. *de elect.* Felinus qui id commendat in *cap. Auditis col. penultim. de præscript.* quos refert, ac sequitur præclarissimus Jurisperitus Tiraquellus *de nob. c. 37. num. 148.* Quod verò ex D. Augustino in *d. c. qui venatoribus*, relatum est, venationem artem esse nequissimam, id non de hac specie, sed de arenaria venatione est accipiendum, quæ scilicet histrionico more à conductis hominibus in publicis spectaculis depugnando cum bestiis exercetur, siquidem venatores istos arenarios inter infames refert *l. 1. v. & qui operas, ff. de postul.* nisi talis sit fera, quæ regioni nocet; quo casu locans opera sua extra arenam non notatur infamia, *text. in d. l. 1. §. si quis, venat. oque edi dicebatur, cum in arena populo bestiarum venatio exhibebatur, l. 122 ff. de legat. 1.* ac dicebatur ludus, in quo feræ magno discrimine ab iis, qui depugnabant, conficiebantur *d. l. 1. §. bestias ff. de postul. l. Civitatibus, ff. de legat.* Hinc venatorius ludus, genus illud pœnæ apud Ulpian. *l. aut damnatum, §. fin. ff. de pœn.* Etenim in universum jure civili artificium scenicum, & tota ars histrionica quasi ad nullam Reipublicæ utilitatem, sed tantum ad inanem voluptatem comparata pro turpi, & infami vitæ genere haberetur, *leg. 1. & 2. de his, qui not. infam. tot. tit. in auth. Scenicæ non solum si fidei jus, & c. & tot. tit. de spect. scen. C. lib. 11.* Hæc autem venatio adè de jure Canonico reprobata est, ut etiam spectatores mortaliter peccent, *textus in d. c. qui venatoribus n. 85.* ubi notabilis Gloss. & Gloss. in *c. 1. de Cleric. venat. v. voluptate*, Franc. Marc. *quæst. 530. num. 1. cum seq.* Gail. *lib. 2. observat. 68. num. 8.* De jure verò simili tunc licita est, quando non est mercenaria, sed sit virtutis ostendendæ causa. Vel de illis agit, qui venationem tanquam artem exercent, nec liquidò dixerim an intelligantur hi, qui provinciam feris purgabant, ut adnotavit Gothif. *ad l. ult. de jur. immunit.* an potius, qui in venationibus operam dabant

dabant Principibus Romanis, de quorum aliquibus legimus, quod operam frequentem venationibus impendunt, qui ut & hodie ferè Principes voluptatis, & exercitii causa venationibus indulgent. Alia autem est venatio, de qua hic agimus, quæ non servit spectaculis publicis, sed sanitati, & valetudini. Nam, ut inquit Plinius *lib. 1. epist. ad Cornelium Tacitum*, mirum est, ut animus hac cogitatione, motuque corporis exciteretur, nam undique sylvæ, & solitudo, altumque illud silentium, quod venationi datur, magna cogitationis irritamenta sunt. Deinde etiam necessitati ad usum victus, & vestitus. Nam ferarum carnibus vescimur, pellibus contegimur, *Gen. 1.* quæ peræquè adjungi ad nostras rectè utilitates posse putandum est, atque jus dominiorum divinitus concessum. Nam usus animalium eadem ordinatione divina sancitum esse, *Gen. 9. 1. Tim. 4. creavit ad utendum*, palam est, aded ut D. Paul. eo loco doctrinam dæmoniorum judicet prohibere animantium cibum ad utendum, vescendumque à Deo ordinatum, & creatum.

10 Ex quo sequens est, etiam venationem, capturamque ferarum permissam esse. Nam in omni concessione videntur omnia concessa, sine quibus id, quod indultum est, quæri, aut teneri nequit, *l. ad rem 56. leg. ad legat. 62. de procur. l. 2. de jurisdict. cum similibus*. Quare, & Ecclesiasticis personis idem jus patere communius placuit Panormitano, & Doctoribus *in d. cap. 1. & 2. de Cler. venat.* etiam cum sclopo, aliisve armis contra apros, urfos, aliasque feras, ut in puncto firmat Borrel. *conf. sive conir. 45. num. 25.*

11 Equidem venatio, & à fortiori aucupatio est concessa Clericis recreationis gratia, exceptis temporibus visitationis, solemnitarum, prædicationis ut tradunt Abb. *in d. cap. 1. de cler. ven.* Gulielm. de Bened. *in repet. cap. Raynuius, v. Et uxorem numero 875. Turrecrem. in cap. qui venatoribus dist. 86. Præpos. in cap. Episcopum d. 34. Menoch. d. cas. 413. numero decimo sexto, Angel. v. Venatio sub ini. & alii communiter*. Ergo non aufertur illis facultas utendi sclopeto, sed remanet concessus tanquam instrumentum pro aucupio. Nam concessio sine, censetur concessa etiam omnia, quibus pervenitur ad ipsum. Comprobat, quia finis prohibitionis armorum non habet locum in usu sclopeti pro aucupatione. Ided enim prohibetur Clericos deferre arma, quia dedecent statum Clericalem, *cap. Clerici arma, de vit. & honest. Marfil. cum aliis in prax. §. pro complemento numero secundo, Menoch. de arbit. cas. 395. numer. 32. Viv. dec. 26. num. 4. lib. 1. & quia delatio armorum præbet occasionem violentiis, percussionibus, homicidiis, *l. si servus, C. de his, qui ad Eccles. confug. & notant Afflict. ad const. intentionis, rubr. de illic. port. arm. num. 1. Brunor. à Sole qu. legal. 35. num. 13. Roland. conf. 3. num. 26. libro secundo*. Quæ cum sint Clericis speciatim prohibita, ided ad ea evitanda prohibetur etiam delatio armorum. Hæc autem ratio non militat in delatione sclopeti pro aucupatione, ut per se constat: Tum quia defertur in agris extra hominum commercium: Tum quia defertur tanquam instrumentum aucupationis: Tum quia non est ex illis armis, quæ ordinantur ad terrorem, aut ad offendendum. Quod satis etiam ex eo constat, quod ubi est prohibita laicis delatio sclopetorum, qui vacant aucupationi, defertunt fabricatos pro aucupatione.*

12 Nec obstat, quod Clericis prohibeatur armorum delatio *d. c. Clerici arma, de vit. & honest.* Nam intelligitur de armis institutis ad offendendum, ut de statuto puniente deferentes arma docent Jal. *in §. ex malefic. Instit. de act. ubi & alii Doctores, Bart. in l. 1. ff. de vi publ. Rebuff. cum Angel. & Alber. in leg. armorum appellatio 41. ff. de verb. signif. Jul. à Beyma ibidem in fin.* Hujusmodi autem sclopeti non sunt ordinati ad offendendum, sed ad aucupandum. Et licet armorum appellatione veniant tam defensiva, quam offensiva, ut notant Decian. *tract. crimin. 6. 3. num. 14. lib. 3. Perez ad l. 2. gloss. 1. tit. 14. lib. 4. ordin.*

Bobadill. *lib. 1. polit. c. 14. num. 62.* Immo etiam fustes, lapides, & quicquid nocere potest, *d. l. armorum appellatio, armatos, ff. ad leg. Jul. & §. Recuperanda, instit. de interd. dict. & notant Gloss. in d. l. armorum appellatio, & Gloss. Canonica in Clem. ne in agro, §. quia verò v. arma, de stat. monach. Roman. singul. 267. v. armorum, Felin. in c. Ita quorundam n. 2. de Judais, Menoch. cas. 394. u. 76. Arretin. conf. 108. num. 6.* Attamen in odiosis, præsertim quando agitur de pœna, non ita amplè arma accipiuntur, sed tantum pro iis, quæ ex institutione sua sunt ordinata ad offendendum, ut notant Doctores citati, & desumitur ex *l. si pignore, §. furem, ff. de furt. & advertunt etiam Bart. ibid. Arret. in §. Item lex Cornelia, i. ff. de publ. jud. Giurb. conf. 73. num. 13.* Et ided lex prohibens arma Clericis, de his armis est accipienda. Item quia licet hæc continentur nomine armorum, quando agitur de pœna contra facientem vim, seu insultum cum armis, secus tamen quando est pœna contra deferentem simpliciter, seu tenentem arma, ut Farinac. *conf. crim. 169. n. 21 & Cabal. resol. crim. cas. 63. n. 4. & seqq.* Ac insuper quanquam sclopus institutus ad aucupandum adhiberi possit etiam ad offendendum, in morali tamen estimatione non est ex armis ordinatis ad offendendum, quod sufficit, ut non comprehendatur sub appellatione armorum, quæ ordinata sunt ad offendendum, & quæ Clericis prohibentur. Unde se habet sicuti arma defensiva, ut pelta, quæ non veniunt appellatione armorum, nisi adhibeantur ad offendendum, ut notat Bart. *in l. 1. ff. ad leg. Jul. de vi publ. & in d. l. si servus, C. de his, qui ad Eccles. confug.* sicut etiam fustes & lapides in stricta significatione, & odiosa non veniunt armorum appellatione, nisi ad offendendum adhibeantur, ut observant Marfil. *in pr. §. pro complemento nu. 14. Baiard. ad Clar. quest. 6. nu. 63. Azved. in rubr. num. 4. tit. 6. lib. 6. recopil.* Ac demum constat ex *d. l. 1. ff. ad l. Jul. ubi lex, quæ prohibet retinere arma apud se, declaratur, ut non comprehendat ea, quæ inserviunt venationi.*

Concludimus igitur, venationis abusum, non usum esse Clericis prohibitum, hunc verò esse concessum jure divino, & humano, hoc est jure naturæ, & gentium, *d. §. fere, Inst. de rer. div. l. 2. & 3. de acquir. rer. dom.* atque etiam civili *l. un. C. de ven. fer. lib. 11.* ac tandem canonico modo suprâ explicato, in quo nec desunt sui Sancti, Eustachius 6. Septemb. Flacidus, martyr. Hubertus 3. Novemb. Corradus Placentinus 19. Febr. Julianus confessor 7. Januar. & alii plures.

Neque obstat periculum homicidii, ac proindè irregularitatis. Nam dans operam relicitæ, vel etiam illicitæ si adhibeat sufficientem cautionem, ne inde aliquid incommodi sequatur, tunc etiam si fortè sequatur mors alicujus etiam Clerici, non illi imputabitur. Quia neque in se, neque in causa mors illa est ipsi volita, atque aded nullo modo voluntaria. Neque obstat quod causa fuerit periculosa, ac proindè mors videatur volita in causa. Quia diligentia absterfit periculum. Quapropter neque erit reus homicidii, neque tenebitur ad restitutionem, neque erit excommunicatus, neque irregularis. Num cum non adsit culpa occisionis, non aderit excommunicatio, neque etiam irregularitas; hæc enim cum in pœnam statuta sit, sine culpa non contrahitur. Ita in specie venationis docent Henriquez, Vasquez, Hurtadus, Coninch. & Præpositus, apud Delbene *iracl. 5. moral. sect. 5. num. 2.*

Quare licet Principes sæculares habeant jus præscriptum, sive facultatem prohibendi venationem, de quo latè Bettazol. *conf. crim. 118. numero 6. & 7. Cabed dec. Lusit. 89. parte 2. Novat. gravamen. v. asal. 71. lib. 1. Beller. loc. cit. num. 9. Gramm. dec. 67. num. 9. Tiraquell. de nobil. cap. 37. num. 140. Gail. observ. 68. lib. 2. à num. 11. Post. de manus. observ. 40. sub nu. 30. Capibl. de Baron. lib. 1. pragmat. 1. cap. 5. num. 206. & seqq. Soc. lib. 4. de just. quest. 6. artic. 4. Card. Turrecrem. in cap. qui venatoribus 86. d. Caiet.*

Caiet. *in tract. 17. cap. 12.* Joan. à Medin. *de rest. d. quæst. 12.* Navar. *in man. cap. 17. numer. 120.* & alii, nuncupatim Pruckman. *in §. Venatio cap. 1.* Mindan. *lib. 2. de mand. Jul. cap. 36. n. 7.* Knich. *de privil. Sax. c. 5. & de jur. territ. n. 93. c. 4.* ac ceteri relati ab Harpech. *ad §. fera num. 133.* dissentientium argumentis respondente, eorumque discrepantes opiniones confutante, qui vel ad servitates reales jus venandi referunt, vel ad personales, vel ad pacta, vel ad jurisdictionis fructum. Ipse verò docet esse jus per se subsistens, velut alia varia jura Magnatibus, vel etiam privatis competentia. Quidam tamen distinguunt inter venationem superiorem, & inferiorem, ut Andr. Knich. *p. 2. de vestitur. part. 2. & Heig. p. 1. q. 15.* Unde verè jus venandi non est inter regalia. Primò, quoniam jus hoc multis etiam suo jure competit, qui superiorem recognoscunt. Secundò per *l. 9. §. aucupiorum l. 62. de usufr. l. 26. de usufr.* quibus textibus probatur, quòd jus venandi spectet ad privatos, ut etiam ab usufructuario jus illud usurpari, redditusque venationum percipi possint. Tertio, quia venationes non pertinent ad Majestatem Imperii conservandam, ut regalia. Quarto, quoniam jus venandi concessum à Principe transferti potest in alium, etiam sine ejus consensu. Quòd tamen in regali- bus secus obtinet, Rossent. *in tract. de regal. nu. 35.* Quintò, quòd regalia sine permissa Principis usurpans, incidit in crimen læsæ Majestatis, *arg. l. 3. in fin. ad l. Iud. Majest. Non item qui venationem, si credimus Wefemb. in parati l. de acquir. rer. dom. num. 7. arg. l. 13. §. si quis me, de jurejur.* Sextò, quoniam non refertur in *cap. un. quæ sint regalia lib. 2. feud. tit. 56.* Tiraquel. *de nobil. cap. 37. nu. 150.* Wefemb. *ibid.* Vult. *1. de feud. 5.* & alii nonnulli.

16 Atque licet privatis rectè sit adempta venatio: Tum propter pacem publicam, & interdictum privatis armorum usum: Tum ne venationis studio avocentur homines ab agricultura: Tum ne species ferarum prorsus intereat: Tum quoniam Principes loca publica ad se transtulerunt eorumque domini facti sunt, *l. 3. ne quid in loc. publ. l. 9. ff. ad leg. Rhod. de jac. l. 2. C. de quadr. prescript.* Tum quia si quod omninò sit violentiæ vitium, tamen per diuturnum populi consensum est purgatum, *l. si per vim, C. de his, quæ vi metusve caus. Balb. in lib. de coron. pag. 21.* Tum quoniam Princeps ex justa causa potest alicui jus quæsitum auferre *l. 1. c. 2. de rei vindic. lib. 11. de evict.* Ad pacem autem, & tranquillitatem publicam spectat, non esse commune omnibus venandi jus, *arg. l. 77. §. 20. de leg. 2. l. 26. de servit. urb. præd. lib. 13. §. æquissimum, de usufr. Gail. lib. 2. obs. 98.* Wefemb. *suprà d. nu. 7.* Pruckman. *d. §. Venatio c. 4. n. 51.* Fachin. *lib. 1. contr. 1.* Heig. *p. 1. q. 15. n. 53. & seqq.* dissentiente Antonio de Butriis *in c. non est, de decim.*

17 Ac proinde mortis supplicio venationes suas rectè vindicent Principes. Quoniam leges obligant ad obedientiam, etiam in conscientia, *Glos. in cap. 7. de constit. in 6. & S. Thom. 1. 2. quæst. 94. ar. 4. & 5.* alique communiter. Quod est de fide, vel saltem ita certum, ut oppositum sit erroneum, probaturque *ex cap. 19. ad Rom.* Tum quia debet quisque ex ordinatione divina obedire Principibus, atque aded legibus: Tum quia resistens legibus, resistit Dei ordinationi, cui ex conscientia non possumus resistere: Tum quia qui resistit, acquirit sibi damnationem, quæ non imponitur, nisi fiat contra obligationem conscientiæ. Quoniam nonnumquam evenit, ut aliquorum maleficiorum supplicia exacerbentur, quoties nimirum multis personis grassantibus exemplo opis sit, *l. 26. in fin. de pæn.* Quoniam non tam ratio captarum ferarum habetur, quam transgressionis legis, Heig. *d. quæst. 15. numer. 80. arg. Deuter. 17. numer. 12. cap. 2. exir. de major. & obed.* Nec enim subjectum in modo pænæ consideratur, sed magis legis transgressio. Et quanquam pænna sit magis ex naturali ratione, modus tamen pænæ magis nititur autoritate politica, quæ fulcrum habet in utilitate, necessitateque Reipublicæ

Godd. *in proleg. ad justit. Vult.* quamvis dissentiant Doctores communiter, ut Gail. & Wefemb. *loco cit. Tiraquel. d. cap. 37. numer. 150.* Pruckman. *d. §. Venatio cap. 4. numer. 63.* Videndusque Harprecht. *d. §. fera numero 256. & seq.* ubi non invenisse distinguit, Heig. *p. 1. qu. 15.*

Attamen nequeunt eorum edicta comprehendere Clericos ob defectum jurisdictionis, *c. quanquam, de censib. in 6. Cyriac. contr. 44. nu. 6.* Ciarlin. *contr. 63. n. 27. & 28.* Sperell. *dec. 123. à num. 29.* & Rota coram Roias *dec. 138. n. 2.* Aded enim Ecclesiastici exempti sunt à jurisdictione sæculari, ut ne edicta quidem quantumvis honesta, & fundata in publica utilitate eos adstringant vi coactiva, Ciarlin. *contr. 45. num. 3. & 4.* Sperell. *dec. 123. nu. 25. cum seqq.* & nos alibi, & in terminis venationis Bellet. *ubi supra num. 7.*

Neque obstat, quòd Sacri Canonès, & Concilium 19 Tridentinum interdicannt Clericis venationem. Quia hæc sollicitudo non incumbit Principibus, sed Episcopis, qui tamen non pœnis edicti sæcularis, sed juris Canonici debent animadvertere in Clericos venatores, Salzed. *ad Diaz. cap. 70. vers. non tamen poterit, Bellet. d. §. 19 numer. 7.* Sperell. *d. decis. 123. num. 26. cum duobus seqq. & num. 55.* Nam cum pænæ illæ à sacris canonicis Constitutionibus approbatæ non sint, Judex Ecclesiasticus eas infligere non tenetur. Idque aded verum est, ut neque ministri laici possint spoliare Clericos armis, retibus, canibus, avibus, Ciarlin. *contr. 20. num. 74. & seq.* ubi, reprobatis adversariis, firmat, quòd spoliantes incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ. Vide Anguianum *tract. de legib. lib. 2. contr. 15. num. 31.* Nam, ut aliàs tradidi, licet Ecclesiastici teneantur obedire statutis Principis justis, & in bonum commune ordinatis in iis rebus, quæ spectant ad regimen Reipublicæ, si sacris canonibus, & clericali statui non repugnent, tamen ad id non tenentur directè, sed indirectè, hoc est non ex vi legis, sed rationis naturalis, vel si directè, non tenentur secundum vim coactivam, sed solum secundum vim directivam. Atque aded si statuta illa Ecclesiastici transgrediantur, non possunt à Judice laico puniri, sed ut puniantur ad Judicem Ecclesiasticum recurratur necesse est. Quod etiam docent Vasquez *in p. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 29. & 30.* Salas *de legib. disp. 14. qu. 9. nu. 106.* & alii.

Et dum edicta hujusmodi prohibent, ne Clerici uti possint rebus, & facultatibus à jure communi concessis, non debent attendi, quia sunt contra libertatem Ecclesiasticam, Doctores *in cap. Ecclesia S. Mariae, de constit. Redenasc. conf. 66. num. 24.* Bellet. *p. 1. tit. de exempt. Cler. à stat. sæcul. §. 1. num. 22. & seqq.* Thomat. *dec. 298. num. 11.*

Minusque obstat, quòd Principis possessio prohibendi venationem clarissimè appareat ex edictis, & prohibitionibus spatii antiquissimi temporis, quibus Ecclesiastici acquieverint, ut in puncto juris venandi communiter affirmant Roland. *conf. 22. num. 23. & seqq. lib. 2.* Gambat. *in institut. lib. 2. tit. de rer. divis. §. fera, num. 16. & seqq.* Facchin. *contr. jur. lib. 1. cap. 1.* Gail. *lib. 2. obs. 66. numer. 45 & 5.* Capibl. *loc. cit. pragm. 14. cap. 86. num. 3. & seqq. p. 1.* Novar. *diel. gravam. 71. num. 18.* Grammat. *decif. 67. numer. 13.* & Franch. *March. dec. 530. num. 15.* Et in terminis immemorabilis quod etiam in hoc Clericos adstringat, docet Balsat. *in cap. 1. numer. 14. de pact. Gambat. sub num. 24.* Salsed. *ad Diaz. cap. 67. num. 6.* & Fregos. *de regimin. Princip. p. 1. lib. 3. disp. 7. §. 1. sub n. 29.* Immemorabilis enim tantæ virtutis est, ut ejus vigore etiam Principi reservata acquirantur, ut in terminis venationis comprobat Veg. *conf. 20. num. 4. & seq. & sentiunt Jal. conf. 208. num. 2. & seq. lib. 2.* Surd. *conf. 556. nu. 6.* ac Rox. *dec. 295. num. 26. p. 6. p. 7. rec. Id,* inquam; non obstat, quia consuetudo quæcunque etiam immemorabilis cum præjudicet libertati Ecclesiasticæ, quæ est ex jure divino, nullo modo prevalere potest, etiam si effect

mixta Clericorum, & sæcularium, *cap. Quantum 4. de sensib. in 6. Mascard. de interpr. stat. concl. 1. num. 127. & segg. Ciarlin. contr. 31. num. 16. & 17. ac etiam si esset particularis, cap. Clericis, de judic. & Bulla Cœnæ. Quia cum laici sint incapaces jurisdictionis Ecclesiasticæ, nunquam possunt se tueri consuetudine, etiam immemorabili, cum nunquam legitima esse possit ad præscribendum. Tuncque solum consuetudo Ecclesiasticorum, & sæcularium mixta Ecclesiasticos obligat, quando consuetudo mixta non præjudicat sacris Canonibus, vel ab illis non sit reprobata, Suar. ad Reg. Angl. lib. 4. c. 39. num. 19. & Valboa in cap. 1. de for. comp. num. 6. Quia Clerici etiam volentes non possunt se submittere jurisdictioni laicali.*

- 22 De venationum speciebus puta clamosa, saltuosa, recreativa, & oppressiva, item de licitis, & illicitis venationibus, tam Clericis, quam laicis, vide etiam *Glof. in d. cap. Qui venatoribus, Doctores in d. l. 1. c. de venat. fer. lib. 11. & Franc. Marc. alleg. dec. 330.*

CONSULTATIO LX.

De ordinatione Græcorum, ac Latinorum, ubi ad id genus effata varia, veluti Canones.

1 **I**N *cap. cum secundum, de tempor. ordin.* Latini à Græcis, & Græci à Latinis ordinari non debent, ritum suum mutando, sed quisque ritum suum custodire debet. Unde neque potest Episcopus Latinus suo subdito Clerico latino licentiam dare, ut ordinetur à Græco Episcopo ritu græco, sed solum ritu latino, *cap. quod translationem, de temp. ord. Abb. in d. cap. Cum secundum, Azor. tom. 2. lib. 3. c. 48. q. 14.* Aliàs ordinatus non recipit ordinis executionem, ut colligitur *ex dict. cap. quod translationem*, videlicet est ipso facto suspensus.

2 Immo neque ipse Episcopus latinus habens sub se græcos subditos potest eos græco ritu ordinare, sed tantum latinè latinum ordinare potest, & pro Græcis debet habere Episcopum Vicarium græci ritus, qui eos græco ritu ordinet, *ut cap. quoniam, de offic. Iud. ord.* Aliàs enim qui ordinatur contra ritum ordinantis, vel ordinati, est ipso jure suspensus, *ut Maiol. lib. 3. cap. 32. n. 1. & lib. 4. c. 32. num. 2.*

3 Si tamen Græcus laicus mutet domicilium ad Ecclesiam latinam se transferendo, vel ipse græcus subditus Episcopi latini consentiat transire ad ritum latinum, & latinè à latino Episcopo ordinari, id fieri poterit, sed non ordinabitur in sacris, nisi promittat, & voveat castitatem saltem implicitè. Quod si uxorem habeat, non poterunt à latino sic ordinari, nisi cum uxoris consensu voveat continentiam, *Glof. in d. cap. Quoniam, & cap. Nicena 31. d. Imola in cap. Cum olim n. 6. de Cler. conjug.* Aliàs ordinatus erit irregularis. Latinus verò laicus non potest, etiam mutando domicilium, se transferre ad ritum græcum, & ordinari à græco ad titulū Ecclesiæ græcæ, etiam cum consensu sui Episcopi latini. Quia id jus canonicum, seu Pontifex non permittit. Unde si uxorem habeat, & sic in sacris ordinetur à græco, non poterit uti matrimonio secundum veriorē sententiam, *Hofst. in d. cap. Quod translationem, ubi etiam Abb. n. 3. Cardin. §. Quarto in eo.*

4 Græci ordinati ab Episcopis schismaticis, aliàs ritè ordinatis, servata debita forma, recipiunt quidem ordinem, sed non executionem. Proinde ordinati ab Episcopis schismaticis, correcti, vel emendati reconciliandi sunt, & absolvendi cum pœnitentiis salutaribus, dummodo errores, vel saltem schisma ordinatoris abjurent in iudicio, vel publicè, vel secretò pro qualitate facti. In ordinibus autem per eos aliàs ritè susceptis ministrare non permittantur, nisi cum ipsis super irregularitate hujusmodi occasione contracta, autoritate sanctæ Sedis Apostolicæ fuerit dispensatum.

5 Non sunt admittendi Episcopi schismatici sive pro omnibus sive pro aliis sacramentis conferendis, sed deti-

nendi donec sancta Sedes Apostolica consulatur, & responsum habeatur.

6 Græci sine literis dimissoriis Episcopi latini diocæsani ad sacros ordines promoti, suspensi sunt. Et, si suspensi suis ordinibus administraverint, efficiuntur irregulares, sicut & latini. Super hujusmodi autem, & similibus irregularitatibus dispensandi facultas à sancta Sede Apostolica obtinenda est.

7 Si Episcopus latinus græcum aliquem ordinare voluerit, qui à presbytero græco in baptismo chrismate in fronte de facto fuerit consignatus, debet illum antea confirmare saltem sub conditione.

8 Presbyteri vidui habitum deferre debent diversum ab aliis.

9 Episcopus græcus non potest ordinare in Ecclesia latina secundum suum ritum, neque Vicarius id ei concedere S. Congreg. Episcop. in una *Tranen. 22. Januarii 1602.* Eadem tamen S. Congreg. in una *Messanenfi 3. Septembris 1606.* concessit cuidam Episcopo, ut facultatem daret Episcopo græco ordinandi Græcos suæ diocæsibus, & celebrandi tunc pontificaliter.

10 Et Urbanus VIII. ad relationem S. Congregationis Concilii concessit, ut quidam Græci diocæsibus Montis Regalis in Sicilia ordinari possent cum dimissoriis Vicarii Capitularis Montis Regalis ab Episc. Coronensi græco, Melitæ residente, accedente consensu Episcopi Melitenfis, faciente tamen expeditionem hujusmodi facultatis Congregatione S. Officii sub die 15. Maii 1632.

11 Romæ verò ex Constitutione 34. Clementis VIII. que incipit, *Sacrilissimus*, residet Episcopus græcus, qui ordinat Græcos catholicos græco ritu. Et ex Constitutione Urbani VIII. pro regimine Collegii Græcorum, *Curee Protector Collegii specialiter deputatus, ut græcus aliquis ex Oriente græco ritu consecravit Episcopus Romæ sit ad divina officia, atque ordinationes ritu græco in Ecclesia S. Athanasii peragenda, quique ea, quæ ad caeremonias, & ritus Orientalis Ecclesiæ faciunt, docere Alumnos possit, & ipse per omnia serveat. Qui tamen nullum jus in Collegium, aut in Ecclesiam habeat, atque ad nutum amoveri à Protectore possit.*

12 Græci laici in Italia sumunt Eucharistiam sub utraq; specie: Quod ab Ordinariis est prohibendum.

13 Non possunt Itali græci prohiberi, ne Sacerdotes in baptismo conferant Sacramentum confirmationis juxta Breve Pauli III. & Pii V.

14 Græci Albanenses morantes in Sicilia non indigent confirmatione suorum privilegiorum à Leone X. & Paulo III. concessorum.

15 Circa observationem festorum Ecclesiæ Latinæ observare debent instructionem Clementis VIII.

16 Græci ordinati ab Episcopo schismatico, habilitantur ad executionem suorum ordinum in ritu græco tantum.

17 Cum adscriptis servitio Ecclesiæ græcæ, quæ fuit redacta ad ritum latinum, dispensat Papa, ut possint servire juxta ritum latinum, non tamen possunt amplius redire ad græcum.

18 Græci ita ad ordines sacros promovendi debent accedere Romam, ut promoveantur ab Episcopo ad id deputato, & licentia suscipiendi Ordines ab aliis Episcopis est eis deneganda.

19 Presbyteri græci prohibentur latino more, & latini ritum græco Missas, & alia divina officia celebrare ex Constitutione Pii V. *Providentia*, ubi revocantur omnia privilegia concessa in contrarium.

20 Græci orientales non admittuntur ad celebrationem Missarum, nisi habeant septem ordines, sintque ordinati ab Episcopo græco, communionem cum Sede Apostolica habente. Ex Constitutione autem Innocentii IV. incipiente, *sub Catholica professionis fidei*, Episcopi græci de cætero septem Ordines secundum morem Ecclesiæ Romanæ conferre tenentur.

21 Episcopi græci non possunt in diocæsibus aliorum Episcopi

- Episcoporum exercere Pontificalia, nisi de speciali licentia Sedis Apostolicæ, & facto prius verbo in S. Congregatione coram Sanctissimo.
- 22 Græci non sunt permittendi orare pro Episcopo schismatico, eorum ordinatore, sed debent orare pro summo Pontifice, & eorum legitimo Episcopo. Pro schismaticis autem tantum est orandum, ut convertantur.
- 23 Sunt tolerandi, si absolvant pœnitentes forma consueti in Ecclesia occidentali, scilicet: *Gratia Sancti Spiritus per meam humilitatem habeat absolutum, & liberatum.* Vel ita: *Beatissime Rex, per me humilem, indignum servum remitto servo tuo, &c.*
- 24 Iis, si fieri potest, non permittatur ut laicis ministrent Eucharistiam sub utraque specie. Quoad vinum verò benedictum solitum dari infirmis post sumptionem Corporis, non sunt reprehendendi.
- 25 Licet in conferendo baptismo faciant trinam aquæ asperisionem, dum dicunt: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen,* non sunt propterea molestandi.
- 26 Illiterati, sicuti latini non sunt promovendi ad ordines. Promoti verò non sunt suspendendi.
- 27 Non licet eis curam animarum latinorum gerere, nec munus Parochi exercere.
- 28 Cùm Græcis ordinatis ad ordines sacros ab Episcopo schismatico dispensatur super irregularitate, prævia fidei professione.
- 29 Græcis diaconis volentibus ordinari ad ritum latinum denegatur licentia.
- 30 Catholici Græci suscipientes ordines ab Episcopo schismatico ignorantes esse schismaticum, expediuntur cum professione fidei.
- 31 Ordinati ab Episcopo schismatico, celebrantes sunt suspensi, & irregulares, & dispensatio est Sedi Apostolicæ reservata.
- 32 Græcorum filiis, qui matrem latinam habent, & more latinorum vivant, ut patribus obsequantur, permittitur sumptio Eucharistiæ secundum ritum Græcum, ut videatur esse decium in Instructione Græcorum, edita per fel. record. Clementem VIII. illis verbis: *Proles sequitur patris ritum, nisi prævaluerit mater latina.* Et propterea cùm mater in educatione liberorum videatur prævalere, deberent filii servare ritum latinum, etiam in sumenda Eucharistia, ad quod sunt persuadendi patres, non cogendi, sicut nec ipsi filii, si velint in ritu Græco, dummodo sit probatus ab Ecclesia, vivere, sunt impediendi, secus si velint partim græcè, & partim latinè vivere.
- 33 Uxores Græcorum, quamvis eorum more baptizata secundum instructionem Clementis VIII. debent retinere ritum latinum, si in reliquis ipsi latinè vivant, ut conformentur cum propriis viris.
- 34 Græci servantes ritum latinum non debent audire Missam, & sumere Eucharistiam more Græcorum, & quem ritum elegerint, debent perfectè observare.
- 35 Græci Catholici in defectum Sacerdotum græcorum possunt juxta ritum latinum confiteri sacramentaliter, & sacram Eucharistiam sumere.
- 36 Græcis habitantibus inter latinos non permittitur usus carniū die sabbathi. Habitantibus verò in villis, & Terris separatim absque latinis non prohibetur usus carniū juxta eorum ritum.
- 37 Habentes conjuges latinas non possunt, neque debent illas ad suum ritum trahere, licet id conjuges latini benignè, & non violenter facere possint. Quod si renuerint, vivat unusquisque juxta ritum suum.
- 38 Græci Itali cogendi ad observantiam Calendarii Gregoriani.
- 39 Non possunt Græci suscipere ordines ab Episcopo schismatico, sed potius à latino, & sic ordinati possunt permitti, ut celebrent ritu græco.
- 40 Cum muliere græca, mortuo ejus viro presbytero dispensatur, ut cum alio contrahere possit, non obstante
- græcorum consuetudine, quòd relicta presbyteri, alteri nubere non possit.
- Nequeunt ob inopiam tritici in pane, hordeaceo conlecrare.
- Denegatur græcis presbyteris facultas audiendi confessiones latinorum.
- Episcopis græcis degentibus in Italia potest concedi licentia græcos ordinandi.
- Denegatur facultas græcis presbyteris celebrandi Missam lingua græca cum consecratione in azymis secundum ritum latinum.
- Cum græcis, qui susceperint ordines minores ritu græco, dispensatur, ut ad ordines Sacros ritu latino promoveantur, dummodo omnes quatuor ordines minores juxta ritum latinum susceperint, vel si quemquam omiserint, suppleant.
- Presbyteris græcis potest concedi licentia celebrandi Missam ritu græco ubique.
- Itali græci prohibentur exercere exorcismos.
- Contra Græcos, qui postquam transierant ad ritum latinum, redeunt ad ritum græcum, si non revertantur ad ritum latinum, gravibus pœnis procedendum est.
- Nullatenus debent Græcis assignari Ecclesiæ latinorum, ut in illis celebrent ritu græco.
- Cum eo, qui à ritu latino transit ad ritum græcum non dispensatur, ut in ritu græco manere possit.
- Sacerdos ritus latini contrahens matrimonium cum muliere ritus græci prævis examine, abjuratone, & resumptione habitus clericalis, reconciliatur.
- Diaconus ritus græci habilitatur ad suscipiendum presbyteratus ordinem ritu latino, dummodo amplius non redeat ad ritum græcum.
- Cum iis, qui sunt ritus latini, non dispensatur ad servanda jejunia ritus græci.
- Cum græcis primam tonsuram more latino suscipientibus dispensatur, ut possint ad omnes alios ordines etiam sacros, & presbyteratum ritu græco promoveri.
- Sacerdotes Catholici Rutheni possunt in casu necessitatis, & devotionis in Ecclesia Catholicorum ritus latini altaribus, calicibus, & vestibus sacris eorundem Catholicorum uti, & Missam celebrare ritu tamen Rutheno, ac etiam Sacerdotes Catholici in Ecclesiis Ruthenorum non schismaticorum celebrare; ritu tamen latino, secluso ab utraque parte omni scandalo.
- Sacerdotes Rutheni non schismatici possunt confiteri Sacerdoti Catholico ritus latini, & è contra Sacerdotes, Catholici Sacerdoti Rutheno in casu tamen necessitatis, & servata forma Instructionis editus super ritibus Græcorum.
- Sacerdotes Rutheni administrant laicis Ruthenis Sacramentum Eucharistiæ sub utraque specie.
- Ruthenis, qui morantur in Italia, potest concedi licentia celebrandi Missam secundum suum ritum, recognitis prius missalibus.

CONSULTATIO LXI.

An Canonici, non obstante consuetudine, & quòd in fundatione non habeant onus celebrandi cum applicatione sacrificii, possint diebus, quibus per turnum juxta tabellam Ecclesiæ Missas celebrant, applicare sacrificium pro sibi elargientibus eleemosynam.

Pro libertate applicationis sacrificii respondendum videtur. Certi namque juris est, quòd Sacerdos pro Ecclesiæ decore, vel populi commoditate ad celebrandum obligatus possit pro applicatione elemosynam accipere, ut sentiunt communiter Doctores, ac præcæteris Suarez tom. 3. p. 3. disp. 86. sect. 3. Vasquez disp. 234. cap. 6. Turtian. in select. p. 2. disp. 3. dub. 2. & alii, quos adduxi tom. 1. Consult. 138. numer. 8. Quòd extendunt ad Missam Conventualem, sive solemnem Peyrinis tom. 3. de privil. Minim. cap. 1. num. 20. Possivin.

de offic. Cur. cap. 2. num. 25. Franc. de Nigr. in addit. ad Ruiz. p. 1. præsup. 1. qu. 15. & Dian. p. 5. tract. 13. resol. 51. Cordub. in comp. privit. Mend. v. Monialis, numer. 3. Rodriq. qu. regul. 43. ar. 8. tom. 1. Franc. Lugo lib. 5. de Sacram. cap. 11. q. 1. num. 12. qui citat Bonacinam, qui tamen non loquitur absolute, Garz. in Summ. tract. 3. diffi. 3. dub. ult. num. 5. supposito quod non adfit obligatio ex fundatione, aut consuetudine, Alphons. de Leon. de offic. Capel. qu. 8. sect. 18. num. 188. Diana p. 5. tract. 13. resol. 51. Quart. in rubr. Missal. p. 1. tit. 5. num. 3. & Adversa qu. 11. de Euchar. sect. 17. Quia non obstante celebrationis obligatione, dum remanet libera applicatio fructus sacrificii, remanet etiam liberum ministerium sacerdotale, & proinde obligari potest petentibus. Nam ministerium est propter oblationem sacrificii, & oblatio sacrificii ordinatur ad fructum. Si ergo remanet libera distributio fructus, remanebit liberum etiam ministerium. Et quia nullum apparet præceptum neque divinum, neque humanum in contrarium, intrat regula, quod omnia sunt concessa, quæ non sunt prohibita. Et quia non est inducenda obligatio, nisi de ipsa constet. Si igitur non constat de obligatione applicandi, immò ex fine institutionis præsumitur non adesse, non est asserenda, juxta l. quicquid, ff. de verb. oblig.

2 Id quod in hoc casu potiori jure tenendum est. Nam don versamur in Capellanis, vel Sacerdotibus simplicibus, qui potissimum instituuntur pro Missis celebrandis, sed in Canonicis, qui nullum onus habent celebrandi ratione Canonici, cum Canonici sint instituti ad decorem Ecclesiæ, & ut Episcopus opere, & officio juvent, ex S. Concilio Trident. sess. 24. c. 12. de reform. eorumque Canonici consistant in habendo stallum in Choro, ibique psallendo, vocem in Capitulo dando, & id genus alia, non verò in celebratione Missarum, ceu Capellani, Vivian. de jure p. 1. c. 1. n. 202. Lotter. de re re benef. p. 2. v. Canonici. Et proinde censendum est, Canonicos de jure non teneri, nedum ad applicationem sacrificii, nisi expresse fuerit à fundatore declaratum, sed neque ad celebrationem, Suar. d. disp. 86. sect. 1. & 3. Cardinal. de Lugo de Euchar. disp. 21. sect. 1. signatè n. 19. vers. Inferitur tertio Canonicos beneficiarios, & Parochos, quibus ex vi sui beneficii, vel præbende non est specialis obligatio applicandi sacrificium pro aliquo, posse accipere stipendium pro Missa. Idem tenent alii, qui post decreta S. Congregationis Concilii de celebrat. Missar. Jussu Urbani VIII, edita, scripserunt.

3 Hic autem nulla deducitur specialis obligatio ex fundatione, quæ non existit, & non entis nullæ sunt qualitates, atque ad id non potest imponi Canonicis obligatio applicandi sacrificium pro certis personis, immò nec simpliciter celebrandi certis diebus, sed solum refertur consuetudo per tabellam celebrandi certis diebus. Nec servitutes præsumuntur præcipue Missarum in Canonicariis. Et cum assera consuetudo sit onerosa, ac proinde odiosa Canonicis, non debet ampliari, sed potius restringi. Eademque via, qua asseritur consuetudo celebrandi, apparet similiter consuetudo, seu libertas Canonicorum recipiendi elemosynam ab aliis personis pro applicatione sacrificii. Neque apparet pro quibus personis teneantur Canonici applicare sacrificium, an scilicet pro tali, vel tali fundatore, sive dorante. Quare non debet induci obligatio applicandi sacrificium vagè, & indefinitè pro quibuscunque seu pro incertis personis, adeoque remanet liberum Canonicis, quibus diebus ex consuetudine, seu ex tabella celebrant in dicta Ecclesia, recipere elemosynam à quibusvis requiritibus sacrificium, & pro iisdem applicare. Ipsa verò consuetudo, sive distributio per tabellam inter Canonicos celebrandi certis diebus præsumi debet introducta solum fuisse pro servitio Ecclesiæ, sive pro commoditate populi, & exercitio divini cultus, ac pro celebritate loci, non autem pro applicatione sacrificii. Quin immò pro Canonicorum libertate militat inve-

terata consuetudo, quæ concurret cum ipsorum Canoniciatum institutionis memoria, & idcirco habet vim legis, idemque potest, quod fundator, si adfuerit. Unde quemadmodum si expresse libertatem sacrificii applicandi concessisset, prout hic in Urbe fecit in Sancta Maria Maggiore san. mem. Sixtus V. ad altare Sanctissimi Præsepitii, nulla esse posset difficultas, ita quando adest consuetudo applicandi sacrificium ad libitum absque aliqua fundatione, & obligatione celebrandi Missas ab Institutoribus imposita, poterunt ad libitum illud applicare, cum hic consuetudo habeatur pro fundatione, ex qua consuetudine possunt solummodo Canonici ad celebrandum obligati reputari, & in ea quoque expresse legitur præservatio libertatis applicationis sacrificii, quia si celebraverunt, pro libito applicaverunt, & sicut illis inducit obligationem celebrationis, ita debet inducere applicationis libertatem, cum sint junctæ, ab eodemque principio utraque proveniat.

4 Neque obstat primò, quod qui tenetur celebrare ratione beneficii, legati, aut salarii, non potest recipere elemosynam ex applicatione, ut ex decretis dictæ Sacræ Congregationis, confirmatis ab Urbano VIII. in Constit. 44. declar. 4. Bullar. nov. tom. 4. Quoniam id procedit, quando ex utroque stipendio obligatur Sacerdos ad applicandum sacrificium, & sic solum intelligitur de sacerdotibus, qui non solum erant obligati pro decore Ecclesiæ, vel commoditate populi celebrare, sed etiam ex sua institutione pro applicatione sacrificii, ut ex Card. de Lugo loco citato, & aliis relatis, qui post dictam Constitutionem scripserunt, manifestè ostenditur. Item objectio procedit quando quis tenetur celebrare in aliquo loco ratione beneficii, seu Capellæ, legati, salarii. Tunc enim, quia præsumitur quod fundator, qui Missas voluit celebrari, eò magis voluerit sacrificium sibi applicari, ideoque intrat dispositio dicti decreti, quod emanavit ad fundatorum voluntates declarandas, ne debito sacrificii suffragio fundarentur, secus autem quando quis tenetur celebrare solum ex consuetudine, vel ex aliquo synodali decreto. Quia tunc dicta præsumptio applicationis cessat in individuo, Gavant. omnino videndus in com. ad rubr. Missal. p. 3. tit. 12. n. 5. ubi in hac specie infert ad Canonicos, quod non teneantur ad Missas, nisi ostendatur vel fundatio, vel legatum, vel salarium. Quæ omnia in casu nostro deficiunt.

5 Minusque adversatur Franc. Leo in thesaur. for. Eccl. p. 2. c. 12. de voi. disp. n. 23. & seq. dicens, quod ubi non constat de onere beneficii circa Missarum celebrationem ex eo, quia vel scripturæ fuerint deperditæ, vel celatæ, si constet prædecessores celebrasse unam Missam qualibet hebdomada, onus probandi libertatem transfertur in negantem servitatem, & interim Episcopus manutenere debet Ecclesiam in sua quasi possessione, in qua existit, donec probatum fuerit, &c.

6 Nam Ecclesia non est in quasi possessione applicationis, sed solum celebrationis Missarum, vigore læpius allegatæ consuetudinis. Nos autem fatemur obligationem celebrandi Missas ex consuetudine, ac negamus onus applicandi, cum simus in quasi possessione libertatis, quæ pro Ecclesia neque deducitur ex fundatione, neque ex consuetudine. Alii verò Doctores, qui in contrarium fortè adduci possent, si attentè perpendantur, longè ab hoc dubio distare dignoscuntur. Loquuntur enim de Capellanis, vel de Sacerdotibus obligatis ad celebrationem Missarum ex fundatione, non autem de Canonicis, qui ab omnibus ex sui natura censentur liberi, ac immunes.

7 Denique non obstat S. Concilium Trident. sess. 24. c. 12. de reform. ubi decernit, quod in omnibus Ecclesiis Cathedralibus omnes Canonici, ac portiones habeant annexum ordinem presbyteratus, diaconatus, vel subdiaconatus, & ubi consuetudo habet, ut plures, vel omnes sint presbyteri, omnino observetur. Ex quo deducitur, quod

quod si S. Concilium voluit esse presbyteros, idcirco id voluisse, ut celebrent.

8 Respondetur enim, quod in pluribus Ecclesijs non adest talis distinctio, unde non potest induci annexa præsumptio, quod Concilium voluerit adesse sacerdotes, ut celebrare teneantur cum eodem stipendio Canonicoꝝ, & Subdiaconorum. Deinde ex Concilio non indacitur, quod aliqui Canonici sint presbyteri, ut celebrent, & applicent Sacrificium, sed ut possint functionibus Ecclesiasticis esse idonei, & supplere defectum Episcopi, ac gerere officia Pœnitentiarii, & Confessoriorum, quæ requirunt ordinem presbyteratus, non autem ut ipsi actu celebrent, cum non sine instituti pro Missarum celebratione, sed ut Episcopo celebranti, aut pontificalia exercenti assistant, atque inserviant, in choro psallant, visitationibus præsent, invigilent seminarijs, ut ex dicto Concilio habetur. Præterea dato, quod Concilium requireret celebrationem, non videtur exinde sequi, quod sint adstringendi ad applicationem.

9 At nihilominus tenendum est, Canonicos non posse diebus, quibus per turnum juxta tabellam Ecclesiæ Missas celebrant, applicare sacrificium pro sibi largientibus eleemosynam. Etenim clarum est, obligationem celebrationis pervenire ratione oneris cuiuslibet Canonici annexi. Igitur illis diebus, quibus in Ecclesia ratione Canonici celebrare tenentur, non possunt alijs pro applicatione recipere eleemosynam. Quia intrat lex præscripta in generalibus decretis de celebr. Missar. 21. Junii 1625. à S. Congregatione Concilii emissis, & à san. mem. Urbano VIII. confirmatis, ubi *num. 4.* declaratum fuit generaliter ac statutum, Sacerdotes in diebus, quibus ratione beneficii celebrare tenentur, non posse illa die pro applicatione ab alijs recipere eleemosynam. Quod licet loquatur de obligatis celebrare certis diebus ratione beneficii, tamen id etiam militat quoad obligatos ratione Canonici. Quia Canonici cum præbenda sunt vera beneficia, & Canonici sunt veri beneficiati, *cap. 2. de renunc. cap. Dilectus 19. de præb. S. Concil. Trident. sess. 22. cap. 4. ibi: Dignitates, præbendas, & qualibet alia beneficia, Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 29. nu. 7. Vivian. de jurepair. p. 2. lib. 6. cap. 2. n. 43.*

10 Eoque magis procedit, si vehementissimæ concurrerint verisimilitudines, & conjecturæ, onus Missarum hujusmodi fuisse appositum in primæva foundatione Canonici, seu Capellaniarum eis annexarum, dum illorum fundatio non invenitur. Prima nempe, quia à communiter accidentibus in dotatione, & foundatione salute animarum fundatorum hujusmodi onera celebrationis Missarum apponi consueverunt, ut docet communis experientia, & factum præsumitur quod communiter fieri solet, sicut in terminis, de quibus agitur firmat Ioan. Franc. Leo in thesaur. for. Eccles. pag. 2. cap. 11. num. 43. & 44. & cap. 12. nu. 14. Fraxinel. de sacerdot. oblig. sect. 4. concl. 6. §. 8. num. 2. Bonac. de Sacram. Euchar. disp. 4. quest. ult. punct. 7. §. 2. num. 13. & seq. Secunda, si ita detegatur in foundationibus aliorum Canonici eisdem Ecclesiæ, quæ inveniantur. Quod suadet idem dicendum de antiquis, ad quorum similitudinem, novos fuisse institutos est valde verisimile, cum de similibus, & connexis idem sit judicium, *cap. 2. ibi: ad instar, de sponsal. cap. Cum secundum Apostolum in princ. de præb. Tertia, si Canonicas omittens statis diebus celebrationem, diebus liberis easdem Missas adimplere teneatur. Hæc enim necessitas adimplendi omittas satis convincit necessariam obligationem ex foundatione, non autem ex sola congruentia loci, seu voluntariæ consuetudinis descendere, sicut dicitur ratio naturalis, quam absque alia allegatione jurium allegare sufficit, *cap. Ratio nulla, ubi Abb. num. 1. de præb. Ciardin. contr. 17. num. 17.* Quarta, si inæqualiter numero Missarum gravati reperiantur, & plures qui pinguiorem, & pauciores, qui minus pinguem præbendam obtinent celebrare teneantur. De quo alia ratio reddi non potest, nisi quod ab initio fundatio-*

nis pro qualitate, & quantitate redditus præbendarum hæc magis, & minus Missarum onere gravata fuerint. Quinta, si præcellerit Episcoporum ordinationes tam circa persecutionem omissionum in celebratione, quam circa satisfactionem Missarum omittarum. De qua alia ratio excogitari non potest, quam eos de onere fundationi infixo sufficienter informatos fuisse.

Quæ verisimilitudines, & conjecturæ legitimam ex se 11 contituunt probationem, onus descendere ex foundatione. Quia verisimile unum, additum alteri, facit plenam probationem, Craver. *consil. 168. num. 19.* Rota in Romana de Altallis 1. Februarii 1613. coram Coccino. Accedente præcipue illa verisimilitudine, quod scilicet Canonici Missas hujusmodi conauerent inter onera Canonici, una cum alijs Missis, quæ pro obligatione Capituli invicem compartiantur, itaut quoad applicationem eodem jure ceteri debeant. Canonici enim Missas, quas pro Capituli obligatione celebrare tenentur, alijs applicare non possunt, tanquam pro Capituli obligatione applicandas, Bonac. *loc. cit. disp. 4. quest. ult. punct. 7. §. 2. num. 7.* ubi etiam ita à S. Congregatione Pœnitentiariæ resolutum refert, & declaravit S. Congregatio Concilii in una Civitatis Castellanzæ 10. Aprilis 1645. Ex quo resultat superlativa probatio, quia in casu, quo scriptura foundationis non invenitur, sola præsumptiva probatio, deducta à communiter accidentibus, & à consuetis censetur sufficiens, & canonica ad effectum, de quo agitur juxta plenè deducta per Io. Franc. Leonem, Fraxinellum, & Bonacinam locis superius allegatis.

Confirmatur, quia idem institutum est servitium Ec- 12 clesiæ cum proventibus, ut plurimum pinguibus, quibus alantur Canonici, ut exhibeant nomine populi debitum obsequium Deo, & Cultum. Cum enim Ecclesia sit locus destinatus ad colendum Deum, dum instituitur servitium Ecclesiæ, instituitur in ordine ad cultum Dei, & proinde destinati ad servitium Ecclesiæ, tenentur etiam ad cultum Dei. In cultu autem Dei præcipuus actus est sacrificium. Rursus etiam inter præcipua munera, quæ Canonici debent exhibere populo, est sacrificium, quia tanquam sacerdotes sunt mediatores inter Deum, & homines ad offerenda sacrificia pro peccatis. Ergo ex utroque capite tenentur destinati servitio Ecclesiæ offerre ipsa sacrificium.

Atque ex his necessariò sequitur, applicationem de- 13 beri pro fundatoribus, nec posse ab alijs eleemosynam recipi. Quia dum non constat de contratio, semper præsumitur obligationem fuisse injunctam cum applicatione pro fundatoribus, Cardinal. de Lugo de Sacram. Euchar. disp. 21. sect. 1. num. 13. Alphons. de Leon. de Iubil. p. 2. quest. 27. num. 2. Dian. *rom. 1. tr. 4. de celebr. Miss. Aldan. de val. & applic. sacrif. tract. 2. cap. 30. num. 20.* Ioan. Franc. Leo in thesaur. for. Eccles. p. 2. cap. 11. num. 44. ubi quod dum non inveniuntur scripturæ, transfertur onus probandi in negante servitutum, & applicationem, Bonacina eadem docens de Sacram. Euchar. d. disp. 4. quest. ult. punct. 7. §. 2. num. 13. cum seq. Nald. v. *Missæ numer. 13.* Fraxinel. de Miss. sacrif. sect. 4. conclus. 6. §. 8. num. 2. Posselin. de offic. Curat. quest. 5. cap. 2. num. 22. & 25. Homobon. de exam. Eccles. p. 1. tract. 4. cap. 13. quest. 21. Hier. Ghilin. *resol. cas. cons. v. Missæ celebratio numer. 22. & 23.* Quæ obligatio est suo modo de jure naturali, & ex justitia. Nam oritur ex eo, quod Canonici susceperint munus acceptando Canonici, aut aliud beneficium inserviendi Ecclesiæ. Cum etiam debitum servitium Ecclesiæ exigat celebrationem Missæ cum applicatione, dum enim ipsi suscipiunt munus inserviendi, suscipiunt etiam munus præstandi totum id, quod exigit servitium Ecclesiæ, atque aded applicationem sacrificii pro fundatoribus. Quia fundatores non ita præcisè intendunt cultum Ecclesiæ, quin etiam expriment aliquo modo intendere etiam fructum divinorum officiorum pro se, & suis. Et quia Capitulum regulariter habet aliquas obligationes, ided sacrificium solet regulariter appli-

sari juxta capituli obligationem, & proinde non remanet libera applicatio, Reginald. lib. 25. prax. for. pœn. num. 168. Bonac. cit. disp. quæst. ult. pun. 7. §. 2. n. 7.

18 Neque subsistit præsumptio canonicorum assentientium, obligationem esse ex consuetudine, & ad decorem, ac cultum Ecclesiæ, non autem ex fundatione. Nam licet Canoniam, & Dignitates omnes ad ornatum, & decorem domus Domini fuerint institutæ, & hæc causa generalis militans, quoad omnes Dignitates, & Canonicatus, etiam si non habeant annexum onus Missarum, soleat exprimi in confirmatione erectionis Canonicatum, & Dignitatum, non desunt tamen aliæ causæ magis proximæ, tam respicientes ipsam institutionem Dignitatum, sicut apparet ex S. Concilio Tridentino sess. 24. cap. 12. de reform. sub initio, ubi adducitur, quod Dignitates in Cathedralibus fuerint institutæ ad conservandam, augendamque Ecclesiasticam disciplinam, ut qui eas obtinerent pietate præcellerent, aliisque exemplo essent, quàm etiam respicientes assignationem præbendarum Dignitatibus, & Canonicatibus, ut nempe qui deservit altari, ex altare vivere debeat, cap. secundum Apostolum, de præb. & aliæ specialis causæ respicientes applicationem pro fundatoribus, ut scilicet sic aliiantur ad fundandum, & ne à fundationibus retrahantur, & ob fortissimam præsumptionem naturaliter, moraliter, & legaliter resultantem ex eorum voluntate, quod nimirum sic voluerint verisimiliter prospicere animæ suæ. Ac proinde non potest ex dicta expressione causæ generalis desumi aliquod argumentum in contrarium quoad alias non expressas: Tum quia in jure argumentum à negativis non valet, Merlin. dec. 396. num. 18. Add. ad Buratt. decis. 641. num. 29. Tum etiam quia verba apposita ratione frequentioris usus non restringunt dispositionem, Glof. in l. i. c. de his, qui ad Eccles. confug. in fin. Tum insuper quia verba proœmialia, quæ apponuntur in confirmatione Canonicatum respiciunt causam occasionalem illorum erectionis, non autem causam proximam, & immediatam, respicientem onus celebrationis Missarum, de quo nulla adest controversia, & tamen de illa in Bullis confirmatoriis non fit mentio, & de causa occasionali non solet haberi ratio, Rot. decis. 277. numer. 4. pagin. 2. rece. 1. Sperel. dec. 176. dum. 87. Tum denique quod etiam celebratio, quæ fit pro fundatoribus à Canonico in Cathedrali tendit ad Ecclesiæ decorem, cum præcipuus Ecclesiæ decor consistat in sanctitudine, sicut decantatur in Psalmo 92. Domum tuam Domine decet Sanctitudo, cum nulla major sanctitudo dari possit, quàm celebrare Missas pro fundatoribus.

15 Ac demus tandem, quod obligatio celebrandi fuisset inducta ex sola localitate, & ad decorem, ac divinum cultum; at tamen quia constat onus Canonicorum esse restrictum circa celebrationem in cathedrali, vel collegiata, & diebus certis hebdomadæ, eo ipso quod obligatio celebrandi est cum præfinito loco, & cum præfinitis diebus, non possunt canonici recipere eleemosynam pro applicatione, sed ad summum possunt illam gratis, seu ex sua devotione applicare. Quia juxta rationem, & verior sententiam Sacerdos ratione beneficii, seu canonicatus obligatus celebrare præfinito tempore, & præfinito loco, etiam sine onere applicationis, non potest pro ipsa applicatione stipendium accipere, sicut de obligato celebrare certa hora ratione canonicatus declaravit Sac. Congregatio Concilii in una Civitatis Castellana 9. Julii 1644. & 10. Aprilis 1645. & de obligato certo loco in una Tragurenfi 9. Januarii 1627. & tradunt Dian. d. p. 1. tract. 4. resol. 8. Barbol. de potest. Episcop. alleg. 24. numer. 15. & de offic. Paroch. cap. & num. 11. ubi etiam refert ita declaratum fuisse ab eadem Sac. Congregatione Concilii jussu. fel. rec. Urbani VIII. quod habetur in dictis decretis de celebr. Missar. in hunc modum. Ad quartum Sac. Congregatio respondit, Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficii, seu Capellæ, legati aut Salarii, si eleemosynas

etiam pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem missa utrique obligationi satisfacere. Idem docent Aldan. de val. & applic. sacrif. tract. 2. cap. 3. num. 3. Gavant. in com. ad rubr. Missal. pag. 3. tit. 12. num. 5. & Faust. lib. 2. de Eucharist. quæst. 155. Quoniam licet talis Sacerdos non teneatur applicare fructum sacrificii, habet tamen stipendium pro sustentatione correspondens Missis, quas tenetur celebrare. Ergo non potest aliud stipendium accipere,

Comprobatur, quia stipendium non est licitum, nisi quatenus detur pro sustentatione in virtute obligationis de jure naturali subministrandi Sacerdoti dictam sustentationem, quatenus ipse vicissim obligat suum ministerium in ordine ad offerendum sacrificium ad alicujus instantiam. Ergo cum jam habeat obligatum suum ministerium quoad hoc, non potest obligatum suum ministerium ponere de novo hanc obligationem, cujus intuitu possit de jure naturali esse sibi debitum ab alio stipendium pro sustentatione.

17 Neque demum subsistit asserta consuetudo immemorialis libertatis applicationis, acquisita cum acquiescentia Episcoporum. Primum, quia hujusmodi immemorabilis probari debet juxta Glossam in cap. 1. de præscript. in 6. Gregor. XV. decis. 296. ibique Add. num. 3. & nos alibi. Secundò, quia obstant decreta generalia Sac. Congregationis Concilii. Ad hoc enim ut consuetudo possit jus scriptum in aliqua parte abrogare, præter alia est necessaria ex parte inducentis potestas contrariæ legis condendæ, vel statuendæ, ex eo quod consuetudinem inducere posse non secus ac legem condere, est jurisdictionis, Rot. decis. 479. num. 3. p. 3. recens. Add. ad Buratt. decis. 3. num. 14. Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 20. n. 112. & seq. Canonici autem non habent jurisdictionem abrogandi Constitutiones Synodales, si quæ sunt, & decreta Sac. Congregationis. Ulterius desideratur possessio pacifica, & imperturbata, quæ debet tanquam substantiale requisitum probari ad effectum probandæ consuetudinis, Cavaler. dec. 650. num. 3. Et quia nequit suffragari in præjudicium juris positivi in contrarium resistentis, constitutionum, ac decretorum scilicet antedictorum, nisi fuerit rationabilis, quam non improbant jura, & legitime præscripta saltem spatio quadraginta annorum, sciente, & non contradicente eo, qui potest jus condere, cap. ultim. juncta Glossa in v. Rationabilis, & v. legitime præscripta, de consuet. & cap. 1. de præscript. in 6. Rot. dec. 355. num. 2. & dec. 497. n. 5. p. 1. rec.

Et ita declaravit Sac. Congregatio Concilii in una Alexandrina 26. Aprilis 1653. & 7. Februarii 1664. ad decr. super celebr. Mis. & ad cap. un. sess. 22. de obs. & evit. his verbis Sacra, &c. ad petitionem Sac. Congregationis Episcoporum respondit, Canonicos Oratores, non obstante allegata consuetudine, & quod in fundatione non habeant onus celebrandi, & applicandi sacrificium, non posse diebus, quibus per turnum juxta tabellam Ecclesiæ Missas celebrant, applicare sacrificium pro sibi elargientibus eleemosynas.

19 Quod ipsum decrevit S. Congregatio Episcoporum in eadem Alexandrina sub die 9. Maii 1653. nempe Episcopo, qui procedat ad implementum onerum Missarum, etiam quoad omnes Canonicos pro præteritis à die adepti Canonicatus juxta declarationem S. Congregationis Concilii, & moneat pro futuris. Ac in suprascripta Civitatis Castellana sub die 9. Julii 1644. censuit Canonicos Ecclesiæ Cathedralis Castellana anniversariorum celebrationi non satisfacere celebratione Missæ Conventualis. In Missa vero quam iidem Canonici celebrant in aurora, si non habent onus illam celebrandi ratione Canonicatus, legati, Capellania, & salarii, posse navalem eleemosynam recipere & pro ea sacrificium Missæ applicare.

20 Et proposito tertio eodem dubio in eadem Sacra Congregatione Concilii 3. Junii 1654. illa respondit, in decretis. Et in una Elnen. cum quæreretur, an canonico celebranti Missam Conventualem, ultra distributiones illius, debeantur eleemosynæ, quæ à Christi Fidelibus erogantur

erogantur pro Missis celebrandis? Die 5. Martii 1646. S. Congregatio Concilii respondit, Canonicos, & beneficiatos pro missa conventuali non posse aliam eleemosynam recipere, vel sacrificium alteri applicare.

23. Quare partes Episcoporum sint præcipere, ut Dignitates, & Canonici in celebrandis Missis ordinem in tabella notatum observent, & illa die, in qua ipsis pro satisfactione onerum suæ cujusque præbendæ incumbit celebrare, nulla quævis alia onera sacrificandi recipiant. Qui autem secus fecerit, eleemosynas sic receptas amittat piis usibus applicandas, aliisque poenis arbitrio Episcopi mulctetur.

CONSULTATIO LXII.

De præbenda theologali multa, ac varia ad præscriptum Sac. Concilii Tridentini sess. 5. de reform. cap. 1.

1. Lectores Sacræ Theologiæ tenebantur olim per se ipsos muneri satisfacere, quia est electa industria personæ; argumen. capit. Significatum, de præb. sed quoniam postmodum eorum stipendia concessa fuere eis, qui prorsus ad legendum inhabiles erant, ideo Concilium Tridentinum sess. 5. c. 6. huic malo remedium obtulit in futurum, cap. Cognoscentes, de constitut. nimirum ut Ordinarii eos, qui præbendam, aut præstimonium, seu stipendium hujusmodi obtinent ad sacræ Scripturæ expositionem, & interpretationem per se ipsos, si idonei fuerint alioquin per idoneum substitutum ab ipsis Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, & aliis locorum Ordinariis eligendum.

2. Unde licet regulariter qui potest rem per alium explere sufficiat, si eum eligat, quem ipse idoneum existimaverit, capit. extirpanda, §. Qui vero de præb. tamen limitatur, quando lex aliter disponit, ut hic, & sess. 6. cap. 2. in fin. & sess. 7. cap. 5. & 7. & sess. 21. cap. 6. & sess. 24. c. 18. ubi Ordinarius arbitrio suo Vicarium idoneum deputat in aliorum beneficiis, & in hoc Concilium innovat, quod ubi approbatio fiebat ab eo, qui electionem habebat, hic tamen electio & approbatio spectat ab Episcopum.

3. Ordinarius verò propriè dicitur Episcopus, cum habeat jurisdictionem ordinariam in temporalibus, & spiritualibus, cap. At si Clerici, de judic. ubi Abb. n. 13. Sed etiam inferiores Prelati, si eandem in subditos exercent jurisdictionem, ordinarii dici possunt. Etiam Abbates in Monachos, 18. qu. 2. In hoc tamen casu Episcopus corrigit negligentiam horum Ordinariorum, ad quem pertinent omnia, quæ sunt intra dioccesim, cap. dict. persona 11. qu. 1. & Clement. 1. de offic. Ordin.

4. Neque solum Ordinarii possunt substitutum hujusmodi eligere, sed etiam cogere, & compellere. Datur enim beneficium propter officium, & sic imponitur onus personale & requiritur industria personæ, quæ per alium expleri non potest, cap. quoniam Apostolicam, de offic. deleg. & cap. quia nonnulli, de Cler. non resid. & utrobique Glossa.

5. Notandumque est, quod cap. Quia nonnullis, de magistris non requirebat lectionem Sacræ Scripturæ, nisi in Metropolitana Ecclesia. Concilium verò hoc extendit ad Cathedralam, & Collegiatam, & limitatio illa, si Civitas insignis, vel populosa, refertur ad Cathedralam tantum non autem ad Metropolitanam, de qua jam fuerat indistinctè dispositum in d. cap. quia nonnullis, de mag. & ut evitetur legum correctio quoad fieri potest, cap. Cum expediat, de elect. in 6. & Cum procedat Concilium alternativè sufficit alterum adimpleri, videlicet si Civitas sit insignis, vel populosa, Abb. in cap. Inter ceteras nu. 5. de rescrip. Nec dicit Collegiatis insignibus ut in sess. 24. c. 12. de reform. sed existentibus in aliquo insigni oppido, ubi numerosus est Clerus, & populus. Etiam nullius diocesis, & sic Metropolitanus in diocesi sua, & Episcopus in sua lectionem Sacræ Scripturæ institui curabunt, ac etiam in Ecclesiis, quæ sunt

nullius diocesis, quamvis in reliquis eorum cura ad alios pertineat.

Ubi vero nulla præbenda, aut præstimonium, seu stipendium hujusmodi deputatum reperitur, præbenda quomodocunque, præterquam ex causa resignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompatible injunctum non sit, ad eum utrum ipso facto perpetuè constituta, & deputata intelligatur. Ubi ergo constituta reperitur, firma remaneat. Sed pone, quod constitutum reperitur stipendium, vel præstimonium, non autem præbenda, & ad præsens præbenda vacet, an deputari poterit ad hoc munus? Censeo negativè. Quia sufficit quoquo modo quo olim fuerit merces constituta sufficienter. Quid autem si nihil olim constitutum fuerit, sed de præsentem eodem tempore vacet præbenda, & præstimonium, vel stipendium? Respondeo, quod præbenda vacans, seu primo vacatura ad hoc munus deputata intelligatur, non autem præstimonium, seu stipendium. Quia Concilium ad præbendam solummodo se restringit in futurum, nihil subdens de præstimonio, vel stipendio. Præbenda autem, quæ excipitur ex causa resignationis, intelligitur de resignatione, quæ dicitur in favorem certæ personæ, quæ vacationem non inducit, Cassador. de c. 3. de renunc. Sed resignatio simpliciter facta in manibus superioris bene facit vacare.

An autem possit ad id munus assumi theologus regularis, vel secularis, qui non sit de gremio ipsius Ecclesiæ? Affirmamus. Sed an interim isto occupante præbendam, Capitulum possit eligere canonicum in locum defuncti implendo sedem, & supplendo numerum, qui interea percipiat distributiones quotidianas? Et negamus, sed expectandum erit, donec ad id munus eligi possit aliquis ex canonicis, qui locum impleat per Glossam in cap. quia nonnullis, de mag. Et dicimus, quod ipso facto constituta, & deputata censeatur præbenda perpetuo, sed respectu lectoris poterit institui certa lex etiam ad tempus, ut si lectorem diligentem efficere poterit in sui muneris functione, triennium ejus conductioni præstinetur.

Et quatenus in ipsis Ecclesiis nulla, vel non sufficiens præbenda foret, Metropolitanus, vel Episcopus ipse per assignationem fructuum alicujus simplicis beneficii, ejusdem tamen debitis supportatis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum suæ Civitatis, & diocesis, vel alias prout commodius fieri poterit de Capituli consilio ita provideat, ut ipsa Sacræ Scripturæ lectio habeatur, ita tamen, ut quæcunque aliæ lectiones vel consuetudine, vel quavis alia ratione institutæ propter id minime prætermittantur.

Igitur ubi est præbenda sufficiens, cessat sequens provisio per modum præstimonii, vel stipendii, vel alterius modi. Et nota, quod paria sunt vel nullam esse præbendam, vel minus sufficientem, ut sess. 21. cap. 2. & sess. 24. cap. 17. Ita autem sufficientia pensatur ex qualitate personæ, ut per Glossam in cap. Cum ab eo de rescrip. Archid. in cap. si Episcopus, & Glossam in v. Etiam, de præb. lib. 6. Curata vero beneficia non ununtur, sess. 24. cap. 13. de reform. Et licet hoc beneficium sit simplex, non caret tamen aliquo servitio, puta officii, vel Missarum, quæ onera debita supportari debent, sive per se, sive per alium juxta allegationem Lapi 35. & alleg. 116. & 117. Verba vero prout commodius fieri poterit arbitrium boni viri requirunt, nec certa regula dari potest. Non sic autem quando committitur per hæc verba: Prout fieri poterit. Quia strictius demandatur, ut sess. 24. cap. 12. sub princ. & in vers. Hortatur. Consilium vero Capituli Episcopus sequi non tenetur, Abb. in c. 4. de iis, quæ sunt à Præl. secus si dixisset de Consensu Capituli. Quia consensum expectare, ac sequi tenemur. Lectio autem casuum conscientiarum, vel Theologiæ scholasticæ sufficit, cum hæc sit lectio Sacræ Scripturæ, Abb. in dict. c. quia nonnullis, de mag. num. 1. & nos alibi fusè.

In Monasteriis quoque Monachorum, ubi commode

fieri queat, etiam lectio Sacre Scripturæ habeatur. Quæ in re si Abbates negligentibus fuerint, Episcopi locorum in hoc ut Sedis Apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant. Ubi dictio *etiam* implicat necdum lectionem sacre Scripturæ, sed Grammatices, *argum. cap. 1. de commod.* Et verba illa, ubi commodè fieri potest, ad lectionem sacre Scripturæ referenda sunt, ut sit sensus: habeatur lectio Grammatices, & ubi commodè fieri potest etiam lectio sacre Scripturæ. Quod favore studiorum non absurdè esset dicendum, alias dictio *etiam* non operaretur suum effectum, licet quandoque dictio *etiam* non implicet per omnia. Sed conjungat præcedentibus sequentia, ut dicamus, sicut lectio Sacre Scripturæ esse debet in Cathedrali, & Collegiata, ut supra, ita etiam in Monasteriis, *arg. eorum quæ dicit Abb. in cap. Cum sit, de appell. num. 19.* quæ opinio magis placet. In hoc igitur si negligentibus fuerint, possunt ad id Episcopi compellere, *Gloss. in Clem. ne in agro, §. ad ampliacionem, v. facultates, de stat. Monach.* Sed hic additum est, ut Sedis Apostolicæ delegati. Quod colligitur ex illa particula *in hoc*, quasi dicat, in reliquis prout de jure. Quandoquidem non licet Episcopis quidquam facere ut Sedis Apostolicæ delegatis, nisi in casibus per Concilium, vel alias jure communi, & Constitutionibus Apostolicis expressis, *ut in cap. Ad abolendam, de hæret. in Constitutione Gregorii XV. de privi. exempt. & in d. sess. 5. cap. 2.* Hæc autem potestas simpliciter concessa reperitur Episcopis. Quandoque enim datur in casibus, quos jure ordinario nullo pacto explicare possunt, ut hic *& sess. 6. capit. 3. sess. 22. capit. 5. & 10. sess. 24. capit. 9. 11. & 14. sess. 25. capit. 8. de Regul. & d. sess. 25. capit. 9. prope fin. de refor.* Quandoque in casibus, quos, etsi jure ordinario explicare possunt, tamen firmius, & majori cum autoritate idem poterunt, uti Sedis Apostolicæ delegati, *sess. 6. capit. 2. sess. 21. capit. 3. 6. & 8. sess. 22. capit. 3. & 8. sess. 24. capit. 10. sess. 25. capit. 14. de reform.* Quandoque in casibus, qui interim respectu quarundam personarum explicari possent jure ordinario, sed respectu aliarum non possent, ut *in d. sess. 5. capit. 2. sess. 14. cap. 4. sess. 22. de obser. & evit. ad fin. & sess. 25. cap. 5. de Regul.*

11 In Conventibus vero aliorum Regularium, in quibus studia commodè vigere possunt, sacre Scripturæ lectio similiter habeatur. Quæ lectio à Capitulis generalibus, vel provincialibus assignetur dignioribus magistris. Hujusmodi igitur deputatio non ad Priorem Convenus, sicut supra ad Abbatem monasterii, sed ad Capitulum generale, vel provinciale spectat, & Episcopus hoc casu non supplet negligentiam Capituli generalis, vel provincialis. Differentias potè inter monachos, & Regulares ponit Abb. *in cap. Avaritia numer. 5. de prob. & in cap. Ex parte de postul.* Et sicut non supplet Episcopus negligentiam Regularium, sic examinare, & approbare non potest de vita, moribus, & scientia eos, qui Sacram Scripturam interpretaturi sunt in claustris suis, & multo minus eos, qui tali munere fungi volent in claustris Monachorum, ut *in d. cap. 1. sess. 5. prope fin.* Sufficit enim si à suis Superioribus, quibus sub sunt approbentur, *arg. cap. 1. de privi. lib. 6.* remanente Episcopis examine, & approbatione ad prædicationis munus. Nec sufficit, si hi magistri sint digniores, & doctiores, sed necesse est, quod sint magistri graduati, qui propter assumptionem ad doctoratum censentur in dignitate constituti. Non enim agitur hic de officio legendi, sed de magisterio doctoratus juxta doctrinam Abb. *in cap. quinto num. 1. de mag.*

12 Docentes vero ipsam sacram Scripturam, dum publicè in Scholis docuerint, & scholares, qui in ipsis scholis student privilegiis omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia à jure communi concessis, plene gaudeant, & fruantur *cap. super specula, de mag.* Et sic theologus legens, quantum legit, pro residente habetur, & recipiet omnes fru-

ctus, præter distributiones quotidianas, præsupposito, quod adsit massa grossa, seu præbenda, juxta *cap. licet, ubi Gloss. de prob. Oldrad. cons. 300. num. 10. Cas. ad. dec. un. de Cler. non resid. num. 3.* Quod si sit ejusdem Ecclesiæ Canonicus, convenit, ut distributiones quotidianæ præter justum stipendium à Choro absentis pridie quam legat, & die quo legit, concedantur, *Concil. Colon. provinc. sub Adolfo tit. 2. capit. 9.* Sed de hoc in 1. tom.

Proferamus ex more nostro Sacrarum Congregationum decreta. *Sacra Congregatio Concilii in Burgen. ad d. cap. 1. sess. 5. Si in Ecclesia, in qua præbenda, aut stipendium pro lectore deputatur, & persona electa reperitur Ordinarii inferiores negligentes fuerint in compellendis lectoribus ad præscriptum hujus decreti, Episcopus eos monere debet, & terminum præfigere, quo elapso, ipse supplere poterit.* Quod est etiam de jure, *Cardin. in Clem. Plerique quæst. 9. num. 11. de elect. cap. 2. cum ibi not. de concess. præb. & de communi Abb. in cap. Cum Ecclesia nu. 7. de elect.*

In *Asculana*: Facta erectione præbendæ donec de idoneo Theologo provideatur, Episcopus fructuum custodem non deputet, sed eos omnes Superiori alicujus Monasterii tradat, ut aliquis idoneus Theologus ex suis Regularibus publicè sacram Scripturam in Cathedrali doceat, eique in primis necessaria subministret ex dictis fructibus, reliquum vero in monasterii usum convertat ex decreto Pii V. & Gregorii XIII. ac Sacre Congregationis super Episcopis in *Toronen. 2. Augusti 1581. in Camerinen. 26. Januarii 1594. & in Beneventana 27. Octobris 1593.* Regulari tamen in titulum dati non potest eadem Sacre Concilii in *S. Severini Augusti 1605.* Neque regularis hujusmodi potest interesse actibus Capitularibus, neque participare de distributionibus quotidianis, eadem Sacre Congregatio in *Sebenici 20. Augusti 1596.* Nisi præbenda alios fructus non haberet. Quia tunc assignari potest pars distributionum, eadem Sacre Congregatio in *Baren. 19. Martii 1627.* Interim vero cum præbenda vacat, Capitulum ad mercedem cogi non potest, S. Congregatio Concilii in *Affissen.*

Præbenda theologalis debet erigi sine præjudicio optationis, à Sancta Sede quibusdam Capitulis concessæ, S. Congregatio super Episcopis in *Marceraten. 9. Junii 1592.* Unde erectio in hoc casu locum habebit in præbenda dimissa ab eo, qui novissimè optavit, S. Congregatio Concilii in *Theanen. ex cap. Cum in tua 4. de consuet. in 6.* Modo tamen antiquior optet intra viginti dies, *d. cap. Cum in tua.* Neque erigi potest de Canonatu affecto & reservato, S. Congregatio super Episcopis in *Signina 12. Januarii 1604.* Licet Episcopus sit Cardinalis, & gaudeat indulto, S. Congregatio Concilii in *Bergomen. 1. Decembris 1580.* Neque ubi ante Concilium Tridentinum habebatur stipendium deputatum in Cathedrali pro Lectore sacre Theologiæ, eadem Sacre Congregatio Concilii in una *Bra. aren. si.*

Cum præbenda theologalis vacat, dari debet in Commendam Canonico idoneo ejusdem Capituli, donec Titularis provideat. Alias poterit Episcopus applicare fructus alicujus personæ extra capitulum, quæ suppleat munus legendi, S. Congregatio Concilii in *Camerinen. 8. Februarii 1594.*

Ubi sunt præbenda, & Canonicatus, non potest assignari aliud beneficium pro isto Theologo, vel Penitentiario, eadem Sacre Congregatio Concilii in *Sergunina.*

Præbenda, quæ debebat conferri Theologo legenti in Ecclesia juxta hoc decretum, si conferatur inhabili ad hoc munus, valida erit collatio, dummodo non præcesserit actualis deputatio ejus præbendæ in theologalem, eadem Sacre Congregatio Concilii in *Raven. natensi.*

In Collegiata, si concurrunt à Concilio requisita potest

potest Episcopus deputare primò vacaturam pro lectione sacrae Scripturae, sed si persona ante vacationem non est nominanda, ejusdem electio spectabit ad Episcopum, collatio verò ad quem spectabat ante vacationem, eadem Sacra Congregatio Concilii in *Casaraugustana*.

- 20 Si nullae sunt praebendae, eò quia canonicatus distributiones quotidianas tantum habent, idem statuendum est, quod de praebendis cum illatum loco succedant, eadem Congregatio Concilii in *Eugubina*.
- 21 Vacante praebenda, si inter Episcopum, & capitulum controversia oriatur circa electionem Theologi, ad Metropolitanum recurrendum erit, & ejus iudicium servandum, eadem S. Congregatio in *Ragusina*.
- 22 Habita ratione consuetudinis Ecclesiae detur à capitulo perpetuum stipendium Theologo, & si magis expedire videbitur per triennium conducatur, eadem S. Congregatio in *Salernitana* 16. Junii 1565.
- 23 Lectores sacrae Scripturae in quibuscunque Conventibus Regularium, de ipsorum licentia ab Episcopo loci approbandi non sunt, secus verò si extra; quia in hoc casu idem servandum est, quod in Praedicatorum, eadem S. Congregatio 25. Aprilis 1573.
- 24 Quando per modo di provisione si hà da condurre un Teologo, dee elegger si secolare, se si può fare, come si fe in S. Pietro di Roma, e non regolare, eccetto in caso, che non si trovi secolare. Congregatio super Episcopis Cardinali de Urbino 5. Octobris 1573.
- 25 Hoc primum decretum non comprehendit Canonicatus, & praebendas vacantes in mensibus Sedi Apostolicae reservatis, sed Pœnitentiario, & sacrae Theologiae Rectori providendum est de Canonicatibus vacantibus in mensibus Ordinariorum, S. Congregatio Concilii in *Parmen*. 7. Octob. 1574.
- 26 Praebendae, seu praestimonii huiusmodi collatio ad eam pertinet, ad quem antea spectabat, eadem S. Congregatio in *Astericen*. 3. Octobris 1576.
- 27 Satis fit Concilio, si theologia scholastica legatur, eadem S. Congr. 5. Aprilis 1576.
- 28 Canonicus Theologus non potest compelli ad ponendum substitutum, quando ex capite infirmitatis sanabilis impeditur, quominus per seipsum legere valeat. Eo verò casu, quo quis esset substituendus, electio substituti ad Episcopum spectat, S. Congregatio Concilii apud Garz. de *benefic. p. 5. c. 5. n. 159*.
- 29 Qui resignavit in manibus Ordinarii praebendam theologalem, potest obtinere mediante optione pinguiorem praebendam cum retentione sui stalli in choro, Sac. Rituum Congregatio in *Veronen*. 2. Septembris 1597.
- 30 Postquam vacaverit praebenda, quae officio Canonicatus theologalis fuit unita, & eam Theologus adeptus fuerit, debet sedere in loco sui canonicatus, S. Congregatio Concilii *loc. cit. n. 111*.
- 31 Eidem in vim unionis factae ab Episcopo de praebenda vacatura non competit jus adversus canonicatum vacatum per resignationem, S. Congregatio Concilii in *Monopolitana* 29. Augusti 1626.
- 32 Qui divinis pro praesente habetur diebus, quibus legit, non censetur praesens matutinis, quae ex antiqua Ecclesiae consuetudine dicuntur sero praecedenti pro die sequenti, S. Congregatio Concilii apud Garziam *p. 3. c. 2. n. n. 118*.
- 33 Instanti sibi licere per substitutum, stante impedimento infirmitatis, fuit concessa licentia ad sex menses à S. Congregatione Concilii, sub die 13. Nov. 1627.
- 34 Stante consuetudine in Ecclesia Cathedrali, ut per quemlibet Canonicum, habentem praebendam canonicatui annexam, obtineatur una ex dignitatibus in eadem Ecclesia, quae nullum habet onus, seu emolumentum, sed solum sedet super Canonicos, & illos in processionibus praecedit, potest Canonicus Theologus dictam di-

gnitatem obtinere, S. Congregatio Concilii 18. Novembris 1628.

Theologo legente casus conscientiae possunt cogi presbyteri ad eum audiendum, S. Cong. Episc. 1. Martii 1593.

Scholares audientes in Cathedralibus non gaudent iisdem privilegiis, quibus alii in publicis Academiis, ex decreto S. Congregationis apud Garz. *lib. p. 5. c. 4. n. 117*.

Distributiones praebendarum vacantium licet theologalis, vel Pœnitentiariae, semper dantur praesentibus, & nunquam reservantur successoribus, S. Congregatio super Episc. in *Militen*. 11. Julii 1636.

Il Canonico teologale leggendo la mattina dee essere esente dal servizio del coro solamente la mattina. E così leggendo la sera, dagli officii della sera solamente, S. Congreg. Episcoporum in *Vercellen*. 4. Augusti 1589. Vel ad summum ex gratia tamen pro tota die, qua ex officio legit. Eadem Sac. Congregatio in *Ferentin*. 27. Julii 1604.

Sicut & pro tota die, qua ex obligatione concionem habet, Sac. Congreg. Concilii. Non tamen lucratur anniversaria, & alia emolumenta incerta, eadem Sac. Congregatio in *Limana* 19. Augusti 1622. Potest tamen à lectionibus vacare mensibus Julii, Augusti, & Septembris, licet huiusmodi vacationis Concilium non meminerit, quia censetur institutus ad instar aliorum Lectorum, ex S. Congreg. apud Garz. *loc. cit. num. 156. & seqq.* Aliis verò temporibus cogitur legere, licet antecessores nunquam legerint S. Congr. Concilii in *Reatina*. Quod tamen intelligendum videtur, si adfit necessitas. Unde S. Congreg. Episcoporum declaravit, Canonicum S. Petronii Bononiensis non teneri legere, quod nulla ejus lectionis adesset necessitas, & quod ejus antecessores nunquam legerint, Sac. Congreg. Episcoporum. 8. Maii 1637.

Quò verò ad audientes, si Theologus legat theologiam moralem, sive casus conscientiae, potest Episcopus cogere Clericos ad lectiones accedere. Si verò legat materias speculativas, communi omnium captui non accommodatas, conniveri poterit, si non accedat, qui eas non intelligit, Sac. Congreg. Episcoporum in *Fundana* 15. Februarii 1593. Dignitates verò, & Canonicos hortari debet Episcopus lectiones theologicas accedere, non cogere, Sac. Congreg. Concilii in *Bracharen*. 22. Maii 1610.

In Fossanen. lectionis 11 Martii 1662. Animadvertens D. Episcopus auditorium Canonici Theologi in Cathedrali legentis maximè infrequens, ac penè desertum esse, decrevit, ut in posterum lectiones in exedra Episcopi habeantur, comperit experientia habens non infrequenter, neque incommodè in eum locum auditores confluerent. Sed quia nonnulli Canonici praenarratam loci designationem fieri haud potuisse contendunt, idè Episcopus supplex petit hanc Sac. Congregationem declarari.

An ipse statuere potuerit, ne lectiones à Canonico Theologo non in Cathedrali Ecclesia, sed in Palatio Episcopali habeantur?

Item supplex petit, An ipse cogere possit Regulares, in quorum Monasteriis lectio sacrae Scripturae minimè habetur, ut lectionibus per Canonicum Theologum habendis intersint?

Sac. Congreg. Concilii & c. censuit, ad primum, in casu, de quo agitur affirmativè.

Ad secundum, negativè.

At cum quaereretur in eadem Congregatione Concilii in una *Urbinate*. 10. Martii 1663. quòd cum in electione Canonicatus theologalis juxta praescriptum Sacri Concilii Tridentini *sess. 5. cap. 1. de reform.* non sint assignati certi dies, in quibus Canonicus Theologus debeat sacram Scripturam interpretari, nec iisdem ab ipso Canonico designati, an compelli possit ad explendum dictum munus saltem semel singulis hebdomadis, exceptis tribus mensibus aestivis, vel toleranda consuetudo, quòd duodecim, vel quindecim faciat lectiones,

quibus

quibus interesse debent sub pœna certæ punctaturæ omnes Canonici & Sacra Congregatio censuit respondendum, *arbitrio Archiepiscopi*. Porro tempus, locum, & materiam Sacræ Scripturæ, super qua legendum sit, Sacra Congregatio Concilii remittit arbitrio Ordinarii in *Brixion. 4. Aprilis 1596. & Sac. Congreg. Episcop. 11. Januarii 1594.*

CONSULTATIO LXIII.

*An cum hæresim abjurantibus dispensari possit à Summo Pontifice in radice matrimonii, jam ante abjurati-
onem contracti cum impedimento secundi gradus?*

Respondeo affirmativè. Est communis Doctorum sententia, quæ generaliter asserit, Summum Pontificem, ut supremum juris Canonici arbitrum, quodlibet impedimentum dirimens jure positivo constitutum tollere posse, prout ex tunc, & remove in ipsa radice matrimonii, adeo ut dispensatio ad illius initium retrahatur, & proinde censeatur fuisse ab initio validum, non minus quàm si ipsa dispensatio præcessisset, & nullum unquam impedimentum irritans positum esset. Atque ita præ cæteris docent Covar. *de matrim. pari. 2. c. 8. n. 13. & fultè probat Barbol. in cap. Per venerabilem 13. qui fin. fin. legi. n. 4. & seqq.* Doctores, quos refert, ac sequitur Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 7. num. 4. & seqq.* Pyrrhus Corrad. *in pr. dispensat. lib. 8. cap. 3. num. 46. & seqq.* cum plerisque aliis ibi citatis, & cum multis Garz. *de benef. par. 7. cap. 2. num. 41. & 42. ac Pont. de matrim. lib. 8. cap. 5. num. 9.*

Quod quidem in præsentis æquitas etiam suadet, & causa publica, quæ requiritur à Tridentino *sess. 24. c. 5. de re-
form. matrim.* non deficit, nempe favor fidei Catholicæ, quo facilius ad eam hæretici alliciantur. Ac rectè sequitur ex declarationibus S. Congregationis S. Officii, quæ sæpè ita censuit: *Cum hæretici volentibus inter se in gradibus prohibitis matrimonium contrahere Apostolica Sedes non dispensat, nisi hæreses abjurerint, & licet unus sit Catholicus, alter verò hæreticus, si iste non abjurat, non conceditur dispensatio*, die 4. & 24. Octobris 1607. & 24. Julii 1609. & 15. Aprilis 1610. & 24. Octobris 1613. & 18. Decembris 1608. & 28. Maii 1609. ubi denegata fuit dispensatio Duci Sabaudix volenti ducere uxorem filiam Regis Angliæ, nisi ista abjureret. Fuit etiam denegata Duci Neuburgi Catholico, volenti ducere filiam Ducis Bipontini hæreticam, nisi quoque ista abjureret. Et licet post multa de facto contraxerit cum prætenso dispensatione, sibi concessa à Vicario Apostolico Hollandiæ in gradu prohibito, fuit tamen dictum, matrimonium esse nullum. Ergo si abjurarint, dispensatio eis non denegatur. Et 27. Maii 1627. cum quidam Catholicus, qui scienter coram Parocho non suo contraxit cum hæretica sibi in secundo gradu consanguinitatis conjuncta petisset dispensari, ut iterum contrahere posset, cum ipsa sit parata hæreses abjure, Sanctissimus mandavit committi Nuncio Apostolico, ut constito sibi de præmissis, & abjurata prius hæresi per dictam hæreticam cum oratoribus dispenseret, ut non obstante dicto impedimento matrimonium inter se, servata forma Concilii Tridentini de novo contrahere valeant. Sic etiam sub 8. Decembris 1627. cum converso ad fidem Catholicam fuit dispensatum, ut virginem sibi in secundo affinitatis gradu conjunctam, & opera sua ad fidem conversam ducat in uxorem.

Adverto tamen, quòd hæc doctrina non potest sanum habere intellectum, nisi dumtaxat intelligatur quoad effectus merè civiles, & temporales, puta legitimationem, & similia, non autem, ut ipsum matrimonii sacramentum, quod ab initio non constitit, vel convalescat unquam, vel valuisse censeatur. Fictiones enim, & effectus retroactivi in civilibus admittuntur, non autem in Sacramentis, quæ si ab initio non valuerint per supervenientem ex post facto dispensationem nulla possunt ra-

tionem confirmari. Et idèò quando matrimonium ob aliquam inhabilitatem est irritum, ad hoc ut convalescat, & fiat validum, requiritur necessitatè consensus ambo- rum conjugum, qui debent scire prius matrimonium fuisse invalidum, ut docent Host. *in c. 5. de eo, qui duc. in matrim. sub princip.* & ibi Henriq. *n. 5. Butr. nd. 8. Præpof. in cap. Non debet, de consang. n. 20. D. Thom. in 4. d. 40. q. un. n. 4. ad 6. & alii apud Sanctarel. var. resol. qu. 48. n. 31. part. 1.*

CONSULTATIO LXIV.

An, & quatenus Vicarius generalis Episcopi precedere debeat Canonicis, & Dignitatibus Cathedralis?

Negativè respondendum videtur. Siquidem Capitulum constituit unum, ac idem corpus cum Episcopo, cujus corporis ipse est caput, & Canonici membra & partes *cap. Novit, de his, qua sunt à Pralat. sine cons. Cap. Gloss. in cap. Irrefragabili, de offic. Ord. v. per Capitulum, Menoch post Gloss. in cap. A collatione, de appell. in 6. Grat. discept. for. c. 111. nu. 1. & seqq.* Conveniens autem non est, immò repugnat ordini naturali, quòd membra à suo capite separentur. Quod contingeret, si Vicarius præcederet Capitulo, quia infereretur inter Episcopum, & Capitulum. Idèò cum non deceat membra à capite separare, *can. Non deceat. 22. d. Canonici & Dignitates debent omnibus præcedere, quibus Episcopus præcedit ex regulis traditis in materia præcedentiæ, Gregorius XV. dec. 284. n. 2. & seqq.* Et ita in specie quòd Canonici, & Dignitates in choro, & cæteris actibus collegialibus debeant præcedere Vicarium generalem, tradit Gratian. *d. 111. n. 18. Menoch. integro cons. 52. à n. 135. lib. 1. & cons. 25. ubi late ad favorem Archidiaconi id probat, Gregor. dec. 284. ubi Add. lit. A. firmans deberi Capitulo præcedentiam in omnibus supra Vicarium generalem, præsentè Episcopo.*

Idque præcipuè locum habet, stante legitima consuetudine. Licet enim Vicarius Episcopi de jure omnes præcedat, contraria tamen consuetudo valet, Navar. *cons. 3. n. de major. & obed. par. 1. Vel concordia, quæ ad evitandas turbas pro bono pacis validè fieri potuit absque beneplacito Apostolico ex cap. fin. de pact. in 6. & in specie dixit Rota coram Seraphin. dec. 36. per 101. & in Consentina præcedentiæ 1. Junii 1618. coram Dunogetto. Maxime quia talis concordia est juri conformis, ac etiam sustineretur, si esset aliquo modo illi contraria, cum vel pacto, vel consuetudine ad evitandas dissensiones, vel ex alia rationabili causa fieri possit, ut etiam minus dignus in aliquo actu particulari præferatur digniori, Menoch. *cons. 52. n. 99 Gregor XV. dec. 124. n. 4. ubi sufficit, quòd sit decennalis, & in Seguntina præcedentiæ 23. Junii 1609. coram Pamphilio, Mar. consul. 26. n. 34. Fab. Ann. cons. 40. nu. 4. lib. 1. & declaravit S. Rituum Congregatio in una Vercellen. mense Junii 1669. in qua fuit resolutum, servandam esse concordiam.**

Nihilominus dicendum est, Vicario generali Episcopi deberi præcedentiam in omnibus actibus, ac locum eminentiorem super quibusvis Dignitatibus, & Canonicis. Est communis sententia, quam præ cæteris sequuntur *in l. de quibus num. 69. ff. de legib. Felin. in rubric. de major. & obed. num. 10. Abb. cons. 21. part. 1. per 101. Rocch. de Curt. de consuet. cap. ult. num. 110. Berol. cons. 21. per 101. vol. 1. Card. in cap. fin. de offic. Deleg. in 6. Rebuff. in prax. tit. de Vic. Episc. num. 7. Boer. de auct. magn. Consil. nu. 77. in fin. Staphil. de lit. grat. par. 2. de mod. & for. impetrat. v. dubitatur. Gamb. de legat. lib. 3. num. 103. Chassan. in cat. tal. glor. mund. part. 4. conf. 46. Ricc. in prax. tom. 2. ref. 390. Mallet. de hierar. Eccl. lib. 3. par. 1. tit. 7. nu. 6. D. Fagnan. in cap. Ad hæc, de prob. num. 28. & seq. Anton. de Prat. de jurisd. Episc. cap. 6. num. 4. & firmavit Rota coram Seraphin. decis. 369. num. 10. part. 4. Bott. de Synod. par. 3. num. 20. Cuech. instit. can. tit. 8. de Vicar. Episc. num. 29. lib. 2. Fulch. lib. 1. de visit. cap. 2. num. 19.*

Jo. de Ann. *singul.* 28. tom. 2. var. Doctor. Zerol. in *prax.* par. 1. v. *Vicarius*, §. 15. Sbroz. de *offic. Vicar. lib. 2. quæst. 25.* n. 1. aliique penes ipsos. Nam Vicarius, licet non esset Prælati, est tamen superior, etiam in præsentia Episcopi, licet non exerceat jurisdictionem, quia est electus ad jurisdictionem exercendam, habet gradum, titulum, atque adeo præcedentiam respectu cæterorum.

4 Quinimmo Vicarium esse Prælatum, constat ex eo, quod exercet totam illam jurisdictionem, quam habet ipse Episcopus. Hęc autem jurisdic-tio constituit prælatiam. Et proinde censetur constitutus à lege per *reg. l. 2. ver. omnia enim, C. de vet. jur. encl.* & notat Garz. par. 1. de *benefic. c. 8. n. 25* plura adducens, & accipit jurisdictionem à lege ubi primum Vicarius constituitur, ut notant Gloss. in *cap. Romana, v. generaliter, de appell. in 6. Gemin. in cap. fin. de offi. Vicar. in 6. Abb. c. 2. in fin. ne Prælati i. vices suas, Sanch. lib. 2. de *marrim. d. 29. n. 13.* Unde habet jurisdictionem ratione officii & titulo Vicariatus, c. 2. ibi: *Per commissionem officii, de offi. Vicar. in 6.* & notant Abb. *consil. 21. n. 3. lib. 1. Covar. c. 4. pract. n. 4. in fin.* Nam dignitas incipit ex electione, & acceptione per *lex eo tempore, ff. de test. mil. ubi Bart. & alii Doctores, idem Bart. in l. Publius ini. ff. de condit. & demonstr. Alex. in l. Diem functo, ff. de assess.**

5 Immo ejus jurisdic-tio est ordinaria. Quia est Vicarius generalis, cum in omnibus gerat vices sui Episcopi, *Gloss. in l. fin. v. Rectorum, C. de offi. ejus, qui Vic. & in c. 2. v. Officiale, de offi. Vic. in 6 & in d. cap. Romana, v. Generaliter, de appell. etiam in 6 & innumeri apud Sanch. l. b. 3. de marrim. disput. 29. n. 3.* Quia jurisdic-tio concessa à lege est ordinaria, *can. A Iudicibus 2. q. 6. & l. & qui, ff. de jurisd. omn. Iud.*

6 Quare de præsentis est subrogatus in locum Episcopi, in quo est præsens, & de præsentis constitutus in dignitate pro exercenda jurisdictione. & idem tanquam de præsentis subrogatus, & de præsentis habens dignitatem subrogationis, debet etiam de præsentis frui privilegiis illius, in cujus locum est subrogatus. Nam tunc solum non debet frui, si existat is, in cujus locum est subrogatus, quando subrogatio non dat de præsentis gradum, & dignitatem. Nam si dat, confert quoque privilegia gradus, & dignitatis, ut constat in Episcopis titularibus, qui nullum habent exercitium jurisdictionis.

7 Cum igitur Vicarius sit superior, & Canonici, ac Dignitates ei subditæ, utaturque auctoritate, & potestate Episcopi unde omnes illi, qui subduntur Episcopo, subduntur etiam Vicario; Canonici autem & Dignitates subduntur Episcopo, sequitur, quod illi debeatur præcedentia. Effet enim irrationabile, si subditus præcederet superiore.

8 Neque obstat quod non deceat membra à capite separari. Quia Vicarius constituit etiam unum caput moraliter cum Episcopo, sicut constituit cum eo unum, & idem tribunal, *cap. Non putamus, de consuet. in 6. & cap. Romana, de appellat. Clem. 2. de rescript.*

9 Minus etiam obstat concordia. Quia cum non sit confirmata à Pontifice, non ligat successores, & tanquam irrationabilis attendi non debet, ut stabiliunt Riccius *dicto tom. 2. resol. 390.* & Abb. d. *conf. 21.* ac Leo in *thesaur. for. Eccl. par. 1. de Vicar. n. 11.* Nisi tamen fuerit per longum temporis spatium, puta per quadraginta annos observata ut fuerat in allegata Vercellen.

10 Et hanc sententiam amplexa est Sac. Rituum Congregatio, quæ sæpius censuit, quod vicarius generalis Episcopi in Choro, in Ecclesia, & ubique præcedat omnibus Canonici, & Dignitatibus, etiam primæ post Pontificalem, sive Archidiaconus, sive quomocunque vocetur, ut in una *Montistegalis 20. Augusti 1586.* in una *Fanen. 3. Octobris 1586.* nempe. De præcedentia, & loco Vicarii Episcopi illud observetur, ut in choro, & extra chorum Vicarius Episcopi præcedat Dignitates, & Canonicos omnes publicè, privatimque, uti eorum superior, ita tamen ut certum & immutabilem nullius

locum occupet. Idem censuit. in *Lesinen. 3. Octobris ejusdem anni, & in una Vicentina 16. Maii 1604 & in Mileten 13. Julii 1619.* Ac etiam illis Dignitatibus, & Canonici, qui habitu Prototonarii incedunt, eadem Sacra Congregatio in *Brundulina 16. Julii 1605.* ac qui in habita canonicali, etiam si rocchetto, & cappa utuntur. stantibus aut sedentibus, eadem Sacra Congregatio in *Nolana, & Lauretana 25. Martii 1610.* Et hoc etiam non obstantibus consuetudine, aliisque in contrarium, eadem Sacra Congregatio in *Andrien. 7. Augusti 1610.* & in *Ferrarien. 20. Decembris 1614.* Et præsertim in Synodo, in qua indistinctè debet habere locum ante Canonicos, & Dignitates, etiam Ecclesiæ Cathedralis, S. Congregatio Concilii 19. Septembris 1637.

Idque etiam Episcopo præsentis, maxime si talem illi locum assignaverit, eadem S. Congregatio in *Egitanien. 20. Decembris 1601.* & in *Sutina 1. Octobris 1616.* & in *Utriana 5. Aprilis 1620 & in Gallipolen. 21. Decembris 1613.* ac alibi Unde Vicario debent dari candela, palma, & thus ante Canonicos & Dignitates, exceptis iis, qui cum paramentis assistunt, nempe pluvialibus & aliis sacris indumentis, S. Rituum Congregatio in *Bisunian. 16. Maii 1611 & in Egitanien. 3. Augusti 1602.* in hæc verba: *Circa locum Vicario generali dandum, dum ab Episcopo pro negociis urgentibus tractandis ad Capitulum destinatur, cum locus certus pro Vicario in Capitulo habentis non sit determinatus, licet in processibus Capitulum præcedere soleat, Sacra Congregatio respondit, Vicario generali convenire locum supra omnes Canonicos tam in Congregationibus capitularibus, & sessionibus, quam in processibus, dummodo Canonici sacris vestibus parati non incedant.* Idem in una *Civitatis Pennæ die 12. Aprilis 1603.* Fuit aliàs declaratum à S. Rituum Congregatione, ut Vicarius generalis præcedere debeat omnes Dignitates, & Canonicos, dummodo non sint parati sacris paramentis, & dummodo Vicarius non sit ex numero Dignitatum, vel Canoniorum ejusdem Ecclesiæ, & velit tanquam Dignitas, vel Canonicus in choro assistere, distributiones quotidianas lucrandi causa. Quia tunc sedere debet in stallo, seu loco suæ dignitatis, vel Canoniciatus. In reliquis omnibus Vicarium generalem præcedere debere, Sac. Rituum Congregatio censuit. Et idem servandum esse cum Vicario Generali *Civitatis Pennæ*, quem esse Archiepiscopum, & secundam Dignitatem asserunt declaravit die 12. Aprilis 1603.

Et in *Reatina* Vicarius generalis supplicavit deberi sibi præcedentiam in processibus supra Dignitates, & Canonicos tam præsentis, quam absente Episcopo. Et S. Rituum Congregatio respondit: *Semper, & ubiq; deberi præcedentiam Vicario generali supra Dignitates, & Canonicos tam præsentis, quam absente Episcopo, dummodo Vicarius incedat cum suo habitu Vicariali, nempe cum subiana & man. ello, & dummodo Dignitates, & Canonici non sint sacris vestibus induti, die 11. Maii 1641.*

Et in *Civitatis Plebis. S. Rituum Congregatio juxta antiqua Decreta respondit: Episcopo Civitatis Plebis, quod si ejus Vicarius incedit in habitu vicariali, præcedere debet omnes Dignitates & Canonicos quantumvis Prototonarios; si vero assistat uti Canonicus debet sedere in loco sue receptionis, die 26. Augusti 1645.*

Idem in una *Lauretana* Vicarium Ecclesiæ Lauretanæ simplicem Clericum in habitu ordinario Clericali cum pileo nigro in choro, & processibus etiam quando Canonici sunt parati præcedentiam prætere supra omnes Dignitates & Canonicos, & inter illos in eodem habitu in digniori loco præter debitum ritum ceremoniarum incedere velle, S. Rituum Congregationi expositum fuit. Quæ quidem S. Congregatio, ut aliàs in similibus, ita etiam nunc in *Lauretana* Ecclesia servandum esse censuit, & declaravit, ut scilicet Vicarius supra Dignitates, & Canonicos paratos nullam habeat Præcedentiam, sed tantum alijs præcedat, quando sunt habitu Canonicali

ordinario, & sine paramentis. Quare ad scandala, & indecentia removenda, eadem Sacra Rituum Congregatio mandavit, ut Vicarius prædictus cum Canonicis paratis non incedat, & quoddam huiusmodi Decretum in Lauretana Ecclesia publicetur, & Choro affigatur, ac inviolabiliter servetur, præcepit, & ordinavit die 6. Septembris 1603.

35 Hoc ipsum in una Tyburtina. Canonici Civitatis Tyburtinae petierunt declarari, An Vicarius generalis debeat illis præcedere, dum ipsi Canonici in Vesperis, vel in Missis solemnibus ab Episcopo celebratis sacris paramentis induti assistunt, & Episcopum associant, & cum eo in choro sedent. S. Rituum Congregatio inhærendo decretis aliis in simili causa factis, respondit, præcedentiam dandam esse Canonicis paratis. Nec convenite ut Vicarius Canonici paratis præcedat. Et ita declaravit die 6. Martii 1610.

36 Et in una Castellana die 25. Septembris 1621. S. Rituum Congregatio inhærendo decretis aliis in similibus factis censuit, præcedentiam competere Dignitatibus, & Canonici paratis supra Vicarium generalem, neque allegatam conuetudinem, immo verius abusum suffragari. Et declaravit sæpius S. Congregatio Episcoporum, quoddam absente Episcopo subintret prima Dignitas, & ceteri per ordinem, nec Vicarius, uti Vicarius potest Missas solemnes cantare, Sanctissimum Sacramentum, aut sacras reliquias paratis deferre, nec aliis ecclesiasticis functionibus se immiscere, sed tantum præesse, ut omnia suo ordine fiant. Ita in una Turritana 14. Aprilis 1592. in Bisiniana 16. Maii 1600. in Spoletana 22. Decembris 1611. & in Hortona 19. Septembris 1627.

37 Id enim non decet etiam si Vicarius sit Proto-notarius, & rochetto, ac mantelletto utatur, eadem S. Congregatio in dicta Nolana, & Lauretana 23. Martii 1602. Ac etiam consuetudine in contrarium non obstante, eadem S. Congreg. in d. Castellana modo relata.

38 Debetque præcedere etiam Gubernatori civitatis, si est laicus, eadem S. Congr. in Civitate Castellana 2. Aprilis 1591. Item omnibus Potestatibus, & Commissariis, sive Iudicibus temporalibus in sua Diocesi existentibus, eadem Sacra Congregatio in Nucerna 15. Maii 1610. & in Foroliviana 24. Novembris 1668. Ac Commissariis ubique, ac in omni loco, tam præsentem, quam absentem Episcopum, eadem Sacra Congregatio in Ravennate 28. Aprilis 1607. non obstante consuetudine, dummodo non sit de gremio Capituli, nec incedat in habitu canonicali, eadem S. Congregatio in Ripana 28. Maii 1616. & 19. Ianuarii 1619. & in Tarracina 19. Augusti 1617. Verum in hac re extat decretum S. Rituum Congregationis, quæ censuit, quoddam Gubernatores Civitatum & Provinciarum circa eorum præcedentiam cum Vicariis Episcoporum, ut si fuerint Præsides Provinciarum, uti Bononiæ, Marchiæ Anconitanæ, Umbriæ, & similibus thurificentur, & habeant pacem immediatè post Episcopum, & ante Vicarium, etiam Episcopo absente. Ac Gubernatores Civitatum minorum, præsentem Episcopum immediatè post ipsum, eo vero absente, si fuerint Episcopi ante Vicarium propter dignitatem Episcopalem, si vero non, post Vicarium immediatè ante Dignitates, & Canonicos, itaut Dignitas ecclesiastica, semper seculari præferatur. Et secundum hanc resolutionem S. Congregatio super Episcopis mandavit observandum fore ubicumque de hoc controverteretur die 10. Iunii 1592.

39 Non debet tamen incedere in habitu suo ordinatio inter Canonicos paratos, eadem S. Congregatio in Camerina 14. Iunii 1608. & in Calanen. 5. Iulii 1614. Et præsentem Episcopum in die Purificationis non debet accipere candelam ante Dominicum, vel Dignitatem quæ Episcopo ministravit, eadem S. Congregatio in Lucerna 14. Maii 1608. Nec potest sedem arbitrio suo sibi parare, sed debet sedere in sede solita Vicario assignata, eadem S. Congregatio in Neritonen. 4. Maii 1606. Sed ejus locus debet esse secundum consuetudinem Ecclesiæ, quæ non est mutanda, eadem S. Congregatio in Alexandrina 15. Maii 1608. Nec ei licet occupare locum Episcopi absentis, nec parare sibi sedem cum tapete, & pulvinari, sed idem debet esse ejus locus, absente Episcopo, quem, illo præsentem habere, consuevit, eadem S. Congregatio in Brundusina 16. Iulii 1605. & in Bisiniana 16. Maii 1600. Debet tamen in choro, si non sit Canonici in digniori sede, vel loco sedere, non tamen in folio Episcopali, S. Congregatio Episcoporum in Caetana 22. Ianuarii 1596. Quod si dignior sedes esset occupata, Dignitas, & Canonici descendere debent inferius uno gradu, eadem Sac. Congregatio Episcoporum 28. Augusti 1589. & in Liciana 14. Augusti 1590. ac in Melphitana 28. Augusti 1589. per hæc verba: *Che il Vicario etiam Apostolico non dee occupare la sedia Episcopale nel Coro, nè altro luogo della Chiesa, non se gli dee dare l'incenso se non due volte al più, non se gli dee dare à bacciare il Vangelo*

Non si dee fare accompagnare dal Palazzo alla Chiesa, nè dalla Chiesa à quello. Quod etiam dixit in Tropien. mense Julio 1581. in hunc modum. *Che il Vicario etiam che fosse Apostolico non si dee fare accompagnare quando va alla Chiesa da alcuno in nome del Capitolo, nè etiam dal Capitolo stesso.* Si autem non est Prælati, licet, absente Episcopo, cum suo habitu ordinatio cum subtrana & mantelletto nigro sedeat in choro primo loco supra Canonicos, thurificandus est duplici, non autem triplici ductu thuribuli, eadem Sacra Congregatio in Nepesina 14. Ianuarii 1617. Quia neque Vicarius Apostolicus thurificandus est triplici ductu in principio Missæ, post Evangelium, & in Offertorio; sed in Offertorio tantum, absente quidem Episcopo ter, præsentem vero bis ducto thuribulo; neque ei deferri debet Evangelii liber osculandus. Quia hæc sunt Episcopi privilegia, S. Congregatio Episcoporum 28. Augusti 1589. & in Caetana 14. Ianuarii 1595. Neque præcedit quando adest aliqua Dignitas, vel aliquis Canonici Episcopus. Nam tali assignatur locus super omnes Canonicos, & Dignitates.

Habeturque in decisione Oradini in causa Algaren. sibi pro concordia commissa cum voto Rotæ, quod in Capitulo si Archipresbyter sit caput Capituli, qui possit Capitulum convocare, tunc Archipresbyter Vicario præferatur. Si vero Archipresbyter non sit caput Capituli, sed de capitulo, & Episcopus sit caput; tunc si Episcopus sit præsentis, & Vicarius habeat vocem in Capitulo, ut Vicarius, præferatur Vicarius; si autem, ut Canonici præferatur Archipresbyter. In choro autem, & processionibus, & aliis actibus concernentibus Ecclesiæ servitium, cultum, & officium divinum cum præsupponatur, chorum esse divinum in duas partes, & quod a dexteris habeat sedem primam Episcopus, & a sinistris prædictus Archipresbyter, & sic in præminentiori loco sedeat quam Vicarius, qui eo, quod est de Capitulo, venit & stat cum insigniis canonicalibus, præferatur Archipresbyter Vicario excepta legitima consuetudine, si in hoc probabitur infra annum, in contrarium.

Adverte tamen, quod si Vicarius sit Canonici, non poterit distributiones percipere, nisi sedeat, & incedat in loco suo cum habitu canonicali & quando vult præcedere Canonicis, debet habitum canonicensem dimittere, & tunc non potest percipere distributiones, ut pluries resolvit eadem S. Rituum Congregatio, præsertim in Calaguitana 2. Augusti 1603. in Surtina 26. Augusti 1599. in Laniconen. 24. Martii 1599. Ita etiam in funeribus debet cum Canonicis, in suo loco incedere, alias non lucratur distributiones, eadem S. Congreg. in Niciana 10. Maii 1604. Quia nullum jus habet ad percipiendas distributiones, tanquam Vicarius, sed tanquam Canonici, & idem debet interesse, tanquam Canonici. Quando autem interest, tanquam Canonici, tenere locum, qui ei, ut tali comperit, sicuti tradunt Felin. in rubr. de major. & obed. numer. 4. in fine Menoch. de arbitr. cas. 68. numer. 23. lib. 2. Boer. tractat. de auctor. Magn. Consil. numer. 66. Challan in catal. glor. mund. par. 4. consil. 45. Riminal. sent. consil. 93. numer. 31. Barbat. de præst. Cardin. numer. 32. Pavin. de possess. Capit. sed vac. part. 2. princip. questio. 16. v. An autem, Capyc. decisio. 27. numer. 27. Sbioz. de offic. Vicar. questio. 25. numer. 17. lib. 2. & Rota coram Veralli decis. 306. numer. 2. par. 1.

Atque hæc locum habent tantummodo in Vicario Generali Episcopi, non autem in Vicario Generali Capituli, sede vacante. Nam illi competit præcedentia super omnes Canonicos, & Dignitates, excepta prima post Pontificalem, ut censuit eadem S. Congregatio in una Assisina mense Augusto 1630. Quia cum habeat auctoritatem & jurisdictionem à capitulo, est inferior capitulo atque ideo non debet præcedere primam Dignitatem, in qua representatur capitulum. Neque locum habent in Vicario foraneo, qui præcedentiam super alios Presbyteros non habet ex eo solo quod est Vicarius foraneus, nisi contrarium haberetur de consuetudine. Unde super hoc innovatio fieri non debet, præsertim sede vacante, ut resolvit S. Congr. Episcoporum in Vritana 9. Janu. 1587. in Nolana 15. Sept. 1600. & 16. Maii ejusdem, & in Tranen. 7. Aprilis 1601. & sæpè alibi.

At verò, quid si articuletur à Vicario præsentem consuetudo ac petat ad eam probandam literas remissionales? Censetur non esse concedendas. Nam Sac. Rituum Congregatio declaravit consuetudinem, quam abusum vocat, Vicario non suffragari, ut in eadem Castellana ten. adducta. Idcirco quavis etiam talis consuetudo probari posset; tamen quia probata non relevaret, non videtur concedenda dilatio, & articuli tanquam irrelevantes sunt relinendi, l. Ad probationem, C. de probat. Cæl. de Grass. decis. 5. de dilat. Gregor. XV. decis. 81. n. 2.

Neque obstat, quod articuletur consuetudo immemorabilis, cui non censetur derogatum, licet fuerit damnata consue-

consuetudo. Nam id procederet, si simpliciter fuisset dicta consuetudini derogatum, sed cum ulterius fuerit damnata, tanquam abusus, & sic tanquam iniqua, & irrationalis, utique comprehenditur etiam immemorabilis juxta distinctionem Card. in Clem. ult. §. final. n. 6. de reb. Eccles. non alienan. ubi quod id procedit etiam si non fuerit addita dictio universalis, Covar. var. resol. lib. 3. cap. 13. sub num. 5. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 33. num. 9.

25 In omnem autem eventum per modum provisionis sollet mandari Vicario generali, ne intersit processionibus, idque ad evitanda scandala.

CONSULTATIO LXV.

1 **C**um facti ritus, ut scribit Tertullianus, sint firmissimi paxilli, quibus in vinca Domini innituntur palmites ecclesiasticae disciplinae. Si enim a choro, a navigio, ab exercitu ordinem sustulerimus, confusionem inducemus in amoenam. Sic Templorum sacra mysteria, nisi ordinem, & disciplinam habuerint, nec decora esse possunt, nec utilia satis, ac religiosa, ut advertit P. Chrysol. in Mystag. Fac, inquit Rossensis art. 27. contra Lutherum, ne quicquam laet manus, ac genua flectat, aut ne tundat pectus, dum legitur Evangelium, aut id genus aliqua praetermittat, videbis infra paucos dies, eam, quam vocas, devotionem penitus evanescere. Nam ea, quae in paucorum adhuc Christianorum pectoribus viget, quamquam sit perituis illius cultus scintilla, caeremoniis tamen enutritur. Propterea Sancti Patres tum ex traditione Apostolica, tum ex inspectione divina caeremonias semper tanti fecerunt, illas nobis tum per se commendantes, ut ex illorum scriptis quilibet videre potest. Earum fructus enumerat quoque Laurentius Peyerlinus in promp. festor. p. hiem. in festo Purific. B. Virg. & summam, ut habes in Theatro, sunt isti. Primum, quod licet in caeremoniis nulla constituatur perfectio, tamen ad eam veluti manuducant, eamque conservent, dum animum excitant ad rerum divinarum contemplationem, & devotionem. Quod enim sal canibus, cortex arboribus, sepes hortis, id Religioni sunt caeremoniae, unde absque his nullam Religionem subsistere diu posse asseruit Augustinus lib. 19. contra Faust. Manich. Secundo. Caeremoniae rudibus, & imperitis serjunt loco imaginis, & sunt velut vivae picturae. Tertium sunt symbola militiae Christianae, quibus secernitur ab aliis sectis. Cujus rei typus fuit sanguis Agni illitus postibus Hebraeorum, & funiculus coccineus suspensus in fenestra Rahab meretricis. Quarto; Excitant amorem erga Deum, & venerationem, dum mentem curis saecularibus enervatam sursum elevant, & ad sancta sancte tractantur veluti manuducunt. Quae tamen idcirco propter nonnullas Manichaei, & Vigilantii reliquias,

docent Antonel. de regim. Eccles. Episc. capit. 18. numer. 13. Ricc. in prax. capit. 1. resol. 163. & decrevit eadem S. Rituum Congregatio, cum confirmatione san. me. Alexandri VII. in causa praecedentiae inter Canonicos Sacr. Mariae de Rotunda.

Ad quartum; Torinius lib. 1. cap. 20. num. 3. si duo Acolythi, inquit, cum duobus thuribulis essent, thurificato celebrante, posset unus thurificare unam chori partem, alter alteram, & ita partes populi, simul conveniendo, quod melius possent. Et Minores conventuales, quam Observantes, in suo caeremoniali sic aiunt: In solemnioribus festivitatibus a thuribulis poterunt duo thuriferarii cum thuribulis, qui chorum incensantes, incensabant suo quique thuribulo suam partem ejusdem, ac ultimo populum. Ex quibus videtur dicendum licere.

At nihilominus respondendum est, non licere. Nam, ut caeremoniale Camaldulensium concludit, duo thuribula sunt contra usum Romanae Ecclesiae, solumque spectant ad processionem Sanctissimi Sacramenti, praesertim in cena Domini, Parasceve, & festo Corporis Christi. Quod notat caeremoniale Canonico-regularium Regularium cap. 21. & est apud Aldanum in comp. can. resol. lib. 1. tit. 9. num. 34. & Barbol. in Apostol. decisio. collect. 705. num. 1. Sac. Rituum Congregatione 21. Julii 1618. declaratum his verbis: Thurificatio juxta formam caeremonialis cum unico tantum thuribulo facienda. Et ex Barbola ibidem, & Aldano numer. 46. Sacra eadem Congreg. 13. Martii 1608. duorum thuribulorum consuetudinem non probavit. Excipiuntur tamen a Bauldrio in man. sacr. caerem. par. 2. capit. 9. art. 1. num. 2. processionem Sanctiss. Sacram. in quibus duo adhibentur, & etiam translationes Reliquiarum solemnium, in quibus duo adhiberi possunt, si opus sit. Nam si eodem tempore id liceret, non daretur locus praecedentiae, ac titibus Ecclesiasticis.

Ad quintum: Affirmative juxta praescriptum Rubricae, & commendabilem usum Capellae Pontificiae, in qua Regum Oratores, caeterique Dynastae genuflectunt. Porro genuflectendi, corpisque inclinandi usus vetustissimus est, de quo Durant. de ritib. Eccles. lib. 3. cap. 24. nu. 20. solumque Judaei, mentis superbiam demonstrantes, omnino id non faciunt, D. Hieronym. in cap. 45. Isai.

Ad sextum: Non decere. Ita censuit eadem S. Congregatio in Viterbien. die 23. Martii 1669. siquidem coram visus conspicuis non licet sedere, nec caute tegere eorum nutu. Quod etiam ex Scriporibus saeculi monet Statius in Theb. lib. 1. v. 203. & ex Patribus Tertullian. de orat. S. Basil. de abdic. saecul. Idque in signum humilitatis, ac reverentiae, Muret. var. lect. lib. 10. cap. 1. Apul. in apolog. 1. Miut. in Octav. Plin. lib. 28. cap. 2. Petr. Pit. in advers. lib. 1. cap. 7. Fran. Luisin. in parerg. lib. 2. cap. 19. Rodigin. lib. 20. cap. 12. Val. Maxim. lib. 5. cap. 2. in Sylla, Arnob. lib. 7. & Erodot. lib. 2. & alii.

CONSULTATIO LXVI.

Cum Beneficiari, & Clerici cujusdam Ecclesiae surgere, ac detecto capite salutare debeant Canonicos accedentes ad illorum Ecclesiam die S. Marci, queritur, an etiam debeant id observare cum Parochis, & caetero Clero saeculari & regulari ad eandem Ecclesiam eo die accedentibus?

Respondeo affirmative. Etenim mos reddendi salutationem est virtus civilis, antiquissima, naturalis. Eum Sacra Scriptura passim inducit, & Christus Dominus Discipulis suis pie commendavit, Matth. capit. 10. Ecclesiast. capit. 22. Sac. Basil. in epist. de solit. Idem faciunt Scriptores profani, Plutarch. in Marc. Crass. Illocrat. ad Demon. Eupid. in Hippol. v. 95. & in Med. v. 663. Jo. Stuc. in Conv. Ant. lib. 1. cap. 31. & 32. Solumque Anabaptistae hanc habebant superstitionem, Reges Numidiae, & Nero hanc superbiam nemini reddendi salutationem. Quis igitur Christianus in aluerit imitari illorum haesum, istorum asinitatem, quam morem Sanctorum, Angelorum Dei? Etiam statuae, etiam bestiae salutationem non reddunt. Vide S. August. serm. 42. de Sanct. Alex. in genial. die. lib. 2. cap. 19. Jo. Stuc. lib. 2. cap. 32. & Theophrast. de contum.

CONSULTATIO LXVII.

Quibus modis incendia contingere soleant? Vbi de hac re plura ex utroque jure.

Et quidem incendia contingere solent vel dolo, quando quis consulto, data opera, sciens, praevidentique incendium immittit, l. Qui edes 9. §. l. ul. §. 1. ff. de incend. ruin. naufrag. talisque dolosus incendiarius, vel poena capitis puniatur, per l. in princ. §. l. qui dolo ff. ad leg. Corn. de Sicar. & l. data opera, C. de iis qui accus. non pos. de qua

1 An deceat Archidiaconum pluviali indutum, & Episcopo solemniter celebranti assistentem, praebere iconem, seu tabellam pacis Magistratui laico, vel potius hoc munus praestandum sit a Magistro Caeremoniarum, vel ab alio Mansionario?

2 An permittendum sit scamnum tapete ornatum, ac pulvinaribus Magistratui laico intra presbyterium.

3 An Vicarius generalis rocchetto, & mantelletto indutus, caeterique Canonici cum cappis, & rocchetto associantes Episcopum ad Ecclesiam accedentem cum cappa magna ad praerogandas functiones sacras, debeant ipsum immediate subsequi?

4 An liceat duobus thuribulis eodem tempore thurificari Canonicos, & Magistratum a duobus Mansionariis, & a Diacono?

5 An ad confessionem, & ad verba, Incarnatus est, in Symbolo a Choro cantata & ad benedictionem in Missa solemnem, Magistratus debeat genua flectere?

6 An deceat, stantibus Vicario generali, & Canonicis, Magistratum sedere capite tecto coram Episcopo in presbyterio?

1 **A**d primum: Negative. S. enim Rituum Congreg. sub die 5. Julii 1614. decrevit, ut Subdiaconus in Missa nullo modo ferat pacem laicis, etiam si sint Principes. Ergo multo magis hoc dedecet primae Dignitati.

2 **A**d secundum; Etiam negative. Est enim contra sacros Canones, sanctorum Patrum scripta, ac Conciliorum sanctiones, atque innumera S. Congreg. Rituum decreta, de quibus alibi.

3 **A**d tertium: Affirmative. Ita enim ubique locorum moris est, cum inter caput & membra nullus debeat intercedere, atque adeo Magistratus saecularis debet praesire, ut in omnibus Civitatibus insignioribus servatur, ac rituum observatio praescribit, salva semper Ecclesiastica hierarchia, contra quam nulla praevalet consuetudo immemorabilis, ut

d.l. qui ades, ff. de incend. ruin. & naufrag. & l. capitalium, §. qui ob inimicitias, ff. de pæn. Vel vivicomburio, d.l. capitalium, d. §. qui ob inimicitias, cujus meminit d. l. qui ades, & de utraque Menoch. de arb. cas. 390. num. 31.

2 Vellata culpa quando per summam, dissolutam, & supinam alicujus negligentiam exoriuntur, l. si fortuito, 11. ibi: Nisi tam lata culpa fuit, eod. tit. Quo calu pœna arbitraria locum habet, & insuper Incendarius ad damni per incendium dati restitutionem tenetur.

3 Vel levi culpa, quando quis in habendo, & custodiendo igne non eam diligentiam adhibet, quam quilibet diligens, & frugi paterfamilias ad eum modum, quem hominum natura desiderat, rebus suis adhibere consuevit, l. si vendita 11. ff. de peric. & commod. rei vend. Hæcque negligentia damni restitutione coercetur, l. Capitalium 28. §. Incendarii 12. ff. de pæn. l. 1. C. de leg. Aquil. Insuperque pœna pecuniaria, Fisco applicanda, puniatur, d. l. si fortuito 11. tibi: *Et luxuria*, ff. de incend. ruin. naufrag.

4 Vel levissima culpa, quando quis omittit, vel facit, quod diligentissimus paterfamilias omitturus, vel factururus non fuisset, l. In rebus 16. in princ. ff. commod. Hujusque incendii, siue in omittendo, siue in faciendo, culpa levissima constat, pœna est damni reparatio, aut si quis non solvendo fuerit, levis castigatio, d. l. qui ades 9. ibi: Si verò casu, id est negligentia, ff. de incend. ruin. naufrag. Estque in primis hoc intelligendum de eo, qui ex natura contractus de culpa levissima tenetur. Quamquam si culpa levissima in faciendo consistat, actione legis Aquilia teneantur etiam iis, qui de levissima culpa obligati non sunt.

5 Vel calu forruito, quando vi quadam majori sit, quæ provideri, aut averti non potuit, l. Contractus 23. in princ. ff. de re jud. l. Conductor 15. §. Si vis 2. & S. Cum quidam 3. l. si merces 25. §. Vis major 6. l. Qui insulam 30. §. Colonus 4. ff. locat. l. fluminum 24. §. Servus 4. ff. de damn. infect. Et hujusmodi incendium nullam omnino pœnam meretur, d. l. si fortuito 11. ff. de incend. ruin. naufrag. Nisi culpa casura fortuitum præcesserit, Marian. Socin. in cap. si quis domum 6. nu. 13. extr. de injur.

6 In dubio autem præsumitur dolosum, aut culpabile. Quod est contra Gail. lib. 2. observ. 21. num. 2. & obs. 23. n. 4. aliosque. Non tamen ut ex lata, vel vel levi culpa, sed levissima culpa, & quidem tali, quæ in omittendo consistit, incendium exortum putemus præsumendum, per textum in d. l. 3. de offic. Præs. vigil. & l. si vendita 11. ff. de peric. & commod. rei vend. Fanc. in suapract. crim. pag. 3. qu. 150. cap. 2. num. 9. ibi: *Limita septimo*, & num. 92. ibi: *Et in ista culpa*, Menoch. lib. 2. de arb. cent. 4. d. cas. 390. numero 7. Præsumitur autem dolus, si clam fiat, Menoch. de præsumpt. lib. 5. c. 3. num. 107. Vel si manifesto cum periculo ignem quis applicavit, Menoch. ibid. num. 97. Onus igitur probandi incendium culpa lata, vel levi inhabitatoris esse ortum, incumbit ei, qui ad damni reparationem agit. Quando verò quis teneatur ad restitutionem ob culpam solam vide Rotæ Romanæ dec. 104. r. m. 2. posth. Farin. ubi quod si convenitur ex contractu, ut locati, non tenetur, nisi adsit saltem lata, vel levis culpa; si autem lege Aquilia de damno dato, tunc etiam de levissima in committendo tenetur.

7 Quod si domesticorum alicujus facto incendium ortum est, paterfamilias tenetur, si de certa persona ex domesticis constat, eaque circa officium suum deliquerit. Puta si stabularius ignem, vel candelam in stabulo, focaria in culina, lotrix in lavatrina, calefactor in fornacibus negligenter custodiverit, l. si servus 27. §. si fornicarius 9. ff. ad l. Aquil. Gail. d. obs. 21. n. 3. Quæ tamen sententia non procedit, si ejusdem personæ communiter pro fidelibus, & diligentibus habitæ, ac receptæ fuerint. Illud dubio caret, de incendio culpa hospitantium, & divertentium exorto, non teneri cautionem, per tex. in l. ult. v. Viatorum autem factum, ff. furti adver. naut. cap. stabul. Similiter nec dominum ob incendium culpa operatorum factum teneri magis est, ut dicimus, maxime si tales sint operarii, quos etiam diligentissimi patresfamilias simili modo conducere solent, sicut in specie de patrefamilias, qui mulierem ad torrendum canabem in fumo conduxerat, respondit Io. Caphal. cons. 362. n. 10. & seq. lib. 3.

8 De eo quoque variant Interpretes, num si privati inimici ædibus alicujus ignem supposuerint hicque in domos vicinorum processerint, easque consumpserint, vicinis damnum rescire cogatur? Et quidem si vicini ab incendiis auctoribus damni reparationem consequi nequeant, in subsidium, & illum ipsum, cujus domus ab inimicis fuit combusta, conveniri posse arbitror cum Alberic. de Rolat. ad d. l. 3. de offic. Præs. Vigil. n. ult. per textum in l. si merces 25. §. culpa 4. ff. locat. Idem dicendum putant pleiique. Verum hæc sententiam iniuriam esse nullus dubitat, nisi verisimiliter cogitare potuisset, inimicos tale quid attenturos.

Tum enim vel pacem cum ipsis inire, vel domum suam cautius custodire debuisset, Mar. Socin. in d. cap. si quis domum 6. nu. 12. extr. de injur.

Quid verò si incendium ortum sit in domo vicini mei, idque ob negligentiam meam in non extinguendo ignem aliorum vicinorum in ædes transiverit, ane hæc ad damni restitutionem tenebor? Vtique per textum in l. Capitalium 28. §. Incendarii 12. vers. Nam fornicari, ff. de pæn. At nunquid licuit mihi ædes meas negligere, arg. l. Sed & si lege 25. §. Consuluit 11. ff. de hered. vet. Non arbitror, eam id cum damno vicinorum conjunctum fuerit, Alberic. de Rolat. ad d. l. 3. de offic. Præs. Vigil. n. 6.

Num autem si quis bombardam emiserit, & exindè aliorum ædificia exulta sint, ad damni emendationem obligetur? Affirmo, arg. l. Si servus, 27. §. Si quis Insulam 8. & l. Qui occidit 30. §. In hac quoque actione 3. ff. ad leg. Aquil. l. videamus 11. §. ult. ff. locati, Gail. lib. 2. obs. 22. nu. 7. ubi se meminisse ait ex facto nobiliter quendam, qui rui in columbam super columbario sedentem, bombardam emisit, & præter opinionem occulta vi pulveris, stramineum rectorum incendit, ut inde progressus ignis vicina rusticorum tuguria simul consumpserit, in Camera ad refectionem damni ex lege Aquilia condemnatum esse.

In cap. Tua nos, de sent. excom. Incendarii ex quo sunt per Ecclesiæ sententiam publicati, pro absolutionis beneficio ad Apostolicam Sedem sunt mittendi, sicut Clericorum percussores mittuntur. Sed in c. Pe sinam 23. q. 8. dicitur, si quis malo studio, aut vindictæ cupiditate ignem apposuerit, excommunicetur, & si mortuus fuerit Incendia ius, careat sepultura Ecclesiastica. item in c. Si quis membrorum 23. qu. 8. incendia domorum faciens, & mandans, aut contentiens, si coram Episcopo requiritus reparare damnum noluerit, ab Ecclesiâ se privatum agnoscat.

Ex his iuribus aliqui absolute dicunt, Incendarios esse ipso jure excommunicatos, ut Iul. Clar. in pra. §. fin. questio. 77. numer. 19. Quod probari videtur d. cap. Tua nos. Hæc tamen sententia non recipitur, nisi ex consuetudine loci habeantur pro excommunicatis, Sylvest. v. Incendarii, num. 2. Alii dicunt nullos Incendarios esse ipso facto excommunicatos, sed excommunicandos, ut Suar. de censur. disp. 22. sec. 2. nu. 17. Cajet. v. Excommunicatio, cap. 22. Tollet. lib. 1. cap. 3. nu. 5. Sylvest. v. Sacrilegium, Navar. cap. 27. n. 74. Em. Sa. v. Excommunicatio Papa reservata, num. 7. Sayr. de censur. lib. 3. cap. 29. num. 3. & videtur probari d. c. Pe sinam. Alii autem distinguunt, quod Incendarii Ecclesiæ, vel locorum Religiosorum, seu Ecclesiasticorum sunt ipso facto excommunicati, & Incendarii aliorum locorum sunt excommunicandi. Sed tam hi, quam illi quoties fuerint declarati ab Ordinario excommunicati, excommunicatio erit Papa reservata, ut Glos. in cap. Tua nos, v. Publicati, Abb. ibidem. Turrecrem. in d. c. Pe sinam, num. 1. Sylvest. v. Incendarii, num. 2. Less. de just. cap. 45. num. 22. lib. 2. Azor. tom. 1. lib. 9. c. 27. qu. 11. dicens, licet hoc aperto jure non probetur esse tamen consuetudine receptum. Quod etiam tenet Laym. lib. 4. tr. 10. cap. 7. num. 19. Tanner. tom. 4. disp. 5. q. 8. num. 18. qui testatur esse communem sententiam, Fatnac. qu. 110. nu. 15. & Salzed. ad Dia. 7. cap. 108. ubi ait communem.

Id, quod etiam procedit in muliere incendiaria. Hæc autem denunciata non potest absolvi, nisi à Papa, Sayr. loco cit. Graff. lib. 2. de casib. refer. cap. 23. n. 8. Itaque Legatus à Latere non possit tales denunciatos absolvere. Abb. in cap. Ad eminentiam, nu. 4. de sent. excom. S. Anton. p. 3. tit. 25. n. 11. Sylvest. v. Excommunicatio 7. n. 14. §. septima, vers. Secundo, Sayr. loc. cit. n. 10. Et secundum aliquos sufficit Incendarios denunciati edicto generali edicto contra incertos, seu Suar. n. 18. Filiuc. re. 15. n. 53. Sed magis communis requiritur nominatim esse denunciatos, Glos. in d. cap. Tua nos, Cajet. cap. 22. sum. Navar. loc. cit. Sayr. num. 12.

Ex eodem c. Pe sinam, ali qui dicunt Incendarios quorumlibet locorum, & cooperantes incurrere interdictum ab Ecclesiastica sepultura. Alii dicunt, eos incurrere interdictum ab ingressu Ecclesiæ, si contumaces fuerint non satisfaciendi ab Episcopo moniti, per d. c. Si quis membrorum, Suar. d. disp. 22. sec. 2. num. 15. in fin. Filiuc. d. tr. 15. nu. 53. Sed verius est, non esse interdictum ullum latæ sententiæ, sed ob impœnitentiam, seu contumaciam notoriam carere Ecclesiastica sepultura, sicut alii notorii peccatores defuncti in impœnitentia.

Modus autem absolvendi Incendarios est in d. c. Pe sinam, statutus, ut cogantur pius damnum reparare, & jurare, se amplius non facturos incendia, & imponenda illis pœnitentia peregrinationis transmarinæ, ut in servitio Dei per annum permanent Hierosolymis, vel in Hispania, scilicet militando contra Infideles, ut Turrecrem. numer. 1. in d. c. Pe sinam. Sed non est amplius in usu hæc pœnitentia. Ideo de forma absolvendi mox dicemus.

Incendarii, quando fuerint in iudicio definitiva sententia 16

de hoc crimine condemnati, scilicet de incendio dolo causato, incurrunt juris infamiam. Quia hoc est crimen publicum, & capitale, ut l. ff. ad l. Cornel. de sicar. l. Qui ejus ff. de incend. ruin. naufrag. l. Capitalium, §. nonnunquam, ff. de pœn. Et consequenter taliter damnati sunt irregulares, ut alibi dictum est.

17 *In d. c. Pessimam*, Episcopus absolvens Incendiarium, non servata forma ibi præscripta, scilicet præviæ satisfactionis, juratoriae cautionis, & pœnitentiæ ibi præscriptæ impositionis, damnum restituit, & per annum ab officio Episcopali abstineat. Hanc esse suspensionem latæ sententiæ ait Alter. tom. 2. ar. de suspens. disp. 16. cap. 3. in fin. At verius est esse simplex præceptum, quia verba non sonant censuram. Vnde transgressor non esset irregularis. Ita Reginald. lib. 3. tr. 2. n. 182. Filiuc. tr. 20. n. 215. Immo hoc præceptum non videtur obligare ad pœnam ante sententiam. Sanch. lib. 9. de matr. disp. 30. n. 1. & ult. Quinimodò hodie ille textus non videtur usu receptus. Quia pœnitentiæ, de qua ibi, imponendæ peregrinationis, seu militiæ, non est in usu.

Ita quoque in v. Super eo, de raptor. qui violenter insurrexerunt in rapinas, & notorii Ecclesiarum violatores, non sunt absolvendi nisi restituant prius; vel si non possunt, saltem idoneè caveant, si possunt: quod si id non faciunt, cum possint, non sunt admittendi ad pœnitentiæ, & Sacramenta, & absolutio aliàs foret nulla propter particulam, *Pœnitentiæ beneficium ei penitus denegetur*. Quod si in vita satisfacere noluerint, & in morte nec satisfacere, neque cavere idoneè potuerint, admittendi quidem sunt ad Sacramenta, & sepulturam in loco sacro; sed nullus Clericorum eorum sepulturæ interesse potest aut elemosynam pro eis accipere, & Clerici, vel Sacerdotes contra præmissam formam attentantes, id est admittentes illos ad pœnitentiæ, vel sepulturæ intervencione, aut elemosynas accipiendo contra prædicti, Ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur, & Ecclesiastico beneficio careant.

18 Per hæc autem verba inferri videtur. Primum, quod absolutio data contra formam prædictam, erit nulla propter illam particulam, *Penitus denegetur*. Quæ particula *penitus*, habet vim latæ sententiæ, & decreti irritantis. Tiraqu. cum magis communi in l. si unquam, v. Revertantur n. 105. & seq. Et maxime quia in eo textu adest illa particula, *Si pœnitentiæ dare attentaverint*, quæ significat actum de facto, & de jure nullum. Et confirmatur, quia ut ait Tiraq. n. 108. idem valet particula *penitus*, & particula *nullatenus*. Particulam autem *nullatenus*, ait esse latæ sententiæ, & decretum irritans continere. At verò si in Canone dicatur, *nullatenus absolvatur*, multi dicunt, fore nullam absolutionem, ut Suar. de censur. disp. 7. sect. 5. n. 44. Laym. lib. 1. tr. de censur. ex com. cap. 6. num. 8. Contra Coch. de censur. disp. 14. n. 209. Alter. tom. 1. di. 4. lib. 4. c. 4. colum. 8. & in terminis de verbo *penitus*, quod valeat actus in contrarium, tenent nonnulli, quos allegat Tiraquel. d. n. 108.

19 Secundo, inferri videtur ex eo textu, Clericos transgressores talis præcepti incurrere privationem beneficii ipso facto. Quia particula *careat*, est latæ sententiæ secundum magis communem, quam probat Tiraq. loc. cit. 161. Vezin. tom. 2. com. opin. lib. 9. tit. 34. num. 354. Gama tr. de Sacram. præst. q. 5. n. 17. Sayr. in clau. Reg. lib. 3. cap. 8. n. 26. Tamen contrarium tenet Abb. in d. cap. super eo, nu. 2. Anan. num. 5. Diaz in præx. cap. 109. in nov. impres. n. 2. qui dicitur talem transgressorem esse privandum beneficio. Ethoc puto verius. Quia, ut ait Tiraq. n. 166. verbum *careat*, nonnunquam ex subiecta materia judicata sententiæ ferendæ. Et talis est conjectura, quando profertur simul cum alia pœna ferendæ sententiæ, quasi in illius consequentiam, ut in eo textu, cum pœna depositionis ibi statuta per illa verba, *Ordinis sui damnum patiantur*, sit sententiæ non ipso jure latæ, sed ferendæ, ut Abbas, & Diaz ibi docent, & patet ex verbo *patiantur*. Dicunt tamen Abbas, & Diaz, quod licet Episcopus non possit dispensare cum sic deposito, poterit tamen super beneficii privatione dispensare cum Incendiario non deposito.

CONSULTATIO LXVIII.

An Abbates Casinenses benedicere, ac consecrare possint Altaria fixa, & portatilia quarumcumque personarum, & Ecclesiarum, quæ sua Religionis non sunt? Et quid de consecratione Campanarum, Vasorum, ac Vestium.

1 Certum puto, Abbates prædictos nec vigore juris communis, neque consuetudinis, aut præscriptionis, nec privilegii prætextu id posse.

2 De jure quidem communi non posse, docet Glof. in cap. Abbates in addit. vers. fin. de privil. in 6. & tradunt Laurent. de Franch. de contrav. inter Episc. & Reoul. quest. 28. Novar. in Lucern. Regul. v. Benedicere. & Benedicere, n. 4.

Azor. instit. moral. tom. 1. lib. 10. cap. 28. Alzed. de præcelent. Episcop. dignit. cap. 5. de ordin. n. 80. Dian. tr. 2. de dub. Rogul. resol. 15. n. 1. M. A. An. var. resol. lib. 1. res. 112. cas. 5. Ius enim commune solis Episcopis Altarium consecrationem permittit, c. Nullus Presbyter 25. d. 1. de consecr. Ministrare 26. quest. 6. ubi ex Concilio Agatense refertur: *Consecrare Altare Presbyter non præsumat, & in c. Quod in dubiis de consecr. ibi: Altare vero, in quo tabula, cui consecrationis benedictio Pontificali ministerio adhibetur, Traduntque Tabiena v. Altare, d. 5. Angel. cod. v. nu. 7. Sylvest. q. 2. Armil. nu. 5. Henric. lib. 9. c. 2. num. 1. Valq. pagin. 3. disp. 233. n. 12. Suar. disp. 81. de Euchar. sect. 5. Rodri. par. 1. sum. cap. 249. concl. 15. Reginal. lib. 29. præx. cap. 9. sect. 6. num. 190. Facund. præx. 1. Eccles. lib. 3. c. 22. num. 3. & alii communiter. Quia talis consecratio est actus Ordinis Episcop. ex jure Ecclesiast.*

Non vigore consuetudinis, aut præscriptionis. Quia cum actus consecrationis Altarium spectet ad Episcopum ratione Ordinis, qui sicut non potest exerceri à non habente Ordinem, ita nec ab ipso præscribi. Qui enim non est capax non potest præscribere, & talis semper manet quando ab habente potestatem denudetur tali qualitate. Unde si inferior Episcopo usurparet sibi facultatem ad hos actus nulliter ageret, nec præscriberet, quia exerceret actum, cujus non est capax, & proinde hoc jus à Presbyteris, & Abbatibus præscriptione, aut consuetudine acquiri non potest, Bald. in cap. Auditis, n. 9. de præscript. Alzed. d. cap. 5. n. 89. & seq. Azor. eo cap. 27. & alii, ac censuit Sac. Rituum Congregatio 18. Augusti 1629. decernens, vigore præscriptionis, aut consuetudinis Abbates nequaquam id posse.

Neque prætextu privilegii. Quia inter privilegia Religionis Casinatis à S. Sede Apostolica concessa id non legitur. Immo inter illa à Zacharia Papa anno 7. Pontificatus Monasterio Casinensi data præcipitur, ut invitent Catholicum Antistitem ad Altaris consecrationem ut haberetur in append. ad 1. tom. de histo. gener. D. Benedicti script. 3. Et idem etiam legitur in script. 19. Gregorii Magni & script. 32. Honorii III. tom. 1. in appen. & refertur ab Alzed. d. c. 5. n. 83. & seqq.

Privilegium vero ultimo loco concessum à Pio IV. expressè loquitur pro altaribus propriis suarum Ecclesiarum dumtaxat. Et sic extendi non potest pro altaribus, quæ suæ Religionis non sunt, patetque ex illius inspectione apud Cherubinum tom. 2. Bullar. Constit. 97. Pii IV. & tradunt Tambur. 10. 1. de jur. Abb. disp. 23. q. 3. n. 3. & q. 4. n. 1. Novar. in Lucern. Reg. d. verb. Benedicere, & Benedicere, n. fuitque pluries decium ab eadem S. Rituum Congregatione, præsertim in una Spoletana 30. Septembris 1628. in una Cameracen. 6. Decembris 1631. & alibi.

Nec denique ininit possunt privilegio Innocentii III. concessio Religionis Cisterciensis sub prætextu, quod privilegia inter Cistercienses, & Casinates sint communia. Primum quia de hac communicatione non constat. Secundò quia privilegium Cisterciense comprehendit solummodo Generalem, & quatuor principaliores Abbates illius Religionis non omnes Abbates, ut in eo legitur apud Tambur. loc. cit. disp. 23. quest. 13. numer. 1. Alzed. d. cap. 3. nu. 92. Atque adeo non potest suffragari aliis, qui non sunt illius Religionis, & multò minus cum non sint Generales neque ex quatuor principalioribus Abbatibus. Tertio, quia vigore communicationis privilegiorum aliæ Religionis non gaudent, neque gaudere possunt hoc privilegio consecrationis altarium, ut in specie firmant Novar. loco alleg. numer. 7. & Diana res. moral. tr. 2. de dub. reoul. p. 3. resol. 15. in fin. Nam hoc privilegium habet pro fundamento ulum pontificalium, quo deficiente, deficit quoque concessio. Et sic non applicantur, quæ deducit Tamburinus ubi supra quia loquitur de Cisterciensibus & ex dictis non habet locum in hoc casu.

Atque ita declaravit S. Rituum Congregatio, nempe, *In causa Placentina Benedictionis inter Episcopum Placentinum ex una, & Abbatem S. Sixti ejus Civitatis Ordinis S. Benedicti, Congregationis Casinensis parte ex alia super jure consecrandi quæcumque altaria fixa, aut portatilia die 16. Augusti 1644. S. Rit. Congr. proponente Eminen. & Rever. Cardinali Franciotto, auditis partibus, & attentis privilegiis Ordinis prædicti ab Apostolica Sede concessis censuit, non licere Abbati consecrare altaria, nisi pro usu propriarum Ecclesiarum, & Religiosorum ejusdem Ordinis tantum, & ita servari mandavit.*

Idemque dicendum est de consecratione Campanarum & sacrorum Vasorum Ecclesiæ, in quibus adhibetur sacra Unctio, & benedictio sacrum Vestium.

CONSULTATIO LXIX.

An permittendum sit Confratribus unius Sodalitatis, recens instituta, suas habere supplicationes, sive processiones eodem tempore, atque eodem habitu, quo utuntur, atque eas facere solent Confratres alterius Sodalitatis antiquioris.?

Respondeo, non esse permittendum. Momenti enim plurimum ad Religionem facit propter maiorem populi concursum, atque Ordinis congruentiam, ne plures fiant tempore supplicationes, ut alias ad favorem supplicationis Rosarii contra supplicationem B. Mariæ de Monte Carmelo posteriore institutam decrevit Sac. Congr. Rituum in Hortana 24. Ianuarii 1615. Idem pluries declaravit Sac. Congr. Episcop. & Regularium negotiis præposita, quod scilicet Confraternitas posterior non debet facere processionem eadem die, ac hora cum antiqua, & sub die 28. Julii 1620. & in una Cremonensi 7. Julii 1651. & eadem Sac. Rit. Congr. hunc in modum: *Conquerentibus Fratribus Servitis loci Summæ Ripanae Taurinensis diocesis solitis in die Conceptionis B. Virg. facere solemnem processionem in honorem eiusdem gloriosissimæ Virg. de nonnullis aliis eiusdem loci, pretendentes facere similem processionem eodem die in eodem loco, S. Rit. Congr. respondit, nullo modo esse permittendas duas processiones eodem die in eodem loco. Et ideo in casu proposito Fratres Servitas manutenendos esse omnino in eorum solita processione, & non licere aliis eodem die facere similem processionem, die 9. Aprilis 1633. Hinc Minores de Observantia prohibiti sunt facere eodem die processiones, ut aiunt, Cordonis, ubi Conventuales eam facere consueverant, ex S. Congr. Episcop. & Regul. 20. Martii 1653. & 7. Novemb. eiusdem anni. Et antea huiusmodi verbis: *S. Congr. Rituum 9. Apr. 1633. censuit, manutenendos esse illos, qui in processione facienda antiquiores sunt, ita ut non liceat aliis eadem die facere similem processionem. Eadem 5. Maii eiusdem anni. Processiones duæ in eodem loco non sunt permittende, & qui ultimo suam facere intendunt in aliam diem protrahere debent.**

Atque majori etiam ratione novis Confratribus prohibenda est delatio habitus, quo uti solent Confratres antiqui. Nam indecorum planè est propria insignia mutare, & maxime ad solum effectum, ut aliena assumantur, Theaur. dec. 270. nu. 17. Gulhelm. de Benedict. in rep. cap. Raynuncius, n. 49. extr. de testam. ioff. cons. 157. in fin. & censuit S. Congr. Rit. in Brundusina 9. Febr. 1608. ac S. Congr. Episcop. & Regul. in Anconitana 20. Febr. 1601. ubi dixit, quod mutatio habitus non debet Confraternitatibus facile indulgeri, ita ut si duæ Confraternitates eiusdem loci deferant eundem habitum, distingui debeant, addito aliquo coloris signo, ut in una Novatien. 13. Maii 1586. Quod si altera de novo mutaret habitum, tunc cogi debet ad reallumendum antiquum, & in una Savonen. 8. Augusti 186. Vnde ipsis non licet nova insignia præter antiquum & solum habitum deferre, S. Rituum Congreg. in Adrien. 21. Augusti 1604.

Siquidem vetitum est aliena assumere insignia, cum ex illis qualitas personarum dignoscatur, atque habeatur distinctio honorum & dignitatum juxta text. in l. i. ff. de offic. Procons. & Legat. l. Milites, C. de locat. In his enim jus est quæsitum primæ Sodalitati, & illa, cui non est talis habitus, non habet jus illo utendi ad æmulationem, injuriam, seu æquiparationem alterius, arg. l. nec Magistratibus, S. Quod si ex minoribus, cum seq. ff. de injur. text. in l. si injuria, ff. eod. Quippè posterior in delatione insignium debet cedere priori, quæ ratione prioritatis temporis prior. arg. l. 2. l. prior, & si fundum, C. qui potiores pign. hab. & l. qui prior, ff. de judic. & in l. operis ff. loc. & in l. quoties, C. de usufr. & de alb. scrib. l. 2. & l. 1. de Consul. lib. 12.

At quid si duæ Confraternitates haberent eadem insignia, nec constaret de prioritate, vel potioritate illarum? Respondeo, si altera habuit sua insignia à Summo Pontifice, præfertur, l. si duas, in princ. ff. de excus. tut. l. restituende, in fin. C. de Adv. jud. Ratio enim privilegii habenda est, l. 3. ibi: nisi qui privilegarius veniat, ff. quod cum eo, qui in al. potest. Ac majoris dignitatis, ut in l. Octavium, C. de test. Id quod Bart. intelligit cæteris partibus, scilicet

quod alias Sodalitates sint æqualis dignitatis, alioquin præfertur illa, quæ esset in majori dignitate per text. expressam in l. i. ff. de alb. scrib. & d. l. 1. C. de consul.

Quid etiam in casu, quo insignia essent similia, & non constaret de prioritate inter ipsas Sodalitates? Respondeo, licere eis uti. Quia licet sint similia, tamen non sunt eadem. Nullum enim simile est idem. Quod Nerva. ubi Bart. ff. de positi, l. ad similitud. C. de Episc. & Cler. Quia similitudo est inter diversa, habentia convenientiam aliquam, l. qui liberis, §. 1. ff. de vulg. & pupil. & ut inquit Ias. in lib. 1. colum. 2. C. de jur. emphyr. illa dicitur proprie similitudo, in qua plures sunt convenientiæ, quàm differentiæ. Idem ait in l. credito col. 2. ff. de nov. oper. nunc. Non apparente igitur prioritate usus, vel concessionis huiusmodi insignium, non potest altera dicere ab altera injuriam, vel vim sibi fieri. Quia quilibet habet antiquitatem & titulum arg. l. etiam, §. si quis, ff. de per. hered. potest. que assignare causam suæ possessionis, scilicet antiquitatem antecessorum, propter quod nemo dicitur prædo per Innoc. in cap. Cum venissent, de restit. sub init. Et antiquitas multum operatur, l. i. §. pen. ff. de acq. plu. arc. notata in auth. quas actiones, per Bald. C. de Sacros. Eccl. Cumque sint pares, una non impedit alteram, l. cum quidam, §. 1. ff. de acq. hered. & obligationes pars potentia non se tollunt, l. si reus, ff. de 2. reis.

Idque potiori jure procederet, si insignia essent similia, differrent tamen in nomine. Tunc enim viderentur diversa. Quia nominis diversitas inducit diversitatem rei. l. si idem, C. de condit. ubi Cyn. & d. l. sunt duo Titii ff. de testam. tut. & c. Clerus 21. d. & c. 1. 99. d. & nomina sunt rerum significantia, ut in auth. de defens. civit. in princ. & l. 1. & ff. de offic. Praef. Urb. l. 2. §. Exactis, ff. de orig. jur. & l. facta, §. In danda, ff. ad Trebell.

Placet huc adducere faciem Poggii de duorum contentione pro eodem armorum insigni. E jus verba sunt hæc. Januensis onerata navis patronus, cui in Gallia conductus à Rege advenit Anglos navigavit, gestabat scutum, in quo bovis caput depictum erat. Conspicatus hunc Gallus nobilis, cum illud armorum insigne sibi vendicaret, altercatione Januensem ad certamen provocavit. Januensis accepta provocatione, in campum ad certamen nullo apparatu descendit, alter multis impensis ornatus in campum constitutum venit. Tum Januensis: Quid est inquit, propter quod certaturi hodie invicem sumus? Ille, alio inquit, tua insignia mea meorumque prius, quam tuorum fuisse. Cum Januensis, quamnam tua esse diceret; caput bovis, ait. Hic Januensis, non est opus certamine aliquo, inquit, nam hoc quod porto, non bovis, sed vacca est caput. Faceto dicto inanis Gallici viri jactantia est delusa. Iorro ratione insignium, sive armorum procedi posse ad pugnam probat Paris. de Pur. in tract. de mil. & duello.

Illud adverto, in huiusmodi materia posse declinari jurisdictionem Auditoris Cam. Apost. recurriendo ad Sac. Rituum Congr. quæ passim solet has causas definire tanquam suas pecuniarias, non obstantes iudicio coram Auditore Cam. inchoato, seu inhibitione ab ipso emanata, ut fecit in una Surrentina 27. Novemb. 1641. in una Montis Pelusii in hæc verba: *Episcopus petiit sibi committi non obstante inhibitione Aud. Cam. concessa Fratribus S. Francisci Min. Convent. circa deductionem processionum per vias, & modo parum decem, possit eis dem de ornere oca, per quo dirigenda, & deducenda sint. Et S. Rit. Congr. juxta alias decreta respondit, ad Episcopum pertinere processiones deducere, & c. & monendum Aud. Cam. ut præfaram inhibitionem revocet, & ab his in posterum absteat. Die 31. Maii 1642. & in Fanen. 6. Julii 1641. tenoris sequentis: *Plebanns Terra Cartoceti conquestus est de Reg. Augustinians, quod non obstante decreto S. Rit. Cong. prohibente fieri processiones extra claustrum, pretendant facere processiones particulares extra claustra, illos ob id obtinuisse ab Aud. Cam. inhibitionem, ne possint, ab aliquo circa processiones molestari, supplicando propter ea pro processione. Et S. Rit. Congr. respondit, quod prævia avocatione ab Aud. Cam. & parito decreto per Augustinianos, idem audiantur. Die 6. Julii 1641. Idem quoque censuit S. Congr. Episc. & Regul. in Spoletana 14. Maii 1649. in qua fuit ordinatum, ut compelleretur Curatus S. Fabiani Rubi ad intercessendum processionibus, non obstantibus omnibus inhibitionibus ab Auditore Camera obtentis.**

SIGNATEL
CORCVIT
CANONT

TOM 27

B
4
27